Prezydent Miasta Rzeszowa

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa

tekst Studium

Rzeszów, wrzesień 2023

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr LXXXV/1890/2023
Rady Miasta Rzeszowa
z dnia 26 września 2023 r.

Uchwała Nr LXXXV/1890/2023
Rady Miasta Rzeszowa
z dnia 26 września 2023 r.

w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597, 1688 i 1890),

Rada Miasta Rzeszowa,
uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa, zwane dalej Studium.

§ 2. Studium obejmuje obszar miasta Rzeszowa w jego granicach administracyjnych.

§ 3. Załącznikami do niniejszej uchwały są:

1) załącznik Nr 1 – tekst Studium, zawierający:
   a) uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa, z częścią graficzną,
   b) kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa,
   c) uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń Studium;
2) załącznik Nr 2 – rysunek Studium – kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa w skali 1: 10 000;
3) załącznik Nr 3 – rysunki informacyjne, w skali 1: 25 000:
   a) rysunek informacyjny nr 1 – system transportowy,
   b) rysunek informacyjny nr 2 – system infrastruktury technicznej,
   c) rysunek informacyjny nr 3 – system przyrodniczo – klimatyczny,
   d) rysunek informacyjny nr 4 – dziedzictwo kulturowe,
   e) rysunek informacyjny nr 5 – struktura wysokościowa miasta;
4) załącznik Nr 4 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu Studium;
5) załącznik Nr 5 – dane przestrzenne utworzone dla Studium, obejmujące: lokalizację przestrzenną obszaru objętego Studium w postaci wektorowej w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych, atrybuty zawierające informacje o Studium, rysunek Studium w postaci cyfrowej reprezentacji z nadaną georeferencją w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych – zapisane w formie elektronicznej.

§ 4. Traci moc uchwała Nr XXXVII/113/2000 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 4 lipca 2000 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa, wraz z późniejszymi zmianami.

§ 5. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Rzeszowa.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miasta Rzeszowa
Andrzej Dec

Sporządzający
Konrad Fijołek – Prezydent Miasta Rzeszowa
Jolanta Kaźmierczak – zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa
Krystyna Stachowska – zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa
Dariusz Urbanik – zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa

Opracowanie
Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa
ul. ks. Józefa Jałowego 23a
35-010 Rzeszów
tel. 17 74 849 00
sekretariat@brmr.erzeszow.pl

Zespół ekspercki
prof. dr hab. arch. Piotr Lorens
arch. Marek Piskorski
dr inż. Mateusz Szarata

Zespół autorski Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa
Barbara Pujdak – dyrektor, koordynator prac Zespołu autorskiego

Elżbieta Kruczek – kierownik Zespołu urbanistycznego
Monika Lachowicz – kierownik Zespołu studiów i analiz
Joanna Mach – kierownik Zespołu infrastruktury transportowej i technicznej
Grzegorz Róg – kierownik Zespołu urbanistycznego
Marta Trybus – kierownik Zespołu urbanistycznego
Janina Nowak – kierownik Zespołu środowiska
Sławomir Szela – kierownik Zespołu informacji przestrzennej i wspomagania projektowego

Ewa Ataman
Patrycja Augustyn-Jabłońska
Agata Banaś
Joanna Barycka
Iwona Borysowska
Jan Burtan
Ewa Ciebień-Barańska
Marcin Czarnota
Katarzyna Dusza
Anna Dyrkacz
Anna Gardecka-Dyjak
Barbara Gołąbek
Patrycja Grucela
Dominik Hondz
Agnieszka Iwan-Ryznar
Andrzej Król
Wioletta Król
Magdalena Kuś-Sojka
Agata Łyszczarz
Agata Motyka-Korbecka
Agnieszka Pastuszczak
Adam Pożarycki
Gabriela Samborowska
Izabela Skała-Salamon
Marzena Wilczak
Barbara Wilk
Anna Ząber
Aneta Zygmunt

Opracowanie redakcyjne
Marcin Czarnota

Opracowanie graficzne
Bartosz Adamczyk
Agata Banaś
Radosław Barański
Agnieszka Drostek
Anna Gardecka-Dyjak
Dominik Hondz
Marta Kopacz
Magdalena Kuś-Sojka
Grzegorz Ruszel
Izabela Skała-Salamon
Barbara Wilk

Baza danych przestrzennych
Patrycja Augustyn-Jabłońska
Paulina Gawrońska-Lasek
Marlena Ornowska
Urszula Pękala
Andrzej Prajsnar
Małgorzata Sakra

Obsługa formalno-prawna
Beata Gunia-Golema
Kinga Kozik-Paściak
Renata Micał
Lidia Szczepanek
Małgorzata Szela
Marzena Wilczak

Współpraca
Marcin Rogoziński

Spis treści

I. WPROWADZENIE 7

I.1. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA 7
I.2. ZAWARTOŚĆ I STRUKTURA DOKUMENTU 8
I.3. WYKAZ SKRÓTÓW 10

II. UWARUNKOWANIA 12

II.1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA 12
II.1.1. Rzeszów w przestrzeni europejskiej 12
II.1.2. Rzeszów w przestrzeni krajowej 14
II.1.3. Rzeszów w przestrzeni regionalnej 16
II.1.4. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny 22
II.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA 24
II.2.1. Zarys rozwoju przestrzennego miasta 24
II.2.2. Podstawowe informacje o mieście 28
II.2.3. Struktura użytkowania terenów 31
II.2.4. Przeznaczenie terenów 32
II.2.5. Stan prawny gruntów 36
II.2.6. Miejska polityka rozwoju 42
II.2.7. Demografia 43
II.2.8. Warunki i jakość życia mieszkańców 50
II.2.9. Transport 75
II.2.10. Infrastruktura techniczna 95
II.2.11. Środowisko 112
II.2.12. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna 132
II.2.13. Dziedzictwo kulturowe 139
II.2.14. Gospodarka 148
II.2.15. Struktura funkcjonalno-przestrzenna 157
II.2.16. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony 195
II.3. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU MIASTA 198
II.3.1. Podsumowanie uwarunkowań – wnioski określające potrzeby i możliwości rozwoju miasta . 198
II.3.2. Możliwości finansowe miasta 205
II.3.3. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę 208

III. KIERUNKI 214

III.1. WPROWADZENIE 214
III.2. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA MIASTA 215
III.2.1. Strefy urbanistyczne i obszary zagospodarowania 217
III.2.2. Rejony o wyjątkowym potencjale 234
III.2.3. Obszary szczególnych działań 236
III.2.4. Tereny zamknięte 243
III.2.5. Chłonność struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta 243
III.3. POLITYKI SEKTOROWE 247
III.3.1. Mieszkańcy i infrastruktura społeczna 247
III.3.2. Transport i infrastruktura techniczna 263
III.3.3. Środowisko i odporność na zmiany klimatu 283
III.3.4. Walory i jakość przestrzeni 299
III.3.5. Gospodarka 314
III.4. INSTRUMENTY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ MIASTA 322
III.4.1. Polityka planistyczna miasta 322
III.4.2. Rekomendacje do polityki przestrzennej gmin sąsiednich oraz ROF 324

III.4.3. Jak czytać ustalenia Studium. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. ... 325

IV. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM ... 327

IV.1. OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ... 327
IV.2. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM ... 330

SPIS RYSUNKÓW ... 336

SPIS SCHEMATÓW ... 336

SPIS TABEL ... 338

SPIS WYKRESÓW ... 339

SPIS ANEKSÓW ... 339

WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH ... 340

ANEKSY ... 346

ANEKS 1. ZABYTKI MIASTA RZESZOWA WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH ... 346
ANEKS 2. SPIS OBSZARÓW I OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW MIASTA RZESZOWA ... 356
ANEKS 3. SPIS STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH W GRANICACH RZESZOWA ... 386
ANEKS 4. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I INNE DZIAŁANIA KONSULTACYJNE W RAMACH PRAC NAD STUDIUM ... 392

I. WPROWADZENIE

I.1. Główne założenia

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa jest podstawowym dokumentem kreującym politykę przestrzenną miasta. Stanowi wyraz jego władztwa planistycznego.

Studium opracowano w oparciu o art. 9 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Podstawę jego sporządzenia stanowiły uchwała nr XXXII/641/2020 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 26 maja 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa oraz uchwała Nr XLII/872/2021 z dnia 26 stycznia 2021 r. o zmianie uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa.

Sporządzenie nowego Studium wynikało przede wszystkim z potrzeby sformułowania polityki przestrzennej miasta dostosowanej do obecnych realiów społecznych, gospodarczych oraz prawnych. Poprzedni dokument, tj. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa, został przyjęty uchwałą nr XXXVII/113/2000 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 4 lipca 2000 r. Od momentu jego wejścia w życie upłynęło ponad dwadzieścia lat. Dokument ten, mimo licznych aktualizacji w postaci uchwalonych na przestrzeni lat kilkunastu zmian, nie uwzględnia aktualnych problemów, trendów rozwojowych oraz stojących przed miastem wyzwań. Wśród nich wskazać należy przede wszystkim szybko postępujące zmiany klimatyczne oraz niekorzystne zmiany demograficzne, skutkujące przed wszystkim stopniowym starzeniem się społeczeństwa. Istotnym przeobrażeniom uległ także krajowy system planowania przestrzennego oraz strategicznego. Bardzo istotnym zmianom uległa przestrzeń Rzeszowa. Całkowicie zmieniły się jego granice. Na skutek prowadzonej w latach 2006–2021 polityki powiększenia miasta, jego powierzchnia wzrosła w tym okresie ponad dwukrotnie, a liczba mieszkańców o ponad 17%.

Dotychczas miasto konsekwentnie prowadziło politykę stawiającą za główny cel intensywny rozwój gospodarczy. Przyniosła ona szereg korzyści w postaci bardzo dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego. Z drugiej strony doprowadziła do szeregu negatywnych zjawisk i zmian w przestrzeni, w szczególności niekontrolowanego rozwoju zabudowy, skutkującego pogłębiającym się brakiem ładu przestrzennego i przyczyniającego się do licznych konfliktów przestrzennych.

Studium zakłada przewartościowanie prowadzonej przez miasto polityki przestrzennej. Obecny poziom rozwoju gospodarczego i formułowane oczekiwania mieszkańców powodują, iż określona w nim polityka przestrzenna w centrum zainteresowania stawia obecnych i przyszłych mieszkańców miasta, a jako cel nadrzędny – zapewnienie im odpowiedniej wysokiej jakości życia, nie pomijając jednocześnie aspektów rozwoju gospodarczego, który realizowany ma być w sposób zrównoważony i odpowiedzialny. Niemniej jednak Studium stanowi kontynuację głównych założeń rozwoju przestrzennego określonych w poprzednim dokumencie, zapewniając ciągłość polityki planistycznej miasta.

Istotnego przewartościowania dokonano także w podejściu do rozwoju infrastruktury transportowej oraz roli miejskiego transportu publicznego. Założono kreowanie miasta wielofunkcyjnego, o wysokiej dostępności do infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych. Niekorzystne trendy demograficzne powodują, iż szczególną uwagę zwrócono na politykę senioralną oraz potrzeby ludzi młodych.

Istotne znaczenie przypisano potrzebie rozwoju włączonych do Rzeszowa dawnych terenów wiejskich, a także roli miasta w strukturze Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, zakładając

zacieśnienie współpracy, a tym samym dalszy rozwój powiązań przestrzennych z współtworzącymi go sąsiednimi gminami.

Charakter Studium powoduje, iż nie ma ono ściśle określonych ram czasowych. Niemniej jednak prognozę demograficzną oraz bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę sformułowano w perspektywie roku 2045. W związku z tym potrzeby i możliwości rozwoju miasta zostały określone dla takiego horyzontu czasowego.

Formułując zapisy Studium pod uwagę wzięto szereg opracowanych przez miasto dokumentów strategicznych i wdrożeniowych. Szczególną rolę pełni tu Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2025 r.

Biorąc pod uwagę konieczność powiązania polityki przestrzennej Studium z ujętą w Strategii oraz innych dokumentach polityką społeczno-gospodarczej miasta, części kierunkowej Studium nadano niektóre cechy dokumentu strategicznego, przedstawiając kluczowe zagadnienia w formie polityk sektorowych, a także formułując wizję rozwoju oraz określając cel główny.

Takie podejście pozwala na próbę kompleksowego sformułowania polityki przestrzennej miasta. Wychodzi także naprzeciw planowanej od kilku lat reformy zakładającej integrację systemów planowania przestrzennego oraz społeczno-gospodarczego, w tym ścisłe powiązanie dokumentów strategicznych oraz aktów planowania przestrzennego. Mając na uwadze charakter oraz cele Studium, określając polityki sektorowe skoncentrowano się wyłącznie na ich wymiarze przestrzennym.

W trakcie prac nad Studium wybuchła pandemia wirusa SARS-Cov2 oraz konflikt zbrojny w Ukrainie. Oba te wydarzenia z pewnością wpłyną na przyszłą sytuację społeczno-gospodarczą oraz przestrzenną miasta. W momencie uchwalania dokumentu brak jednak możliwości oszacowania ich długofalowych skutków. Zidentyfikowane uwarunkowania oraz trendy rozwojowe, w tym ujęte w prognozie demograficznej oraz uwzględnione podczas określania potrzeb i możliwości rozwoju miasta, w tym zapotrzebowania na nową zabudowę, uznaje się w momencie zakończenia prac merytorycznych nad Studium za aktualne.

I.2. Zawartość i struktura dokumentu

Podstawowe elementy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa to:

I. Wprowadzenie

II. Uwarunkowania

III. Kierunki

IV. Uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń Studium.

Integralny element tekstu uwarunkowań i kierunków stanowi część graficzna, w tym rysunek Studium.

W dokumencie zidentyfikowano oraz przedstawiono uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego pozwalające na zdefiniowanie polityki przestrzennej miasta, w tym na określenie kierunków jego rozwoju. Na potrzeby uwarunkowań przygotowano szereg opracowań analitycznych stanowiących materiały planistyczne w rozumieniu § 2 ust. 3. Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie zakresu projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Wykaz materiałów planistycznych przedstawiono na końcu opracowania.

Uwarunkowania zewnętrzne określają miejsce miasta w przestrzeni europejskiej, krajowej i regionalnej. Szczególne znaczenie przypisano Rzeszowskiemu Obszarowi Funkcjonalnemu. Zidentyfikowano oraz przedstawiono kluczowe uwarunkowania wewnętrzne jako podstawę do określenia polityki przestrzennej miasta. W ramach uwarunkowań wewnętrznych ujęto m.in. zagadnienia związane z warunkami i jakością życia mieszkańców, w tym dostępem do infrastruktury społecznej, transportem, infrastrukturą techniczną, środowiskiem, dziedzictwem kulturowym oraz gospodarką.

Przeanalizowano i przedstawiono obecną strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta. Przedstawiono także stan ładu przestrzennego miasta oraz wymogi jego ochrony, określając

jednocześnie główne problemy przestrzenne, z jakimi boryka się Rzeszów. Uwarunkowania kończy podsumowanie zawierające wnioski, w których określono główne potrzeby i możliwości rozwoju miasta z uwzględnieniem zagadnień finansowych.

Uzupełnienie tekstu uwarunkowań stanowią ujęte w tekście schematy graficzne, a także opracowane w skali 1:70 000 rysunki:

- nr 1. Struktura użytkowania terenów,
- nr 2. System transportowy,
- nr 3. System infrastruktury technicznej,
- nr 4. Środowisko przyrodnicze,
- nr 5. Dziedzictwo kulturowe,
- nr 6. Struktura funkcjonalno-przestrzenna.

W oparciu o uwarunkowania, w tym wspomniane powyżej podsumowanie, sformułowano cel główny Studium oraz wizję rozwoju przestrzennego miasta w perspektywie roku 2045 r. stanowiące główne założenia części kierunkowej Studium.

Formułując kierunki zagospodarowania przestrzennego określono model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, biorąc pod uwagę jego zróżnicowanie przestrzenne i funkcjonalne, w tym różnorodny charakter zabudowy oraz odmienne potrzeby rozwojowe. Wskazano również główne cele przestrzenne miasta. Rzeszów podzielono na trzy strefy: A – śródmiejską , B – miejską oraz C – ekologiczną, formułując dla każdej z nich główne kierunki rozwoju. Ze względu na znaczne wewnętrzne zróżnicowanie stref, wynikające przede wszystkim z występujących różnych typów zabudowy, celem dostosowania odpowiednich narzędzi polityki przestrzennej dokonano dalszego podziału ww. stref na obszary zagospodarowania. Dla każdego typu obszaru ustalono wskaźniki zagospodarowania dotyczące: minimalnej powierzchni terenów biologicznie czynnych, maksymalnej powierzchni zabudowy oraz wysokości zabudowy. Określono także kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w zakresie: zabudowy, przestrzeni publicznych, zieleni, infrastruktury technicznej i transportowej.

Dopełnienie kierunków zagospodarowania przestrzennego stanowi pięć polityk sektorowych: mieszkańcy i infrastruktura społeczna, transport i infrastruktura techniczna, środowisko i odporność na zm. klimatu, walory i jakość przestrzeni oraz gospodarka. Dla każdej z nich sformułowano cele oraz służące ich realizacji kierunki działań oraz działania uwzględniające zróżnicowanie przestrzenne miasta w tym proponowany model rozwoju w oparciu o strukturę funkcjonalno-przestrzenną.

W części kierunkowej Studium ujęto także politykę planistyczną miasta, w ramach której wskazano obszary, dla których istnieje konieczność opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz dla których miasto zamierza sporządzać plany. Przedstawiono także ogólne założenia do wieloletniego programu opracowania planów miejscowych.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 oraz w związku z art 14. ust.1 i 6 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zapisy części kierunkowej Studium, w tym sformułowane kierunki zagospodarowania, nie odnoszą się do terenów zamkniętych z wyłączeniem terenów zamkniętych ustalanych przez ministra właściwego do spraw transportu.

Jako uzupełnienie dla kierunków polityki przestrzennej sformułowano także rekomendacje dla polityki przestrzennej gmin sąsiednich.

Główne kierunki rozwoju przestrzennego miasta w tym struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta zostały przedstawiona na sporządzonym w skali 1:10 000 rysunku studium. Ponadto Studium zawiera rysunki informacyjne sporządzone w skali 1:25 000:

- nr 1. System transportowy,
- nr 2. System infrastruktury technicznej,
- nr 3. System przyrodniczo-klimatyczny,
- nr 4. Dziedzictwo kulturowe,
- nr 5. Struktura wysokościowa miasta,

a także schematy graficzne zawarte w części tekstowej.

Ostatnimi elementami części tekstowej Studium są uzasadnienie przyjętych w trakcie prac przez zespół projektowy rozwiązań a także synteza ustaleń Studium. Na końcu części tekstowej zamieszczono spis schematów, tabel a także wykazy materiałów źródłowych oraz materiałów planistycznych.

Załącznikami do Studium są wspomniane powyżej: rysunek Studium oraz rysunki informacyjne, a także:

- wykaz zabytków wpisanych do Rejestru zabytków nieruchomych,
- spis obszarów i obiektów ujętych w Gminnej ewidencji zabytków miasta Rzeszowa,
- spis stanowisk archeologicznych w granicach Rzeszowa,
- Partycypacja społeczna i inne działania konsultacyjne w ramach prac nad Studium.

I.3. Wykaz skrótów

B+R – zostaw rower i jedź (ang. *bike and ride*)
BWA – Biuro Wystaw Artystycznych
CNG –sprzężony gaz ziemny (ang. *compressed natural gas*)
COP – Centralny Okręg Przemysłowy
EGiB – Ewidencja Gruntów i Budynków
ESPON –Europejska Sieć Obserwacyjna Rozwoju Terytorialnego i Spójności Terytorialnej (ang. *European Observation Network for Territorial Development and Cohesion*)
GPZ – główny punkt zasilający
GUS – Główny Urząd Statystyczny
GUS – BDL – Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych
GZWP – główny zbiornik wód podziemnych
JCWP – jednolita część wód powierzchniowych
JCWPd – jednolita część wód podziemnych
JST – jednostka samorządu terytorialnego
MKS – Międzygminna Komunikacja Samochodowa
MPEC – Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej
MPGK – Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej
MPK – Miejska Przedsiębiorstwo Komunikacyjne
MPWiK – Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
mpzp – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
nN – niskie napięcie
MZBM – Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych
OSI – obszar strategicznej interwencji
OSP – Ochotnicza Straż Pożarna
OZE – odnawialne źródła energii
OZW – obszar mający znaczenie dla Wspólnoty
P+R – parkuj i jedź (ang. *park and ride*)
PAN – Polska Akademia Nauk
PKA – Podkarpacka Kolej Aglomeracyjna
PM – pył zawieszony (ang. *particulate matter*)
POZ – podstawowa opieka zdrowotna
PSZOK – punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych
PZL – Państwowe Zakłady Lotnicze
PZPWP 2030 – Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030
REGON – Rejestr Gospodarki Narodowej
RLM – równoważna liczba mieszkańców
ROD – rodzinne ogrody działkowe

ROF – Rzeszowski Obszar Funkcjonalny
ROSiR – Rzeszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SN – średnie napięcie
SOPO – System Osłony Przeciwosuwiskowej
SP ZOZ – samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
SRP – stacja redukcyjno-pomiarowa
suikzp – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
TBC – teren biologicznie czynny
TEN-T –Transeuropejska sieć transportowa (ang. *Trans-European Transport Networks*)
UM – Urząd Miasta
UMRz – Urząd Miasta Rzeszowa
WDK – Wojewódzki Dom Kultury
WN – wysokie napięcie
WPF – wieloletnia prognoza finansowa
WSK – Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego
WSPiA – Wyższa Szkoła Prawa i Administracji
ZG PKS – Związek Gmin „Podkarpacka Komunikacja Samochodowa”
ZIT – zintegrowane inwestycje terytorialne
ZTM – Zarząd Transportu Miejskiego
ZUW – Zakład Uzdatniania Wody

II. UWARUNKOWANIA

II.1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA

II.1.1. Rzeszów w przestrzeni europejskiej

Rzeszów położony jest w odległości ok. 90 km od granicy państwowej z Ukrainą oraz Słowacją. Jest stolicą województwa podkarpackiego, sąsiadującego z obwodami lwowskim i zakarpackim na Ukrainie oraz z krajem preszowskim na Słowacji. Wschodnia granica z Ukrainą stanowi równocześnie zewnętrzną granicę Unii Europejskiej oraz Strefy Schengen. Ponadto, w odległości nieprzekraczającej 350 km od Rzeszowa położone są przygraniczne regiony Białorusi, Czech, Węgier oraz Rumunii.

Według klasyfikacji wypracowanej w ramach programu ESPON, Rzeszów wraz z otoczeniem funkcjonalnym zaliczono do funkcjonalnych obszarów miejskich o znaczeniu transnarodowym/krajowym.

Atutem Rzeszowa jest położenie w bezpośrednim sąsiedztwie bądź w ciągu tras o znaczeniu europejskim. Są to:

- europejska trasa E40 biegnąca przez Francję Belgię, Niemcy, Polskę, Ukrainę, Rosję, Kazachstan. Jej częścią jest autostrada A4 relacji Jędrzychowice k. Zgorzelca (granica państwa z Niemcami) – Legnica – Wrocław – Opole – Gliwice – Katowice – Kraków – Tarnów – Rzeszów – Jarosław – Korczowa (granica państwa z Ukrainą);
- europejska trasa E371 relacji Radom – Ostrowiec Świętokrzyski – Rzeszów – Barwinek (granica państwa ze Słowacją) – Preszów. Od Radomia do Rzeszowa biegnie ona śladem drogi krajowej nr 9, a od Rzeszowa do granicy państwa – śladem drogi krajowej nr 19;
- szlak kolejowy E30 relacji Zgorzelec (granica państwa z Niemcami) – Jędrzychowice – Legnica – Wrocław – Opole – Gliwice – Zabrze – Katowice – Jaworzno – Kraków – Tarnów – Rzeszów – Przemyśl – Medyka (granica państwa z Ukrainą). Na odcinku Kraków Główny – Medyka obejmuje on linię kolejową nr 91.

W odległości 10 km od centrum miasta zlokalizowany jest port lotniczy Rzeszów – Jasionka obsługujący przewozy pasażerskie oraz towarowe, zarówno na trasach krajowych jak i zagranicznych. Od wybuchu konfliktu na Ukrainie w 2022 r. stał się on istotnym hubem logistycznym i centrum transportu pomocy humanitarnej i wojskowej.

Instrumentem służącym koordynacji oraz zapewnieniu spójności i komplementarności inwestycji infrastrukturalnych na poziomie europejskim jest Transeuropejska sieć transportowa – TEN-T. Obejmuje ona sieć bazową, stanowiącą podstawę rozwoju sieci transportowej, na której mają koncentrować się działania unijne, w szczególności na odcinkach transgranicznych, brakujących ogniwach, połączeniach multimodalnych i najważniejszych wąskich gardłach, a także sieć kompleksową zapewniającą dostępność i łączność wszystkich regionów Unii. Przebiegająca w okolicach Rzeszowa autostrada A4 wraz z biegnącą przez miasto linią kolejową nr 91 oraz droga ekspresowa S-19 na odcinku od Niska do Rzeszowa zaliczają się do sieci bazowej TEN-T, natomiast port lotniczy Rzeszów – Jasionka oraz budowana droga ekspresowa S-19 na odcinku od Rzeszowa do Barwinka są częścią sieci kompleksowej.

Charakter międzynarodowego korytarza transportowego ma Via Carpatia, powstająca etapami europejska międzynarodowa trasa mająca połączyć Kłajpedę na Litwie z Salonikami w Grecji, biegnąca przez Kowno na Litwie, Białystok, Lublin, Rzeszów, Preszów i Koszyce na Słowacji oraz Debreczyn na Węgrzech. Jej częścią jest budowana droga ekspresowa S-19.

Schemat 1. Rzeszów w przestrzeni europejskiej

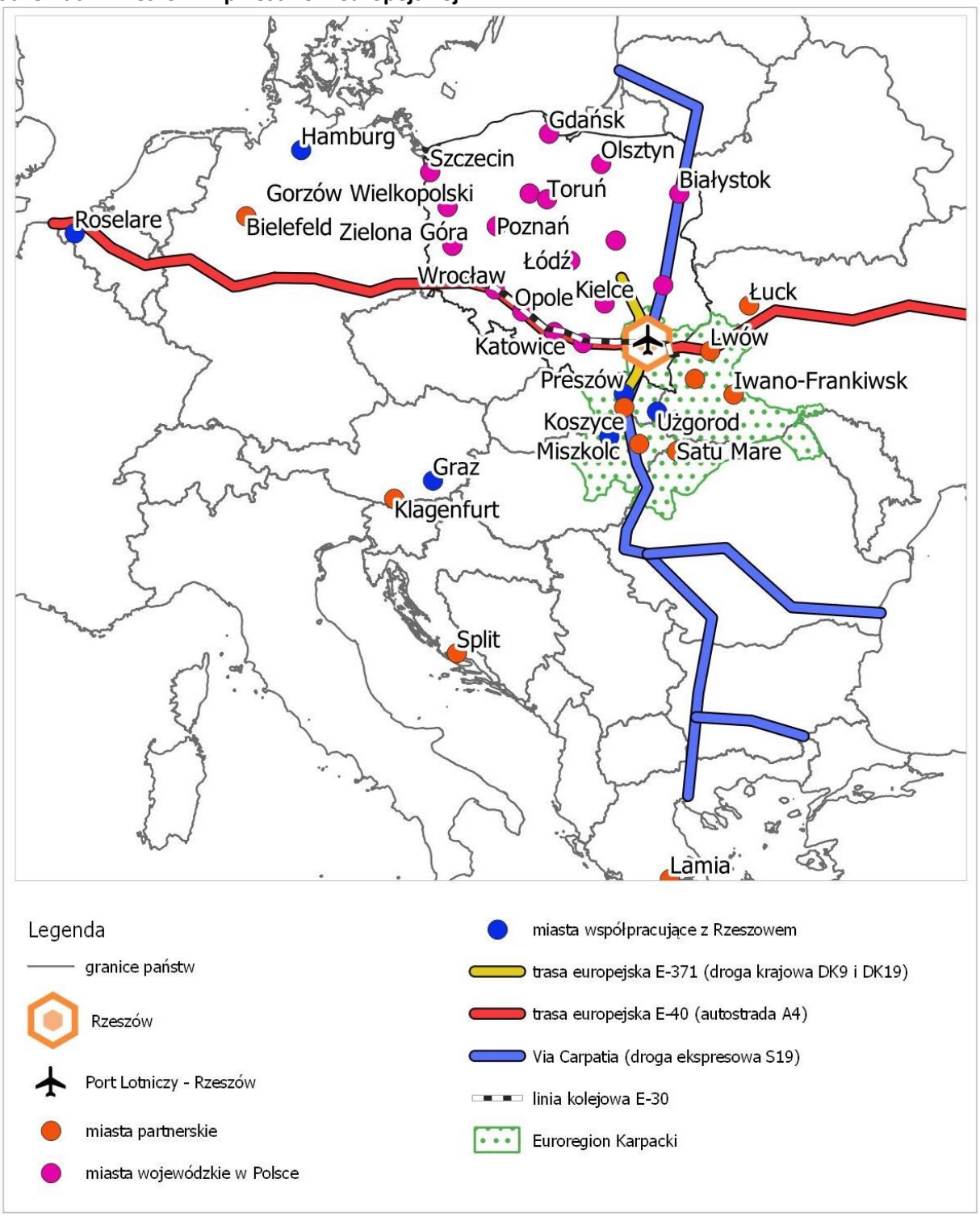

Źródło: opracowanie własne

Obszar województwa podkarpackiego jest częścią Euroregionu Karpackiego, który tworzą również regiony z Ukrainy, Słowacji, Rumunii i Węgier. W ramach Euroregionu, jednostki samorządu terytorialnego z Polski funkcjonują jako Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska z siedzibą w Rzeszowie. Miasto Rzeszów nie jest członkiem tego stowarzyszenia.

Istotną rolę odgrywa współpraca Rzeszowa z 16 miastami partnerskimi. Są to: Bielefeld (Niemcy), Buffalo, Gainesville (USA), Czernichów, Iwano-Frankiwsk, Lwów, Łuck i Truskawiec (Ukraina), Klagenfurt (Austria), Koszyce (Słowacja), Lamia (Grecja), Nyíregyháza (Węgry), Satu Mare (Rumunia),

Fangchenggang (Chiny), Split (Chorwacja) i Rushmoore (Wlk. Brytania). Ponadto Rzeszów nawiązał współpracę z Hamburgiem (Niemcy), Użhorodem (Ukraina), Grazem (Austria), Roeselare (Belgia), Miszkolcem (Węgry), Preszowem (Słowacja), Telavi (Gruzja) oraz Departamentem Corréze (Francja). Współpraca obejmuje m.in. wzajemną promocję, wymianę doświadczeń rozwojowych, a także działalność kulturalną. Organizowane są m.in. wspólne festiwale i inne imprezy kulturalne, wizyty studyjne, czy wydarzenia i fora o charakterze biznesowym.

Rzeszów jest członkiem stowarzyszenia Eurocities, skupiającego ponad 200 miast z 38 krajów. Głównym jego celem jest poprawa jakości życia mieszkańców europejskich miast poprzez promocję zintegrowanej polityki miejskiej i zaangażowanie miast w procesy polityczne. Organizacja propaguje oraz wspiera planowanie i wdrażanie międzynarodowych projektów realizowanych przez miasta członkowskie.

Ze względu na przygraniczne położenie i stale poprawiającą się dostępność przestrzenną, Rzeszów, jako stolica województwa i największe miasto regionu kształtuje powiązania funkcjonalne, przede wszystkim ze Lwowem, Preszowem oraz Koszycami. Stale rozwijane są również powiązania z innymi miastami, przede wszystkim zachodniej Ukrainy oraz wschodniej Słowacji.

Wpływ na procesy kształtowania przestrzeni miast, w tym Rzeszowa wywierają dokumenty takie jak Agenda (ONZ) 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, czy dokumenty o zasięgu europejskim, w tym Strategia na rzecz Europy neutralnej dla klimatu do 2050 r., Strategia UE na rzecz bioróżnorodności 2030, czy traktujące o problemach miast europejskich Agenda Miejska UE, Nowa Karta Ateńska oraz Nowa Karta Lipska. Pozytywny wpływ na realizację celów wyrażanych w politykach europejskich przynieść może udział w sieciach miast takich jak Urbact czy Misja Horyzont Europa, pozwalający na wymianę doświadczeń z innymi europejskimi miastami.

II.1.2. Rzeszów w przestrzeni krajowej

Rzeszów jest jednym z 18 miast wojewódzkich w Polsce. Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2030 sformułowanymi w oparciu o klasyfikację ośrodków miejskich ujętą w nieobowiązującej już Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, zaliczany jest do ośrodków o znaczeniu wojewódzkim pełniących szereg funkcji o znaczeniu krajowym rozwijających niektóre funkcje metropolitalne.

Miasto jest stolicą województwa podkarpackiego, które jest najdalej wysuniętym na południowy wschód kraju regionem. Województwo podkarpackie sąsiaduje z województwami: lubelskim, świętokrzyskim i małopolskim.

Województwo podkarpackie jest częścią makroregionu Polski Wschodniej obejmującego województwa: lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie oraz warmińsko-mazurskie.
Podstawą wyróżnienia tego makroregionu były zarówno kryteria geograficzne, jak również ekonomiczne. Województwa te, w momencie przyjęcia Polski do UE, charakteryzowały się najniższym PKB na mieszkańca wśród ówczesnych regionów Wspólnoty. W Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku (z perspektywą do roku 2030), pełniącej funkcje średniookresowej strategii rozwoju kraju, makroregion Polski Wschodniej został zaliczony do tzw. obszarów strategicznej interwencji (OSI).

Polska Wschodnia jako OSI ujęta została także w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 będącej podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa. W dokumencie tym, w ramach celu 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie, największym aglomeracjom przypisano rolę wspierania rozwoju i jakości życia nie tylko w obszarze metropolitalnym, ale w całym województwie poprzez otwarcie się na współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, w tym samorządem wojewódzkim. Za szczególnie pożądaną uznano współpracę miast w obszarach funkcjonalnych poprzez zintegrowane kompleksowe projekty w zakresie niskoemisyjnego transportu publicznego (multimodalnego), ochrony środowiska, dostosowań do zmian klimatu, gospodarki odpadami, czy wykorzystania nowych technologii.

Schemat 2. Rzeszów w przestrzeni krajowej

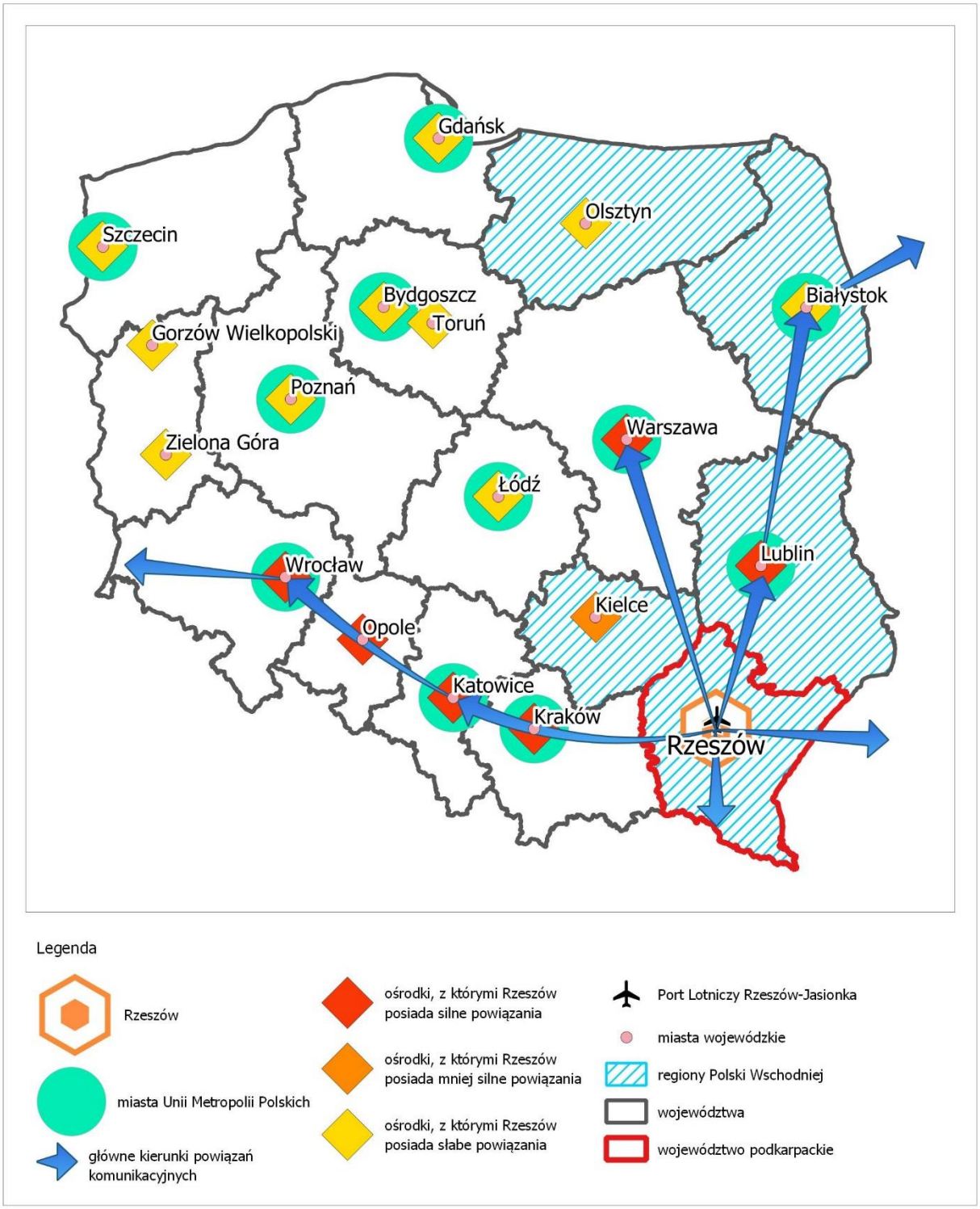

Źródło: opracowanie własne

Komunikacja Rzeszowa z pozostałą częścią kraju jest zapewniona poprzez sieć drogową i kolejową. Głównymi jej elementami są:

- autostrada A4 relacji Jędrzychowice koło Zgorzelca (granica państwa z Niemcami) – Wrocław – Opole – Gliwice – Katowice – Kraków – Tarnów – Rzeszów – Medyka (granica państwa z Ukrainą),

- droga ekspresowa S-19 (w trakcie budowy) relacji Kuźnica Białostocka (granica państwa z Białorusią) – Białystok – Lublin – Rzeszów – Krosno – Barwinek (granica państwa ze Słowacją),
- droga krajowa nr 9 relacji Radom – Ostrowiec Świętokrzyski – Rzeszów,
- droga krajowa nr 19 relacji Kuźnica (granica państwa z Białorusią) – Białystok – Lublin – Kraśnik – Janów Lubelski – Nisko – Rzeszów – Barwinek (granica państwa ze Słowacją),
- droga krajowa nr 94 biegnąca równolegle do autostrady A4 wzdłuż całego jej przebiegu,
- linia kolejowa nr 91 Kraków Główny – Tarnów – Rzeszów – Przemyśl – Medyka,
- linia kolejowa nr 71 Ocice – Rzeszów Główny, która daje możliwość podróżowania w kierunku Warszawy, Lublina i Łodzi.

W latach 2021–2022 miały miejsce konsultacje społeczne dotyczące przebiegu nowej linii kolejowej nr 58 Łętownia – Rzeszów (tzw. „szprychy" nr 6 do Centralnego Portu Komunikacyjnego), która ma stanowić istotny element sieci kolejowej.

Położenie miasta istotnie wpływa na kształtowanie i rozwój powiązań funkcjonalnych z pozostałą częścią kraju. Rzeszów posiada tradycyjnie rozwinięte powiazania z Krakowem (przez Tarnów) oraz położonymi dalej na zachód w pasie równoleżnikowym ośrodkami miejskimi, czemu sprzyja wysokiej jakości infrastruktura transportowa. Intensywnie rozwijają się powiązania w kierunku północnym z Lublinem, w mniejszym stopniu – z Kielcami. Z racji swego peryferyjnego położenia w południowo-wschodniej części kraju, Rzeszów charakteryzuje się słabszymi powiązaniami z ośrodkami miejskimi w zachodniej i północnej części Polski, a także z jego centrum, z wyjątkiem Warszawy, co wynika z jej funkcji miasta stołecznego oraz zachodzących procesów kształtowania się metropolii rangi europejskiej. Z tego względu rozwijanie i wzmacnianie powiązań funkcjonalnych z Warszawą należy uznać za szczególnie istotne.

Rzeszów współpracuje z innymi samorządami terytorialnymi z całego kraju. Jest członkiem Unii Metropolii Polskich, skupiającej 12 polskich miast aspirujących do miana metropolii i zajmującej się wspieraniem rozwoju samorządności terytorialnej i gospodarczej, promocją inicjatyw i działań związanych z tworzeniem i funkcjonowaniem struktur regionalnych i lokalnych, w szczególności powstających na obszarach metropolitalnych, wspólnym rozwiązywaniem specyficznych problemów wielkich miast, współpracą z organami państwa oraz organizacjami ogólnopolskimi i zagranicznymi oraz międzynarodowymi dla zwiększenia roli metropolii w państwie i integracji europejskiej. Rzeszów należy także do Związku Miast Polskich skupiającego ponad 330 miast oraz Związku Powiatów Polskich, do którego należą zarówno powiaty ziemskie, jak i miasta na prawach powiatu.

II.1.3. Rzeszów w przestrzeni regionalnej

Jako stolica regionu Rzeszów pełni szereg funkcji z zakresu administracji, szkolnictwa wyższego, edukacji, nauki, kultury, sportu i rekreacji, gospodarki, ochrony zdrowia, skupiając między innymi instytucje świadczące usługi wyższego rzędu.

Miasto jest siedzibą samorządu województwa podkarpackiego oraz wojewody podkarpackiego wraz z licznymi podległymi im instytucjami oraz innymi jednostkami administracyjnymi. W Rzeszowie swoją siedzibę mają również organy rządowej administracji niezespolonej.

Rzeszów jest także siedzibą otaczającego go powiatu ziemskiego. Powiat rzeszowski ziemski obejmuje gminę miejską Dynów, gminy miejsko-wiejskie: Błażowa, Boguchwała, Głogów Małopolski, Sokołów Małopolski i Tyczyn, a także gminy wiejskie: Chmielnik, Dynów, Hyżne, Kamień, Krasne, Lubenia, Świlcza oraz Trzebownisko. Ich łączna powierzchnia to 1 147,13 km^2. W 2021 r. powiat rzeszowski zamieszkiwało 169 800 mieszkańców.

Miasto jest dobrze skomunikowane z najważniejszymi ośrodkami miejskimi regionu. Rzeszów pełni rolę regionalnego centrum komunikacyjnego obsługującego całe województwo. Stacja kolejowa Rzeszów Główny zapewnia połączenia kolejowe w ramach regionu, a także łączy go z pozostałymi częściami kraju i obsługuje również połączenia międzynarodowe. Rozwijana jest Podmiejska Kolej Aglomeracyjna, docelowo obejmująca połączenia kolejowe na trasach Dębica – Rzeszów – Przeworsk, Strzyżów – Rzeszów, Rzeszów – Kolbuszowa, Rzeszów – Port Lotniczy. Autobusowy Dworzec Główny

oraz Dworzec Komunikacji Lokalnej zapewniają obsługę regionalnych połączeń autobusowych oraz posiadają bogatą ofertę połączeń krajowych i zagranicznych.

Rzeszów współpracuje z innymi samorządami z obszaru województwa. Należy m.in. do Podkarpackiego Stowarzyszenia Samorządów Terytorialnych, organizacji zrzeszającej samorządy z województwa podkarpackiego, która stawia sobie za cel integrację oraz rozwój społeczny, gospodarczy i kulturalny. Rzeszów rozwija również współpracę z przyległymi gminami w ramach Stowarzyszenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Kluczowym dokumentem kreującym politykę przestrzenną na obszarze województwa podkarpackiego jest uchwalony w 2018 r. przez Sejmik Województwa Podkarpackiego Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030.

Dokument akcentuje centralne położenie Rzeszowa w przestrzeni regionu oraz zwraca uwagę na ukształtowany wokół niego układ pierścieniowy tworzony przez kluczowe miasta pełniące ważne funkcje gospodarcze i społeczne: Krosno, Przemyśl, Tarnobrzeg, Stalową Wolę, Mielec, Dębicę, Jarosław, Jasło i Sanok.

W PZPWP 2030 miasto zostało wskazane jako rdzeń otaczającego go Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowiącego miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego. Znalazło się także w granicach obszaru funkcjonalnego gospodarki rolno-spożywczej o znaczeniu regionalnym.

W ramach kierunku zagospodarowania przestrzennego pn. „poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej systemu osadniczego województwa" PZPWP 2030 zakłada realizację polityki przestrzennej mającej na celu wzrost znaczenia miasta Rzeszowa poprzez rozwój jego funkcji metropolitalnych. Zgodnie z jej zapisami, pomimo intensywnego rozwoju Rzeszów nadal pozostaje miastem średniej wielkości wśród innych ośrodków wojewódzkich kraju. W celu dalszego jego rozwoju konieczne jest pełniejsze wykorzystanie jego potencjału endogenicznego, rozwój funkcji metropolitalnych oraz budowanie powiązań funkcjonalnych (komunikacyjnych, infrastrukturalnych, gospodarczych i innych) z miastami subregionalnymi (Krosno, Mielec, Przemyśl, Stalowa Wola i Tarnobrzeg), najbliższymi ośrodkami lokalnymi (Łańcut, Głogów Małopolski, Tyczyn, Boguchwała) oraz z otaczającymi go terenami wiejskimi.

W ramach kierunku „podniesienie poziomu życia mieszkańców województwa" w Planie założono m.in. wzmocnienie roli Rzeszowa jako ośrodka akademickiego, naukowo-badawczego, kultury, ochrony zdrowia oraz sportu poprzez utrzymanie, rozbudowę oraz budowę odpowiedniej infrastruktury.

Dla kierunku „kształtowanie warunków rozwoju gospodarczego", PZPWP 2030 zakłada m.in. zwiększenie potencjału gospodarczego i podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej Rzeszowa jako głównego ośrodka przemysłowego, z funkcjonującymi strukturami klastrowymi (m.in. Dolina lotnicza), oraz działającą podstrefą Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro Park Mielec. PZPWP 2030 zakłada również rozwój infrastruktury integrującej potencjał naukowo-badawczy z sektorem gospodarczym w ramach Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego AEROPOLIS oraz Parku Naukowo-Technologicznego Rzeszów – Dworzysko. Ponadto, miasto Rzeszów wraz z otaczającym go powiatem rzeszowskim ziemskim zaliczono do Obszaru intensywnego rozwoju funkcji turystycznej.

W ramach kierunku „poprawa dostępności komunikacyjnej województwa" Plan zakłada wzmocnienie i rozwój wewnątrzregionalnych powiązań komunikacyjnych Rzeszowa z ośrodkami subregionalnymi i lokalnymi, m.in. poprzez zapewnienie połączeń drogowych o wysokich parametrach technicznych, przebudowę istniejących oraz budowę nowych odcinków dróg, a także budowę obwodnic. W zakresie infrastruktury kolejowej dokument przewiduje m.in. integrację transportu kolejowego z systemem komunikacji publicznej miasta Rzeszowa, utworzenie podmiejskiej kolei aglomeracyjnej w oparciu o istniejące i projektowane linie kolejowe, budowę linii kolejowej na lotnisko w Jasionce. W Planie założono dalszy rozwój portu lotniczego Rzeszów – Jasionka, a także poprawę regionalnej i lokalnej dostępności do lotniska, m.in. poprzez budowę odgałęzienia linii kolejowej nr 71, nowych dróg dojazdowych do autostrady i drogi szybkiego ruchu oraz połączeń transportem zbiorowym.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego ujęto szereg inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym dotyczących obszaru miasta (tabela 1).

Tabela 1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie miasta Rzeszowa wskazane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030

Nazwa Inwestycji	Stan realizacji*
Realizacja drogi ekspresowej S19	zrealizowano
Modernizacja linii kolejowej E 30/C-E 30, odcinek Kraków – Rzeszów, etap III – Faza I	zrealizowano
Modernizacja linii kolejowej E 30/C-E 30, odcinek Kraków – Rzeszów, etap III – Faza II	zrealizowano
Modernizacja linii kolejowej nr 91 Kraków Główny Osobowy – Medyka i linii nr 92 Przemyśl – Medyka, odcinek Rzeszów – granica państwa	w trakcie realizacji
Modernizacja linii kolejowej Rzeszów – Warszawa przez Kolbuszową, etap II	zrealizowano
Poprawa stanu technicznego infrastruktury obsługi podróżnych (w tym dostosowanie do wymagań (TSI PRM))	w trakcie realizacji
S-19 Lublin – Rzeszów, odcinek: Stobierna – Świlcza	zrealizowano
Budowa łączników do węzłów autostradowych w przebiegu dróg samorządowych: • budowa łącznika autostrady A4 na odcinku od granic miasta Rzeszowa do węzła Rzeszów – Północ	w trakcie realizacji
Budowa obwodnicy południowej Rzeszowa – etap I	zrealizowano
Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 878 na odcinku od km 5+074 do km 5+079,9 (Rzeszów, ul. Sikorskiego) i od km 5+079,9 do km 5+761 (Tyczyn) wraz z budową mostu na rzece Strug w km 5+085	zrealizowano
Rozbudowa ul. Podkarpackiej na odcinku od ul. Żołnierzy 9 Dywizji Piechoty do granic miasta Rzeszowa	zrealizowano
Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej/ekologicznego transportu Transport publiczny Rzeszowski Obszar Funkcjonalny (ROF): rozbudowa inteligentnych systemów transportowych, budowa/rozbudowa parkingów, zakup nowego ekologicznego i przystosowanego dla osób niepełnosprawnych taboru kolejowego, budowa/przebudowa i wyposażenie infrastruktury przystankowej/dworcowej, w tym węzłów przesiadkowych, przebudowa infrastruktury drogowej	w trakcie realizacji
Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych – Modernizacja i rozbudowa infrastruktury ciepła systemowego w Rzeszowie	w trakcie realizacji
Aglomeracyjna Kolej Podmiejska wraz z budową linii kolejowej do Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka (budowa 5 km nowej linii) lub Budowa Podmiejskiej Kolei Aglomeracyjnej (PKA)	w trakcie realizacji
Wsparcie obszaru kultury w województwie podkarpackim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego • Rzeszowskie Piwnice – interaktywna instytucja kultury – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Miasto Rzeszów	zrealizowano
Budowa nowej siedziby dla Archiwum Państwowego w Rzeszowie	zrealizowano
Rozbudowa SP ZOZ MSWiA w Rzeszowie w celu utworzenia Szpitalnego Oddziału Ratunkowego wraz z lądowiskiem	zrealizowano

Budowa DW 878 – od ul. Lubelskiej do DW 869 (etap I i II)	w trakcie realizacji
Przebudowa drogi (była DK 19) na odcinku od granicy miasta Rzeszowa do DW 869 (droga lotniskowa) – Budowa DW 878 od al. Rejtana w Rzeszowie do DW 869 w Jasionce (od al. Rejtana do ul. Lubelskiej, w tym rozbudowa ul. Ciepłowniczej z mostem Załęskim i ul. gen. Maczka)	w trakcie realizacji
Budowa obwodnicy północnej miasta Rzeszowa od ul. Załęskiej do ul. Krakowskiej (DK4) (Etap II i III). Budowa obwodnicy północnej miasta Rzeszowa od ul. Lubelskiej do ul. Warszawskiej (etap II)	zrealizowano
Budowa obwodnicy północnej miasta Rzeszowa od ul. Załęskiej do ul. Krakowskiej (DK4) (Etap II i III) – Budowa obwodnicy północnej miasta Rzeszowa od ul. Warszawskiej do ul. Krakowskiej (etap III)	w trakcie realizacji
Budowa obwodnicy południowej Rzeszowa – etap II od DK9 ul. Podkarpacka do DW nr 878 ul. Sikorskiego lub Budowa obwodnicy południowej Rzeszowa – etap II od DK19 ul. Podkarpacka do DW nr 878 ul. Sikorskiego wraz z mostem na rzece Wisłok	w trakcie przygotowań do realizacji
Modernizacja kluczowych elementów infrastruktury mających istotny wpływ na poprawę dostępności do jednej z podstawowych grup usług publicznych, jakimi są usługi zdrowotne w woj. podkarpackim: I. Modernizacja bloków operacyjnych w szpitalach wielospecjalistycznych województwa: • Kliniczny Szpital Wojewódzki Nr 2 w Rzeszowie – Modernizacja Bloku Operacyjnego wraz z Centralną Sterylizacją w Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim Nr 2 im. Św. Jadwigi Królowej w Rzeszowie • Kliniczny Szpital Wojewódzki Nr 1 w Rzeszowie – Przebudowa i doposażenie Bloków operacyjnych WSS im. F. Chopina (miasto Rzeszów) II. Podkarpacka sieć opieki psychiatrycznej i geriatrycznej jako odpowiedź na wyzwania demograficzne i cywilizacyjne: • Kliniczny Szpital Wojewódzki Nr 1 w Rzeszowie – Modernizacja i Rozbudowa Klinicznego Oddziału Psychiatrycznego oraz Dziennego Oddziału Psychiatrycznego wraz z Poradnią Leczenia i Rehabilitacji Zaburzeń Psychicznych – Utworzenie Centrum Zdrowia Psychicznego III. Poprawa jakości kompleksowych usług zdrowotnych w zakresie diagnozowania i leczenia chorób układu oddechowego: • Podkarpackie Centrum Chorób Płuc – profilaktyka, diagnostyka i kompleksowe leczenie chorób układu oddechowego (modernizacja budynku głównego i rozbudowa o nowe skrzydło) IV. Poprawa świadczeń z zakresu opieki nad matką i dzieckiem • Utworzenie Klinicznego Oddziału Endokrynologii i Diabetologii Dziecięcej w Szpitalu Wojewódzkim Nr 2 im. Św. Jadwigi Królowej w Rzeszowie – jednostka odpowiedzialna za realizację inwestycji: Kliniczny Szpital Wojewódzki Nr 2 w Rzeszowie	 w trakcie realizacji nie podjęto realizacji w trakcie realizacji w trakcie realizacji zrealizowano
Unowocześnienie i poprawa dostępu do onkologii w województwie podkarpackim: I. Modernizacja Podkarpackiego Centrum Onkologii w Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim Nr 1 w Rzeszowie: • Rozbudowa Klinicznego Oddziału Hematologii, Modernizacja pierwszego budynku Podkarpackiego Centrum Onkologii wraz z zakupem wyposażenia – Rozbudowa i modernizacja nowego budynku Podkarpackiego Centrum Onkologii wraz z zakupem wyposażenia	w trakcie realizacji

Podkarpackie Centrum Lekkoatletyczne lub Uniwersyteckie Centrum Lekkoatletyczne	zrealizowano
Centrum Badawczo-Rozwojowe Odnawialnych Źródeł Energii Politechniki Rzeszowskiej – budowa zespołu laboratoriów	nie podjęto realizacji
Przeizolowanie sieci 6 kV m. Rzeszowa na napięcie 15 kV (modernizacja trzech stacji 110/SN: Rzeszów Staromieście, Staroniwa i Rzeszów Centralna; przebudowa rozdzielni SN RS Hoffmanowa i RS Plac Targowy)	w trakcie realizacji
Poprawa efektywności energetycznej przesyłu ciepła poprzez modernizację sieci ciepłowniczych Etap 1	w trakcie realizacji
Poprawa efektywności energetycznej przesyłu ciepła poprzez modernizację sieci ciepłowniczych Etap 2	zrealizowano
Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez zmianę sposobu zasilania w ciepło polegająca na likwidacji grupowych węzłów cieplnych i zamianie ich na indywidualne węzły cieplne wraz z budową nowych przyłączy cieplnych	zrealizowano
Budowa nowych sieci, przyłączy i węzłów do nowych obiektów	w trakcie realizacji
Dostosowanie Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego Nr 2 im. Św. Jadwigi Królowej w Rzeszowie na potrzeby funkcjonowania centrum urazowego	zrealizowano
Dostosowanie Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego Nr 2 im. Św. Jadwigi Królowej w Rzeszowie na potrzeby funkcjonowania centrum urazowego dzieci	zrealizowano
Poprawa jakości udzielania świadczeń opieki zdrowotnej na rzecz osób dorosłych w zakresie chorób układu krążenia, przez SP ZOZ MSWiA w Rzeszowie poprzez przebudowę i doposażenie oddziałów szpitalnych	w trakcie realizacji
Rozbudowa, budowa, zakup akceleratora z wyposażeniem oraz wymiana akceleratora z adaptacją pomieszczenia w Podkarpackim Centrum Onkologii w Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim Nr 1 im. F. Chopina w Rzeszowie	zrealizowano
Budowa drogi wojewódzkiej nr 878 na odcinku od planowanego węzła na drodze ekspresowej S19 Rzeszów Południe (Kielanówka) do drogi krajowej nr 19 (ul. Podkarpacka w Rzeszowie) – południowa obwodnica Rzeszowa – etap I)	zrealizowano
Rozbudowa systemu transportu publicznego w Rzeszowie	w trakcie realizacji
Rozwój systemu transportu publicznego w Rzeszowie	zrealizowano
Integracja różnych form publicznego transportu zbiorowego w Rzeszowie	w trakcie realizacji
Budowa, rozbudowa, modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej	w trakcie realizacji
Przebudowa, rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków	w trakcie realizacji
Zabezpieczenie przed powodzią miasta Rzeszowa i gm. Tyczyn poprzez kształtowanie koryta rzeki Strug	w trakcie realizacji
Odtworzenie pierwotnej pojemności zbiornika przystopniowego Rzeszów	w trakcie realizacji
Zabezpieczenie przed powodzią terenów zlokalizowanych w zlewni potoku Młynówka na terenie gminy Miasto Rzeszów oraz Gminy Krasne, woj. Podkarpackie (6.152)	w trakcie realizacji
Budowa lewego wału o długości 49 m na cieku Młynówka (km modelu 1+565 – 1+614) (6.190)	nie podjęto realizacji
Budowa budynku administracyjno-biurowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego przy ul. Lubelskiej 4 w Rzeszowie wraz z budową	zrealizowano

parkingów na działce nr 68 obr. 207 oraz budową parkingu na części działki 67 obr. 207. Lata realizacji 2017–2019	
Utworzenie ośrodka referencyjnego leczenia niepłodności w Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim Nr 2 im. Św. Jadwigi Królowej w Rzeszowie. Lata realizacji 2017–2018	zrealizowano
Budowa instalacji Termicznego Przetwarzania z Odzyskiem Energii	zrealizowano
Rozbudowa kompostowni odpadów zielonych (ul. Ciepłownicza 11)	w trakcie realizacji

**Stan realizacji na grudzień 2022 r.*

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem: Monitoring Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, 2020 r.

Dokumentem kreującym politykę rozwoju województwa podkarpackiego na poziomie regionu jest Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 uchwalona w 2020 r. przez Sejmik Województwa Podkarpackiego.

Celem głównym strategii jest „odpowiedzialne i efektywne wykorzystanie zasobów endo- i egzogenicznych regionu, zapewniające trwały, zrównoważony i terytorialnie równomierny rozwój gospodarczy oraz wysoką jakość życia mieszkańców województwa".

Strategia ściśle wiąże miasto z jego otoczeniem funkcjonalnym. Jeden z priorytetów terytorialnego wymiaru strategii określono jako „funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego", do których przyporządkowano następujące kierunki działań:

- tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym,
- wzmacnianie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu,
- zapewnienie dobrej jakości życia i realizacji funkcji publicznych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym,
- rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym,
- gospodarka przestrzenna Rzeszowa i obszaru funkcjonalnego.

Ostatni z wymienionych kierunków obejmuje następujące działania: zrównoważone i racjonalne zagospodarowanie przestrzenne i architektoniczne terenu miasta i ROF dzięki koordynacji dokumentów planistycznych poszczególnych JST w celu efektywnego wykorzystania przestrzeni; ograniczenie konfliktów przestrzennych, w tym dotyczących funkcji i przeznaczenia terenów i rodzajów zabudowy; rewitalizacja obszarów zdegradowanych w celu przywrócenia, bądź nadania im nowych funkcji społecznych, gospodarczych, przestrzennych, technicznych lub środowiskowych; ujęcie w koncepcjach architektoniczno-urbanistycznych miasta klinów napowietrzających wpływających na ruchy mas powietrza i zapobiegających smogowi; rozbudowa wewnątrzmiejskich układów ekologicznych i połączenie z obszarami otwartymi przez system zielonych pierścieni.

Instrumentem ochrony krajobrazu o znaczeniu regionalnym jest audyt krajobrazowy. Określa on najcenniejsze krajobrazy w województwie, ustala zagrożenia dla ich zachowania, a także wskazuje rekomendacje i wnioski dla kształtowania oraz ochrony krajobrazu. W momencie uchwalania Studium audyt krajobrazowy pozostawał na etapie opracowania.

II.1.4. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny

Rzeszowski Obszar Funkcjonalny powstał na podstawie porozumienia gmin zawartego w dniu 21 stycznia 2014 r. Zadania objęte postanowieniami porozumienia zostały powierzone powołanemu 27 maja 2015 r. Stowarzyszeniu Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. ROF początkowo tworzyło 13 gmin. Po przystąpieniu w dniu 17 listopada 2021 r. nowych członków, aktualnie obszar składa się z 15 gmin. Gminy tworzące ROF położone są w centralnej części województwa podkarpackiego. Rdzeniem obszaru jest Miasto Rzeszów, z którym bezpośrednio graniczy 8 gmin. Są to gminy wiejskie: Świlcza, Trzebownisko, Krasne, Chmielnik, Lubenia (z powiatu rzeszowskiego), gminy miejsko – wiejskie: Głogów Małopolski, Tyczyn, Boguchwała (z powiatu rzeszowskiego). Sześć z gmin tworzących obszar nie graniczy bezpośrednio z Rzeszowem. Są to: gmina miejska Łańcut (z powiatu łańcuckiego), gminy wiejskie Czarna i Łańcut (z powiatu łańcuckiego), gmina miejsko-wiejska Błażowa, gmina wiejska Hyżne (z powiatu rzeszowskiego) oraz Czudec (z powiatu strzyżowskiego). Całkowita powierzchnia ROF wynosi 1 210 km^2, co stanowi niespełna 7% terenu województwa podkarpackiego. Na terenie obszaru znajduje się łącznie 103 miejscowości, które w 2021 r. zamieszkiwało około 395 tysięcy osób, czyli ok. 19% populacji województwa. Najludniejszą gminą obszaru jest miasto Rzeszów, które skupia 51,3% ogólnej ludności całego ROF, a średnia gęstość zaludnienia na terenie obszaru funkcjonalnego wynosi 326 os./km^2 i jest niemal trzykrotnie wyższa od średniej dla województwa podkarpackiego (119 os./km^2).

Drugim co do wielkości ośrodkiem miejskim ROF jest Łańcut. W 2021 r. miasto liczyło 17,6 tys. mieszkańców; obejmowało powierzchnię 19,4 km^2. Jest siedzibą gmin miejskiej i wiejskiej Łańcut oraz powiatu łańcuckiego. Na szczególną uwagę zasługują jego walory historyczno-kulturowe, czyniące z niego jedno z ważniejszych ośrodków turystycznych regionu.

W ramach Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 uchwalono Plan zagospodarowania przestrzennego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowiący jego integralną część.

Plan zawiera wizję rozwoju ROF zakładającą m.in. intensyfikację procesów urbanizacyjnych na obszarach już zurbanizowanych, zahamowanie procesów niekontrolowanej suburbanizacji oraz degradacji terenów otwartych. Wizja rozwoju zakłada również m.in. nasycenie ROF różnorodnymi funkcjami metropolitalnymi oraz usługami wyższego rzędu, prowadzenie działań rewitalizacyjnych, rewaloryzację historycznych układów urbanistycznych wraz z zabytkową zabudową, racjonalne wykorzystanie terenów niezurbanizowanych, dobre skomunikowanie ROF z głównymi szlakami drogowymi oraz portem lotniczym Rzeszów – Jasionka.

Jako wiodące kierunki rozwoju ROF plan wskazuje: dalszy rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa; rozwój gospodarczy, w tym rozwój przemysłu wysokich technologii, a także wzmocnienie potencjału społecznego i gospodarczego ośrodków miejskich stymulujących rozwój ROF. Plan zakłada również poprawę dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym oraz integrację i rozwój transportu publicznego. Dokument wskazuje także potrzebę poprawy ładu przestrzennego, w tym ochronę i racjonalne wykorzystanie przestrzeni niezurbanizowanej. Do wiodących kierunków rozwoju zaliczono także rozwój kapitału ludzkiego, wzrost poziomu życia mieszkańców, ochronę zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, rozwój rekreacji i różnych form usług turystycznych, a także rozwój rolnictwa ekologicznego i specjalistycznego. W Planie zagospodarowania przestrzennego ROF założono m.in. utworzenie parku kulturowego obejmującego zespół staromiejski Rzeszowa z zabytkami sakralnymi oraz zamkiem.

Rzeszowski Obszar Funkcjonalny wraz Rzeszowem jako jego rdzeniem stanowi jeden ze Strategicznych Obszarów Interwencji określonych w Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030.

Schemat 3. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny

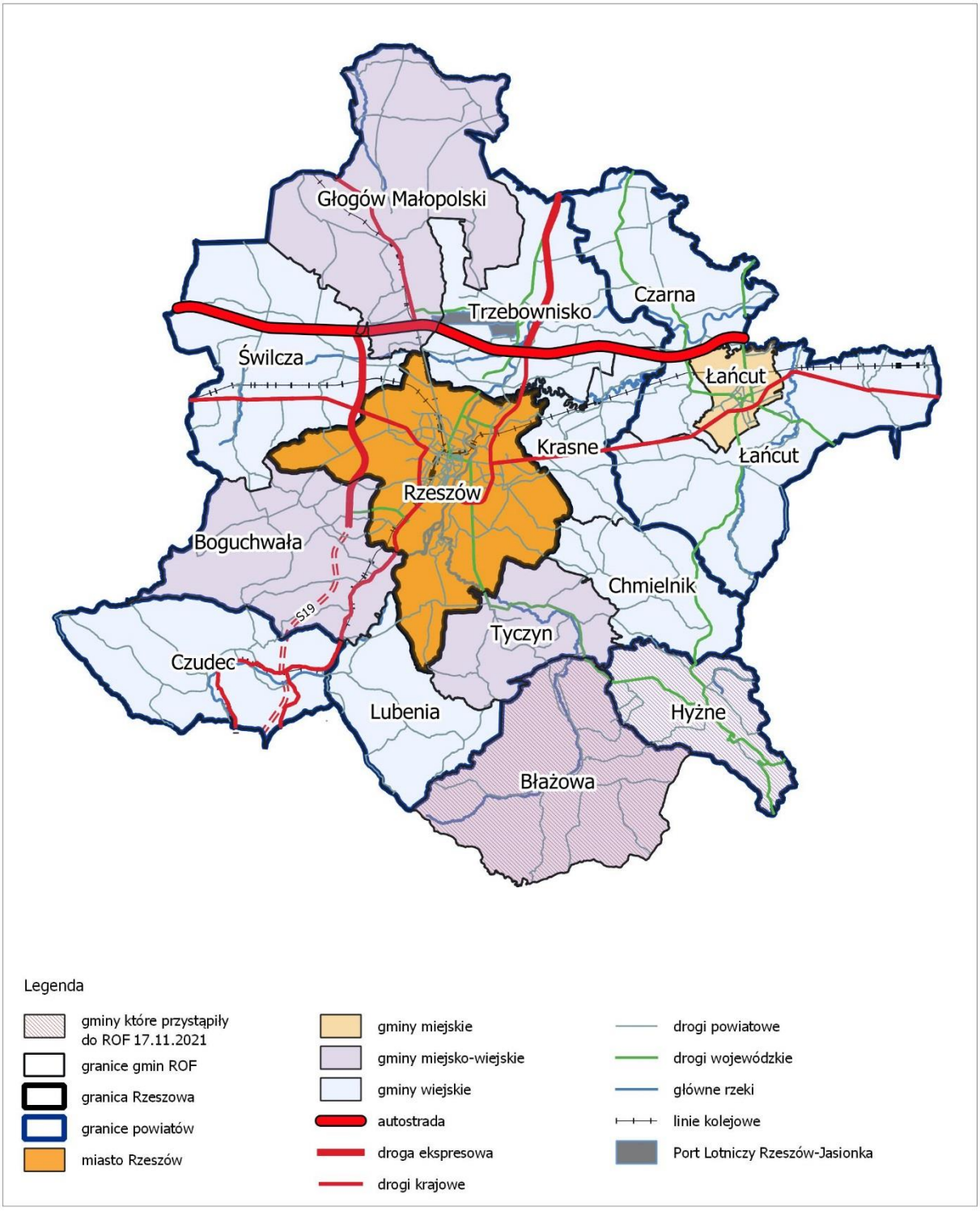

Źródło: opracowanie własne

Trwają prace (stan na 02.2023 r.) nad nową Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) ROF stanowiącą strategię ponadlokalną dla obszaru ROF. W ramach ZIT podmioty tworzące ROF mają możliwość wspólnej realizacji zakładanych w strategii zintegrowanych projektów. W trakcie opracowania jest także Strategia Przestrzenna ROF. W Strategii Przestrzennej ROF zawarte będą ustalenia dotyczące przestrzeni, które mają być respektowane na poziomie gmin w ramach prowadzonych przez nie prac planistycznych.

II.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA

II.2.1. Zarys rozwoju przestrzennego miasta

Początki miasta Rzeszowa w obecnym kształcie datuje się na rok 1354. Wówczas król Kazimierz Wielki lokował miasto na prawie magdeburskim, prawdopodobnie w miejscu wcześniej istniejącej osady, nadając je Janowi Pakosławicowi ze Stróżysk. Pierwotna zabudowa miasta, położonego na lessowym wzniesieniu otoczonym przez mokradła i rozlewiska rzeki Wisłok, obejmowała rynek wytyczony na planie zbliżonym do prostokąta. Składały się na nią ratusz oraz pierzeje wypełnione drewnianymi budynkami. Powierzchnia miasta wynosiła wówczas około 1,5 km^2. Duża wczesnośredniowieczna osada znajdowała się także na terenie dzisiejszego Staromieścia, a także na obszarze tzw. Ruskiej Wsi, czyli obecnego osiedla 1000-lecia. Prawdopodobnie w II poł. XIV w. wzniesiono murowany kościół parafialny pw. św. Stanisława (późniejszy Kościół Farny). Świątynia miała charakter obronny, zabezpieczała zachodnie granice miasta. W jej bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się najstarszy miejski cmentarz (obecnie przykryty nawierzchnią placu i otoczenia kościoła).

W XV i XVI w. miało miejsce stopniowe wychodzenie miejskiej zabudowy poza pierwotny obszar miasta oraz formowanie się przedmieść. Osiedlała się tam głownie ludność rolnicza, rozwijały się też należące do mieszczan ogrody i folwarki. W drugiej poł. XVI w. zbudowano pierwsze nowożytne fortyfikacje miejskie. Pod koniec XVI wieku założono tzw. Nowe Miasto zamieszkiwane głównie przez ludność żydowską. Uznawane jest ono za jedno z pierwszych renesansowych założeń urbanistycznych powstałych na ziemiach polskich. Nowe Miasto początkowo stanowiło odrębny organizm miejski.

Rzeszów intensywnie rozwijał się podczas trwających od 1583 do 1634 r. rządów Mikołaja Spytka Ligęzy. Miasto zyskało wówczas nowoczesny system fortyfikacji. Jednym z jego elementów była wzniesiona w 1610 r. obronna synagoga, zwana później staromiejską. Mikołaj Spytek Ligęza ufundował także warowny kościół i klasztor Bernardynów wzniesiony w latach 1624–1629. W 1623 r. rozbudował kościół farny, który zyskał wówczas cechy renesansowe. Na terenie ówczesnej wsi Staroniwa rozpoczął budowę nowego zamku, prawdopodobnie lokując go na miejscu wcześniejszego istniejącego tam dworu, z czasem rozwijając go do nowoczesnej rezydencji obronnej otoczonej wałami i bastionami.

W 1649 r. miasto stało się własnością rodu Lubomirskich. W 1658 r. Jerzy Sebastian Lubomirski założył kolegium pijarskie, jedną z nielicznych wówczas na ziemiach polskich szkół średnich kształcących szlachtę oraz mieszczan.

W poł. XVII w. Hieronim Augustyn Lubomirski uczynił z Rzeszowa główną siedzibę swego rodu. Okres jego rządów, a także jego syna – Jerzego Ignacego, to czas intensywnych przemian miasta. W 1682 r. rozpoczęto przebudowę rzeszowskiego zamku oraz fortyfikacji zamkowych poważnie uszkodzonych podczas potopu szwedzkiego. Prace prowadzone były przez Tylmana z Gameren, wybitnego architekta tamtej doby. Współpracowali z nim Piotr Bellotti oraz jego syn – Jan Chrzciciel Belotti.

Prawdopodobnie pod koniec XVII w. Rzeszów oraz Nowe Miasto połączone zostały w jeden organizm. Nowe Miasto zachowało odrębny system obronny w postaci fos, wałów i parkanów z bramami miejskimi przy drogach wylotowych. Istotnym elementem kształtującego się systemu obronnego Rzeszowa był staw bernardyński połączony z zamkiem otaczającą miasto od zachodu siecią dróg wodnych.

W latach 1702–1707 wzniesiono nowe murowane zabudowania klasztoru Bernardynów, wg projektu Tylmana z Gameren, który był również odpowiedzialny za przebudowę zabudowań zespołu pijarskiego. W latach 1705–1712 Jan Chrzciciel Belotti zbudował wolnostojącą wieżę przy kościele farnym oraz synagogę nowomiejską. W 1709 r. powstał kościół i klasztor Reformatów.

W latach dwudziestych XVIII w. Jerzy Ignacy Lubomirski zatrudnił Karola Henryka Wiedemanna w charakterze nadwornego architekta nadzorującego prace budowlane w rodowych dobrach. Rozpoczęła się wówczas rozbudowa rzeszowskiej rezydencji Lubomirskich według jego projektu.

Obejmowała ona rozbudowę zamku i przebudowę fortyfikacji zamkowych, budowę pałacyku letniego, a także realizację rozległego założenia ogrodowego w jego otoczeniu. Rozbudowano także zaplecze usługowe rezydencji, w postaci stajni, folwarków, psiarni, maneżu i innych obiektów o charakterze gospodarczym. Całe założenie powiązane było promienistym układem osi kompozycyjnych zbiegających się przed frontową częścią zamku. Swoistym podsumowaniem działalności Karola Henryka Wiedemanna jest sporządzony w 1762 r. tzw. Plan Wiedemanna przedstawiający widok ówczesnego miasta z lotu ptaka.

Mimo rozwoju siedziby rodu magnackiego od ok. poł. XVII w. miał miejsce stopniowy upadek gospodarczy Rzeszowa. Związany był on zarówno z ograniczeniem swobód obywatelskich i przywilejów mieszczan, kupców i rzemieślników, jak również niszczącymi miasto wojnami, najazdami oraz pożarami.

W 1772 roku, po pierwszym rozbiorze Polski, Rzeszów wszedł w skład monarchii Habsburskiej jako część nowoutworzonej prowincji – Królestwa Galicji i Lodomerii, stając się siedzibą cyrkułu pilzneńskiego, zaś w 1782 r. – cyrkułu rzeszowskiego. Lubomirscy wkrótce po rozbiorze przenieśli swoją główną siedzibę rodową do Charzewic, stopniowo pozbywając się rzeszowskich posiadłości oraz praw dominialnych. W 1821 r. władze austriackie odkupiły od nich rzeszowski zamek mieszczący już wówczas sąd oraz więzienie. Sąsiadujący z zamkiem system fortyfikacji oraz założenie rezydencjonalne uległy stopniowej likwidacji. Rozebrano resztki systemu obronnego. Tereny dawnego założenia zostały rozparcelowane i stopniowo zabudowane. Pozostałością dawnego układu przestrzennego jest biegnąca od zamku siatka ulic.

W ramach prowadzonej przez władze austriackie sekularyzacji dóbr kościelnych skasowano klasztory Pijarów i Reformatów. Zabudowania tego drugiego zostały w 1787 r. przeznaczone na cele wojskowe. Przylegający do niego ogród klasztorny przekształcono w II poł. XIX w. w istniejący do dzisiaj ogród miejski. Pod koniec XVIII w. z powodów sanitarnych zamknięto dotychczas funkcjonujący cmentarz przy kościele farnym, zakładając w sąsiedztwie kaplicy Świętej Trójcy nową nekropolię (obecny Cmentarz Stary).

W 1844 r. miasto nabyło od Lubomirskich ostatnie należące do nich prawa dominialne, uzyskując po pięciu wiekach od swojego powstania status miasta wolnego. W 1848 r. zniesiono w Galicji pańszczyznę. W latach 1860–1873 miało miejsce stopniowe uzyskiwanie przez Galicję autonomii w ramach Cesarstwa Austro-Węgierskiego. W ramach reform administracyjnych w 1867 r. zlikwidowano cyrkuł i ustanowiono powiat rzeszowski. Wszystkie te wydarzenia oznaczały dla miasta wejście w okres ponownej prosperity.

W 1858 r. do miasta doprowadzono linię kolejową z Krakowa. Rzeszów uzyskiwał kolejno połączenia kolejowe ze Lwowem (1861 r.) oraz Jasłem (1890 r.). Powstały dwie stacje kolejowe, obie poza granicami administracyjnymi miasta – Rzeszów Główny na terenie Ruskiej Wsi oraz Rzeszów Staroniwa. W 1900 r. wzniesiono miejską gazownię, a ulice zaczęto oświetlać lampami gazowymi. W 1911 r. powstała elektrownia. Rozpoczęto również budowę sieci miejskich wodociągów.

W okresie autonomii nastąpił wyraźny wzrost liczby ludności miasta, któremu towarzyszyło ożywienie budownictwa. Rozwój miasta skutkował obejmowaniem procesami urbanizacyjnymi nowych terenów, w tym wyznaczaniem nowych ulic, pojawianiem się nowej zabudowy i dogęszczaniem już istniejącej.

Procesy urbanizacyjne następowały na obszarze obecnego śródmieścia, szczególnie intensywne były m.in. na terenach leżących w otoczeniu dworca kolejowego, a także między terenami kolejowymi a historycznym centrum miasta. Intensywnie rozwijały się także m.in. obszary położone na zachód od ul. Pańskiej (3 Maja) oraz przy ówczesnej ul. Krakowskiej (obecnie ul. ks. Jałowego).

Dynamicznie rozwijała się zabudowa mieszkaniowa. Powstawały liczne wille, domy oraz kamienice. Do końca XIX w. wszystkie pierzeje rynku staromiejskiego miały zabudowę piętrową. Nowe piętrowe kamienice wznoszono także przy rynku Nowego Miasta. Wiązało się to m.in. z wydanym przez władze zakazem budowy domów parterowych przy głównych ulicach. Zabudowa willowa powstała m.in. przy sąsiadującej z zamkiem alei Pod kasztanami.

Nadanie samorządom szerokiej autonomii wiązało się rozwojem i funkcjonowaniem szeregu instytucji publicznych, dla których wznoszono siedziby, często o reprezentacyjnym charakterze. Przy

ul. Pańskiej powstały budynki Banku Austriacko-Węgierskiego, Pocztowej Kasy Oszczędności, Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych. Przy ul. Sokoła – gmach Rady Powiatowej, Towarzystwa Zaliczkowego i Kredytowego, przy ul. Zamkowej – Dyrekcji Okręgu Skarbowego. W 1902 r. miała miejsce rozbiórka rzeszowskiego zamku. W jego miejsce wzniesiono nowy budynek przeznaczony na cele sądowe, wyglądem częściowo nawiązujący do wcześniejszego obiektu. Pozostawiono natomiast fortyfikacje bastionowe.

Istotne znaczenie dla miasta i jego mieszkańców miał intensywny rozwój oświaty. Przy ul. Krakowskiej (obecnie ul. Jałowego) wzniesiono budynek II Gimnazjum i Seminarium Nauczycielskiego, bursę C.K. Wyższego Gimnazjum, a przy ul. Sokoła – budynek Towarzystwa Gimnastycznego Sokół. Poza ówczesnymi granicami miasta powstała Krajowa Szkoła Mleczarstwa (przy obecnej ul. Warszawskiej) oraz Krajowa Niższa Szkoła Rolnicza w Miłocinie.

W 1909 r. zamknięto Stary Cmentarz. Zmarłych chowano na nowej nekropolii zlokalizowanej na terenie ówczesnej wsi Pobitno. Od 1849 r. funkcjonował również nowy kirkut na Czekaju przy obecnej al. Rejtana, z czasem stając się jedynym miejscem pochówku ludności żydowskiej (uprzednio grzebanej na cmentarzu o średniowiecznym rodowodzie zlokalizowanym między synagogami oraz cmentarzu na terenie dzisiejszego placu Ofiar Getta). W drugiej połowie XIX w. Rzeszów rozwijał się jako miasto garnizonowe, stanowiące zaplecze dla Twierdzy Przemyśl. Duże kompleksy koszarowe powstały przy obecnych ulicach: Lwowskiej, Dąbrowskiego oraz Langiewicza. Na początku XX w. rzeszowski garnizon liczył ok. 3 tys. żołnierzy.

Rozwojowi przestrzennemu towarzyszyła zmiana granic miasta. W 1901 r. do Rzeszowa z gminy Staroniwa przyłączono Ruską Wieś, a także przysiółki: Wygnaniec, Podzamcze, Psiarnisko i Rudki oraz Maćkówkę i Podpromie z gminy Drabinianka. W 1910 r. miasto liczyło 23 tysiące mieszkańców. Połowę z nich stanowiła ludność żydowska. Rzeszów zajmował wówczas powierzchnię 7,68 km^2.

I wojna światowa nie przyniosła miastu dużych zniszczeń. Ucierpiała głównie infrastruktura kolejowa, a także most na Wisłoku i budynki koszarowe. Po wojnie Rzeszów był miastem powiatowym o niewielkim znaczeniu, położonym peryferyjnie względem Krakowa i Lwowa. Zachował dotychczasowy charakter miasta garnizonowego. W okresie międzywojennym miasto nie zmieniało swych granic administracyjnych. Zajmowało powierzchnię 7,68 km^2. W 1921 r. zamieszkiwało je 24 940 mieszkańców, w tym 11 361 Żydów.

Do ważniejszych inwestycji realizowanych na terenie Rzeszowa po odzyskaniu niepodległości należy zaliczyć budowę ujęcia wodnego oraz urządzenie miejskiego parku leśnego na Lisiej Górze. W latach 20. powstał duży kompleks szkolny przy ul. Szopena. Przy obecnej ul. Jałowego wzniesiono modernistyczny kościół pw. Chrystusa Króla. Przy obecnej ul. Okrzei powstał żydowski Dom Ludowy.
Rozwój miasta i znaczne ożywienie inwestycyjne nastąpiły w latach 1936–1939 po przystąpieniu do realizacji Centralnego Okręgu Przemysłowego. W Rzeszowie powstały wówczas Fabryka Obrabiarek i Sprzętu Artyleryjskiego, będąca filią poznańskich zakładów H. Cegielskiego, a także Wytwórnia Silników Samolotowych nr 2 Państwowych Zakładów Lotniczych. Rozpoczęto również budowę osiedli dla pracowników nowopowstałych zakładów – przy ul. Dąbrowskiego, Hetmańskiej oraz Poznańskiej.
Związana z powstaniem COP rozbudowa miasta spowodowała zmianę charakteru ulic śródmieścia. Z uwagi na wysokie zapotrzebowanie mieszkaniowe pojawiły się nowe kilkukondygnacyjne modernistyczne kamienice (m.in. przy ul. Szopena, ul. Jagiellońskiej) a także budynki w luźnej zabudowie (ul. Dekerta). Rozpoczęto także wznoszenie nowych budynków publicznych, jak gmach Urzędu Pocztowego i Telegraficznego przy ul. Moniuszki, czy Szpitala Powszechnego przy ul. Szopena. Powstanie Centralnego Okręgu Przemysłowego wiązało się z napływem do miasta nowych mieszkańców, w tym ludności wiejskiej. Pod koniec lat 30. Rzeszów zamieszkiwało niemal 42 tys. osób. Wśród nich około 1/3 stanowili Żydzi.

Intensywny rozwój miasta został przerwany przez wybuch wojny. Niemcy podporządkowali tworzoną w ramach COP infrastrukturę przemysłową własnym celom zbrojeniowym. W 1941 r. w podrzeszowskiej Jasionce utworzono lotnisko. Czasy okupacji to okres licznych zniszczeń w tkance miejskiej. Głównym celem dokonywanych planowo wyburzeń była poprawa sieci transportowej. W tym celu wyburzono domy przy placu Śreniawitów, przy ulicy Grunwaldzkiej oraz w sąsiedztwie kościoła Bernardynów. Ponadto wyburzono sąsiadujące z ratuszem przyrynkowe kamienice, a także

kwartał zabudowy zajmowany obecnie przez plac Cichociemnych. Zniszczono obie synagogi, całkowicie zlikwidowano stary cmentarz żydowski, a z nowego usunięto większość macew. Podczas okupacji wymordowano niemal całą żydowską ludność miasta. W wyniku działań wojennych oraz eksterminacji ludności żydowskiej, w 1944 r. liczba mieszkańców zmalała do 27 tys.

W okresie powojennym miasto szybko zaczęło zyskiwać na znaczeniu, stając się już w 1944 r. siedzibą nowoutworzonego województwa rzeszowskiego. W 1951 r. do miasta przyłączono Drabiniankę, Staroniwę, Staromieście i Pobitno, a także części wsi: Biała, Słocina oraz Zwięczyca. Powierzchnia miasta zwiększyła się wówczas do 39 km^2. Powiększone miasto liczyło 44 tys. mieszkańców. Nowa administracyjna funkcja miasta wymagała realizacji nowych budynków publicznych. W latach 50. powstały m.in. socrealistyczne gmachy Wojewódzkiej Rady Narodowej, Domu Partii oraz komendy wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej. W tym okresie rozbudowywano rozpoczęte w ramach COP osiedla przy ul. Dąbrowskiego i Hetmańskiej.

Awansowi miasta towarzyszył intensywny rozwój zabudowy mieszkaniowej. W latach 60. i 70. powstały kolejno osiedla XX-lecia PRL (Baranówka I, obecnie gen. Andersa), Piastów, Tysiąclecia Państwa Polskiego, Pułaskiego, Baranówka II i III, Nowe Miasto, Gwardzistów (obecnie Kmity). W latach 80. powstały Baranówka IV, osiedle im. Krajowej Rady Narodowej (obecnie Krakowska Południe), a także pierwsze zwarte osiedle zabudowy jednorodzinnej – Zimowit.

Rozwijające się miasto z czasem stało się istotnym ośrodkiem akademickim. W 1965 r. utworzono Wyższą Szkołę Pedagogiczną. W 1974 r. w oparciu o funkcjonującą od 1963 r. Wyższą Szkołę Inżynieryjną powołano Politechnikę Rzeszowską. Stopniowo rozwijała się baza lokalowa oraz naukowo-badawcza uczelni.

Wśród kluczowych realizowanych inwestycji wymienić należy budowę kompleksu Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (1964 r.), budowę zapory na Wisłoku i utworzenie Rzeszowskiego Zalewu (1973 r.), czy budowę gmachu Filharmonii im. Artura Malawskiego (1974 r.). W 1972 r. na Wilkowyi otwarto nowy cmentarz komunalny o powierzchni 19,2 ha. W 1989 r. rozpoczął działalność obecny Szpital Wojewódzki nr 2.

W rozwijającym się mieście lokalizowano liczne przedsiębiorstwa i zakłady przemysłowe. Wśród nich wymienić należy powstałe na bazie infrastruktury tworzonej w ramach COP – WSK PZL Rzeszów oraz Zakłady Elektromechaniczne „Predom–Zelmer", a także m.in. Zakłady Mięsne, Zakłady Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego „Alima", Rzeszowskie Zakłady Graficzne, Przedsiębiorstwo Farmaceutyczne „Polfa", czy Zakłady Przemysłu Odzieżowego „Conres".

W 1971 do miasta przyłączono część Słociny. Miasto o powierzchni 40,3 km liczyło wówczas 83,9 tys. mieszkańców. W 1977 r. do Rzeszowa włączono Zalesie, Wilkowyję, część Miłocina i Przybyszówki, a także kolejne części Białej oraz Słociny. Liczba ludności wzrosła wówczas do 111 tys. mieszkańców, a jego powierzchnia – do 53, 69 km^2.

W 1975 r. na skutek reformy administracyjnej zlikwidowano powiaty, wprowadzając dwustopniowy podział administracyjny na gminy oraz 49 niewielkich województw. Rzeszów pozostał miastem wojewódzkim. Kolejna reforma administracyjna z 1999 r. doprowadziła do przywrócenia trójstopniowego podziału administracyjnego i utworzenia 16 dużych województw. Rzeszów stał się stolicą województwa podkarpackiego, miastem na prawach powiatu, a także siedzibą powiatu rzeszowskiego ziemskiego skupiającego 14 okolicznych gmin.

Okres po przemianach ustrojowych 1989 r. to kontynuacja intensywnego rozwoju przestrzennego, w tym zabudowy mieszkaniowej, zarówno w postaci inwestycji realizowanych przez spółdzielnie mieszkaniowe jak i przedsięwzięć deweloperskich. Wśród nich szczególny charakter mają rozlokowane w różnych częściach miasta budynki wysokie, istotnie wpływające na krajobraz miasta. Wpływ na obecny obraz miasta ma także realizacja sklepów wielkopowierzchniowych oraz dużych centrów handlowych, w tym tzw. galerii, jak również rozbudowa bazy szkół wyższych, w tym Politechniki Rzeszowskiej, utworzonego w 2001 r. Uniwersytetu Rzeszowskiego, a także Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania czy Wyższej Szkoły Prawa i Administracji. Jedną z ważniejszych inwestycji miejskich była realizacja mostu im. Tadeusza Mazowieckiego otwartego w 2015 r.

W 2005 r. miasto liczyło 159 tys. mieszkańców. Powierzchnia miasta wynosiła wówczas 53,69 km^2. W ciągu kolejnych kilkunastu lat miasto ponad dwukrotnie zwiększyło swoją powierzchnię.

Do Rzeszowa przyłączono kolejno: pozostałą część Słociny oraz Załęże (2006 r.), wschodnią część Przybyszówki (2007 r.), pozostałą część Przybyszówki oraz Zwięczycę (2008 r.), pozostałą część Białej (2009 r.), Budziwój oraz pozostałą część Miłocina (2010 r.), Bziankę (2017 r.), Matysówkę oraz resztę Miłocina (2019 r.). Od 2021 częścią miasta Rzeszowa stał się Pogwizdów Nowy.

Schemat 4. Tereny przyłączone do miasta po 2005 r.

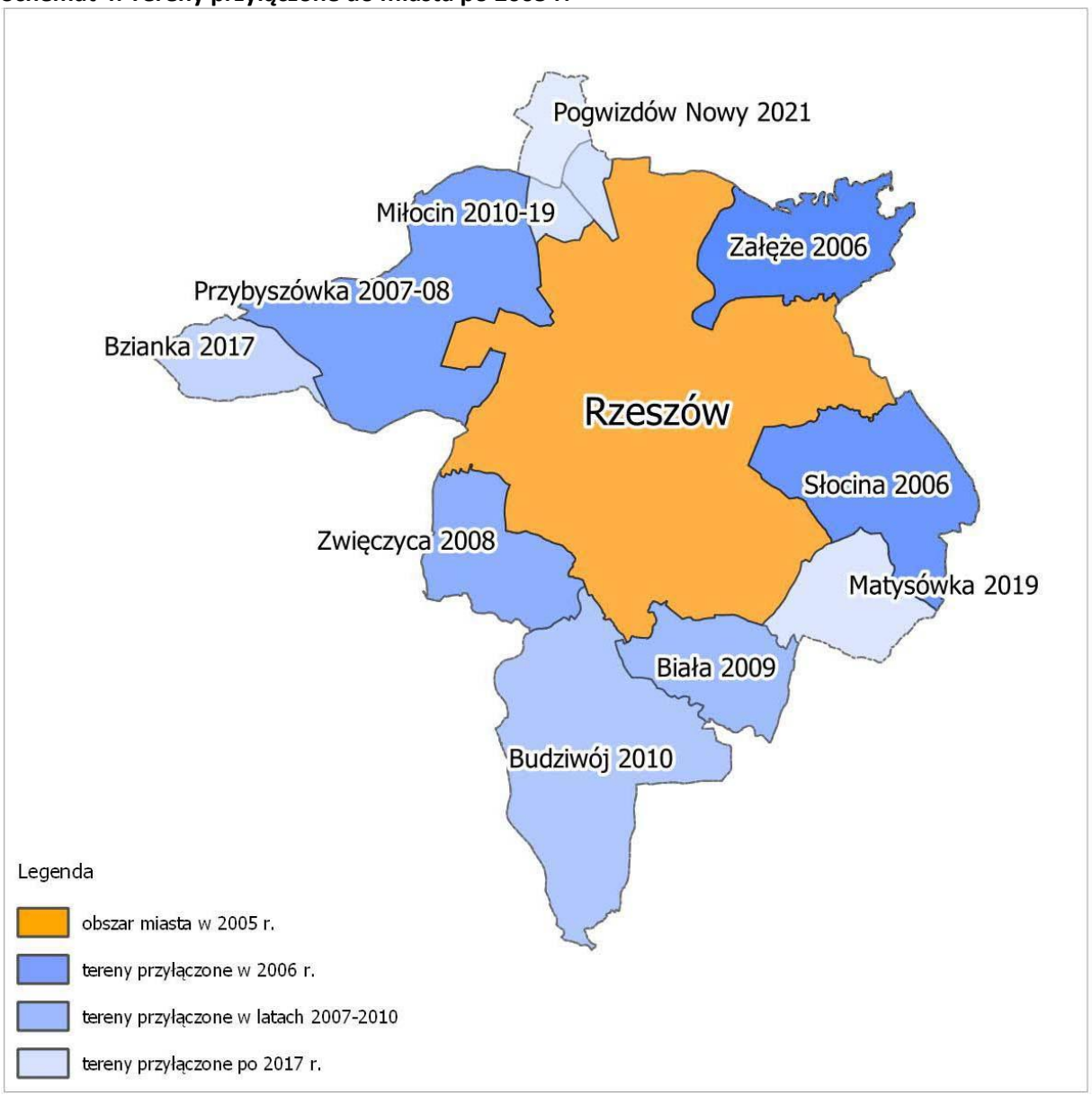

Źródło: opracowanie własne

II.2.2. Podstawowe informacje o mieście

W 2021 roku powierzchnia miasta wynosiła 129 km^2. Według danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, 31.12.2021 r. miasto liczyło 198 609 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosiła 1 540 osób/km^2 .

Rzeszów jest gminą o statusie miasta na prawach powiatu. Podstawę jego funkcjonowania stanowi Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Jako miasto na prawach powiatu Rzeszów realizuje zadania samorządu powiatowego w oparciu o Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, organami samorządu miejskiego są rada miasta będąca organem stanowiącym i kontrolnym oraz prezydent, jako organ wykonawczy. Prezydent wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Miasta Rzeszowa oraz innych podległych mu jednostek. Podstawą funkcjonowania samorządu miasta Rzeszowa jest Statut Miasta Rzeszowa przyjęty Uchwałą Nr LXVI/1557/2018 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 16 października 2018 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miasta Rzeszowa, z późniejszymi zmianami.

Tabela 2. Osiedla miasta Rzeszowa. Stan na 1.01.2021 r.

Numer osiedla	Nazwa osiedla	Pow. [ha]	Liczba mieszkańców*	Średnia gęstość zaludnienia [os./km^2]
I.	Śródmieście	172,36	7 378	4 280,58
III.	Pułaskiego	100,04	4 604	4 602,16
IV.	Generała Roweckiego–„Grota”	84,39	7 121	8 438,20
V.	Piastów	32,53	4 148	12 751,31
VI.	Dąbrowskiego	289,14	5 149	1 780,80
VII.	Staroniwa	366,15	3 588	979,93
VIII.	Kmity	65,87	6 452	9 795,05
IX.	Generała Władysława Andersa	108,36	10 694	9 868,96
X.	Staromieście	537,08	5 415	1 008,23
XI.	1000-lecia	96,1	8 481	8 825,18
XII.	Pobitno	269,21	3 839	1 426,02
XIII.	Mieszka I	244,46	9 830	4 021,11
XIV.	Nowe Miasto	124,83	12 937	10 363,69
XV.	Wilkowyja	331,86	6 488	1 955,04
XVI.	Słocina	1 072,34	8 072	752,75
XVII.	Zalesie	517,22	8 458	1 635,28
XVIII.	Przybyszówka	1 721,45	8 594	499,23
XIX.	Baranówka	159,61	10 191	6 384,94
XX.	Króla Stanisława Augusta	130,26	4 992	3 832,34
XXI.	Paderewskiego	82,25	3 892	4 731,91
XXII.	Drabinianka	565,32	14 082	2 490,98
XXIII.	Krakowska-Południe	64,1	7 358	11 478,94
XXIV.	Kotuli	229,12	9 066	3 956,88
XXV.	Załęże	799,43	2 554	319,48
XXVI.	Zwięczyca	674,38	3 515	521,22
XXVII.	Biała	607,7	2 785	458,29
XXVIII.	Miłocin	124,28	997	802,22
XXIX.	Budziwój	1 750,12	7 324	418,49
XXX.	Bzianka	404,04	646	159,89
XXXI.	Matysówka	530,4	1 734	326,92
XXXII.	Miłocin – Św. Huberta	121,68	756	621,30
XXXIII.	Zawiszy Czarnego	248,15	3 410	1 374,17
XXXIV.	Pogwizdów Nowy	240,27	1 383	575,59
** liczba mieszkańców obejmuje łącznie zameldowanych na pobyt stały i czasowy*				

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich UMRz, opracowanie własne

Zgodnie z ww. uchwałą miasto podzielone jest na osiedla. Mają one charakter samorządowych jednostek pomocniczych. O utworzeniu, łączeniu i podziale osiedla, a także zmianie jego granic, rozstrzyga Rada Miasta w drodze uchwały, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami. Przy tworzeniu osiedli i ustalaniu ich granic bierze się pod uwagę jednorodność układu osadniczego i przestrzennego oraz więź społeczną.

Schemat 5. Podział administracyjny miasta. Stan na 1.01.2021 r.

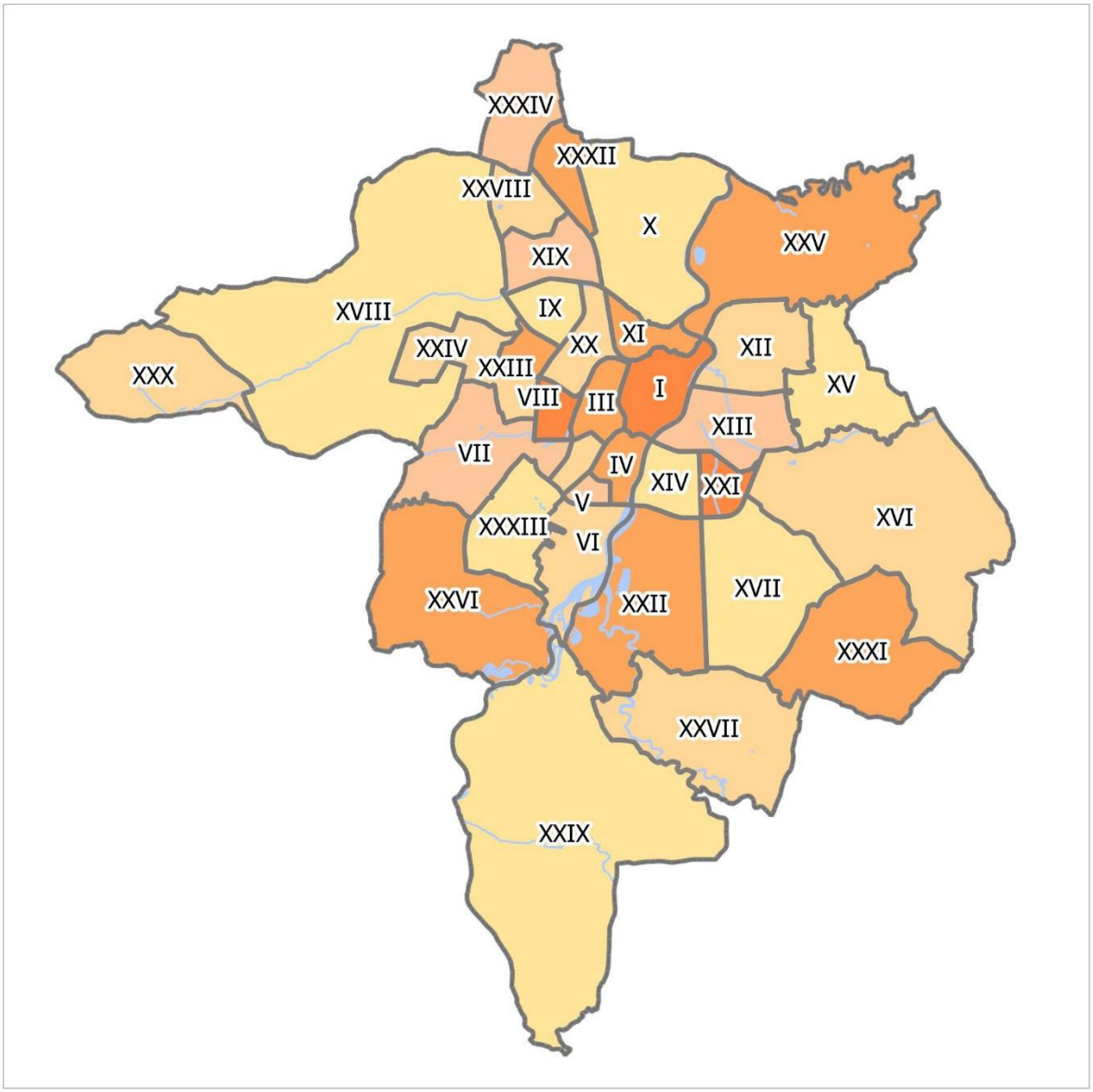

Źródło: opracowanie własne

Osiedla działają w oparciu o statut przyjmowany uchwałą Rady Miasta Rzeszowa. Ich organem stanowiącym jest rada osiedla, a organem wykonawczym – zarząd. Przewodniczący rady jest równocześnie przewodniczącym zarządu. Rady osiedli pełnią funkcję jednostek opiniodawczych. Służą mieszkańcom jako organ pośredniczący w kontaktach z władzami Miasta Rzeszowa, w tym interweniują w interesie mieszkańców, występują w ich imieniu z różnymi inicjatywami i propozycjami rozwiązań służącymi poprawie warunków życia społeczności lokalnej.

Według stanu na 1.01.2021 w Rzeszowie jest 33 osiedla. Ich granice zostały określone w uchwale Nr XLVI/897/2013 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie granic osiedli miasta Rzeszowa, wielokrotnie nowelizowanej w związku ze zmianami granic miasta, granic osiedli oraz nazw ulic. Każde z osiedli oznaczane jest nazwą oraz numerem rzymskim.

II.2.3. Struktura użytkowania terenów

W strukturze użytkowania terenów, zobrazowanej na rysunku nr 1, wyodrębniono tereny o określonym sposobie użytkowania, które tworzą 10 grup użytkowania terenów, zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 3. Rodzaje użytkowania terenów. Stan na 1.04.2021 r.

RODZAJ TERENÓW		POWIERZCHNIA	
		%	m^2
I.	TERENY MIESZKANIOWE	**20,29%**	**26 173 906,50**
1.	tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	3,69%	4 765 662,71
2.	tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	13,13%	16 943 404,69
3.	tereny zabudowy mieszkaniowej zamieszkania zbiorowego	0,14%	182 604,84
4.	tereny zabudowy zagrodowej	3,32%	4 282 234,26
II.	TERENY USŁUGOWE	**4,79%**	**6 182 517,01**
5.	tereny usług publicznych	2,36%	3 047 939,74
6.	tereny usług komercyjnych	2,43%	3 134 577,27
III.	TERENY PRZEMYSŁOWO-MAGAZYNOWE	**3,07%**	**3 960 494,81**
7.	tereny produkcyjne, składy, magazyny	3,07%	3 960 494,81
IV.	TERENY INFRASTRUKTURY	**10,29%**	**13 278 242,71**
8.	tereny infrastruktury technicznej	1,20%	1 549 843,13
9.	tereny komunikacji drogowej, parkingi	8,28%	10 686 404,13
10.	tereny komunikacji kolejowej	0,81%	1 041 995,45
V.	TERENY ZAINWESTOWANE INNE	**0,22%**	**287 556,58**
11.	tereny zainwestowane inne	0,22%	287 556,58
VI.	INNE TERENY ZURBANIZOWANE	**2,23%**	**2 873 296,94**
12.	zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	2,23%	2873296,94
VII.	TERENY ZAMKNIĘTE INNE NIŻ USTANAWIANE PRZEZ MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW TRANSPORTU	**0,56%**	**719297,32**
13.	tereny wojskowe	0,56%	719297,32
VIII.	TERENY ZIELENI	**3,37%**	**4 341 938,94**
14.	tereny rekreacji i wypoczynku – parki, zieleńce, skwery	1,25%	1 613 890,98
15.	tereny rodzinnych ogrodów działkowych	1,70%	2 189 651,40
16.	tereny cmentarzy	0,42%	538 396,56
IX.	TERENY ROLE I LEŚNE	**53,32%**	**68 789 480,58**
17.	tereny rolne – grunty orne, sady, wody na gruntach rolnych	35,99%	46 424 649,85
18.	tereny rolne – łąki, pastwiska	9,97%	12 862 738,43
19.	tereny rolne – zadrzewione	4,54%	5 851 093,30
20.	tereny lasów	2,83%	3 650 999,00
X.	WODY	**1,86%**	**2 402 981,25**
21.	tereny wód powierzchniowych	1,86%	2 402 981,25
ŁĄCZNIE		**100,00%**	**129 009 712,63**

Źródło: opracowanie własne

II.2.4. Przeznaczenie terenów

Według stanu na dzień 1.04.2021 r. w Rzeszowie obowiązuje 166 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących tereny o łącznej powierzchni około 2 100 ha, co stanowi 16,3 % powierzchni miasta. W trakcie opracowania znajdują się plany miejscowe dla terenów o powierzchni około 4 128 ha, co stanowi 32% powierzchni miasta.

Plany miejscowe zostały opracowane głównie dla terenów, na których planowane były ważne dla miasta inwestycje rozwojowe oraz cele publiczne, np. dla strefy aktywności gospodarczej, dla terenów przemysłu i miejskiej infrastruktury technicznej, dla większych zespołów zabudowy mieszkaniowej oraz jako rezerwy terenów pod rozbudowę układu drogowego. Ponadto sporządzono plany dla terenów lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2.

W trakcie opracowania znajdują się plany wielkopowierzchniowe, obejmujące ważne dla prawidłowego rozwoju miasta obszary, w tym położone wzdłuż doliny Wisłoka oraz obszary nowo przyłączonych do miasta osiedli, wymagające przekształceń strukturalnych.

W opracowaniu są również niewielkie powierzchniowo plany zmieniające plany obowiązujące, w celu poprawy możliwości zainwestowania terenów.

Tabela 4. Rodzaje przeznaczenia terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (stan na dzień 31.12.2020 r.)

Rodzaj przeznaczenia terenu	Powierzchnia terenów objętych planami miejscowymi [ha]	% ogółu terenów pokrytych planami miejscowymi
zabudowa mieszkaniowa ogółem	550,91	27,4
w tym: zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	*120,17*	*6,0*
zabudowa usługowa	424,37	21,1
w tym: zabudowa usługowa – usługi publiczne	*58*	*2,9*
tereny rolne	2,77	0,1
w tym: tereny rolne – zabudowa zagrodowa	*1,9*	*0,1*
zabudowa techniczno-produkcyjna	117,65	5,8
zieleń i woda	390,19	19,4
komunikacja	446,80	22,2
infrastruktura techniczna	79,92	4,0
Razem:	**2 012,61**	**100,00**

Źródło: opracowanie własne

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA RZESZOWA

RYSUNEK NR 1 - UWARUNKOWANIA - STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENÓW

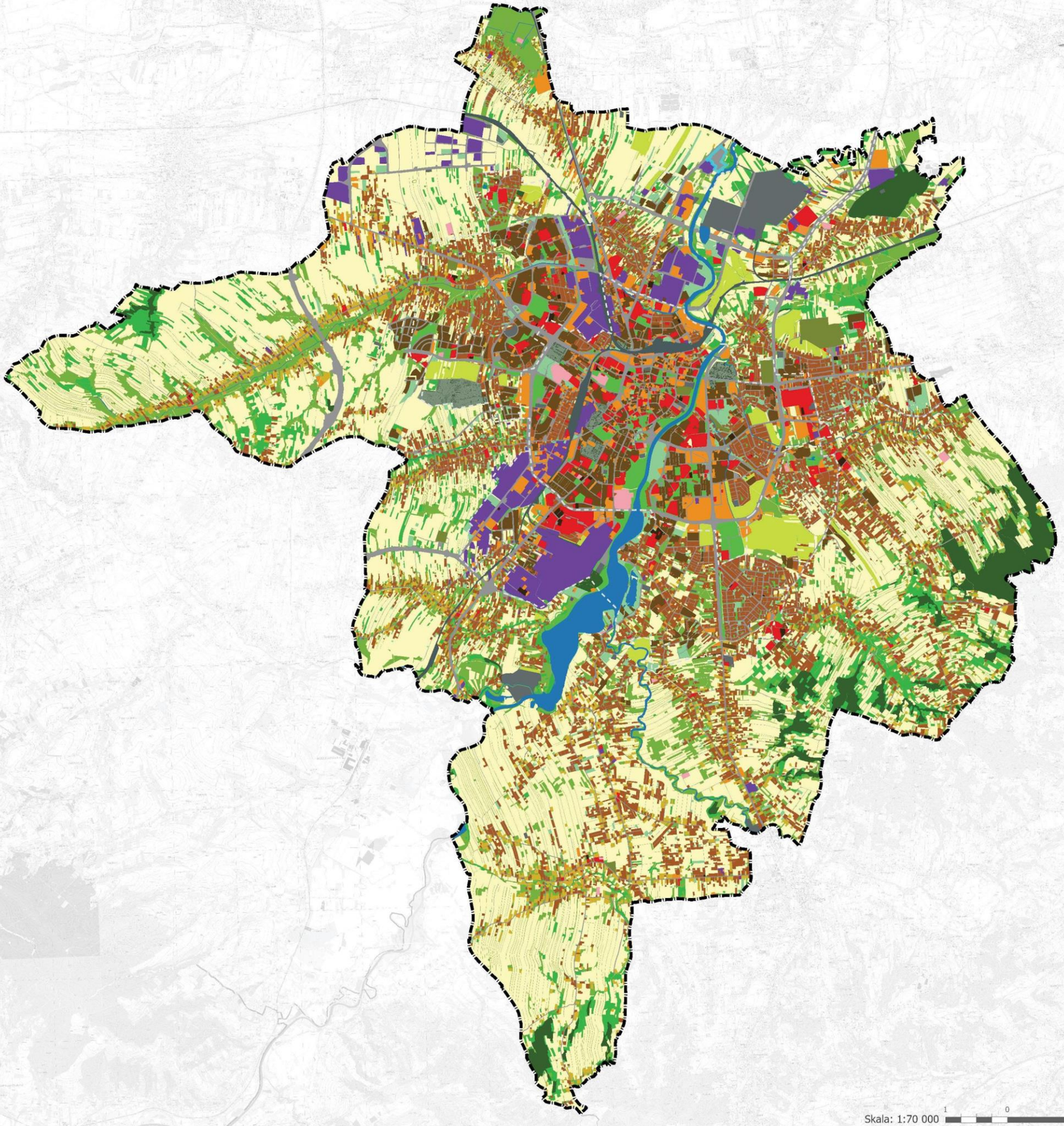

Legenda

- granica miasta

Rodzaje użytkowania terenów

- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
- tereny zabudowy mieszkaniowej - zamieszkania zbiorowego
- tereny zabudowy zagrodowej
- tereny usług publicznych
- tereny usług komercyjnych
- tereny zabudowy produkcyjnej, składy, magazyny
- tereny infrastruktury technicznej
- tereny komunikacji drogowej, w tym parkingi
- tereny komunikacji kolejowej
- inne tereny zainwestowane
- zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy
- tereny rekreacji i wypoczynku
- tereny rodzinnych ogrodów działkowych
- tereny cmentarzy
- tereny gruntów rolnych (grunty orne, sady, wody na gruntach rolnych)
- tereny gruntów rolnych (łąki, pastwiska)
- tereny gruntów rolnych (zadrzewienia)
- tereny lasów
- tereny wód powierzchniowych
- tereny zamknięte inne niż ustalane przez ministra właściwego do spraw transportu

BIURO ROZWOJU MIASTA RZESZOWA BRMR

Schemat 6. Plany miejscowe oraz decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydane w okresie 1.01.2015–31.12.2020

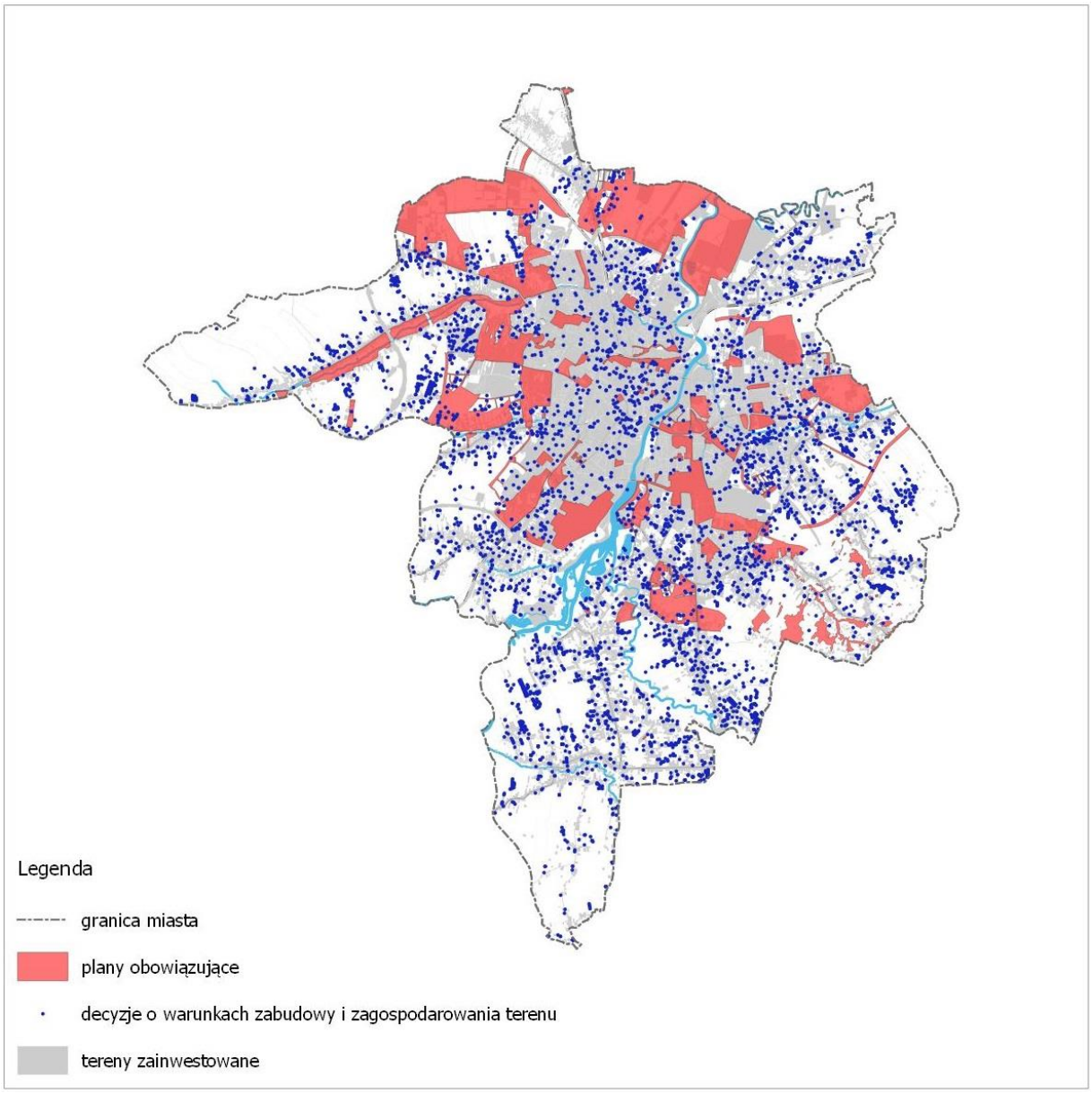

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydz. Architektury UM Rzeszowa

Decyzje o warunkach zabudowy

Zagospodarowanie w mieście odbywa się głównie na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2015-2020 zostało wydanych 4 944 decyzji o warunkach zabudowy i 1 612 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, co daje łącznie 6 556 decyzji oraz średnią około 1 093 decyzji rocznie. Znaczna część decyzji nie zostaje skonsumowana, ponieważ służy jedynie jako podstawa do podziału lub sprzedaży nieruchomości.

Skutkiem wydawania decyzji o warunkach zabudowy jest coraz mocniejsza ingerencja zabudowy na tereny otwarte. Zauważa się tendencję poszerzania (rozrostu) istniejących terenów zabudowanych w kierunku terenów rolnych, rzadziej lokalizacje satelitarne.

II.2.5. Stan prawny gruntów

Struktura własnościowa gruntów

Strukturę własnościową gruntów w Rzeszowie oznaczono na podstawie grup rejestrowych właścicieli nieruchomości i władających, czyli tzw. „podmiotów ewidencyjnych". 15 grup rejestrowych zostało określonych w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz.U. 2019 poz. 393):

- grupa 1 – Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi,
- grupa 2 – Skarb Państwa, jeżeli występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi,
- grupa 3 – jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, przedsiębiorstwa państwowe i inne państwowe osoby prawne,
- grupa 4 – gminy i związki międzygminne, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi,
- grupa 5 – gminy i związki międzygminne, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi,
- grupa 6 – jednoosobowe spółki jednostek samorządu terytorialnego i inne osoby prawne, których organami założycielskimi są organy samorządu terytorialnego,
- grupa 7 – osoby fizyczne,
- grupa 8 – spółdzielnie,
- grupa 9 – kościoły i związki wyznaniowe,
- grupa 10 – wspólnoty gruntowe,
- grupa 11 – powiaty i związki powiatów, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi,
- grupa 12 – powiaty i związki powiatów, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi,
- grupa 13 – województwa, jeżeli nie występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi,
- grupa 14 – województwa, jeżeli występują w zbiegu z użytkownikami wieczystymi,
- grupa 15 – spółki prawa handlowego i inne podmioty ewidencyjne niewymienione w pkt 1–14.

Tabela 5. Zestawienie gruntów w poszczególnych grupach i podgrupach rejestrowych w Rzeszowie

Nr grupy rejestr.	Nr podgrupy rejestr.	Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy lub podgrupy rejestrowej	Powierzchnia ogólna gruntów [ha]
1	1.1	Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	153
	1.2	Grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe	161
	1.3	Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych, zgodnie z ustawą o gospodarce nieruchomościami	254
	1.4	Grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w trwały zarząd	253
	1.5	Grunty Skarbu Państwa przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego	9
	1.6	Grunty Skarbu Państwa przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencji Mieszkaniowej	0
	1.7	Grunty Skarbu Państwa pokryte wodami powierzchniowymi	107
	1.8	Grunty Skarbu Państwa przekazane organom, które wykonują zadania zarządcze w stosunku do dróg publicznych	18
	Razem	Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	955
2	2.1	Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych	26
	2.2	Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym państwowych os. prawnych	93
	2.3	Grunty Skarbu Pastwa w użytkowaniu wieczystym spółdzielni mieszkaniowych	0

	2.4	Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym pozostałych osób	298
	Razem	Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	417
3		Grunty spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	76
4	4.1	Grunty wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości z wyłączeniem gruntów wykazanych w 4.2 i 4.3	1066
	4.2	Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w trwały zarząd gminnym jednostkom organizacyjnym	289
	4.3	Grunty gminne przekazane organom, które wykonują zadania zarządcze w stosunku do dróg gminnych	213
	Razem	Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	1 568
5	5.1	Grunty gmin i ich związków w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych	15
	5.2	Grunty gmin i ich związków w użytkowaniu wieczystym gminnych osób prawnych	15
	5.3	Grunty gmin i ich związków w użytkowaniu wieczystym spółdzielni mieszkaniowych	37
	5.4	Grunty gmin i ich związków w użytkowaniu wieczystym pozostałych osób	233
	Razem	Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	300
6	6.1	Grunty, które są własnością gminnych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	1
	6.2	Grunty, które są własnością powiatowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	0
	6.3	Grunty, które są własnością wojewódzkich osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	0
	Razem	Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	1
7	7.1	Grunty osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych	3 324
	7.2	Grunty osób fizycznych nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych	5 124
	Razem	Grunty osób fizycznych	8 448
8	8.1	Grunty, które są własnością rolniczych spółdzielni produkcyjnych i ich związków oraz grunty których właściciele nie są znani	3
	8.2	Grunty, które są własnością spółdzielni mieszkaniowych i ich związków oraz grunty których właściciele nie są znani	177
	8.3	Pozostałe grunty spośród gruntów zaliczanych do 8 grupy	28
	Razem	Grunty spółdzielni	208
9		Grunty kościołów i związków wyznaniowych	82
10		Wspólnoty gruntowe	0
11	11.1	Grunty wchodzące w skład powiatowych zasobów nieruchomości z wyłączeniem gruntów wykazanych w 11.2 i 11.3	49
	11.2	Grunty powiatów przekazane w trwały zarząd oraz grunty, których właściciele nie są znani	1
	11.3	Grunty powiatowe przekazane organizacjom które wykonują zadania zarządcze w stosunku do dróg powiatowych	34
	Razem	Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	84
12	12.1	Grunty powiatów w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych	0
	12.2	Grunty powiatów w użytkowaniu wieczystym powiatowych osób prawnych	0
	12.3	Grunty powiatów w użytkowaniu wieczystym spółdzielni mieszkaniowych	0
	12.4	Grunty powiatów w użytkowaniu wieczystym pozostałych osób	1
	Razem	Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	1
13	13.1	Grunty wchodzące w skład wojewódzkiego zasobu nieruchomości z wyłączeniem gruntów wykazanych w 13.2 i 13.3	19

	13.2	Grunty województw przekazane w trwały zarząd oraz grunty, których właściciele nie są znani	6
	13.3	Grunty województw przekazane organizacjom, które wykonują zadania zarządcze w stosunku do dróg wojewódzkich	78
	Razem	Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	103
14	14.1	Grunty województw w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych	0
	14.2	Grunty województw w użytkowaniu wieczystym wojewódzkich osób prawnych	1
	14.3	Grunty województw w użytkowaniu wieczystym spółdzielni mieszkaniowych	0
	14.4	Grunty województw w użytkowaniu wieczystym pozostałych osób	1
	Razem	Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	2
15	15.1	Grunty spółek prawa handlowego	293
	15.2	Grunty partii politycznych i stowarzyszeń	10
	15.3	Pozostałe grunty spośród gruntów zaliczanych do 15 grupy	353
	Razem	Grunty będące przedmiotem własności i władania osób niewymienionych w grupach 1–14	656
Razem grupy 1–15		Powierzchnia ewidencyjna	**12 901**

Źródło: opracowanie własne na podst. Gminnego zbiorczego zestawienia danych dotyczących gruntów, stan 1.01.2021 r., Wydział Geodezji UM Rzeszowa

Strukturę własnościową gruntów w poszczególnych grupach rejestrowych przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1. Struktura własnościowa gruntów na podstawie grup rejestrowych

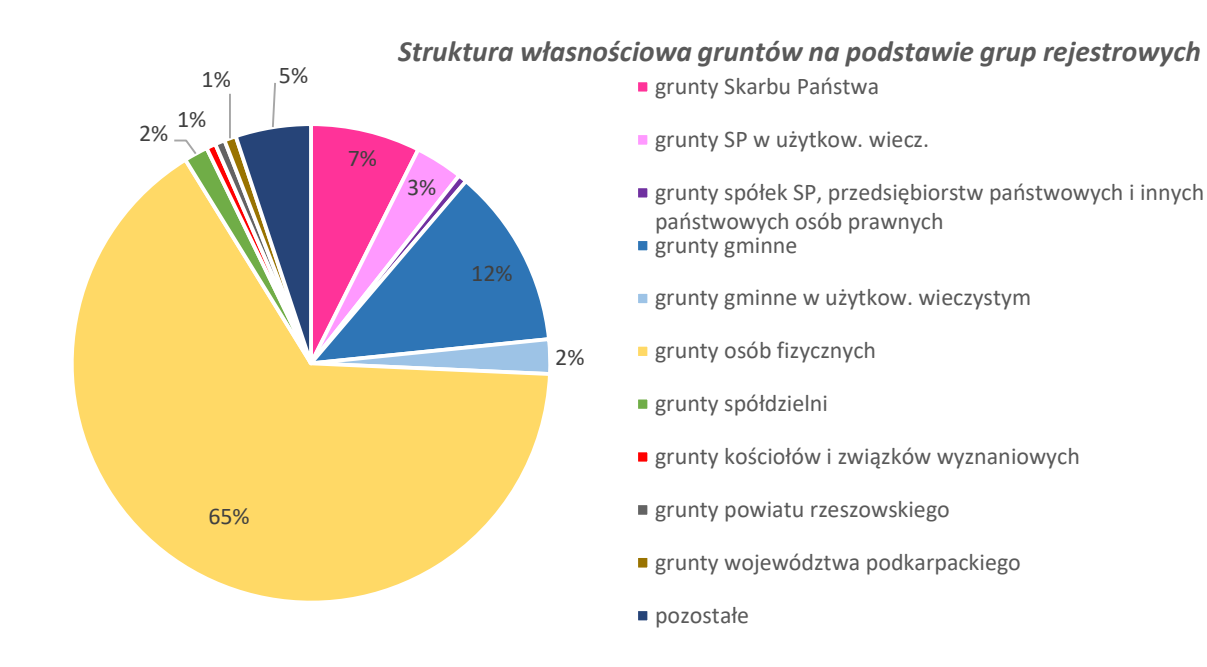

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Wydziału Geodezji UM Rzeszowa, 2021

Na terenie miasta dominują grunty osób fizycznych. Stanowią one 65 % powierzchni miasta – 8 448 ha (z czego 39 % to grunty osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych). Duży odsetek stanowią również grunty własności publicznej (grunty Skarbu Państwa, gminy miasto Rzeszów, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego) – łącznie 2 657 ha (21 % powierzchni miasta).

Grunty własności publicznej

Wśród gruntów własności publicznej zdecydowaną większość stanowią grunty gminy miasta Rzeszów oraz grunty Skarbu Państwa. Własność powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego to jedynie 7 % wszystkich gruntów publicznych (wykres 2).

Wykres 2. Struktura własnościowa gruntów publicznych

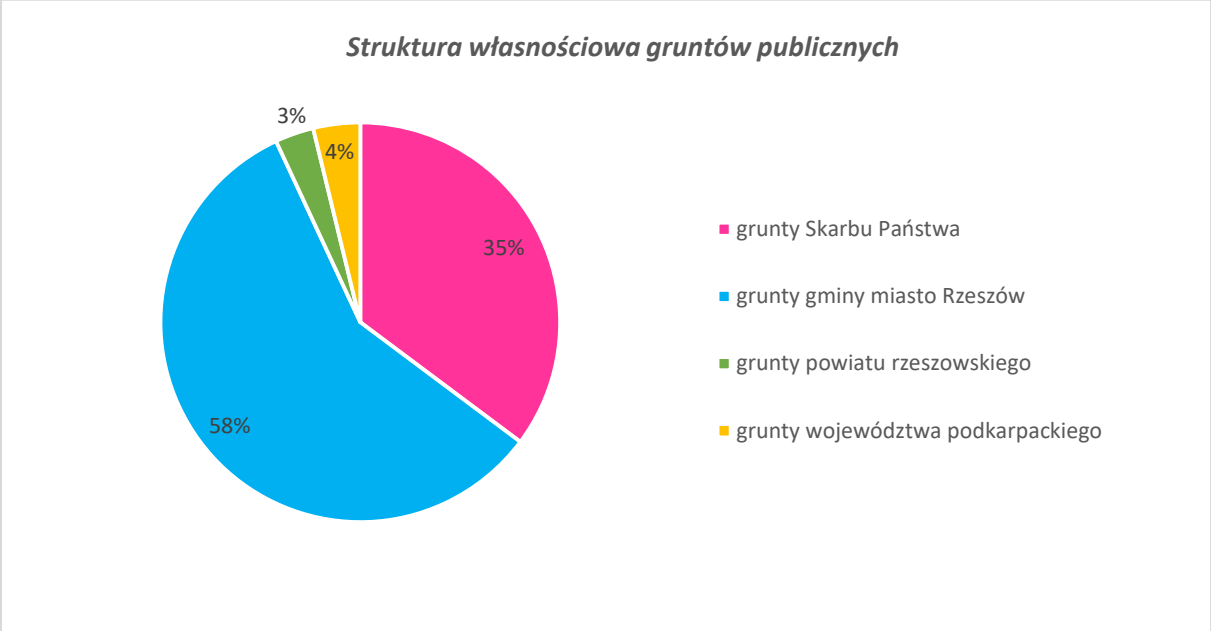

Źródło: opracowanie własne na podst. Gminnego zbiorczego zestawienia danych dotyczących gruntów, stan na 1.01.2021 r., Wydział Geodezji UM Rzeszowa

Grunty powiatu rzeszowskiego skoncentrowane są w północnej części miasta na terenie osiedli Miłocin oraz Przybyszówka, na terenie objętym strefą aktywności gospodarczej Dworzysko. Grunty będące własnością województwa podkarpackiego to głównie odcinki dróg wojewódzkich na terenie miasta, a także tereny będące w zarządzie wojewódzkich jednostek oświatowych, instytucji kultury, podmiotów leczniczych, ośrodka ruchu drogowego oraz innych wojewódzkich jednostek organizacyjnych.

Grunty Skarbu Państwa na obszarze miasta są rozproszone. Są to głównie tereny kolejowe, drogi, lasy, tereny wód powierzchniowych. Uwagę zwracają skoncentrowane lokalizacje gruntów Skarbu Państwa wchodzące w skład Krajowego Zasobu Nieruchomości Rolnych – na osiedlu Przybyszówka w rejonie drogi ekspresowej S19 oraz w rejonie ul. Wołyńskiej, a także na osiedlu Zwięczyca na tzw. Kaczernem. Potencjalnie, tereny te, z racji swojego położenia jak i wielkości, mogą być wykorzystane do realizacji istotnych dla miasta funkcji.

Grunty gminy miasto Rzeszów rozproszone są na terenie miasta z wyraźnym zagęszczeniem na obszarze ograniczonym granicą miasta z 2006 roku – 80% gruntów miejskich położonych jest na obszarze 53,7 km^2.

Grunty własności gminy miasto Rzeszów

Grunty miejskie zajmują około 1 842 ha, w tym 305 ha to grunty w użytkowaniu wieczystym (z czego 66 % w użytkowaniu przez Polski Związek Działkowców i użytkowane jako rodzinne ogrody działkowe). Pozostali użytkownicy wieczyści to gminne osoby prawne, osoby fizyczne oraz spółdzielnie mieszkaniowe.

Spośród pozostałych 1 537 ha gruntów niemal połowę stanowią działki pod komunikacją drogową, w tym tereny wykupione przez miasto w celu realizacji układu komunikacyjnego (podstawę wykupu stanowiły obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz wydane

decyzje o zgodzie na realizację inwestycji drogowej). Pozostałe tereny miejskie to grunty leżące w terenach zabudowy mieszkaniowej (wielorodzinnej i jednorodzinnej), w terenach usług publicznych, komercyjnych, rekreacyjnych, pod wodami, lasami, cmentarzami.

Schemat 7. Rozkład przestrzenny gruntów własności publicznej na obszarze Rzeszowa

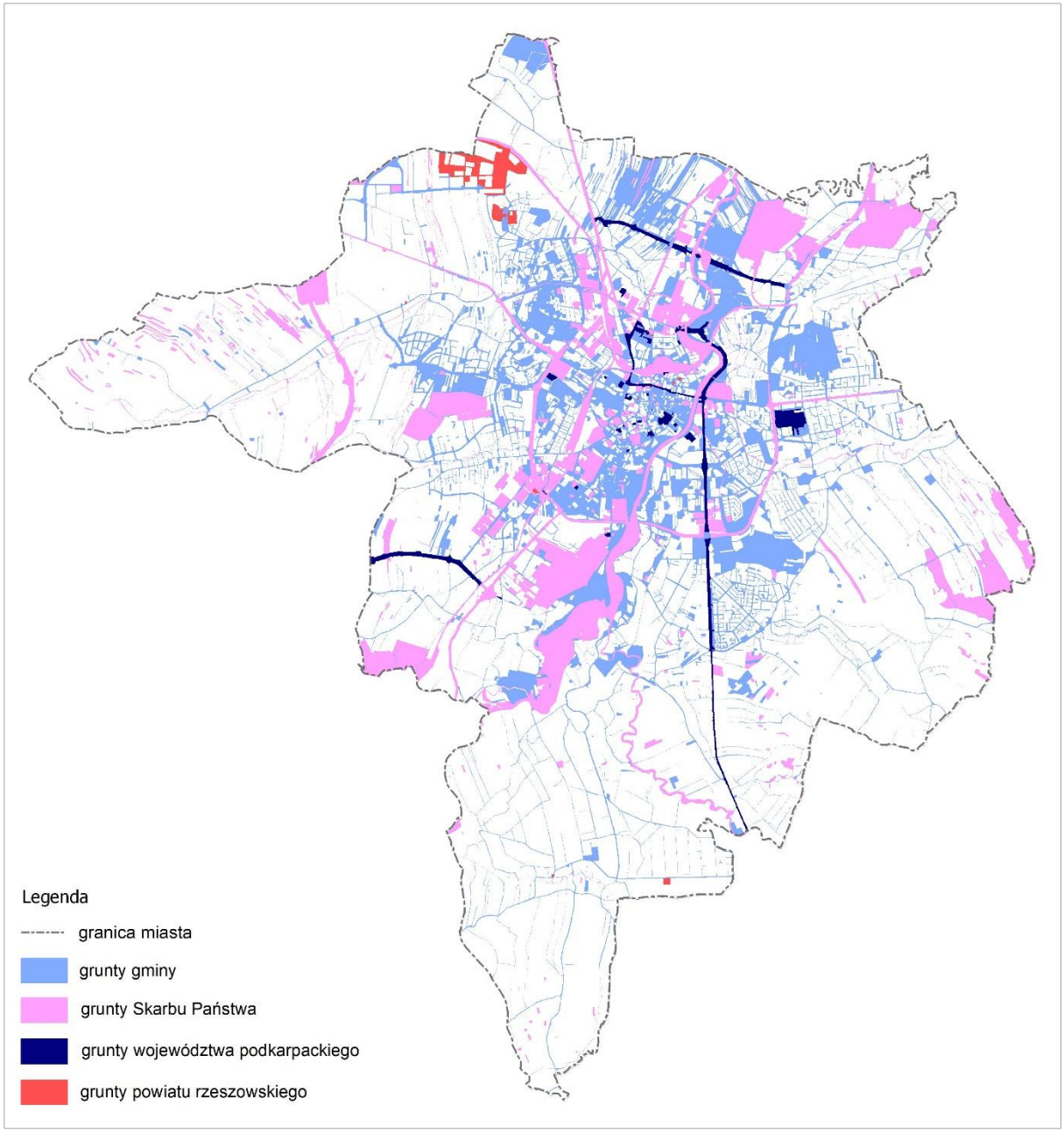

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z rejestru EGiB, styczeń 2021 r.

Zasób nieruchomości komunalnych ma ogromne znaczenie dla kształtowania przestrzeni, gdyż umożliwia realizację polityki przestrzennej poprzez procesy inwestycyjne. Stan prawny gruntów determinuje niejednokrotnie działania władz, a dysponowanie gruntami przesądza o lokalizacji inwestycji publicznych takich jak budowa dróg, szkół, przedszkoli, żłobków oraz innych obiektów użyteczności publicznej.

Około 395 ha gruntów komunalnych to grunty niezainwestowane (3,1 % powierzchni miasta). Jedna czwarta tej powierzchni to tereny o określonym przeznaczeniu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Miejskie tereny niezainwestowane są rozproszone, często są to pojedyncze działki. Większe koncentracje terenów gminnych zlokalizowane są na osiedlu Staromieście

(tzw. Staromieście Ogrody oraz Brzeźnik), Pobitno (w rejonie ul. Ciepłowniczej). Pozostałe punktowe skupiska gruntów miejskich to: rejon cmentarza komunalnego Wilkowyja, rejon ulicy Dołowej, tereny na prawym brzegu Wisłoka na południe od mostu Zamkowego, osiedle Zalesie – na południe od ul. Spacerowej, rejon ul. Jachowicza (tereny użytkowane jako ogrody działkowe, nieposiadające statusu rodzinnych ogrodów działkowych).

Schemat 8. Struktura własnościowa gruntów na rzeszowskich osiedlach

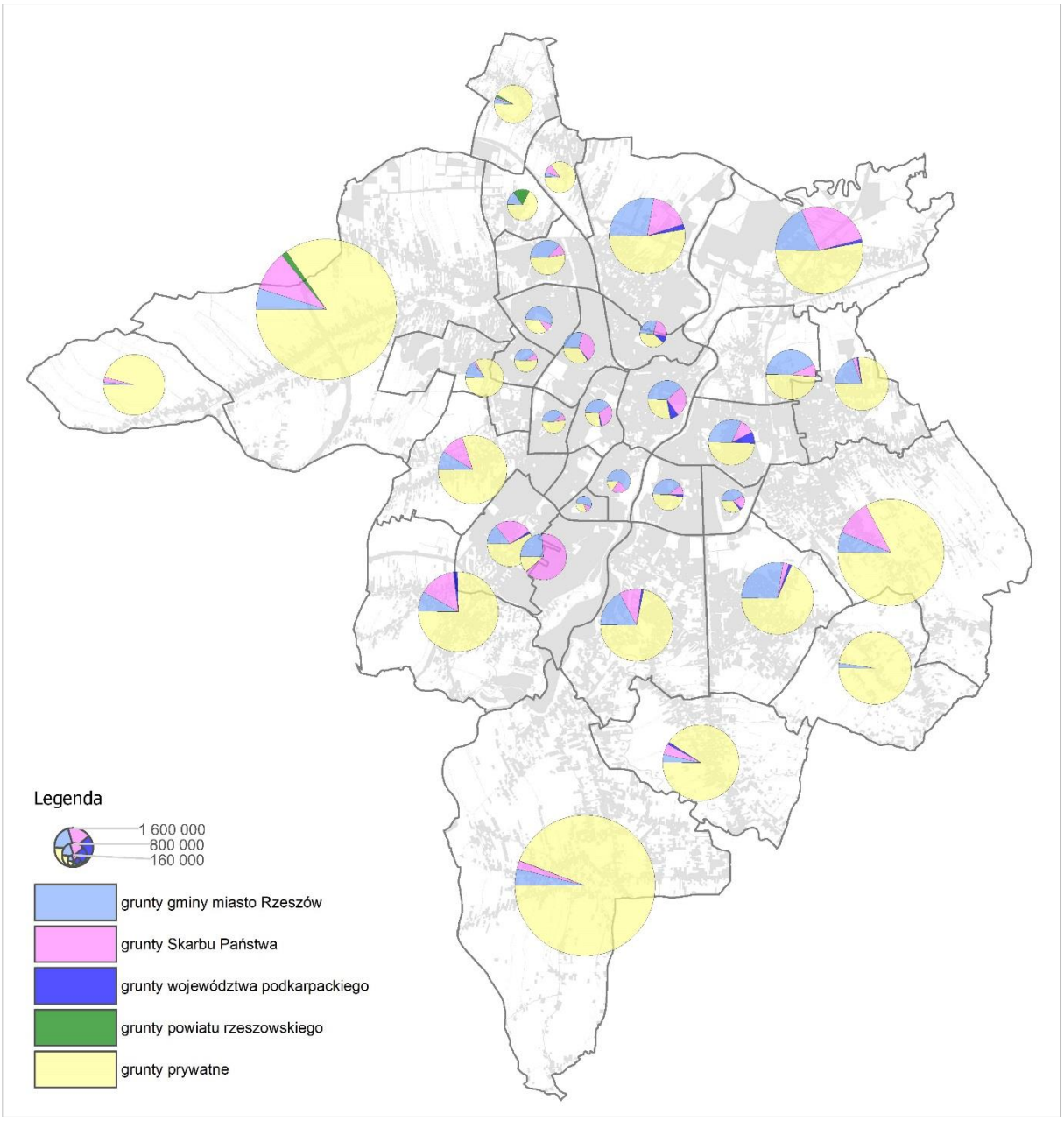

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z rejestru EGiB, styczeń 2021 r.

Diagram potwierdza analizę przestrzenną – im bliżej centrum miasta, tym większy udział gruntów miejskich w ogólnej powierzchni osiedla. Osiedla peryferyjne charakteryzują się zdecydowaną przewagą gruntów prywatnych. Udział gruntów skarbu państwa wynika z obecności lasów, wód powierzchniowych, linii kolejowych lub gruntów w zasobach Krajowego Zasobu Nieruchomości Rolnych.

II.2.6. Miejska polityka rozwoju

II.2.6.1. Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do roku 2025

Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do roku 2025 to kluczowy dokument określający politykę rozwoju miasta w ujęciu gospodarczym oraz przestrzennym. Stanowi on podstawę dla innych miejskich strategii o charakterze sektorowym oraz programów.

Zawarta w niej wizja rozwoju miasta została sformułowana w następującym brzmieniu: „Rzeszów – biegun wzrostu Podkarpacia – miasto przyjazne ludziom, posiadające i rozbudowujące liczne funkcje metropolitalne, gdzie warto mieszkać i gdzie można liczyć na wysoką jakość życia i środowiska zamieszkania, a przy tym – wszechstronny rozwój: gospodarczy, społeczny i kulturalny”. Rozwinięciem wizji jest misja rozwojowa, stanowiąca podstawowy cel strategiczny. W ramach misji określono cel podstawowy, uwzględniający 4 powiązane ze sobą główne obszary działań:

- tworzenie przestrzeni współdziałania pozwalającej na wykorzystanie potencjału rzeszowian dla budowania wspólnoty o wysokim kapitale społecznym i znacznych zdolnościach konkurencyjnych,
- harmonizowanie działań podmiotów publicznych, gospodarczych, społecznych, naukowych, kulturalnych oraz indywidualnych inicjatyw mieszkańców dla stworzenia wielofunkcyjnego miasta nowoczesnej gospodarki, nauki i kultury,
- podnoszenie rangi Rzeszowa na arenie krajowej i międzynarodowej,
- zapewnianie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez opracowanie i wdrażanie polityk miejskich, uwzględniających ustawowe zadania władz publicznych oraz aspiracje mieszkańców.

W oparciu o wizję i misję w dokumencie sformułowano strategiczne cele główne rozwoju, dzieląc je na cele sektorowe oraz cele horyzontalne.

Dokument zawiera 4 sektorowe cele strategiczne, odnoszące się do otoczenia i podsystemów miasta. Są to:

- Cel 1. Inteligentne Miasto – Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju Rzeszowa jako atrakcyjnego miejsca dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwoju edukacji, szkolnictwa wyższego, nauki i kultury,
- Cel 2. Miasto społecznie spójne i zintegrowane – Poprawa warunków życia mieszkańców i stanu bezpieczeństwa publicznego,
- Cel 3. Mobilność miejska i infrastruktura – Rozwój i poprawa funkcjonowania systemu komunikacji i infrastruktury technicznej,
- Cel 4. Wykorzystanie zasobów – czysta energia i bogate dziedzictwo – Ochrona i zagospodarowywanie walorów i zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Cele strategiczne zostały skorelowane z czterema celami o charakterze horyzontalnym, koncentrującymi się na procesach zarządzania miastem. Są nimi:

- Cel 1. Spójność terytorialna – Zagospodarowywanie terenu miasta w sposób racjonalny pod względem przestrzennym i architektonicznym,
- Cel 2. Bogate (Zasobne) Miasto – Zapewnienie zdolności finansowania rozwoju Miasta z wykorzystaniem środków publicznych i prywatnych,
- Cel 3. Miasto współpracy – Zapewnienie sprawnej komunikacji społecznej i współpracy Miasta z podmiotami publicznymi, gospodarczymi, społecznymi i mieszkańcami,
- Cel 4. Marka „Rzeszów” – Wypracowanie rozpoznawalnego w kraju i za granicą wizerunku Rzeszowa jako centrum innowacji gospodarczych i społecznych, miasta gościnnego i przyjaznego dla odwiedzających.

W strategii określono również katalog strategicznych celów szczegółowych. Każdy z nich wpisuje się w realizację zarówno jednego z celów horyzontalnych jak i celu wybranego celu sektorowego. Każdemu

ze strategicznych celów szczegółowych przyporządkowano listę konkretnych przedsięwzięć i działań służących ich realizacji.

II.2.6.2. Inne dokumenty miejskie o charakterze strategicznym i operacyjnym

Rzeszów posiada liczne wyspecjalizowane dokumenty strategiczne oraz operacyjne odnoszące się do konkretnych obszarów funkcjonowania samorządu lokalnego oraz realizowanych przez niego zadań. Część z nich powiązana jest z problematyką planowania i zagospodarowania przestrzennego i ma wpływ na realizowaną przez miasto politykę przestrzenną. Zaliczają się do nich m.in. (stan na 02.2023 r.):

- Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Rzeszowa na lata 2021–2024,
- Lokalny program rewitalizacji dla Gminy Miasto Rzeszów do roku 2023,
- Plan adaptacji do zmian klimatu Miasta Rzeszowa do roku 2030,
- Program ochrony środowiska miasta Rzeszowa,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Rzeszowa na lata 2018–2022,
- Program ograniczenia niskiej emisji dla miasta Rzeszowa (aktualizacja z 2019 r.),
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na lata 2021–2030 z elementami strategii rozwoju elektromobilności dla miasta Rzeszowa i gmin ościennych, które zawarły z gminą miasto Rzeszów porozumienia w zakresie organizacji transportu publicznego,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Rzeszowa,
- Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów – z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu (dokument samorządu województwa podkarpackiego).

Miasto posiada również szereg dokumentów dotyczących problematyki społecznej. Ze względu na swój charakter, są one w niewielkim stopniu powiązane z problematyką planowania przestrzennego. Są to między innymi Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych czy Program zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli dla Miasta Rzeszowa.

II.2.7. Demografia

Przedstawione dane statystyczne z lat 2011–2020 pochodzą z Bazy Danych Lokalnych GUS udostępnionych w 2021 roku. Na ich podstawie prowadzone były wszelkie analizy. Według danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie liczba ludności w roku 2021 wynosiła 198 476 mieszkańców (stan na 30.06.2021).

Według danych statystycznych na dzień 31 grudnia 2020 r., Rzeszów (bez osiedla Pogwizdów Nowy) liczył 196 638 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy, w tym w wieku:

- przedprodukcyjnym – 37 648 osób, co stanowiło 19,1% ogółu mieszkańców,
- produkcyjnym – 116 935 osób, co stanowiło 59,5% ogółu mieszkańców,
- poprodukcyjnym – 42 055 osób, co stanowiło 21,4% ogółu mieszkańców.

O sytuacji demograficznej populacji świadczy również wskaźnik obciążenia demograficznego, który wskazuje stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. W roku 2020 w Rzeszowie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 68,2 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik ten jest wyższy niż średnia dla województwa podkarpackiego, która wyniosła 63,7 osób w wieku nieprodukcyjnym/100 osób w wieku produkcyjnym. W stosunku do innych miast wojewódzkich podobnej wielkości, Rzeszów jest na drugim miejscu, po Białymstoku.

Tabela 6. Struktura wieku ludności miasta Rzeszowa w 2020 r.

Przedział wieku	kobiety	mężczyźni	ogółem
0 – 4	5 789	6 079	11 868
5 – 9	5 087	5 457	10 544
10 – 14	4 740	4 871	9 611
15 – 19	4 848	4 706	9 554
20 – 24	4 855	5 062	9 917
25 – 29	5 551	5 397	10 948
30 – 34	9 309	8 980	18 289
35 – 39	9 678	9 660	19 338
40 – 44	8 074	7 839	15 913
45 – 49	6 232	6 188	12 420
50 – 54	5 320	4 678	9 998
55 – 59	5 700	4 865	10 565
60 – 64	6 969	5 618	12 587
65 – 69	7 017	5 431	12 448
70 – 74	5 129	3 724	8 853
75 – 79	3 119	1 991	5 110
80 – 84	2 860	1 475	4 335
85 lat i więcej	2 951	1 389	4 340
Razem	103 228	93 410	196 638

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych, bdl.stat.gov.pl

Na koniec 2020 r. w Rzeszowie mieszkało 103 228 kobiet oraz 93 410 mężczyzn. Oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypadało 111 kobiet. Mediana wieku mieszkańców miasta wyniosła 39,5 lat, w tym kobiet – 41,0 lat, a mężczyzn – 38,1 lat.

Faktyczną liczbę mieszkańców miasta obejmującą również osoby tu niezameldowane szacuje się na ok. 220 tysięcy osób.

Współczynnik przyrostu naturalnego ludności miasta Rzeszowa na koniec 2020 r. wynosił 1,25/1000 mieszkańców (wg danych GUS – BDL). Wskaźnik przyrostu naturalnego na takim poziomie stanowi bardzo korzystne zjawisko, które wyróżnia Rzeszów zarówno na tle województwa jak i kraju. Dla porównania, w powiecie rzeszowskim w tym samym roku odnotowano wskaźnik na poziomie 0,14/ 1000 ludności. Wskaźnik przyrostu naturalnego na poziomie 1,25/ 1000 ludności stawia Rzeszów na pierwszym miejscu w kraju wśród miast wojewódzkich.

Tabela 7. Przyrost naturalny w latach 2011–2020

Rok	Liczba mieszkańców	Liczba urodzeń mieszkańców	Liczba zgonów mieszkańców	Przyrost naturalny na /1000 ludności
2011	180 031	1 894	1 337	3,1
2012	182 028	1 987	1 312	3,7
2013	183 108	1 958	1 398	3,1
2014	185 123	1 961	1 351	3,3
2015	185 896	1 894	1 489	2,2
2016	187 422	2 161	1 464	3,7
2017	189 662	2 251	1 455	4,2
2018	191 564	2 287	1 454	4,2
2019	196 208	2 238	1 660	3,3
2020	196 638	2 200	1 953	1,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL – GUS, bdl.stat.gov.pl

Wysoki przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców utrzymywał się we wszystkich latach w okresie 2011–2020 (tabela 7). Jednym z czynników mających wpływ na wartości wskaźnika były zmiany granic miasta Rzeszowa, polegające na włączeniu obszarów sąsiednich sołectw. Miasto w ostatnim dziesięcioleciu odnotowywało także dodatnie saldo migracji, które w 2020 wynosiło 4,4/1000 ludności.

Tabela 8. Zameldowania na pobyt stały i wymeldowania z pobytu stałego w mieście Rzeszowie za lata 2011–2020

Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo migracji
2011	5 064	4 152	912
2012	5 190	3 796	1 394
2013	5 089	4 222	867
2014	5 019	3 923	1 096
2015	5 200	4 258	942
2016	5 569	4 057	1 512
2017	5 785	4 258	1 527
2018	6 067	4 296	1 771
2019	6 116	4 423	1 693
2020	5 627	2 524	3 103

Źródło: obliczenia własne wg danych z Wydziału Spraw Obywatelskich UMRz

W związku z prowadzonym od 2006 r. procesem powiększania granic administracyjnych miasta, w istotny sposób zmienił się wskaźnik gęstości zaludnienia. Poniższa tabela obrazuje zmiany w poziomie tego wskaźnika w mieście w wybranych latach: 2005–2006 oraz w 2011 i 2020 r. W 2020 r. gęstość zaludnienia w Rzeszowie wynosiła 1 553 osób na km^2 i była niemal dwukrotnie niższa niż 15 lat wcześniej, a więc przed okresem intensywnego poszerzania granic miasta.

Tabela 9. Zmiany gęstości zaludnienia miasta w latach 2005–2006 oraz w 2011 i 2021 r.

	2005	2006	2011	2021
Liczba osób na 1 km^2	2 952	2 403	1 547	1 538
Powierzchnia w km^2	53,7	68,05	116,36	129,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS – BDL oraz strony internetowej miasta Rzeszowa

Tabela 10. Zmiana liczby ludności na osiedlach Rzeszowa w latach 2011–2021

Lp.	Nazwa osiedla	Liczba ludności w 2011 r.	Liczba ludności w 2021 r.	Przyrost lub ubytek osób 2011/2021	Przyrost lub ubytek [%]
1.	Śródmieście	8 456	7 378	-1 078	-12,8
2.	Pułaskiego	5 200	4 604	-596	-11,5
3.	Gen. Roweckiego „Grota”	8 389	7 121	-1 268	-15,1
4.	Piastów	4 946	4 148	-798	-16,1
5.	Dąbrowskiego	7 390	5 149	-2 241	-30,3
6.	Staroniwa	2 724	3 588	+864	+31,7
7.	Kmity	7 596	6 452	-1 144	-15,1
8.	Generała Wł. Andersa	12 074	10 694	-1 380	-11,4
9.	Staromieście	3 257	5 415	+2 158	+66,3
10.	1000-lecia	9 562	8 481	-1 081	-11,3
11.	Pobitno	3 963	3 839	-124	-3,1

12.	Mieszka I	10 413	9 830	-583	-5,6
13.	Nowe Miasto	15 548	12 937	-2 611	-16,8
14.	Wilkowyja	4 651	6 488	+1 837	+39,5
15.	Słocina	5 440	8 072	+2 632	+48,4
16.	Zalesie	7 102	8 458	+1 356	+19,1
17.	Przybyszówka	6 764	8 594	+1 830	+27,1
18.	Baranówka	10 997	10 191	-806	-7,3
19.	Króla St. Augusta	5 633	4 992	-641	-11,4
20.	Paderewskiego	4 435	3 892	-543	-12,2
21.	Drabinianka	9 109	14 082	+4 973	+54,6
22.	Krakowska Południe	8 298	7 358	-940	-11,3
23.	Kotuli	4 672	9 066	+4 394	+94,1
24.	Załęże	1 931	2 554	+623	+32,3
25.	Zwięczyca	3 174	3 515	+341	+10,7
26.	Biała	2 232	2 785	+553	+24,8
27.	Miłocin	719	997	+278	+38,7
28.	Budziwój	4 517	7 324	+2 807	+62,1
29.	*Bzianka (2017)*	-	*646*		
30.	*Matysówka (2019)*	-	*1 734*		
31.	*Miłocin – Św. Huberta (2019)*	-	*756*		
32.	*Zawiszy Czarnego (2019)*	-	*3 410*		
33.	*Pogwizdów Nowy (2021)*	-	*1 383*		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich UMRz

Zmiany liczby mieszkańców poszczególnych osiedli w latach 2011 oraz 2020 mają bardzo zróżnicowany charakter. W przypadku osiedli znajdujących się w granicach miasta przed 2017 rokiem, w latach 2011–2020 na 12 z nich zanotowano wzrost liczby mieszkańców. Największy wzrost liczy ludności zaobserwowano na osiedlu Drabinianka, gdzie w omawianym okresie liczba mieszkańców wzrosła o 4 973 osób, tj. o 54,6%. Duża dynamika zmian miała także miejsce na osiedlach: Kotuli – 94,1%, Staromieście – 66,3%, Budziwój – 62,1%, Słocina – 48,4%, Wilkowyja – 39,5%, Miłocin – 38,7%, Załęże – 32,3% oraz Staroniwa – 31,7%. Na osiedlu Staroniwa odnotowano wzrost liczby mieszkańców mimo wydzielenia z niego w 2019 r. nowego osiedla – Zawiszy Czarnego. Najwyższy procentowy przyrost liczby mieszkańców zanotowano przede wszystkim na terenach dawnych wsi, gdzie dynamicznie rozwija się nowa zabudowa mieszkaniowa.

Na 15 osiedlach zanotowało zmniejszenie liczby mieszkańców. Największy procentowy spadek liczby ludności w analizowanym okresie miała miejsce na osiedlach: Dąbrowskiego – 30,3%, Nowe Miasto – 16,8%, Piastów – 16,1%, Kmity – 15,1% oraz Generała „Grota" Roweckiego – 15,1%. Są to starsze osiedla z typowo miejską wielorodzinną zabudową mieszkaniową powstałą w czasach PRL. W analizowanym okresie dość znacznie, bo o 12,8%, zmniejszyła się także liczba mieszkańców osiedla Śródmieście. Nagły duży spadek liczby ludności na osiedlu Dąbrowskiego wynika z wydzielenia z jego obszaru 2019 r. osiedla Zawiszy Czarnego.

Do roku 2021 dołączono do Rzeszowa sołectwa, które wcześniej znajdowały się poza granicami miasta Rzeszowa, tj. Bzianka, Matysówka, Miłocin – Św. Huberta, Pogwizdów Nowy. Na przyłączonych terenach w styczniu 2021 r. mieszkało w sumie 4 519 osób.

II.2.7.1. Prognoza demograficzna

Prognozę demograficzną na potrzeby Studium sporządzono w 2019 r. w ramach opracowania pn. „Aktualizacja bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę i analizy chłonności terenów w Mieście Rzeszowie do roku 2030 i 2045 na potrzeby Studium Uwarunkowań i Kierunków

Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa". Stanowi ono aktualizację sporządzonego w 2017 r. opracowania pn. „Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę i analiza chłonności terenów w Mieście Rzeszowie do roku 2030 i 2045 wraz z wykonaniem niezbędnych analiz dodatkowych, w formie umożliwiającej wykorzystanie dokumentu jako integralnej części Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa" autorstwa firmy Aleksander Noworól Konsulting.

Zgodnie z prognozą, w perspektywie roku 2045 w populacji ludności Rzeszowa oczekiwać należy znaczących zmian w strukturze wieku, będących konsekwencją obserwowanych procesów starzenia się ludności Polski. Proces ten niesie szereg wyzwań zarówno dla polityki społecznej, zdrowotnej jak i gospodarki. Wprawdzie Rzeszów na tle innych dużych miast Polski znajduje się w relatywnie dobrej sytuacji pod tym względem, jednak w celu przeciwdziałania niekorzystnym skutkom trzeba przewidzieć i zaplanować adekwatne działania.

Na całkowity obraz zachodzących zmian demograficznych składają się procesy migracyjne, ruch naturalny oraz zmiany zachowań społeczeństwa.

Zgodnie z prognozą, w zakresie ruchu migracyjnego Rzeszów jest w znacznie większym stopniu miastem docelowym dla migrantów, głównie z terenu województwa, niż emigracji na zewnątrz. Można przyjąć, że proces ten będzie się utrzymywał wraz z utrzymującą się atrakcyjnością Rzeszowa jako miejsca poszukiwania pracy i osiedlania się. Niestety, wyczerpywanie się zasobu potencjalnych migrantów na terenach powiatów ziemskich województwa spowoduje osłabienie migracji w dłuższym okresie czasu. Migrantami przybywającymi do Rzeszowa są głównie ludzie młodzi będący na początku swego życia zawodowego i w początkowej fazie okresu rozrodczego, co wpływa pozytywnie na „odmładzanie" populacji w dwojaki sposób. Po pierwsze: systematyczny napływ młodych ludzi zwiększa udział tej grupy w ogóle populacji; po drugie: grupa ta ma szansę doczekać się potomstwa jako mieszkańcy Rzeszowa, a nie w miejscu swego pochodzenia, dodatkowo zwiększając w ten sposób liczbę urodzonych w mieście dzieci.

Niekorzystny wpływ na procesy demograficzne ma ewolucja postaw i zachowań społecznych, w tym obniżenie płodności, zmiana postaw matrymonialnych, odejście od modelu rodzin wielopokoleniowych.

W perspektywie roku 2045 stanowiącego horyzont prognozy, w związku ze zmianami w proporcjach płodności i umieralności nastąpią dalsze znaczące zmiany w strukturze wieku populacji Rzeszowa. Płodność pozostaje nadal i pozostawać będzie znacznie poniżej progu prostej zastępowalności pokoleń (współczynnik dzietności co najmniej 2,1; obecnie wynosi 1,2).

Umieralność obniża się systematycznie – współczynnik zgonów ludności na 1 000 osób w latach 2015–2018 systematycznie spadał, odpowiednio: 8,02; 7,83; 7,69; 7,83. W 2019 r. nieco wzrósł osiągając wartość 8,21. W roku 2020 osiągnął wartość 10,04. Niemniej widać tendencję dalszego wydłużania oczekiwanego czasu trwania życia. Wzrost długości oczekiwanego czasu trwania życia jest pozytywnym indykatorem dobrostanu i jakości życia. Jego dalsze wydłużanie się jest dobrym sygnałem. Rzeszów jest miastem przodującym pod tym względem od lat w Polsce, (w roku 2020, dla 60-latków średni oczekiwany czas trwania życia wynosił: mężczyźni 78,9 roku – 2 miejsce w Polsce; kobiety 84,8 roku – 1 miejsce), ale jest też zapowiedzią starzenia się społeczeństwa i znaczącego wzrostu obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku poprodukcyjnym, co skutkuje wyzwaniami o charakterze ekonomicznym.

Wykres 3. Prognozowane zmiany liczby mieszkańców Rzeszowa do 2045 r.

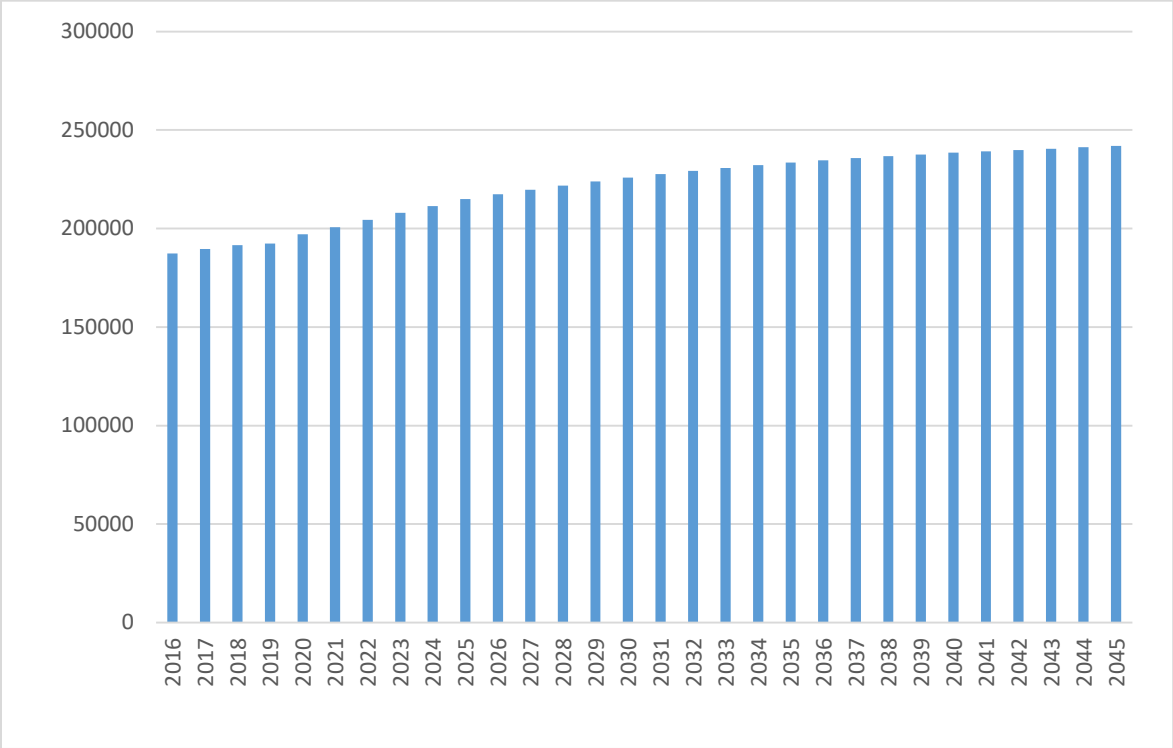

Źródło: Aktualizacja bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę…, Rzeszów – Głogoczów 2019

W 2020 r. udział ludności w wieku produkcyjnym wynosił 59,5%, a poprodukcyjnym – 21,4%. W 2045 udział ludności w wieku produkcyjnym spadnie do 59%, a poprodukcyjnym wzrośnie do 27,1%. Oznacza to, że udział zasobu ludności produkcyjnej spadnie w okresie do 2045 r. o 0,5 p. proc., a równocześnie grupa w wieku poprodukcyjnym powiększy się o 5,7 p. proc. w ogólnym udziale ludności. Będzie to wzrost o blisko 23,5 tys. osób i blisko 64% względem wartości z 2020 r.

Tabela 11. Wyniki prognozy demograficznej dla 2045 r.

Grupy wieku ludności	2045		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
przedprodukcyjny	33 459	16 951	16 508
produkcyjny	142 879	68 669	74 210
poprodukcyjny	65586	22 185	43 401
Ogółem	**241 924**	**107 805**	**134 119**

Źródło: Aktualizacja bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę…, Rzeszów – Głogoczów 2019

Poniżej przedstawiono piramidę wieku ludności Rzeszowa dla 2045 r. Zestawiono także dane z 2020 r. dotyczące struktury wieku ludności z prognozowanymi wartościami dla roku 2045.

Wykres 4. Piramida ludności dla 2045 r.

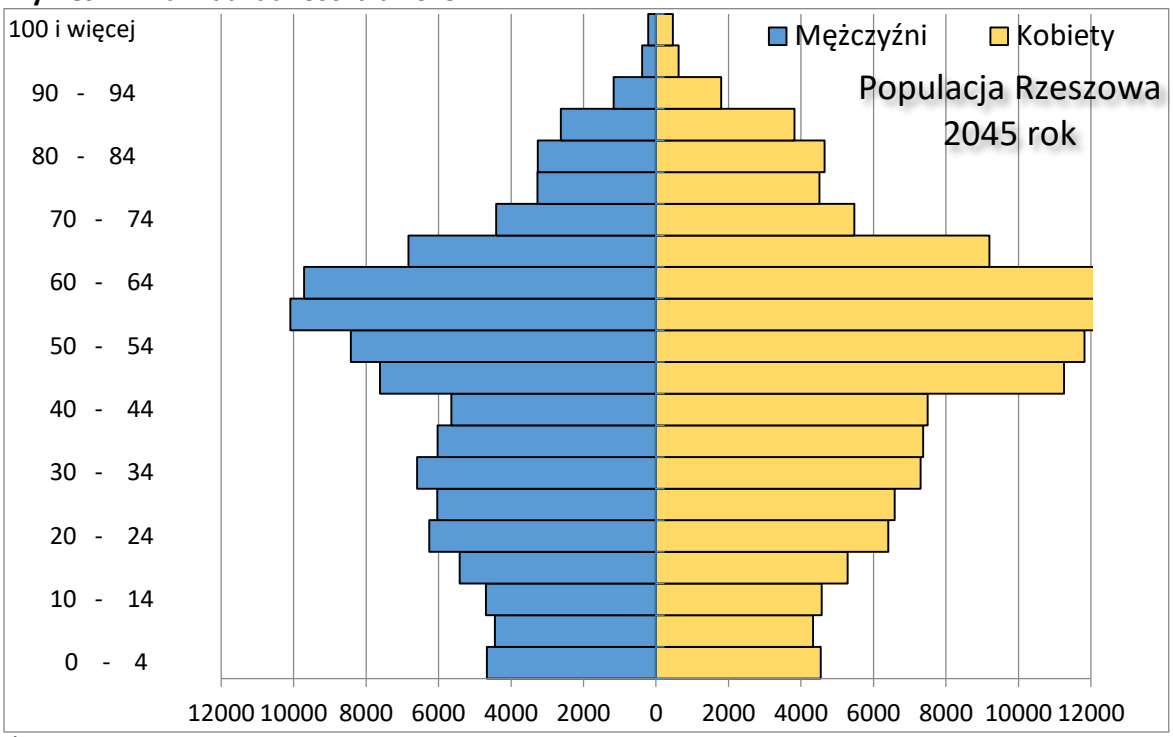

Źródło: Aktualizacja bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę…, Rzeszów – Głogoczów 2019

Tabela 12. Struktura wieku ludności w roku 2020 r. oraz prognozowana w 2045 r.

Przedział wieku	Ludność					
	2020 r.			2045 r.		
	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem
0 – 4	5 789	6 079	11 868	4544	4 666	9 210
5 – 9	5 087	5 457	10 544	4329	4 444	8 773
10 – 14	4 740	4 871	9 611	4572	4 695	9 267
15 – 19	4 848	4 706	9 554	5291	5 421	10 712
20 – 24	4 855	5 052	9 917	6411	6 254	12 665
25 – 29	5 551	5 397	10 948	6582	6 039	12 621
30 – 34	9 309	8 980	18 289	7300	6 591	13 891
35 – 39	9 678	9 660	19 338	7374	6 029	13 403
40 – 44	8 074	7 839	15 913	7499	5 647	13 146
45 – 49	6 232	6 188	12 420	11259	7 618	18 877
50 – 54	5 320	4 678	9 998	11821	8 419	20 240
55 – 59	5 700	4 865	10 565	13736	10 087	23 823
60 – 64	6 969	5 618	12 587	12856	9 710	22 566
65 – 69	7 017	5 431	12 448	9203	6 829	16 032
70 – 74	5 129	3 724	8 853	5475	4 410	9 884
75 – 79	3 119	1 991	5 110	4511	3 275	7 786
80 – 84	2 860	1 475	4 335	4655	3 264	7 919
85 lat i więcej	2 951	1 389	4 340	6701	4 407	11 108
Razem	**103 228**	**93 410**	**196 638**	**134 119**	**107 805**	**241 924**

Źródło: opracowanie własne na podst. GUS–BDL; Aktualizacja bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę..., Rzeszów – Głogoczów 2019

Według prognozy, w 2045 r. zakładana liczba ludności miasta wynosić ma 241 924 osoby. Oznacza to wzrost o ponad 45 tys. mieszkańców w stosunku do roku 2020, w którym Rzeszów zamieszkiwało 196 638 osób. Oznaczać to będzie zwiększenie liczby ludności o 23,0%.

Wyraźnie widać zmiany w strukturze wieku. Mimo zakładanego wzrostu liczby mieszkańców, łączna liczba najmłodszych rzeszowian w wieku do 19 lat ulegnie zmniejszeniu z 41 577 osób w 2020 r. do 37 962 w 2045 r. W 2020 r. osoby w tym przedziale wieku stanowiły 21,14% ogółu mieszkańców, w 2045 będzie to już tylko 15,65% zakładanej w prognozie ogólnej liczby.

Wyraźnie spadnie liczba dzieci w wieku do lat 9 wynosząca w 2020 r. 22 412 osoby (11,4% ogółu mieszkańców), a w 2045 mająca osiągnąć wartość 17 983 (7,43% prognozowanej liczby mieszkańców). Liczba dzieci w wieku 10–14 utrzyma się na zbliżonym poziomie, natomiast wzrośnie liczba nastolatków w wieku 15–19 lat. Mimo to udział tej grupy wieku w ogólnej liczbie ludności również ulegnie niewielkiemu zmniejszeniu – z 4,89% w 2020 r. do 4,42% w 2045 r. Prognoza zakłada wzrost liczby mieszkańców w przedziale wieku 15–29 lat. Spadnie natomiast liczba osób w przedziale 30–44, a więc w sile wieku.

Nastąpi znaczny wzrost liczby mieszkańców we wszystkich grupach wieku powyżej 45 roku życia, w tym osób starszych – pow. 60 roku życia. W 2020 r. liczba osób w takim wieku wynosiła łącznie 47 763, co stanowiło 24,24% ogółu mieszkańców. W 2045 prognozowana ilość mieszkańców miasta w tym przedziale wieku wzrośnie do 75 295 osób i stanowić będzie 31,12 % ogółu mieszkańców miasta. Uwagę zwraca duży wzrost odsetka starszych seniorów, w wieku powyżej 80 lat. W 2020 r. stanowili oni 4,41% mieszkańców miasta. W 2045 r. ich udział w ogóle populacji wzrośnie do 7,86%.

Wybuch wojny na terenach Ukrainy istotnie wpływa na zmianę sytuacji demograficznej miasta. Rzeszów, jako „miasto ratownik", w bardzo krótkim czasie przyjął bardzo dużo imigrantów zza wschodniej granicy. Według danych rządowych, obecnie na terenie Rzeszowa zarejestrowanych jest 6 222 osoby w Rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy (www.dane.gov.pl, stan na 06.02.2023 r.). Zmiana liczby migrantów jest bardzo dynamiczna i stale ulega znacznym wahaniom. Można założyć, że w roku 2045 r. w Rzeszowie będzie mieszkało na stałe około 8 tys. obywateli Ukrainy więcej niż zakładano we wcześniejszej prognozie demograficznej. Przełoży się to na łączną prognozowaną liczbę ludności w 2045 r., którą szacuje się obecnie na 250 tys. mieszkańców.

II.2.8. Warunki i jakość życia mieszkańców

O jakości życia mieszkańców miasta decyduje wiele czynników, zarówno ekonomicznych, społecznych jak i dotyczących jakości środowiska. Wpływ na stopień satysfakcji z miejsca zamieszkania, komfort życia i poczucie bezpieczeństwa mają m. in.: dostępność do usług, ich dopasowanie poziomem i strukturą do potrzeb ludności uwzględniające ich wiek i status społeczny, odpowiednia ilość terenów zieleni zapewniających możliwość wypoczynku, warunki klimatyczne, czystość powietrza czy estetyka otaczającej przestrzeni.

W 2021 roku Instytut Badań Rynkowych i Społecznych wraz z „Rzeczpospolitą" przeprowadził ranking miast wojewódzkich dotyczący jakości życia. Badania wykazały, iż 95% mieszkańców było zadowolonych z poziomu życia w Rzeszowie, a wynik ten był najlepszy wśród miast wojewódzkich. Satysfakcja mieszkańców w poszczególnych sferach życia wyniosła odpowiednio: bezpieczeństwo (85%), usługi komunalne (83%), dostępność i kontakt z Urzędem Miasta (71%), oferta sportowo-rekreacyjna (58%), ochrona zdrowia (50%), rynek pracy (45%).

W 2022 roku Serwis Samorządowy PAP przeprowadził ranking jakości życia w polskich gminach „Gmina dobra do życia 2022". Rzeszów znalazł się na 10 miejscu wśród miast na prawach powiatu, uzyskując łącznie 64,52 pkt. na 100 pkt.

Z kolei w ramach badania „Rzeszowska Diagnoza Społeczna 2021" ponad 81% respondentów zgodziło się ze stwierdzeniem, że „Rzeszów jest miastem przyjaznym", a aż 79%, że „Rzeszów jest bezpieczny". Dziewięciu na dziesięciu badanych postrzegało Rzeszów jako „miasto czyste". W roku 2022 w rankingu firm ThinkCo oraz Otodom Rzeszów uzyskał 7 miejsce wśród miast o najwyższym

poziomie szczęścia. W „Indeksie Zdrowych Miast”, opracowanym w 2022 r. przez Grupę LuxMed, Szkołę Główną Handlową oraz Fundację Gospodarki, Administracji Publicznej, Rzeszów zajął 5 miejsce uzyskując 78,3 pkt na 100.

II.2.8.1. Mieszkalnictwo

Rzeszów należy do miast, w których budownictwo mieszkaniowe rozwija się w ostatnich latach bardzo dynamicznie, aby sprostać potrzebom stale rosnącej liczby mieszkańców miasta.

Rodzaje zamieszkania

Na terenie Rzeszowa występują cztery formy zabudowy mieszkaniowej: wielorodzinna, jednorodzinna, zagrodowa i zamieszkania zbiorowego. Średni wskaźnik gęstości zaludnienia terenów

Schemat 9. Gęstość zaludnienia terenów mieszkaniowych z podziałem na osiedla oraz rozmieszczenie terenów mieszkaniowych wg rodzaju zabudowy z pominięciem terenów mieszkaniowych przeznaczonych pod obiekty zamieszkania zbiorowego w 2020 roku

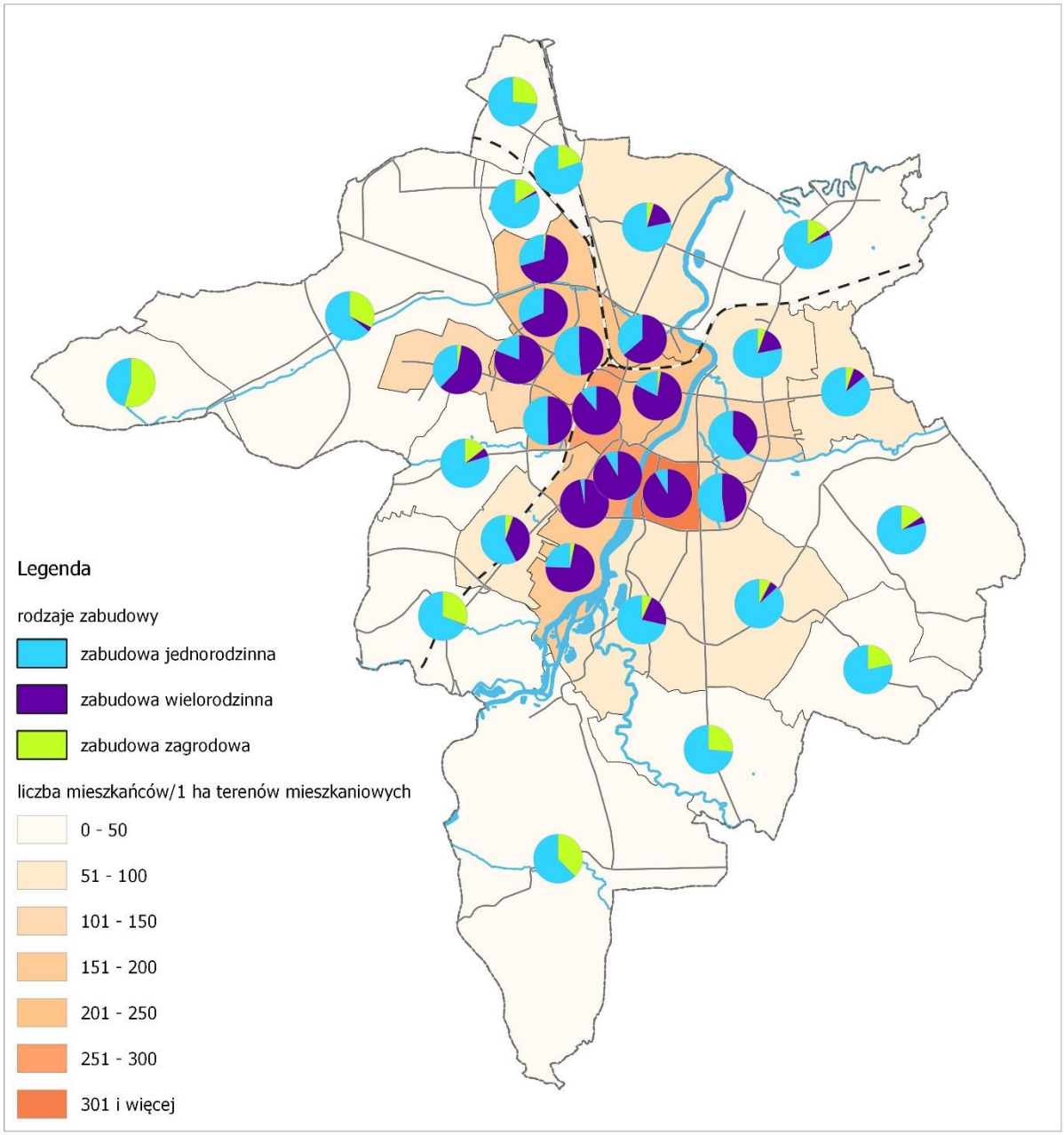

Źródło: opracowanie własne

mieszkaniowych wyniósł w 2020 r. 75 os./ha. Gęstość zaludnienia terenów mieszkaniowych jest ściśle związana z rodzajem zabudowy, co obrazuje schemat 9.

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna stanowi ok. 20% zabudowy mieszkaniowej Rzeszowa. Występuje najliczniej w centralnie położonych osiedlach miasta. Są to tereny o najwyższej gęstości zaludnienia terenów mieszkaniowych. Wysoką gęstością zaludnienia terenów mieszkaniowych, wynoszącą ponad 250 os./ha, charakteryzują się osiedla: Piastów, Grota Roweckiego i Pułaskiego, a ponad 200 os./ha, osiedla: Kmity, Krakowska Południe, Andersa, Króla Augusta, 1000-lecia i Śródmieście. Najwyższa wartość wskaźnika, tj. 441 os./ha występuje na osiedlu Nowe Miasto i jest kilkanaście razy wyższa niż na osiedlach zlokalizowanych na obrzeżach Rzeszowa, takich jak: Matysówka, Budziwój, Biała, Bzianka, Miłocin – św. Huberta, gdzie wynosi około 19–27 os./ha. Na osiedlach tych dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zabudowa zagrodowa.

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna stanowi 64,7%, a zabudowa zagrodowa 16,4% powierzchni trenów mieszkaniowych miasta.

Tereny mieszkaniowe przeznaczone pod obiekty zamieszkania zbiorowego, takie jak: akademiki, bursy, internaty, hotele robotnicze, hotele asystenckie czy więzienie, rozmieszczone są w różnych częściach miasta i stanowią 0,7% ogółu powierzchni terenów mieszkaniowych.

Zasoby mieszkaniowe

W 2020 r. zasób mieszkaniowy Rzeszowa obejmował 89 350 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 5 954 442 m^2. Z danych przedstawionych w tabeli 13 widać dynamiczny przyrost liczby mieszkań, szczególnie od 2015 r. W latach 2015–2020 średni przyrost liczby mieszkań wynosił około 2 610/rok a średni przyrost ich powierzchni – 170 tys. m^2/rok.

Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe Rzeszowa

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
mieszkania ogółem	67 104	68 588	69 804	71 400	73 740	76 621	79 329	81 596	85 592	89 350
liczba izb	251 236	256 121	260 357	265 968	272 998	282 371	290 960	298 638	311 674	323 320
pow. użytk. mieszkań [m^2]	4 482 469	4 582 965	4 671 833	4 783 041	4 932 061	5 116 606	5 291 120	5 444 069	5 719 385	5 954 442

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – BDL, bdl.stat.gov.pl

Dynamika przyrostu powierzchni mieszkaniowej oraz liczby mieszkań jest znacznie większa niż przyrost liczby mieszkańców miasta. W latach 2011–2020 liczba mieszkańców Rzeszowa wzrosła o 9,2%, a liczba oraz powierzchnia mieszkań aż o 33%. Na taką sytuację miały wpływ m. in.: stosunkowo młoda struktura demograficzna Rzeszowa oraz wysoka liczba studentów szkół wyższych, skutkująca dużym zapotrzebowaniem na nowe mieszkania budowane zarówno na sprzedaż jak i na wynajem. Kolejnym czynnikiem wpływającym na zwiększenie zasobów mieszkaniowych jest rozwój gospodarczy miasta generujący nowe miejsca pracy, co przyciąga pracowników spoza Rzeszowa i zwiększa zapotrzebowanie na nowe powierzchnie mieszkaniowe. Ponadto zauważalne jest zjawisko kupowania mieszkań (nieruchomości) jako lokaty kapitału.

Zmianie ulega struktura inwestycyjna budowanych mieszkań. O ile do końca pierwszej dekady XXI w. mieszkania budowane z przeznaczeniem na rynek (sprzedaż lub wynajem) stanowiły w Rzeszowie znikomy odsetek (w pierwszych latach XXI wieku poniżej 3%), to w latach 2012–2020 stanowiły one 73% liczby i 61% powierzchni oddawanych mieszkań.

Wykres 5. Mieszkania oddane do użytkowania w Rzeszowie w latach 2001–2020

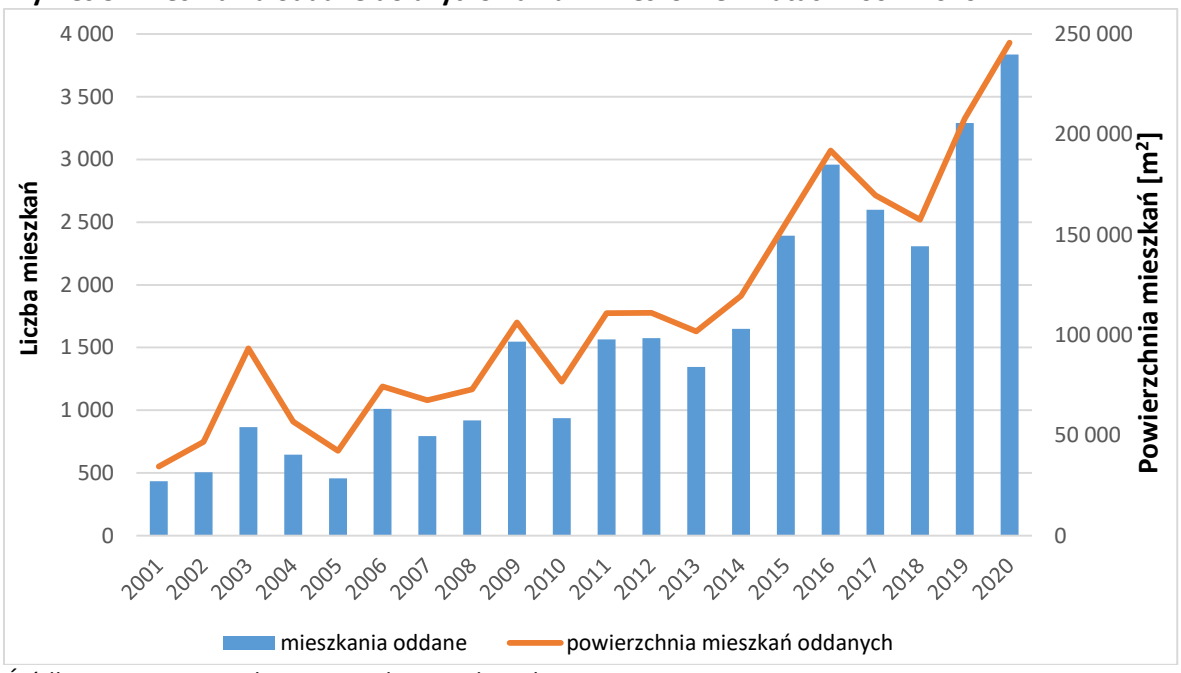

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura własnościowa zasobów mieszkaniowych

W 2020 r. ponad 72% mieszkań w Rzeszowie znajdowało się w rękach prywatnych, a ponad 23% należało do spółdzielni mieszkaniowych. Mieszkania stanowiące własność Gminy Miasta Rzeszów, zarządzane przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych Sp. z o.o., stanowiły nieco ponad 4% ogółu zasobów. Liczba mieszkań komunalnych w Rzeszowie w ostatnich latach uległa zmniejszeniu. W stosunku do roku 2010 zasób ten zmniejszył się o 23,6 %. W 2020 r. Miasto dysponowało 3 180 mieszkaniami komunalnymi o łącznej powierzchni 134 736,11 m^2 (źródło: MZBM).

Tabela 14. Struktura własnościowa zasobów mieszkaniowych Rzeszowa w 2020 r.

Rodzaj własności	Liczba mieszkań		Powierzchnia użytkowa mieszkań	
	szt.	%	[m^2]	%
Zasoby gminne (komunalne)	3 129	3,5	132 470	2,2
Zasoby spółdzielni mieszkaniowych	21 195	23,7	1 097 458	18,4
Zasoby zakładów pracy	140	0,16	7 455	0,13
Zasoby osób fizycznych	64 617	72,3	4 701 877	79,0
Zasoby Skarbu Państwa	253	0,3	13 925	0,23
Zasoby innych podmiotów	16	0,02	1 257	0,02
Łącznie	**89 350**	**100**	**5 954 442**	**100**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Standardy zamieszkania

Ocenę standardów zamieszkania przeprowadzono w oparciu o wskaźniki: liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m^2, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m^2, przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie, przeciętna liczba izb w mieszkaniu oraz przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Wykres 6. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

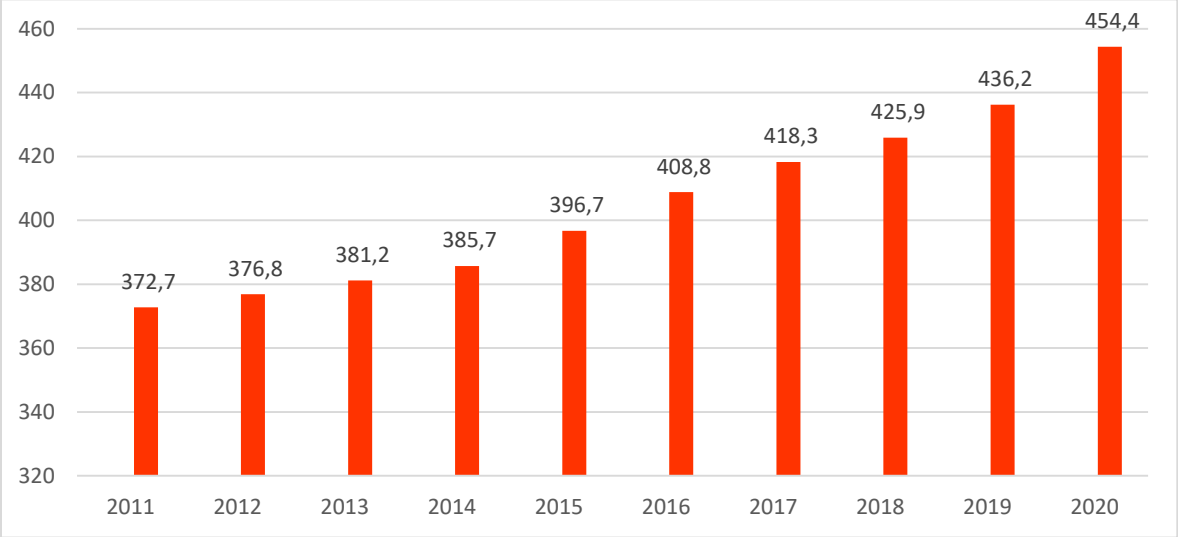

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na wartości wskaźników w analizowanym okresie 2011–2020 istotny wpływ miał nie tylko duży ruch budowlany skutkujący dynamicznym wzrostem oddawanych do użytku nowych mieszkań, ale również poszerzenie granic administracyjnych miasta o sąsiednie miejscowości i znajdującą się na ich terenie zabudowę mieszkaniową.

W 2020 r. liczba mieszkań w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosła w Rzeszowie 454,4, co w porównaniu do 2011 r. dało przyrost o 81,7 mieszkania/1000 mieszkańców. Był to najniższy wskaźnik wśród wybranych dużych miast metropolitalnych Polski.

Tabela 15. Warunki mieszkaniowe w Rzeszowie na tle wybranych dużych miast Polski w 2020 r.

Miasto	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [w m^2]	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [w m^2]	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	Przeciętna liczba osób na 1 izbę
Łódź	54,6	30,0	548,8	3,08	1,82	0,59
Kraków	57,6	30,5	528,9	3,09	1,89	0,61
Warszawa	59,0	33,5	568,8	3,13	1,76	0,56
Rzeszów	**66,6**	**30,3**	**454,4**	**3,62**	**2,20**	**0,61**
Poznań	64,4	32,8	509,9	3,45	1,96	0,57
Wrocław	68,4	37,4	547,0	3,71	1,83	0,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średnia powierzchnia przypadająca na jedno mieszkanie od 10 lat utrzymuje się na podobnym poziomie i wynosi w przybliżeniu 67 m^2. Rzeszów zajmował 2 miejsce wśród miast wojewódzkich, zaraz za Wrocławiem. W stosunku do 2000 roku wartość ta wzrosła prawie o 17%. Natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę w 2020 r. wynosiła 30,3 m^2 i wzrosła w stosunku do 2011 r. o 5,4 m^2. Wartość wskaźnika jest jedną z niższych w porównaniu do wybranych miast metropolitalnych.

Z niską powierzchnią mieszkaniową przypadającą na 1 mieszkańca koresponduje zagęszczenie w mieszkaniach, które mierzone jest liczbą osób przypadających na izbę. Dla Rzeszowa wskaźnik ten

w roku 2020 przyjął wartość 0,61 osoby na izbę. Wartość ta z roku na rok systematycznie spada, co oznacza, że stopniowo polepszają się warunki zamieszkania. Przeciętna liczba izb w mieszkaniu

Wykres 7. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2011–2020

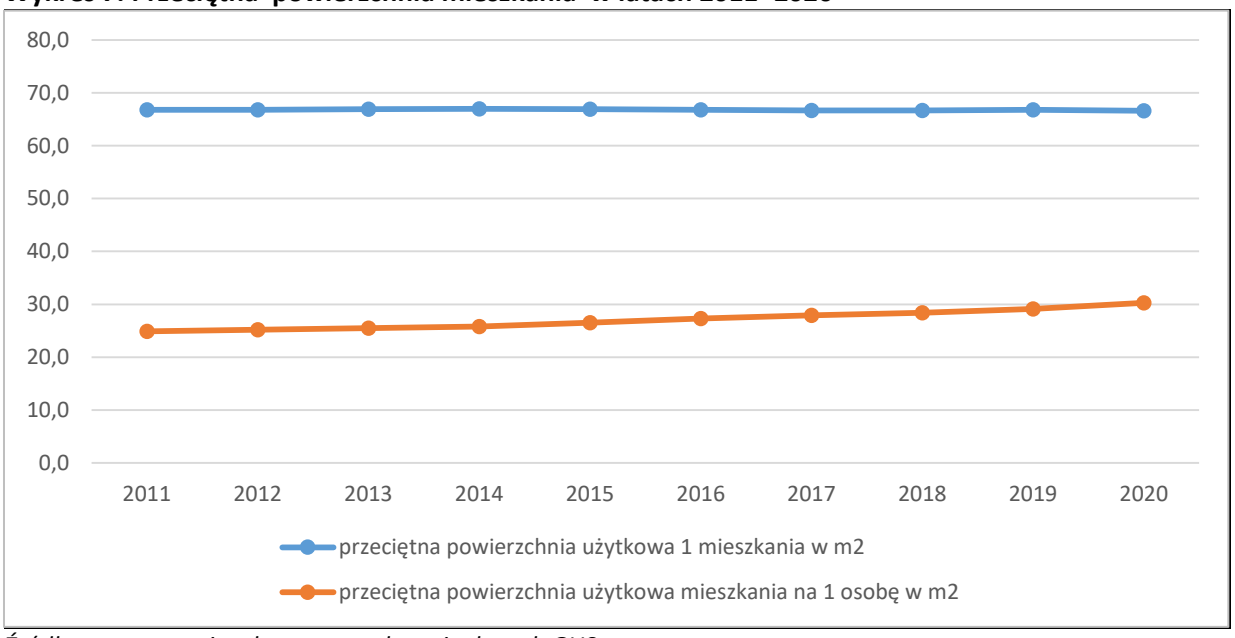

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

w 2020 r. wynosiła 3,62, a wskaźnik ten zanotował niewielki spadek w stosunku do lat poprzednich (o 0,12 w stosunku do 2011 r.) i był jednym z wyższych w Polsce.

Natomiast mniej korzystnie wypada Rzeszów pod względem przeciętnej liczby osób przypadających na jedno mieszkanie. W 2020 r. było to średnio 2,20 osoby na mieszkanie. Mimo iż współczynnik ten z roku na rok spada, co jest pozytywnym trendem, jest to nadal dość wysoka wartość w porównaniu do innych dużych miast. Zmienna ta przyjmuje tam wielkości poniżej 2 osób na mieszkanie.

Wykres 8. Przeciętna liczba osób i izb w mieszkaniu oraz przeciętna liczba osób na 1 izbę w latach 2011–2020

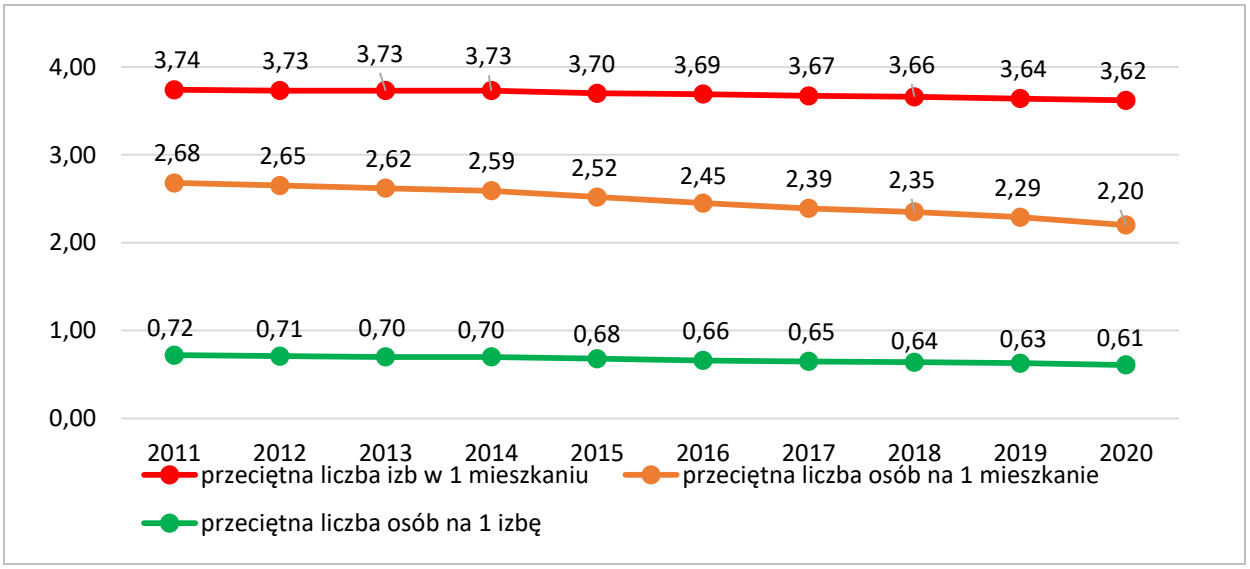

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zaopatrzenie rzeszowskich mieszkań w podstawowe instalacje należy uznać za bardzo dobre. Według danych GUS, w 2020 r. 99,5% z nich podłączonych było do sieci wodociągowej, a 87,8% korzystało z sieci gazowej. Centralne ogrzewanie posiadało 96,5% mieszkań, 98,8% wyposażonych było w łazienkę, a ponad 99,1% w ustęp spłukiwany. Sieć kanalizacyjna podłączona była do 96,1% budynków mieszkalnych. Są to wartości bardzo wysokie, świadczące o dobrze rozwiniętej infrastrukturze technicznej i wyposażeniu mieszkań w podstawowe media.

II.2.8.2. Infrastruktura społeczna – dostępność do usług

Dane dotyczące infrastruktury społecznej są aktualne na dzień 31.12.2020. Na ich podstawie przeprowadzone zostały przedstawione w Studium analizy. W celu zobrazowania aktualnego stanu rozwoju infrastruktury społecznej dodatkowo ujęto informacje o najważniejszych inwestycjach publicznych powstałych po 2020 r.

Edukacja i żłobki

Żłobki

W roku szkolnym 2020/2021 r., w Rzeszowie funkcjonowało 45 żłobków, w tym 10 placówek publicznych, zarządzanych przez Miejski Zespół Żłobków. Łączna liczba miejsc w żłobkach publicznych w roku 2020/2021 wynosiła 1 415 i wzrosła w stosunku do 2011 r. o niemal 70%. W roku 2021 powstał 1 publiczny żłobek oferujący 178 miejsc.

Tabela 16. Liczba miejsc w żłobkach zarządzanych przez Miejski Zarząd Żłobków

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ilość żłobków	7	7	7	7	8	8	8	9	9	10*
liczba miejsc w żłobkach	852	919	909	942	1 088	1 076	1 122	1 272	1 289	1415*

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS ,*dane z Miejskiego Zarządu Żłobków*

Liczba dzieci zapisanych do żłobków w danym roku kalendarzowym nie jest stała. Przewyższa ona liczbę miejsc w placówce ze względu na specyfikę placówki. Żłobki charakteryzują się rotacją dzieci, co zwiększa liczbę korzystających z usług w danym roku.

W roku szkolnym 2020/2021 w Rzeszowie funkcjonowało 35 żłobków niepublicznych, które uzupełniały zapotrzebowanie na opiekę nad dziećmi w wieku do 3 lat.

Tabela 17. Opieka żłobkowa w latach 2011–2020

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba dzieci do lat 3	5 917	6 032	6 038	6 122	6 057	6 243	6 647	7 083	7 262	7 019
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	14,4	16,4	17,6	18,7	22,3	23,0	25,4	27,7	29,9	28,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba dzieci uczęszczających do żłobków sukcesywnie wzrasta. Według danych GUS, odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w Rzeszowie wzrósł znacząco w ostatniej dekadzie. W 2005 r. obejmowała ona 11,5% dzieci, w 2011 r. – 14,4%, a w 2020 r. – już 28,7%.

W roku 2020/2021 największą liczbą dzieci w wieku od 0–3 lat charakteryzowały się osiedla: Drabinianka, Kotuli, Słocina, Przybyszówka, Budziwój, zaś najmniejszą – osiedle Miłocin – św. Huberta oraz Bzianka.

W roku 2020/2021 najdłuższa lista rezerwowa była w żłobku publicznym „Calineczka" na osiedlu Drabinianka, w którym liczba złożonych podań dwukrotnie przewyższa ilość miejsc dostępnych w jednym oddziale placówki. Duża liczba dzieci zapisanych na listę rezerwową występowała również

w żłobku „Żwirek i Muchomorek” na osiedlu Dąbrowskiego, „Rumcajs” na osiedlu Baranówka oraz w żłobku „Karolinka” na osiedlu Kotuli.

Największe zagęszczenie żłobków w Rzeszowie występuje w centralnych rejonach miasta. Na przyłączonych do Rzeszowa po 2005 r. osiedlach: Budziwój, Biała, Załęże, Bzianka, Miłocin – św. Huberta, Zwięczyca oraz Pogwizdów Nowy nie ma żadnej placówki prowadzącej działalność opiekuńczą dla dzieci w wieku 0–3 lat.

Z analizy dostępności żłobków dla mieszkańców wynika, że 76,5% powierzchni terenów mieszkaniowych nie posiada dostępności do żłobka publicznego w promieniu dojścia pieszego wynoszącego 1000 m.

Schemat 10. Rozmieszczenie żłobków na terenie Rzeszowa

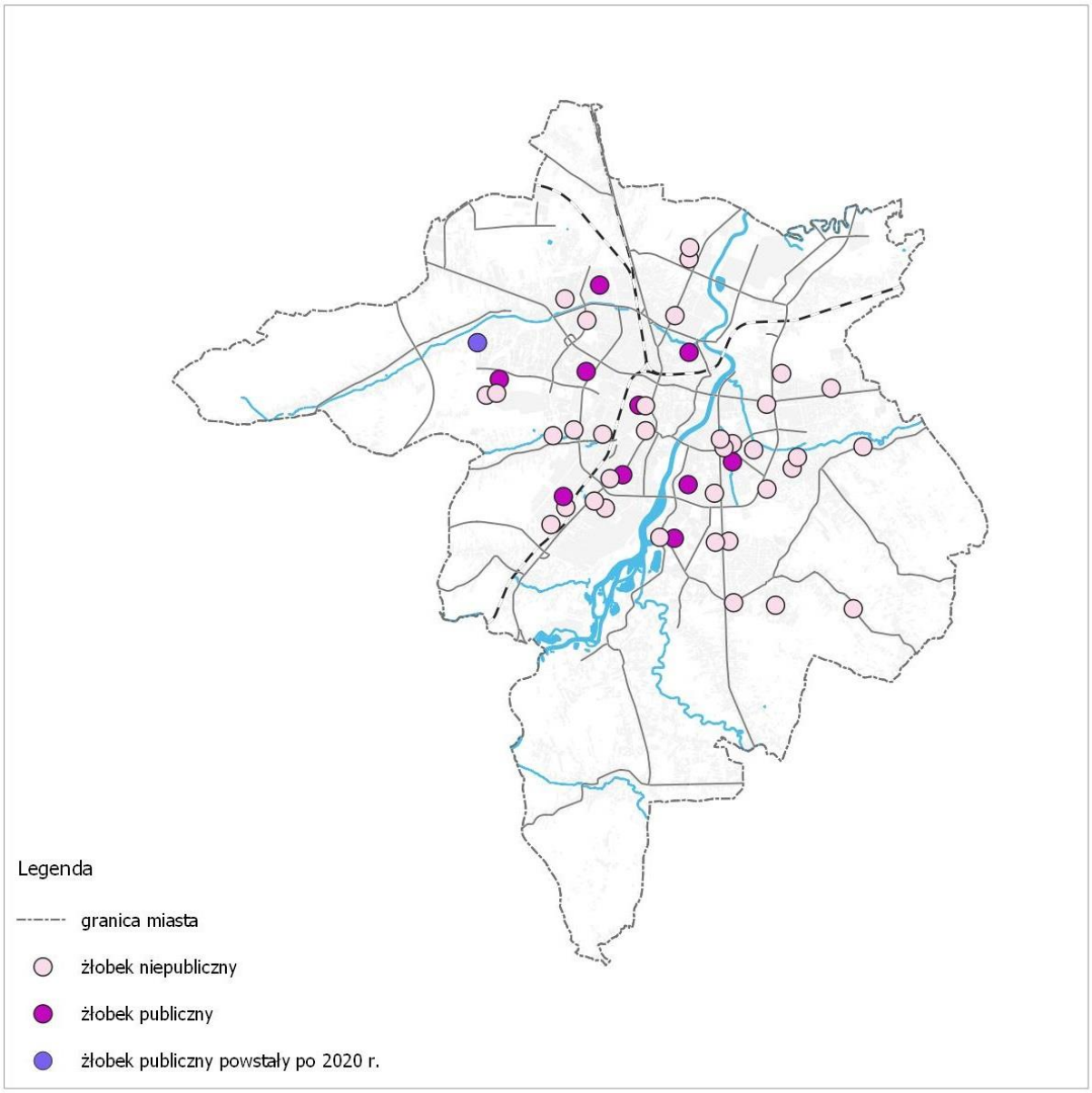

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa

Przedszkola

W roku szkolnym 2020/2021 w Rzeszowie funkcjonowały 54 publiczne placówki wychowania przedszkolnego, w tym 44 przedszkola i 10 punktów przedszkolnych zlokalizowanych przy szkołach podstawowych. Łączna liczba miejsc w przedszkolach publicznych, jaką dysponowało miasto Rzeszów, wynosiła 6 542, a liczba oddziałów w tych placówkach wynosiła 273. W roku szkolnym 2020/2021

z opieki w przedszkolach publicznych korzystało 6 488 dzieci, co stanowiło około 70% dzieci w wieku przedszkolnym. W zaspokojeniu zapotrzebowania na usługi świadczone przez placówki przedszkolne w Rzeszowie istotną rolę odgrywa sektor usług niepublicznych. W roku szkolnym 2020/2021 na terenie Rzeszowa funkcjonowały 69 przedszkola niepubliczne i 5 placówek publicznych prowadzonych przez podmioty inne niż Miasto Rzeszów, a z ich usług korzystało 3014 dzieci, co stanowiło około 32% wszystkich dzieci korzystających z opieki przedszkolnej. W latach 2021–2022 powstały dwa przedszkola publiczne (przy ul. Iwonickiej oraz ul. Kwiatkowskiego) oraz dwa przedszkola publiczne prowadzone przez inny podmiot niż miasto Rzeszów (przy ul. Architektów oraz ul. Bałtyckiej). Inwestycje te zwiększyły łączna liczbę miejsc w placówkach publicznych do 7 574.

Schemat 11. Rozmieszczenie przedszkoli na terenie Rzeszowa

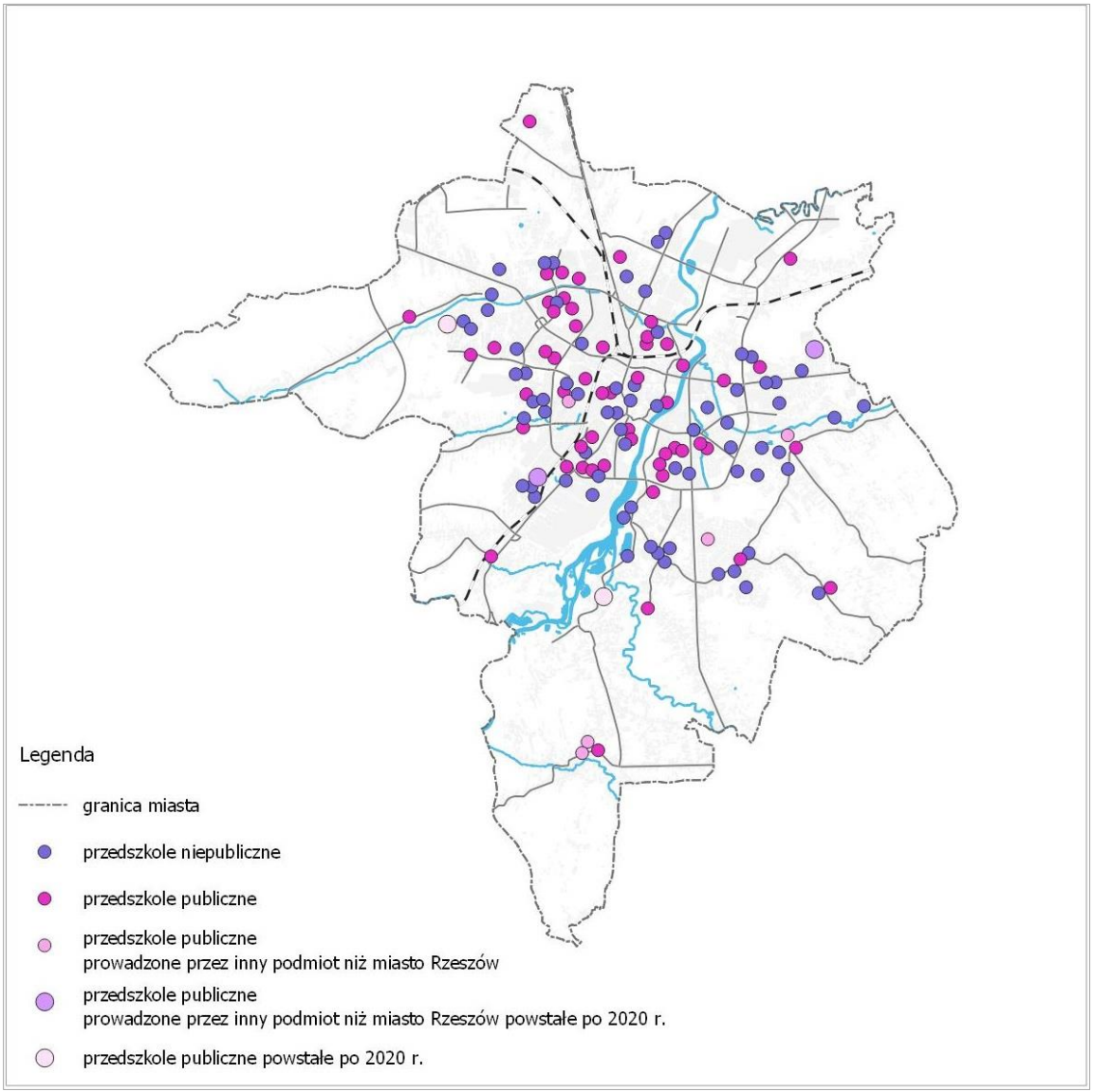

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa

Wzrasta także udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Według danych GUS w 2010 r. objęto wychowaniem przedszkolnym 88,4% dzieci w wieku 3–6 lat. Od 2017 r. wartość tego wskaźnika przekracza 100%, co świadczy o dowożeniu dzieci spoza Rzeszowa do placówek zlokalizowanych w mieście.

Tabela 18. Liczba dzieci objętych opieką w przedszkolach w latach 2011–2020 (dzieci w wieku 3-6 lat)

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba dzieci w wieku przedszkolnym	7 209	7 644	7 982	7 157	8 242	8 300	8 345	8 425	8 781	9 089
odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	86,1	88,4	91,7	99,7	–	95,4	100,8	103,7	103,4	103,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS, liczba miejsc w przedszkolach, jak również liczba dzieci w przedszkolach na terenie Rzeszowa od 2005 r systematycznie rosła aż do 2015 r., od kiedy zanotowano nieznaczny spadek obu zmiennych. Od 2013 r. wrócił pozytywny trend, w którym liczba miejsc w przedszkolach przewyższa liczbę dzieci w wieku przedszkolnym, co ułatwia dostęp do edukacji dla najmłodszych mieszkańców Rzeszowa, a także sąsiednich miejscowości.

Rozmieszczenie placówek przedszkolnych na terenie Rzeszowa jest nierównomierne. Najwięcej obiektów znajduje się na osiedlach Śródmieście, Pułaskiego, Grota Roweckiego, Piastów, Kmity, Andersa, 1000-lecia, Mieszka I, Nowe Miasto, Baranówka, Króla Augusta, Paderewskiego, Krakowska Płd. i Kotuli. Tam też, przyjmując izochronę dojścia pieszego do przedszkola 1000 m, mamy do czynienia z obszarami mieszkaniowymi w pełni obsłużonymi przez placówki przedszkolne. Najgorzej pod względem zaopatrzenia w usługi przedszkolne wypadają osiedla znajdujące się na obrzeżach miasta, czyli tereny które zostały przyłączone do Rzeszowa w okresie ostatnich 15 lat. Osiedla takie jak Bzianka i Miłocin w ogóle nie posiadają publicznej i niepublicznej placówki przedszkolnej, a procent powierzchni terenów mieszkaniowych pozostających poza przyjętą izochroną dojścia wynosi niemal 100%.

Łączna powierzchnia terenów mieszkaniowych będących poza wyznaczoną izochroną dojścia do przedszkola na pozostałych osiedlach wynosi aż 38,35%, jeśli uwzględnimy tylko placówki publiczne, lub 28,37 %, jeśli weźmiemy pod uwagę wszystkie placówki przedszkolne znajdujące się na terenie Rzeszowa.

Jak wynika z wyżej przedstawionych analiz, nie wszystkie osiedla mają równy dostęp do placówek przedszkolnych, ale ogólna liczba miejsc (łącznie z miejscami w placówkach prywatnych) zaspokaja potrzeby edukacyjne dzieci w przedziale wieku 3–6 lat. Zapewnienie opieki wszystkim dzieciom w tej grupie wieku wiąże się jednak z potrzebą przewożenia dzieci z terenów słabiej zaopatrzonych w placówki przedszkolne w inne części miasta oraz ponoszeniem przez rodziców dodatkowych kosztów związanych z przebywaniem dziecka w placówce niepublicznej.

Szkoły podstawowe

W roku szkolnym 2020/2021 miasto Rzeszów było organem prowadzącym dla 36 szkół podstawowych, w tym 19 szkół samodzielnych, 12 zespołów szkolno-przedszkolnych i 5 zespołów szkół (Zespołu Szkół Ogólnokształcących, dwóch Zespołów Szkół Muzycznych i jednego Zespołu Szkół Sportowych). W placówkach tych uczyło się 14 866 uczniów w 751 oddziałach. Na terenie Rzeszowa funkcjonują też 4 szkoły publiczne nieprowadzone przez miasto Rzeszów oraz 10 niepublicznych szkół podstawowych, w których naukę w roku szkolnym 2020/2021 pobierało 2 244 uczniów. W roku 2022 przy ul. Kwiatkowskiego powstała nowa publiczna szkoła podstawowa dysponująca 400 miejscami.

Na każdym osiedlu, poza osiedlem Miłocin – św. Huberta, znajdują się publiczne lub niepubliczne placówki szkoły podstawowej, ale nie wszędzie zapewniona jest do nich równie dobra dostępność. Większość placówek zlokalizowana jest w centralnej części Rzeszowa, a liczba miejsc, jaką one dysponują, w pełni zaspokaja, a często przekracza potrzeby uczniów tam zamieszkujących.

Deficyt miejsc w publicznych szkołach podstawowych występuje na osiedlach: Drabinianka, Wilkowyja, Mieszka I, Dąbrowskiego, Kotuli, Przybyszówka, Budziwój, Zalesie, Miłocin, Miłocin – św. Huberta, Zawiszy Czarnego, Staroniwa, 1000-lecia i Bzianka.

Tereny mieszkaniowe tych osiedli, znajdujące się poza przyjętą izochroną dojścia pieszego do placówki szkolnej wynoszącą 1000 m, stanowią 43,84%. Po uwzględnieniu w analizach placówek

publicznych prowadzonych przez podmioty inne niż miasto Rzeszów oraz szkół podstawowych niepublicznych, wartość ta maleje do 35,10%.

Ogólna liczba miejsc, jaką dysponują szkoły podstawowe na terenie Rzeszowa, przekracza liczbę dzieci w wieku 7–14 lat, ale nierównomierne rozmieszczenie placówek skutkuje niedoborami miejsc na osiedlach z młodą strukturą wieku oraz nadmiarem miejsc na osiedlach starzejących się. Należy podkreślić, iż w Rzeszowie nie istnieje system dowozu dzieci do szkół, który mógłby złagodzić niedobory miejsc w placówkach szkolnych zlokalizowanych na nowych osiedlach.

Schemat 12. Rozmieszczenie szkół podstawowych na terenie Rzeszowa

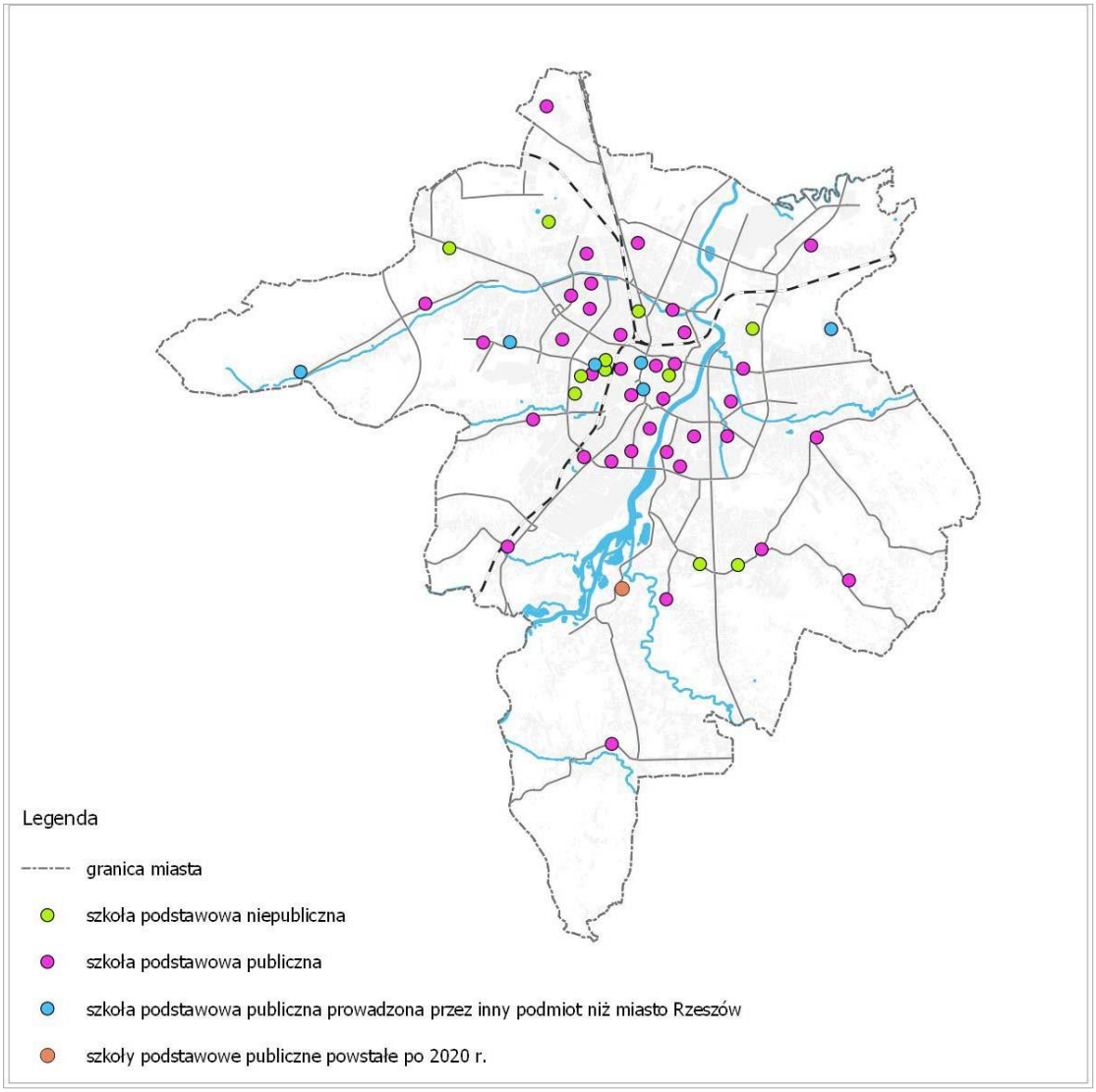

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Rzeszowa

Szkoły ponadpodstawowe i policealne

W Rzeszowie funkcjonują 24 publiczne szkoły ponadpodstawowe, w których w roku szkolnym 2020/2021 uczyło się 15 982 uczniów. Są to: 12 liceów ogólnokształcących, 2 technika, zespoły szkół: sportowych, ekonomicznych, energetycznych, elektronicznych, gospodarczych, kształcenia ustawicznego, mechanicznych, technicznych, samochodowych, spożywczych, agroprzedsiębiorczości, plastycznych i szkół specjalnych (po jednej placówce) oraz muzycznych (2 placówki).

Na terenie miasta działają również szkoły publiczne prowadzone przez podmioty inne niż miasto Rzeszów oraz szkoły niepubliczne: ponadpodstawowe, policealne, zaoczne, dla dorosłych i zawodowe, które oferują różne profile i możliwości rozwoju dla mieszkańców Rzeszowa i okolic. W szkołach tych w roku szkolnym 2020/2021 uczyło się ponad 7 900 uczniów.

Większość szkół zlokalizowana jest w centrum Rzeszowa, a liczba miejsc przekracza liczbę uczniów uczęszczającą do danej placówki. Jedynie kilka szkół cieszących się renomą ma pełne obłożenie i liczba kandydatów przewyższa liczbę miejsc w placówce.

Szkoły wyższe

Rzeszów jest głównym ośrodkiem akademickim w województwie podkarpackim. Na jego terenie w roku akademickim 2020/2021 swoją siedzibę miało 6 uczelni i 1 filia skupiające ponad 81% ogółu studentów województwa podkarpackiego. Są to: Uniwersytet Rzeszowski, Politechnika Rzeszowska, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Wyższa Szkoła Prawa i Administracji, Rzeszowska Szkoła Wyższa, Wyższa Szkoła Inżynieryjno-Ekonomiczna oraz Wyższe Seminarium Duchowne i Collegium Humanum (filia Rzeszów).

Największymi szkołami wyższymi w Rzeszowie, jak również w województwie podkarpackim, pod względem liczby studentów w roku akademickim 2020/2021 były: Uniwersytet Rzeszowski kształcący 16 229 studentów, tj. 36,4% ogółu studentów województwa oraz Politechnika Rzeszowska – 11 259 studentów, tj. 25,2% (dane GUS – informacja sygnalna szkoły wyższe – opracowanie z 5.10.2020 r.). Z oferty edukacyjnej uczelni wyższych w Rzeszowie korzysta również liczna grupa cudzoziemców, w tym w przeważającej ilości studenci z Ukrainy.

Od 2012 r. w Rzeszowie można zauważyć sukcesywny spadek liczby studentów. W 2020 r. ich liczba wynosiła 36 074 i w porównaniu do 2012 r. zmniejszyła się o 30,4%. Taka tendencja jest notowana w innych dużych ośrodkach akademickich w Polsce (tabela 19). Wartość ta jest zbliżona do średniej krajowej, która w tym samym okresie wynosiła 27,5%. Spadek liczy studentów wynika przede wszystkim z przemian demograficznych i zmniejszającej się populacji ludzi młodych, a także zmniejszonego zainteresowania wśród młodzieży studiami po ukończeniu szkoły średniej. Skutkuje to widocznym w okresie rekrutacji zjawiskiem konkurencji, czy wręcz zabiegania o studenta poszczególnych ośrodków akademickich oraz uczelni.

Tabela 19. Zmiana liczby studentów w Rzeszowie na tle wybranych ośrodków akademickich (w %)

Miasto	Zmiana liczby studentów w latach 2012–2020 [%]
Łódź	–28,6
Kraków	–28,3
Warszawa	–16,1
Rzeszów	**–30,4**
Poznań	–18,32
Wrocław	–19,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wyzwaniem w zakresie bazy lokalowej szkolnictwa wyższego w perspektywie kilkunastu lat będzie racjonalizacja wykorzystania istniejących obiektów, a nie intensywna rozbudowa infrastruktury.

Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej

W 2020 r. w Rzeszowie funkcjonowały 218 przychodnie lekarskie. Od 2005 r. liczba przychodni szybko wzrastała. W stosunku do 2011 r. nastąpił wzrost o 35%. W stosunku do 2011 r. zwiększyła się też liczba udzielonych porad lekarskich. W ostatnich latach wynosiła ona około miliona rocznie.

Jednym ze wskaźników obrazujących opiekę zdrowotną na badanym obszarze jest liczba lekarzy, jaka przypada na 10 tys. mieszkańców.

W Rzeszowie w 2020 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało 190,2 lekarzy, co plasuje miasto na 1 miejscu wśród wybranych miast metropolitalnych. Natomiast średnia dla województwa

podkarpackiego wyniosła w tym roku 47,9 lekarzy/10 tys. mieszkańców. Ponadto Rzeszów posiada 116,5 łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców i jest to najwyższa wartość wskaźnika wśród miast wojewódzkich.

Schemat 13. Rozmieszczenie obiektów ochrony zdrowia na terenie Rzeszowa

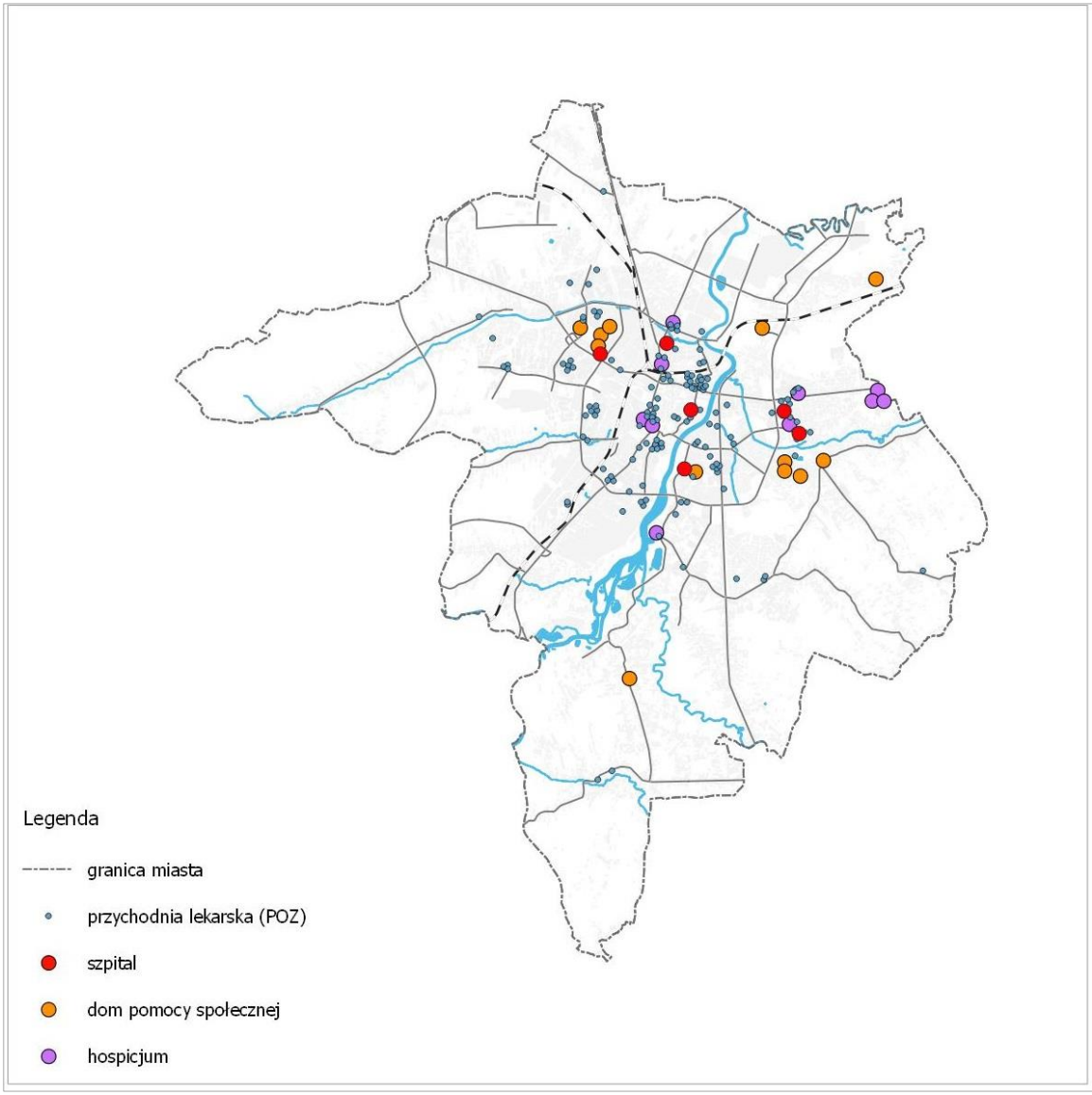

Źródło: opracowanie własne

Jednostką organizacyjną miasta jest Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej nr 1, świadczący usługi w zakresie: opieki ambulatoryjnej (podstawowej i specjalistycznej, medycyny pracy i rehabilitacji), leczenia szpitalnego (Szpital Miejski im. Jana Pawła II), świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej, higieny szkolnej – w gabinetach szkolnych. Lecznictwo zamknięte w Rzeszowie realizowane jest w sześciu jednostkach publicznych. Są to:

- Szpital Miejski im. Jana Pawła II (SP ZOZ nr 1),
- Kliniczny Szpital Wojewódzki nr 1 im. Fryderyka Chopina (w tym Podkarpackie Centrum Onkologii),
- Kliniczny Szpital Wojewódzki Nr 2 im. św. Jadwigi Królowej,
- Podkarpackie Centrum Chorób Płuc (oddziały szpitalne),
- Szpital MSW (Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej MSW),

- Oddział Leczenia Uzależnień (SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień).

Przy Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim Nr 2 im. św. Jadwigi Królowej oraz szpitalu MSWiA działają przyszpitalne lądowiska, które są wpisane do ewidencji lądowisk Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Ponadto w Rzeszowie funkcjonuje również Zakład Opiekuńczo-Leczniczy – w ramach SP ZOZ nr 1 w Rzeszowie, niepubliczne szpitale (m.in. Szpital Specjalistyczny Pro-Familia), oddziały szpitalne oraz oddziały leczenia jednego dnia, a także dyspozytornia medyczna.

Na terenie miasta funkcjonują także 7 placówek hospicyjnych, stacjonarnych i domowych, w tym hospicjum dla dzieci. Działa również osiem domów pomocy społecznej prowadzonych przez miasto. Ich mieszkańcami są osoby w podeszłym wieku, przewlekle chore psychicznie, niepełnosprawne fizycznie bądź intelektualnie. Ponadto na terenie miasta funkcjonują 3 prywatne domy opieki oraz Dom Księży Seniorów Diecezji Rzeszowskiej.

Na terenie Rzeszowa działają także placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniające dzieciom całodobową opiekę i wychowanie do czasu powrotu do rodziny pieczy zastępczej, a także cztery Domy dla Dzieci, które są placówkami całodobowymi, łączącymi zadania placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej, przeznaczoną dla wychowanków powyżej 10 roku życia.

Kultura

Miasto Rzeszów dysponuje dobrze rozbudowaną siecią infrastruktury kulturalnej. Jednostkami prowadzonymi przez miasto są: Biuro Wystaw Artystycznych, Teatr „Maska", Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa, Estrada Rzeszowska, Muzeum Dobranocek ze zbiorów Wojciecha Jamy w Rzeszowie, Rzeszowski Dom Kultury, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie (prowadzona wspólnie z Samorządem Województwa Podkarpackiego).

W mieście zlokalizowana jest Filharmonia Podkarpacka im. Artura Malawskiego. Działa Teatr im. Wandy Siemaszkowej oraz Teatr „Maska", który jest jedynym profesjonalnym teatrem lalek w województwie podkarpackim Funkcjonują także teatry niepubliczne i amatorskie: Teatr Przedmieście, Ave Teatr, Stowarzyszenie Teatr Bo Tak oraz Teatrzyk Zielony Melonik.

Biuro Wystaw Artystycznych nie ogranicza się wyłącznie do działalności ekspozycyjnej, ale jego zadaniem jest także organizacja życia artystycznego miasta oraz integracja i wspieranie środowisk twórczych. Poza BWA, w mieście funkcjonują także m.in.: Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa, Galeria „Szajna", Galeria Miejska przy Zespole Szkół Plastycznych, Galeria Filharmonii Podkarpackiej, Galeria Teatru Maska oraz Galeria Nierzeczywista Rzeszowskiego Stowarzyszenia Fotograficznego.

Na terenie miasta działają liczne instytucje muzealne prowadzonych przez miasto, samorząd wojewódzki oraz inne podmioty. Są to: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie oraz jego oddziały: Muzeum Historii Miasta Rzeszowa oraz Muzeum Etnograficzne im. F. Kotuli. Jednymi z bardziej rozpoznawalnych i często odwiedzanych rzeszowskich obiektów kultury są prowadzone przez miasto Muzeum Dobranocek, a także Podziemna Trasa Turystyczna. Na terenie działa także m.in. Prywatne Muzeum Techniki i Militariów, Muzeum Mleczarstwa, Muzeum Diecezjalne, Muzeum Lalek Teatralnych przy Teatrze „Maska", Izba Pamięci Komunikacji Miejskiej, Muzeum Energetyki Podkarpackiej przy siedzibie PGE Obrót S.A. oraz udostępniony do zwiedzania schron przeciwatomowy „Marysieńka".

W Rzeszowie funkcjonuje pięć kin: 2 kina sieci Helios, Multikino w galerii Milenium Hall, kino „Zorza" oraz kino-kawiarnia „Kino za rogiem Cafe". Pokazy filmowe organizowane są także w Wojewódzkim Domu Kultury. Liczba miejsc kinowych znacznie wzrosła w ostatnich latach dzięki budowie nowych multipleksów, z 1 718 w 2010 r. do 4 489 w 2019 r. (ze względu na sytuację epidemiologiczną spowodowaną wirusem Sars-Cov-2 i wprowadzone obostrzenia sanitarne dane dotyczące kultury za rok 2020 są niewspółmierne z danymi z lat wcześniejszych. Dlatego przedstawiono dane z roku 2019). Wzrosła też liczba widzów seansów filmowych. W 2000 r. było ich zaledwie 228 tys. a w 2019 r. już 1 025 tys.

Rzeszów dysponuje stosunkowo łatwo dostępną siecią bibliotek publicznych, tworzoną przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną z 6 oddziałami: Wypożyczalnią Główną, Czytelnią Główną, Informatorium, Oddziałem Dokumentów Życia Społecznego, Wypożyczalnią Muzyczną, Oddziałem dla Dzieci i Młodzieży oraz 18 filiami usytuowanymi na osiedlach i 4 punktami bibliotecznymi. Oferta

bibliotek lokalizowanych w Rzeszowie jest stale rozbudowywana i poza tradycyjnymi usługami pełnionymi przez placówki tego typu coraz częściej organizowane są tam wystawy prac artystycznych, spotkania z autorami i artystami, tworzone kluby dyskusyjne, a oferta dostosowywana jest do różnych grup wiekowych, m. in. dzieci i młodzieży oraz seniorów, np. poprzez współpracę z Uniwersytetem Trzeciego Wieku.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna miała zarejestrowanych 41 741 czytelników, zarówno mieszkańców Rzeszowa, jak i innych miejscowości regionu. W 2019 r. wypożyczyli oni w sumie 862 162 pozycje, co daje 21 woluminów na czytelnika (3 miejsce w kraju). Dla porównania średnia dla województwa wyniosła 19, zaś w innych miastach, tj. Gdańsk, Kraków Wrocław, Warszawa czy Opole wskaźnik ten był poniżej 15 książek na czytelnika. Sieć bibliotek uzupełniają biblioteki szkolne i uczelniane.

Schemat 14. Rozmieszczenie instytucji kultury na terenie Rzeszowa

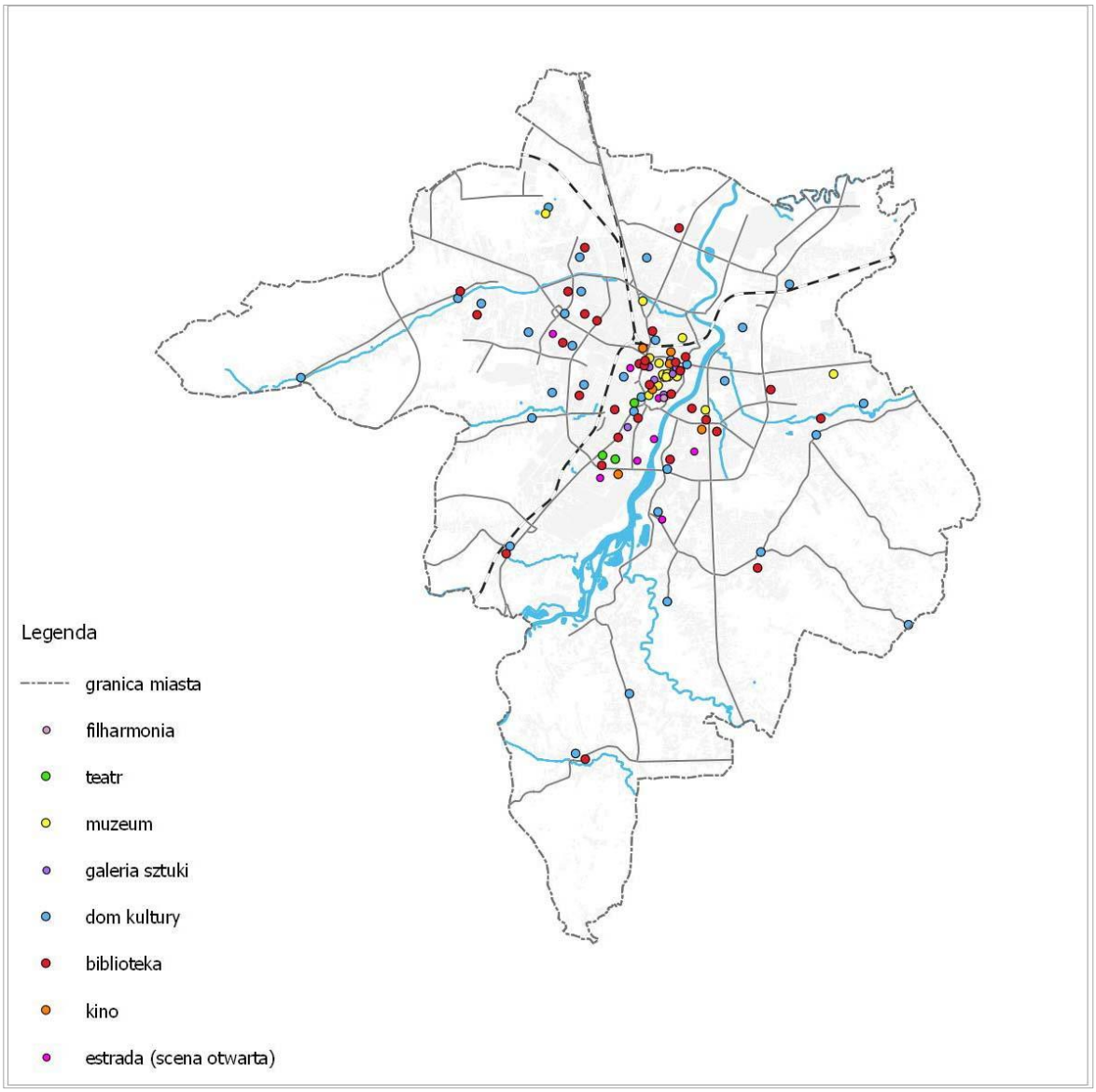

Źródło: opracowanie własne

Na terenie miasta znajduje się Wojewódzki Dom Kultury (WDK) będący jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Podkarpackiego. Do kluczowych instytucji kultury należy Rzeszowski Dom Kultury, który w 2020 r. obejmował sieć 18 ośrodków (filii) zlokalizowanych na terenie całego miasta, w tym na osiedlach: Biała, Budziwój, Drabinianka, Dąbrowskiego, Matysówka,

Przybyszówka, Miłocin, Pobitno, Słocina, Staromieście, Staroniwa, Wilkowyja, Zalesie, Zwięczyca, Załęże i Bzianka. W roku 2022 powstała nowa filia na osiedlu Mieszka I. Ponadto w mieście funkcjonuje Młodzieżowy Dom Kultury oraz osiedlowe domy kultury takie jak: Dom Kultury osiedla 1000-lecia, Spółdzielczy Dom Kultury Nowe Miasto, Dom Kultury „Karton", Osiedlowy Dom Kultury „Akwarium", Dom Kultury osiedla Kmity, Osiedlowy Klub Kultury „Krak". Ośrodki te pełnią funkcję integrującą mieszkańców. Corocznie, w ramach funkcjonowania domów kultury, odbywają się imprezy plenerowe, pn. „Dni osiedla", które spotykają się z dużym zainteresowaniem.

Na terenie miasta organizowane są masowe imprezy, tj. koncerty czy festiwale na świeżym powietrzu, które odbywają się na estradach (scenach otwartych zlokalizowanych m.in. na Bulwarach, w parku Jedności Polonii z Macierzą, przy ul. Zbyszewskiego, przy Fontannie Multimedialnej, w miasteczku Akademickim Politechniki Rzeszowskiej, przy ul. Świadka oraz przy ul. Strażackiej. Miejscem dużych imprez plenerowych jest Rynek oraz Stadion Miejski, na którym w ostatnich latach odbywają się m.in. koncerty w ramach organizowanego corocznie Europejskiego Stadionu Kultury.

Obiekty kulturalne o charakterze ogólnomiejskim i regionalnym zlokalizowane są w przeważającej większości w rejonie śródmiejskim. Obiekty kultury o charakterze lokalnym (domy kultury i biblioteki) rozmieszczone są na poszczególnych osiedlach.

Funkcje kulturalne pełnią także m.in. niektóre obiekty szkolne i kościelne, w tym domy parafialne oraz budynki sakralne, a także obiekty należące do działających na terenie miasta innych podmiotów i organizacji.

Istotną rolę na mapie kulturalnej miasta pełnią obiekty i instytucje komercyjne takie jak: galerie, kluby muzyczne, a także niektóre puby, często będące organizatorami niewielkich wystaw, koncertów oraz innych wydarzeń artystycznych.

Rzeszów, jako stolica województwa, mimo intensywnego rozwoju charakteryzuje się relatywnie niewielką liczbą obiektów świadczących usługi wyższego rzędu z zakresu kultury i rozrywki, a także niewielką liczbą instytucji kultury wysokiej. Ponadto, mimo dużej liczby studentów, można mówić o zaniku tzw. kultury studenckiej i związanych z nią obiektów kultury. Brak także m.in. komercyjnych obiektów pozwalających na organizacje koncertów muzyki popularnej czy rockowej dla kilkuset widzów.

Sport, rekreacja i wypoczynek

Infrastruktura sportowa

Infrastrukturą sportową w mieście zarządza Rzeszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz szkoły, uczelnie wyższe, kluby sportowe i firmy prywatne.

Jednym z głównych obiektów sportowych miasta jest Regionalne Centrum Sportowo-Widowiskowe „Podpromie" mieszczące ok. 5 tys. osób, które pełni nie tylko rolę hali sportowej, ale wykorzystywane jest również do organizowania występów artystycznych i imprez targowych oraz jako powierzchnia wystawiennicza.

W Rzeszowie znajdują się 3 stadiony sportowe: Stadion Miejski Klubu Sportowego Stal Rzeszów, Stadion Resovia i Stadion Klubu Sportowego Podhalańczyk oraz 7 małych stadionów lokalnych, przy których działają kluby piłkarskie. Ponadto na większości osiedli miejskich, przy zespołach szkół, funkcjonują wielofunkcyjne boiska o sztucznej nawierzchni – tzw. „Orliki" .

W 2020 r. Rzeszów posiadał 4 baseny – główny przy Rzeszowskim Ośrodku Sportu i Rekreacji (basen kryty i basen otwarty) i pozostałe, znajdujące się przy zespołach szkół („Karpik", „Muszelka", „Delfin"). W 2022 roku został oddany do użytku nowy basen przy ul. Matuszczaka (w miejscu wyburzonego). Oprócz ogólnodostępnej pływalni jest on basenem treningowym dla dyscypliny skoków do wody. W Rzeszowie funkcjonuje również kąpielisko miejskie tzw. „Żwirownia", zlokalizowane pomiędzy zalewem na Wisłoku a ul. Kwiatkowskiego.

W 2020 r. w mieście działało 11 kortów tenisowych, 5 parków linowych i torów kartingowych, 21 siłowni oraz zarządzane przez ROSiR – profesjonalny skatepark dla rolkarzy i deskorolkarzy oraz snowpark i dirtpark.

Wśród pozostałej infrastruktury sportowej Rzeszowa najwięcej jest hal sportowych i sal gimnastycznych. Hale sportowe zlokalizowane są na osiedlach: Śródmieście, Pułaskiego, Grota-Roweckiego, Dąbrowskiego, Mieszka I, Zalesie, Miłocin i Zawiszy Czarnego.

Istotną rolę w sporcie dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych odgrywają kluby sportowe, zrzeszające zarówno osoby uprawiające sport na poziomie wyczynowym jak i amatorskim, w tym sportowe kluby piłkarskie znajdujące się na terenach przyłączonych do miasta po 2005 r. Każdy z nich posiada własną infrastrukturę, w tym boisko sportowe. Kluby te oprócz sportowej, pełnią funkcję integrującą mieszkańców osiedli. Ofertę sportową uzupełnia działająca na terenie Rzeszowa drużyna rugby, która posiada własne zaplecze sportowe.

W Rzeszowie funkcjonują 2 stadniny koni, obie zlokalizowane na obrzeżach miasta, na terenach atrakcyjnych krajobrazowo. Są to „Janiowe Wzgórze" na Przybyszówce oraz „Albin" na Słocinie.

Schemat 15. Rozmieszczenie obiektów sportowych oraz terenów rekreacji i wypoczynku

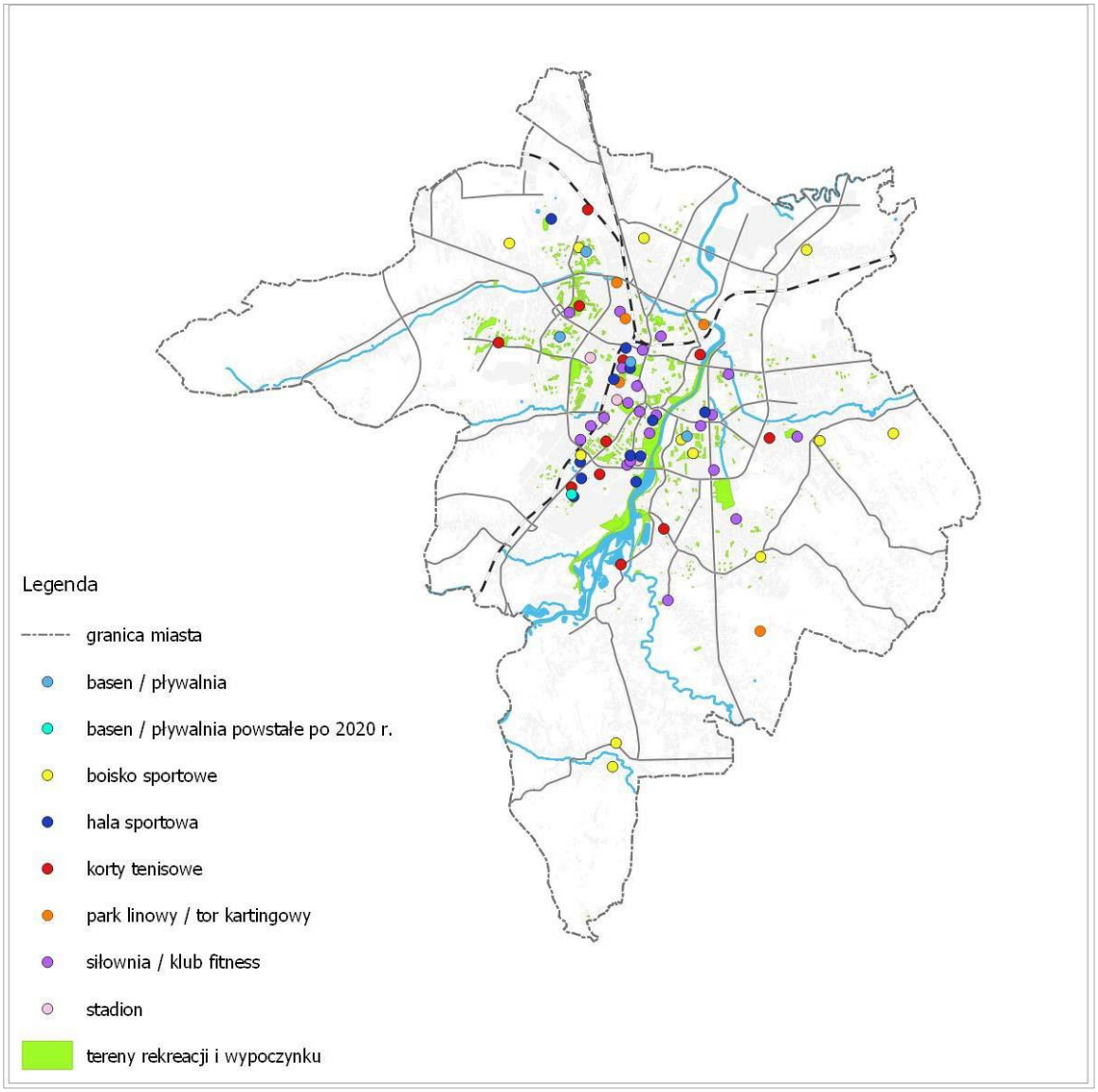

Źródło: opracowanie własne

W Rzeszowie brakuje obiektów sportu i rekreacji rangi regionalnej, takich jak: sztuczne kryte lodowisko, basen olimpijski. W Strategii rozwoju miasta Rzeszowa do roku 2025 r. oprócz ww. obiektów wskazano także m.in. potrzebę rozbudowy regionalnego centrum sportowo-

widowiskowego „Podpromie”, budowy centrum lekkoatletycznego czy budowę ośrodka sportów zimowych.

Rekreacja i wypoczynek w zieleni

Oprócz terenów i obiektów sportowych, ważną rolę dla rekreacji i wypoczynku mieszkańców pełnią tereny zieleni urządzonej i naturalnej. Wielkość terenów zieleni i łatwa ich dostępność wpływa istotnie na jakość życia w mieście.

Rzeszów posiada około 234 ha terenów zieleni pełniących funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe, na które składają się: parki, zieleńce, zieleń osiedlowa, place zabaw. Prawie 79% wszystkich terenów zieleni, pełniących funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe w mieście, tj. około 184 ha, jest zarządzanych przez Zarząd Zieleni Miejskiej. Wskaźnik powierzchni zieleni publicznej w przeliczeniu na mieszkańca wynosi 9,44 m^2/os.

Tabela 20. Wielkość terenów zieleni o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej, wg osiedli administracyjnych w 2021 r.

Nr osiedla	Nazwa osiedla	Liczba ludności	Powierzchnia terenów zieleni rekreacyjnej [m^2]	Powierzchnia terenów zieleni rekreacyjnej na 1 mieszkańca [m^2/os.]
I.	Śródmieście	7 378	156 435,4	**21,20**
III.	Pułaskiego	4 604	122 397,7	**26,59**
IV.	Grota Roweckiego	7 121	204 755,5	**28,75**
V.	Piastów	4 148	48 130,7	**11,60**
VI.	Dąbrowskiego	5 149	301 166,8	**58,49**
VII.	Staroniwa	3 588	1 652,8	**0,46**
VIII.	Kmity	6 452	147 913,8	**22,93**
IX.	Andersa	10 694	179 587,9	**16,79**
X.	Staromieście	5 415	20 515,2	**3,79**
XI.	1000-lecia	8 481	78 495,6	**9,26**
XII.	Pobitno	3 839	15 311,0	**3,99**
XIII.	Mieszka I	9 830	59 206,9	**6,02**
XIV.	Nowe Miasto	12 937	146 625,4	**11,33**
XV.	Wilkowyja	6 488	16 228,3	**2,50**
XVI.	Słocina	8 072	37 323,5	**4,62**
XVII.	Zalesie	8 458	221 886,9	**26,23**
XVIII.	Przybyszówka	8 594	6 750,4	**0,79**
XIX.	Baranówka	10 191	82 422,6	**8,09**
XX.	Króla Augusta	4 992	17 081,1	**3,42**
XXI.	Paderewskiego	3 892	24 596,7	**6,32**
XXII.	Drabinianka	14 082	110 592,1	**7,85**
XXIII.	Krakowska Płd.	7 358	78 517,2	**10,67**
XXIV.	Kotuli	9 066	171 746,4	**18,94**
XXV.	Załęże	2 554	2 993,5	**1,17**
XXVI.	Zwięczyca	3 515	31 909,5	**9,08**

XXVII.	Biała	2 785	9 765,7	**3,51**
XXVIII.	Miłocin	997	22 293,7	**22,36**
XXIX.	Budziwój	7 324	3 792,1	**0,52**
XXX.	Bzianka	646	1 015,7	**1,57**
XXXI.	Matysówka	1 734	250,9	**0,14**
XXXII.	Miłocin – Św. Huberta	756	0,0	**0,00**
XXXXII.	Zawiszy Czarnego	3 410	14 702,3	**4,31**
XXXXIV.	Pogwizdów Nowy	1 383	0,0	**0,00**

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Wydziału Spraw Obywatelskich UMRz

Schemat 16. Dostępność terenów zieleni o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej

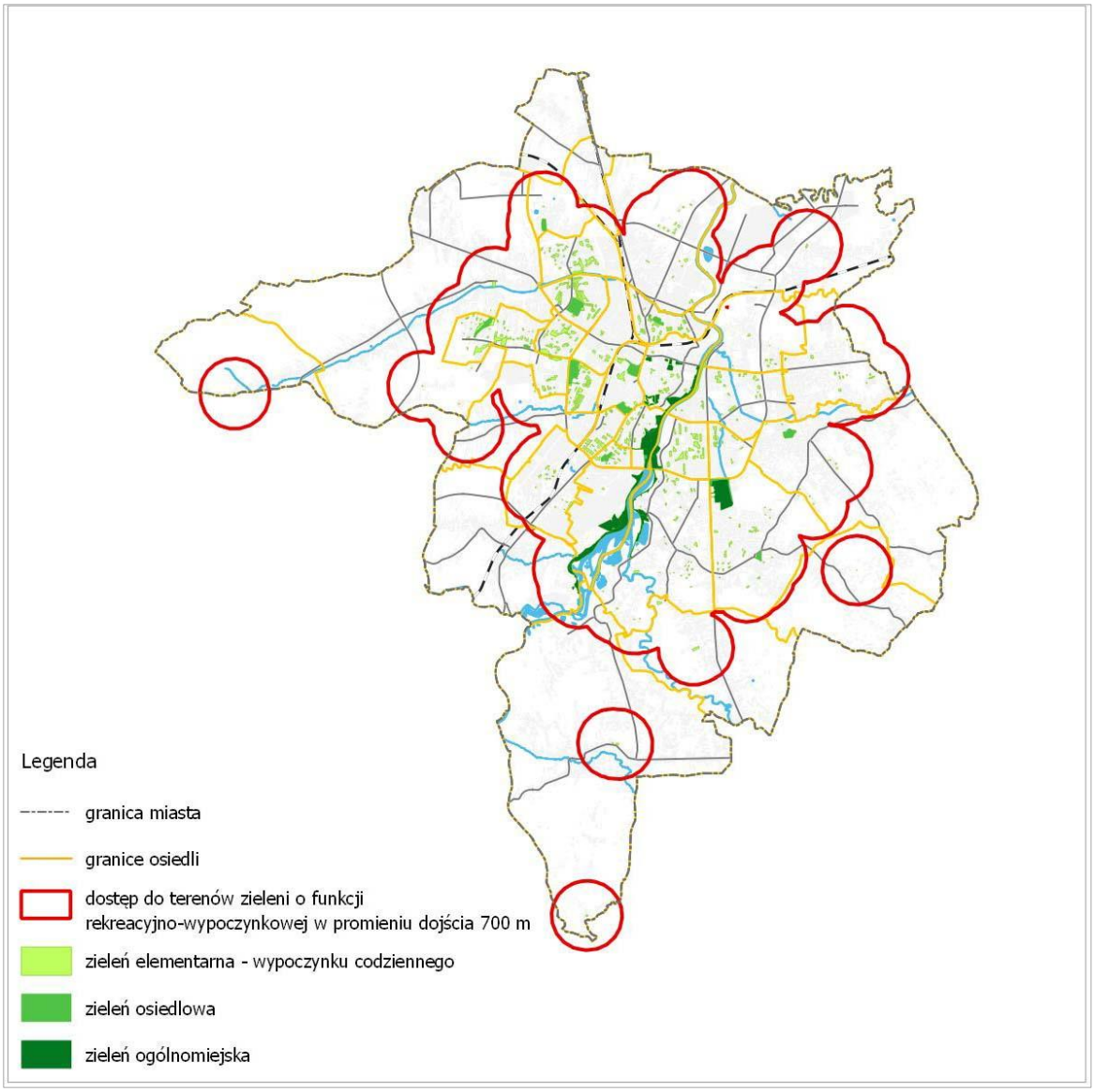

Źródło: opracowanie własne

Wskaźnik powierzchni wszystkich terenów zieleni pełniących funkcję rekreacyjno-wypoczynkową na jednego mieszkańca Rzeszowa wynosi 11,95 m^2/os. i nie wypada korzystnie w stosunku do innych miast wojewódzkich. Wpływ na to może mieć poszerzenie granic miasta, które objęło swoim zasięgiem obszary o charakterze rolniczym, gdzie przypada najmniej terenów zieleni urządzonej, pełniących funkcję rekreacyjno-wypoczynkową. Dotyczy to osiedli: Bzianka, Pogwizdów

Nowy (po 0,0 m^2/os.), Staroniwa – 0,46 m^2/os. Najwięcej terenów zieleni pełniących funkcję rekreacyjno-wypoczynkową występuje na osiedlach: Dąbrowskiego – 58,49 m^2/os., Grota-Roweckiego – 28,75 m^2/os., Pułaskiego – 26,59 m^2/os. oraz Zalesie – 26,23 m^2/os.

Na terenie miasta wyróżniono trzy rodzaje terenów zieleni o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej. Różnią się one stopniem zaspokajania potrzeb mieszkańców, w tym: wielkością, atrakcyjnością (ofertą rekreacyjną) oraz położeniem w stosunku do miejsca zamieszkania. Są to tereny zieleni: elementarne – wypoczynku codziennego, osiedlowe, ogólnomiejskie.

Tereny elementarne takie jak: zieleńce, skwery, place zabaw oraz tereny towarzyszące zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej (przyblokowe tereny ogólnodostępne) to niewielkie tereny, najczęściej o powierzchni kilku arów. Łączna powierzchnia takich terenów w mieście wynosi około 88 ha. Z przeprowadzonych analiz wynika, że około 82% mieszkańców miasta posiada dostęp do elementarnych terenów zieleni, w tym: w zabudowie wielorodzinnej – w promieniu dojścia nie większym niż 150 m, a w zabudowie jednorodzinnej – w promieniu dojścia nie większym niż 700 m.
Tereny zieleni osiedlowej to większe zieleńce i skwery oraz przede wszystkim parki i ogrody miejskie. Zieleń osiedlowa zlokalizowana jest w głównej mierze w centrum miasta i na osiedlach mieszkaniowych realizowanych do końca XX w. Należą do niej m.in.: park Inwalidów Wojennych, park Jędrzejowiczów przy ul. Rycerskiej, park im. Wł. Szafera na osiedlu Słocina, park Miłocin, park Zdrowia, park Jedności Polonii z Macierzą, Ogród Miejski im. Solidarności, park Sybiraków, park przy ul. Bieckiej – Odrzykońskiej, park bł. Karoliny Kózki, park przy ul. Wieniawskiego.

Powierzchnia terenów zieleni osiedlowej w Rzeszowie wynosi łącznie około 57 ha, a dostęp do tych terenów w promieniu dojścia 700 m posiada około 48% mieszkańców.

Tereny zieleni ogólnomiejskiej, do której zaliczono publiczne tereny zieleni urządzonej, z racji swojego położenia, funkcji oraz znacznej powierzchni, pełnią ważną rolę w integracji mieszkańców. Tereny te wykorzystywane są również przez mieszkańców sąsiednich osiedli mieszkaniowych dla codziennej rekreacji i wypoczynku. W Rzeszowie do terenów o charakterze ogólnomiejskim zaliczyć można tereny zieleni zlokalizowane wzdłuż rzeki Wisłok, w tym: park Aktywnego Wypoczynku, park Kultury i Wypoczynku, park Olszynki oraz park Papieski. Powierzchnia tych terenów wynosi łącznie około 89 ha.

W Rzeszowie funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe pełnią również tereny zieleni nieurządzonej. Otwarte obszary rolne i leśne (zieleni naturalnej) wykorzystywane są do rekreacji indywidualnej, nie są one jednak w najmniejszym stopniu urządzone. Drogi pomiędzy polami i drogi leśne, są miejscem spacerów, uprawiania nordic walkingu, joggingu czy służą jako trasy rowerowe. Brak jest na nich jednak jakiejkolwiek infrastruktury (miejsc zatrzymania, tablic informacyjnych), najczęściej nie są utwardzone lub stan ich nawierzchni jest niezadowalający. Pomimo nieudogodnień posiadają one wysoki potencjał rekreacyjno-wypoczynkowy dla mieszkańców miasta, wymagają jednak rozbudowy infrastruktury, co wymagałoby stosunkowo niewielkich nakładów finansowych w stosunku do zysków, tym bardziej, że stanowią w znacznej części własność miasta lub Skarbu Państwa.

Liczba ludności Rzeszowa posiadająca dostęp do terenów zieleni o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej w promieniu dojścia 700 m wynosi 174 640 os., tj. 89% ogółu mieszkańców miasta.

Najlepszy dostęp do zieleni urządzonej posiadają mieszkańcy osiedli najbardziej zurbanizowanych. Ponad połowa ludności Rzeszowa znajduje się poza promieniem dojścia do zieleni osiedlowej. Są to głównie mieszkańcy osiedli zlokalizowanych na obrzeżach miasta. Obszary te wymagają doinwestowania w zakresie rekreacji i wypoczynku w terenach zielonych.

II.2.8.3. Ocena terenów mieszkaniowych rzeszowskich osiedli pod względem dostępności do infrastruktury społecznej

Jakość życia mieszkańców w dużej mierze uzależniona jest od dostępności do obiektów usług podstawowych, które powinny towarzyszyć miejscu zamieszkania – od ich rodzaju i rozmieszczenia. Podstawowym rodzajem usług lokalnych, z których korzystają mieszkańcy w miejscu zamieszkania (świadczonych przez jednostki publiczne i niepubliczne), są: żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, przychodnie podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) oraz domy kultury. Powinny być one łatwo

dostępne bez konieczności korzystania ze środków transportu (pieszo). Na potrzeby oceny dostępności usług przyjęto promień dojścia do POZ – 2000 m, a dla pozostałych usług - nie większy niż 1000 m. Przestawione analizy dotyczące dostępności do usług podstawowych zostały wykonane na podstawie danych aktualnych na dzień 31.12.2020 r.

W ocenie stopnia zaopatrzenia terenów mieszkaniowych w usługi podstawowe, przyjęto następujące rozróżnienie, wyróżniając tereny:

- obsłużone w stopniu bardzo dobrym – mające dostęp do wszystkich rodzajów ww. usług,
- obsłużone w stopniu dobrym – wyposażone przynajmniej w placówkę szkolną, przedszkolną oraz POZ,
- słabo obsłużone – posiadają dostąp do dowolnego rodzaju z ww. usług, ale nie maja kompletu wymaganego przy obsłudze w stopniu dobrym,
- nieobsłużone – nie posiadają dostępu do żadnej z ww. usług w określonym promieniu dojścia pieszego.

Schemat 17. Dostępność do usług podstawowych publicznych

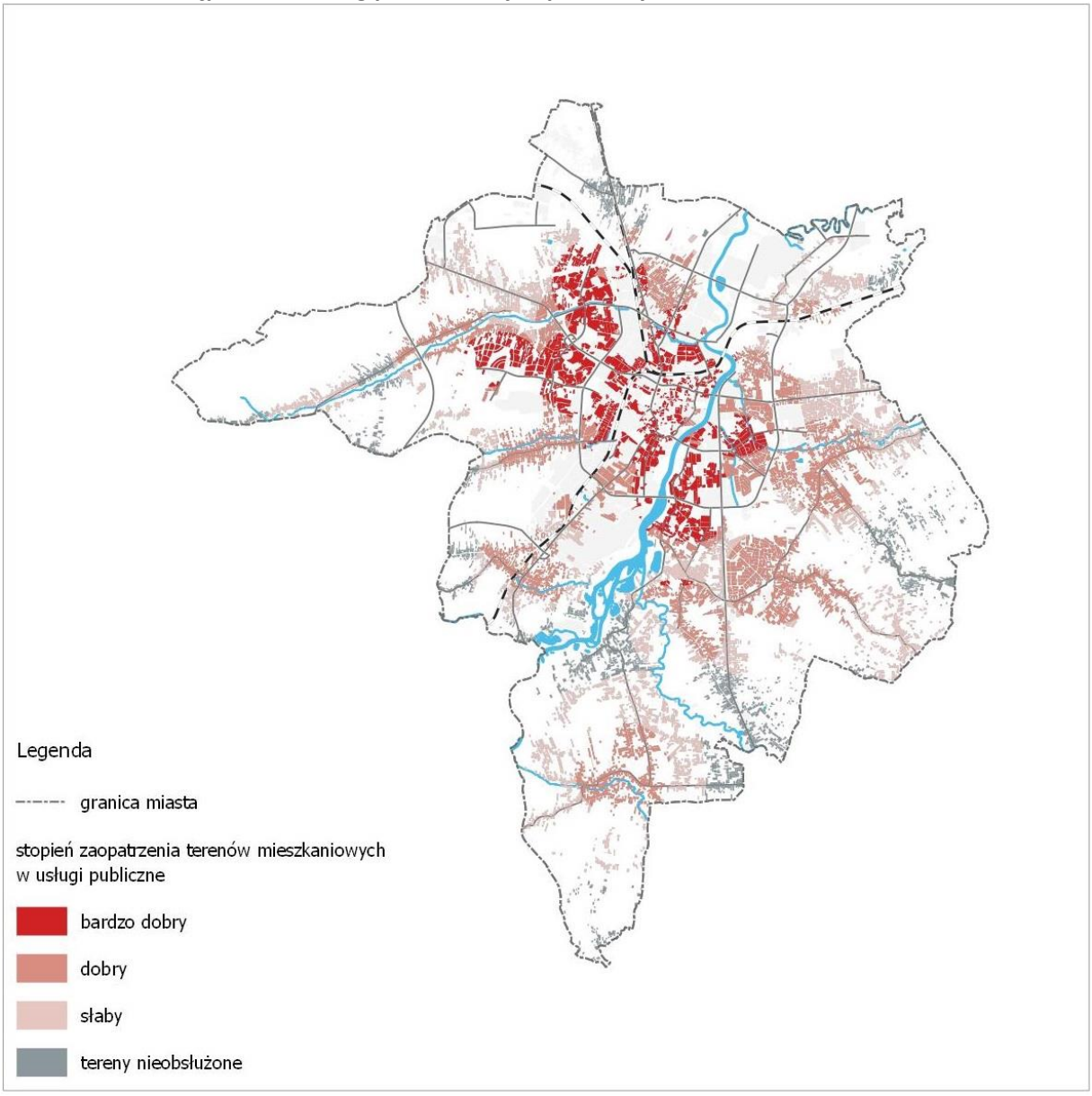

Źródło: opracowanie własne

Analiza rozmieszczenia placówek publicznych wskazuje, iż najlepiej wyposażone są osiedla Śródmieście, Pułaskiego, Kmity, Andersa, 1000-lecia, Nowe Miasto, Krakowska Południe oraz Króla Augusta, gdzie 100% ich mieszkańców ma pełny dostęp do wszystkich rodzajów usług oraz kolejne 4 osiedla: Kotuli, Mieszka I, Baranówka i Zalesie, gdzie przynajmniej 80% terenów mieszkaniowych i zamieszkałej tam ludności znajduje się w przyjętej izochronie dojścia do wszystkich 5 rodzajów placówek.

Najgorzej sytuacja kształtuje się na osiedlu Miłocin – św. Huberta, na którym ponad 90 % terenów mieszkaniowych pozostaje nieobsłużona oraz na osiedlu Biała, Bzianka, Budziwój, Matysówka i Załęże. Są to tereny w 70 % obsłużone słabo lub nieobsłużone.

Należy zauważyć, iż na osiedlach tych dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna lub zabudowa mieszkaniowa zagrodowa i są one stosunkowo słabo zaludnione w porównaniu do terenów znajdujących się w pobliżu centrum miasta – liczba ludności terenów nieobsłużonych stanowi niewielki procent ogółu mieszkańców Rzeszowa.

Schemat 18. Dostępność do usług podstawowych publicznych i niepublicznych

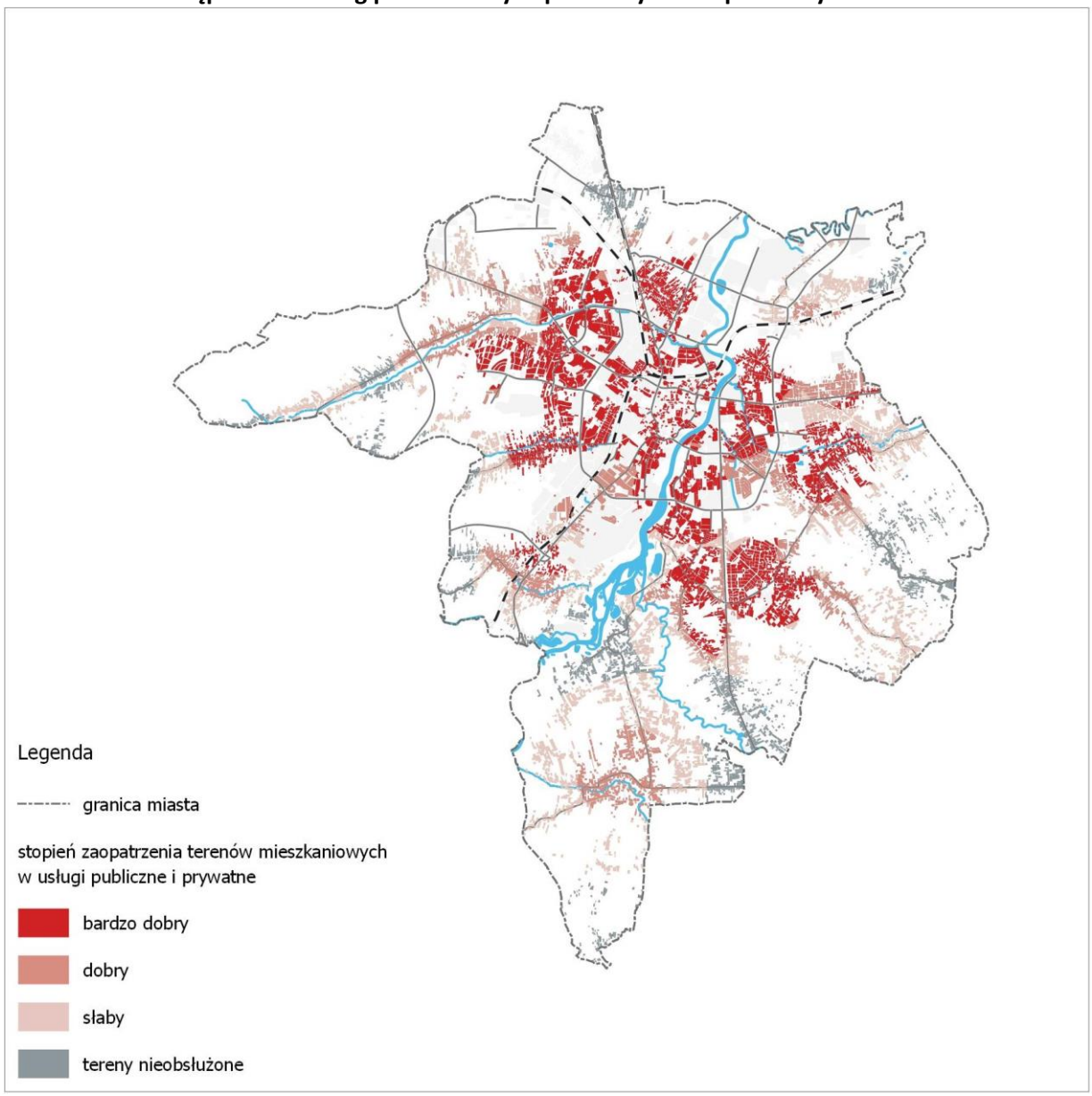

Źródło: opracowanie własne

Ogółem 4,72% mieszkańców Rzeszowa zamieszkuje tereny, które cechują się brakiem dostępu do usług publicznych świadczonych przez Miasto, a 13,15% mieszkańców – tereny, gdzie wyposażenie w analizowane usługi jest słabe. Bardzo dobry dostęp zarówno do placówek edukacyjnych, służby zdrowia i domów kultury ma prawie 48% mieszkańców Rzeszowa.

Istotne uzupełnienie terenów mieszkaniowych w zakresie infrastruktury społecznej stanowią usługi świadczone przez podmioty niepubliczne. Szczególne znaczenie ma to w przypadku żłobków, przedszkoli i szkół podstawowych, gdzie sektor niepubliczny znacząco rozwija się w ostatnich latach i odgrywa ważną role w zaspokojeniu zapotrzebowania na tego typu usługi na terenie Rzeszowa.

Tabela 21. Dostępność do usług podstawowych wg liczby mieszkańców

NAZWA OSIEDLA	PLACÓWKI PUBLICZNE I PRYWATNE							
	żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, ośrodki zdrowia i domy kultury							
	BARDZO DOBRA		DOBRA		SŁABA		BRAK DOSTĘPU	
	LICZBA MIESZKAŃCÓW	%	LICZBA MIESZKAŃCÓW	%	LICZBA MIESZKAŃCÓW	%	LICZBA MIESZKAŃCÓW	%
I ŚRÓDMIEŚCIE	7293	100	0	0	0	0	0	0
III PUŁASKIEGO	3926	100	0	0	0	0	0	0
VIII KMITY	6439	100	0	0	0	0	0	0
IX ANDERSA	10687	100	0	0	0	0	0	0
XI 1000-LECIA	8471	100	0	0	0	0	0	0
XIV NOWE MIASTO	12842	100	0	0	0	0	0	0
XXIII KRAKOWSKA PŁD.	7374	100	0	0	0	0	0	0
XX KR. AUGUSTA	4988	100	0	0	0	0	0	0
XXIV KOTULI	9261	98,53	138	1,47	0	0	0	0
XIII MIESZKA I	8916	89,95	996	10,05	0	0	0	0
XIX BARANÓWKA	9046	89,20	1095	10,80	0	0	0	0
XVII ZALESIE	6787	80,79	952	11,33	662	7,88	0	0
VII STARONIWA	2488	74,18	96	2,86	628	18,73	142	4,23
X STAROMIEŚCIE	3804	70,80	698	12,99	546	10,16	325	6,05
XII POBITNO	2657	69,57	1162	30,43	0	0	0	0
XXII DRABINIANKA	9278	65,83	1687	11,97	2663	18,90	465	3,30
IV GROTA ROWECKIEGO	4508	63,83	2554	36,17	0	0	0	0
XXVIII MIŁOCIN	444	44,31	416	41,52	142	14,17	0	0
XVI SŁOCINA	2942	36,87	1383	17,33	2312	28,98	1342	16,82
V PIASTÓW	1303	31,50	2834	68,50	0	0	0	0
XVIII PRZYBYSZÓWKA	1999	23,75	3020	35,89	2566	30,49	831	9,87
VI DĄBROWSKIEGO	1340	23,27	4366	75,83	52	0,90	0	0
XV WILKOWYJA	1426	22,13	2332	36,18	2687	41,69	0	0
XXI PADEREWSKIEGO	446	11,48	3440	88,52	0	0	0	0
XXVI ZWIĘCZYCA	308	8,77	1308	37,25	838	23,87	1057	30,11
XXXIII ZAWISZY CZARNEGO	214	6,33	2277	67,39	888	26,28	0	0
XXXI MATYSÓWKA	48	2,76	528	30,40	996	57,34	165	9,50
XXVII BIAŁA	37	1,33	309	11,14	1058	38,12	1371	49,41
XXV ZAŁĘŻE	0	0	416	16,40	1708	67,35	412	16,25
XXIX BUDZIWÓJ	0	0	1919	26,41	3327	45,79	2020	27,80
XXX BZIANKA	0	0	0	0	488	75,43	159	24,57
XXXII MIŁOCIN – ŚW. HUBERTA	0	0	20	2,65	28	3,71	707	93,64
XXXIV POGWIZDÓW NOWY	0	0	0	0	1305	97,97	27	2,03

Źródło: opracowanie własne

tereny mieszkaniowe obsłużone od 75% do 100%

tereny mieszkaniowe obsłużone od 50% do75%

tereny mieszkaniowe obsłużone od 25% do 50%
tereny mieszkaniowe obsłużone od 0% do 25%

Funkcjonowanie na terenie Rzeszowa placówek niepublicznych wpływa na poprawę dostępności mieszkańców do pełnego wachlarza usług, jednak w niewielkim stopniu dotyczy to terenów położonych peryferyjnie w stosunku do centrum miasta, gdzie gęstość zaludnienia terenów mieszkaniowych jest mała.

Podsumowując, tereny mieszkaniowe znajdujące się w centralnej części Rzeszowa cechują się wysoką dostępnością do usług społecznych, takich jak: edukacja, wychowanie przedszkolne, ochrona zdrowia czy kultura. Osiedla zlokalizowane na obrzeżach miasta, stopniowo przyłączane do Rzeszowa od 2006 do 2021 r., są znacznie gorzej wyposażone i wymagają doinwestowania w infrastrukturę społeczną, co obrazuje powyższa tabela.

II.2.8.4. Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa to jedna z potrzeb człowieka, która znacząco wpływa na jakość życia w przestrzeni miejskiej. W celu jej zapewnienia na terenie Rzeszowa działają:

- Miejska Komenda Policji,
- 3 komisariaty Policji,
- 3 jednostki ratowniczo-gaśnicze,
- 11 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej rozmieszczonych na terenach przyłączanych do miasta od 2006 roku tj. OSP Matysówka, OSP Bzianka, OSP Wilkowyja, OSP Biała, OSP Przybyszówka, OSP Zalesie, OSP Załęże OSP Budziwój, OSP Drabinianka, OSP Słocina i OSP Pogwizdów Nowy,
- Straż Miejska.

Ponadto na terenie Rzeszowa znajduje się Wojewódzka Komenda Policji, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej oraz wojsko.

Aby podnosić poziom bezpieczeństwa mieszkańców władze miasta wdrażają „Program zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa dla miasta Rzeszowa", w którym integrują działania poszczególnych służb w celu oceny i zapobieganiu zagrożeń oraz podejmowania działań profilaktycznych i edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży szkolnej. Efekty podejmowanych działań są widoczne w statystykach. Rzeszów może poszczycić się od wielu lat niskim poziomem przestępczości na 1000 mieszkańców, który w 2020 r. wyniósł 17,31 i był najniższy wśród miast wojewódzkich (Polska – 20,05, województwo podkarpackie – 15,33) oraz wysokim poziomem poczucia bezpieczeństwa, który deklarują jego mieszkańcy („Rzeszowska Diagnoza Społeczna 2017").

Schemat 19. Rozmieszczenie placówek związanych z bezpieczeństwem mieszkańców

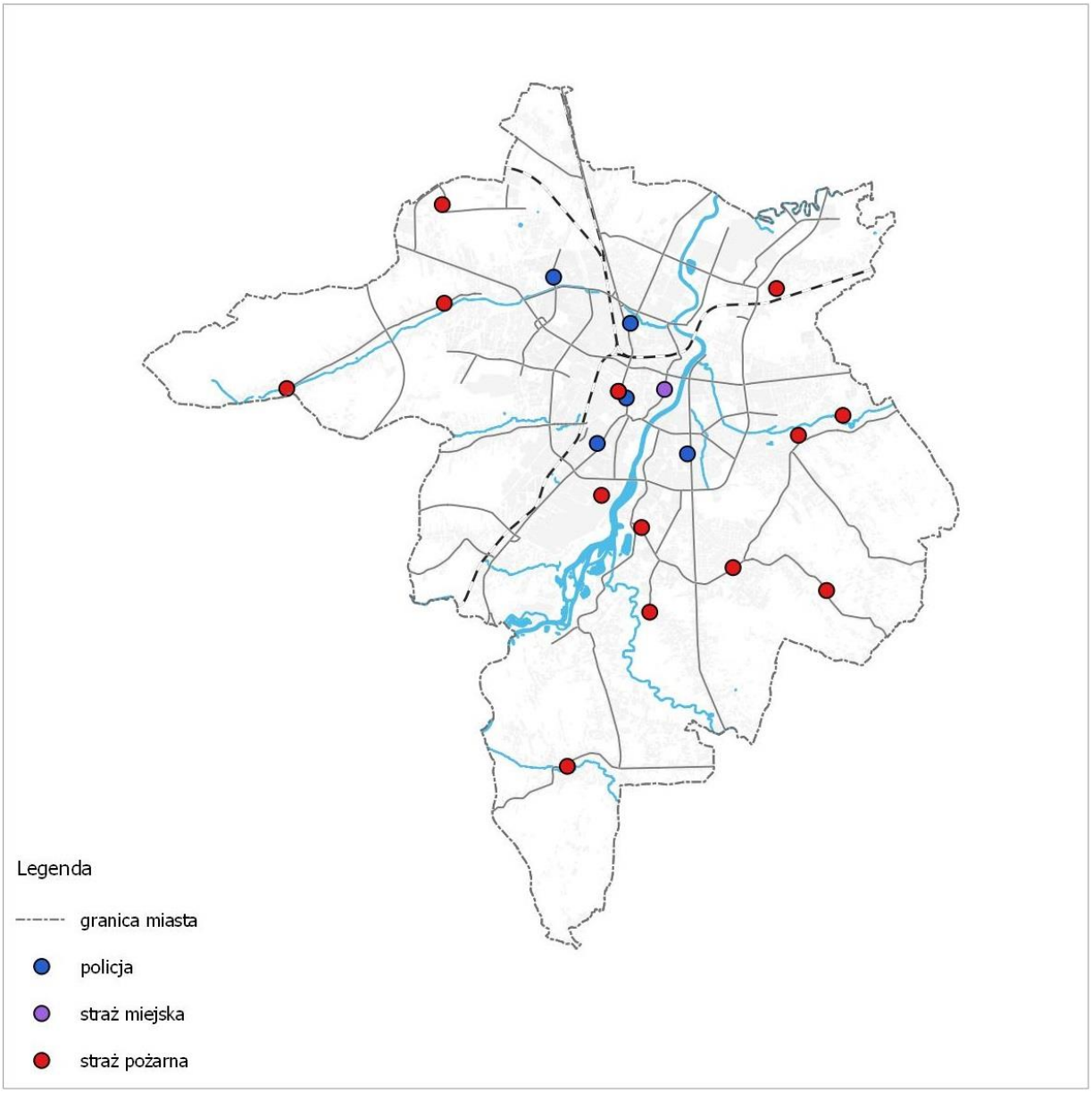

Źródło: opracowanie własne

II.2.8.5. Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – zgodnie z uniwersalnym projektowaniem

Wprowadzona z dniem 19 lipca 2019 r. ustawa o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami nakłada obowiązek stosowania rozwiązań architektonicznych, które gwarantują dostęp do obiektów publicznych oraz przestrzeni publicznej osobom o ograniczonej mobilności i percepcji. Poza pracami nad przystosowaniem istniejących obiektów publicznych do wymogów nałożonych przez ustawę, Rzeszów od wielu lat wprowadza udogodnienia, które mają na celu umożliwić aktywność i niezależne funkcjonowanie w przestrzeni miejskiej osób niepełnosprawnych. Instalacja sygnalizacji dźwiękowej przy przejściach dla pieszych, obniżenie krawężników, dostosowanie platform przystankowych poprzez wymianę krawężników na peronowe „wklęsłe" oraz wyposażenie peronów we wtopione pasy ostrzegawcze i prowadzące, to tylko niektóre z działań podejmowanych przez miasto. Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Rzeszowa,

wychodząc naprzeciw potrzebom osób słabowidzących i niewidomych, został zaopatrzony w przenośny powiększalnik ułatwiający osobom z dysfunkcją wzroku zapoznanie się z dokumentami. W ramach projektu „Na wyciągnięcie ręki" na terenie miasta rozmieszczono tablice dotykowe zapisane alfabetem Braille'a oraz przygotowano przewodniki po rzeszowskich atrakcjach turystycznych ułatwiające zwiedzanie Rzeszowa i rozpoznawanie ulic osobom niewidomym i słabowidzącym. ZTM przekazał niewidomym mieszańcom Rzeszowa specjalne piloty pozwalające uruchomić działający na przystankach i w autobusach system głośnomówiący. Przewodniki w języku Braille'a posiada w swojej ofercie również rzeszowskie Muzeum Dobranocek. We wrześniu 2020 r. w parku przy ul. Wyspiańskiego oddano do użytku plac zabaw, w pełni przystosowany do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich lub posiadających inną niepełnosprawność ruchową.

Potrzeba stworzenia warunków do samodzielnego, niezależnego funkcjonowania w przestrzeni publicznej osób niepełnosprawnych oraz istniejące uwarunkowania demograficzne (starzenie się społeczeństw) wymusza konieczność stosowania projektowania uniwersalnego dostosowanego do potrzeb wszystkich mieszkańców zarówno tych w pełni sprawnych jaki i osób ze szczególnymi potrzebami.

II.2.9. Transport

Drogowe powiązania komunikacyjne Rzeszowa realizowane są przez drogę ekspresową S19 i autostradę A4 powiązane z miastem drogami krajowymi – 94, 19, 97 i wojewódzkimi 878, 883 i 882. W mieście funkcjonuje historycznie ukształtowany promienisty układ dróg (schemat 20) uzupełniony jedną drogą obwodową tzw. obwodnicą śródmiejską. Centrum tego układu stanowi rondo Dmowskiego usytuowane na przecięciu ciągów ulic: Lwowskiej, Piłsudskiego i Krakowskiej oraz Marszałkowskiej, alei Łukasza Cieplińskiego i ul. Lisa-Kuli. Brak kolejnych obwodnic doprowadził do nadmiernej koncentracji ruchu w centrum. Na obrzeżach miasta powstają duże zespoły mieszkaniowe i produkcyjno-usługowe, co powoduje coraz większe potoki ruchu obciążające wszystkie drogi prowadzące do centrum.

W centralnej części miasta krzyżują się również linie kolejowe prowadzące ze wschodu na zachód (magistrala E30) i z północy na południe (linie kolejowe 71 i 106). Tu zlokalizowana jest stacja kolejowa Rzeszów Główny w sąsiedztwie której powstaje Rzeszowskie Centrum Komunikacyjne, czyli węzeł przesiadkowy, łączący kolej z publiczną komunikacją samochodową oraz infrastrukturą rowerową.

Na układ transportowy miasta składa się również Lotnisko Rzeszów – Jasionka, położone poza granicami administracyjnymi miasta, skomunikowane z Rzeszowem drogami DW878, DW869 oraz drogą powiatową 1377R. Połączenie kolejowe miasta z lotniskiem jest w przygotowaniu. W grudniu 2020 została podpisana umowa na budowę linii kolejowej do lotniska Rzeszów Jasionka w ramach Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej. Jej ukończenie planowane jest na koniec 2023 roku.

II.2.9.1. Sieć drogowa

W bezpośrednim sąsiedztwie Rzeszowa przebiegają dwie drogi o znaczeniu międzynarodowym tj. E40 i E371. Droga E40 biegnie trasą autostrady A4, a droga E371 w rejonie Rzeszowa biegnie szlakiem dróg: DK9, S19 i DK19. Autostrada A4 i droga ekspresowa S19 tworzą północno-zachodnią tranzytową obwodnicę miasta.

Zgodnie z art. 19 Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, w miastach na prawach powiatu zarządcą wszystkich dróg jest prezydent miasta, mimo iż właścicielem np. dróg wojewódzkich przebiegających przez te miasta jest samorząd województwa.

Na podstawowy szkielet układu ulicznego Rzeszowa składają się 3 drogi krajowe i 3 drogi wojewódzkie:

- droga krajowa 94 – będąca bezpłatną alternatywą dla autostrady. To główny korytarz transportowy miasta. Stanowi śródmiejską południową obwodnicę miasta i jest w nim

najbardziej obciążoną ruchem trasą. W ok. 80% jest to droga dwujezdniowa o dwóch pasach ruchu w każdym kierunku;

Schemat 20. Powiązania komunikacyjne Rzeszowa

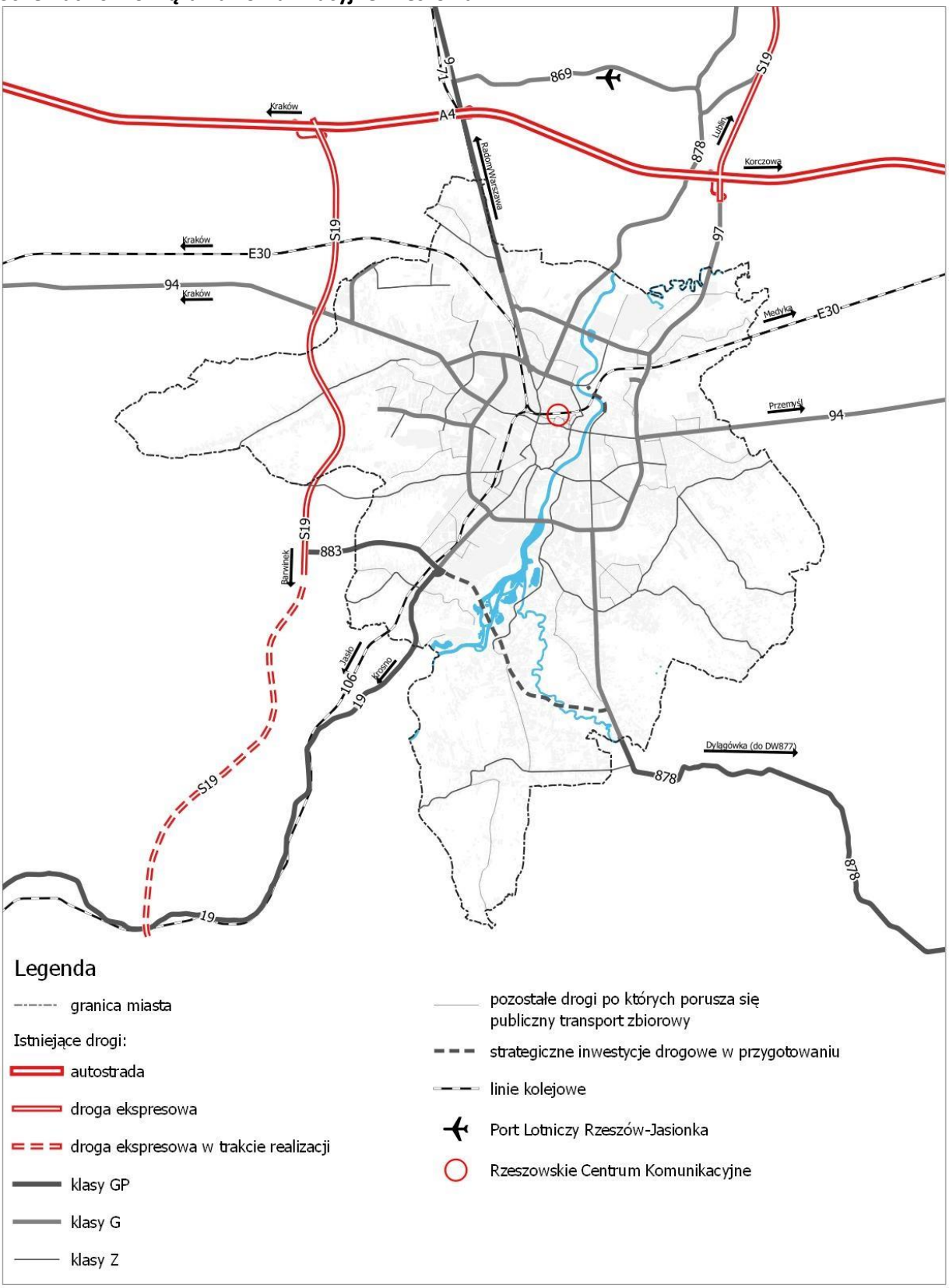

Źródło: opracowanie własne

- droga krajowa 19 – łączy Rzeszów z Barwinkiem. Jej dotychczasowy przebieg częściowo przejęły oddane do użytkowania odcinki S19. W granicach administracyjnych Rzeszowa przebiega tylko na krótkim odcinku w południowej jego części, biegnąc od skrzyżowania al. Batalionów Chłopskich z ul. Podkarpacką do granicy miasta na południu;
- droga krajowa nr 97 – pełni funkcję łącznika autostrady A4 i ekspresowej S19 w węźle Rzeszów Wschód z układem dróg w mieście. Dostęp do tej drogi w mieście zapewnia rondo im. J. Kuronia;
- droga krajowa nr 9 – nie przebiega przez miasto, lecz od węzła Rzeszów Północ w kierunku północnym łączy je z Radomiem i dalej siecią dróg w województwie mazowieckim z Warszawą;
- droga wojewódzka nr 878 – łączy się z drogą krajową 19 w podrzeszowskiej wsi Stobierna i stąd ulicami: ul. Lubelską – ul. Marszałkowską – al. Piłsudskiego – al. Rejtana – al. Sikorskiego przebiega przez miasto w kierunku południowo-wschodnim do Dylągówki, gdzie łączy się z drogą wojewódzką 877;
- droga wojewódzka nr 883 – czyli ul. Żołnierzy 9. Dywizji Piechoty, łączy węzeł drogi ekspresowej S19 Rzeszów Południe z ul. Podkarpacką;
- droga wojewódzka nr 882 – przebiega śladem ul. Rzecha i łączy ul. Lubelską z drogą krajową nr 97 na rondzie im. J. Kuronia.

Na infrastrukturę drogową miasta składa się również szereg dróg powiatowych, gminnych wewnętrznych, osiedlowych i prywatnych umożliwiających dostęp do głównego układu komunikacyjnego. Na nowych osiedlach rzadko powstają centra handlowe, usługowe i kulturalne. Skutkuje to wzrostem popytu na usługi w centrum miasta. W ślad za tym zwiększają się potrzeby transportowe, które wynikają z codziennych podróży do pracy, szkół, centrów handlowo-usługowych itp. Mimo że układ drogowy Rzeszowa został rozbudowany i wzmocniony, odczuwalny jest systematyczny wzrost natężeń ruchu. Jest to zauważalne na ulicach, po których odbywa się ruch tranzytowy oraz na ulicach położonych wewnątrz obwodnicy śródmiejskiej w szczególności dotyczy to: al. Cieplińskiego, ul. Lisa Kuli, ul. Dąbrowskiego, placu Śreniawitów, mostu Zamkowego i al. Kopisto.

Na terenie miasta ruch tranzytowy odbywa się głównymi szlakami komunikacyjnymi. W Rzeszowie w ok. 80% są to drogi dwujezdniowe posiadające po minimum dwa pasy ruchu w każdym kierunku. To arterie miejskie, dla których pomiary natężenia ruchu są największe (schemat 21). Na podstawowy rozkład ruchu i związane z nim zatory decydujący wpływ mają bariery naturalne i przestrzenne – rzeka Wisłok i linie kolejowe. Wąskie gardło dla potoków ruchu w centrum stanowią wiadukty Tarnobrzeski i Śląski oraz przejazd pod torami kolejowymi przy ul. Batorego. Umożliwiają one bezkolizyjną przeprawę przez tory z centrum do osiedli położnych w północnej i zachodniej części miasta. Bardzo obciążone ruchem są także wszystkie mosty na Wisłoku. Podobną barierę przestrzenną jak rzeka czy tory kolejowe stanowi droga ekspresowa S19 na odcinku od węzła Świlcza do węzła Rzeszów Południe. Jej trasa przecina osiedle Przybyszówka, dzieląc je na dwie części. Taki przebieg drogi powoduje utrudnienia w planowaniu nowych powiązań komunikacyjnych części osiedli po zachodniej stronie S19 z układem dróg miejskich. Podobny problem stanowi droga krajowa nr 97 na osiedlu Załęże.

Szansę na częściowe odciążenie układu drogowego miasta dają dwie przygotowywane duże inwestycje drogowe. Pierwsza, to tzw. „obwodnica południowa", biegnąca od skrzyżowania ul. Podkarpackiej z ul. Żołnierzy 9. Dywizji Piechoty, w kierunku wschodnim przez osiedle Zwięczyca, zalew na Wisłoku, osiedla Budziwój i Biała do al. Sikorskiego. Zakłada się, że przejmie ona część ruchu skierowanego z zachodnich części miasta na osiedla zlokalizowane w jego części południowo-wschodniej. Druga, to tzw. Wisłokostrada, która ma połączyć al. Rejtana z ul. Ciepłowniczą, a jej realizacja przejmie część ruchu samochodowego z centrum Rzeszowa – z al. Piłsudskiego oraz z wiaduktu Tarnobrzeskiego.

Schemat 21. Obciążenie sieci drogowej Rzeszowa w 2019 r.

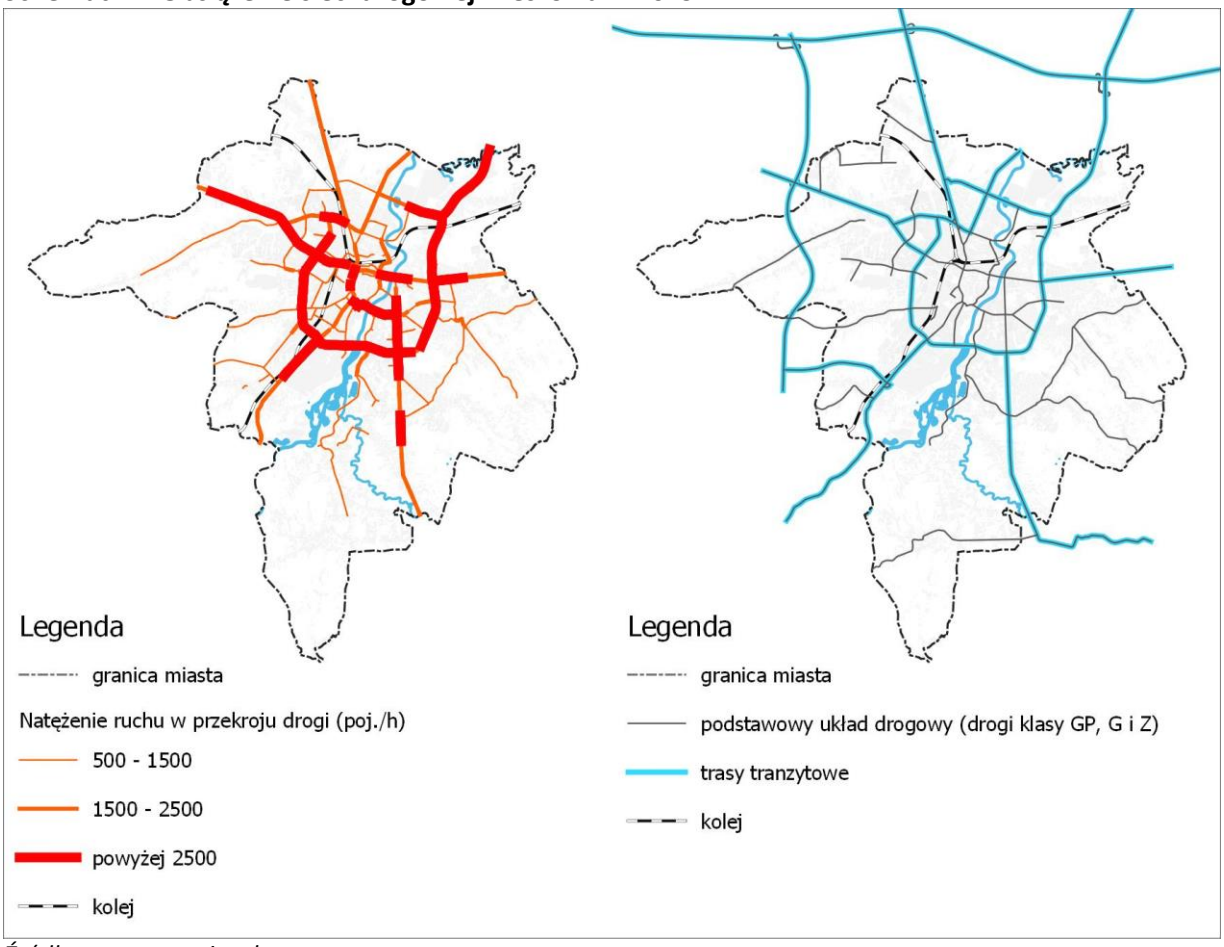

Źródło: opracowanie własne

II.2.9.2. Model transportowy miasta

Model transportowy ruchu drogowego, który obrazuje funkcjonowanie systemu transportowego Rzeszowa w stanie istniejącym i prognozowanym, ostatni raz został wykonany w 2016 r., a na potrzeby nowej edycji Studium w 2019 r. został zaktualizowany o przyłączone do miasta po 2016 r. osiedla.

W modelu Rzeszów został podzielony na 144 rejony komunikacyjne (schemat 22), tj. obszary o możliwie jednorodnych zachowaniach komunikacyjnych, z czego 121 to rejony wewnętrzne i 23 rejony zewnętrzne. Ich podział powiązany jest z granicami osiedli mieszkaniowych, przebiegiem dróg głównych, trakcji kolejowej, a także występowaniem przeszkód naturalnych np. rzeki Wisłok. Poszczególnym rejonom komunikacyjnym przyporządkowano zmienne objaśniające takie jak: dane demograficzne, liczby miejsc pracy, liczby uczących się w szkołach, na uczelniach wyższych itp.

Schemat 22. Rejony komunikacyjne w modelu transportowym Rzeszowa

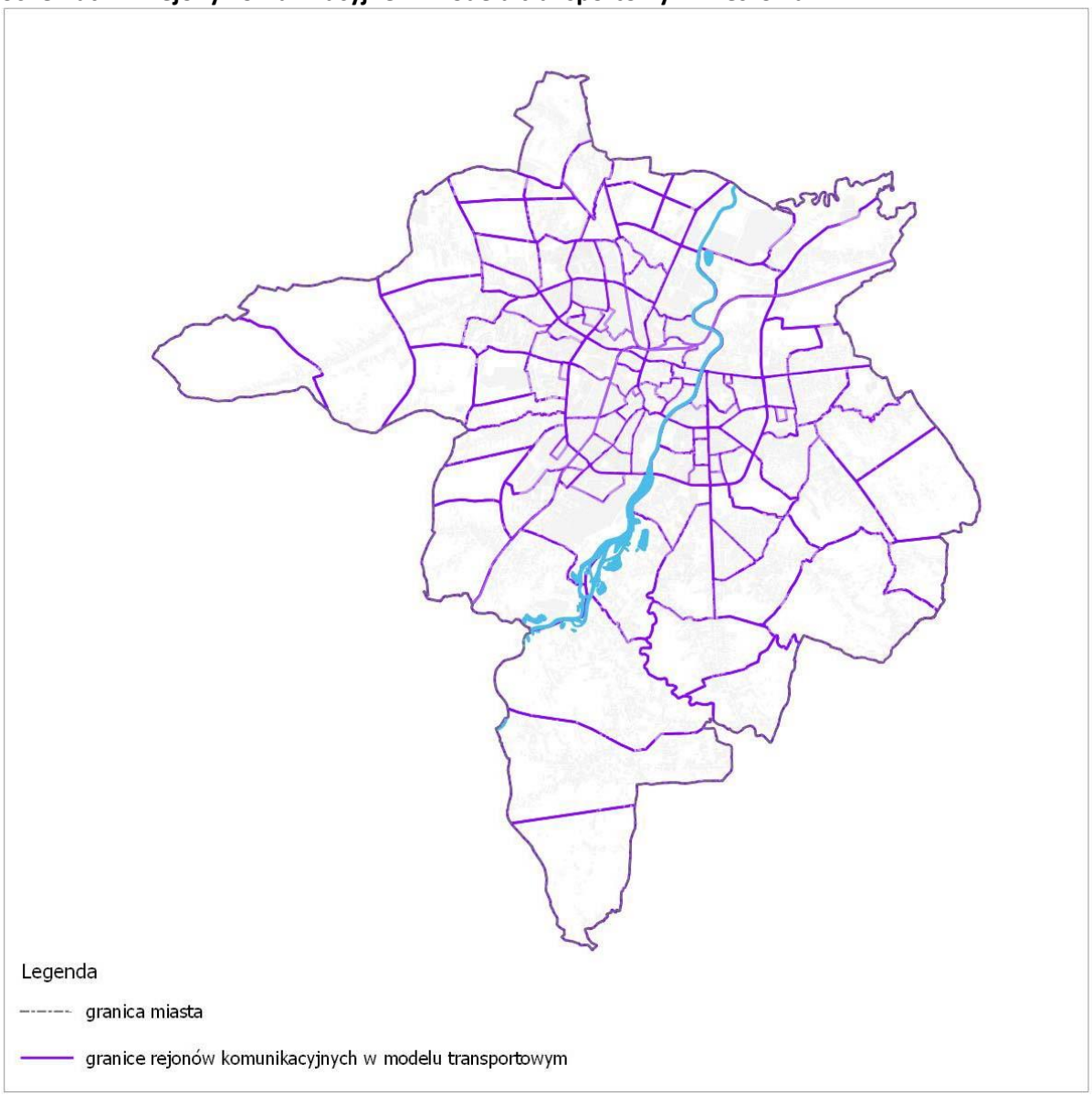

Źródło: opracowanie własne

Model transportowy to narzędzie wykorzystywane w procesie kształtowania rozwoju przestrzennego miast. Na ich podstawie można budować wariantowe scenariusze rozwoju miasta i prognozowany dla nich ruch. Dlatego w procesie przygotowywania Studium został on wykorzystany w celu określenia zasadności realizacji zaproponowanej w tym dokumencie rozwoju sieci drogowej Rzeszowa.

Do stworzenia modelu transportowego wykonuje się również kompleksowe badania ruchu, których celem jest poznanie zachowań komunikacyjnych mieszkańców miasta. Za pomocą zaktualizowanego modelu transportowego, dla pozyskanych danych zbieranych przez sieć transportową Rzeszowa w 2019 roku, ustalono udział podróży zrealizowanych za pomocą poszczególnych środków transportu. Z uwagi na brak danych dotyczących ruchu rowerowego udział tej formy transportu został wliczony w ruch pieszy.

Analiza wyników badań wykazała, że z biegiem lat transport publiczny w Rzeszowie zaczął odgrywać coraz mniejszą rolę jako środek realizacji codziennych podróży. Spadek podróży wykonywanych transportem publicznym sięga 21%, a spadek udziału podróży pieszych prawie 6%. Wymienionym zmianom towarzyszył stopniowy wzrost podróży realizowanych transportem

indywidualnym – wzrost o ponad 26%. Aktualny (2019 r.) podział zadań przewozowych przedstawia poniższy wykres 9, obrazujący udział podróży wewnętrznych w mieście realizowanych przez transport zbiorowy, indywidualny oraz pieszy i rowerowy (razem).

Wykres 9. Podział zadań przewozowych Rzeszowa w 2019 r.

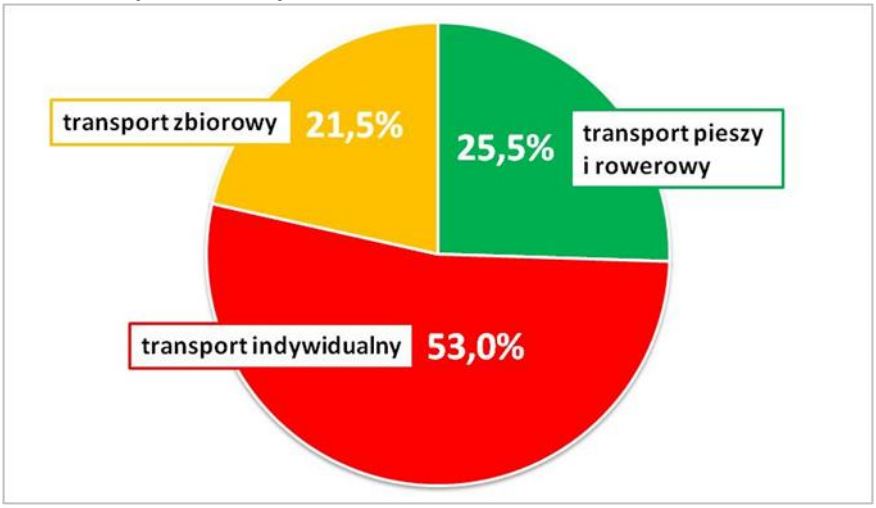

Źródło: opracowanie własne

Modele transportowe wykorzystywane są w procesie kształtowania rozwoju przestrzennego miast. Na ich podstawie można budować wariantowe scenariusze rozwoju miasta i prognozowany dla nich ruch. Dlatego w procesie przygotowywania Studium został on wykorzystany w celu określenia zasadności realizacji zaproponowanej w tym dokumencie rozwoju sieci drogowej Rzeszowa.

Schemat 23. Więźba ruchu dla roku 2021

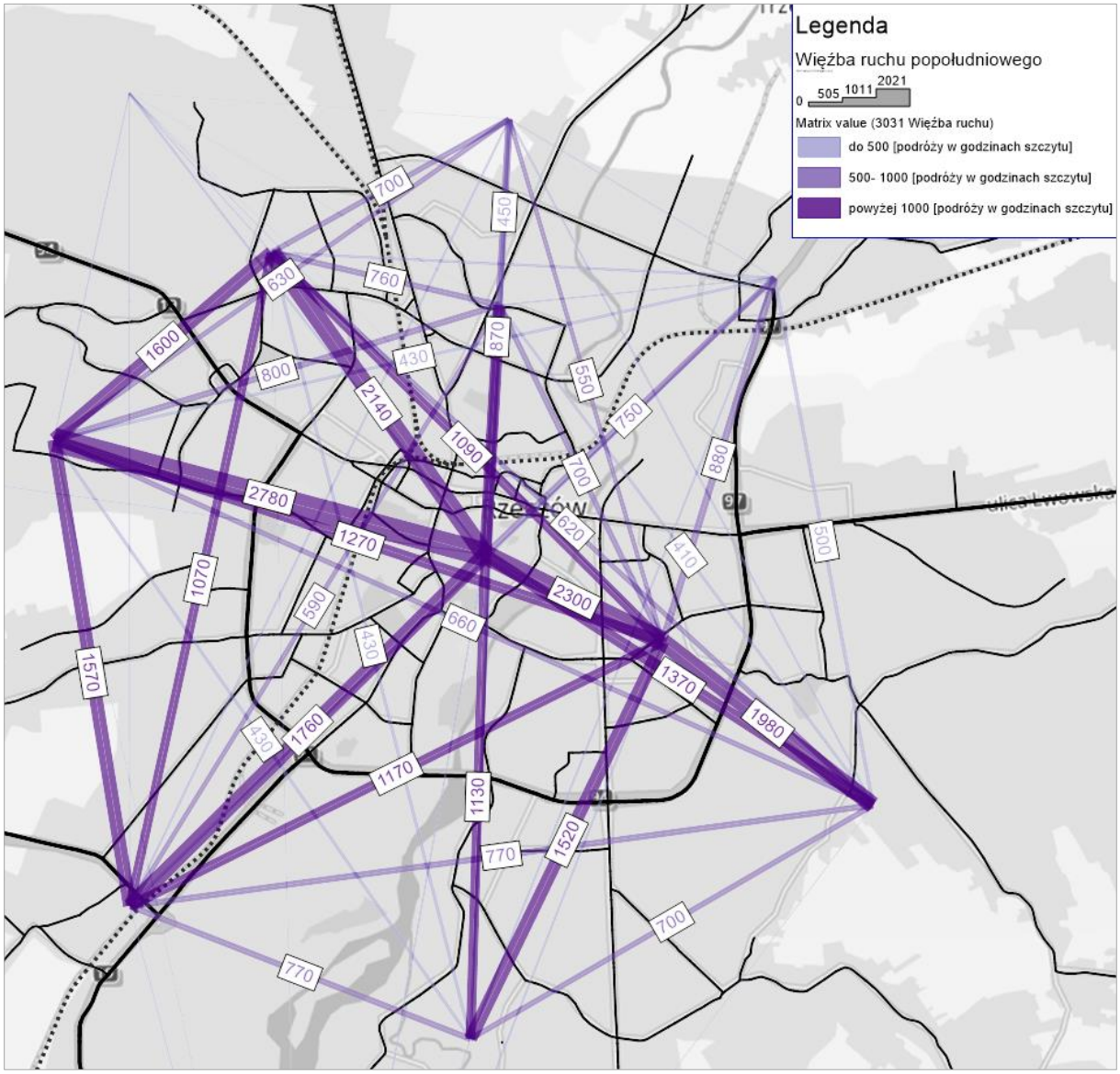

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym efektem prac modelowych jest opracowanie więźby ruchu (schemat 23) obrazującej główne kierunki podróży realizowane na obszarze miasta w trakcie godzin szczytowych. Analiza kierunków przemieszczeń wyraźnie podkreśla istotną rolę śródmieścia. Wytycza również bardzo wyraźną linię pomiędzy północno zachodnią częścią miasta a południowo-wschodnią.

II.2.9.3. Parkingi

Rosnąca ilość samochodów na ulicach miasta powoduje wzrost spowolnionego ruchu w poszukiwaniu wolnego miejsca do zaparkowania. 80% wszystkich miejsc parkingowych w mieście stanowią miejsca w pasie drogowym, pozostałe 20% to miejsca na parkingach powierzchniowych. Parkingi powierzchniowe w mieście to najczęściej obiekty towarzyszące obiektom handlowym i usługowym.

W styczniu 2016 roku w Rzeszowie wprowadzono strefę płatnego parkowania, podzieloną na podstrefy. W listopadzie 2020 r. cztery strefy obejmowały obszar 3,8 km^2 (schemat 24). Administrowanie strefami zostało powierzone Miejskiej Administracji Targowisk i Parkingów

w Rzeszowie. Część parkingów powierzchniowych, zlokalizowanych wewnątrz SPP na gruntach miejskich, zostało wyłączonych z opłat.

Oprócz parkingów miejskich w strefach płatnego parkowania zlokalizowane są również prywatne parkingi powierzchniowe, za które opłaty pobierają właściciele.

Schemat 24. Zasięg stref płatnego parkowania

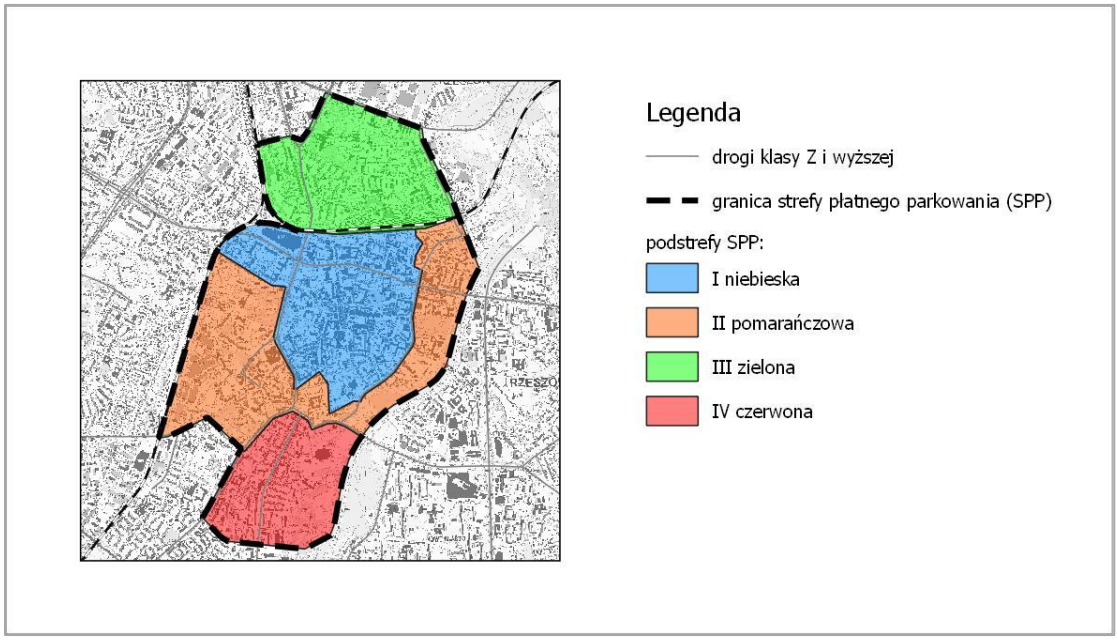

Źródło: opracowanie własne

Wprowadzenie strefy parkowania spowodowało powstanie nieformalnych parkingów Park&Ride, co oznacza duże zapotrzebowanie na parkingi tego typu w sąsiedztwie stref płatnego parkowania. Kierowcy zaczęli zastawiać parkingi dostępne poza strefą oraz większość dróg wewnętrznych poza nią, m.in. znacznie wzrosło wykorzystanie parkingu przy hali Podpromie Zwiększone zapotrzebowanie na parkingi poza strefą parkowania spowodowało wprowadzenie opłat również na parkingach w sąsiedztwie obiektów handlowych, np. na parkingu przed sklepem Frac przy ul. Lwowskiej.

II.2.9.4. Kolej

Rzeszów jest największym węzłem kolejowym w województwie podkarpackim i jednym z najważniejszych w południowo-wschodniej Polsce. Przez miasto przebiegają następujące linie kolejowe:

- nr 91 relacji Kraków Główny – Medyka, zelektryfikowana, w większości dwutorowa stanowiąca częścią międzynarodowej magistrali E30 łączącej miasta i regiony południowej Polski z Niemcami i Ukrainą;
- nr 71 – relacji Rzeszów Główny – Ocice (Tarnobrzeg), jednotorowa, zelektryfikowana;
- nr 106 – relacji Rzeszów Główny – Jasło, jednotorowa, w większości niezelektryfikowana;
- nr 611 – łącząca przystanek kolejowy Rzeszów Zachodni ze stacją Rzeszów Staroniwa, jednotorowa, zelektryfikowana.

Rzeszowski węzeł kolejowy tworzą 2 stacje:

- Rzeszów Główny – stacja pasażerska, na której znajdują się 3 perony. Przebiegają przez nią trzy linie kolejowe: nr 91, nr 71 i nr 106;
- Rzeszów Staroniwa – stacja osobowo-towarowa wyposażona w 1 peron dla pociągów pasażerskich. Przebiegają przez nią linie nr 106 oraz nr 611.

Ponadto, na terenie miasta znajduje się 5 przystanków kolejowych: Rzeszów Miłocin, Rzeszów Zachód (Rzeszów os. 1000-lecia), Rzeszów Załęże, Rzeszów Osiedle, Rzeszów Zwięczyca. W ramach projektu „Budowa Podmiejskiej Kolei Aglomeracyjnej" rozpoczęto budowę pięciu kolejnych, tj. Rzeszów Wschód (Rzeszów Pobitno), Rzeszów Dworzysko, Rzeszów Staromieście, Rzeszów Baranówka oraz Rzeszów Politechnika. Planowane są kolejne przystanki.

Schemat 25. Rzeszowski węzeł kolejowy

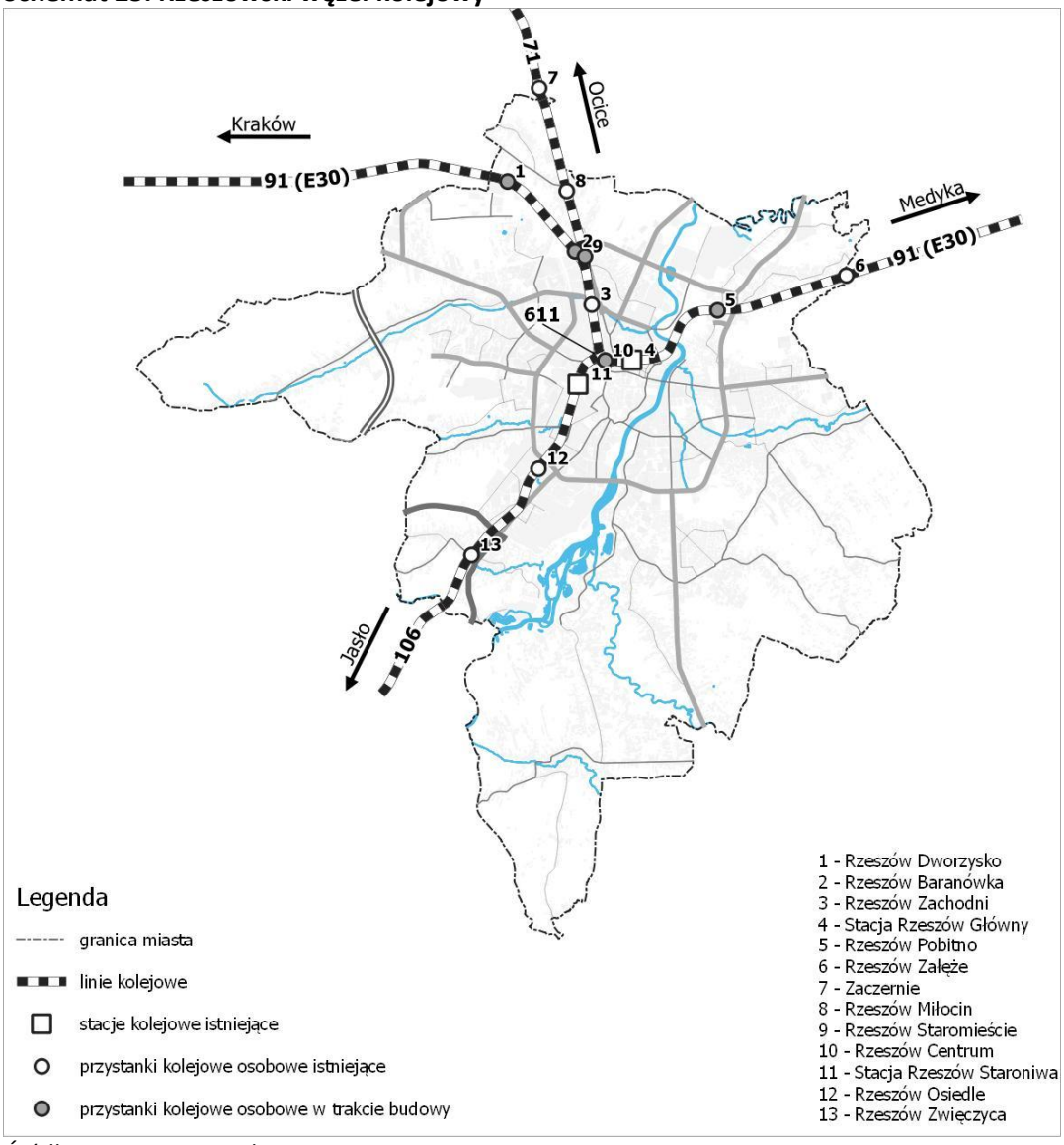

Źródło: opracowanie własne

Dworzec Główny położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie placu Dworcowego, na którym aktualnie trwa budowa Rzeszowskiego Centrum Komunikacyjnego łączącego różne formy transportu – kolej, autobusy, samochody, rowery. Ma tu również powstać podziemny parking oraz węzeł przesiadkowy. Planowany termin zakończenia inwestycji to sierpień 2023 r. W sąsiedztwie zlokalizowany jest również Dworzec Autobusowy PKS obsługujący linie PKS oraz linie przewoźnika Międzygminnej Komunikacji Samochodowej.

Istotne znaczenie dla poprawy powiązań komunikacyjnych miasta z otaczającą go centralną częścią regionu ma realizowany projekt Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej. Projekt oparty jest o istniejące tory szlakowe i obejmuje ich modernizację. PKA łączy z Rzeszowem Dębicę, Przeworsk, Strzyżów i Kolbuszową oraz mniejsze miejscowości na tych trasach. Projekt realizowany jest etapowo – połączenia z Dębicą, Przeworskiem i Strzyżowem zostały uruchomione w styczniu 2021 r., w styczniu

2022 r. uruchomiono połączenia z Kolbuszową. W ramach PKA ma zostać wybudowana linia kolejowa do lotniska Rzeszów – Jasionka, której zakończenie przewidziane jest w projekcie na koniec 2023 roku.

II.2.9.5. Transport publiczny

Transport publiczny w Rzeszowie obsługuje Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne (MPK), natomiast jego planowaniem, organizowaniem i zarządzaniem zajmuje się Zarząd Transportu Miejskiego (ZTM).

Schemat 26. Zasięg terenów obsługiwanych przez MPK

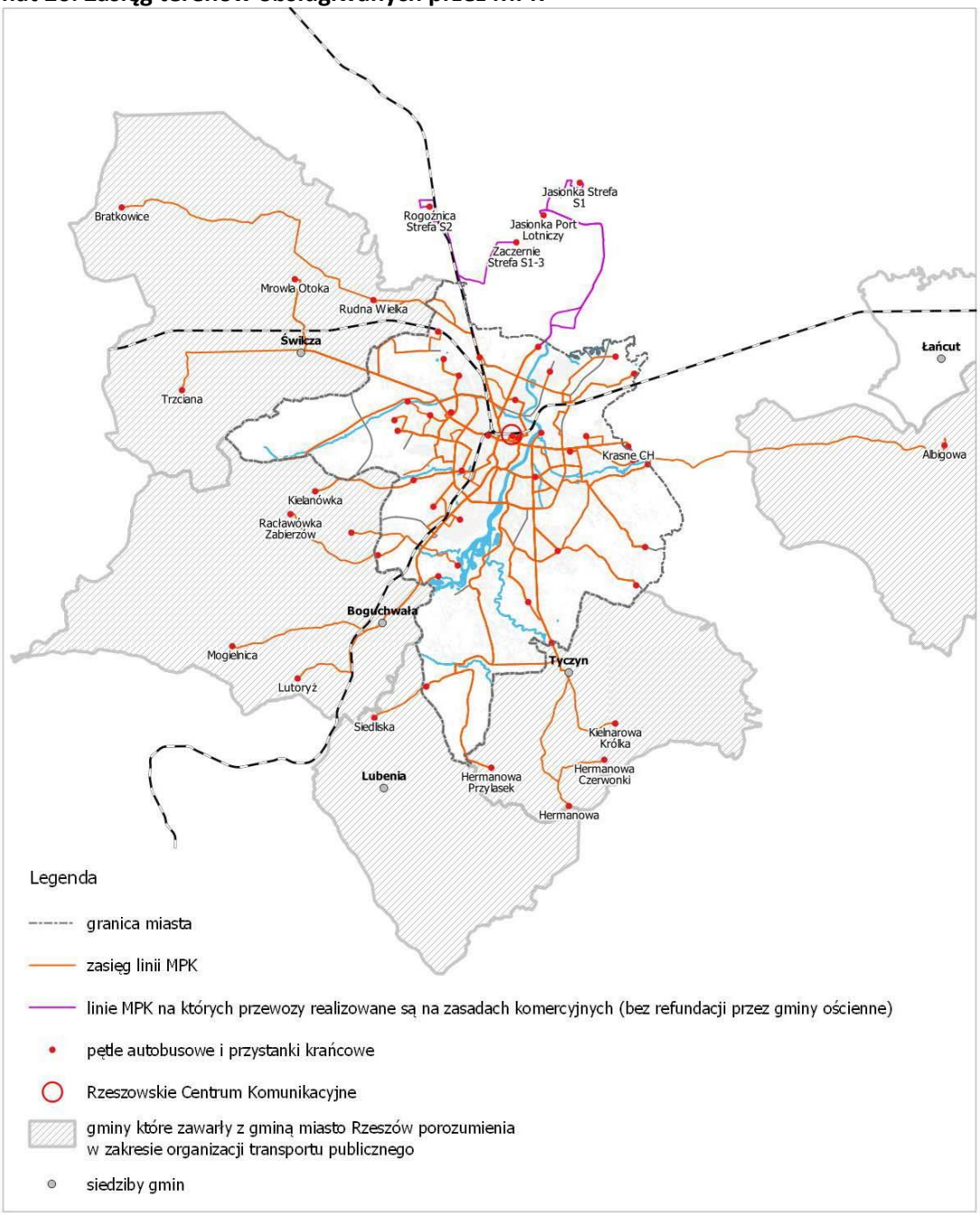

Źródło: opracowanie własne

W 2020 r. MPK obsługiwało 61 linii autobusowych w dni powszednie, 58 linii w soboty i 46 linii w niedziele, w tym 3 linie nocne kursujące 7 dni w tygodniu. Przedsiębiorstwo korzystało z 1040

przystanków, w tym 620 znajdujących w granicach administracyjnych miasta. Oprócz terenu miasta MPK obsługuje również gminy: Boguchwała, Świlcza, Tyczyn i gminę wiejską Łańcut oraz firmy na terenie Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego (schemat 26).

Na terenie miasta oraz sąsiednich gmin funkcjonuje także Międzygminna Komunikacja Samochodowa (MKS). Organizatorem transportu w ramach MKS jest Związek Gmin „Podkarpacka Komunikacja Samochodowa" (ZG PKS), w skład którego wchodzą gminy: Boguchwała, Błażowa, Chmielnik, Czarna, Czudec, Głogów Młp., Hyżne, Kamień, Krasne, Lubenia, Raniżów, Sokołów Młp., Świlcza, Trzebownisko i Tyczyn. Miasto Rzeszów nie jest jego członkiem. Autobusy MKS na terenie miasta korzystają z przystanków MPK, z wykluczeniem tych zlokalizowanych w ścisłym centrum. Tu zatrzymują się tylko na Dworcu Autobusowym PKS oraz na przeznaczonym dla przewoźników innych niż MPK przystanku przy ul. Marszałkowskiej (schemat 27). Mają również możliwość zatrzymywania się na Dworcu Lokalnym. Taka organizacja przejazdów utrudnia pasażerom MKS możliwość przesiadki na autobusy MPK. Jest to jednak rozwiązanie konieczne ze względu na długi czas postoju autobusów MKS na przystankach, związany ze sprzedażą biletów przez kierowców.

Do Rzeszowa dojeżdżają również inni, „mniejsi" prywatni przewoźnicy, świadczący usługi na wybranych liniach, również dalekobieżnych międzymiastowych i międzynarodowych, często stanowiąc alternatywę dla przewozów kolejowych.

Dla obsługi pozamiejskiej komunikacji samochodowej kluczowe znaczenie mają dworzec główny autobusowy należący do spółki PKS Rzeszów S.A. oraz należący do miasta dworzec lokalny. Z dworca lokalnego realizowane są kursy autobusów miejskich oraz prywatnych przewoźników na liniach lokalnych, krajowych dalekobieżnych i liniach międzynarodowych. Dworzec główny autobusowy jest krańcowym przystankiem przede wszystkim dla linii MKS oraz lokalnych linii PKS i innych prywatnych spółek.

Schemat 27. Lokalizacja przystanków w centralnej części Rzeszowa

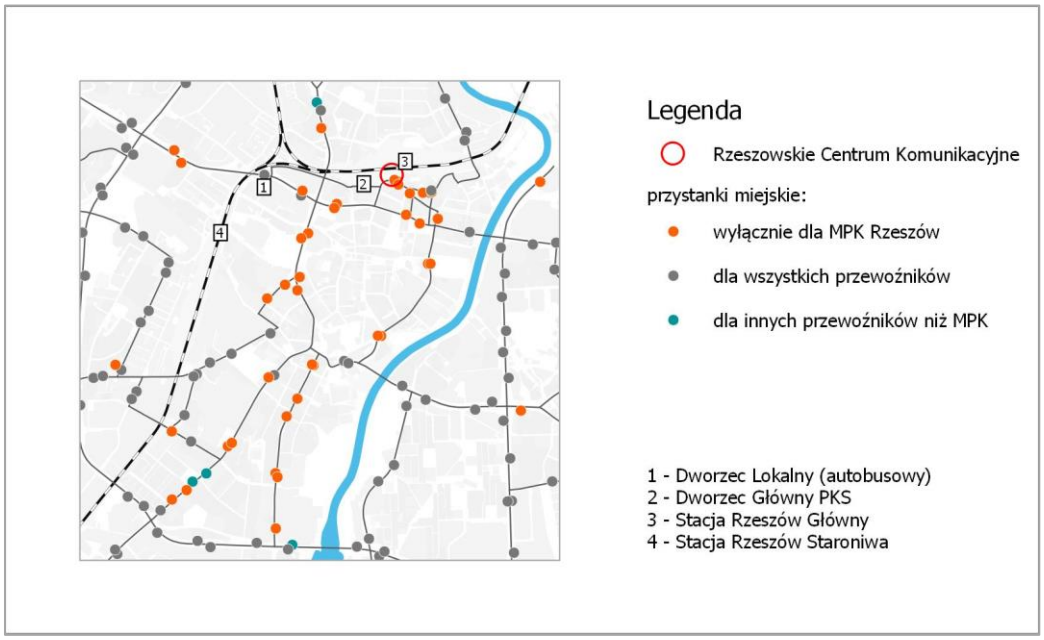

Źródło: opracowanie własne

Analiza dostępności do przystanków (schemat 28) wykazała, że mieszkańcy śródmieścia i starszych osiedli mają łatwy dostęp do przystanków autobusowych, natomiast prawie 50% mieszkańców terenów przyłączonych m.in. mieszkańcy Matysówki, Bzianki i Budziwoja, aby dojść do przystanku autobusowego muszą pokonać odległość większą niż przyjętą do analiz – 300 m, odpowiadającą przeciętnej długości 5 minut marszu. Jest to spowodowane nie tylko niedostosowanymi trasami autobusów, ale również brakiem dojść pieszych łączących równolegle

usytuowane ulice, których odpowiednie zagęszczenie umożliwiałoby dojście do przystanków z ulic, po których autobusy miejskie się nie poruszają.

Schemat 28. Dostępność do przystanków na terenach zabudowanych

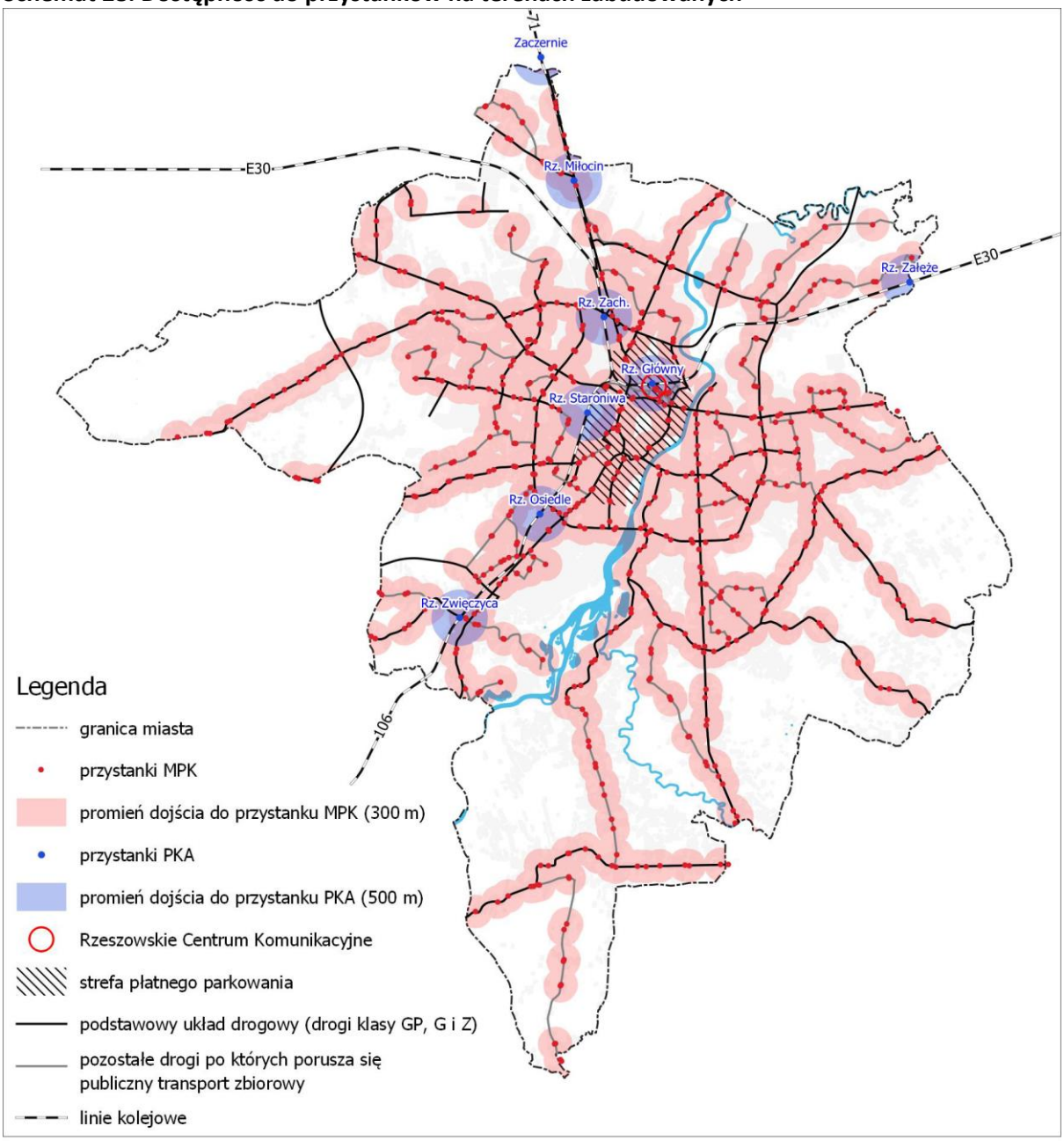

Źródło: opracowanie własne

Sam fakt dobrej dostępności do przystanku nie przekłada się na dobrą dostępność do komunikacji publicznej. Istotne znaczenie ma tu czas oraz częstotliwość kursów oraz trasy poszczególnych linii autobusowych realizowanych z danego przystanku. Są one często niedostosowane do potrzeb mieszkańców. Nie uwzględniają również dynamicznego rozwoju przestrzennego miasta. Problem stanowi także infrastruktura drogowa, po której kursują autobusy. Na bardziej oddalonych od centrum osiedlach, np. Budziwój, Matysówka, linie autobusowe prowadzone są ulicami w ciągu dróg o niskich klasach technicznych, często w ogóle nie posiadającymi chodników lub tylko chodniki jednostronne. Braki te powodują, że dojście do przystanku jest niewygodne, szczególnie w okresie jesiennym i zimowym, oraz może być niebezpieczne, zwłaszcza dla osób starszych i dzieci. Ogranicza

to możliwości samodzielnego dojazdu dzieci komunikacją miejską, np. do szkoły, do czego zachęca Urząd Miasta, wprowadzając bezpłatne przejazdy dla rzeszowskich uczniów.

Miasto od lat wprowadza nowoczesne rozwiązania służące poprawie jakości transportu publicznego, w tym wygodzie pasażerów. Wśród podejmowanych działań wymienić należy m.in. wdrożenie Rzeszowskiego Inteligentnego Systemu Transportowego. Stworzono jeden spójny system integrujący System Obszarowego Sterowania Ruchem Drogowym, System Zarządzania Transportem Publicznym, System Informacji Pasażerskiej (E-INFO), System Elektronicznego Poboru Opłat (e-bilet), System Dynamicznego Ważenia Pojazdów oraz Platformę Teleinformatyczną. Sukcesywnie wymieniany jest tabor autobusowy na nowoczesne ekologiczne pojazdy spełniające wysokie normy emisji spalin, w tym autobusy zasilane gazem ziemnym, a także autobusy elektryczne. W planach jest również zakup autobusów wodorowych. Pojazdy wyposażone są w klimatyzację, biletomaty, system informacji pasażerskiej.

Ważnym elementem publicznego transportu zbiorowego dla miasta będzie wspomniana już wcześniej Podkarpacka Kolei Aglomeracyjna. Dla jej efektywnego funkcjonowania brakuje odpowiedniego powiązania jej przystanków z przystankami autobusowymi i skoordynowania rozkładów jazdy, w celu ułatwienia pasażerom sprawnej zmiany środka transportu.

Obecnie na terenie miasta nie ma zintegrowanych węzłów przesiadkowych. Pętle autobusowe na obrzeżach miasta nie posiadają infrastruktury P+R, B+R. Brakuje parkingów dla samochodów osobowych, rowerów i przystanków lub pętli autobusowych w pobliżu przystanków kolejowych. Brakuje stacji wypożyczalni rowerów i hulajnóg w bezpośrednim sąsiedztwie przystanków autobusowych i kolejowych.

W północnej części miasta znajdują się dwie bazy autobusowe (zajezdnie): przy ul. Lubelskiej – MPK Rzeszów oraz przy ul. Wyzwolenia – PKS Rzeszów (obsługa własnych autobusów oraz jako podwykonawca autobusów wykorzystywanych na potrzeby MKS). Bazy stanowią zaplecze garażowo-techniczne. Są miejscem codziennej obsługi autobusów, tankowania, napraw oraz, przede wszystkim, postoju nocnego.

Wykres 10. Wskaźnik motoryzacji w latach 2010–2020 w Rzeszowie

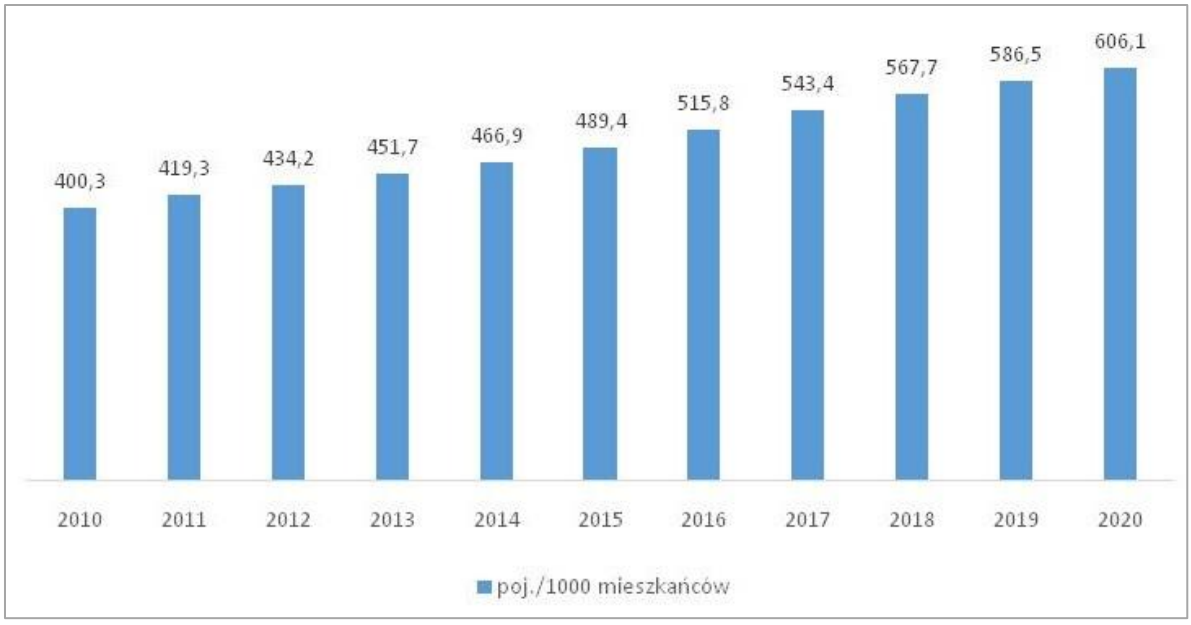

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dynamiczny rozwój motoryzacji (wykres 10) skutkuje przeciążeniem sieci drogowej i ograniczeniem jej przepustowości. W Rzeszowie na 1 000 mieszkańców przypada ponad 600 pojazdów i jest to wartość bliska średniej w kraju wynoszącej 656,3 poj./1 000 mieszkańców. Skutkuje to przepełnieniem sieci ulicznej miasta samochodami, a publiczny transport autobusowy, korzystający

z tej samej sieci drogowej, ponosi tego konsekwencje. Opóźnienia autobusów powodują, że komunikacja autobusowa przestaje być atrakcyjna.

Od 2015 roku w Rzeszowie wprowadzany jest szereg usprawnień umożliwiających przyspieszenie przejazdów i zminimalizowanie strat czasu w transporcie autobusowym. Do najważniejszych należy zaliczyć wprowadzenie ciągów umożliwiających przydzielenie priorytetów w sygnalizacji świetlnej oraz wydzielonych pasów autobusowych – tzw. buspasów (schemat 29).

Pasy autobusowe stanowią jedno z najefektywniejszych rozwiązań usprawnienia transportu autobusowego, poprawiając punktualność i czasy przejazdu, czyli te cechy, które są najczęściej wymieniane przez użytkowników komunikacji autobusowej jako istotne.

Schemat 29. Pasy autobusowe na tle sieci drogowej Rzeszowa

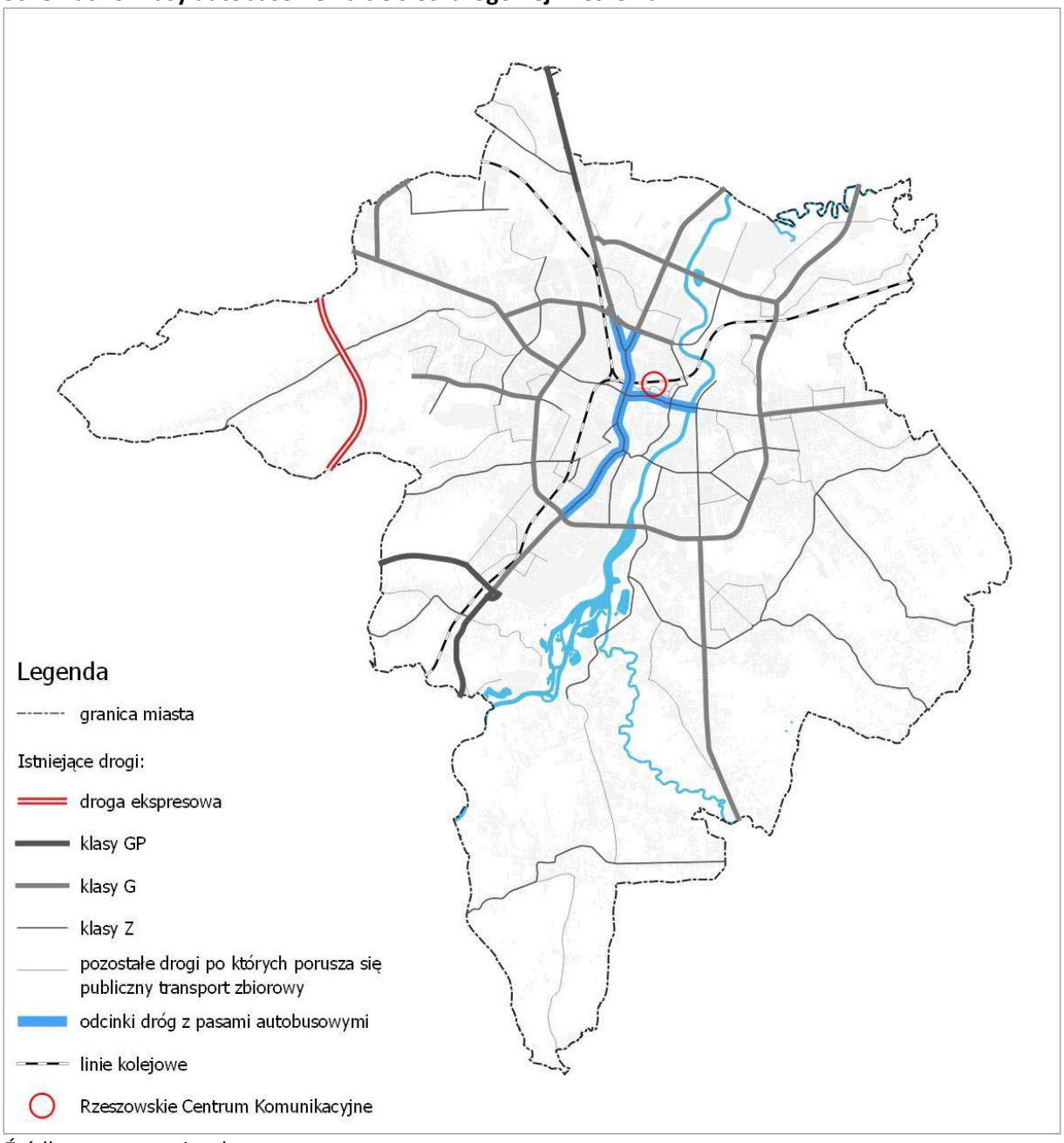

Źródło: opracowanie własne

W Rzeszowie pasy autobusowe zostały wydzielone klasycznie jako przykrawężnikowe obowiązujące w dni robocze w godzinach szczytu. W okresie obowiązywania pasów autobusowych dopuszcza się do ruchu po nich różnych użytkowników, między innymi pojazdy uprzywilejowane,

służby miejskie, taksówki, motocykle oraz pojazdy osobowe w których podróżuje min. 3 osoby (carpooling), a od października 2021 roku pilotażowo również rowery. Dopuszczanie dodatkowych użytkowników z jednej strony pozwala wykorzystać rezerwy przepustowości pasów autobusowych, co w sytuacjach, gdy ruch autobusowy jest niewielki, wydaje się być uzasadnione. Z drugiej strony, w Rzeszowie dopuszczenie do jazdy po pasach autobusowych pojazdów „1+2" spowodowało, że kierowcy nie respektują minimalnej ilości osób w aucie i istotnie redukują potencjalne korzyści z zastosowania takiego rozwiązania.

II.2.9.6. System transportu rowerowego

Rower staje się coraz popularniejszy, nie tylko jako forma rekreacji, ale także pełnoprawny środek transportu, stanowiący coraz częściej wybieraną alternatywę dla innych form transportu miejskiego, w szczególności transportu samochodowego. Ze względu na walory zdrowotne i ekologiczne, a także relatywnie niewielkie potrzeby infrastrukturalne, stanowi wartościowy i pożądany środek transportu.

Rower jest jedynym indywidualnym środkiem transportu mogącym konkurować pod względem przepustowości z autobusem czy tramwajem. Potrzebuje niewiele powierzchni, jest bezemisyjny i może być bardzo dobrym rozwiązaniem do realizacji podróży krótkich (do około 4–6 km). W niektórych systemach transportowych może być wykorzystywany jako rozwiązanie problemu „ostatniego kilometra", czyli niższej dostępności dla pieszych do przystanków transportu szynowego, wynikających z większych odległości pomiędzy przystankami, która zapewnienia wyższą prędkość komunikacyjną. W tym celu tworzy się infrastrukturę B+R (Bike&Ride), dzięki której rower staje się komplementarnym elementem intermodalnego systemu transportowego, zwiększając jego zasięg i prędkość komunikacyjną. W roku 2021 miejska sieć dróg rowerowych wynosiła 126,7 km (tabela 22).

Tabela 22. Sieć dróg rowerowych w mieście

Rodzaj infrastruktury rowerowej	Łączna długość [km]
ciągi pieszo-rowerowe	26,7
drogi serwisowe*	1,7
drogi rowerowe jednokierunkowe	47,6
drogi rowerowe dwukierunkowe	48,5
pasy ruchu w jezdni**	2,2
Razem	**126,7**

** przyjęto jako przedłużenie dróg rowerowych:*
przy al. gen. W. Sikorskiego – na odcinku od ul. I. Łukasiewicza do końca zabudowań
przy skrzyżowaniu al. Sikorskiego/al. Armii Krajowej,
przy ul. Rzecha – po stronie północnej na odcinku od ul. Załęskiej do wjazdu na stację benzynową w rejonie skrzyżowania ul. Rzecha/ul. Ciepłowniczej,
przy ul. Chmury – na odcinku od skrzyżowania ul. Chmury/ ul. Krakowskiej do skrzyżowania ul. Chmury/ul. Łanowej.

*** fragment ul. ks. Jałowego oraz odcinki ulic: Siemieńskiego, Trembeckiego*

Źródło: opracowanie własne

W Rzeszowie długość dróg rowerowych w obszarze całej płatnej strefy parkowania wynosi ok. 7 km, co stanowi jedynie 5,5% całkowitej długości tras rowerowych w mieście. Niska dostępność tego obszaru rowerem nie wpisuje się w trendy usuwania samochodów z centrów miast i zastępowania ich zrównoważonymi środkami transportu.

Istniejący układ dróg rowerowych pozwala na ich wykorzystywanie raczej w celach rekreacyjnych niż jako pełnoprawnego środka komunikacji. Świadczy o tym przede wszystkim wspomniany już brak takich dróg w ścisłym centrum miasta, w którym zlokalizowanych jest wiele szkół, urzędów i zakładów pracy. Wyznaczonych tras brakuje m.in. na części głównych ulic w centrum, np. na ul. Piłsudskiego, al. Cieplińskiego i ul. Dąbrowskiego.

W istniejącej infrastrukturze głównym problemem dla rowerzystów jest brak ciągłości tras rowerowych (np. w ciągu al. Niepodległości, al. Krzyżanowskiego, droga rowerowa po wschodniej stronie Wisłoka na odcinku miedzy kładką na bulwarach a mostem Zamkowym, w ciągu ul. Wyspiańskiego). Defragmentacja dróg rowerowych i brak ich kontynuacji w ciągu jednej ulicy (np. na ulicy Strażackiej) jest istotnym problemem, przez który transport rowerowy często nie jest uznawany za bezpieczny, wygodny i przewidywalny.

Ponadto, uzupełnienia o przejazdy dla rowerzystów wymagają również niektóre przejścia dla pieszych, np. w ciągu al. Powstańców Warszawy w okolicach Politechniki Rzeszowskiej. W połowie 2021 roku trzy mosty: Lwowski, Narutowicza oraz Karpacki zostały uzupełnione o kładki rowerowe i tym samym wszystkie mosty na Wisłoku w Rzeszowie mają wydzielony przejazd dla rowerów.

Równie istotnym problemem jest brak parkingów umożliwiających bezpieczne pozostawianie rowerów. W gęstej śródmiejskiej zabudowie i na istniejących osiedlach zbiorcze parkingi powinny znajdować się w strategicznych miejscach, aby kilkadziesiąt ostatnich metrów między parkingiem rowerowym a ostatecznym celem podróży przebywać pieszo. Brak zaufania rowerzystów do pozostawiania rowerów przy pojedynczych stojakach sugeruje stosowanie zadaszonych, oświetlonych i przede wszystkim monitorowanych parkingów.

Zarówno w systemie płatnych wypożyczeń, jak również ogółu użytkowników jednośladów, zauważa się znaczący wzrost zainteresowania elektrycznymi hulajnogami. Istotny problem stanowi brak odpowiednich rozwiązań pozwalających na poruszanie się nimi w sposób bezpieczny, zarówno dla osób korzystających z hulajnóg, jak również pieszych oraz innych uczestników ruchu.

II.2.9.7. Piesi

Dobrze zorganizowana przestrzeń dla pieszych jest kluczem do dobrze funkcjonującego i przyjaznego do życia miasta. Jest to podstawowy sposób poruszania się po mieście, spinający wszystkie pozostałe elementy transportu miejskiego. Piesi nie są grupą jednorodną. Są wśród nich osoby o szczególnych potrzebach, m.in. starsze, niepełnosprawne, czy poruszające się z wózkiem dziecięcym. Piesi stanowią jednocześnie najbardziej wrażliwą i najmniej chronioną grupę uczestników ruchu, dlatego też szczególna ostrożność względem pieszych jest tak istotna.

Dobrym przykładem planowania i projektowania przyjaznej pieszym infrastruktury jest rodzaj ulicy zwany woonerf, który, przy zachowaniu podstawowych funkcji danej ulicy, kładzie szczególny nacisk na bezpieczeństwo poprzez uspokojenie ruchu.

Centrum miasta, jako zurbanizowana przestrzeń o wielorakich funkcjach, jest miejscem, w którym powinien dominować ruch pieszy, uzupełniany spójnym systemem transportu rowerowego i transportu zbiorowego.

W Rzeszowie, na drogach publicznych w obszarze śródmieścia (schemat 30) funkcjonują dwie strefy ruchu:

- strefa ruchu pieszego „A”,
- strefa ograniczonego ruchu „B”.

Na ulicach objętych strefą ruchu pieszego „A” bezwzględne pierwszeństwo posiadają piesi. Kierowcy pojazdów dopuszczonych do poruszania się po ulicach objętych strefą „A” zobowiązani są do przestrzegania tego pierwszeństwa. W strefie „B” nie ma pierwszeństwa pieszych. Istnieją natomiast podobne ograniczenia ruchu.

Do wjazdu do obu stref uprawnione są m.in. pojazdy uprzywilejowane, pojazdy miejskich służb komunalnych oraz rowery. Wjazd innych pojazdów, w tym mieszkańców, zaopatrzeniowców, pracowników zlokalizowanych tam instytucji oraz innych, wymaga odpowiednich zezwoleń. Wjazd do strefy B charakteryzuje się nieco mniejszymi obostrzeniami.

Schemat 30. Strefy ruchu pieszego

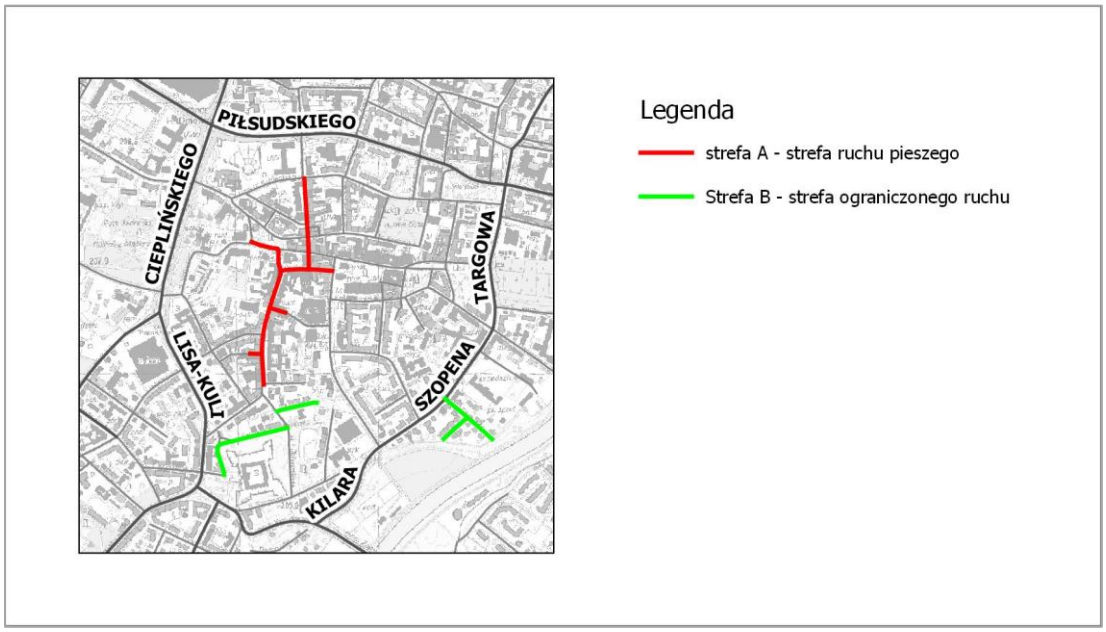

Źródło: opracowanie własne

Oprócz śródmiejskich deptaków, z punktu widzenia ruchu pieszych, kluczowe znaczenie mają także bulwary i ścieżki nad Wisłokiem oraz parki i skwery. W miejscach, gdzie brakuje chodników, drogi są wąskie i służą głównie mieszkańcom do dojazdu do własnych posesji, wprowadzane są strefy zamieszkania, w których pieszy może korzystać z całej szerokości drogi i ma pierwszeństwo przed pojazdami, jednak stosowane są ograniczenia dla ruchu samochodowego, bazujące głównie na ograniczeniach prędkości i progach zwalniających, są mało efektywne pod kątem bezpieczeństwa ruchu. Dlatego kształtowanie stref uspokojenia ruchu, szczególnie na terenach osiedli mieszkaniowych, powinno być realizowane za pomocą odpowiedniego kształtowania geometrii jezdni i elementów organizacji ruchu. Prowadzone działania planistyczne i inżynieryjne powinny w efekcie ograniczyć ruch tranzytowy na terenie osiedli i zapewnić komfortowe i bezpieczne środowisko do poruszania się niechronionych uczestników ruchu.

Do kluczowych problemów związanych z ruchem pieszych należy zaliczyć dążenie do poprawy komfortu kierowców kosztem wygody oraz bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów. Ci, jako niechronieni uczestnicy ruchu, są najbardziej narażeni w każdym punkcie przecięcia się ciągów pieszych z infrastrukturą, z której korzystają inni uczestnicy. Rozwiązania preferujące kierowców kosztem innych uczestników ruchu, w tym pieszych, można zaobserwować między innymi przy dojściach do znacznej części sklepów wielkopowierzchniowych. Na płytach parkingów brakuje odseparowanych pasów dla pieszych lub pasy takie prowadzone są okrężną trasą.

II.2.9.8. Elektromobilność

W Rzeszowie nie ma wyznaczonych stref czystego transportu. Wyznaczanie takiej strefy regulują art. 39 i 40 Ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Ustanowienie strefy realizowane jest poprzez podjęcia przez radę gminy odpowiedniej uchwały i wiąże się z wprowadzeniem ograniczenia możliwości wjazdu w jej granice pojazdów innych, niż określone w ustawie (np. elektryczne) lub w uchwale wprowadzającą strefę (rada może określić kolejne wyjątki).

Elektromobilność w Rzeszowie ma swoje przełożenie na transport publiczny. Miasto konsekwentnie inwestuje w ekologiczne autobusy. W 2018 roku, oprócz 40 autobusów spełniających normę emisji spalin „Euro 6", zamówiono pierwsze 10 autobusów elektrycznych. W planach jest także zakup autobusów napędzanych wodorem. Ciągłe inwestycje w ekologiczny i nowoczesny tabor, oprócz

korzyści środowiskowych, to przede wszystkim inwestycje w komfort pasażerów, zachęcające do wyboru publicznego transportu zbiorowego. Infrastrukturę pozwalającą na szybkie ładowanie autobusów podczas postoju między kursami wybudowano przy Dworcu Głównym PKP i ul. Kasprowicza.

II.2.9.9. System wypożyczalni środków transportu indywidualnego

Dynamiczny rozwój kultury współużytkowania sprawia, że wypożyczalnie środków transportu indywidualnego odgrywają coraz większą rolę w realizacji podróży na terenie miasta. Doświadczenia takich miast jak Brema, która stworzyła i wdrożyła z powodzeniem system wypożyczalni samochodowej zwany „carsharingiem" pokazały, że jeden pojazd z wypożyczalni potrafi zastąpić do 10 pojazdów prywatnych, co w efekcie przekłada się na redukcję zatłoczenia i pozwala oszczędzać cenną powierzchnię parkingową miasta.

Obecnie na terenie Rzeszowa działa kilka sieci wypożyczalni miejskich pojazdów. Głównie są to pojazdy o napędzie elektrycznym. Poza samochodami osobowymi występującymi w systemie carsharing na terenie miasta funkcjonuje sieć wypożyczalni elektrycznych jednośladów. Oferowanymi w tej sieci pojazdami można poruszać się poza strefami, ale parkowanie i pozostawianie pojazdów konieczne jest w wyznaczonych strefach. Mimo to, wypożyczalnia cieszy się dużą popularnością. W latach 2020–2021 zwiększył się popyt na elektryczne hulajnogi, a znacząco spadł popyt na rowery. Współużytkowanie środków transportu jest wyjątkowo racjonale pod względem kosztów, dlatego niezbędne jest utrzymywanie wysokiego potencjału i dalszy rozwój tej formy organizacji transportu (również poprzez dofinansowanie ze strony miasta), która potrafi bardzo dobrze uzupełnić istniejący system transportowy.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA RZESZOWA

RYSUNEK NR 2 - UWARUNKOWANIA - SYSTEM TRANSPORTOWY

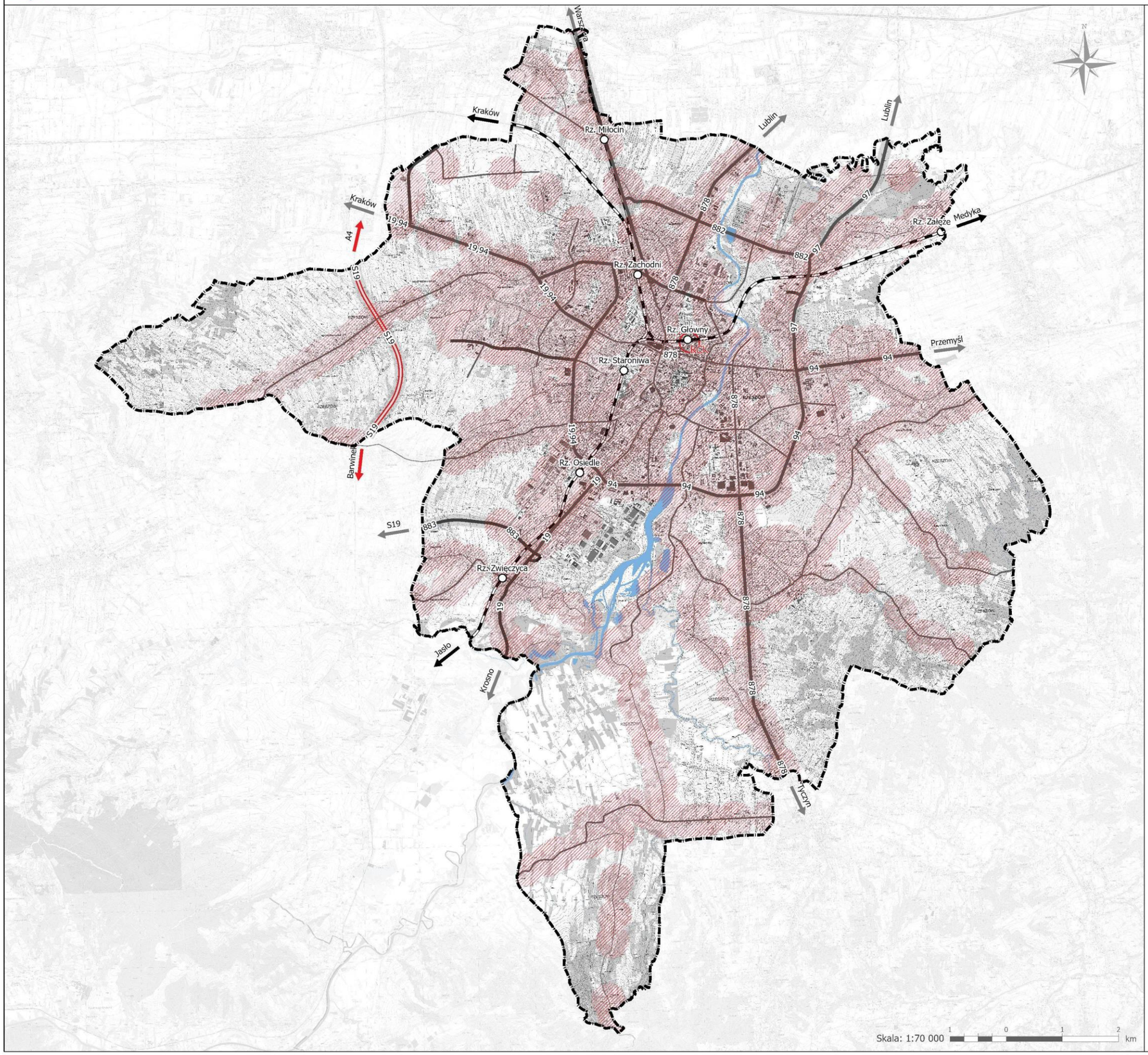

Legenda

granica miasta

Drogi istniejące

droga ekspresowa

drogi klasy GP

drogi klasy G

drogi klasy Z

pozostałe drogi obsługujące transport publiczny

trasy tranzytowe

linie kolejowe

Transport publiczny

przystanki PKA

RCK Rzeszowskie Centrum Komunikacyjne

Transport publiczny

izochrona dojścia pieszego do MPK 300m

Powiązania komunikacyjne

kierunki układu drogowego

kierunki układu drogowego S19

kierunki układu kolejowego

BIURO ROZWOJU MIASTA RZESZOWA BRMR

II.2.10. Infrastruktura techniczna

II.2.10.1. System wodociągowy

Miasto zaopatrywane jest w wodę z miejskiego systemu wodociągów, który swoim zasięgiem obejmuje 99,55% mieszkańców miasta. Woda dostarczana jest do odbiorców za pomocą złożonego układu składającego się z: rurociągów magistralnych pracujących w układzie pierścieniowym i rozdzielczym o łącznej długości 703 km, przyłączy wodociągowych, 36 hydroforni. Ponadto w układzie funkcjonuje aktualnie 11 z 18 zbiorników wyrównawczych wody pitnej (3 wyłączone z eksploatacji, przeznaczone do remontu, 4 nie pracują z powodu braku zapotrzebowania na wodę), 175 studni publicznych oraz 11 zdrojów ulicznych w formie poidełek.

Za obsługę systemu zaopatrzenia w wodę odpowiada Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Jego działalność polega na poborze i uzdatnianiu wody i dostarczaniu jej odbiorcom. MPWiK jest spółką prawa handlowego, w której 100% udziałów posiada Gmina Miasto Rzeszów. Obszar jej działania obejmuje nie tylko teren miasta, ale także niektóre miejscowości sąsiednich gmin.

Źródłem wody dla Rzeszowa jest rzeka Wisłok. Brzegowe ujęcie wody powierzchniowej składa się z ujęcia podstawowego Zwięczyca II zlokalizowanego w 67+850 km rzeki Wisłok, o wydajności 47,5 tys. m^3/dobę, oraz ujęcia rezerwowego Zwięczyca I zlokalizowanego w 68+000 km tej rzeki o wydajności 36,5 tys. m^3/dobę. Woda z komór ujęcia prowadzona jest grawitacyjnie na teren Zakładu Uzdatniania Wody czterema rurociągami o średnicy 800 mm. Woda surowa uzdatniana jest w procesach dezynfekcji UV, ozonowania, koagulacji, sedymentacji, filtracji, dezynfekcji chlorem gazowym. W ramach wczesnego ostrzegania o zanieczyszczeniach wody w zintegrowanym systemie zarządzania gospodarką wodną, w układzie zlewniowym dorzecza górnej Wisły funkcjonuje stacja osłonowa zlokalizowana w Zarzeczu (gm. Boguchwała), monitorująca wodę dla potrzeb technologii uzdatniania wody. Dla terenu ujęcia wody rozporządzeniem nr 6/2013 RZGW w Krakowie utworzono strefę ochronną ujęcia wody powierzchniowej podzieloną na strefy: ochrony bezpośredniej o powierzchni 1,5 ha oraz ochrony pośredniej o powierzchni około 10 500 ha.

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rzeszowie posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wody z ujęcia Zwięczyca, zgodnie z którym poprzez ujęcie brzegowe Zwięczyca (podstawowe i rezerwowe) możliwy jest pobór wody z rzeki w ilości łącznej Q_{maxd}=76 896m^3/d. Średniodobowe zapotrzebowanie wody w mieście do celów komunalnych i przemysłowych wynosi około 37 tys. m^3/dobę. Niemalże 60% rezerwy daje możliwość zaopatrzenia w wodę dodatkowo około 200 tys. mieszkańców, co pozwala na poszerzanie terenów miasta lub zagęszczanie zabudowy. Największymi odbiorcami wody są wodociągi komunalne oraz duże zakłady przemysłowe. Niektóre z nich posiadają własne ujęcia wody, jednak te nie pokrywają w 100% ich zapotrzebowania na wodę. Są to Pratt&Whitney, posiadający ujęcie brzegowe na rzece Wisłok, czy Szpital Wojewódzki Nr 2 posiadający 3 studnie wiercone.

Dodatkowe ujęcia wody podziemnej znajdują się na osiedlu Słocina: są to dwie studnie S-2 i S-4, których zasoby eksploatacyjne wynoszą łącznie 30 m^3/h, na osiedlu Zwięczyca: jest to studnia R-6 o zasobach eksploatacyjnych na poziomie 3 m^3/h, oraz na osiedlu Budziwój: są to trzy studnie S1Bis, S2Bis, S3Bis, których łączna wydajność wynosi 52 m^3/h. Jedynie ujęcie wody na Budziwoju stanowi element zaopatrzenia w wodę i obsługuje mieszkańców osiedla Budziwój. Pozostałe mają charakter rezerwowy. Ujęcie to jest własnością spółki Eko-Strug, której jedynym udziałowcem jest Gmina Tyczyn. Dla potrzeb osiedla Budziwój prowadzone są prace związane z budową nowego niezależnego ujęcia wody głębinowej. Będą to dwa otwory: B-1 – ujęcie zasadnicze o wydajności 4m^3/h, oraz B-2 – ujęcie awaryjne o wydajności 1,5m^3/h. Pozostałe dwa ujęcia nie są eksploatowane i stanowią element

rezerwy w systemie. Na terenie miasta usługi dostawy wody świadczy również GOKOM Infrastruktura Sp. z o.o. Boguchwała, obsługująca teren osiedla Zwięczyca.

Schemat 31. System wodociągowy

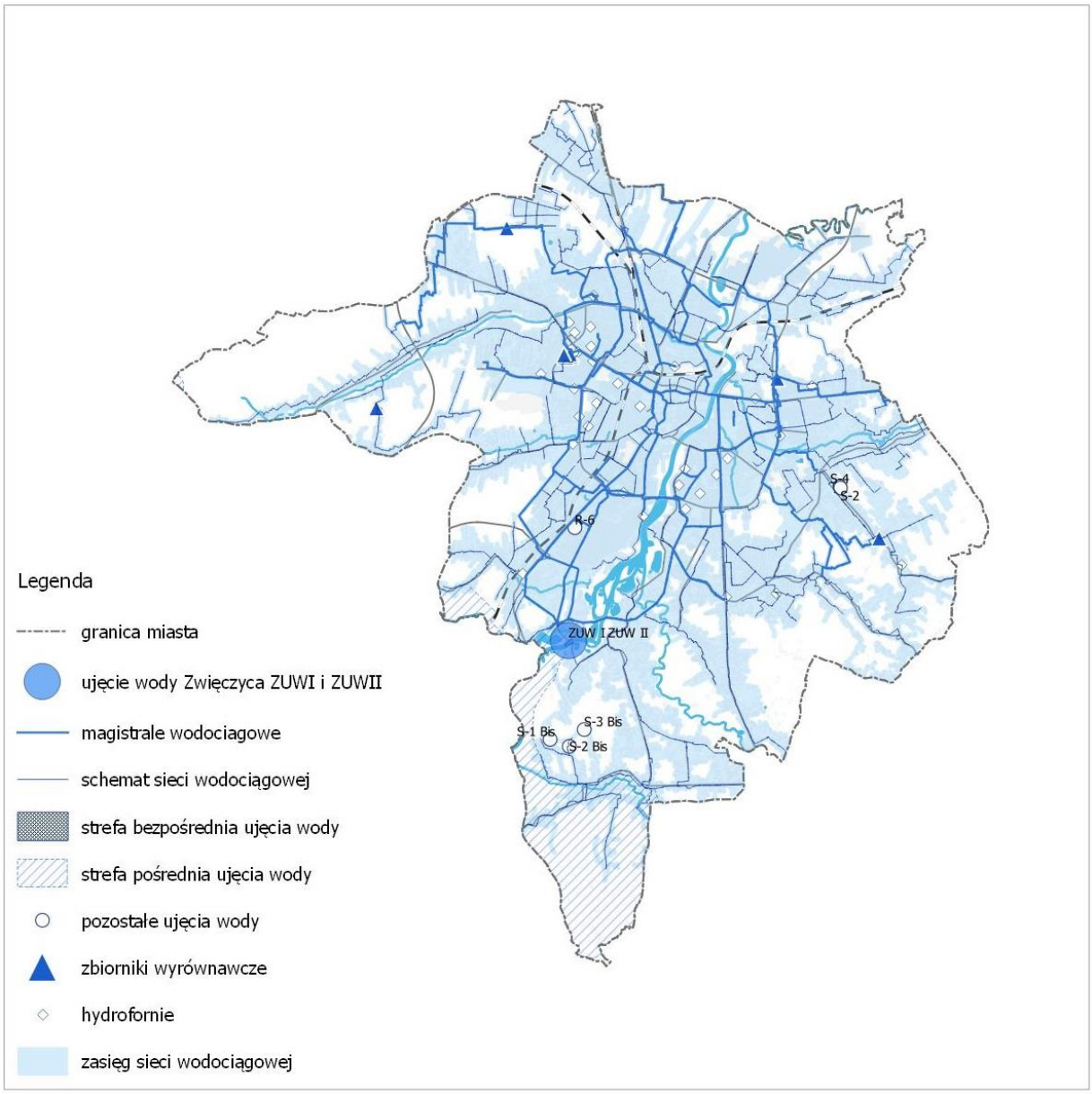

Źródło: opracowanie własne

Stan sieci wodociągowej jest zadowalający. Corocznie wymienianych lub budowanych jest około 35 km sieci. Na terenie hydroforni prowadzone są systematyczne remonty. Celem zapewnienia większej kontroli nad pracą sieci wodociągowej MPWiK stworzył i stale rozbudowuje system monitoringu rejestrujący ciśnienia i przepływ wody w sieci.

II.2.10.2. System kanalizacji sanitarnej

Sieć kanalizacji sanitarnej obejmująca kanały grawitacyjne, tłoczne i podciśnieniowe na terenie miasta Rzeszowa ma długość 714,8 km (stan na koniec 2019 roku). Według danych MPWiK Sp. z o.o. w Rzeszowie, z kanalizacji sanitarnej korzysta 99,4% ludności miasta. Z uwagi na ukształtowanie terenu w mieście funkcjonuje około 111 przepompowni ścieków komunalnych, w tym 3 główne obsługiwane przez MPWiK Rzeszów. Na terenie miasta znajdują się również przepompownie, które nie są eksploatowane przez operatora miejskiego. Według Strategii rozwoju miasta Rzeszowa do roku 2025, ogólny stan sieci kanalizacyjnej oraz obiektów technologicznych ocenia się jako średni.

Schemat 32. System kanalizacji sanitarnej

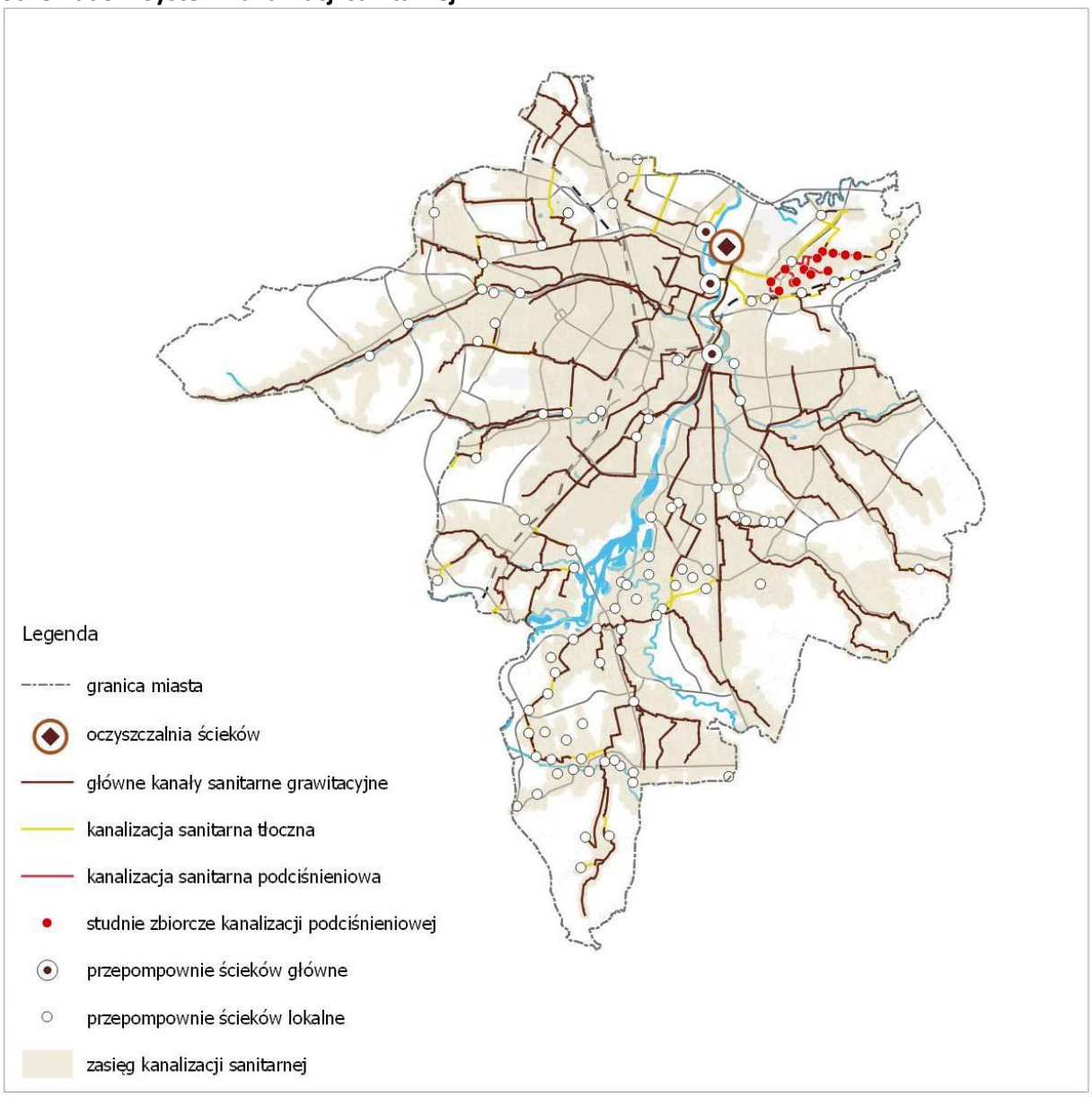

Źródło: opracowanie własne

Rzeszowska oczyszczalnia ścieków jest sukcesywnie rozbudowywana i modernizowana. Przyjmuje ścieki komunalne z terenu miasta Rzeszowa oraz ścieki z sąsiednich gmin. Projektowa średniodobowa przepustowość oczyszczalni wynosi 54 500 m^3/d, co daje możliwość obsługi 398 000 RLM. Średni dobowy przepływ ścieków wynosi 47 944 m^3/d (stan na 2022 r.). Według danych MPWiK

przepustowość oczyszczalni zostaje wykorzystana w ok. 90 %. Oczyszczalnia ścieków posiada małą rezerwę przepustowości i nie jest przygotowana na zwiększony dopływ ścieków związany z ewentualną rozbudową systemów kanalizacji sanitarnej. Oczyszczalnia spełnia standardy odprowadzanych ścieków dla aglomeracji ≥ 100 000 RLM.

Technologia oczyszczania ścieków zakłada pełne mechaniczno-biologiczne oczyszczanie ścieków z usuwaniem substancji biogennych (azot, fosfor). Osiągane parametry oczyszczonych ścieków odpowiadają obecnie obowiązującym normom. Oczyszczalnia posiada także instalację do procesu stabilizacji osadów z odprowadzaniem biogazu oraz mechaniczną suszarnię osadów ściekowych. Odwodniony i wysuszony osad wykorzystywany jest na cele rolnictwa przemysłowego tj. uprawę wierzby energetycznej, rzepaku i wikliny, a także do rekultywacji terenu. Oczyszczony biogaz powstały z fermentacji osadów ściekowych wykorzystywany jest do produkcji energii elektrycznej i cieplnej na potrzeby oczyszczalni.

Na terenie miasta Rzeszowa usługi zbiorowego odprowadzania ścieków świadczone są głównie przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Ponadto usługi w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie osiedla Biała świadczy Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „EKO-STRUG" Sp. z o.o. w Tyczynie, na terenie osiedla Zwięczyca – GOKOM INFRASTRUKTURA Sp. z o.o. w Boguchwale, a na terenie części osiedla Miłocin przyłączonego do Rzeszowa w 2019 r. – EkoGłog Sp. z o.o. w Głogowie Małopolskim. Sytuacja ta wynika z faktu, iż po przyłączeniu terenów do Rzeszowa sprawy własności sieci nie zostały uregulowane i Gmina Miasto Rzeszów nie jest właścicielem sieci kanalizacji sanitarnej na osiedlach Zwięczyca, Biała i w części Miłocina.

Na obszarach niewyposażonych w kanalizację sanitarną ścieki komunalne odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych lub do przydomowych oczyszczalni ścieków. Według GUS – BDL w 2019 r. w mieście było 609 zbiorników bezodpływowych oraz 34 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

II.2.10.3. System kanalizacji deszczowej

W Rzeszowie głównym odbiornikiem wód opadowych i roztopowych jest rzeka Wisłok. Dzieli ona miasto na dwie części: lewobrzeżną i prawobrzeżną. Lokalnymi odbiornikami wód deszczowych i roztopowych w części lewobrzeżnej miasta są potoki: Przyrwa, Mikośka, Rudka, Paryja, Lubcza, natomiast w części prawobrzeżnej: Hermanówka, Strug, Matysówka, Czekaj, Młynówka i Stary Wisłok. Potoki Mikośka, Rudka, Czekaj i Przyrwa są częściowo skanalizowane.

W celu zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w 2010 roku dla potoku Mikośka został wybudowany kanał ulgi, w formie podziemnego grawitacyjnego kolektora o średnicy 2400 mm, biegnącego na odcinku od Al. W. Witosa wzdłuż ul. Langiewicza, ul. Chrzanowskiej, ul. Bulwarowej do rzeki Wisłok. Zabezpiecza on przed zalewaniem terenów położonych w rejonie ww. ulic. Duża część kanalizacji deszczowej miasta ma wyloty do powyższych odbiorników lokalnych. Pozostałe kanały prowadzą wody deszczowe i roztopowe bezpośrednio do rzeki Wisłok.

Sieć miejskiej kanalizacji deszczowej jest stopniowo rozbudowywana. Według danych Wydziału Gospodarki Komunalnej UM Rzeszowa, jej długość w 2020 r. wynosiła ok. 405 km. W mieście funkcjonują dwie przepompownie wód deszczowych – na ul. Sieciecha i na ul. Forsycji. W Rzeszowie znajduje się 14 zbiorników retencyjnych zbudowanych na kanalizacji deszczowej oraz 26 zbiorników kanałowych. W latach 2018–2020 na osiedlu Budziwój wybudowano 26 km kanalizacji deszczowej wraz z 6 zbiornikami retencyjnymi bocznymi oraz 16 zbiornikami kanałowymi. Łączna pojemność retencyjna tych zbiorników wynosi ok. 8 508 m^3. Jest to przykład inteligentnej retencji w czasie rzeczywistym wspierana oprogramowaniem Bumerang Smart. Na terenie miasta znajdują się również prywatne zbiorniki retencyjne, które nie zostały przekazane na majątek Gminy Miasto Rzeszów i pozostają w utrzymaniu inwestorów.

Na rzece Wisłok znajduje się zbiornik zaporowy, tzw. Zalew Rzeszowski. Pełni on m.in. funkcję zabezpieczającą miasto przed powodziami. Osady naniesione przez rzekę spowodowały znaczny wzrost zamulenia zalewu, zmniejszając jego pojemność z 1,05 mln m^3 do 0,67 mln m^3 co znacznie

ograniczyło funkcję przeciwpowodziową. Zbiornik jest sukcesywnie odmulany w ramach realizacji zadania „Odtworzenie pierwotnej pojemności zbiornika przystopniowego w Rzeszowie na rzece Wisłok" mającego na celu odtworzenie utraconej pojemności zbiornika. Na osiedlu Kotuli, znajduje się suchy zbiornik retencyjny (zbudowany na cieku naturalnym), będący własnością gminy miasto Rzeszów.

Właścicielem kanalizacji deszczowej jest Gmina Miasto Rzeszów. Bieżącym utrzymaniem sieci zajmuje się firma wyłaniana w corocznym przetargu.

Istotnym problemem związanym z projektowaniem i wykonaniem kanalizacji deszczowej odwadniającej drogi jest nieuwzględnianie możliwości odprowadzania przez nią wód z terenów sąsiednich. Dobrane kanały często są za małe, aby móc do nich podłączyć kanały odwadniające tereny danej zlewni.

Schemat 33. System kanalizacji deszczowej

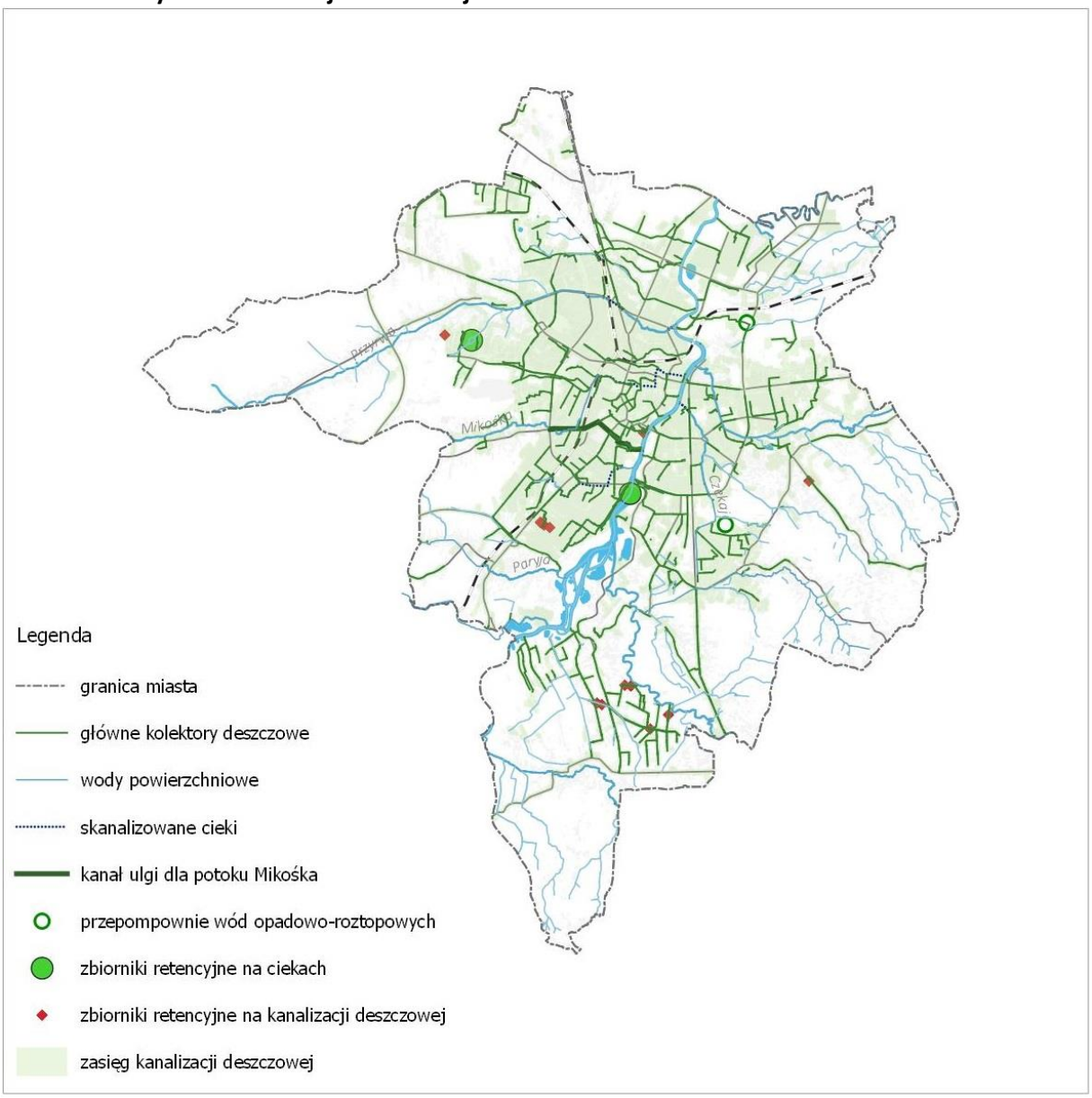

Źródło: opracowanie własne

W ostatnich latach zmiany klimatu prowadzą do występowania bardziej intensywnych i częstszych opadów deszczu, co powoduje wystąpienie zjawisk podtopień i tzw. szybkich powodzi na obszarach miejskich. Dodatkowo urbanizacja kolejnych terenów powoduje wzrost odpływu

powierzchniowego i stopniowe zmniejszenie możliwości retencjonowania wody w mieście. Lokalne podtopienia związane są również z ograniczonymi możliwościami odprowadzania wód opadowych przez istniejącą infrastrukturę.

II.2.10.4. System elektroenergetyczny

Źródłem zasilania Rzeszowa w energię elektryczną jest zintegrowany ogólnokrajowy system elektroenergetyczny najwyższych napięć (NN) 400 kV i 220 kV, poprzez dwa punkty podstawowego zasilania (PPZ) w Widełce (stacja Rzeszów) i Boguchwale, w których energia elektryczna jest transformowana na wysokie napięcie (WN) 110 kV. Sieci najwyższych napięć należą do Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. Oddział w Radomiu (PSE S.A). Na terenach położonych wzdłuż ww. sieci obowiązują wynikające z regulacji prawnych ograniczenia w zagospodarowaniu i zabudowie terenów.

Z PPZ Widełka (stacja Rzeszów) i Boguchwała energia elektryczna przesyłana jest liniami napowietrznymi WN do jedenastu głównych punktów zasilających (GPZ), przy czym jeden z nich (GPZ Krasne) zlokalizowany jest na terenie ościennej gminy, jednak zasila on również odbiorców z terenu miasta Rzeszowa, a dwa kolejne (GPZ Rzeszów WSK i GPZ Rzeszów EC) są stacjami przemysłowymi. Ponadto na terenie miasta znajduje się stacja GPZ Zaczernie, jednak zasila ona odbiorców z terenów gmin Trzebownisko oraz Głogów Małopolski.

GPZ połączone są ze sobą liniami napowietrznymi 110 kV. W GPZ następuje transformacja z wysokiego napięcia (WN) na napięcia średnie (SN): 6 kV i 15 kV. Napięcie 6 kV wykorzystywane jest obecnie jedynie do zasilania obiektów przyłączonych do stacji przemysłowych. Z GPZ energia jest rozsyłana siecią linii kablowych i napowietrznych do stacji transformatorowych SN/nN, w których następuje końcowy stopień transformacji ze średniego napięcia (SN) na niskie napięcie (nN) 0,4 kV. Na terenie miasta pracuje 685 stacji transformatorowych. Sieci elektroenergetyczne do 110 kV włącznie oraz większość stacji transformatorowych są własnością PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów.

Na poziomie średniego napięcia zasilanie miasta realizowane jest w znacznym stopniu za pomocą linii kablowych prowadzonych z GPZ na terenie miasta oraz liniami napowietrzno-kablowymi z GPZ zlokalizowanych poza terenem miasta. Linie kablowe w centrum i jego obrębie połączone są w ciągi kablowe zasilające stacje transformatorowe SN/nN w układzie pierścieniowym podnoszącym niezawodność i pewność zasilania. Osiedla na obrzeżach miasta zasilane są w dużym stopniu liniami napowietrznymi SN z odczepami do stacji napowietrznych w układzie promieniowym. Łączna długość sieci średniego napięcia wynosi 672 km.

Na poziomie niskiego napięcia w centrum miasta zasilanie odbiorców realizowane jest głównie za pomocą linii kablowych a na obrzeżach miasta występuje duży udział linii i przyłączy napowietrznych. Łączna długość sieci niskiego napięcia wynosi 1 761 km.

Na terenie miasta zlokalizowane są następujące źródła wytwórcze energii elektrycznej (stan na 08.2020 r.):

- przyłączone do sieci WN:
    - PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Rzeszowie – blok gazowo-parowy o mocy 101 MW i 4 bloki kogeneracyjne (silniki spalinowe tłokowe) o łącznej mocy 30 MW, przyłączone do stacji 110 kV Rzeszów EC,
- przyłączone do sieci SN:
    - PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Rzeszowie – Instalacja Termicznego Przetwarzania z Odzyskiem Energii o mocy 7,6 MW, przyłączona do rozdzielni 15 kV w stacji Rzeszów EC,
    - Edison Next Poland Sp. z o.o. pracująca na potrzeby Pratt & Whitney Rzeszów S.A. – 4 kotły węglowe (w tym trzy pracujące na potrzeby energetyczne) o łącznej mocy 12 MW, przyłączona do rozdzielni 6 kV w stacji Rzeszów WSK,
    - mała elektrownia wodna o mocy przyłączeniowej 0,66 MW zlokalizowana na prawym brzegu Wisłoka w okolicy mostu Karpackiego,
    - mała instalacja fotowoltaiczna o mocy 0,299 MW;

- przyłączone do sieci nN:
    - mikro instalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy przyłączeniowej 10,199 MW, będące filarem energetyki prosumenckiej (tj. producentem i konsumentem wytworzonej energii jest jeden podmiot – zagadnienie opisane w rozdziale poświęconym OZE).

Schemat 34. System elektroenergetyczny

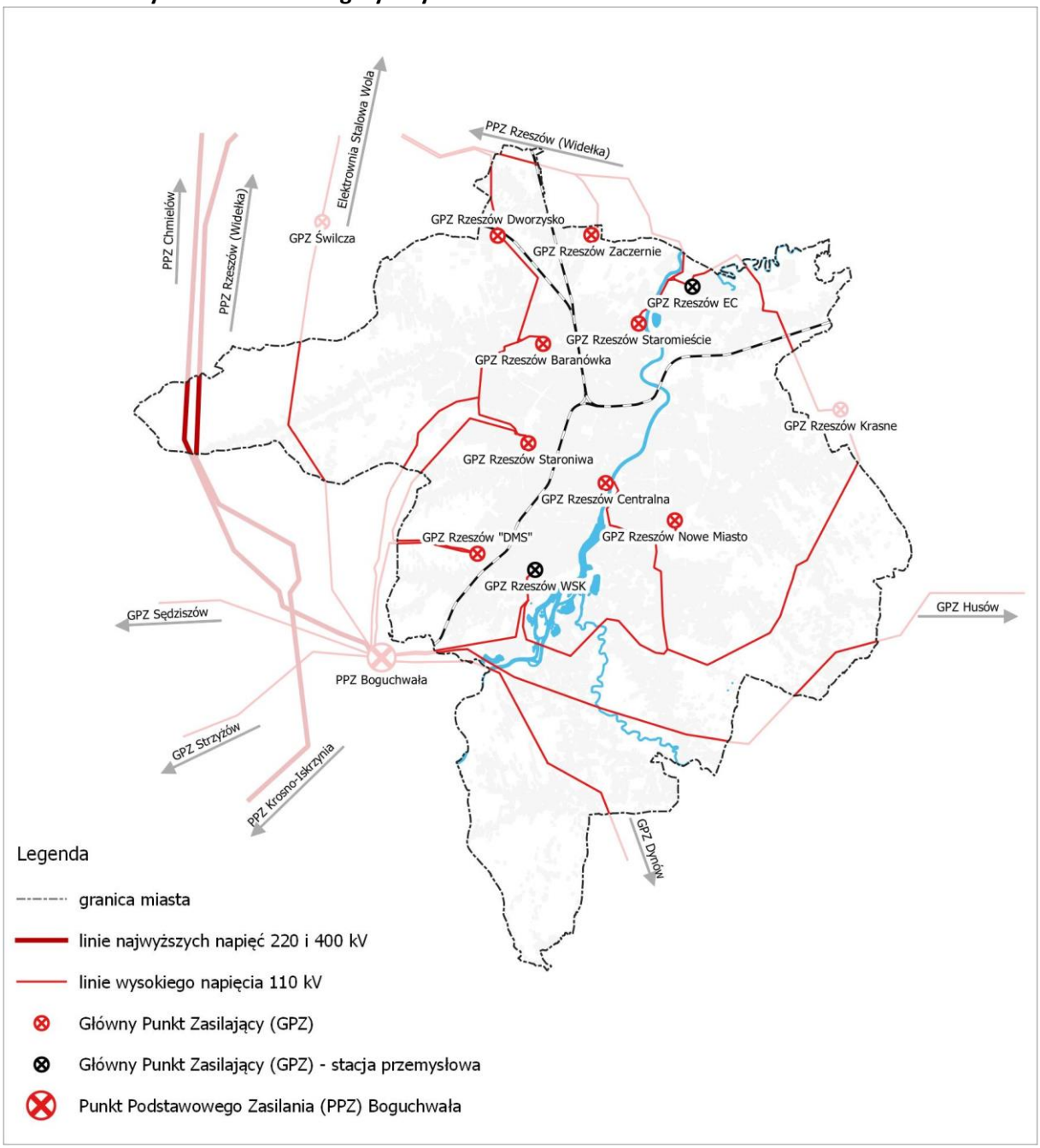

Źródło: opracowanie własne

Łączna moc zainstalowana obecnie w GPZ zasilających miasto Rzeszów wynosi 485 MVA. Obciążenie szczytowe (stan na 01.2020 r.) wynosi około 130,2 MW. Biorąc pod uwagę, że moc zainstalowana została ustalona na podstawie sumy mocy zainstalowanych transformatorów (stanowią wzajemną rezerwę), rezerwa mocy w urządzeniach przesyłowo-rozdzielczych WN wynosi około 110 MW. Jest to wartość, która zabezpiecza odbiorców na wypadek awarii – w przypadku awarii

jednego transformatora, drugi musi pokryć całkowite obciążenie stacji. Dodatkowo rezerwy umożliwiają zasilanie istniejących i przyszłych odbiorców na terenie Rzeszowa.

Tabela 23. Ilość energii wyprodukowanej przez źródła wytwórcze oraz moc źródeł wytwórczych w latach 2015-2020 (I półrocze), na podstawie danych PGE Dystrybucja S.A.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
Moc źródeł wytwórczych istniejących [MW]	131,821	132,025	132,288	140,081	144,524	149,808
Ilość energii wyprodukowanej przez źródła wytwórcze [MWh]	613 413,268	655 429,921	644 638,975	573 288,889	571 842,627	438 042,565

Źródło: opracowanie własne na podst. danych PGE Dystrybucja S.A.

Z powyższych danych wynika, że moc istniejących źródeł nieznacznie zwiększa się, natomiast ilość wyprodukowanej przez nie energii systematycznie spada. Taki stan rzeczy może wynikać przede wszystkim z instalowania odnawialnych źródeł energii. Tym samym przez częściową niezależność odbiorców spada zapotrzebowanie na energię z sieci elektroenergetycznej.

II.2.10.5. System gazowniczy

Miasto Rzeszów charakteryzuje się dobrze rozwiniętym układem gazowniczym, zapewniającym dostawę odpowiednich ilości gazu dla odbiorców. Zasilane jest w gaz ziemny wysokometanowy grupy E wg polskiej normy PN-C-04750. Według danych Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Jaśle, w 2020 r. do sieci gazowej było przyłączone 90,51% mieszkańców miasta.

Przez Rzeszów przebiegają magistralne gazociągi wysokiego ciśnienia DN400 i DN700 relacji Jarosław – Sędziszów Młp., zarządzane przez Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Tarnowie. Ponadto przez Rzeszów przebiegają odgałęzienia od gazociągów DN 400 i DN 700 w kierunku stacji gazowych I° oraz gazociągi zdawcze z kopalni Gazu Ziemnego „Kielanówka – Rzeszów" i Kopalni Gazu Ziemnego „Zalesie".

Szacowane rezerwy gazociągów wysokoprężnych wynoszą 60–70% (wg danych z Programu ochrony środowiska miasta Rzeszowa) , co daje możliwość rozbudowy sieci gazowej. Na terenach położonych wzdłuż ww. gazociągów obowiązują wynikające z regulacji prawnych ograniczenia w zagospodarowaniu i zabudowie terenów.

Z ww. gazociągów zasilane są stacje redukcyjno-pomiarowe (SRP) i pomiarowo-rozliczeniowe (SP) I°. Na terenie miasta znajduje się 7 stacji gazowych I° należących do Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Tarnowie. Głównymi stacjami zasilającymi miasto są stacje Rzeszów – Strzyżowska i Rzeszów – Pobitno.

Ze stacji redukcyjno-pomiarowych I° wyprowadzone są sieci średniego ciśnienia w kierunku stacji redukcyjno-pomiarowych II° lub bezpośrednio do odbiorców zasilanych z sieci gazowej średniego ciśnienia. Na terenie miasta Rzeszowa znajduje się 23 stacje redukcyjno-pomiarowe i redukcyjne II°, zarządzane przez Polską Spółkę Gazownictwa – Oddział Zakład Gazowniczy w Jaśle. W stacjach gazowych II° występują rezerwy zasilania wynoszące ok. 40%. Według zapisów „Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Rzeszowa", stan techniczny stacji redukcyjno-pomiarowych jest dobry. Ze stacji gazowych II° gaz przesyłany jest do odbiorców za pośrednictwem sieci rozdzielczych niskiego ciśnienia.

Tabela 24. Gazociągi wysokiego ciśnienia z odgałęzieniami

Gazociąg magistralny wysokiego ciśnienia	Odgałęzienia od gazociągu magistralnego wysokiego ciśnienia
DN 400 relacji Jarosław – Sędziszów Młp.	DN 125 do SRP Rzeszów - Strzyżowska
	DN 80 do SRP Miłocin
	DN 100 do SRP Trzebownisko
	DN 100 do SP MPK
	DN 200/150 Przybyszówka - Boguchwała
	DN 65 do SRP Przybyszówka
	DN 125 do SRP Pobitno
	DN 80 do SRP Racławówka
	DN 150 do SRP Rzeszów WSK
	gazociąg zdawczy DN 200 z kopalni „Zalesie”
DN 700 relacji Jarosław – Sędziszów Młp.	DN 250 do SRP EC Rzeszów
	DN 125 do SRP Pobitno
	gazociąg zdawczy DN 250/300 z kopalni „Kielanówka – Rzeszów”

Źródło: opracowanie własne

Na terenie miasta Rzeszowa znajduje się 210 km sieci niskiego ciśnienia i 627 km sieci średniego ciśnienia (stan na 2020 r.), zarządzanych przez Polska Spółkę Gazownictwa – Oddział Zakład Gazowniczy w Jaśle.

Odbiorcy zasilani są z sieci niskiego ciśnienia głównie na osiedlach Śródmieście, Grota Roweckiego, Piastów, Dąbrowskiego, Nowe Miasto, Paderewskiego, Mieszka I, Zalesie, Pułaskiego, Kmity, cz. osiedla Staroniwa, Krakowska Płd., cz. os. Kotuli, Andersa, Baranówka, Kr. Augusta, 1000-lecia i cz. osiedla Staromieście, a z sieci średniego ciśnienia – głównie na osiedlach będących dawnymi sołectwami włączonymi do Rzeszowa.

System gazowniczy pokrywa zapotrzebowanie na ogrzewanie pomieszczeń, przygotowanie ciepłej wody użytkowej oraz potrzeby technologiczne i transportowe. Stan techniczny sieci średniego ciśnienia do zapewnienia ciągłości dostaw można określić jako dobry. Ewentualna rozbudowa sieci gazowej średniego ciśnienia jest możliwa dzięki znaczącym rezerwom przepustowości.

Głównym odbiorcą gazu są gospodarstwa domowe. W 2019 roku w Rzeszowie z gazu korzystało 65 140 odbiorców, w tym 63 563 gospodarstw domowych. Zużycie gazu w 2019 roku wynosiło 52 579 tys. m^3, z czego 70% zużycia gazu przypadło na gospodarstwa domowe, 16 % na usługi i handel oraz 14% na przemysł i budownictwo (wg danych z „Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Rzeszowa”).

Jednym z istotnych odbiorców gazu jest Elektrociepłownia PGE Energia Ciepła S.A., która jest zasilana gazem ziemnym systemowym oraz dodatkowo z dwóch odwiertów gazowych „Załęże-1k i Załęże-2k, znajdujących się na terenie górniczym „Załęże”. Gaz wykorzystywany jest tam do produkcji energii cieplnej i elektrycznej.

Na terenie bazy MPK przy ulicy Lubelskiej znajduje się ogólnodostępna stacja paliw CNG, do której dostarczany jest gaz wysokiego ciśnienia z gazociągu systemowego DN 400 poprzez odgałęzienie DN 100 i stację pomiarową MPK. Ze stacji paliw CNG korzysta m.in. 85 autobusów MPK zasilanych sprężonym gazem CNG (stan na 11.2020 r.).

Na terenie miasta znajdują się również złoża gazu ziemnego, dla których koncesją zostały wyznaczone tereny i obszary górnicze tj. „Kielanówka-Rzeszów–1”, „Husów-Albigowa-Krasne 2”, „Zalesie” oraz „Załęże”. Wydobyciem i eksploatacją gazu ziemnego zajmuje się PKN ORLEN S.A. – Oddział PGNiG w Sanoku. Oddział Sanok. Na terenach górniczych znajdują się czynne odwierty wydobywcze wraz z gazociągami kopalnianymi, prowadzącymi z odwiertów do Ośrodków Zbioru Gazu. Wydobyty gaz jest tam poddawany procesom technologicznym (osuszanie i odsiarczanie), a następnie kierowany gazociągiem zdawczym do sieci przesyłowej Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-

SYSTEM S.A. Oddział w Tarnowie oraz do sieci dystrybucyjnej na terenie miasta (poprzez dwie stacje redukcyjno-pomiarowe I°). Od gazociągów kopalnianych oraz odwiertów wydobywczych czynnych i nieczynnych, przy zagospodarowaniu i zabudowie terenu należy zachować strefę kontrolowaną wolną od zabudowy, wynikającą z przepisów odrębnych.

Od odwiertów gazowych czynnych obowiązuje strefa wolna od zabudowy o promieniu r=50 m. Wyjątek stanowią odwierty czynne na obszarze górniczym „Zalesie": odwierty Zalesie-2, Zalesie-8, Zalesie-21 – r=45 m, Zalesie-14 – r=35 m, Zalesie-15 – r=45 m, Zalesie-6 – r=45 m oraz na obszarze górniczym „Kielanówka-Rzeszów-1": odwiert Rzeszów-9 – r=44 m, Rzeszów-12 – r=40 m. Od odwiertów gazowych zlikwidowanych obowiązuje strefa o promieniu r=5 m.

Schemat 35. System gazowniczy

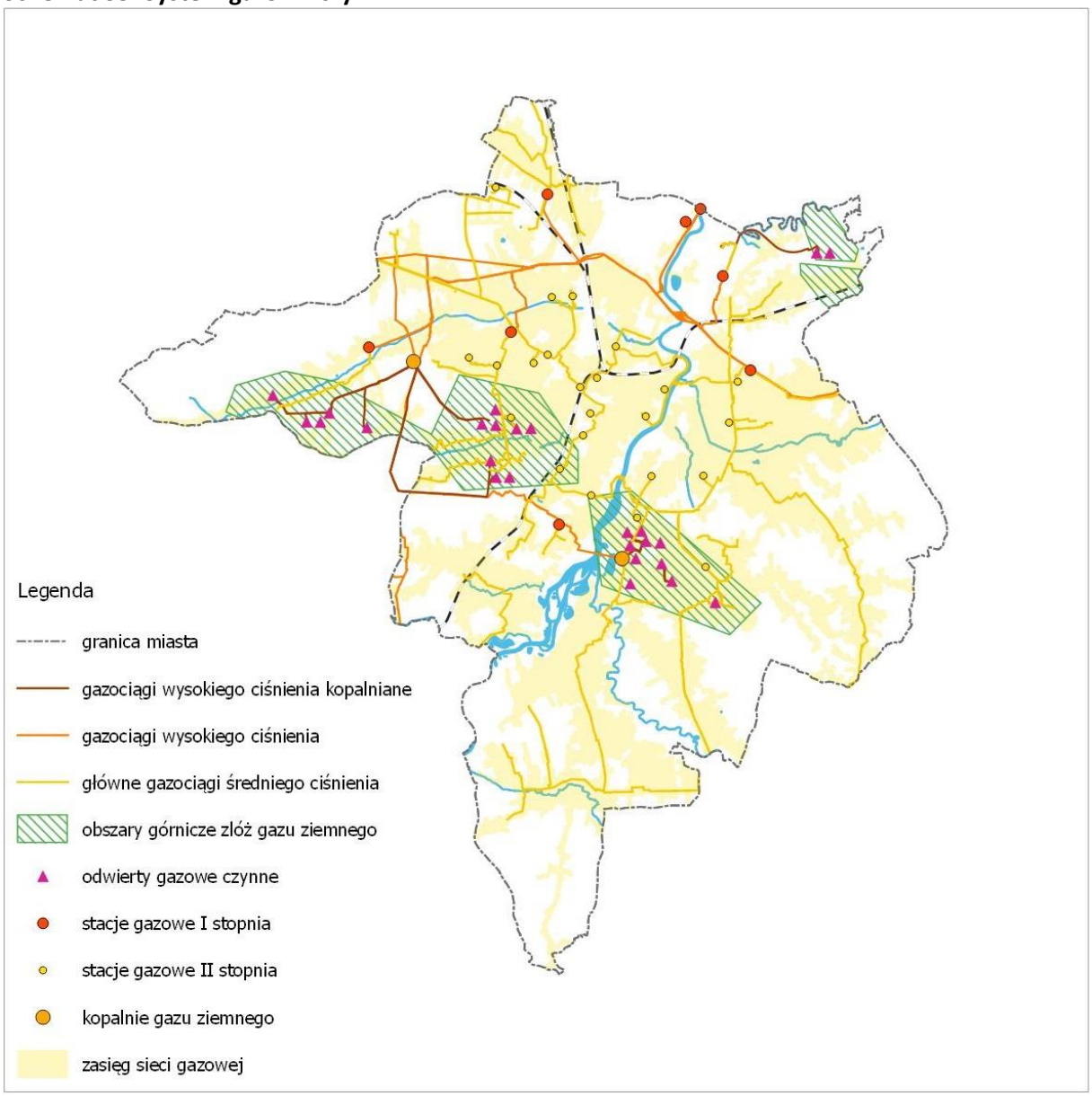

Źródło: opracowanie własne

II.2.10.6. System ciepłowniczy

W Rzeszowie funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy pracujący w oparciu o dwa źródła ciepła, które w warunkach normalnych pracują na wydzieloną sieć, co zapewnia duże bezpieczeństwo dostaw.

Długość sieci ciepłowniczych w mieście to ponad 250 km, w tym zawierają się sieci magistralne, rozdzielcze, przyłącza cieplne oraz zewnętrzne instalacje odbiorcze. Ze względu na technologię prowadzenia sieci można wyróżnić: sieci podziemne, których wg danych na koniec 2022 r. jest około 230 km, pozostałe stanowią sieci nadziemne oraz prowadzone w budynkach. Według danych MPEC Rzeszów sp. z o.o., w 2022 r. w systemie funkcjonowało 1 983 węzły indywidualne oraz 49 węzłów grupowych.

System ciepłowniczy swym zasięgiem obejmuje wszystkie centralne dzielnice miasta, a także obszary największej koncentracji budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego. Układ sieci jest pierścieniowy. Dzielnice miasta z dostępem do sieci posiadają dwustronne zasilanie, dzięki temu system działa niezawodnie, bezpiecznie, ekonomicznie i ekologicznie. Według stanu na rok 2022, moc zainstalowana to 629 MW_t, natomiast moc zamówiona przez odbiorców końcowych to około 416 MW_t. Istniejący system posiada więc znaczne rezerwy zarówno w źródłach ciepła jak i przepustowości sieci magistralnych i rozdzielczych, co oznacza, że można zdecydowanie rozbudowywać sieć ciepłowniczą w kierunku nowych terenów inwestycyjnych, zwiększając tym samym zasięg sieci w mieście, a także systematycznie pozyskiwać nowych odbiorców w obszarze już istniejącej sieci.

Źródła ciepła systemu ciepłowniczego stanowią:

Elektrociepłownia Rzeszów należąca do PGE Energia Ciepła S.A. wg danych za 2022 rok pokrywa około 81% potrzeb cieplnych odbiorców, pracuje wyłącznie na potrzeby miejskiego systemu ciepłowniczego. Elektrociepłownia zlokalizowana jest w północnej części miasta przy ul. Ciepłowniczej 8. Moc cieplna zainstalowana to 527,6 MW_t. Głównymi jednostkami wytwórczymi są: blok parowo-gazowy, 4 silniki gazowe oraz instalacja termicznego przetwarzania z odzyskiem energii składająca się z 6 kotłów wodnych.

Elektrociepłownia Edison Next Poland Sp. z o.o. wg danych za 2022 rok pokrywająca około 19% potrzeb cieplnych odbiorców, pracująca na potrzeby miejskiego systemu ciepłowniczego oraz zakładu Pratt & Whitney. Elektrociepłownia zlokalizowana jest w południowej części miasta przy ul. Hetmańskiej 120. Moc cieplna zainstalowana to 115,9 MW_t. Głównymi jednostkami wytwórczymi są 3 kotły parowe i 1 kocioł wodny.

Głównym odbiorcą ciepła systemowego z obu elektrociepłowni jest Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej Sp. z o.o. Odpowiada ono za eksploatację, przesył, dystrybucję oraz obrót ciepła na terenie miasta.

System ciepłowniczy zabezpiecza potrzeby odbiorców w zakresie: ogrzewania pomieszczeń (ok. 306 MW_t), przygotowania ciepłej wody użytkowej (ok. 65 MW_t), potrzeb wentylacji (ok. 37 MW_t), a także potrzeb technologicznych (ok. 8 MW_t), co w sumie daje zapotrzebowanie mocy w granicach ok. 416 MW_t. Zapotrzebowanie to wynika z potrzeb budownictwa mieszkaniowego, użyteczności publicznej, obiektów usługowych oraz zakładów funkcjonujących na terenie miasta. System zaspokaja około 60% zapotrzebowania na ciepło w mieście. Struktura odbiorców przedstawia się następująco: 57% stanowią budynki wielorodzinne, 0,5% budynki jednorodzinne, 5,3% zakłady produkcyjne, 38% pozostałe.

Potrzeby cieplne miasta pokrywane są ze źródeł opartych na paliwie węglowym, oleju opałowym, gazie, a także w oparciu o energię elektryczną. Największy, bo prawie 76% udział w pokryciu potrzeb cieplnych, przypada na paliwo gazowe. Udział węgla to około 14%. Opalane nim są głównie instalacje indywidualne, ale także źródła wytwórcze pracujące dla systemu ciepłowniczego. Do końca 2023 roku EC Rzeszów planuje całkowicie zrezygnować z kotłów opalanych węglem, zastępując je kotłami gazowymi.

W Rzeszowie co roku przybywa po kilkanaście kilometrów nowych sieci. Zlikwidowano wszystkie ciepłownie osiedlowe oraz około 180 lokalnych kotłowni węglowych. Na bieżąco wymienia się wyeksploatowane odcinki sieci. Wszystkie te działania mają na celu zapewnienie wysokiej efektywności energetycznej. Ciepło systemowe jest szansą na likwidację źródeł niskiej emisji. Znaczna część instalacji indywidualnych opalana jest w dalszym ciągu węglem, większość z nich pracuje w sposób niskosprawny lub w oparciu o paliwo z dużą ilością siarki i popiołu, co wpływa niekorzystnie na stan powietrza atmosferycznego. Miasto podjęło działania polegające na kompleksowej likwidacji istniejących pieców węglowych przyłączając do sieci ciepłowniczej kolejnych odbiorców. W przypadku

braku dostępu do ciepła systemowego zabezpieczanie potrzeb cieplnych powinno odbywać się w szczególności w oparciu o następujące źródła ciepła: energię odnawialną, gaz ziemny, olej opałowy, gaz płynny lub energię elektryczną.

Ogólny stan sieci ciepłowniczych należy uznać za bardzo dobry. Świadczą o tym krotność wymian wody sieciowej na poziomie 0,44 oraz średnie straty ciepła w sezonie grzewczym na poziomie ok. 13%. Odsetek sieci ciepłowniczych wykonanych w technice rur preizolowanych wynosi ponad 73%. Jest to wynik bardzo dobry. Warto również podkreślić dobry stan sieci napowietrznych oraz bardzo dobry stan izolacji.

Schemat 36. System ciepłowniczy

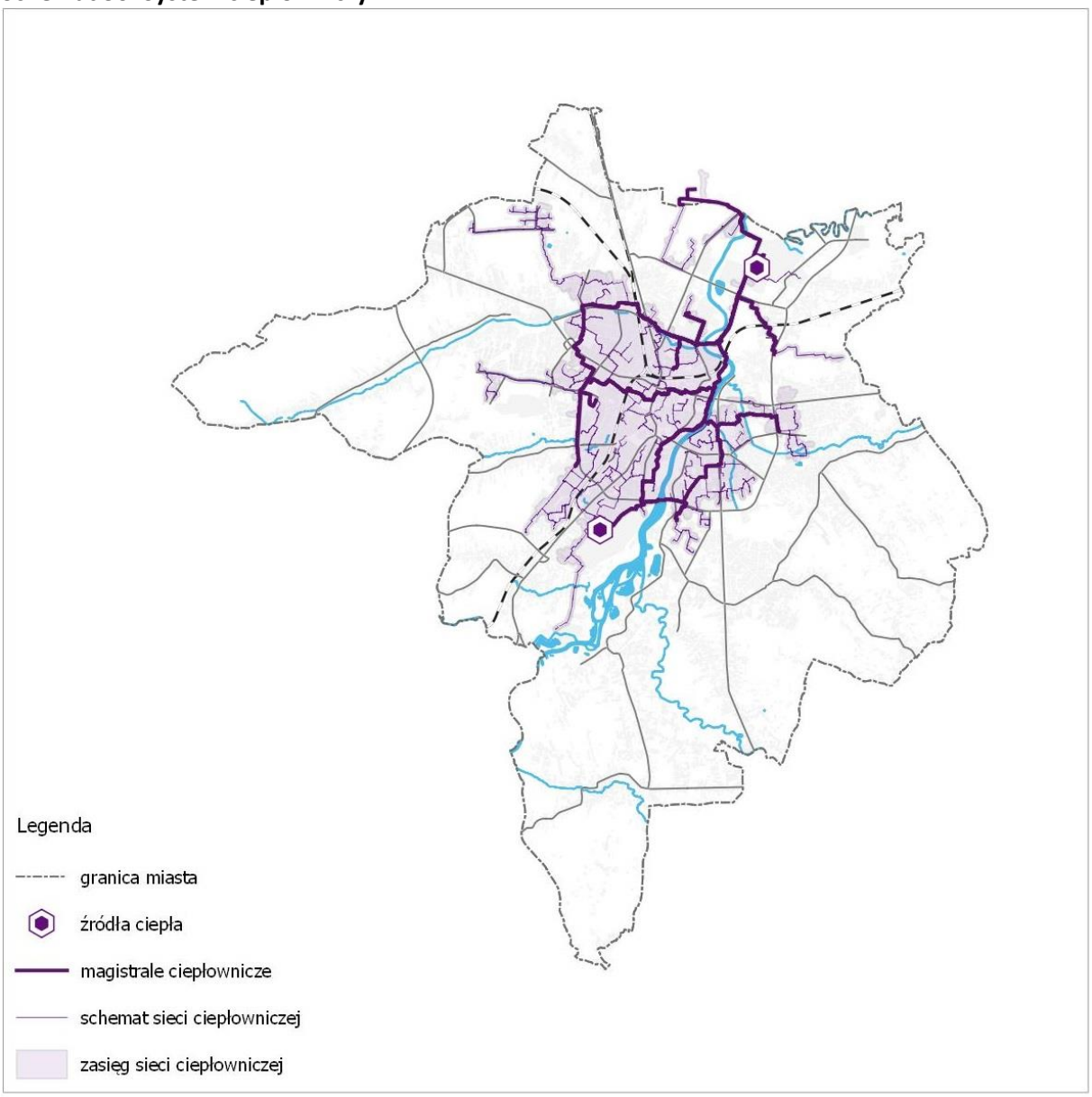

Źródło: opracowanie własne

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA RZESZOWA

RYSUNEK NR 3 - UWARUNKOWANIA - SYSTEM INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

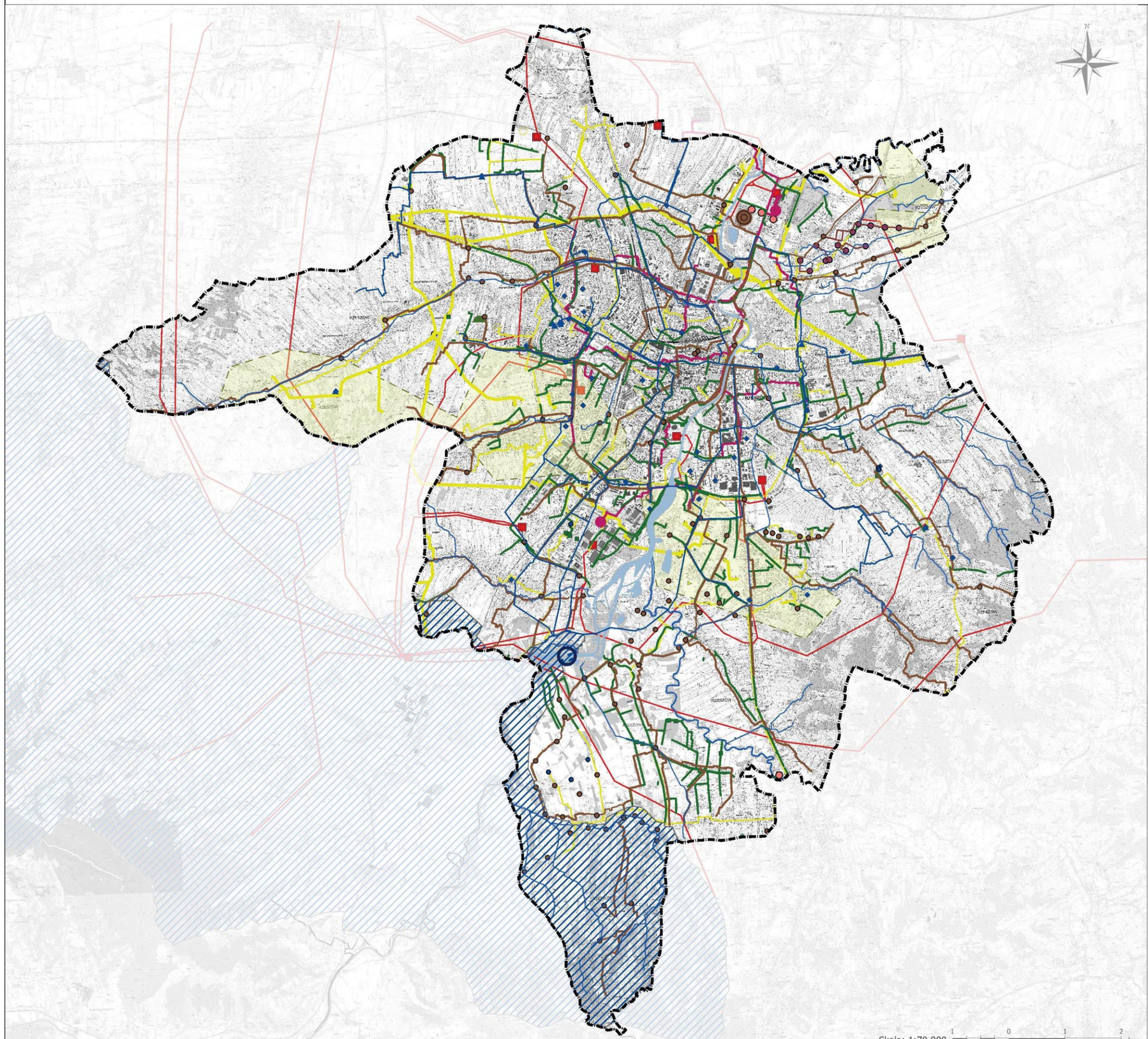

Legenda

granica miasta

System wodociągowy

- ujęcie Zwięczyca
- pozostałe ujęcia wody
- magistrale wodociągowe
- hydrofornie
- zbiorniki wyrównawcze wody
- strefa bezpośrednia ujęcia Zwięczyca
- strefa pośrednia ujęcia Zwięczyca

System kanalizacji sanitarnej

- oczyszczalnia ścieków
- przepompownie ścieków komunalnych
- kanały sanitarne główne grawitacyjne
- kanały sanitarne tłoczne
- kanały sanitarne podciśnieniowe

System kanalizacji deszczowej

- główne kolektory deszczowe
- przepompownie wód opadowo-roztopowych
- zbiorniki retencyjne na ciekach
- zbiorniki retencyjne na kanalizacji deszczowej

System ciepłowniczy

- źródła ciepła
- magistrale ciepłownicze

System gazowniczy

- gazociągi wysokiego ciśnienia
- gazociągi średniego ciśnienia
- stacje redukcyjne gazu
- odwierty gazowe czynne
- obszary górnicze złóż gazu ziemnego
- kopalnie gazu ziemnego

Elektroenergetyka

- GPZ
- napowietrzne linie najwyższych napięć
- napowietrzne linie wysokiego napięcia

Gospodarka odpadami

- elementy systemu gospodarowania odpadami

BIURO ROZWOJU MIASTA RZESZOWA BRMR

II.2.10.7. System gospodarowania odpadami

Usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z terenu miasta Rzeszowa świadczy konsorcjum firm, którego liderem jest Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej – Rzeszów Sp. z o.o. wybrane w drodze przetargu. MPGK z siedzibą przy al. gen. Sikorskiego 428 zajmuje się głównie zbieraniem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z terenów osiedli mieszkaniowych i zabudowy indywidualnej, zakładów i instytucji z terenu miasta ,ale także gmin przyległych. W 2019 roku, na podstawie złożonych deklaracji, systemem gospodarowania odpadami objętych było 23 163 nieruchomości.

Na terenie Gminy Miasto Rzeszów w 2019 roku działały następujące instalacje komunalne funkcjonujące w systemie gospodarowania odpadami, związane zarówno ze zbieraniem jak i przetwarzaniem odpadów:

- Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) przy ul. Ciepłowniczej 11 oraz al. Sikorskiego 428;
- punkt selektywnego zbierania przeterminowanych leków REMONDIS Medison Rzeszów Sp. z o.o. przy ul. Hetmańskiej 120. Świadczy usługę odbioru przeterminowanych leków z 27 punktów zlokalizowanych w wyznaczonych na terenie miasta aptekach;
- punkty selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych. Na terenie miasta takich punktów w 2019 r. było 518, w 2020 r. przybyło 10 kolejnych;
- mobilne punkty zbiórki odpadów niebezpiecznych. Mają formę obwoźnej zbiórki odpadów pochodzących wyłącznie z gospodarstw domowych. Organizowane są kilka razy do roku w wyznaczonych na terenie miasta punktach;
- punkty zbiórki elektrośmieci, zlokalizowane przy wybranych sklepach wielkopowierzchniowych;
- punkty zbiórki zużytych baterii oraz akumulatorów przenośnych, zlokalizowane w budynkach użyteczności publicznej;
- instalacja termicznego przetwarzania odpadów z odzyskiem energii przy ul. Ciepłowniczej, wykorzystująca zmieszane odpady komunalne oraz pozostałości po sortowaniu odpadów z selektywnej zbiórki, nowoczesna i jedyna na podkarpaciu tego typu spalarnia, produkująca ciepło i prąd dla miasta. Planowana jest rozbudowa o II linię technologiczną, która zwiększy niemal dwukrotnie wydajność obecnie funkcjonującej instalacji;
- instalacja do mechanicznego przetwarzania odpadów komunalnych MPGK Rzeszów Sp. z o.o. przy ul. Ciepłowniczej 11, prowadząca szereg procesów mechanicznych mających na celu przygotowanie odpadów do dalszych procesów w tym: recyklingu i odzysku energii;
- pryzmowa kompostownia odpadów zielonych MPGK Rzeszów Sp. z o.o. przy ul. Ciepłowniczej 11. Przetwarza bioodpady wytwarzając środek poprawiający właściwości gleby. Planowana jest rozbudowa kompostowni o zamknięte bioreaktory, gdyż obecna otwarta kompostownia nie jest w stanie przyjmować wszystkich odpadów zielonych od mieszkańców.

Elementem systemu gospodarowania odpadami wytworzonymi na terenie miasta jest także składowisko znajdujące w Kozodrzy (gm. Ostrów, powiat ropczycko-sędziszowski). Deponowane są tam odpady stanowiące pozostałość po mechanicznej obróbce odpadów.

Jednym z priorytetowych zadań Gminy Miasto Rzeszów jest osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku i recyklingu oraz wymaganego poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. Na podstawie rocznych sprawozdań składanych przez Gminę do Marszałka Województwa Podkarpackiego oraz do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska wynika, że Gmina Miasto Rzeszów osiągała wymagane przepisami prawa poziomy recyklingu i ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Nieodłącznym elementem systemu gospodarowania odpadami jest prowadzona kampania edukacyjna i informacyjna, która m.in. przyczynia się do propagowania selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz podnosi świadomość mieszkańców w zakresie potrzeby dbania o środowisko.

II.2.10.8. Odnawialne źródła energii

Warunki rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) oraz plan działań do roku 2020 zawarty jest w dokumentach: "Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Rzeszowa (Załącznik do Uchwały nr XLVII/1031/2017 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 sierpnia 2017 r.)" oraz "Wojewódzki program rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa podkarpackiego (Załącznik do uchwały nr XLIII/874/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 24 lutego 2014 r.)". Istotą planów i celem działań jest osiągnięcie korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, wynikających z działań zmniejszających emisję gazów cieplarnianych i redukcję poziomów niebezpiecznych związków w powietrzu.

Głównymi gałęziami OZE są przede wszystkim źródła energii: wodnej, pozyskanej z biomasy, słonecznej, wiatrowej, geotermalnej i pozyskanej z biogazu.

Energia wodna

Zgodnie z "Wojewódzkim programem rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa podkarpackiego" potencjał techniczny energetyki wodnej na terenie miasta jest niewielki i wynosi mniej niż 1 MW.

Obecnie na terenie miasta funkcjonuje jedna mała elektrownia wodna na rzece Wisłok, zlokalizowana na prawym brzegu, w okolicy mostu Karpackiego o mocy przyłączeniowej 0,66 MW. Elektrownia ta jest wpięta do sieci średniego napięcia PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów.

Energia z biomasy

Zgodnie z "Wojewódzkim programem rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa podkarpackiego" potencjał techniczny pozyskania biomasy do celów energetycznych jest niewielki i wynosi poniżej 11 GWh dla biomasy leśnej i około 30-50 GWh dla biomasy pozyskanej ze słomy i siana.

Energia słoneczna

Zgodnie z „Wojewódzkim programem rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa podkarpackiego” potencjał techniczny energetyki słonecznej na terenie miasta wynosi poniżej 26 MW, przy obciążeniu szczytowym wynoszącym około 130,2 MW (dane PGE, stan na 01.2020 r.).

Obecnie na terenie Rzeszowa brak jest zwartych systemów energetycznych opartych na energetyce słonecznej. Powstają i pracują pojedyncze instalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy 10,498 MW. Powstają również instalacje, będące w gestii miasta.

Spośród miejskich inwestycji w instalacje fotowoltaiczne warto przede wszystkim wyszczególnić:

- panele fotowoltaiczne znajdujące się na 53 budynkach miejskich, głównie na budynkach szkół, przedszkoli i domów pomocy społecznej. Łączna moc tych instalacji to 1056 kW,
- instalacje wykonane przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji, których moc wynosi:
    - 1 MW na terenie oczyszczalni ścieków w Rzeszowie,
    - 1,2 MW na terenie Zakładu Uzdatniania Wody w Rzeszowie,
    - 14,9 kW na budynku biurowym przy ul. Naruszewicza,
- inwestycję Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego o mocy instalacji 99,9 kW, zrealizowaną w 2019 roku.

Wytworzona energia zużywana jest w całości na potrzeby własne.

Ponadto w 2019 roku oddany do użytku został nowoczesny i ekologiczny Dworzec Lokalny. Panele fotowoltaiczne zamontowane są nie tylko na zadaszeniach peronów i dachu budynku, ale także na wentylowanej fasadzie. Dzięki nowoczesnym rozwiązaniom i inteligentnym systemom zarządzania budynkiem obiekt ten jest dodatnio energetyczny.

Energia wiatrowa

Zgodnie z "Wojewódzkim programem rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa podkarpackiego" potencjał techniczny energetyki wiatrowej na terenie miasta jest niewielki i wynosi mniej niż 230 GWh.

Obecnie na terenie miasta nie ma zainstalowanych elektrowni wiatrowych. Z uwagi na charakter miasta, liczne oddziaływania wysokich turbin wiatrowych i ich wpływ na otoczenie, nie zakłada się rozwoju energetyki wiatrowej.

Energia geotermalna

Zgodnie z "Wojewódzkim programem rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa podkarpackiego" potencjał techniczny energetyki geotermalnej na terenie miasta nie przekracza 10 MW, co jest niewielką wartością w porównaniu do zapotrzebowania na ciepło, które wynosi około 390,43 MW.

Na terenie miasta nie występują kompleksowe instalacje wykorzystujące to źródło energii. W związku z niewielkimi zasobami na terenie miasta w stosunku do koniecznych nakładów finansowych i tym samym brakiem możliwości ekonomicznego wykorzystania instalacji nie zakłada się rozwoju energetyki geotermalnej. Funkcjonujące pompy ciepła są indywidualnymi inwestycjami na potrzeby poszczególnych budynków.

Energia z biogazu

Zgodnie z "Wojewódzkim Programem Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego" potencjał techniczny produkcji biogazu rolniczego jest niewielki i wynosi poniżej 1 GWh. Duży potencjał, wynoszący około 10,95 GWh, istnieje przy produkcji biogazu z oczyszczalni ścieków.

Oczyszczalnia ścieków, należąca do MPWiK, do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, oprócz instalacji fotowoltaicznej wykorzystuje również biogaz, powstający przy fermentacji osadu ściekowego. Pobrany i oczyszczony gaz jest przechowywany w zbiorniku o pojemności 2640 m^3 i wykorzystywany do produkcji energii w nocy, kiedy panele fotowoltaiczne nie pracują i nie wytwarzają energii. Biogaz, za pomocą trzech kogeneratorów i jednego kotła, dostarcza energię elektryczną i cieplną w całości wykorzystywaną na potrzeby własne MPWiK. Moc instalacji energetycznej wynosi 1,05 MW a instalacji cieplnej 1,58 MW.

Podsumowując, rozwój OZE na terenie miasta jest adekwatny w stosunku do znanych zasobów naturalnych i znanego potencjału poszczególnych źródeł energii. W rozumieniu lokalnym, rozwój energii odnawialnej przewiduje się przede wszystkim dla energii słonecznej. Inwestycje w OZE na terenie Rzeszowa są własnością prywatnych odbiorców, firm a także miejskich instytucji i jednostek. Dostępność programów unijnych współfinansujących takie instalacje jest zachętą do dalszego rozwoju i zwiększania udziału OZE w ogólnym bilansie energetycznym miasta.

II.2.10.9. Telekomunikacja

Komercyjny dostęp do internetu w Rzeszowie zapewniony jest przez wielu dostawców krajowych oraz lokalnych. Sieci napowietrzne są modernizowane i zastępowane światłowodowymi, jeżeli jest taka możliwość – podziemnymi, poprawiając jakość i szybkość połączenia. W przypadku budowy nowej infrastruktury istnieje możliwość budowy kanalizacji kablowej (teletechnicznej) – systemu rur i studzienek, umożliwiających prowadzenie kabli sieci telekomunikacyjnych, np. światłowodów. W lokalizacjach, w których infrastruktura kablowa jest niedostępna, usługi są świadczone drogą bezprzewodową z wykorzystaniem technologii LTE. W planach większości krajowych operatorów jest rozbudowa nowej sieci 5G, która pozwala na znacznie szybsze i bardziej stabilne połączenia oraz mniejsze opóźnienia, co umożliwia wdrażanie np. infrastruktury autobusów autonomicznych oraz lepsze wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych. Pozwolenia

radiowe oraz urządzenia radiowe istniejące i planowane do realizacji, budzące często sprzeciw społeczny w gęsto zabudowanych obszarach, kontrolowane są przez Urząd Komunikacji Elektronicznej. Na terenie osiedla Baranówka zlokalizowany jest Radiowo-Telewizyjny Ośrodek nadawczy ("RTON Baranówka") – 64 metrowa wieża, zbudowana na potrzeby emitowania sygnału radia i telewizji na terenie miasta.

Od 2004 roku w Rzeszowie sukcesywnie rozwijano bezprzewodową sieć szerokopasmową "Resman". Na kilkudziesięciu budynkach urzędów i szkół zamontowano radiowe punkty dostępu do internetu dla mieszkańców, tzw. hotspoty. Oprócz darmowego internetu sieć ta zapewnia szkołom wewnętrzne sieci internetowe na potrzeby organizacji i komunikacji.

W ramach programów transportowych stworzona została sieć teleinformatyczna, służąca Zintegrowanemu Systemowi Zarządzania Ruchem i Transportem Publicznym, który umożliwia sterowanie sygnalizacją świetlną zgodnie z aktualnymi potokami ruchu, lokalizowanie autobusów MPK, podawanie rzeczywistego przyjazdu na przystanek na tablicach informacji pasażerskiej i nadawanie autobusom priorytetu na skrzyżowaniach. W tym celu wybudowano, głównie w okolicach największych skrzyżowań, maszty z antenami i nadajnikami oraz tablice zmiennej treści, informujące kierowców np. o utrudnieniach w ruchu. Z kolei strefa płatnego parkowania rozbudowana została o system kamer, czujników i sieci neuronowych, które w czasie rzeczywistym analizują dane o parkujących samochodach i przesyłają informacje o liczbie wolnych miejsc postojowych na danej ulicy, która wyświetlana jest na tablicach zmiennej treści, dedykowanych infrastrukturze parkingowej.

II.2.11. Środowisko

II.2.11.1. Warunki fizjograficzne

Rzeszów, zgodnie z podziałem na jednostki fizycznogeograficzne, położony jest na pograniczu dwóch podprowincji: Północnego Podkarpacia i Zewnętrznych Karpat Zachodnich, w granicach których wyodrębniono mezoregiony: Pradolinę Podkarpacką, Podgórze Rzeszowskie oraz Pogórze Dynowskie.

Pradolina Podkarpacka jest rozległym obniżeniem obejmującym północne, najniżej położone tereny miasta.

Podgórze Rzeszowskie obejmuje największą część Rzeszowa i jest wyraźnie wyniesione nad obniżenie Pradoliny Podkarpackiej. W zachodniej części miasta stanowi ono wysoczyznę erozyjno-akumulacyjną o specyficznej pofałdowanej rzeźbie terenu, wynikającej z występowania warstwy lessów o dużej miąższości, przykrywającej deniwelacje starszego podłoża. W części wschodniej miasta Podgórze ma charakter rozległej wierzchowiny o łagodnie nachylonych zboczach, a płaskie garby osadów trzeciorzędowych przykryte są piaskami i glinami czwartorzędowymi lub lokalnie warstwą lessów. Jedynie w rejonie osiedla Pobitno występują głęboko wcięte dolinki o charakterze wąwozów. Powierzchnię Podgórza rozcina szeroka dolina Wisłoka płynącego z południa na północ.

Pogórze Dynowskie obejmuje południowe i południowo-wschodnie obszary miasta, wyraźnie wyniesione ponad graniczącą z nimi dolinę Wisłoka. W części północnej stanowi wyrównaną powierzchnię terenu, rozciętą erozyjnie, natomiast w części południowej wyraźniej zaznaczają się twardzielcowe formy skalne. W obszarze Pogórza Dynowskiego występują formy morfologiczne takie jak: stoki o różnym nachyleniu i ekspozycji, zrównania wierzchowinowe, doliny nieckowate i wciosowe, osuwiska.

Pod względem geologicznym przeważający obszar miasta znajduje się w obszarze Zapadliska Przedkarpackiego, w granicach tzw. Zatoki Rzeszowskiej. Osady czwartorzędowe reprezentowane są przez utwory starsze – plejstoceńskie (wodno-lodowcowe, eoliczne, deluwialne, rzeczne – aluwialne) oraz młodsze osady holoceńskie (rzeczne i antropogeniczne). Zatokę tworzą utwory mioceńskie i fliszowe jednostki skolskiej nasunięte na ilasto-łupkowe utwory miocenu.

Południowo-wschodnia część oraz niewielki fragment południowy miasta znajdują się w zasięgu Karpat Zewnętrznych, w budowie których główny udział mają utwory fliszowe jednostki skolskiej, składające się z warstw krośnieńskich, warstw menilitowych i przejściowych oraz iłołupków

pstrych. Na terenach południowo-wschodnich miasta występują utwory kredowe reprezentowane przez warstwy inoceramowe, w partii stropowej silnie spękane i zwietrzałe.

Schemat 37. Mapa hipsometryczna wraz z podziałem morfologicznym

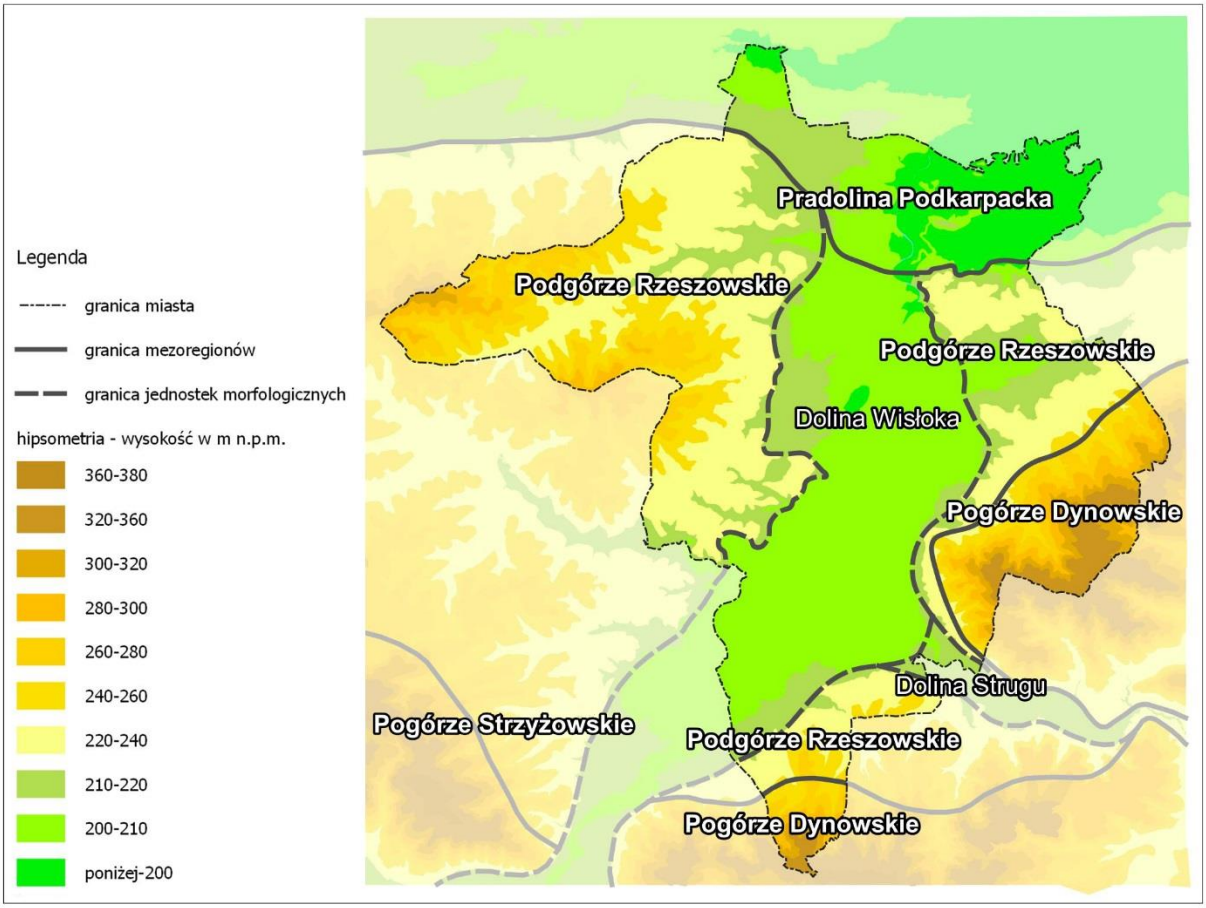

Źródło: opracowanie własne

Budujące terasę nadzalewową Wisłoka plejstoceńskie utwory rzeczne wykształcone są w spągu jako utwory piaszczyste lub piaszczysto-żwirowe. Przykrywają je mady rzeczne, reprezentowane przez pyły, pyły piaszczyste, gliny pylaste, lokalnie przewarstwione wkładkami namułów lub gruntów organicznych o zróżnicowanej miąższości.

Na obszarze terasy zalewowej Wisłoka oraz w dolinach jego dopływów występują holoceńskie utwory rzeczne. W obrębie terasy zalewowej są to piaski i żwiry, natomiast w dolinach bocznych występują gliny pylaste, pyły piaszczyste, lokalnie z domieszką części organicznych lub wkładkami namułów i torfów.

Pradolinę Podkarpacką budują utwory reprezentowane głównie przez piaski oraz utwory spoiste (gliny). Utwory te przykryte są lokalnie utworami zastoiskowymi osadzonymi przez cieki wodne wykorzystujące obniżenie Pradoliny.

Stoki Pogórza Dynowskiego budują utwory deluwialne, powstałe w wyniku wietrzenia skał fliszowych, reprezentowane przez gliny pylaste, gliny piaszczyste, gliny pylaste zwięzłe, pyły, lokalnie piaski pylaste. Podścielają je wietrzeliny i skały warstw inoceramowych.

II.2.11.2. Złoża surowców naturalnych

Na terenie miasta głównym udokumentowanym i eksploatowanym surowcem naturalnym jest gaz ziemny. Eksploatacja prowadzona jest z czterech złóż, dla których utworzono tereny i obszary górnicze, tj.:

- „Kielanówka-Rzeszów-1” utworzony dla złoża gazu ziemnego „Kielanówka – Rzeszów”, Decyzją MOŚZNiL Nr GK/wk/MN/1090/98 z dnia 12 marca 1998 r., która zmieniona została decyzją Ministra Środowiska Nr DGK-IV.4771.16. 2019.KA z dnia 19.04.2019 r.;
- „Zalesie”, dla złoża gazu „Zalesie” utworzony Decyzją MGiE Nr PP-V/385/90/pf z dnia 03.07.1990 r. z ostatnią zmianą Decyzją MŚ Nr DGK-IV.4771.1.2018.AT z dnia 24.05.2018 r.;
- „Załęże”, utworzony dla złoża gazu ziemnego „Załęże”, koncesja na wydobywanie gazu udzielona przez MŚ Nr 10/2011 z dnia 25 sierpnia 2011 r.;
- „Husów – Albigowa – Krasne 2”, utworzony dla złoża „Husów – Albigowa – Krasne” decyzją MŚ Nr DGK-IV.4771.18.2018.BG z dnia 31.07.2019 r.

Schemat 38. Złoża gazu ziemnego

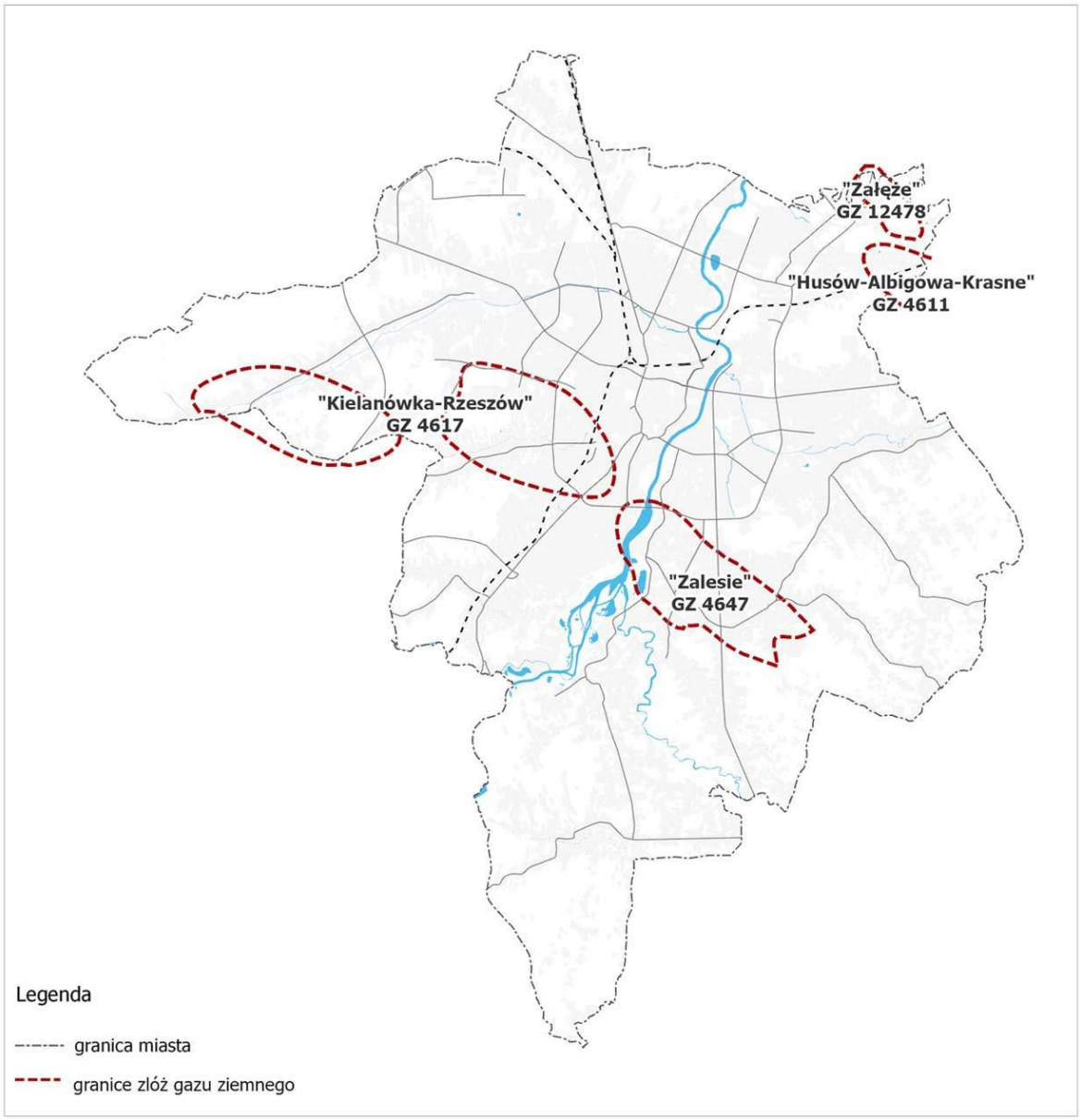

Źródło: opracowanie własne

Złoże „Husów – Albigowa – Krasne”, zgodnie z decyzją Ministra Środowiska z dnia 23 sierpnia 2019 r. znak: DGK-II.4772.7.2019.AW, udzielającą koncesji nr 3/2019/s, w horyzontach VII i VIIa pełni rolę podziemnego składowiska odpadów wydobywczych innych niż niebezpieczne, obojętne i promieniotwórcze. Dla podziemnego składowania odpadów wyznaczono obszar i teren górniczy „Krasne”.

W 2023 r. decyzją Prezydenta Miasta Rzeszowa (KS-K-G.6528.1.2023 z dnia 27.07.2023 r.) zatwierdzona została dokumentacja geologiczna złoża kruszywa naturalnego „Budziwój – Początek", zlokalizowanego na osiedlu Budziwój, w sąsiedztwie rzeki Wisłok, obejmującego działki o nr ewid. 324/2 i 323/3 obr. 225. Eksploatacja złoża nie jest prowadzona.

Na terenie miasta znajdują się dwa ujęcia wód mineralnych ID 16562 Rzeszów (otwory S-1 i S-2), z których tylko jedno (S-2) jest aktualnie eksploatowane i wykorzystywane do celów leczniczych w Zakładzie Wodolecznictwa i Rehabilitacji w Szpitalu Miejskim przy ul. Rycerskiej w Rzeszowie.

II.2.11.3. Zasoby przyrodnicze, w tym obszary podlegające ochronie prawnej

Walory przyrodnicze Rzeszowa wynikają z jego położenia na terenach o zróżnicowanych warunkach morfologicznych.

Wisłok i jego dopływy oraz ich doliny mają duże znaczenie dla zachowania bioróżnorodności w mieście i pełnionej przez nie funkcji korytarzy ekologicznych o znaczeniu lokalnym i regionalnym. Na terenie miasta na skutek silnej presji urbanizacyjnej zachodzi stały proces ubożenia rodzimej flory. Roślinność w obszarze zabudowanym wykazuje znaczny stopień przekształceń i posiada typowy charakter miejski. Są to w głównej mierze gatunki synantropijne. Najcenniejsze przyrodniczo obszary to szuwary i łęgi wierzbowe nadrzeczne wzdłuż Wisłoka i niektórych jego dopływów oraz w rejonie zbiornika zaporowego na Wisłoku. Tereny te objęto we fragmentach ochroną prawną w postaci obszaru Natura 2000 oraz rezerwatu przyrody i jego otuliny.

Wisłok z terenami nadrzecznymi, od granic Rzeszowa do zbiornika zaporowego, włączony jest do obszarów sieci Natura 2000. Stanowi fragment obszaru (OZW) PLH180030 Wisłok Środkowy z Dopływami. Został on utworzony w celu ochrony naturalnego charakteru koryta rzecznego Wisłoka wraz z towarzyszącymi rzece siedliskami oraz ochrony występującej w rzece chronionej ichtiofauny.
Rezerwat przyrody „Lisia Góra", ustanowiony rozporządzeniem MOŚZNiL z dnia 23 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody, obejmuje fragment lessowej skarpy ograniczającej dolinę Wisłoka. Celem jego utworzenia było zachowanie starodrzewu dębowego z licznymi dębami szypułkowymi okazałych rozmiarów. W jego granicach występuje skupisko około 100 dębów szypułkowych *(Quercus robur l.),* z których 10 drzew – dębów szypułkowych tworzy grupowy pomnik przyrody. Dla ochrony rezerwatu wyznaczona została jego otulina.

Nad Mrowlą wyznaczony został kolejny obszar Natura 2000 Mrowle Łąki PLH180043. W granicach miasta znajduje się jeden z czterech wchodzących w skład całego OZW Mrowle Łąki. Ochroną objęto tu ekosystemy łąkowe, miejscami zarastające w wyniku zaprzestania użytkowania. Tereny te zajęte są przez siedliska niżowych i górskich łąk świeżych oraz zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych, będących podstawą występowania tu bogatej chronionej lepidopterofauny tj. rzadko występujących gatunków motyli.

W Rzeszowie ustanowiono 67 pomników przyrody reprezentowanych przez pojedyncze drzewa (61) oraz zbiorowe pomniki przyrody (6), obejmujące łącznie 91 drzew.

Tabela 25. Wykaz pomników przyrody w Rzeszowie (stan na 1.04.2023 r.)

Lp.	Gatunek drzewa	Lokalizacja pomnika przyrody	Akt tworzący formę ochrony przyrody
1	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 1163/1; obr. 207 ul. 3-go Maja 15	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.
2	Platan klonolistny *(Platanus acerifolia)*	dz. nr 1278; obr. 207 ul. Zamkowa	Orz. PWRN w Rzeszowie Nr RLSop-004-9/75 z 25.09.1975 r.
3	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 1194; obr. 207 ul. Lisa – Kuli 12	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.

4	Kłęk kanadyjski (*Gymnocladus dioica)*	dz. nr 908/6; obr. 207 ul. Jagiellońska 24	Orz. PWRN w Rzeszowie Nr SGW-V-7140-29/82 z 18.07.1982 r.
5	Buk pospolity *(Fagus sylvatica)*	dz. nr 1419/11; obr. 207; park Miejski ul. Dąbrowskiego	Orz. PWRN w Rzeszowie Nr SGW-V-7140-33/82 z 31.07.1982 r.
6	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 579/10; obr. 214 ul. Witkacego	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.
7	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 593; obr. 214 ul. Bohaterów 12	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.
8	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)* – 11 sztuk Kasztanowiec zwyczajny *(Aesculus hipocastanum)* zbiorowy pomnik przyrody	dz. nr 874/2, 874/5; obr. 207 ul. Ks. Sondeja 9	Orz. PWRN w Rzeszowie Nr SGW-V-7140-21/82 z 11.11.1982 r.
9	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 868/5; obr. 207 ul. Ks. Jałowego	Orz. PWRN w Rzeszowie Nr SGW-V-7140-31/82 z 31.06.1982 r.
10	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)* – 2 sztuki zbiorowy pomnik przyrody	dz. nr 838/6; obr. 207 al. Cieplińskiego	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.
11	Kasztanowiec zwyczajny *(Aesculus hipocastanum)*	dz. nr 838/6; obr. 207 al. Cieplińskiego	
12	Jesion wyniosły *(Fraxinus excelsior)* – 2 sztuki zbiorowy pomnik przyrody	dz. nr 841; obr. 207 ul. Moniuszki 10	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.
13	Lipa drobnolistna *(Tilia cordata)* – 2 sztuki zbiorowy pomnik przyrody	dz. nr 841; obr. 207 ul. Moniuszki 10	
14	Lipa szerokolistna *(Tilia platyphyllos)*	dz. nr 951/3; obr. 207 ul. Zygmuntowska	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.
15	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 603/6; obr. 207 al. Piłsudskiego 28	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.
16	Wiąz szypułkowy *(Ulmus laevis)* – 2 sztuki zbiorowy pomnik przyrody	dz. nr 712/4; obr. 207 ul. Targowa 13	Orz. PWRN w Rzeszowie Nr SGW-V-7140-30/82 z 31.07.1982 r.
17	Wiąz szypułkowy *(Ulmus laevis)*	dz. nr 1076; obr. 207 ul. Spytka Ligęzy 10	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.
18	Wiąz szypułkowy *(Ulmus laevis)*	dz. nr 1099; obr. 207 ul. Szpitalna	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.

19	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 11/2; obr. 208 al. Rejtana 10	Orz. PWRN w Rzeszowie Nr SGW-V-7140-1/83 z 21.03.1983 r.
20	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 270/12; obr. 220 ul. hr. Tarnowskiej	Zarz. Nr 27/89 Woj. Rzesz. z 27 czerwca 1989 r.
21	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)* – 8 sztuk; 2 wywroty (D, E) zbiorowy pomnik przyrody	dz. nr 531/6; obr. 211 rezerwat leśny „Lisia Góra”	Orz. PWRN w Rzeszowie Nr RLSop-004-7/75 z 31 lipca 1975 r.
22	Lipa drobnolistna *(Tilia cordata)*	dz. nr 270; obr. 224 ul. Świętojańska 91	Uchwała Rady Miejskiej XII/78/99 z dnia 30 września 1999 r.
23	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 275; obr. 224 ul. Świętojańska 89	
24	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 284; obr. 224 ul. Świętojańska 35	
25	Kasztanowiec zwyczajny *(Aesculus hipocastanum)*	dz. nr 299/1; obr. 222 ul. Dworzysko	Rozporządzenie Wojewody Podkarpackiego z dnia 18 listopada 2002 r.
26	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 299/1; obr. 222 ul. Dworzysko	
27	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 300; obr. 222 ul. Dworzysko	
28	Dąb szypułkowy *(Quercus robur)*	dz. nr 300; obr. 222 ul. Dworzysko	
29	Klon pospolity *(Acer platanoides)*	dz. nr 301/3; obr. 222 ul. Dworzysko	
30	Jesion wyniosły *(Fraxinus excelsior)*	dz. nr 301/3; obr. 222 ul. Dworzysko	
31	Modrzew europejski *(Larix decidua)*	dz. nr 302/15; obr. 222 ul. Dworzysko	
32	Modrzew europejski *(Larix decidua)*	dz. nr 302/15; obr. 222 ul. Dworzysko	
33	Modrzew europejski *(Larix decidua)*	dz. nr 302/14; obr. 222 ul. Dworzysko	
34	Klon pospolity *(Acer platanoides)*	dz. nr 309/13; obr. 222 ul. Dworzysko	
35	Klon pospolity *(Acer platanoides)*	dz. nr 309/14; obr. 222 ul. Dworzysko	
36	Jesion wyniosły *(Fraxinus excelsior)*	dz. nr 309/13; obr. 222 ul. Dworzysko	
37	Miłorząb dwuklapowy „Józef” *(Ginko biloba)*	dz. nr 357/47; obr. 226 ul. Miłocińska	Uchwała Nr XI/102/07 Rady miejskiej w Głogowie Młp. z dnia 27 września 2007 r.
38	Platan klonolistny „Jan” *(Platanus acerifolia)*	dz. nr 357/47; obr. 226 ul. Miłocińska	
39	Dąb szypułkowy „Czech” *(Quercus robur)*	dz. nr 357/47; obr. 226 ul. Miłocińska	
40	Dąb czerwony „Kazimierz” *(Quercus rubra)*	dz. nr 357/47; obr. 226 ul. Miłocińska	
41	Dąb szypułkowy „Rus” *(Quercus robur)*	dz. nr 357/47; obr. 226 ul. Miłocińska	

42	Modrzew europejski „Mikołaj” *(Larix decidua)*	dz. nr 357/20; obr. 226 ul. Miłocińska	
43	Dąb czerwony „Lech” *(Quercus rubra)*	dz. nr 357/20; obr. 226 ul. Miłocińska	
44	Magnolia pośrednia „Małgorzata” *(Magnolia grandiflora)*	dz. nr 357/20; obr. 226 ul. Miłocińska	
45	Buk zwyczajny „Karol” *(Fagus sylvatica)*	dz. nr 357/38; obr. 226 ul. Miłocińska	
46	Dąb szypułkowy „Jan” *(Quercus robur)*	dz. nr 2169; obr. 207 ul. Podpromie	Uchwała Nr LI/1191/2017 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 21 listopada 2017 r.
47	Dąb szypułkowy „Julian” *(Quercus robur)*	dz. nr 2179/1; obr. 209 ul. Kiepury 19	Uchwała Nr LVII/1336/2018 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 marca 2018 r.
48	Tulipanowiec amerykański „Marian” (*Liriodendron tulipifera*)	dz. nr 1600/11; obr.223 ul. Jarowa 152	Uchwała Nr II/43/2018 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 4 grudnia 2018 r.
49	Lipa drobnolistna „Zofia” *(Tilia cordata)*	dz. nr 994/1; obr. 218 ul. Traugutta 39a	Uchwała Nr II / 44 / 2018 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 4 grudnia 2018 r.
50	Jesion wyniosły „Mateusz” *(Fraxinus excelsior)*	dz. nr 949; obr. 207 ul. Moniuszki	Uchwała nr VI/102/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 stycznia 2019 r.
51	Dąb szypułkowy „Franciszek” *(Quercus robur)*	dz. nr 1815; obr. 225 ul. Budziwojska 413	Uchwała Nr VI/101/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 stycznia 2019 r.
52	Buk zwyczajny „Tadeusz” *(Fagus sylvatica)*	dz. nr 868/4; obr. 207; park Jedności Polonii z Macierzą przy ul. Pułaskiego	Uchwała Nr VI/103/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 29 stycznia 2019 r.
53	Topola szara „Anna” *(Populus canescens)*	dz. nr 531/7; obr. 211; przy ścieżce pieszo-rowerowej w sąsiedztwie rezerwatu „Lisia Góra”	Uchwała Nr XVII/337/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 sierpnia 2019 r.
54	Topola szara „Wanda” *(Populus canescens)*	dz. nr 579/6; obr. 214 park na osiedlu Kmity (al. Witosa, ul. Wyspiańskiego)	Uchwała Nr XVII/338/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 sierpnia 2019 r.
55	Dąb szypułkowy „Kasper Eugeniusz” *(Quercus robur)*	dz. nr 3599/2; obr. 222 ul. Magórska 53	Uchwała Nr XXI/476/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 19 listopada 2019 r.
56	Jesion wyniosły “Sebastian” *(Fraxinus excelsior)*	dz. nr 2060/12; obr.219 ul. Powstańców Śląskich	Uchwała Nr XXII/499/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 3 grudnia 2019 r.
57	Dąb szypułkowy „Jakub” *(Quercus robur)*	dz. nr 2539/3; obr. 209; park Zalesie; ul. Wieniawskiego	Uchwała Nr XXVI/554/2020 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 28 stycznia 2020 r.
58	Modrzew europejski „Słotek” *(Larix decidua)*	dz. 1102/13 obr. 221 przy ul. Św. Marcina	Uchwała Nr XXXVI/729/2020 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 25 sierpnia 2020 r.

59	Platan klonolistny „Roch” *(Platanus acerifolia)*	dz. 2060/12 obr. 219 ul. Powstańców Śląskich	Uchwała Nr XXXVIII/784/2020 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 27 października 2020 roku
60	Lipa szerokolistna (Tilia platyphyllos) Jadwiga	dz. nr 659/2 w obrębie nr 207 ul. Piłsudskiego	Uchwała Nr XL/842/2020 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 15 grudnia 2020 r.
61	Wiąz pospolity „Lucjan” *(Ulmus minor)*	dz. 335/3 obr. 207 w pasie drogowym ul. Kochanowskiego	Uchwała Nr XLIII/920/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 23 lutego 2021 r.
62	Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) ,,Józef”	dz. nr 607/8; obr. 207 plac Ofiar Getta ul. Sobieskiego	Uchwała Nr LXVIII/1506/2022 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 25 października 2022 roku
63	Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) „Henryk”	dz. nr 69/12; obr. 207 ul. Rycerska	Uchwała Nr LXVIII/1505/2022 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 25 października 2022 roku
64	Kasztanowiec zwyczajny (*Aesculus hippocastanum*) „Adam”	dz. nr 1717/16; obr. 208 ul. Podwisłocze	Uchwała Nr LXVIII/1504/2022 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 25 października 2022 roku
65	Topola euroamerykańska (*Populus x euroamericana*)	dz. nr 1083/109; obr. 207	Uchwała Nr LXXV/1653/2023 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 28 lutego 2023 roku
66	Bez czarny *(Sambucus nigra)* „Juliusz”	dz. nr 1132/28; obr. 207 ul. Słowackiego	Uchwała Nr LXXVI/1688/2023 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 28 marca 2023 roku
67	Jesion pensylwański *(Fraxinus pennsylvanica)* „Mikołaj”	dz. nr 494/1; obr. 207 ul. Św. Mikołaja	Uchwała Nr LXXXI/1782/2023 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 20 czerwca 2023 roku

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miasta Rzeszowa oraz www.geoserwis.gdos.gov.pl

Zalew Rzeszowski, utworzony na Wisłoku jako zbiornik zaporowy, pierwotnie zajmował powierzchnię 120 ha. W wyniku stopniowego zamulania, powierzchnia ta zmalała do około 40 ha. Obecnie trwają prace nad odmuleniem i zwiększeniem jego powierzchni. Główne funkcje zbiornika to zapewnienie prawidłowego funkcjonowania brzegowego ujęcia wody, zabezpieczenie przed wodami powodziowymi oraz zapewnienie terenów rekreacji dla mieszkańców miasta. Skutkiem stopniowego zamulenia zbiornika powstało wiele ciekawych form przyrodniczych. Przeplatają się tu nowe lasy łęgowe z fragmentami dawnych łęgów, zachowanych jednak tylko w szczątkowej formie. W obszarze zalewu znajduje się duża wyspa, zwana zwyczajowo Ptasią Wyspą, która (jako jedyna) posiada wieloletni drzewostan. Na jej obszarze swoje gniazda mają liczne gatunki ptaków, w tym chronionych prawem.

Jednym z ważniejszych stanowisk roślin chronionych prawem poza ww. obszarami chronionymi jest stanowisko zimowita jesiennego usytuowane na podmokłych łąkach na terenie parku Papieskiego niedaleko Katedry.

II.2.11.4. System ekologiczny miasta

Główną osią ekologiczną miasta jest dolina Wisłoka. Jest to istotny element krajobrazu, pełniący jednocześnie funkcje klimatyczne, biologiczne, hydrologiczne, wpływając korzystnie na stan aerosanitarny miasta i lokalne warunki bioklimatyczne. Dolina Wisłoka pełniąca funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym, łączy tereny o wysokich wartościach przyrodniczych położone poza granicami miasta tj. Pogórze Karpackie i Kotlinę Sandomierską.

W granicach miasta korytarz ekologiczny Wisłoka wspomagany jest lokalnymi ciągami ekologicznymi, jakie tworzą jego dopływy. W części prawobrzeżnej system ten zachował ciągłość, zwłaszcza w obrębie głównych dopływów Wisłoka. W części lewobrzeżnej na skutek silnej antropopresji system stracił ciągłość poprzez procesy urbanizacyjne, głównie w centrum miasta (skanalizowanie cieków, zasypanie ich dolin).

Zachodni, niewielki fragment miasta położony na terenie osiedla Bzianka, znajduje się w zasięgu sieci regionalnych korytarzy migracji dużych ssaków wyznaczonych przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków): „Roztocze – Pogórze Przemyskie" i „Pogórze Strzyżowskie", które stanowią część Korytarza Południowego. Jest to jeden z głównych korytarzy migracji dużych ssaków o znaczeniu krajowym.

W obszarze śródmieścia funkcje ekologiczne pełnią niewielkie tereny zieleni urządzonej. Tereny te nie są wzajemnie powiązane i mają charakter oddzielnych wysp o znaczącym, korzystnym wpływie na mikroklimat i warunki aerosanitarne w danej części miasta.

Schemat 39. Tereny zielone na obszarze miasta

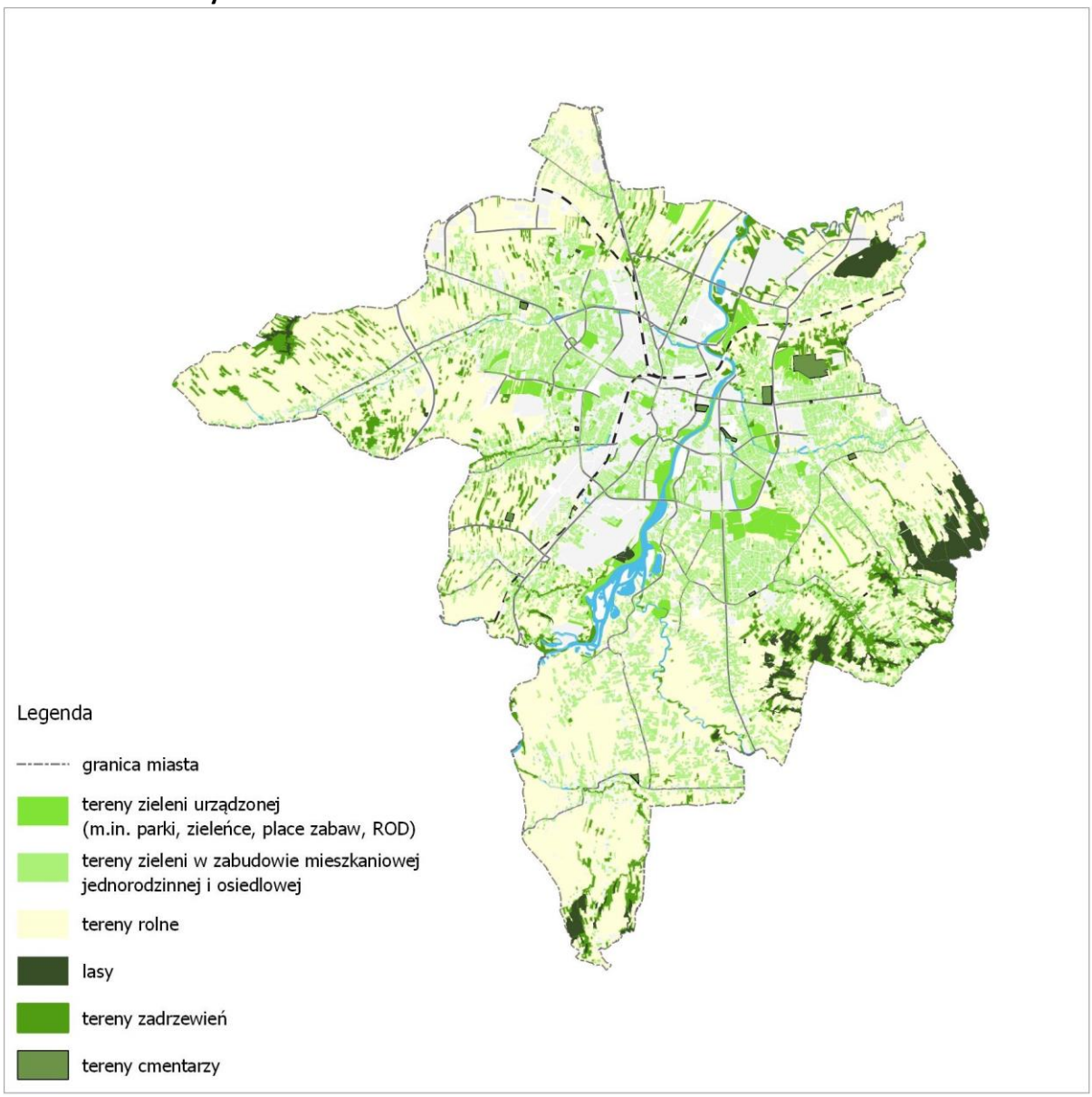

Źródło: własne w oparciu o dane Zarządu Zieleni Miejskiej w Rzeszowie oraz Ewidencję gruntów i budynków

W mieście istnieje system terenów zieleni urządzonej, który tworzą parki, skwery, zieleńce, ogrody działkowe, niektóre cmentarze, place zabaw związane z dużą ilością zieleni, a także zieleń wewnątrzosiedlowa, zieleń związana z zabudową jednorodzinną oraz zieleń przyuliczna. System zieleni urządzonej wraz z lasami, terenami zadrzewionymi i zakrzaczonymi, terenami dolin rzecznych, terenami przestrzeni produkcji rolnej spełnia ważną funkcję nie tylko przyrodniczą, ale także rekreacyjną, retencji wody opadowej. Tworzy korzystne warunki aerosanitarne, wpływa korzystnie na lokalny mikroklimat i kształtowanie odpowiednich warunków życia w mieście.

Tereny zielone, uprawy rolne, łąki, pastwiska, lasy, zakrzaczenia oraz wody tworzą błękitno-zieloną infrastrukturę miasta. Wobec zmian klimatu, ochrona terenów o dużym znaczeniu ekologicznym powinna być szczególnie istotna ze względu na pełnione funkcje biologiczne, klimatyczne czy krajobrazotwórcze. Tereny te pełnią także funkcje ochronne, społeczno-środowiskowe, w tym klimatyczne. Wpływają na schładzanie miasta w okresach upalnych i zmniejszają zanieczyszczenia powietrza. Różnorodne formy zieleni, a także tereny upraw rolnych oraz lasów, cechują się dużą bioróżnorodnością, a tym samym zasilają system ekologiczny miasta, pełniąc szczególną rolę w procesie adaptacji miasta do zmian klimatu.

W Rzeszowie znajduje się 15 parków w większości o niewielkiej powierzchni obejmujących ogółem ok. 83,54 ha. W trakcie realizacji jest park przy ul. Czudeckiej o planowanej powierzchni ok. 2,15 ha. Uzupełnieniem zieleni miejskiej urządzonej są zieleńce i skwery o powierzchniach do 2 ha, których jest w mieście 86. Zajmują one łącznie powierzchnię ok. 86,02 ha.

Tereny zieleni w obszarze miasta mają znaczenie dla zapewnienia nie tylko funkcji rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców, ale także właściwego mikroklimatu, w szczególności w obszarze znaczącego zurbanizowania. Ponadto ograniczają skutki długotrwałych okresów występowania wysokich temperatur oraz spływu powierzchniowego wód opadowych w przypadku nawalnych opadów (a tym samym ograniczania podtopień występujących w czasie deszczy nawalnych). Funkcje te pełnią przede wszystkim tereny użytkowane rolniczo, tereny związane z zielenią osiedlową, ogrodami przydomowymi w zabudowie jednorodzinnej, a także ogrodami działkowymi.

Tabela 26. Parki w Rzeszowie w 2021 r.

Lp.	Nazwa parku	Powierzchnia [ha]
1.	park Aktywnego Wypoczynku	3,10
2.	park Kultury i Wypoczynku	15,75
3.	park Papieski	18,18
4.	park Inwalidów Wojennych	2,46
5.	Olszynki	4,58
6.	park Jędrzejowiczów przy ul. Rycerskiej	2,52
7.	park im. Wł. Szafera (Słocina)	3,48
8.	park Miłocin	2,19
9.	park Kmity	7,65
10.	park Jedności Polonii z Macierzą	5,17
11.	Ogród Miejski im. Solidarności	4,26
12.	park Sybiraków	8,12
13.	park przy ul. Bieckiej – Odrzykońskiej	3,85
14.	park błogosławionej Karoliny Kózki	0,58
15.	park przy ul. Wieniawskiego	1,65
		łącznie ok. 83,54
16.	*park przy ul. Czudeckiej – w trakcie realizacji*	*ok. 2,15*

Źródło: Zarząd Zieleni Miejskiej w Rzeszowie

II.2.11.5. Uwarunkowania aerosanitarne

W Rzeszowie istotne znaczenie dla wymiany powietrza mają korytarze przepływu powietrza, położone na kierunkach przeważających wiatrów tj.: zachodnim i południowo-zachodnim, zapewniające napływ świeżego i chłodnego powietrza do wnętrza miasta i odprowadzające powietrze z jego centrum poza granice.

Korytarzami napływu powietrza są przede wszystkim doliny rzeczne (w szczególności dolina Wisłoka), otwarte tereny rolne, a także główne ciągi komunikacyjne. Część rynien spływu powietrza ze zboczy Pogórza Dynowskiego wspomaga korytarze głównych przepływów powietrza, zasilając je stosunkowo czystym powietrzem. Zalicza się do nich doliny (rynny) mające swe odcinki źródłowe na terenach zalesionych.

W Rzeszowie w ramach monitoringu powietrza badane są: dwutlenek azotu (NO_2), dwutlenek siarki (SO_2), tlenek węgla (CO), benzen, ozon, pyły zawieszone w powietrzu: PM10 i PM2,5 oraz ołów, arsen, kadm, nikiel oraz benzo(a)piren w pyle PM10. Wszystkie te zanieczyszczenia dostają się do atmosfery głównie w wyniku spalania paliw kopalnych (w elektrociepłowni, indywidualnych paleniskach domowych i środkach komunikacji samochodowej) i odpadów (w spalarni odpadów), a także w wyniku prowadzonych procesów produkcyjnych w przemyśle i usługach oraz rolnictwie.

Schemat 40. Róża wiatrów dla Rzeszowa

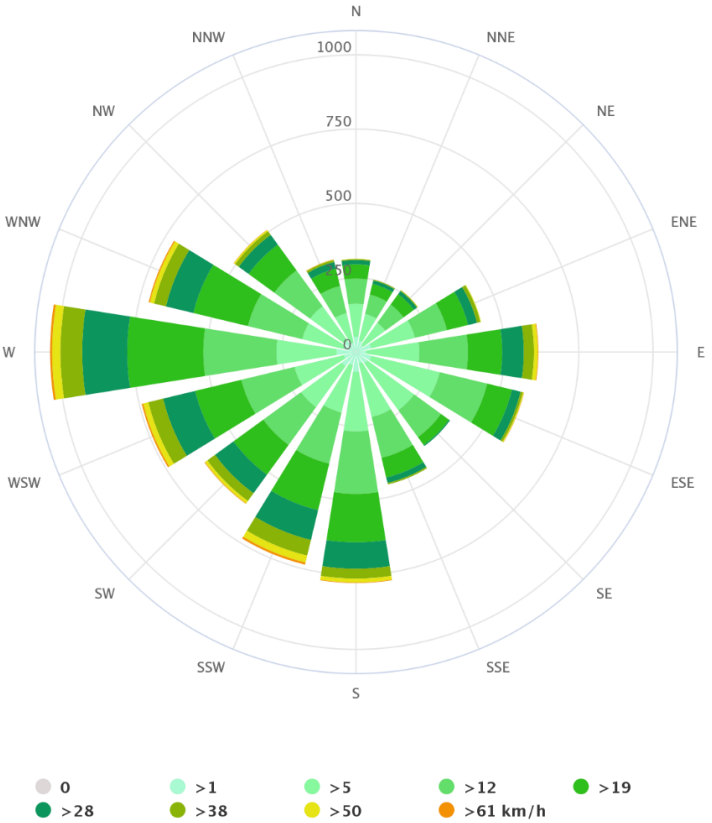

Źródło: www.meteoblue.com. Diagram oparty na 30-letnich symulacjach modeli pogodowych [dostęp: 15.02.2021]

Do miasta docierają masy stosunkowo czystego powietrza z terenów sąsiadujących. Największe problemy z jakością powietrza pojawiają się w związku z emisją pyłów zawieszonych PM10, PM2,5, benzo(a)pirenu, szczególnie w obszarach zabudowy jednorodzinnej oraz w rejonie zwartej zabudowy śródmiejskiej. Przyczyną występowania podwyższonych wartości stężeń zanieczyszczeń w tych obszarach, przede wszystkim w okresie zimowym, jest emisja ze źródeł indywidualnego ogrzewania budynków. Inne przyczyny to komunikacja drogowa. W 2018 roku w strefie miasto Rzeszów wykazano przekroczenia zawartości pyłów PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w powietrzu

i stwierdzono konieczność podjęcia działań naprawczych. W roku 2019 na obszarze strefy miasto Rzeszów badania monitoringowe wykazały przekroczenia poziomu docelowego dla stężenia średniorocznego jedynie w zakresie zawartości benzo(a)pirenu w pyle PM10.

Obniżenie emisji pyłów w Rzeszowie, w tym benzo(a)pirenu, nastąpiło w związku z działaniami podejmowanymi na rzecz czystego powietrza. Podejmowane są systematyczne działania na rzecz likwidacji kotłów na paliwa stałe, które zastępuje miejska sieć ciepłownicza. Stale prowadzony jest także rozwój i modernizacja miejskiej sieci ciepłowniczej, działania na rzecz termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, montaż na tych obiektach kolektorów słonecznych, stopniowo unowocześniany jest tabor komunikacji miejskiej. Miasto podejmuje także działania edukacyjne i informacyjne dla mieszkańców z zakresu ochrony powietrza oraz wspiera mieszkańców w zakresie pozyskania środków na modernizację źródeł ogrzewania indywidualnego. Dodatkowo systematycznie następuje poprawa nawierzchni dróg oraz przebudowa układu komunikacyjnego dla maksymalnego przekierowywania ruchu tranzytowego poza miasto do autostrady A4 oraz drogi ekspresowej S19.

Na obszarze miasta, zgodnie z uchwałą nr LII/869/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa podkarpackiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (tzw. uchwała antysmogowa), obowiązuje m.in. zakaz stosowania jako opału: węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem, mułów i flotokoncentratów węglowych oraz paliw produkowanych z ich wykorzystaniem. Ponadto w Rzeszowie od 28 października 2020 r. obowiązują zapisy Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów – z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 wraz z rozszerzeniem związanym z osiągnięciem krajowego celu redukcji narażenia i z uwzględnieniem poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz z Planem Działań Krótkoterminowych", który określa skuteczne i możliwe do zrealizowania działania na rzecz poprawy. W uchwale, a także w Programie wskazano na konieczność dążenia do likwidacji ogrzewania indywidualnego wykorzystującego paliwo stałe i zastąpienia go ogrzewaniem bezemisyjnym lub niskoemisyjnym m.in. poprzez podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej lub wykorzystanie ogrzewania elektrycznego, gazowego, pomp ciepła lub innych źródeł odnawialnej energii.

II.2.11.6. Klimat akustyczny

Ocena klimatu akustycznego miasta dokonana w sporządzonym w 2017 r. opracowaniu „Mapa akustyczna Miasta Rzeszowa", wykazała, że obszar 3,521 km^2 narażony jest na przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu drogowego w porze dziennej (L_{DWN}) na poziomie 0–10 dB (stan warunków akustycznych: „niedobry"), a 0,175 km^2 narażony jest na przekroczenia 10–20 dB (stan warunków akustycznych „zły"). Powierzchnia obszarów najbardziej zagrożonych hałasem drogowym w porze nocnej (L_N), na których stan środowiska określono jako „niedobry", wynosi 3,808 km^2, a terenów, na których stan środowiska określono jako „zły" wynosi ok. 0,157 km^2. Tereny o „bardzo złych" warunkach akustycznych w porze dziennej i nocnej, czyli przekroczeniach w skali powyżej 20 dB, nie występują.

Obszary zagrożone hałasem drogowym położone są wzdłuż głównych ulic Rzeszowa tj. Piłsudskiego, Krakowskiej, Lwowskiej, Armii Krajowej, Rejtana, Sikorskiego, Warszawskiej, Lubelskiej, Marszałkowskiej, Lisa-Kuli, Dąbrowskiego, Hetmańskiej oraz Szopena.

W Rzeszowie hałas kolejowy jest drugorzędnym zagrożeniem w stosunku do hałasu drogowego. Największe oddziaływania akustyczne generuje ruch pociągów po magistralnej linii kolejowej nr 91 Kraków Główny – Medyka, co wynika z jej obciążenia ruchem i prędkości pociągów. Zdecydowanie mniejsze oddziaływania generują regionalne linie kolejowe nr 106 relacji Rzeszów Główny – Jasło oraz nr 71 relacji Ocice – Rzeszów Główny. Powierzchnia obszarów zagrożonych długookresowym hałasem kolejowym (L_{DWN}), na których stan środowiska określa się jako „niedobry", „zły" wynosi zaledwie 0,022 km^2 i dotyka 5 lokali mieszkalnych, a w porze nocy jest to 0,003 km^2.

Mieszkańcy miasta, pomimo lokalizacji w sąsiadującej z nim gminie Trzebownisko portu lotniczego „Rzeszów – Jasionka” oraz lotniska szkoleniowego „Rzeszów”, nie są narażeni na hałas powodowany przez startujące i lądujące samoloty. Z kolei zlokalizowane w mieście na terenie Szpitala Wojewódzkiego Nr 2 lądowisko śmigłowców sanitarnych generuje uciążliwości, które uznać należy za pomijalnie małe, z uwagi na niewielką częstotliwość lądowań i startów oraz lokalizację lądowiska pomiędzy budynkami szpitala.

Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu, którego źródłem są zakłady przemysłowe, mają w mieście bardzo ograniczony zasięg. Powierzchnia obszarów zagrożonych długookresowym hałasem przemysłowym w okresie doby wynosi zaledwie 0,039 km^2 i dotyczy ok. 200 mieszkańców.

W 2022 r. opracowana została „Strategiczna Mapa Hałasu Miasta Rzeszowa”, zgodnie z którą na przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego wyrażonego wskaźnikiem LDWN narażony jest obszar o powierzchni ok. 1,767 km^2. Warunki te dotyczą 3,4 tys. mieszkańców. Powierzchnia obszarów zagrożonych hałasem drogowym w porze nocnej (LN), wynosi 0,761 km^2 i dotyczy 2,2 tys. mieszkańców. Zgodnie z ww. mapą, bardzo niewielkie obszary narażone są na przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu kolejowego i hałasu przemysłowego.

Schemat 41. Uwarunkowania akustyczne i tereny narażone na ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne pochodzące z różnych źródeł

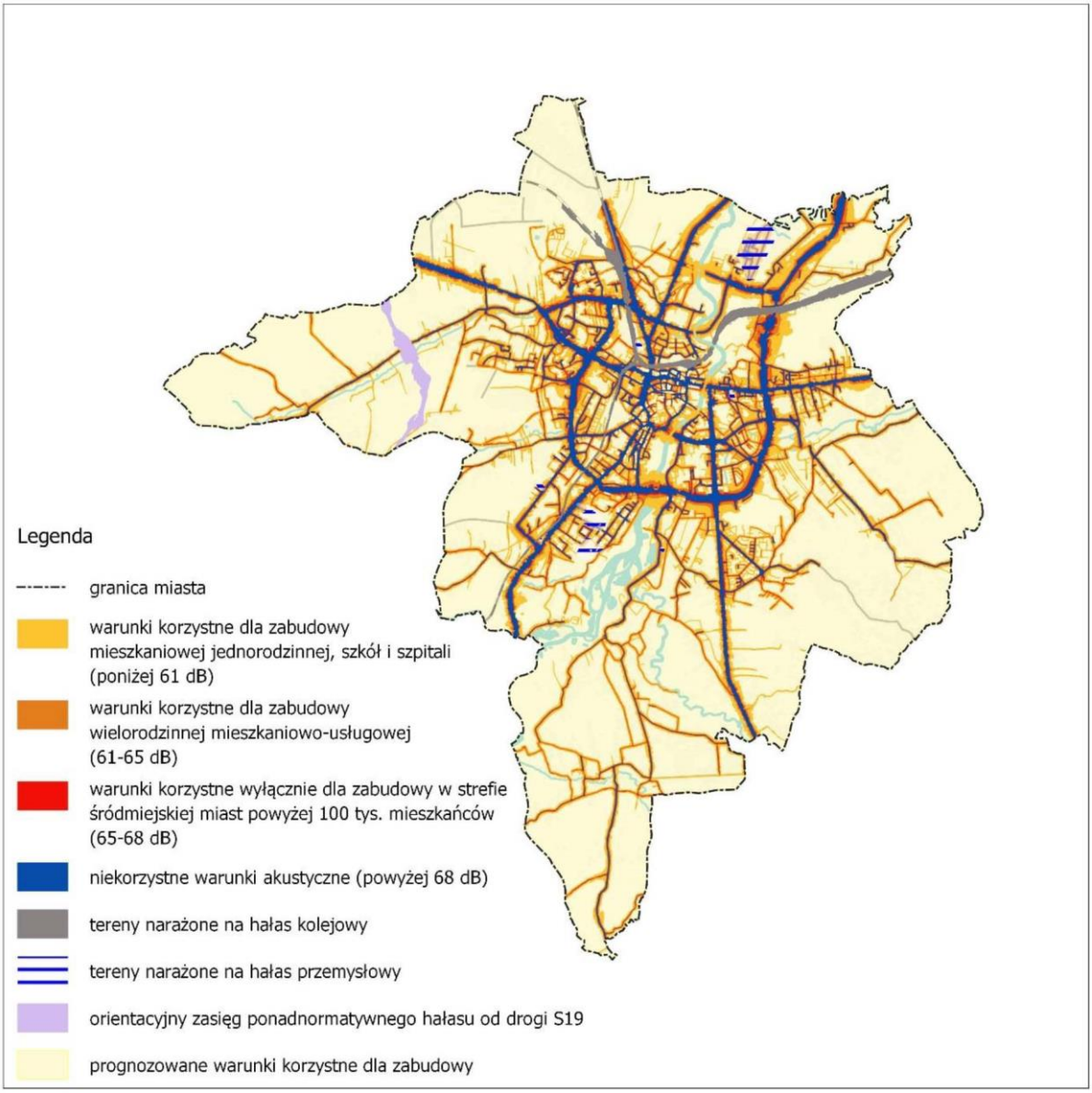

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane UM Rzeszowa, http://mapaakustyczna.erzeszow.pl/ [2021 r.]

II.2.11.7. Wody powierzchniowe i podziemne

Wody podziemne na obszarze miasta Rzeszowa związane są z serią utworów czwartorzędowych, trzeciorzędowych, kredowych.

Wody związane z serią utworów czwartorzędowych to przede wszystkim wody występujące w obszarze doliny Wisłoka i Pradoliny Podkarpackiej. Największymi zasobami cechuje się Pradolina Podkarpacka, gdzie miąższość warstwy wodonośnej osiąga lokalnie nawet 20,0 m. W obszarze doliny Wisłoka wody poziomu czwartorzędowego związane są z utworami rzecznymi budującymi terasy Wisłoka. Są to wody o zwierciadle napiętym, lokalnie swobodnym. Głębokość zalegania tego poziomu zależy od ukształtowania terenu. Wody czwartorzędowe w dolinie Wisłoka zasilane są infiltrującymi wodami opadowymi i roztopowymi, a także pozostają w kontakcie hydraulicznym z wodami Wisłoka i jego dopływów.

W obszarze Podgórza Rzeszowskiego wody poziomu czwartorzędowego związane są z utworami wodnolodowcowymi, piaskami lub żwirami i pospółkami. Zlokalizowane są tu ujęcia na osiedlu Słocina i na osiedlu Wilkowyja (teren Szpitala Wojewódzkiego Nr 2). W zachodnich obszarach Podgórza Rzeszowskiego, zbudowanego w przewadze z osadów lessowych, wody poziomu czwartorzędowego występują w osadach piaszczysto-żwirowych zalegających na głębokości ponad 20,0 m. Lokalnie, ze względu na brak osadów piaszczysto-żwirowych podścielających lessy, tworzą się obszary bezwodne.

Wody kredowe występujące w rejonie Pogórza Dynowskiego nie tworzą ciągłego poziomu i mają charakter wód szczelinowo-porowych.

Trzeciorzędowy poziom wód występuje w piaszczystych przewarstwieniach osadów górnego tortonu. W północnych obszarach miasta stwierdzono występowanie dwóch lub trzech poziomów warstw wodonośnych. Szczegółowe analizy wody wykazały, że jest to woda typu chlorkowo – sodowo (solanka) – bromkowo – jodkowo – borowa o wysokiej mineralizacji. Woda ta ujmowana jest otworem na terenie Szpitala Miejskiego przy ul. Rycerskiej i wykorzystywana w celach leczniczych w szpitalnym Zakładzie Wodolecznictwa i Rehabilitacji.

Występowanie wód geotermalnych w Rzeszowie zostało przebadane w trakcie prac geologiczno-poszukiwawczych ropy i gazu ziemnego. Przeprowadzone analizy wykazały, że temperatura wód na głębokości 1500–2000 m nie przekracza wartości 35–38°C, a zatem energia pochodząca ze złóż wód geotermalnych w obszarze miasta nie jest wystarczająca dla pokrycia zapotrzebowania na energię dla nawet jednego kompleksu rekreacyjno-leczniczego.

Północny fragment Rzeszowa położony jest w granicach głównego zbiornika wód podziemnych GZWP Nr 425 „Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów", największego udokumentowanego zbiornika wód podziemnych w obrębie województwa podkarpackiego.

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód podziemnych (JCWPd), obszar miasta znajduje się w granicach JCWPd 153 (północna i środkowa część) oraz JCWPd 152 (część południowa). Każda z tych JCWPd jest monitorowana, a ich stan ilościowy i stan chemiczny oceniono jako dobry. Te jednolite części wód podziemnych nie są zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, którymi jest co najmniej utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ilościowego. Ww. jednolite części wód podziemnych znajdują się w wykazie obszarów chronionych z uwagi na przeznaczenie ich do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

W granicach Rzeszowa wyodrębniono 10 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Pięć z nich, tj.: Wisłok od Stobnicy do stopnia Rzeszów, Strug od Chmielnickiej Rzeki do ujścia, Strug do Chmielnickiej Rzeki, Mrowla, Lubenia i Lubcza, znalazło się w wykazie obszarów przeznaczonych dla ochrony siedlisk lub gatunków zależnych od wód.

Dwie, tj. Wisłok od Stobnicy do stopnia Rzeszów i Wisłok od Zbiornika Rzeszów do Starego Wisłoka, ujęto w wykazie obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym. Natomiast tylko jedna, tj. Wisłok od Stobnicy do stopnia Rzeszów, znalazła

się w wykazie części wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia i JCW przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych. Wszystkie JCW są wrażliwe na eutrofizację

Tabela 27. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP)

Lp.	Nazwa i kod JCWP	Status JCWP	Ogólna ocena stanu JCWP	Zagrożenie ryzykiem nieosiągnięcia celów	Cele środowiskowe	Wykazy obszarów chronionych				
						JCW przeznaczone do poboru wody	JCW przeznaczona do celów rekreacji/kąpielisk	Wrażliwa na eutrofizację	Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub	Obszary przeznaczone do ochrony gat. zwierząt wodnych o znaczeniu
1	Wisłok od Stobnicy do stopnia Rzeszów PLRW 200008226579	SZCW	zły stan	tak	umiarkowany potencjał ekologiczny, zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny i gat. o znaczeniu gospodarczym, dobry/poniżej dobrego stan chemiczny	tak	tak	tak	tak	tak
2	Lubenia PLRW 2000072265529	NAT	brak danych	tak	umiarkowany stan ekologiczny, zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny, dobry stan chemiczny	nie	nie	tak	tak	nie
3	Strug od Chmielnickiej Rzeki do ujścia PLRW 20000722657499	NAT	zły stan	tak	umiarkowany stan ekologiczny, zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny, dobry/poniżej dobrego stan chemiczny	nie	nie	tak	tak	nie
4	Strug do Chmielnickiej Rzeki PLRW 2000042265747	NAT	zły stan	tak	umiarkowany stan ekologiczny, zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny, dobry/poniżej dobrego stan chemiczny	nie	nie	tak	tak	nie
5	Lubcza PLRW 2000062265589	SZCW	zły stan	tak	dobry potencjał ekologiczny dobry stan chemiczny	nie	nie	tak	tak	nie
6	Mrowla PLRW 20001022669	SZCW	zły stan	tak	umiarkowany stan ekologiczny, zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny,	nie	nie	tak	tak	nie

					dobry/poniżej dobrego stan chemiczny					
7	Wisłok od zb. Rzeszów do Starego Wisłoka PLRW 200011226739	SZCW	zły stan	tak	umiarkowany potencjał ekologiczny, zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny i gat. o znaczeniu gospodarczym, dobry stan chemiczny	nie	nie	tak	nie	tak
8	Malawka PLRW 200006226594	NAT	brak danych	tak	dobry stan ekologiczny, zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny, dobry stan chemiczny	nie	nie	tak	nie	nie
9	Przyrwa PLRW 20006226596	NAT	zły stan	tak	umiarkowany stan ekologiczny, zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny, dobry stan chemiczny	nie	nie	tak	nie	nie
10	Stary Wisłok PLRW 200010226749	NAT	zły stan	tak	umiarkowany stan ekologiczny, zapewnienie drożności dla migracji ichtiofauny, dobry stan chemiczny	nie	nie	tak	nie	nie

Źródło: opracowanie własne na podst. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 04.11.2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych na obszarze miasta wynikają ze zrzutów ścieków komunalnych i przemysłowych. Są to również zanieczyszczenia tranzytowe dostarczane wodami powierzchniowymi spoza miasta. Na obszarach pozbawionych infrastruktury komunalnej można się spodziewać zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez niekontrolowane zrzuty ścieków z terenów zabudowanych, trafiające do gruntu, rowów melioracyjnych bądź bezpośrednio do cieków, a także spływów powierzchniowych z terenów rolnych w związku z nawożeniem gruntów.

II.2.11.8. Promieniowanie elektromagnetyczne

Na kształtowanie pól elektromagnetycznych w Rzeszowie mają wpływ zarówno źródła liniowe, jak i punktowe, emitujące promieniowanie niejonizujące w zakresie częstotliwości poniżej 300 GHz, tj.: nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowych, linie i stacje elektroenergetyczne, stacje radiolokacyjne oraz urządzenia radionadawcze i telewizyjne. Przeprowadzone w roku 2018 przez WIOŚ w Rzeszowie badania w 5 punktach kontrolno-pomiarowych na terenie miasta, zlokalizowanych w miejscach dostępnych dla ludności, nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

II.2.11.9. Zagrożenia środowiskowe, w tym dla zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia

Naturalne zagrożenia geologiczne

W obszarze Pogórza Dynowskiego, w obrębie stoków o dużych nachyleniach, a także w dolinach rzecznych, gdzie obserwuje się skutki erozji cieków, występują procesy geodynamiczne. Występujące osuwiska (aktywne ciągle, aktywne okresowo, nieaktywne) zostały zinwentaryzowane. Dla każdego została opracowana karta dokumentacyjna.

Dodatkowo wskazano granice pozostałych obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych. Zostały one wyznaczone na podstawie uchwał: Nr LXXXIII/1489/2010 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 9 listopada 2010 r. i Nr LIII/383/10 Rady Miejskiej w Tyczynie z dnia 27 października 2010 r. w sprawie wyznaczenia obszarów, na których nastąpiło zniszczenie lub uszkodzenie obiektów budowlanych w wyniku osunięcia ziemi oraz w przypadku osiedla Matysówka na podstawie SUiKZP Gminy i Miasta Tyczyn.

Tabela 28. Lokalizacja osuwisk w Rzeszowie i opis ich aktywności

Lokalizacja osuwiska	Status osuwiska		
w rejonie ul. Nadbrzeżnej (os. Pobitno)	aktywne ciągle	–	–
w rejonie ul. Konfederatów Barskich (os. Pobitno)	aktywne ciągle	–	–
przy ul. Studzianki (os. Budziwój)	aktywne ciągle (w części)	aktywne okresowo (w części)	nieaktywne (w części)
w rejonie ul. Źródlanej (os. Biała)	aktywne ciągle	–	–
4 osuwiska na południe od ul. Nadziei (os. Budziwój)	aktywne ciągle (3 osuwiska)	aktywne okresowo (1 osuwisko)	–
przy ul. Magórskiej (os. Przybyszówka)	aktywne ciągle (w części)	–	nieaktywne (w części)
przy ul. Leśnej (os. Zwięczyca)	–	aktywne okresowo	–
przy granicy z gm. Krasne i Chmielnik (os. Słocina)	aktywne ciągle (w części)	aktywne okresowo (w części)	–

Źródło: opracowanie własne na podst. Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej SOPO

Zagrożenie powodziowe

W graniach Rzeszowa występuje zjawisko powodzi. Jednakże zagrożenie to jest nieznaczące w skali miasta, gdyż nie dotyczy wielu mieszkańców. Dla Wisłoka oraz jego dopływów, Strugu, Mrowli i Lubczy, opracowano w 2020 roku mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Wskazują one:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%);
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią:
    - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%);
    - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%);

Uwzględniając powyższe dane wysokie ryzyko niebezpieczeństwa wystąpienia powodzi dotyka powierzchni 171 ha, co stanowi 1,33% powierzchni miasta. Natomiast ryzyko średnie dotyka powierzchni 265 ha, co stanowi 2,05% powierzchni miasta.

Schemat 42. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią wodami Q1%

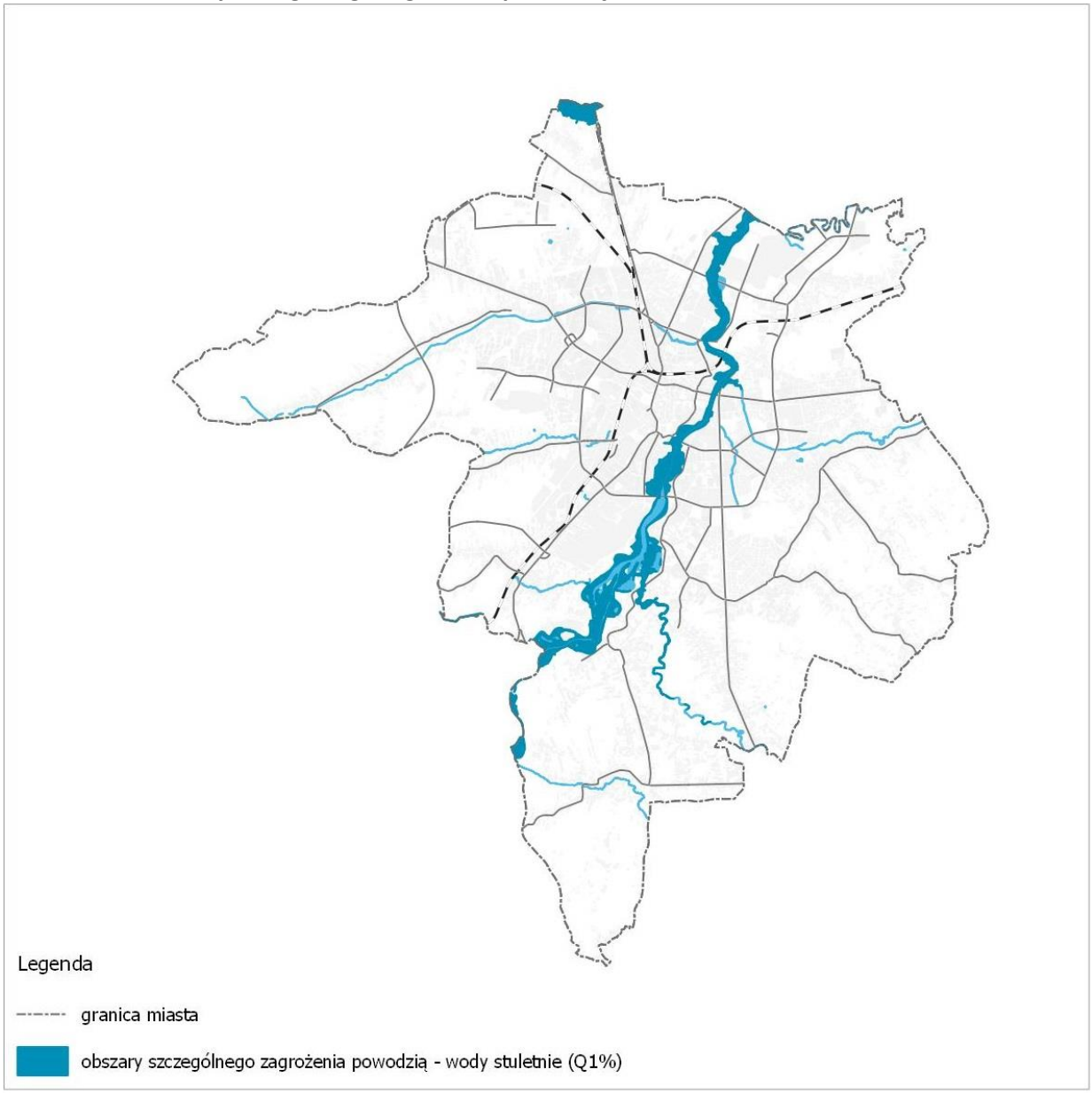

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane PGW Wody Polskie, www.isok.gov.pl

Dla potoku Młynówka opracowane zostało Studium programowo-przestrzenne z koncepcją zabezpieczenia przed powodzią, w którym m.in. wyznaczono rzędne zwierciadła wód prawdopodobnych dla przepływu Q1%. Dla pozostałych dopływów Wisłoka brak jest udokumentowanych danych dotyczących zasięgu zalewania wodami powodziowymi, co stwarza problemy dotyczące prawidłowego zagospodarowania ich dolin.

W części wschodniej i południowo-wschodniej miasta występują tereny o znacznych spadkach, z dużym udziałem terenów rolnych, co przy niskim poziomie retencji powierzchniowej i gruntowej na terenach zurbanizowanych, w przypadku nawalnych opadów, sprzyja gwałtownemu spływowi powierzchniowemu i jest głównym źródłem zagrożenia występowaniem lokalnych podtopień. Nasilanie się zjawiska podtopień powodowane jest zmianami o charakterze antropogenicznym, wynikającymi z postępującej zabudowy miasta, a tym samym rozbudowy infrastruktury drogowej, zwiększaniu się powierzchni utwardzonych.

Schemat 43. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią wodami Q10%

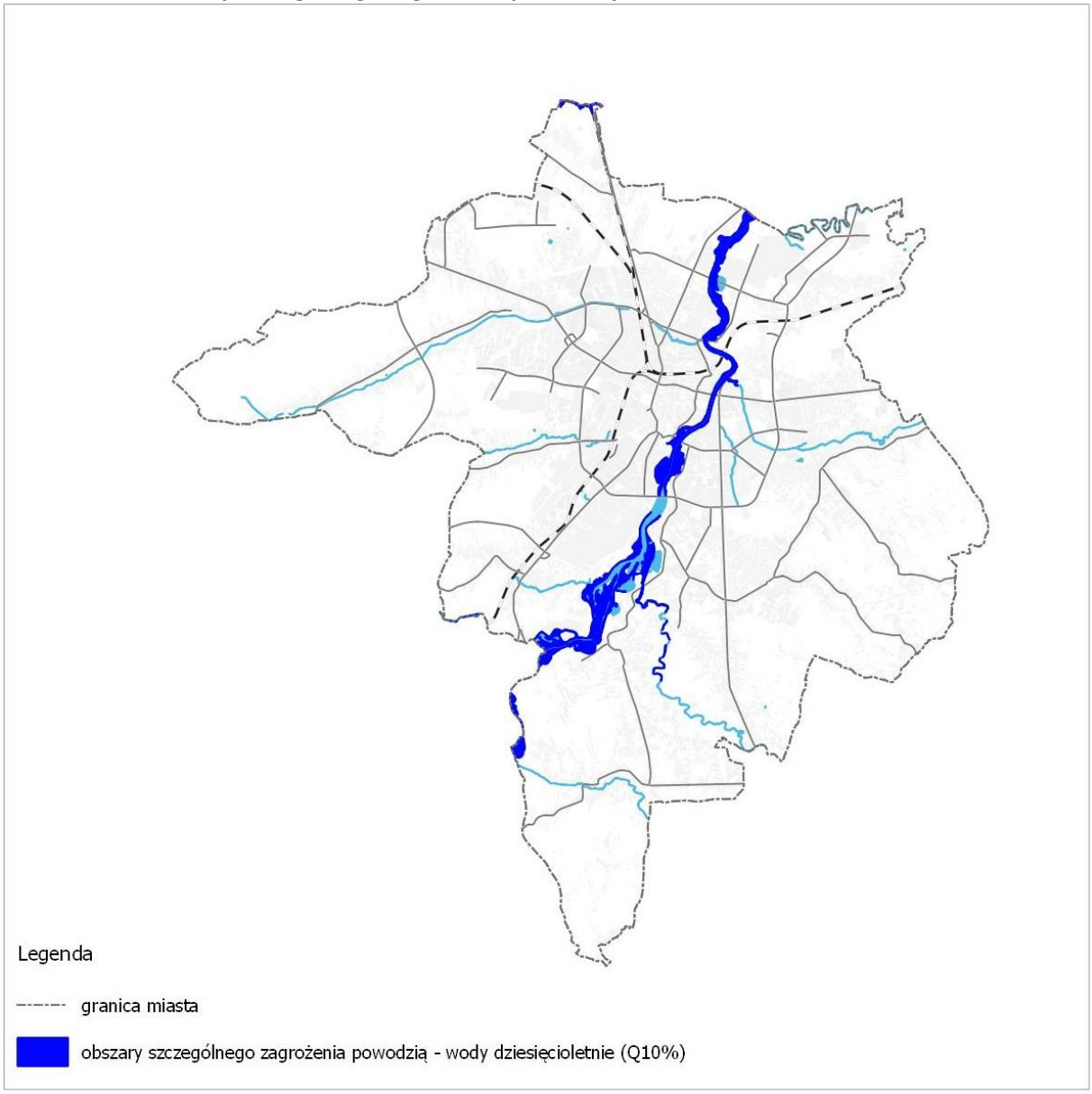

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane PGW Wody Polskie, www.isok.gov.pl

Zagrożenia wynikające ze zmian klimatu

W roku 2019 dla Rzeszowa opracowano Plan adaptacji do zmian klimatu, w którym zidentyfikowano główne zagrożenia wynikające z zachodzących zmian klimatu oraz wrażliwość miasta na te zmiany, w tym wpływ na życie i zdrowie mieszkańców i ich mienie. Główne zjawiska związane ze zmianami klimatu w mieście związane są z:

- wysokimi temperaturami, a co za tym idzie z falami upałów;
- długotrwałymi okresami bezdeszczowymi, brakiem pokrywy śnieżnej w okresie zimowym, powodującymi fale suszy;
- długotrwałymi opadami deszczu mogącymi powodować na terenach o dużych spadkach uruchomienie procesów geodynamicznych;
- nawalnymi opadami deszczu powodującymi wystąpienie lokalnie nagłych powodzi miejskich skutkujących zalaniem lub podtopieniem;
- okresową koncentracją zanieczyszczeń powietrza i występowaniem zjawiska smogu.

Szczególnie podatne na skutki zmian klimatu są tereny zabudowane, ze względu na:

- zwartą zabudowę, co skutkuje występowaniem zjawiska wysp ciepła i ograniczeniem ruchu mas powietrza (skutkującego wzrostem koncentracji zanieczyszczeń powietrza, w tym pyłu zawieszonego i smogu);
- słabą retencją naturalną wód opadowych, co skutkuje zjawiskiem tzw. szybkich powodzi;
- infrastrukturę techniczną i komunikacyjną podatną na zjawiska atmosferyczne, co skutkuje występowaniem zjawisk powodzi miejskich, podtopień, uszkodzeniami przez wichury czy wyładowania atmosferyczne, zwiększonym zapotrzebowaniem na energię elektryczną podczas upałów, na wodę pitną, etc.);
- zabudowę terenów predysponowanych do osuwisk, powodzi.

W Rzeszowie najbardziej wrażliwymi obszarami na zmiany klimatu są:

- zdrowie publiczne, w tym szczególnie wrażliwe na bodźce klimatyczne osoby starsze, dzieci, osoby przewlekle chore oraz osoby z ograniczoną mobilnością;
- zieleń miejska urządzona, a także zieleń wewnątrz osiedli mieszkaniowych i w zabudowie jednorodzinnej;
- struktura gleb i kondycja ekosystemów zależnych od wód;
- turystyka w rozumieniu terenów rekreacyjnych – tj. utrata różnorodności biologicznej oraz zmniejszenie walorów estetycznych krajobrazu;
- gospodarka wodna, w szczególności zapewnienie wody pitnej w wystarczającej ilości i jakości dla mieszkańców miasta;
- transport jako sektor wrażliwy na niektóre z elementów klimatu, np. temperaturę, wiatry, opady.

Zagrożenia przemysłowe

Na terenie miasta istnieją zakłady, które zaliczono do zagrożonych ryzykiem wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, w wyniku której może nastąpić zwiększona emisja zanieczyszczeń do powietrza, wód powierzchniowych lub podziemnych, pożarem lub eksplozją o rozmiarach zagrażających życiu, zdrowiu lub mieniu mieszkańców. Są to trzy podmioty gospodarcze: Przedsiębiorstwo Produkcji Lodów KORAL – Zakład w Rzeszowie, Pratt & Whitney Rzeszów S.A. oraz Greengas Podkarpacie Sp. z o.o. w Rzeszowie. W Rzeszowie zlokalizowane są zakłady mogące stwarzać zagrożenie awarii w przypadku emisji, pożaru lub eksplozji powstających w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej substancji niebezpiecznych, prowadząc do wystąpienia natychmiastowego lub opóźnionego zagrożenia życia bądź zdrowia ludzi albo zagrożenia środowiska. Zdarzenia te mogą wystąpić w wyniku prowadzenia procesu przemysłowego, magazynowania i transportu substancji niebezpiecznych.

Poza wymienionymi poważnymi awariami przemysłowymi zdefiniowanymi w przepisach prawa, mogą wystąpić inne awarie skutkujące zagrożeniem dla środowiska i mieszkańców, lecz o mniejszym zasięgu. Do źródeł tych zagrożeń należy uwolnienie substancji niebezpiecznych w tym odpadów niebezpiecznych ze zbiorników magazynowych usytuowanych przede wszystkim w obszarze strefy aktywności gospodarczej Rzeszów – Dworzysko, w rejonie terenu dawnego WSK, w rejonie oczyszczalni ścieków i spalarni odpadów komunalnych, sortowni odpadów i kompostowni odpadów komunalnych.

Inne zagrożenia

Na terenie miasta występują również inne zagrożenia poza wynikającymi z zachodzących zmian klimatycznych i wynikającymi z funkcjonowania ww. zakładów. Należą do nich:

- zagrożenia pożarowe powstające sporadycznie i sezonowo głównie na obszarach leśnych, szczególnie w okresach długotrwałej suszy, a także w wyniku wypalania traw lub użytkowania infrastruktury w obiektach użytkowych;
- zagrożenia pożarowe, chemiczne oraz ekologiczne powstające na szlakach drogowych i kolejowych o największym natężeniu ruchu, z uwagi na realizowany transport materiałów niebezpiecznych dla ludzi i środowiska, w tym odpadów;

- zagrożenia wybuchem i pożarowe, których źródłem mogą być 2 magistrale gazu wysokiego ciśnienia przecinające teren miasta oraz stacje redukcyjne gazu z wysokiego na średnie ciśnienie i ze średniego na niskie, otwory eksploatacyjne gazu ziemnego, napowietrzne linie energetyczne wysokiego i średniego napięcia;
- skażenia, zakażenia epidemiczne i epizodyczne;
- awaria oczyszczalni ścieków i odpływ ścieków nieoczyszczonych do Wisłoka,
- zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w szczególności ujęte w Rejestrze historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, wymagające remediacji.

II.2.12. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Na terenie Rzeszowa występują gleby, które stanowią jeden z najcenniejszych komponentów środowiska przyrodniczego z uwagi na ich wartość przyrodniczą i użytkową. Włączenie w granice miasta okolicznych wsi: Przybyszówki, Bzianki, Zwięczycy, Budziwoja, Matysówki i Słociny, a od stycznia 2021 roku także Pogwizdowa Nowego, spowodowało nie tylko zwiększenie jego powierzchni, ale także znaczący wzrost udziału terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Obecnie powierzchnia gruntów rolnych wszystkich klas zajmuje 59,89% obszaru miasta. Gleby klas I–III zajmują łącznie 59,23 km^2, co stanowi około 45,92% powierzchni miasta, klas IVa i IVb – 11,64 km^2 (9,03%), natomiast gleby klas V i VI – łącznie 2,13 km^2 (ok. 1,65%).

Struktura pokrywy glebowej na obszarze Rzeszowa nawiązuje do podłoża geologicznego, rzeźby terenu i warunków hydrologicznych. Północno-zachodnie, zachodnie i południowe tereny miasta to obszary, w podłożu których występuje warstwa lessów o miąższości 15–30 cm, z których wytworzyły się bardzo dobre gleby. Pod względem przydatności rolniczej większość tych gleb należy do najlepszych kompleksów glebowo-rolniczych: pszennego bardzo dobrego i dobrego. Jednakże, z uwagi na zwiększoną erozję i degradację gleb wytworzonych na podłożu lessowym, gospodarowanie nimi wymaga szczególnej ochrony poprzez stosowanie odpowiednich metod upraw.

W granicach miasta przeważają grunty orne o łącznej powierzchni ok. 5 tys. ha. Łąki i pastwiska w granicach miasta zajmują powierzchnię ok. 2 469 ha. Większe kompleksy łąk występują w części północnej i zachodniej oraz w dolinie Wisłoka, przy czym większość rozwinęła się na gruntach II klasy. Tereny rolne, a w szczególności łąki i pastwiska, to tereny cechujące się bogatą różnorodnością biologiczną, stanowiące bardzo ważne tereny dla egzystencji zwierząt polno-leśnych i stref ekotonowych, korzystnie wpływające na stan środowiska. Niestety, zaprzestanie koszenia łąk i wypasu zwierząt przyczynia się do zaniku wielu cennych siedlisk łąkowych.

Tereny rolne tworzą w krajobrazie miasta istotny komponent jego obrzeży, wymagający funkcjonalnego określenia. Grunty klas od I do III są gruntami chronionymi prawnie, niemniej w granicach administracyjnych miast nie ma obecnie wymogu prawnego uzyskiwania zgody na zmianę ich przeznaczenia na cele nierolnicze. Otworzyło to drogę do zabudowywania gruntów rolnych objętych ochroną. Niemniej należy przeciwdziałać nadmiernej urbanizacji i niekontrolowanemu rozprzestrzenianiu się zabudowy na terenach rolnych, szczególnie łąkach i pastwiskach.

W latach ubiegłych, na terenie miasta prowadzony był chów drobiu oraz trzody chlewnej. Szczególnie ostatnia działalność cechuje się uciążliwością dla otoczenia z uwagi na odory. Niestety, w polskim porządku prawnym nie istnieją tzw. normy odorowe oraz brak jest metodyki pomiaru zapachu. Natomiast gmina, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, ma prawo podjąć działania legislacyjne minimalizujące negatywny wpływ na środowisko i zdrowie ludzi wywołane emisją odorów. Dla wyeliminowania uciążliwości i konfliktów wynikających z faktu prowadzenia ferm hodowli zwierząt w obszarze miasta, Rada Miasta Rzeszowa podjęła dnia 17 maja 2016 roku Uchwałę Nr XXVI/567/2016 w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miasto Rzeszów, w której wyznaczono obszary objęte całkowitym zakazem utrzymania zwierząt gospodarskich.

Schemat 44. Podział gruntów ze względu na klasy gleb

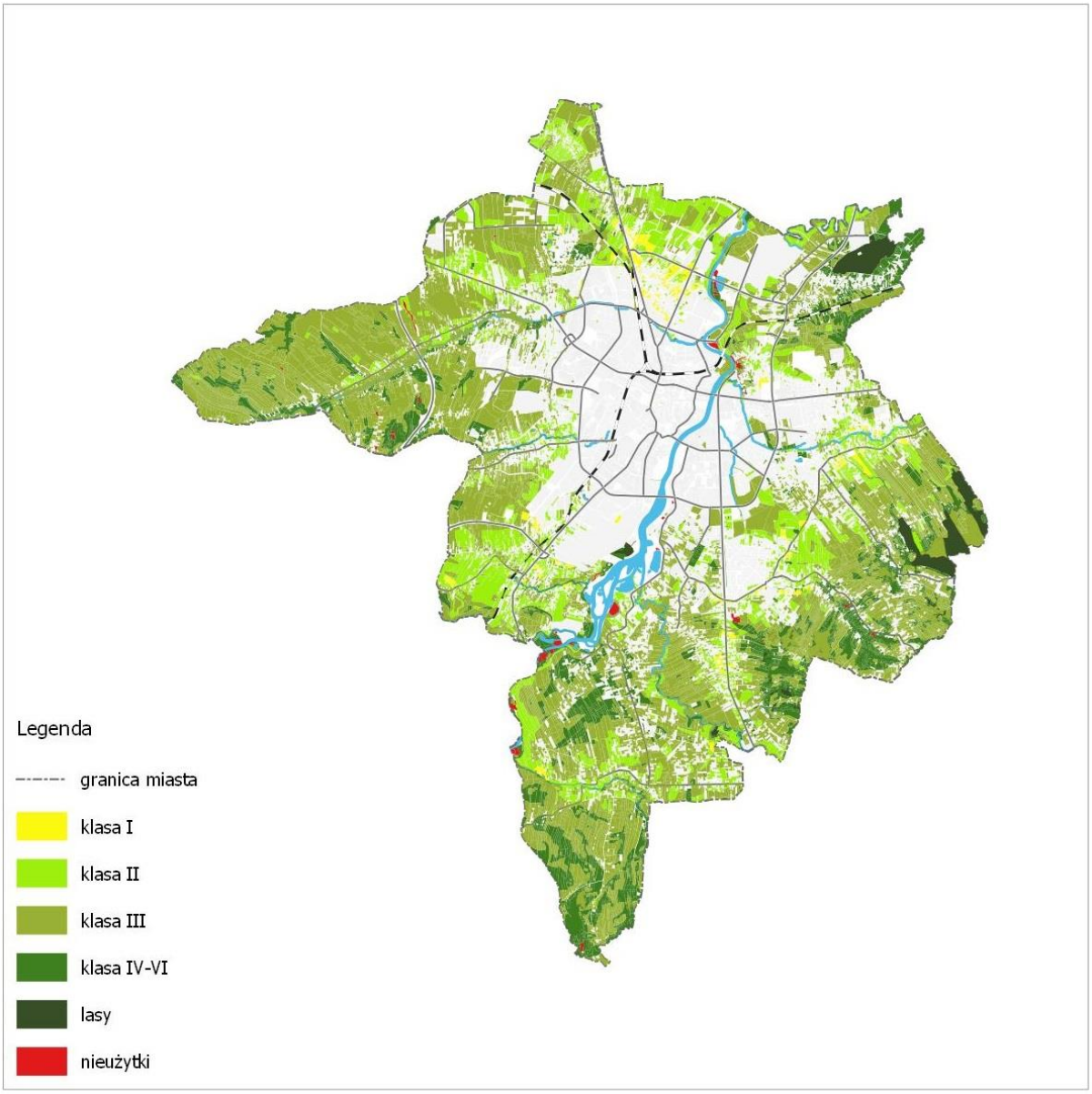

Źródło: opracowanie własne w oparciu o EGiB

Na pozostałych obszarach miasta, w szczególności włączonych w granice administracyjne Rzeszowa z ościennych gmin, w ramach polityki przestrzennej ustalone powinny być zasady ochrony środowiska, poprzez zminimalizowanie niekorzystnego oddziaływania obiektów, jakimi są fermy hodowlane np. poprzez określenie liczby dużych jednostek przeliczeniowych (zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko) i umożliwienie prowadzenia działalności hodowlanej.

Struktura własności terenów rolnych pokazuje, że w Rzeszowie przeważają grunty własności prywatnej. W strukturze gruntów występują także grunty będące we władaniu Skarbu Państwa. Łącznie w zasobach Skarbu Państwa w 2020 roku pozostawało ok. 142 ha gruntów (co stanowiło ok. 0,54% gruntów rolnych), z których ok. 73,7 ha było wydzierżawionych.

Schemat 45. Obszary objęte całkowitym zakazem utrzymania zwierząt gospodarskich

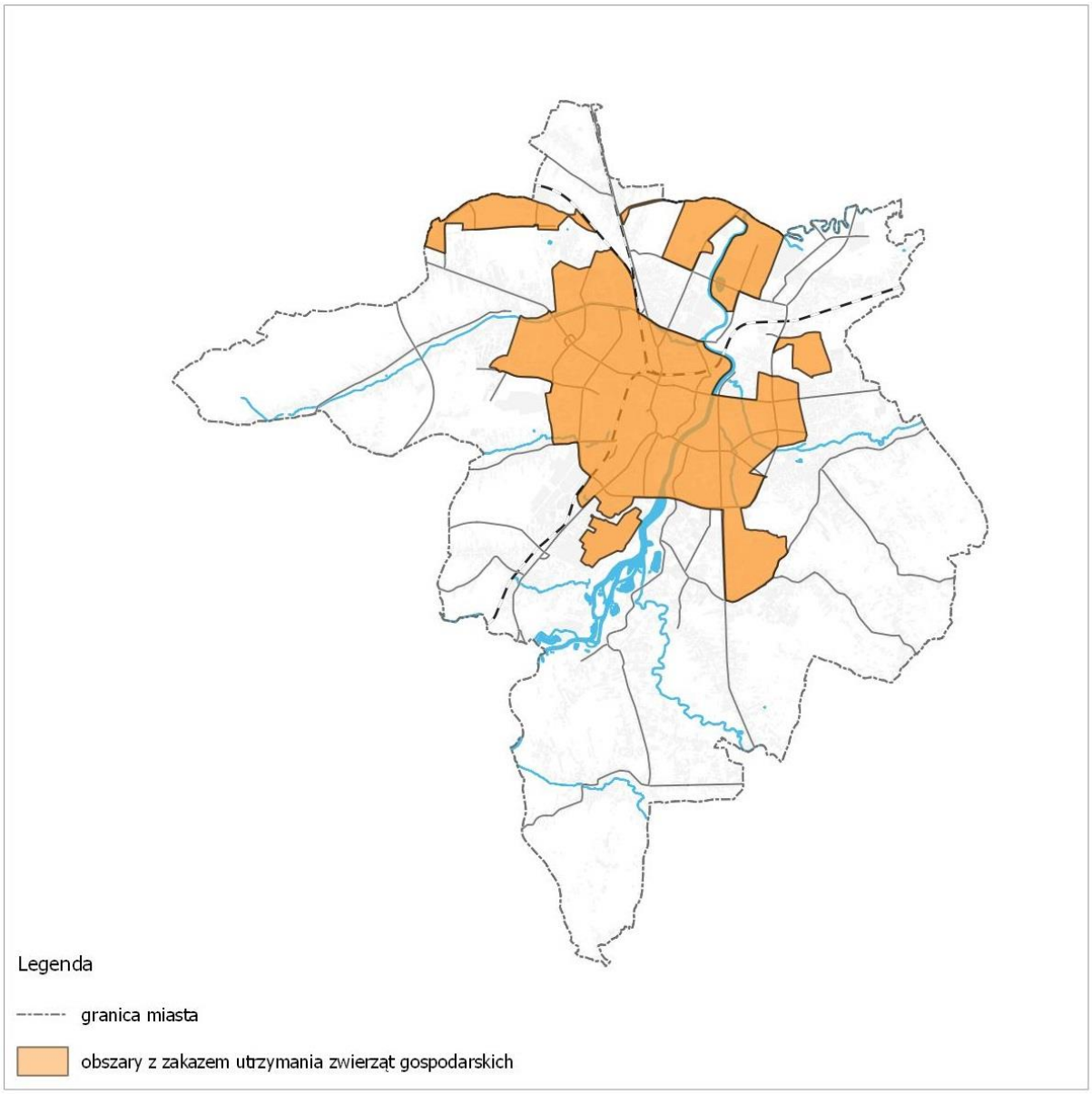

Źródło: opracowanie własne w oparciu o uchwałę Rady Miasta Rzeszowa Nr XXVI/567/2016

Porównując, zauważa się, że najwięcej gospodarstw, a także powierzchni przez nie zajmowanych ubywa na osiedlach Zalesie, Biała, Zwięczyca, Staroniwa, Staromieście, Pobitno, Wilkowyja, Przybyszówka, Bzianka, Pogwizdów Nowy. W Rzeszowie dostrzegalny jest proces szybkiej urbanizacji ww. osiedli oraz wzrost liczby małych gospodarstw. Liczba gospodarstw małych do 1 ha, wzrosła w związku z wydzielaniem powierzchni gospodarstw dużych i sprzedażą terenów pod inwestycje oraz pozostawieniem mniejszych fragmentów terenu przez ich właścicieli w użytkowaniu rolniczym. Zjawisko to jest związane z rozwojem zabudowy mieszkaniowej kosztem terenów rolniczych.

Lasy

W 2021 r. lasy w granicach Rzeszowa zajmowały powierzchnię 365 ha, co stanowiło 2,83% powierzchni miasta. Największe płaty leśne znajdują się w części wschodniej miasta w obszarze dolin cieków oraz na stokach Pogórza Dynowskiego. W drzewostanach w obrębie Pogórza Dynowskiego największy udział mają siedliska przyrodnicze takie jak: żyzne buczyny oraz grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny. Dodatkowo na terenie tych lasów stwierdzono stanowiska roślin chronionych

takich jak: wawrzynek wilczełyko oraz pierwiosnek wyniosły. W drzewostanie kompleksu leśnego na osiedlu Bzianka przeważa olcha z niewielką domieszką grabu.

Większość lasów w mieście należy do Skarbu Państwa, a nadzór nad nimi sprawuje Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe*:* Nadleśnictwa Strzyżów i Głogów Młp. Gospodarka leśna na gruntach Skarbu Państwa prowadzona jest w oparciu o sporządzane w cyklu 10-letnim plany urządzania lasu. Dla pozostałych lasów gospodarka leśna prowadzona jest w oparciu o uproszczone plany urządzania lasu.

Schemat 46. Obszary leśne w Rzeszowie

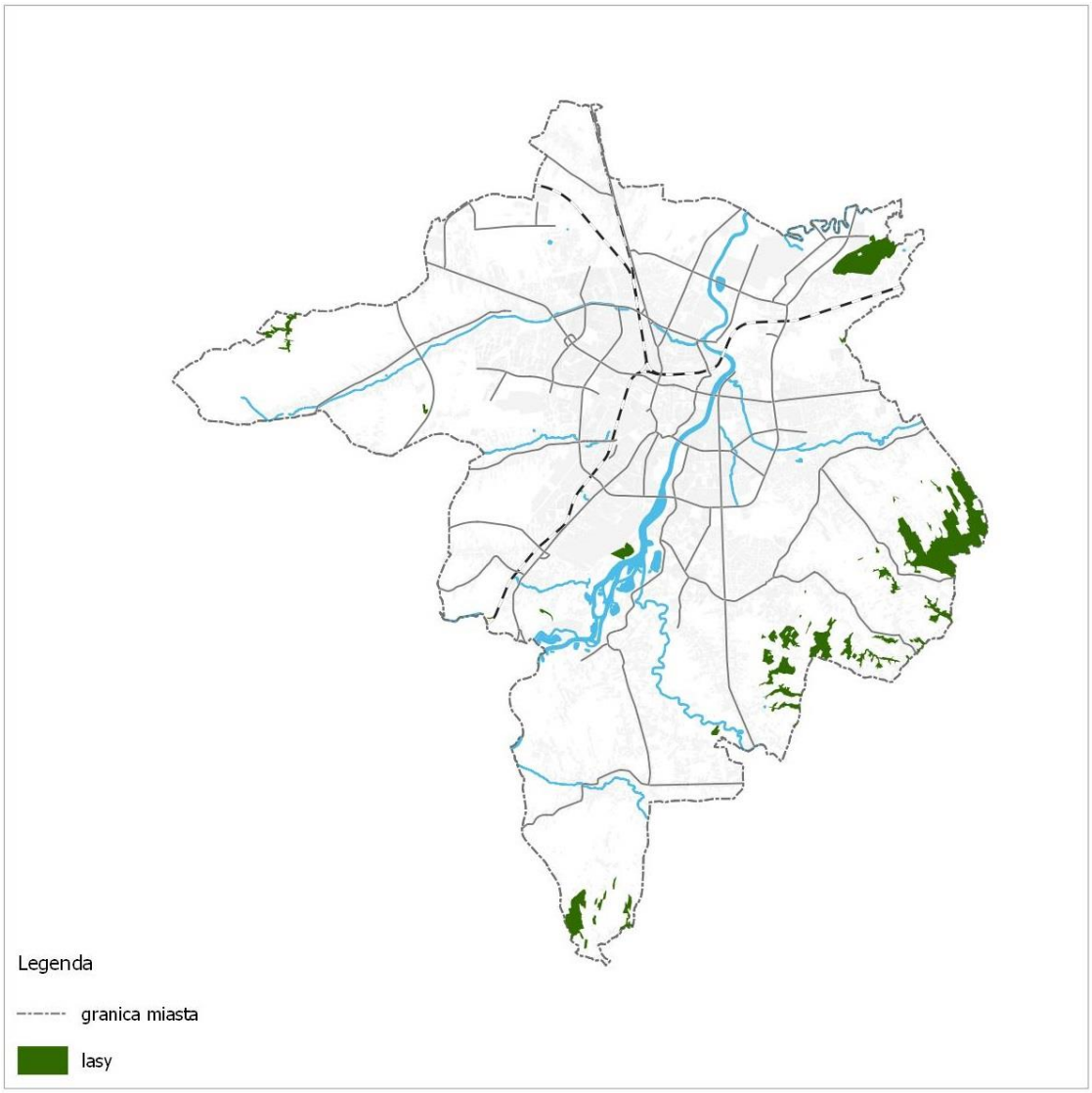

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Ewidencję Gruntów i Budynków

Lasy będące w zarządzie Nadleśnictwa Strzyżów i Nadleśnictwa Głogów Młp. pełnią funkcje ochronne: glebochronną, wodochronną oraz ochrony miasta, a także funkcje gospodarcze i społeczne.

Na terenach lasów w granicach miasta obserwuje się rosnącą antropopresję, co utrudnia zabiegi gospodarcze prowadzone przez Nadleśnictwo Strzyżów, Leśnictwo Hyżne, które uważa (pismo z dnia 30.09.2020 r. znak: ZG.2210.1.2020), że na terenach tych wiodąca winna być funkcja społeczna: edukacyjna, klimatyczna, krajobrazowa oraz ochronna. Powinny to być tereny wypoczynku dla mieszkańców miasta, które cechuje ubóstwo terenów możliwych dla wypoczynku i rekreacji. Należy dążyć do wykorzystania terenów leśnych dla celów rekreacji i wypoczynku, przy jednoczesnym zachowaniu głównej funkcji lasów, jaką jest gospodarka leśna.

Schemat 47. Lasy na terenie miasta będące w zarządzie PGL „Lasy Państwowe”

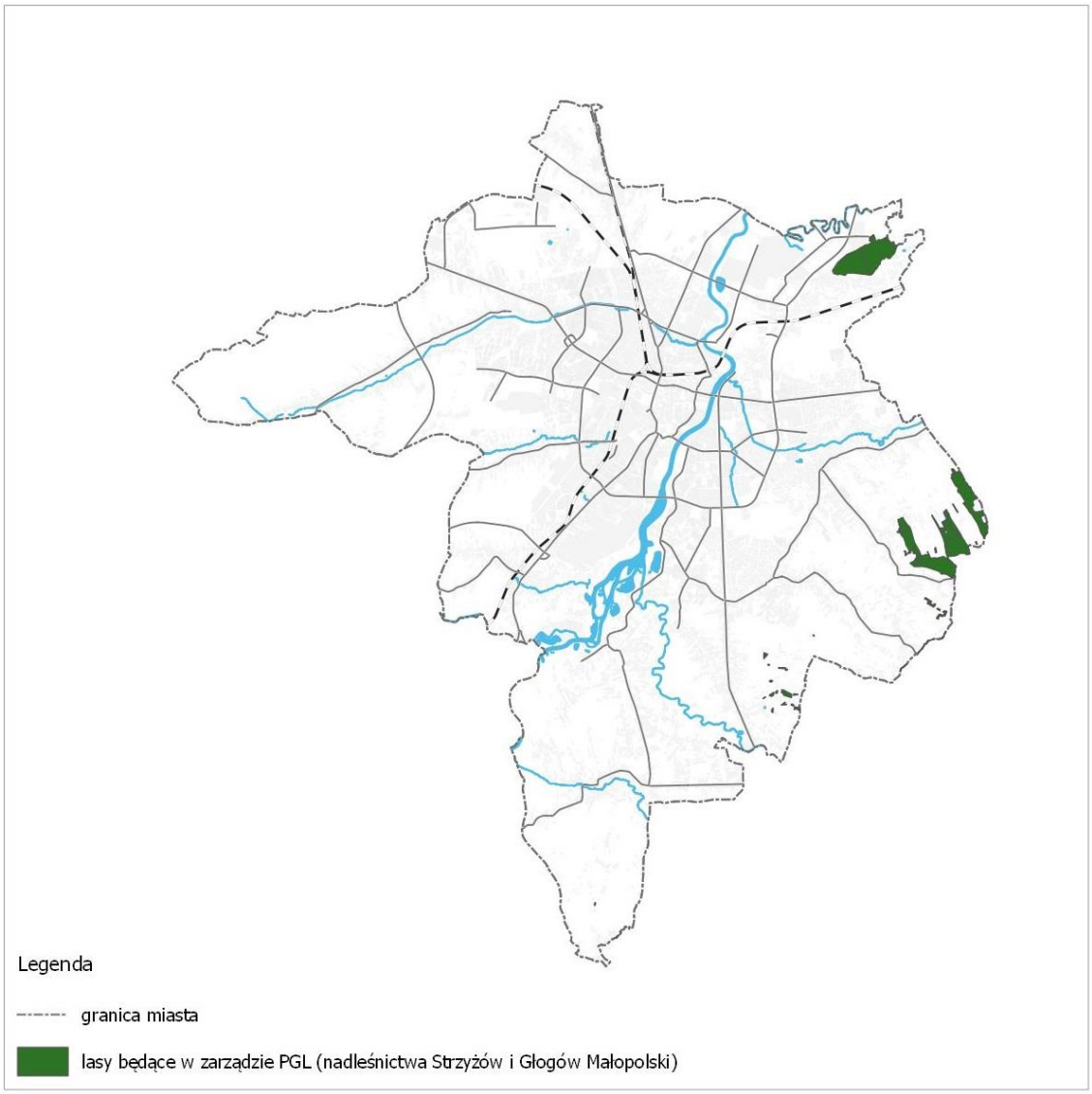

Źródło: opracowanie własne w oparciu o Ewidencję Gruntów i Budynków oraz dane PGL Lasy Państwowe

Takie wykorzystanie terenów leśnych wymaga odpowiedniego ich zagospodarowania, co powinno być określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Wówczas możliwe byłoby przekazanie lasów pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Strzyżów jednostce samorządu terytorialnego na cele wypoczynku ludności (art. 40 Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach). Wszelkie działania mające na celu potrzeby społeczne w odniesieniu do terenów lasów należących do PGL Nadleśnictwo Strzyżów mogą być podjęte po roku 2024. Zgodnie z Planem Urządzenia Lasów na lata 2014–2024, lasy w granicach Rzeszowa są lasami o funkcji gospodarczej i ochronnej. Dla tych terenów funkcja hodowlana i produkcyjna zostały określone jako nadrzędne. Dominujący udział powierzchniowy w lasach Nadleśnictwa Strzyżów na terenie Rzeszowa, posiada siedlisko przyrodnicze: żyzne buczyny oraz grąd środkowoeuropejski i kontynentalny. Głównymi gatunkami lasotwórczymi w ujęciu gatunkowym są: buk, grab, w znacznie mniejszym stopniu – dąb i sosna. Te kompleksy leśne składają się z kilku wydzieleń leśnych tj. oddziałów o numerach 1, 2, 2A, 3, 6, 7, 8A.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA RZESZOWA

RYSUNEK NR 4 - UWARUNKOWANIA - ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

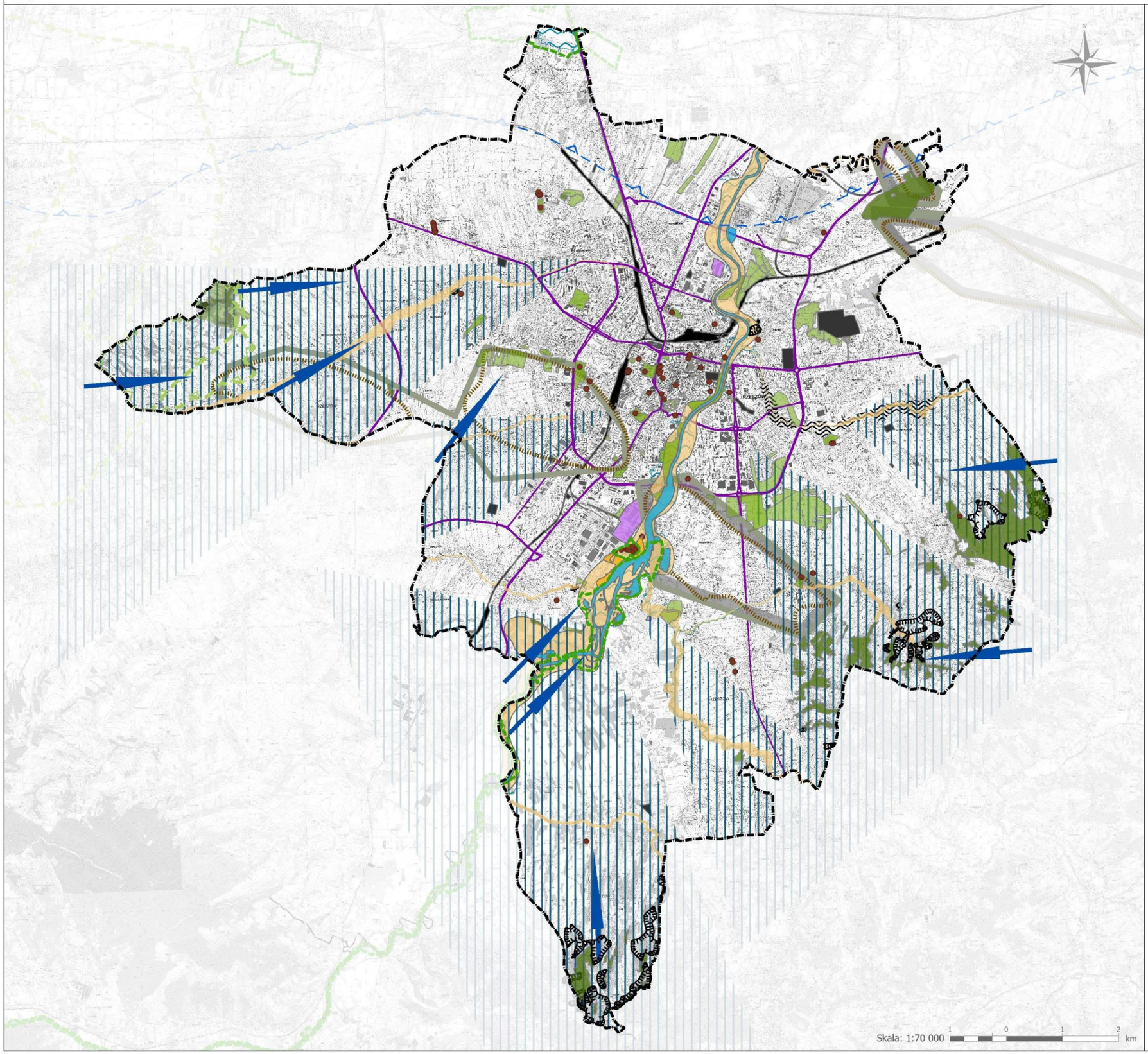

Legenda

granica miasta

Ochrona przyrody
- obszary Natura 2000 "Wisłok środkowy z dopływami" i "Mrowle Łąki"
- rezerwat "Lisia Góra"
- otulina rezerwatu "Lisia Góra"
- obszary korytarzy migracji dużych ssaków
- pomniki przyrody

Tereny zieleni
- lasy
- parki, skwery, zieleńce
- rodzinne ogrody działkowe

System przyrodniczo-klimatyczny
- korytarze ekologiczne-rzeczne
- główne kierunki nawietrzania
- kliny nawietrzające
- korytarz ekologiczny doliny Wisłoka

Zasoby wodne
- granica głównego zbiornika wód podziemnych nr 425
- Wisłok

Zagrożenie powodziowe
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią Q1%
- obszary zagrożenia powodzią (potok Młynówka)

Zagrożenia geologiczne
- obszary naturalnych zagrożeń geologicznych

Zasoby naturalne
- granica złoża gazu ziemnego
- obszar składowania podziemnego odpadów innych niż niebezpieczne
- obszary górnicze
- tereny górnicze

Źródła ponadnormatywnego hałasu
- drogi o większym natężeniu ruchu, będące źródłem ponadnormatywnego hałasu
- obszary kolejowe i linie kolejowe
- zakłady o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

Inne ograniczenia
- cmentarze

BIURO ROZWOJU MIASTA RZESZOWA BRMR

Kompleks leśny znajdujący się na terenie osiedla Załęże pozostaje w zarządzie Lasów Państwowych – Nadleśnictwo Głogów Małopolski, Leśnictwo Bór. Zgodnie z pismem Nadleśnictwa Głogów Młp. z dnia 3.12.2020 r. wspomniany kompleks leśny składa się z dwóch oddziałów o numerach 287 (część północno – wschodnia) i 288 (część południowo – zachodnia). Łączna powierzchnia lasu na osiedlu Załęże wynosi 57,13 ha. W oddziale nr 287 drzewostan reprezentowany jest przez następujące gatunki: grab, lipa, klon, jesion, dąb, wiąz, w wieku od 34 do 94 lat. W podszycie występują: czeremcha, leszczyna, bez czarny. W oddziale 288 drzewostan reprezentowany jest przez gatunki: modrzew, dąb, lipa, wiąz, grab, jesion, w wieku od 33 do 129 lat. W podszycie występują: olcha, dąb, leszczyna, czeremcha i bez czarny.

Ze względu na funkcję przyrodniczo-klimatyczną, jaką w mieście pełnią lasy, konieczne jest powiększenie powierzchni leśnych, poprzez nowe nasadzenia lub przekształcenie w lasy otaczających je zadrzewień.

II.2.13. Dziedzictwo kulturowe

Dziedzictwo kulturowe jest jednym z kluczowych czynników kształtujących tożsamość i wizerunek miasta oraz ważnym elementem identyfikacji jego mieszkańców. Stanowi także istotny potencjał rozwojowy dla sfery turystyki jako gałęzi gospodarki.

Dziedzictwo kulturowe obejmuje dorobek materialny oraz duchowy zarówno minionych jak i współczesnych pokoleń. Jednym z głównych jego elementów są wartości materialne w postaci zabytków. Za zabytek uważa się nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Kategoria zabytków nieruchomych obejmuje m.in. krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, a także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Jako element dziedzictwa kulturowego ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Zabytki ruchome istotne w kontekście problematyki planowania przestrzennego, to m.in. znajdujące się w przestrzeni miejskiej zabytkowe rzeźby i pomniki, wyposażenie obiektów, np. świątyń, a także zbiory dostępne w instytucjach kultury, takich jak biblioteki czy muzea.

Odrębną kategorię zabytków stanowią zabytki archeologiczne, do których zalicza się pozostałości terenowego pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, a także relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Istotny wpływ na walory przestrzenne i krajobraz kulturowy miasta mają nie tylko obiekty zabytkowe, ale również dorobek współcześnie żyjących pokoleń m.in. w postaci tzw. dóbr kultury współczesnej. Dla tożsamości kulturowej miasta znaczenie mają także wartości niematerialne, jak gwara, obrzędy, zwyczaje, legendy i podania, historyczne wydarzenia oraz osoby związane z miastem, jak również historyczne i tradycyjne nazwy dawnych miejsc i miejscowości.

II.2.13.1. Krajobraz kulturowy i zabytki Rzeszowa

Kształtowanie się krajobrazu kulturowego miasta jest procesem ciągłym powiązanym z wszystkimi zachodzącymi zjawiskami mającymi miejsce w jego przestrzeni, począwszy od czasów najdawniejszych aż po dzień dzisiejszy. Współczesny krajobraz Rzeszowa stanowi nawarstwienie elementów historycznych i współczesnych. Jednym z jego kluczowych elementów są obiekty zabytkowe, które reprezentują rozmaite nawarstwienia stylów i obrazują proces tworzenia się tkanki miejskiej na przestrzeni minionych wieków po czasy współczesne.

Zabytkowa zabudowa miejska Rzeszowa koncentruje się głównie na terenie dzisiejszego śródmieścia. Układ przestrzenny miasta został ukształtowany w średniowieczu w wyniku jego lokacji dokonanej przed 1354 r., kiedy istniejące już miasto zostało podarowane przez króla Kazimierza Wielkiego Janowi Pakosławicowi. Najstarszym zachowanym elementem układu urbanistycznego jest rynek Starego Miasta wraz placem Farnym (kościołem) i otoczeniem. Na rynku znajduje się wielokrotnie przebudowywany pochodzący z XVII w. ratusz. Pod przyrynkowymi kamienicami oraz pod samą płytą rynku ciągnie się sieć piwnic datowanych głównie na XV–XVIII w. W części z nich utworzono Podziemną Trasę Turystyczną.

Na koniec XVI w. szacowane jest powstanie tzw. Nowego Miasta, stanowiącego jedno z pierwszych renesansowych układów urbanistycznych na ziemiach polskich, obecnie zachowanego jedynie częściowo.

Istotny element krajobrazu kulturowego miasta stanowią rzeszowskie świątynie. Najstarszym zachowanym historycznym obiektem jest datowany na II poł. XIV w. gotycki kościół pw. św. Stanisława (kościół farny) wielokrotnie przebudowywany i przekształcany, z zachowanym cmentarzem pod nawierzchnią placu Farnego i otoczenia kościoła. Do najwartościowszych obiektów i założeń architektury sakralnej zaliczyć należą także zespół kościoła (1624–1629) i klasztoru (1702–1709) Bernardynów, dawny zespół kościelno-klasztorny Pijarów (1644–1649), kościół oo. Reformatów pw. Narodzenia Panny Marii (1722), a także kościół pw. Świętej Trójcy (1787–1792). O dawnej wielokulturowości i wielowyznaniowości miasta świadczą zachowane synagogi staro- (ok. 1610) i nowomiejska (1705–1712), oraz tereny dawnych cmentarzy żydowskich zlokalizowanych między synagogami oraz na obecnym placu Ofiar Getta, kirkut „na Czekaju" przy al. Rejtana (zał. 1849), a także pożydowskie budynki mieszkalne i użyteczności publicznej, w tym m.in. budynek dawnego żydowskiego Domu Ludowego (obecnie Wojewódzki Dom Kultury). Pamiątką po dawnej enklawie ludności ruskiej na Zalesiu jest tamtejsza cerkiew greckokatolicka (1889), obecnie kościół rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia NMP.

O dawnym systemie miejskich umocnień świadczy przede wszystkim obronny charakter najstarszych budowli sakralnych oraz relikty obwałowań ziemnych przy ul. Kreczmera, pl. Cichociemnych i na skraju placu Farnego od strony ul. Kopernika. Inne elementy rozbudowanego niegdyś systemu obronnego miasta, m.in. w postaci wałów oraz rozległej sieci urządzeń wodnych, uległy niemal całkowitemu zatarciu. Z dawnego zespołu zamkowego zachowały się w oryginale fortyfikacje zamkowe z wieżą bramną. Na początku XX w. zamek odbudowano z przystosowaniem na potrzeby sądu. Pozostałością po dawnej siedzibie rodowej Lubomirskich jest także tzw. Pałacyk Letni (1737–1746). Na terenie Rzeszowa znajdują się liczne przykłady zabudowy rezydencjonalnej, w postaci dworków (m.in. pałacyk Burgallera z l. 1818–1823 przy ul. Zamkowej, dworek Piątkowskiego z ok. 1730 r. przy ul. Reformackiej), willi mieszczańskich (m.in. zespół willi z przełomu XIX i XX w. przy al. Pod Kasztanami) oraz częściowo zachowanych dawnych założeń dworsko-parkowych na terenach dawnych wsi włączonych w granice miasta. Są to m.in. pałac Jędrzejowiczów (1881–1883) na Staromieściu, dziewiętnastowieczne założenie dworsko-parkowo-folwarczne na Słocinie, dwór z parkiem na Załężu, a także zespół dworsko-parkowy na Zalesiu.

Największą cześć zabytkowych zasobów miasta stanowią mieszczańskie domy i kamienice reprezentujące różne style i okresy. Najstarsze z nich datowane na XVII–XVIII w., często o starszych zachowanych elementach, były wielokrotnie przekształcane i przebudowywane. Większość z nich powstała w okresie od II poł. XIX w. do lat 30. XX w. Głównie na Staromieściu i Pobitnem zachowały się duże enklawy zabudowy drewnianej. Drewniane budynki mieszkalne, gospodarcze, a także zespoły zabudowy zagrodowej nadal dość licznie występują również na terenach pozostałych dawnych wsi przyłączonych do miasta, jednakże zasób tej zabudowy maleje z upływem kolejnych lat.

Pamiątką po dawnych mieszkańcach Rzeszowa są zabytkowe cmentarze miejskie – tzw. Stary z zachowanymi nagrobkami datowanymi od I poł. XIX do początku XX w. oraz cmentarz na Pobitnem (zał. 1909). Zabytkowe nagrobki znajdują się także na innych położnych w granicach miasta cmentarzach parafialnych i komunalnych, w tym na Budziwoju, Przybyszówce, Słocinie, Staromieściu, Zalesiu (komunalny i przycerkiewny) czy Zwięczycy.

Duży wpływ na krajobraz kulturowy miasta miała, rozwijana od czasów austriackich przez okres międzywojenny aż do czasów współczesnych, funkcja garnizonowa. Związane z nią historyczne zespoły zabudowy znajdują się przy ul. Dąbrowskiego, Langiewicza, Hoffmanowej, Lwowskiej i al. Rejtana. Dziewiętnastowieczne dawne obiekty koszarowe zlokalizowane są także przy ul. 8 Marca, Piłsudskiego, Batorego oraz przy placu Kilińskiego.

Na obecny wizerunek miasta duży wpływ miało doprowadzenie do Rzeszowa linii kolejowych. Budowa linii z Krakowa do Lwowa skutkowała powstaniem w 1858 r. stacji Rzeszów Główny i stopniowym, trwającym po czasy współczesne, rozwojem związanej z nią infrastruktury oraz zabudowy. Mimo znacznych przekształceń i zniszczeń wojennych znaczna część z niej zachowała zabytkowy charakter. W latach 90. XIX wieku przy otwartej wówczas linii kolejowej do Jasła powstała zabudowa stacji Staroniwa z charakterystycznym budynkiem tzw. dworca galicyjskiego.

Istotnym elementem krajobrazu kulturowego miasta są powstałe w dobie autonomii galicyjskiej obiekty użyteczności publicznej, nierzadko o reprezentacyjnym charakterze. Są to między innymi siedziby instytucji finansowych (m.in. budynki Banku Austriacko-Węgierskiego, Pocztowej Kasy Oszczędności przy ul. 3 Maja) urzędów (m.in. gmach Rady Powiatowej przy ul. Sokoła, gmach Dyrekcji Okręgu Skarbowego przy ul. Zamkowej), a także liczne budynki oświatowe (m.in. II Gimnazjum oraz Seminarium Nauczycielskie przy ul. Jałowego).

Ważnym okresem w rozwoju miasta była przerwana przez wojnę budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego. Powstały wówczas Fabryka Obrabiarek i Sprzętu Artyleryjskiego, będąca filią poznańskich zakładów H. Cegielskiego (późniejszy Zelmer), a także Wytwórnia Silników Samolotowych nr 2 Państwowych Zakładów Lotniczych (późniejsza WSK PZL-Rzeszów), na terenie których zachowały się dawne budynki produkcyjne, administracyjne, bramne oraz obiekty stanowiące obecnie zabytki techniki. Oprócz zakładów przemysłowych, rozpoczęto również wznoszenie osiedli mieszkaniowych dla ich pracowników przy ul. Dąbrowskiego, Hetmańskiej oraz osiedla domków jednorodzinnych przy ul. Poznańskiej. Związany z COP rozwój miasta skutkował powstawaniem w niemal całym śródmieściu nowej modernistycznej zabudowy, głównie mieszkaniowej, zarówno w postaci pojedynczych obiektów jak i zespołów (np. zespół budynków przy ul. Dekerta, zabudowa ul. Jagiellońskiej), a także nowych budynków użyteczności publicznej (np. budynek Urzędu Pocztowego i Telegraficznego przy ul. Moniuszki, dawny hotel przy ul. Asnyka).

Okres powojenny to dynamiczny rozwój miasta jako stolicy nowo utworzonego województwa. Związany z nim styl socrealistyczny reprezentują m.in. budynek Wojewódzkiej Rady Narodowej (obecnie Urząd Wojewódzki), Dom Partii (obecnie Sąd Apelacyjny), Dom Kultury WSK (obecnie Instytut Muzyki URz) czy kino Zorza, a także kontynuowana budowa rozpoczętych przed II wojną światową osiedli przy ul. Dąbrowskiego oraz Hetmańskiej. Po okresie realnego socjalizmu nastąpił powrót do realizacji idei modernistycznych, widoczny w architekturze intensywnie rozwijającego się miasta, m.in. w postaci zabudowy nowo powstających osiedli mieszkaniowych (np. osiedle Piastów, 1960–1966), czy też obiektów użyteczności publicznej (np. zespół hali targowej, 1956; Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji, 1959–1964).

W krajobraz kulturowy miasta wpisane są pomniki, a także kapliczki, figury i krzyże przydrożne, stanowiące często wartościowe przykłady sztuki ludowej. Oprócz walorów kulturowych jest on kształtowany także poprzez powiązane z nimi walory przyrodnicze m.in. w postaci zieleni ulicznej, skwerów i parków. Wśród nich ze względu na zabytkowy charakter wskazać należy Ogród Miejski przy ul. Dąbrowskiego, utworzony w miejscu danego ogrodu klasztornego oo. Reformatów, pozostałości ogrodu Pałacyku Letniego Lubomirskich oraz zabytkowe parki podworskie na Staromieściu, Załężu, Słocinie, Zalesiu, Miłocinie, czy ich pozostałości na Zwięczycy i Przybyszówce – Dworzysku.

Istotnym elementem zasobów dziedzictwa kulturowego są zabytki archeologiczne i wskazane w oparciu o nie stanowiska archeologiczne. Według stanu na grudzień 2021 r., na terenie miasta zidentyfikowano 189 stanowisk archeologicznych. Reprezentują one znaleziska datowane od epoki kamienia (późny paleolit) po późne średniowiecze. Okres pradziejów Rzeszowa i okolic prawdopodobnie nie charakteryzował się ciągłością osadniczą. Obok licznych materiałów z niektórych okresów (np. wczesny neolit, okres wpływów rzymskich) mamy jedynie pojedyncze znaleziska z innych (np. paleolit, mezolit). We wczesnym średniowieczu na terenie dzisiejszego miasta istniały ośrodki

osadnicze, które dały początek późniejszym wsiom o średniowiecznej metryce (np. Staromieście czy Staroniwa – w całości objęte zasięgiem stanowisk archeologicznych, a także Ruska Wieś, Pobitno, Słocina, czy Załęże, gdzie występują skupiska stanowisk). Intensywność osadnictwa wczesnośredniowiecznego, może przemawiać za hipotezą, że lokacja miasta była niejako naturalnym procesem osadniczym.

II.2.13.2. Stan zabytków i kluczowe problemy ich ochrony

Dbałość o zabytki i krajobraz kulturowy jest istotnym elementem wpływającym na kształtowanie wizerunku miasta.

Ogólny stan obiektów zabytkowych na terenie Rzeszowa należy określić jako zróżnicowany, w większości dobry. Najbardziej wartościowe obiekty zabytkowe są wpisane do rejestru zabytków i w przeważającej większości znajdują się w dobrym stanie technicznym. Obiekty składające się na zespół zabytków Starego Miasta są zadbane, odpowiednio wyeksponowane i stanowią jedną z wizytówek Rzeszowa. Wśród obiektów znajdujących się w złym stanie technicznym wymienić należy willę Kotowicza, koszary Kraińskiego czy dawny magazyn mundurowy przy ul. Reformackiej.

Za istotny problem należy uznać presję inwestycyjną, przede wszystkim związaną z lokalizacją nowej zabudowy – głównie mieszkaniowej, w mniejszym stopniu o innych funkcjach. Dotyczy ona głównie terenów atrakcyjnych inwestycyjnie, w tym obszaru śródmieścia z liczną substancją zabytkową i historycznie ukształtowanym krajobrazem kulturowym.

Intensywnemu rozwojowi przestrzennemu podlegają dawne tereny wiejskie, na których pojawia się nowe budownictwo mieszkaniowe jedno- i wielorodzinne. Charakterystycznym dla dawnych terenów wiejskich jest stopniowy zanik obiektów architektury drewnianej, zarówno domów mieszkalnych, zabudowań gospodarczych, w tym całych zespołów zabudowy zagrodowej. Są one zastępowane zazwyczaj obiektami nienawiązującymi do tradycyjnej zabudowy. Z kolei ocalałe od rozbiórki budowle często ulegają stopniowej dewastacji bądź też są przebudowywane lub modernizowane w sposób całkowicie zmieniający ich wygląd. Nowa zabudowa tych terenów ma najczęściej charakter niejednorodny i nieuporządkowany, negatywnie wpływając na zachowane układy ruralistyczne dawnych wsi i walory krajobrazu kulturowego.

Na terenie miasta, w pobliżu zabytkowych nieruchomości lokowane są często nowe obiekty, których estetyka i forma negatywnie wpływa na zabytkowe sąsiedztwo. Na krajobraz kulturowy negatywny wpływ mają także przeróbki i modernizacje obiektów wpisanych do ewidencji zabytków, a nie ujętych w rejestrze. W latach 2013–2016 na skutek utraty autentycznych wartości kulturowych architektonicznych lub historycznych wynikłych ze złego stanu zachowania lub daleko idących przekształceń obiektów, z Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Rzeszowa wyłączono łącznie 55 budynków.

Zjawiskiem negatywnie wpływającym na walory krajobrazu kulturowego jest wycinka starych drzew skutkująca zmniejszającą się ilością zieleni wysokiej obecnej w przestrzeni miasta. Negatywnym zjawiskiem jest też wzmożony ruch samochodowy w historycznym centrum, a także bardzo liczne w przestrzeni miejskiej nośniki reklamowe, wpływające wizualnie na otoczenie obiektów i zespołów zabytkowych, często instalowane również na samych obiektach.

Zabytkowy obszar śródmieścia, mimo prowadzonych od lat intensywnych działań mających na celu poprawę stanu zagospodarowania i estetyki, nadal obejmuje tereny wymagające podjęcia działań rewaloryzacyjnych.

Pozytywnym zjawiskiem jest swoista „moda na Rzeszów" panująca wśród jego mieszkańców, skutkująca zainteresowaniem jego historią, zabytkami czy architekturą. Coraz powszechniejszym zjawiskiem jest docenianie i zainteresowanie architekturą przed- i powojennego modernizmu oraz socrealizmem, a także architekturą współczesną. Zlokalizowane na terenie miasta liczne obiekty i zespoły zabudowy socrealistycznej i modernistycznej figurują w gminnej ewidencji zabytków. Najwartościowsze z nich stopniowo trafiają do rejestru zabytków.

Za pożądane należy wskazać wpisywanie do rejestru kolejnych wartościowych obiektów i założeń modernistycznych oraz z okresu socrealizmu, celem uniknięcia umniejszenia ich walorów architektonicznych i przestrzennych na skutek nieumiejętnie przeprowadzanych prac modernizacyjnych i remontowych.

Charakterystycznym dla miasta zjawiskiem jest niska atrakcyjność turystyczna części obiektów zabytkowych, ze względu na ograniczenia w dostępności oraz pełnione przez nie obecnie funkcje. Przykładami takich obiektów są dawny zamek, Pałacyk Letni Lubomirskich, obie synagogi czy socrealistyczny dawny Dom Partii.

Zagrożeniem dla dziedzictwa archeologicznego na terenach miejskich są przede wszystkim prace ziemne związane z rozwojem zabudowy oraz infrastruktury technicznej, a także działalność tzw. poszukiwaczy skarbów oraz prowadzone prace melioracyjne. Na terenach użytkowanych rolniczo zagrożenie stanowić mogą zabiegi agrotechniczne, np. głęboka orka.

Zauważalnym na terenie miasta negatywnym zjawiskiem jest nadawanie istniejącym a także nowym obiektom czy założeniom przestrzennym nazw w żaden sposób nie powiązanych, a często wręcz sprzecznych, z historią czy tradycją danego miejsca, co negatywnie wpływa na zachowanie i kształtowanie historycznej tożsamości miasta oraz jego mieszkańców.

II.2.13.3. Ochrona zabytków i innych walorów krajobrazu kulturowego miasta

Zgodnie z art. 7 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, prawnymi formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Rejestr zabytków obejmuje zabytki nieruchome, ruchome, a także stanowiska archeologiczne. W przypadku zabytków nieruchomych, do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku, a także jego nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna.

Według stanu na 30 września 2022 r., zgodnie z danymi udostępnionymi przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, rejestr zabytków nieruchomych zawiera 193 pozycje z terenu miasta Rzeszowa. Wśród nich wyróżnić należy zespół urbanistyczny średniowiecznego i nowego miasta obejmujący: zabudowę dawnego Starego i Nowego Miasta wokół rynku oraz placu Wolności, synagogi nowomiejską i staromiejską, zespoły: zamku i pałacu Lubomirskich, zespoły kościelno-klasztorne oo. Pijarów, oo. Bernardynów, oo. Reformatów oraz kościoła pw. Świętej Trójcy wraz ze Starym Cmentarzem, a także inne zabytki. Część obiektów zabytkowych zlokalizowanych w powyższym obszarze objęto odrębnymi, indywidualnymi wpisami do rejestru.

W rejestrze zabytków znajduje się także modernistyczny zespół budowlany ulicy Dekerta, a także szereg zespołów, założeń i pojedynczych obiektów reprezentujących różne style i epoki. Najliczniejszą grupę stanowią pojedyncze domy mieszkalne i kamienice. Obszarem o największym nagromadzeniu obiektów objętych wpisem do rejestru zabytków w skali całego miasta jest osiedle Śródmieście.

Z kolei rejestr zabytków archeologicznych zawiera 11 stanowisk archeologicznych znajdujących się w obecnych granicach miasta.

Wykaz zabytków nieruchomych oraz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru przedstawiono w aneksie nr 1.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie miasta Rzeszowa w niewielkim stopniu dotyczą terenów kluczowych z punktu widzenia ochrony zabytków miasta. Uchwalone plany zawierają ustalenia dotyczące ochrony obiektów zabytkowych oraz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Uwzględniają także strefy ochrony konserwatorskiej wyznaczone w dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa.
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, o warunkach zabudowy, o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, uwzględniają ochronę konserwatorską obiektów i obszarów, które wpisane są do rejestru lub ewidencji zabytków. Nie uwzględniają natomiast ochrony przewidzianej w Studium. Zawarte w nich ustalenia są nietrwałą formą ochrony, ze względu na wygaszanie decyzji po uchwaleniu planu miejscowego lub w wyniku wydania decyzji o pozwoleniu na budowę.

Na terenie miasta Rzeszowa nie utworzono parku kulturowego. W Rzeszowie brak zabytków uznanych za pomnik historii, a także zabytków ruchomych wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa. Brak również pomników zagłady w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

Gminna ewidencja zabytków miasta Rzeszowa według stanu na 19 maja 2023 r. liczyła ogółem 1 383 pozycje. W ewidencji wyodrębniono następujące grupy zabytków: układy urbanistyczne (9), zespoły obiektów sakralnych (42), nieruchomości (985), parki i cmentarze (19), obiekty kolejowe zespołu dworca kolejowego Rzeszów Główny oraz Rzeszów Staroniwa (47), kapliczki (97), a także stanowiska archeologiczne (184). Ewidencja obejmuje wszystkie zabytki wpisane do rejestru. Aktualny wykaz zabytków i obszarów zabytkowych figurujących w gminnej ewidencji zabytków, a także spis stanowisk archeologicznych, zamieszczone zostały w aneksach nr 2 i nr 3.

Wśród układów urbanistycznych, oprócz wpisanego do rejestru zespołu urbanistycznego średniowiecznego miasta i nowego miasta oraz zespołu budowlanego ulicy Dekerta, znalazły się także następujące układy przestrzenne wraz z zabudową:

- osiedla mieszkaniowego pracowników Wytwórni Silników Samolotowych Nr 2 Polskich Zakładów Lotniczych i Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego Polskich Zakładów Lotniczych (obecnie część os. Dąbrowskiego i os. Piastów),
- osiedla mieszkaniowego pracowników Fabryki Obrabiarek i Sprzętu Artyleryjskiego Hipolita Cegielskiego, tzw. osiedla majsterskiego (przy ul. Poznańskiej i Wielkopolskiej),
- ulicy Hetmańskiej wraz z przyległymi ulicami,
- placu Ofiar Getta, dawnego placu Zwycięstwa utworzonego na terenie wcześniejszego cmentarza żydowskiego (obszar częściowo objęty wpisem do rejestru zabytków zespołu urbanistycznego średniowiecznego miasta i nowego miasta),
- placu Farnego i skweru Lisa-Kuli (fragment obszaru objęty wpisem do rejestru zabytków zespołu urbanistycznego średniowiecznego miasta i nowego miasta),
- ulicy Jałowego wraz z południową częścią ulicy Towarnickiego,
- ulicy Zygmuntowskiej i części wschodniej ulicy Jagiellońskiej (fragment obszaru objęty wpisem do rejestru zabytków zespołu urbanistycznego średniowiecznego miasta i nowego miasta).

Wpis zabytku do gminnej ewidencji nie stanowi prawnej formy jego ochrony *sensu stricto*. Nakłada natomiast konieczność uwzględnienia obiektu zabytkowego w suikzp, uchwalanych planach miejscowych oraz wydawanych decyzjach administracyjnych. Wymusza także pewne ograniczenia co do prac podejmowanych przy nieruchomości, poprzez wymóg wcześniejszego uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA RZESZOWA

RYSUNEK NR 5 - UWARUNKOWANIA - DZIEDZICTWO KULTUROWE

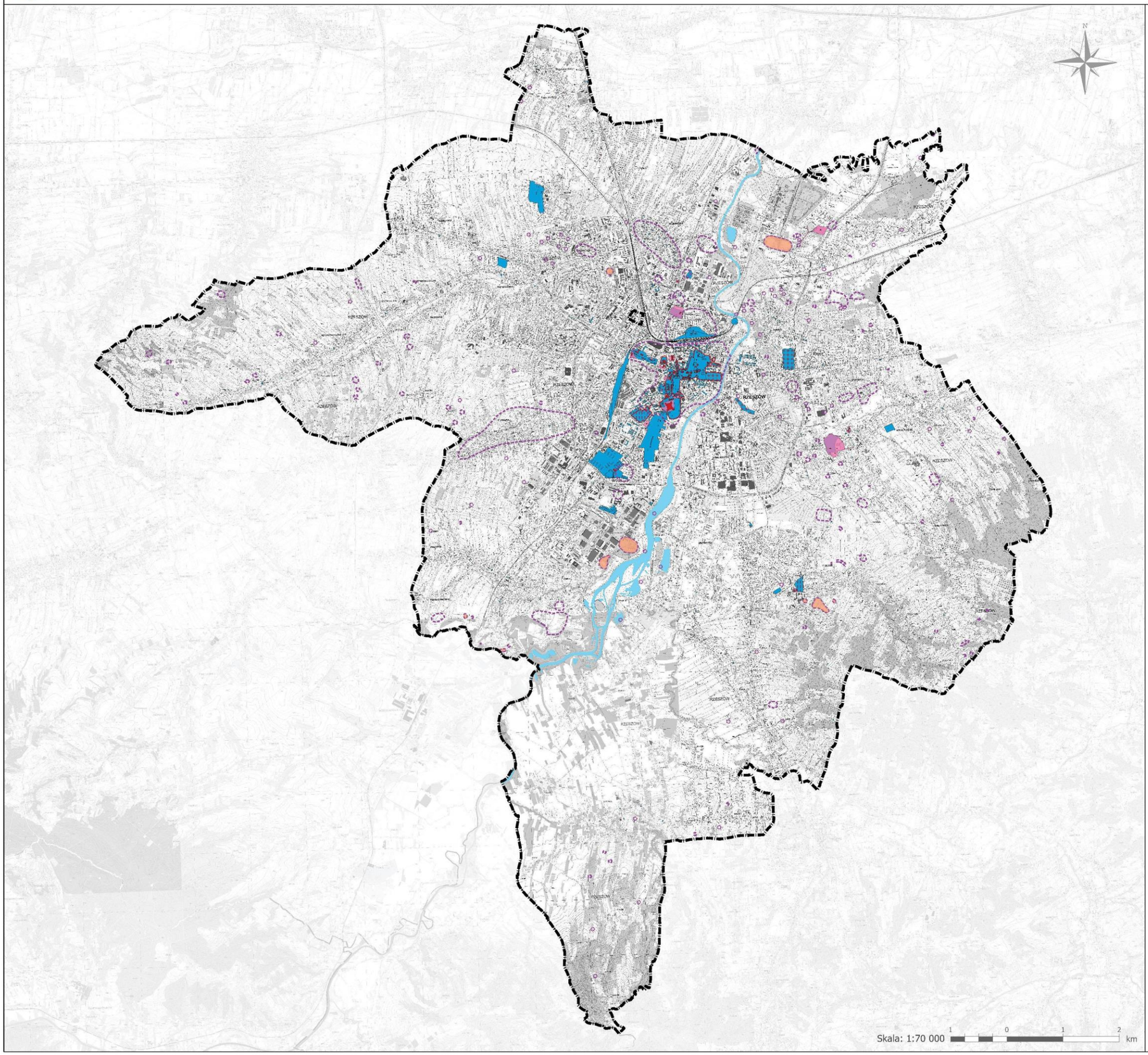

Legenda

granica miasta

OBSZARY I OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW (ZASIĘGI ORIENTACYJNE)

- budynek lub budowla
- inny obiekt zabytkowy, w tym otoczenie zabytku
- układ przestrzenny
- park
- cmentarz
- stanowisko archeologiczne

OBSZARY I OBIEKTY UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW (ZASIĘGI ORIENTACYJNE)

- zabytkowy obszar lub obiekt
- stanowisko archeologiczne

BIURO ROZWOJU MIASTA RZESZOWA BRMR

Strefy ochrony konserwatorskiej

Obszary o wyróżniających się wartościach historycznych i kulturowych występujące na terenie miasta zostały objęte strefami ochrony konserwatorskiej, ustalonymi w dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa oraz obowiązujących w momencie włączenia w granice Rzeszowa studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin ościennych, a także opracowanym Studium historyczno-urbanistycznym miasta Rzeszowa i studiach ochrony wartości kulturowych gmin ościennych. Były to:

- strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej (A),
- strefy ochrony zachowanych elementów zabytkowych (B),
- strefy ochrony ekspozycji obszarów i obiektów zabytkowych (E),
- strefy ochrony krajobrazu (K),
- strefy ochrony zainwestowania historycznego (H),
- strefy ochrony zabytkowego układu ruralistycznego (UR),
- strefy prawdopodobnego występowania obiektów archeologicznych lub skupisk obiektów archeologicznych (OW).

Strefy ochrony konserwatorskiej nie stanowią prawnej formy ochrony, natomiast są wiążące przy określaniu ustaleń planów miejscowych.

Strefy w obowiązującym dotychczas suikzp Miasta Rzeszowa zostały wyznaczone ok. 1999 roku. Od tego czasu w przestrzeni miasta nastąpiły zmiany w istotny sposób oddziałujące na ogół substancji zabytkowej oraz jej otoczenie, w tym wyznaczone wówczas strefy ochrony. Intensywne procesy urbanizacyjne dotyczą przede wszystkim terenów dawnych wsi, ale zmiany obejmują również obszary o wcześniej wykształconej tkance miejskiej. Pojawiła się nowa zabudowa. Istniejąca często uległa likwidacji bądź istotnym przekształceniom, zmieniając walory przestrzenne, w tym istniejący krajobraz kulturowy. Oznaczało to konieczność weryfikacji i przeformułowania stref ochrony konserwatorskiej pod kątem ewentualnej zmiany obszaru ochrony bądź jej zakresu, w tym likwidacji istniejących stref oraz ustanowienia nowych, co zostało dokonane w projekcie „Aktualizacji Studium historyczno-urbanistycznego miasta Rzeszowa do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa 2020-2022" (maj 2021 r.). Skorygowane i nowe strefy zostały uwzględnione w kierunkach zagospodarowania przestrzennego w ramach polityki „Walory i jakość przestrzeni".

II.2.13.4. Dobra kultury współczesnej

Dobra kultury współczesnej to niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak: pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeśli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna.

W obecnie obowiązujących na terenie miasta dokumentach planistycznych, tj. suikzp, planach miejscowych oraz decyzjach o warunkach zabudowy bądź o lokalizacji inwestycji celu publicznego nie wskazano obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej.

Próbą rozpoznania zasobów dóbr kultury współczesnej było opracowanie pn. „Dobra kultury współczesnej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Propozycje obiektów wraz z kryteriami wyboru" sporządzone w 2011 r. przez Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie przy współudziale Stowarzyszenia Architektów Polskich – oddział Rzeszów. Dokument uzyskał pozytywną opinię Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej. Zawiera on m.in. propozycje kilkunastu obiektów, zespołów i założeń przestrzennych wskazanych jako dobra kultury o znaczeniu regionalnym zlokalizowanych na obszarze miasta Rzeszowa. Po ich weryfikacji uznaje się za zasadne uwzględnienie ich w niniejszym Studium, z wyłączeniem obiektów ujętych od chwili powstania opracowania w gminnej ewidencji zabytków lub wpisanych do rejestru zabytków.

Coraz popularniejszą formą sztuki obecną w przestrzeni miejskiej są tzw. murale. Nie stanowią one dóbr kultury współczesnej, nie wpisując się w przytoczoną powyżej definicję. Niektóre z murali

wzbudzają kontrowersje, ze względu na wartości artystyczne, kontekst bądź lokalizację. Inne stanowią uznany i wart zachowania element przestrzeni (np. znajdujące się na kamienicach przy ul. Sokoła reprodukcja tzw. Planu Wiedemanna i mural „Debellage" poświęcony związanemu z Rzeszowem wybitnemu artyście Józefowi Szajnie).

II.2.14. Gospodarka

II.2.14.1. Podmioty gospodarcze i rynek pracy

Rzeszów jest kluczowym ośrodkiem gospodarczym południowo-wschodniej Polski. Wpływa na to szereg czynników, w tym jego funkcja administracyjna jako stolicy regionu, korzystne położenie i bardzo dobre skomunikowanie, rozwijające się szkolnictwo wyższe oraz zaplecze naukowo-badawcze, a także tradycje przemysłowe sięgające czasów Centralnego Okręgu Przemysłowego.

W Rzeszowie w 2020 r. w Krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej REGON zarejestrowanych było 30 794 podmiotów, w tym 29 408 podmiotów sektora prywatnego oraz 535 publicznego. 18 983 (61,65% ogółu podmiotów) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2020 r. w Rzeszowie zarejestrowanych było 5 500 spółek handlowych, w tym 859 z udziałem kapitału zagranicznego. W 2011 r. w REGON było zarejestrowanych ogółem 21 543 podmiotów gospodarczych, co oznacza wzrost o 42,9% w ciągu dekady.

W 2020 r. zdecydowanie największą grupę, bo aż 96,6%, stanowiły podmioty zatrudniające do 9 osób – 29 738. Małych przedsiębiorstw (10–49 zatrudnionych) było 798, średnich (50–249 zatrudnionych) – 210. Dużych podmiotów zatrudniających powyżej 249 osób było ogółem 48, w tym zatrudniających powyżej 1000 pracowników – 10. W porównaniu z 2011 r. liczba podmiotów zatrudniających powyżej 249 osób zmalała o 5.

W 2020 r. największą grupę stanowiły podmioty zajmujące się handlem detalicznym (3 067) oraz hurtowym (2 004). Branżą motoryzacyjną, tj. handlem pojazdami oraz ich naprawą zajmowało się ogółem 865 podmiotów. W Rzeszowie zarejestrowanych było 2 650 podmiotów z branży budowlanej, w tym 851 prowadzących działalność związaną ze wznoszeniem budynków. Do istotnych rodzajów działalności gospodarczej zaliczyć należy przetwórstwo przemysłowe (1 776 podmiotów), w tym m.in. produkcję artykułów spożywczych (160), odzieży (150), wyrobów metalowych (233) oraz mebli (172), maszyn (52) oraz wyrobów elektrycznych (44).

Znaczną grupę stanowiły podmioty świadczące usługi z zakresu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (2 428), edukacji (1 249), prowadzące działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją (598), działalność związaną z zakwaterowaniem w postaci hoteli innych obiektów noclegowych (141), a także działalność gastronomiczną, zarówno w formie restauracji i innych placówek gastronomicznych jak i usług cateringowych (591). Liczba tych ostatnich spadła w stosunku do 2019 r. o 101 podmiotów, co było prawdopodobnie skutkiem epidemii Sars-Cov-2 i wprowadzanych obostrzeń sanitarnych.

Istotną grupę stanowiły podmioty prowadzące działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości (1 702) oraz finansową i ubezpieczeniową (862). Ponadto w 2020 r. w mieście funkcjonowało 1 561 podmiotów świadczących działalność informatyczną związaną z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki. Należy zwrócić uwagę na dynamiczny wzrost podmiotów świadczących działalność profesjonalną, naukową i techniczną, w tym związaną z wykonywaniem tzw. wolnych zawodów. W 2011 roku było ich 2 845, a w 2020 – 4 849. Wśród nich wyróżniają się podmioty prowadzące badania naukowe, prace rozwojowe, których liczba wzrosła w analizowanym okresie z 5 do 78.

Wzrost ilości podmiotów gospodarki narodowej w latach 2011–2020 świadczy o dobrej kondycji gospodarczej miasta. Mimo wahnięć, trend wzrostowy wykazują również nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw. W 2011 r. wynosiły one 1 171 550 zł, (9 823,0 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca wieku produkcyjnym), w 2019 r. – 1 246 797 zł (10 576,1 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca w wieku produkcyjnym). W 2020 r. wartość wskaźnika spadła do 1 144 823 zł

(9,790,3 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca w wieku produkcyjnym), co prawdopodobnie było związane z epidemią Sars-Cov-2.

Sukcesywnie każdego roku wzrastała także wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach. W 2011 r. było to 47 745 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca, a w 2020 r. – 77 064 zł, co stanowiło 124,7% średniej krajowej.

Miarą dobrej sytuacji gospodarczej jest także poziom zatrudnienia i niskie bezrobocie. W latach 2011–2019 sukcesywnie wzrastała liczba osób pracujących. W 2011 r. było to 85 320 osób. W 2019 r. – 99 181 osoby. W 2020 r. liczba pracujących spadła do 95 637 osób, co mogło być wynikiem epidemii wirusa Sars-Cov-2 COVID 19. Bezrobocie rejestrowane w Rzeszowie wynosiło w 2019 r. 4,8%, natomiast w 2020 r. wzrosło do poziomu 5,8%. Najwyższą wartość wskaźnika w tym okresie zanotowano w 2013 r. Wynosiła ona wówczas 8,4%.

Strategia rozwoju miasta Rzeszowa do roku 2025 wskazuje na możliwości rozwoju gospodarczego m.in. w oparciu o sektor nowoczesnych technologii, w tym przemysł lotniczy związany z klastrem „Dolina Lotnicza", nowoczesnych usług dla biznesu, usług logistycznych, a także rozwój stref zwiększonej aktywności gospodarczej, nie tylko w mieście, ale w skali ROF.

Wpływ na rozwój gospodarczy miasta ma nie tylko wspomniana epidemia Sars-Cov-2, ale także tocząca się wojna na Ukrainie. Od 2022 r. zaobserwować można narastanie negatywnych zjawisk gospodarczych, w tym spowolnienie gospodarcze oraz wysoką inflację. Wzrost cen, w tym nośników energii, przekładać się będzie na sytuację gospodarczą przedsiębiorstw, a w rezultacie na rynek pracy.

II.2.14.2. Handel i usługi komercyjne

Dostęp do usług komercyjnych regulowany jest popytem, stąd rejony miasta o małej ilości mieszkańców nie posiadają wystarczającej dostępności do takich usług. Na osiedlach mieszkaniowych usługi komercyjne stopnia podstawowego, takie jak: handel, gastronomia, usługi drobne (np. usługi kosmetyczne i fryzjerskie, szewc, krawiec, pralnia, naprawa sprzętu AGD, komputerowego oraz apteka, poczta , punkt bankowy), lokalizowane są punktowo (w obiektach usługowych lub mieszkalnych) oraz w większych zgrupowaniach, tworzących osiedlowe centra usługowe.

Dobrze wyposażone w usługi handlu są tereny zabudowy historycznej (w śródmieściu) i te powstałe do końca lat osiemdziesiątych. Na terenach dawnych sołectw obiekty handlowe najczęściej ulokowane są w pobliżu takich obiektów jak kościół czy remiza.

Osiedla mieszkaniowe powstałe w XXI wieku nie posiadają często dostępności do podstawowych usług, przy czym dotyczy to głównie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (np. po obu stronach ul. Staroniwskiej, na osiedlu Słocina, Biała, Budziwój).

Na obraz gospodarczy miasta, w tym strukturę handlu i usług w mieście, istotny wpływ mają wielkopowierzchniowe obiekty handlowe oraz duże centra handlowo-usługowe potocznie nazywane galeriami. Są one usytuowane w różnych częściach miasta. Według danych GUS w 2020 r. w mieście funkcjonowało 6 hipermarketów oraz 49 supermarketów. Działało także 13 tzw. galerii handlowych. Do największych z nich zaliczyć należy Galerię Rzeszów przy al. Piłsudskiego, Millenium Hall przy al. Kopisto, Nowy Świat przy ul. Krakowskiej, Outlet Graffica przy ul. Lisa Kuli oraz centra Plaza i Nova przy al. Rejtana. Miasto wyróżnia się jedną z najwyższych powierzchni handlowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W 2018 r. wynosiła ona 1 328 m^2 powierzchni handlowej plasując Rzeszów na 3 miejscu w kraju.

Obecność takich obiektów istotnie wpływa na strukturę handlu i usług w mieście, między innymi skutkując przenoszeniem ich z dotychczasowych lokalizacji do centrów handlowych, czego efektem jest m.in. zmiana charakteru ulic w szczególności na obszarze śródmieścia, o bogatej niegdyś ofercie handlowo-usługowej. Działalność dużych obiektów handlowych skutkuje zmniejszeniem liczby małych sklepów. Według danych GUS, w okresie 2011 r. –2020 r. liczba podmiotów zajmujących się handlem detalicznym na terenie miasta, mimo przyłączenia do niego nowych terenów, zmalała o 268, tj. o 8%.

W 2020 r. w mieście działało 12 targowisk całorocznych o łącznej powierzchni 197 484 m kw. Są to zarówno duże ogólnomiejskie place targowe przy ul. Targowej, ul. Sobieskiego, ul. Moniuszki oraz przy ul. Dworaka, jak i niewielkie targowiska osiedlowe. Plac targowy działa także przy Podkarpackim Centrum Hurtowym Agrohurt przy ul. Lubelskiej.

Na etapie prac nad Studium nie ma możliwości określenia długofalowych skutków epidemii Sars-Cov-2, w tym oddziaływania na strukturę handlu i usług. Może ona wpływać na kształtowanie się i utrwalenie takich trendów jak: rozwój handlu i usług dostępnych przez internet, reaktywacja mniejszych punktów usługowych i handlowych, w tym o specjalistycznym charakterze, m.in. położonych w śródmieściu. Można zakładać także rozwój tzw. ciemnych sklepów (dark stores), tj. placówek oferujących dostawy zakupów do klienta w czasie nieprzekraczającym kilkunastu minut bez możliwości ich odbioru na miejscu, a także innych przedsięwzięć o podobnym charakterze. Powyższe zjawiska mogą wiązać się ze stopniowym zmniejszeniem znaczenia wielkich centrów handlowo-usługowych oraz sklepów wielkopowierzchniowych.

II.2.14.3. Budownictwo

Wpływ na gospodarkę miasta ma bardzo intensywny rozwój budownictwa, w szczególności mieszkaniowego. Według danych GUS, w okresie 2011 r. – 2020 r. oddano do użytku ogółem 23 520 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej ponad 1 571 tys. m^2. Wśród nich z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem oddano do użytku 17 025 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 947,73 tys. m^2.

Tabela 29. Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2011–2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mieszkania oddane do użytkowania ogółem										
szt.	1 565	1 576	1 346	1 649	2 392	2 958	2 599	2 307	3 291	3 837
pow. użytk. [m^2]	110 835	111 054	101 780	119 542	155 808	191 987	169 605	157 469	207 910	245 735
w tym w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych										
szt.	274	296	389	447	533	501	588	757	585	876
pow. użytk. [m^2]	40 463	39 117	49 597	56 826	60 164	66 699	63 296	78 375	67 995	92 135
w tym w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych										
szt.	1 278	1 260	945	1 171	1 838	2 436	1 999	1 544	2 700	2 946
pow. użytk. [m^2]	68 361	69 556	50 996	60 504	94 386	123 598	105 310	78 697	139 201	152 351
w tym przeznaczone na sprzedaż lub wynajem										
szt.	977	891	699	887	1 658	2 123	1 957	1 721	2 963	3 149
pow. użytk. [m^2]	53 019	51 181	39 774	47 501	86 135	116 798	108 972	98 305	162 893	183 154
w tym w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych										
szt.	10	69	89	123	158	161	268	440	263	590
pow. użytk. [m^2]	1 381	6 203	7 196	9 317	10 666	17 751	19 777	34 501	23 692	51 322
w tym w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych										
szt.	965	812	610	740	1 485	1 949	1 683	1 277	2 700	2 555
pow. użytk. [m^2]	51 392	44 392	32 578	36 536	74 667	98 267	88 624	63 633	139 201	131 413

Źródło: GUS – BDL, bdl.stat.gov.pl

Udział mieszkań z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem systematycznie rośnie. W 2011 r. stanowiły one 62,43% ogólnej liczby oddanych mieszkań oraz 47,84% ogólnej ich powierzchni użytkowej, w 2016 r. – odpowiednio 71,77% oraz 60,84%, a w 2020 r. – 82,1% i 74,5%. Według danych GUS, w 2020 r. w Rzeszowie na rynku pierwotnym sprzedano ogółem 2 196 mieszkań, co stanowiło blisko 59% ogółu transakcji na rynku mieszkaniowym.

Ponadto w latach 2011–2020 oddano do użytkowania łącznie nowych 645 budynków niemieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 771 713 m^2.

W latach 2011–2020 oddano do użytku ogółem 53 nowe obiekty biurowe o łącznej powierzchni użytkowej 49 378 m^2. Rozbudowano też 32 budynki biurowe. W rekordowym 2019 r. oddano do użytku 10 nowych budynków biurowych, zaś w 2020 r. – 9.

Realizacja kolejnych tego rodzaju inwestycji z jednej strony świadczy o zapotrzebowaniu na nowe powierzchnie biurowe. Z drugiej strony część z nich nie znajduje najemców. Coraz popularniejsza staje się także praca zdalna oraz praca w modelu hybrydowym, co może przekładać się na spadek zapotrzebowania na powierzchnie biurowe.

Tabela 30. Nowe budynki mieszkalne i niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2011–2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania										
szt.	314	323	390	445	507	557	556	660	576	748
w tym jednorodzinne	b.d.	b.d.	355	408	450	482	503	621	520	687
w tym wielorodzinne	b.d.	b.d.	35	37	57	75	53	39	56	61
w tym przeznaczone na sprzedaż lub wynajem										
szt.	42	82	75	100	133	204	229	341	255	449
w tym jednorodzinne	b.d.	b.d.	58	84	91	143	187	311	199	403
w tym wielorodzinne	b.d.	b.d.	17	16	42	61	42	30	56	46
Budynki niemieszkalne nowe oddane do użytkowania										
szt.	89	44	53	72	75	49	57	62	83	61
Pow. użytkowa [m^2]	130 212	175 771	39 998	54 605	45 625	27 273	42 523	64 606	99 260	91 840

Źródło: GUS – BDL, bdl.stat.gov.pl

Tabela 31. Budynki biurowe nowe i rozbudowane oddane do użytku w latach 2011–2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nowe	8	5	1	5	2	7	1	5	10	9
pow. użytkowa [m^2]	6 158	2 883	310	6 331	486	2 465	509	4 201	11 933	14 102
Rozbudowane	0	1	3	4	2	5	10	1	5	1
pow. użytkowa [m^2]	0	395	3 212	2 209	1 531	2 707	3 568	578	2 729	220
Pow. użytk. razem [m^2]	**6 158**	**3 278**	**3 522**	**8 540**	**2 017**	**5 172**	**4 077**	**4 779**	**14 662**	**14 322**

Źródło: GUS – BDL, bdl.stat.gov.pl

Komercyjne przestrzenie biurowe na terenie Rzeszowa są rozmieszczone punktowo, w różnych częściach miasta. Biurowce nie tworzą charakterystycznych dla dużych ośrodków miejskich większych skupisk kreujących centra biznesowe. Zdecydowana większość z nich znajduje się poza obszarem śródmieścia.

Od 2022 r. można zauważyć pogorszenie koniunktury w budownictwie, w szczególności na rynku budownictwa mieszkaniowego. Jest ono w szczególności związane ze spowolnieniem gospodarczym i wysoką inflacją, co przekłada się m.in. na znaczny wzrost cen towarów, w tym materiałów budowlanych, usług, a także pogorszenie dostępności kredytów hipotecznych.

II.2.14.4. Nowoczesne usługi biznesowe

Według raportu „Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2020" opracowanym przez Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych, Rzeszów znajduje się w gronie 11 polskich miast świadczących tego rodzaju usługi, w których zatrudnionych jest ponad 1 tys. osób. Usługi te obejmują outsourcing (BPO), działalność centrów usług wspólnych i globalnych centrów usług biznesowych (SSC/GBS), usługi informatyczne (IT) oraz badawczo rozwojowe (R&D). W I kwartale 2020 r. zatrudnienie w Rzeszowie w branży nowoczesnych usług biznesowych wynosiło 5,3 tys. osób, plasując go na 11 miejscu z ogółem zatrudnionych w tej branży na poziomie 1,6% w skali kraju. Największą

grupę w Rzeszowie stanowili zatrudnieni w sektorze IT. Według raportu, ogółem w Polsce w usługach dla biznesu zatrudnionych było 338 tys. osób pracujących w ponad 1,5 tys. centrów. Należy oczekiwać kontynuacji wzrostu zatrudnienia w tym sektorze usług, który będzie jednak stopniowo wyhamowywał w warunkach coraz bardziej ograniczonej podaży pracowników i zwiększania udziału rozwiązań automatyzacyjnych w firmach. Nowe miejsca pracy w zdecydowanej większości zostaną wygenerowane w głównych ośrodkach usług biznesowych. Mniejsze miasta regionalne i miasta średnie będą stanowić przede wszystkim źródło zasobów kadrowych dla centrów funkcjonujących w największych aglomeracjach, choć w tych, które cechuje odpowiedni potencjał inwestycyjny, powstaną (rozwiną się) mniejsze centra.

II.2.14.5. Logistyka

Według raportu „Potencjał inwestycyjny polskich miast" opracowanego w 2020 r. przez Gremi Media S.A., dzięki lokalizacji i bardzo dobremu skomunikowaniu Rzeszów staje się znaczącym hubem logistycznym. W związku z toczącą się od 2022 r. wojną za wschodnią granicą, Rzeszów stał się głównym centrum logistycznym pomocy humanitarnej i wojskowej oraz innych form wsparcia dla walczącej Ukrainy.

W mieście powstają kolejne centra logistyczne i nowoczesne przestrzenie magazynowe, zlokalizowane m. in. na terenie strefy aktywności gospodarczej Rzeszów – Dworzysko. Nowoczesne powierzchnie magazynowe znajdują się również w sąsiedztwie miasta. Duży park logistyczny funkcjonuje m.in. przy lotnisku Rzeszów – Jasionka, wyposażonym w nowoczesny terminal cargo.

Dotychczasowy rozwój branży logistycznej, w tym rozbudowa i powstawanie nowych powierzchni i przestrzeni magazynowych, pozwalają zakładać dalszy rozwój tego rodzaju usług logistycznych (sortownie, składy, magazyny, centra przeładunkowe etc.).

Tabela 32. Budowa i rozbudowa zbiorników, silosów i obiektów magazynowych w latach 2010–2019

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nowe	7	9	7	7	18	7	7	8	8	11
kubatura [m^3]	45 016	57 873	35 665	63 988	85 825	29 290	51 385	86 263	329 120	398 789
pow. użytkowa [m^2]	6 347	6 872	5 059	8 183	11 255	3 318	6 370	8 241	26 299	38 805
Rozbudowane	0	3	1	8	6	4	3	4	2	3
kubatura [m^3]	0	2 496	13 502	64 607	17 680	19 588	3 651	16 852	4 098	15 814
pow. użytkowa [m^2]	0	740	1 859	7 739	2 596	3 567	499	2 205	415	2 287
Kubatura ogółem [m^3]	**45 016**	**60 369**	**49 167**	**128 595**	**103 505**	**48 878**	**55 036**	**103 115**	**333 218**	**414 603**
Pow. użytk. ogółem [m^2]	**6 347**	**7 612**	**6 918**	**15 922**	**13 851**	**6 885**	**6 869**	**10 446**	**26 714**	**41 092**

Źródło: GUS – BDL, bdl.stat.gov.pl

II.2.14.6. Strefa aktywności gospodarczej Rzeszów – Dworzysko i inne tereny inwestycyjne

W północno-zachodniej części miasta zlokalizowana jest strefa aktywności gospodarczej Rzeszów – Dworzysko. Strefa położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie autostrady A4 oraz drogi ekspresowej S-19, a także magistrali kolejowej E–30, w odległości ok. 6 km od Międzynarodowego Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka.

W skład strefy wchodzi Park Naukowo-Technologiczny „Rzeszów – Dworzysko" obejmujący tereny położone na osiedlach Przybyszówka, Miłocin oraz Pogwizdów Nowy. Teren parku jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Inwestorom udostępniono w pełni uzbrojone tereny o powierzchni 83,42 ha. Na terenie Parku została wybudowana farma ogniw fotowoltaicznych, kompleksowa sieć monitoringu, sieć ciepłownicza, oraz sieć instalacji odgromowych. Część strefy aktywności gospodarczej, w tym tereny Parku Naukowo-Technologicznego położone na osiedlach Przybyszówka i Miłocin wchodzą w skład Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Euro-Park Mielec" jako część podstrefy „Rzeszów". Łącznie z sąsiadującymi z nimi pozostałymi terenami inwestycyjnymi stanowiącymi własność prywatną, strefa aktywności gospodarczej na terenie miasta obejmuje ogółem

tereny o powierzchni około 150 ha. Preferowane przeznaczenie ww. terenów to: przemysł, centra logistyczne, składy oraz magazyny. Kontynuację strefy aktywności gospodarczej stanowią przylegające do niej tereny o powierzchni ok. 150 ha położone na obszarze gminy Świlcza w sołectwach Świlcza oraz Rudna Wielka.

Tereny inwestycyjne zlokalizowane są także na osiedlu Załęże w okolicach ul. Ciepłowniczej w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków oraz Elektrociepłowni. Część z nich o powierzchni 8,84 ha wchodzi w skład Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec.

Oprócz strefy aktywności gospodarczej duże tereny inwestycyjne położone w sąsiedztwie Rzeszowa zlokalizowane są na terenie gmin Trzebownisko (kompleksy w Tajęcinie i Jasionce) oraz Głogów Małopolski (kompleksy w Rogoźnicy, Rudnej Małej i Woli Cichej). Należą one do Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec. Część z nich wchodzi w skład Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego „Aeropolis". Został on utworzony w celu wspierania przedsiębiorczości zorientowanej na zaawansowane technologie, głównie związane z branżą lotniczą.

Terenami inwestycyjnymi położonymi w sąsiedztwie Rzeszowa dysponuje także gmina Boguchwała. Znajdują się one we wschodniej części miasta Boguchwała na tzw. „Wisłoczysku".

Od 2018 r. w oparciu o Ustawę z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji funkcjonuje tzw. Polska Strefa Inwestycji. Jest to instrument wsparcia dla inwestorów z sektora przemysłu oraz nowoczesnych usług, pozwalający korzystać z zachęt podatkowych także poza obszarem Specjalnych Stref Ekonomicznych. Jednocześnie dotychczasowe zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie SSE pozostają w mocy do końca 2026 roku. Kryteria wsparcia w ramach Polskiej Strefy Inwestycji zależą od wielkości przedsiębiorcy oraz wybranej lokalizacji.

II.2.14.7. Klastry i struktury klastrowe

W gospodarce miasta i regionu bardzo istotną rolę odgrywa Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza". Stanowi ono największy i najbardziej rozpoznawalny klaster przemysłowy w Polsce. Posiada status Krajowego Klastra Kluczowego, przyznawany strukturom o istotnym znaczeniu dla gospodarki kraju i wysokiej konkurencyjności międzynarodowej.

Ponadto, wśród większych struktur klastrowych mających siedzibę w Rzeszowie wymienić należy: Klaster Tworzyw Sztucznych „Poligen", Klaster Firm Informatycznych Polski Wschodniej, Podkarpacki Klaster Energii Odnawialnej oraz Klaster Lotnictwa Lekkiego i Ultralekkiego.

Specyficzny charakter mają: klaster „Podkarpackie Smaki", skupiający głównie producentów żywości regionalnej, tradycyjnej i ekologicznej oraz podmioty z branży gastronomicznej, a także Klaster Jakości Życia „Kraina Podkarpacie", zrzeszający podmioty działające w takich dziedzinach jak zdrowie, turystka oraz ekotechnologie.

Wśród innych istotnych struktur klastrowych, w których działalność zaangażowani są przedsiębiorcy bądź inne podmioty z terenu Rzeszowa wymienić należy Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Budowlany „Innowator", Klaster Spawalniczy „Klastal" oraz Polski Klaster Budowlany.

Wymienione powyżej klastry mają charakter trwałych inicjatyw o ugruntowanej pozycji i wykształconych strukturach. Oprócz nich realizowane są liczne projekty i przedsięwzięcia mające na celu tworzenie struktur klastrowych i rozwój współpracy w danej branży gospodarczej.

II.2.14.8. Instytucje otoczenia biznesu

Istotnym elementem gospodarki miasta oraz regionu są ulokowane w Rzeszowie instytucje otoczenia biznesu. Są to podmioty o różniej formie prawnej, zarówno publiczne jak i niepubliczne, prowadzące działalność na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, niedziałające dla zysku lub przeznaczające zysk na cele statutowe zgodnie z zapisami w statucie lub innym równoważnym dokumencie założycielskim.

Wśród nich wymienić należy m.in. Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. i działające w jej ramach Centrum Obsługi Inwestora, Centrum Transferu Technologii i Innowacji, czy Rzeszowski Ośrodek Wparcia Ekonomii Społecznej. RARR jest jednostką zarządzającą Podkarpackim Parkiem Naukowo-Technologicznym Aeropolis, którego częścią jest m.in. Ośrodek Badań i Rozwoju Aeropolis w Jasionce i działające w jego ramach Laboratorium Badawcze Aeropolis w kampusie Politechniki przy ul. Poznańskiej w Rzeszowie.

Na terenie miasta znajduje się jeden z dwóch oddziałów terenowych Polskiej Agencji Kosmicznej z siedzibą w Gdańsku, której zadaniem jest wspieranie polskiego przemysłu kosmicznego oraz środowiska naukowego poprzez łączenie świata biznesu i nauki. Działa także na rzecz rozwoju technik satelitarnych. Podstawą do jej ulokowania w Rzeszowie był m.in. rozwinięty przemysł lotniczy. Dla rozwoju przedsiębiorczości istotne znaczenie mają ośrodki innowacji – instytucje naukowo-badawcze, w tym m.in. wspomniane Laboratorium Badawcze Aeropolis. Współpracę ze startupami oferuje także Asseco Innovation Hub. Młodych przedsiębiorców wspierają m.in. Podkarpacki Inkubator Technologii Informatycznych, a także Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Rzeszowskim oraz Samsung Inkubator, funkcjonujący przy Politechnice Rzeszowskiej we współpracy ze Stowarzyszeniem „Dolina Lotnicza".

Istotne znaczenie dla rozwoju gospodarczego mają instytucje zajmujące się wsparciem finansowym dla przedsiębiorców m.in. w postaci funduszy pożyczek czy poręczeń kredytowych. Przykładem takich instytucji, mających siedzibę w Rzeszowie, jest m.in. Podkarpacki Fundusz Rozwoju Sp. z o.o. mający za zadanie oferować instrumenty finansowe służące rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw w regionie. Na terenie miasta ma swoją siedzibę Podkarpackie Centrum Innowacji Sp. z o.o. Jego celem jest rozwijanie współpracy z podkarpackimi uczelniami, poszukiwanie interesujących projektów badawczych, realizowanych przez naukowców z ich jednostek i wsparcie najbardziej obiecujących za pomocą tzw. programów grantowych. Obie instytucje są spółkami należącymi do Samorządu Województwa Podkarpackiego.

Organizacjami samorządu gospodarczego są: Izba Przemysłowo-Handlowa w Rzeszowie, Izba Rzemieślnicza, a także Cech Rzemiosł Wielobranżowych. Stowarzyszeniem zrzeszającym przedsiębiorców głównie z terenu województwa podkarpackiego jest działający w Rzeszowie Podkarpacki Klub Biznesu. W Rzeszowie znajduje się także siedziba Podkarpackiej Regionalnej Organizacji Turystycznej. Skupia ona samorządy, lokalne organizacje turystyczne, wyższe uczelnie, instytucje kultury oraz przedsiębiorców z terenu województwa.

Uzupełnienie sieci instytucji otoczenia biznesu stanowią m.in. uczelnie wyższe, jednostki samorządu terytorialnego oraz administracji rządowej, a także podmioty świadczące usługi biznesowe o charakterze komercyjnym kierowane do przedsiębiorców.

II.2.14.9. Turystyka

Turystyka coraz częściej jest traktowana nie tylko jako jedna z gałęzi gospodarki, ale także jako zjawisko wpływające na charakter miasta i jego tożsamość.

Biorąc pod uwagę wielkość Rzeszowa, jego położenie, walory historyczne, kulturowe, przyrodnicze, a także charakter oraz zakres świadczonych w mieście usług, wśród obecnych i rozwijanych w Rzeszowie rodzajów turystyki wymienić należy:

- turystykę biznesową i kongresową – związaną z organizacją targów, konferencji, szkoleń, etc., funkcjonującą w oparciu o rozwijające się zaplecze wystawienniczo-konferencyjne, w tym m.in. Regionalne Centrum Sportowo-Widowiskowe im. J. Strzelczyka na Podpromiu oraz Centrum Wystawienniczo-Kongresowe G2A Arena położone w Jasionce w gminie Trzebownisko;
- turystykę poznawczą / krajoznawczą – rozwijaną w oparciu o walory historyczne i kulturowe miasta, w szczególności zespół zabytków zlokalizowanych w historycznym centrum, a także trasy turystyczne i szlaki kulturowe oraz ofertę muzeów, galerii i innych instytucji kultury;

- turystykę miejską jednodniową oraz weekendową – pozwalającą na krótką wizytę w mieście, związaną głównie z ofertą kulturalną, sportową i rekreacyjną miasta, w tym organizowanymi na jego terenie wydarzeniami jak festiwale, koncerty, zawody sportowe i inne, a także ofertą handlową;
- turystykę zdrowotną – rozwijającą się głównie w oparciu o oferowane na terenie miasta komercyjne zabiegi medyczne, w tym medycynę estetyczną;
- turystykę religijną i pielgrzymkową – przede wszystkim związaną z kultem obrazu MB Rzeszowskiej w kościele oo. Bernardynów, a także pielgrzymkami oraz innymi wydarzeniami o charakterze religijnym;
- turystykę tranzytową – związaną z sąsiedztwem autostrady A4, międzynarodowej trasy E371 oraz budowanej trasy S19, bliskością granic z Ukrainą i Słowacją, a także Bieszczadów oraz Beskidu Niskiego.

Wśród innych form turystyki wymienić należy:

- turystykę rowerową – funkcjonującą w oparciu o przebiegające przez miasto drogi, szlaki i ścieżki rowerowe;
- turystykę kajakową – związaną z potencjałem rekreacyjnym rzeki Wisłok oraz rzeszowskiego zalewu; na odcinku rzeki od Zbiornika Wodnego Besko w gm. Rymanów do Rzeszowa funkcjonuje nizinno-górski szlak kajakowy, na odcinku od Rzeszowa do ujścia Wisłoka do Sanu w Tryńczy – szlak nizinny;
- enoturystykę – w oparciu o położone w południowej części miasta winnice oraz związane z nimi produkty turystyczne.

W ramach badań ankietowych prowadzonych na potrzeby aktualizacji Strategii marki Rzeszowa oraz Programu Promocji Miasta Rzeszowa na lata 2020–2025, 83% ankietowanych wskazało, że Rzeszów jest postrzegany jako „miasto na jeden dzień". Kompaktowość miasta, bogata oferta gastronomiczna i kulturalna, a także możliwość obejrzenia wszystkich miejsc „must see" w jedno popołudnie powodują, że jest ono idealnym miejscem na jednodniowy pobyt. Badani podkreślali, że miasto nie ma jednej dużej atrakcji turystycznej, a także że Rzeszów posiada potencjał, aby być miastem w którym można spędzić kilka dni.

Pytani w ramach badań ankietowych jako powód pobytu w Rzeszowie najczęściej wskazywali: przyjazd w celach biznesowych (wyjazd służbowy) lub w ramach udziału w konferencji (43,2%), odwiedziny rodziny i znajomych (25,4%), cel turystyczny (17,8%), udział w imprezie w Rzeszowie (7,6%), zakupy (3,4%), tranzyt (1,7%), cel zdrowotny (0,8%).

Według danych GUS, w 2020 r. na terenie miasta funkcjonowało 41 całorocznych obiektów noclegowych dysponujących ogółem 3 046 miejscami (w 2012 r. było ich 1 879, co oznacza wzrost o 62%). Wśród nich:

- 28 hoteli dysponujących 2 567 miejscami,
- 6 innych obiektów hotelowych – 288 miejsc,
- 1 schronisko młodzieżowe – 50 miejsc,
- 3 hostele – 66 miejsc,
- 2 kwatery prywatne / pokoje gościnne – 36 miejsc,
- 1 inny obiekt noclegowy – 39 miejsc.

Wśród hoteli znajdowały się 2 obiekty jednogwiazdkowe, 7 dwugwiazdkowych, 11 trzygwiazdkowych. Na terenie miasta funkcjonowało także 7 hoteli o standardzie czterogwiazdkowym oraz 1 posiadający 5 gwiazdek. W 2012 r. liczba miejsc noclegowych w hotelach wynosiła ogółem 1 402, w 2020 r. – 2 567, co oznacza wzrost o ponad 83% w ciągu niecałej dekady. W tym samym okresie liczba pokoi hotelowych zwiększyła się z 702 do 1 327 (wzrost o 89%).

Największe skupisko obiektów noclegowych znajduje się w śródmieściu, w tym w historycznym centrum miasta. Koncentrują się one także w pobliżu głównych dróg wylotowych oraz obwodnicy śródmiejskiej.

Według danych GUS, w okresie 2010–2020 wartość wskaźnika: noclegi udzielone turystom krajowym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców dynamicznie rosła

z poziomu 8 837 do 17 135, a w odniesieniu do turystów zagranicznych: z 2 278 do 5 206. W obu przypadkach oznacza to wzrost ponad dwukrotny. W 2019 r. stopień wykorzystania miejsc noclegowych w Rzeszowie wynosił 35,7% i w porównaniu z kilku wcześniejszymi latami nie uległ istotnym zmianom. Natomiast w roku 2020 r. wskaźnik spadł do poziomu 20,9%, co było skutkiem epidemii Sars-Cov-2.

Większość obiektów hotelowych posiada odpowiednie zaplecze gastronomiczne i lokalowe oraz wyposażenie pozwalające na organizowanie np. konferencji, kongresów, szkoleń, a także np. imprez integracyjnych, zjazdów rodzinnych, wesel, etc. Miejską ofertę uzupełniają obiekty noclegowe zlokalizowane na terenie sąsiednich gmin, m.in. położone przy głównych drogach, a także w sąsiedztwie lotniska Rzeszów – Jasionka.

Na terenie miasta brak jest całorocznego bądź sezonowego pola biwakowego, w tym miejsc dla coraz popularniejszego caravaningu (stanowiska dla camperów). Najbliższy kamping funkcjonuje w Łańcucie.

Oprócz obiektów noclegowych, obsłudze przyjezdnych służy miejska infrastruktura transportowa oraz komunikacja publiczna, publiczne i komercyjne instytucje świadczące usługi z zakresu kultury, rozrywki, a także sportu i rekreacji, a także m.in. bary, restauracje, kawiarnie, kluby, a także obiekty handlowe, w tym tzw. galerie, będące częstym miejscem wizyt osób przyjezdnych. Dla ruchu turystycznego istotne znaczenie mają także miejskie przestrzenie publiczne, w tym rynek, miejskie place oraz deptaki.

Przez miasto przebiegają liczne trasy, drogi i szlaki turystyczne, zarówno o znaczeniu międzynarodowym, ponadregionalnym, regionalnym jak i lokalnym. Charakter międzynarodowy ma Podkarpacka Droga św. Jakuba – Via Regia stanowiąca jeden z odcinków Drogi św. Jakuba na którą składają się szlaki pielgrzymkowe prowadzące do Santiago de Compostella w Hiszpanii.

Charakter ponadregionalny mają Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo biegnący przez województwa Polski wschodniej, a także szlaki kulturowe: Rodowych Gniazd Lubomirskich, Chasydzki oraz Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej.

W Rzeszowie swój początek ma jedna z tras Podkarpackiego Szlaku Architektury Drewnianej (trasa nr VII rzeszowsko-jarosławska) będącego jednym z najważniejszych szlaków kulturowych w regionie. Przez miasto przebiega także Szlak Centralnego Okręgu Przemysłowego z trasą po Rzeszowie, a także Szlak Podkarpackie Smaki powiązany z klastrem o tej samej nazwie.

Do ważniejszych szlaków turystycznych zaliczyć należy: czerwony szlak turystyczno-historyczny im. płk. Leopolda Lisa – Kuli, niebieski szlak Rzeszów Os. Biała – Grybów oraz żółty szlak „Dookoła Rzeszowa".

Jedną z większych atrakcji miasta jest Podziemna Trasa Turystyczna. Na terenie miasta znajduje się ścieżka przyrodnicza im. prof. dra Władysława Szafera, a także m.in. „Spacerownik rzeszowski: Dziedzictwo rzeszowskich Żydów" oraz trasa pn. „Zabytki architektoniczne Rzeszowa". Funkcjonuje także szlak turystyczny dla osób niewidomych i niedowidzących pn. „Rzeszów na wyciągnięcie ręki".
Oprócz tradycyjnych tras turystycznych coraz większą popularność zdobywają gry miejskie wykorzystujące przestrzeń miasta. Są one kierowane do różnych grup wiekowych, zarówno mieszkańców miasta jak i turystów. Wśród nich wyróżnia się tzw. questing będący rodzajem terenowej gry edukacyjnej stworzonej w oparciu o lokalne dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze. Przykładowe projekty o takim charakterze to: „Nutki historii w rzeszowskich pomnikach", „Rzeszowskie bulwary i ich tajemnice", „Szlak rzeszowskich Miejsc Pamięci Narodowej".

Na terenie miasta znajdują się liczne obiekty, które mogłyby się stać podstawą nowych miejskich tras turystycznych, podnoszących jednocześnie potencjał turystyczny miasta. Wśród nich wyróżnić należy m.in.: obiekty powstałe w okresie galicyjskim, zabytkowe cmentarze, obiekty socrealistyczne, obiekty architektury modernistycznej, obiekty i założenia architektury współczesnej.

II.2.15. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Analiza istniejącego stanu zagospodarowania i potencjału rozwojowego miasta pozwoliła na wyodrębnienie w jego strukturze funkcjonalno-przestrzennej trzech stref urbanistycznych, oznaczonych na potrzeby ich charakterystyki symbolami A, B oraz C (schemat 48), a także mniejszych elementów tej struktury, tj. obszarów zagospodarowania o charakterystycznej dominującej funkcji.

Schemat 48. Strefy funkcjonalno-przestrzenne miasta

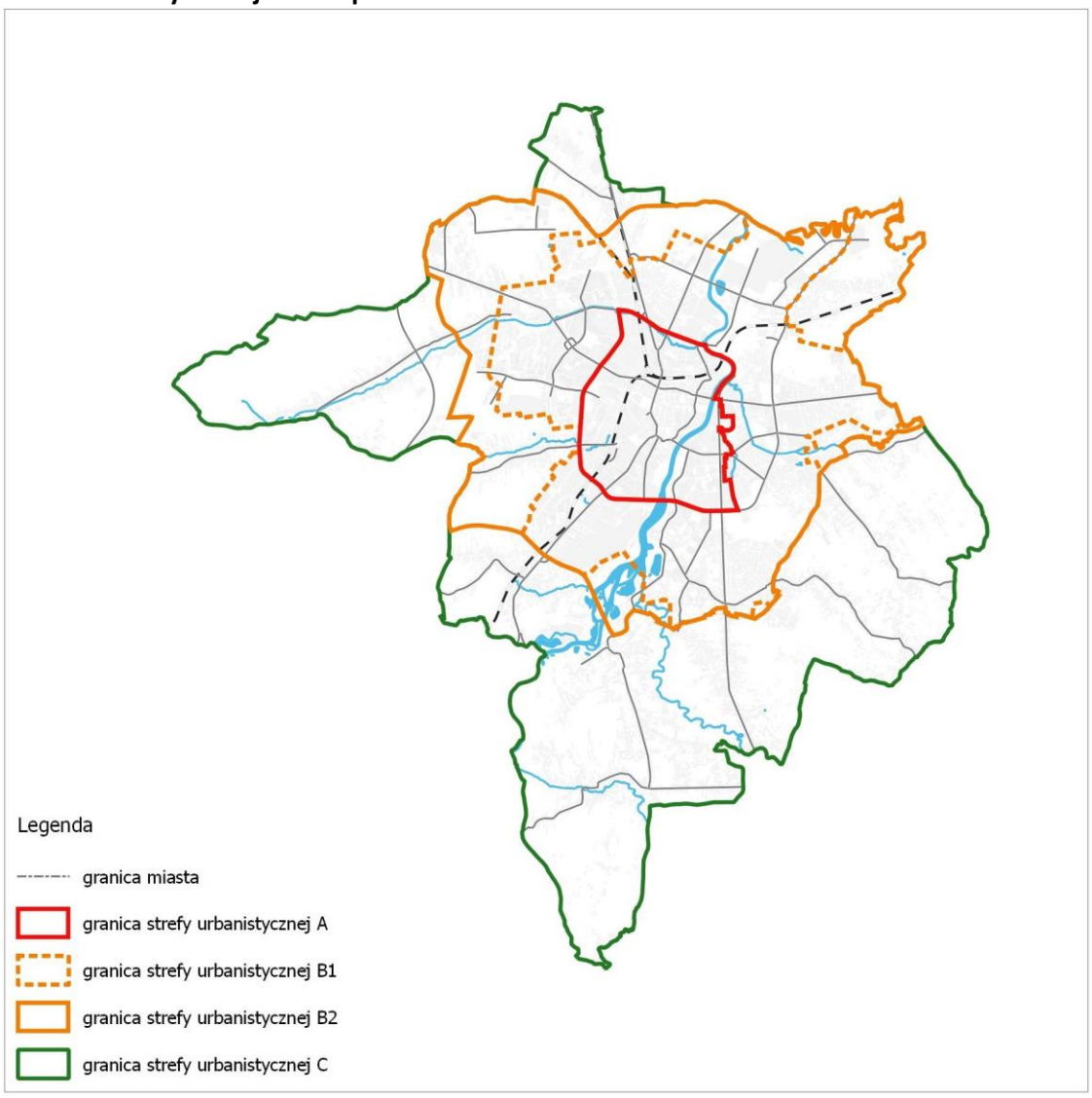

Źródło: opracowanie własne

II.2.15.1. Strefy urbanistyczne

Strefy urbanistyczne (A, B, C) położone są koncentrycznie w stosunku do centrum miasta, odzwierciedlając etapy jego rozwoju przestrzennego oraz koncentryczno-promienisty układ komunikacyjny, stanowiący szkielet zabudowy. Poszczególne strefy obejmują rejony miasta odznaczające się podobnym charakterem, wynikającym z rodzaju i intensywności zagospodarowania obszarów, dominacji, rodzaju i hierarchii występujących na nich funkcji, jakości architektury i przestrzeni publicznych. Kryterium wyróżniającym strefy jest również gęstość ich zaludnienia oraz dostępność do infrastruktury społecznej i technicznej, charakter obsługi komunikacyjnej, poziom

obsługi transportem zbiorowym. Określone strefy różnią się miedzy sobą potencjałem rozwojowym wynikającym m. in. z ich położenia i roli w strukturze miasta. Położone w granicach poszczególnych stref obszary zagospodarowania charakteryzują się podobnymi problemami dotyczącymi ich zagospodarowania i stanu ładu przestrzennego.

Strefa A obejmuje centralnie położoną część miasta, której zasięg ogranicza od północy, zachodu i południa tzw. obwodnica śródmiejska (ciąg ulic: gen. Maczka, al. Wyzwolenia, al. gen. Okulickiego, al. Witosa, al. Batalionów Chłopskich, al. Powstańców Warszawy), natomiast od wschodu zewnętrzna granica terenów stanowiących wschodnią obudowę al. Rejtana, a powyżej ulicy Lwowskiej – rzeka Wisłok.

Strefa A obejmuje m.in. śródmieście z historycznym centrum, środkowy odcinek doliny Wisłoka położony pomiędzy mostem Karpackim a mostem Załęskim, fragmenty linii kolejowych: relacji Kraków Główny – Medyka i Rzeszów – Jasło z dworcami, w tym dworcem głównym. Strefa obejmuje obszary: mieszkaniowe, usługowe, przemysłowe, wojskowe, infrastruktury technicznej i obsługi komunikacji, w tym powstające Rzeszowskie Centrum Komunikacyjne oraz tereny zamknięte wojskowe.

Strefa A ma powierzchnię około 9,93 km^2 i gęstość zaludnienia około 6 313 os./km^2. Zamieszkuje ją około 32% ludności miasta (informacje dotyczące mieszkańców w strefach urbanistycznych określono na podstawie danych meldunkowych pozyskanych z Wydziału Spraw Obywatelskich UM Rzeszowa, stan na styczeń 2021 roku).

Strefa A to najintensywniej zagospodarowana strefa urbanistyczna miasta. Dominują w niej obszary zainwestowane, w tym głównie: wielofunkcyjne, usługowe i mieszkaniowe, które łącznie zajmują ponad 97% powierzchni strefy. W granicach strefy brak jest obszarów rolnych i leśnych, występuje natomiast największy procentowy udział terenów zieleni urządzonej lub możliwej do urządzenia pod funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe (ok. 8%). Skoncentrowane są one głównie w dolinie Wisłoka.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna w strefie A jest w przeważającej części w pełni wykształcona i zwarta. W śródmieściu, które jest obszarem wielofunkcyjnym, koncentrują się najważniejsze dla tożsamości miasta funkcje usługowe o znaczeniu miejskim, regionalnym i metropolitalnym. Uzupełnia je funkcja mieszkaniowa. Śródmieście posiada najważniejsze dla mieszkańców miasta przestrzenie publiczne. Ich potencjał nie jest jednak w pełni wykorzystany. Mało czytelna jest również sieć powiązań pomiędzy nimi. W ścisłym centrum, np. na placu Farnym czy na placu Garncarskim, zlokalizowane są parkingi, natomiast na części placu Wolności i na terenie przy ul. Moniuszki (tzw. „plac Balcerowicza") zlokalizowane są targowiska typu „szczęki". Poza tym nadmierny ruch samochodowy w centrum i dominacja parkingów w przestrzeni ulic niekorzystnie wpływają na percepcję przestrzeni śródmiejskiej. Brak infrastruktury rowerowej ogranicza możliwość poruszania się po strefie bez samochodu.

W historycznym śródmieściu, które generalnie posiada wypełnioną strukturę, dogęszczanie zabudowy odbywa się najczęściej kosztem terenów zieleni. Najbardziej niepokojące jest zabudowywanie doliny Wisłoka. Uszczuplanie terenów zieleni w centrum, przy równoczesnym braku niebiesko-zielonej infrastruktury, wpływa niekorzystnie na jakość zamieszkania i klimat tej części miasta.

Obszary usługowe położone w strefie A, poza śródmieściem, koncentrują się głównie wzdłuż al. Rejtana oraz w ciągu ulic wjazdowych do miasta (ul. Lubelska, ul. Warszawska, ul. Krakowska, ul. Dąbrowskiego). Poza śródmieściem zlokalizowane są również obszary produkcji, składów i magazynów, skupiające się wzdłuż linii kolejowych, w rejonie al. Batalionów Chłopskich i al. Okulickiego, a także na zachód od ul. Warszawskiej oraz w rejonie ul. Siemieńskiego. Obszary te charakteryzują się stosunkowo niską intensywnością zabudowy i nieadekwatną do atrakcyjnego położenia jakością rozwiązań przestrzennych. Wiele z nich, ze względu na zanik funkcji przemysłowych, posiada niewykorzystany potencjał rozwojowy, szczególnie w kontekście swoich walorów lokalizacyjnych.

Wchodzące w skład strefy A obszary mieszkaniowe, to osiedla powstałe w zdecydowanej większości po II wojnie światowej począwszy od osiedli z lat 50-tych i 60-tych, położonych m.in. wzdłuż

ul. Dąbrowskiego i w rejonie ul. Hetmańskiej, do młodszych osiedli: 1000-lecia, gen. Kazimierza Pułaskiego, Kmity i położonego na prawym brzegu Wisłoka Nowego Miasta z lat 80-tych. Osiedla te są w pełni wyposażone w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz tereny zieleni urządzonej. Strefa A posiada największy procentowy udział terenów zieleni miejskiej. Wśród nich powierzchniowo wyróżnia się fragment doliny Wisłoka, w szczególności lewy brzeg rzeki, który jest jednym z najlepiej urządzonych i najliczniej uczęszczanym publicznym terenem rekreacyjno-wypoczynkowym miasta. Brak jest tu natomiast wystarczającej ilości przepraw mostowych, co powoduje, że rzeka stanowi barierę komunikacyjną szczególnie dla pieszych i rowerzystów oraz utrudnia powiązanie funkcjonalno-przestrzenne lewo i prawobrzeżnej części śródmieścia. Innymi barierami komunikacyjnymi w tej części miasta są linie kolejowe, a w szczególności linia relacji Rzeszów – Jasło, która bezkolizyjnie jest przekraczana jedynie przez Wiadukt Śląski oraz al. Batalionów Chłopskich.

Podsumowując, strefa A posiada potencjał do podniesienia swojej rangi w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta, co równocześnie będzie miało wpływ na poprawę wizerunku miasta jako małej metropolii, centrum regionu, centrum Polski południowo-wschodniej, do której to funkcji Rzeszów aspiruje.

Wykorzystanie potencjału strefy A może nastąpić poprzez wzmocnienie roli istniejącego śródmieścia oraz wykreowanie nowych obszarów śródmiejskich jako przestrzeni wielkomiejskich. Może to nastąpić m.in. poprzez doinwestowanie przestrzeni historycznego śródmieścia, przekształcenia terenów poprzemysłowych, wzmocnienie znaczenia al. Rejtana jako korytarza rozwoju funkcji metropolitalnych Rzeszowa, powiązanie przestrzeni publicznych ciągami pieszymi w zieleni, a także uzupełnianie zabudowy obiektami o wysokich walorach architektonicznych, tworzenie nowych i poprawa jakości (rehabilitacja) istniejących przestrzeni publicznie dostępnych, powiązanie strefy z innymi częściami miasta sprawnym transportem zbiorowym, zapewnienie możliwości dogodnego przemieszczania się rowerem oraz pieszo.

Strefa B obejmuje obszary położone głównie poza tzw. „obwodnicą śródmiejską" (ciąg ulic: gen. Maczka, al. Wyzwolenia, al. gen. Okulickiego, al. Witosa, al. Batalionów Chłopskich, al. Powstańców Warszawy) oraz obszar zlokalizowany pomiędzy al. Rejtana a al. Armii Krajowej, a także obszar prawego brzegu Wisłoka, na północ od ul. Lwowskiej. Strefę w większości tworzą tereny położone w granicach administracyjnych miasta z 2005 r. (na schemacie nr 47 wyróżniono ją symbolem B1) oraz przyległe do nich tereny, na których nastąpiła ekspansja zabudowy po 2005 r., charakteryzujące się dużym potencjałem rozwojowym i pozostające w zainteresowaniu inwestorów; znajduje to odzwierciedlenie w ilości wydanych decyzji o warunkach zabudowy i pozwoleń na budowę (na schemacie nr 47 wyróżniono ją symbolem B2).

Strefa B posiada powierzchnię około 54,97 km^2 i gęstość zaludnienia około 1 867 os./km^2. Zamieszkuje ją około 53% ludności miasta.

W strefie B obszary zainwestowane, to głównie obszary mieszkaniowe o dużym udziale zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, obszary usługowe oraz obszary produkcyjne, które w skali miasta najliczniej występują w tej strefie. Łącznie ww. obszary zajmują ponad 61% jej powierzchni. Obszary otwarte w strefie B, głównie rolne i w niewielkiej ilości leśne, stanowią około 39% jej powierzchni. Strefa charakteryzuje się dużym udziałem obszarów zieleni urządzonej. Podobnie jak w strefie A występują one głównie wzdłuż Wisłoka (nad Zalewem) i również zagrożone są zabudowaniem.

W strefie B występują obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszary kształtującego się zagospodarowania, na obszarach otwartych, predysponowane do zabudowy i zagospodarowania w pierwszej kolejności, głównie ze względu na swoje położenie w sąsiedztwie terenów zainwestowanych. Stanowią one główny rezerwuar terenów inwestycyjnych w mieście.

Charakterystyczna dla strefy B jest mniejsza intensywność i różnorodność zagospodarowania niż w strefie A. Obszary posiadają bardziej jednorodny charakter, z wyróżniającą się dominującą funkcją. Występuje tu zagrożenie monofunkcyjnością terenów, szczególnie w przypadku nowopowstającego zagospodarowania o funkcji mieszkaniowej.

Zabudowa w części strefy intensywniej zainwestowanej, w znacznym stopniu zrealizowana została w oparciu o miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa obowiązujący do 2003 r. Posiada ona strukturę stosunkowo zwartą, uporządkowaną. Dominują tu obszary mieszkaniowe wielorodzinne, w tym najstarsze, z lat 60-tych. Osiedla mieszkaniowe, zwłaszcza te realizowane do lat 90-tych, cechuje dobry dostęp do infrastruktury technicznej i społecznej oraz znaczne nasycenie terenami zieleni; przestrzenie publiczne posiadają tu charakter lokalny – osiedlowy. Zabudowa mieszkaniowa z lat 60–80 charakteryzuje się natomiast niskim standardem mieszkań i niską jakością architektury.

W granicach strefy B zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna rozwija się bardzo intensywnie, zwłaszcza w zachodniej części miasta, na osiedlu Przybyszówka. Uzupełniana jest ona przez miasto w infrastrukturę techniczną i społeczną. Obszary nowej zabudowy charakteryzuje niedobór przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni.

W strefie B występuje również zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w postaci zwartych osiedli mieszkaniowych (os. Zalesie, os. Paderewskiego, os. Mieszka I) oraz w zespołach zabudowy dawnych wsi włączonych do miasta (os. Staromieście, os. Staroniwa, os. Drabinianka).

Obszary strefy o najniższej intensywności zagospodarowana położone są przy granicy ze strefą C i sąsiadują z terenami otwartymi.

Głównym problemem przestrzennym jest brak zharmonizowania różnych rodzajów zabudowy – konfliktowe sąsiedztwo zabudowy jedno- i wielorodzinnej oraz brak wykształconych miejskich przestrzeni publicznych, niski wskaźnik terenów zieleni o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej, słabo wykształcona niebiesko-zielona infrastruktura. Istotnym problemem jest również brak dostatecznie wykształconej sieci drogowej, dostosowanej do potrzeb nowej zabudowy, w tym infrastruktury rowerowej, niewydolność systemu transportowego, brak wystarczającej ilości miejsc parkingowych na osiedlach. Problemem obszarów mieszkaniowych strefy B jest dogęszczanie istniejącej zabudowy kosztem terenów zielonych, niedobór infrastruktury specjalnej dla seniorów i mała dbałość o przestrzenie publiczne, zwłaszcza w wykształconych centrach osiedlowych.

Obszary strefy B zlokalizowane w północnej części miasta predysponowane są do rozwoju funkcji produkcyjnych, infrastrukturalnych oraz usługowych, głównie ze względu na już istniejące zagospodarowanie tego typu, rozwiniętą infrastrukturę techniczną i dość dobrą obsługę komunikacyjną, a także spójność z planowanym zagospodarowaniem przyległych terenów w gminach sąsiednich (Świlcza i Krasne). Ich lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej jest jednym z problemów przestrzennych. Brak buforu przestrzennego – wizualnego i akustycznego, wpływa na obniżenie jakości życia mieszkańców.

Obszary usługowe w strefie B występują przede wszystkim wzdłuż korytarzy głównych ulic wjazdowych do miasta oraz pierścienia obwodnicy śródmiejskiej, a także w rozwijających się w ich sąsiedztwie lokalizacjach węzłowych. Koncentracje węzłowe usług wyróżniają się zazwyczaj dominacją jednego rodzaju funkcji, takich jak np.: szkolnictwo wyższe, usługi medyczne, handel, usługi biurowe. Cechą dla nich właściwą jest ogólnomiejski, a niejednokrotnie regionalny zasięg oddziaływania.

Największe funkcjonujące obszary produkcyjno-usługowe w strefie B zlokalizowane są w rejonie ul. Hetmańskiej (dawne zakłady WSK), w rejonie ul. Przemysłowej, ul. gen. Maczka oraz skoncentrowane w strefie aktywności gospodarczej „Dworzysko", w północno-zachodniej części miasta.

Północna część strefy i tereny wzdłuż drogi krajowej 94 tworzą pasmo koncentracji funkcji przemysłowo-komercyjnych (wraz ze strefą A). Związane jest to głównie z dobrą dostępnością komunikacyjną terenów (droga krajowa nr 94, droga ekspresowa nr 19, autostrada A4, lotnisko w Jasionce). Pasmo to wymaga wzmocnienia, co może nastąpić poprzez lokalizację nowych obszarów przemysłowych i usługowych.

W strefie B, przy ul. Strzelniczej zlokalizowany jest duży powierzchniowo teren zamknięty wojskowy. Posiada on potencjał do przekształcenia w tereny sportu i rekreacji dla zachodniej części miasta, co wiąże się jednak z koniecznością zmiany lokalizacji jednostki wojskowej.

W strefie B swoje miejsce mają również najważniejsze dla miasta nekropolie, w tym główny cmentarz komunalny na osiedlu Wilkowyja oraz cmentarz komunalny na osiedlu Zwięczyca, który przewidywany jest do poszerzenia jako rezerwa dla mieszkańców miasta.

Występują tu także strategiczne dla miasta obszary infrastruktury technicznej z ich koncentracją w rejonie ul. Ciepłowniczej, gdzie zlokalizowane są m.in.: elektrociepłownia, spalarnia odpadów, oczyszczalnia ścieków. Zbiorniki wody pitnej dla miasta znajdują się na osiedlu Pobitno, przy al. Żołnierzy I Armii Wojska Polskiego.

Podsumowując, w strefie B należy podejmować działania zmierzające do poprawy jakości zagospodarowania obszarów już wykształconych oraz kreowania nowych obszarów zabudowy jako wielofunkcyjnych. Dla ich lepszej obsługi transportowej, niezbędne jest uzupełnienie istniejącej sieci drogowej o brakujące elementy, jak również nowe ciągi uliczne.

Strefa B posiada potencjał do stworzenia miejskiej przestrzeni wielofunkcyjnej, w której dominowały będą nadal osiedla mieszkaniowe głównie wielorodzinne, z usługami o charakterze lokalnym, służącymi zaspokojeniu potrzeb mieszkańców na poziomie podstawowym, lokalizowanych w niewielkiej odległości od miejsc zamieszkania (10–15 min. pieszo). Miejscami koncentracji usług lokalnych powinny być centra osiedlowe, wzmacniające lub budujące lokalną wspólnotę i tożsamość, zawierające ofertę dla różnych grup wiekowych i społecznych.

W bliskim sąsiedztwie obszarów mieszkaniowych należy lokalizować zabudowę produkcyjno-usługową (tworzącą miejsca pracy w pobliżu miejsca zamieszkania, wpływającą na ograniczenie transportochłonności), mając również na uwadze konieczność utrzymania i wzmacniania konkurencyjności gospodarczej miasta. Przestrzenie publiczne powinny posiadać charakter lokalny – osiedlowy i być powiązane siecią komunikacji pieszej i rowerowej w zieleni.

W strefie tej przewiduje się utrzymanie istniejących i rozwój nowych obszarów przemysłowo-komercyjnych, współtworzących pasmo rozwoju ROF wzdłuż autostrady i lotniska.

Strefa C obejmuje obszary położone na obrzeżach miasta, włączone w granice Rzeszowa po 2005 r. Są to dawne sołectwa, a obecnie osiedla: Przybyszówka, Bzianka, Zwięczyca, Budziwój, Biała, Słocina, Matysówka i Pogwizdów Nowy. Strefa C ma powierzchnię około 64,12 km^2 i gęstość zaludnienia około 466 os./km^2. Zamieszkuje ją około 15% ludności miasta.

Dominujące w strefie obszary otwarte: rolne, leśne i zieleni o charakterze naturalnym, w tym położone w dolinach potoków, zajmują ponad 75% jej powierzchni. Obszary te charakteryzują się bogactwem terenów atrakcyjnych krajobrazowo, predysponowanych do wykorzystania rekreacyjno-wypoczynkowego oraz dla rolnictwa miejskiego. Nie występuje tu niemal zieleń urządzona. Potencjał środowiska naturalnego jest słabo wykorzystany ze względu m.in. na słabą dostępność terenów i niską intensywność zabudowy oraz jej charakter.

Obszary zainwestowane w strefie C to głównie obszary mieszkaniowe, z dużym udziałem zabudowy zagrodowej, uzupełnione terenami usług podstawowych oraz nielicznymi terenami usług ponadpodstawowych i drobnej produkcji. Stanowią one około 25% powierzchni strefy. Skupione są one przede wszystkim wzdłuż głównych dróg, a w południowych rejonach w rozproszeniu na wzniesieniach Pogórza Dynowskiego. Wzdłuż głównych dróg wjazdowych do miasta występują większe koncentracje zabudowy usługowej, często przekształcane z zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub zagrodowej. W strefie C występują pojedyncze obszary infrastruktury technicznej (np. ujęcie wody wraz ze stacją uzdatniania w południowej części miasta na osiedlu Zwięczyca).

Zagospodarowanie strefy charakteryzuje się monofunkcyjnością zabudowy, niską intensywnością, słabym nasyceniem usług, w tym podstawowych, oraz brakiem przestrzeni publicznych i zieleni urządzonej. Brak miejsc pracy w sąsiedztwie miejsca zamieszkania powoduje, że ten rejon miasta ma charakter „sypialni". Widoczny jest tu proces rozpraszania zabudowy (zabudowa „łanowa"). Strefa charakteryzuje się brakiem sieci drogowej dostosowanej do potrzeb istniejącej zabudowy, co powoduje niewydolność systemu transportowego.

W strefie C należy podejmować działania zmierzające do uzupełniania istniejących zespołów zabudowy i poprawy jakości zamieszkania poprzez rozbudowę układu komunikacyjnego, usług podstawowych oraz wykreowanie nowych miejskich terenów rekreacji i wypoczynku.

Strefa C posiada potencjał do uzupełnienia oferty terenów rekreacji i wypoczynku w mieście. Atrakcyjne krajobrazowo obszary otwarte, predystynowane są do realizacji usług związanych z aktywnym wykorzystaniem czasu wolnego, np.: stok narciarski, zwierzyniec, ogrody tematyczne, sensoryczne, terapeutyczne. Istnieje również możliwość lokalizacji na tych terenach nowych ogrodów działkowych w granicach obszarów rolnych, a także uprawianie rolnictwa miejskiego.

Pożądane jest dogęszczenie istniejącej zabudowy przy zachowaniu jej ekstensywnego charakteru, co wzmocni zasadność realizacji infrastruktury technicznej dla istniejących terenów o niskiej jakości życia. Możliwa jest również lokalizacja zabudowy na nowych terenach. Obszary mieszkaniowe wymagają wykreowania lokalnych/osiedlowych centrów usługowo-handlowych z przestrzeniami publicznymi, pozwalających na identyfikację mieszkańców z osiedlem.

W strefie C miejsca koncentracji usług ponadpodstawowych i produkcji nieuciążliwej mogą występować w znacznie mniejszej skali niż w pozostałych strefach. Ich lokalizacja jest jednak niezbędna w celu zapewnienia równomiernego dostępu do miejsc pracy i zaspokojenia potrzeb bytowych mieszkańców miasta. Powinny tworzyć tzw. „gniazda przedsiębiorczości" – miejsca funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw o wyspecjalizowanym profilu działalności. Pożądana jest ich lokalizacja, przede wszystkim w miejscach charakteryzujących się dobrym dostępem do komunikacji miejskiej.

II.2.15.2. Obszary zagospodarowania

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta wyodrębniono następujące rodzaje obszarów zagospodarowania:

- wielofunkcyjny obszar śródmiejski, na którym występują w szczególności: mieszkalnictwo, usługi publiczne i komercyjne, zwłaszcza o charakterze ponadlokalnym / metropolitalnym, zieleń, infrastruktura techniczna i komunikacyjna,
- obszary mieszkaniowe, na których występują w szczególności: mieszkalnictwo, usługi publiczne i komercyjne o charakterze podstawowym, zieleń, infrastruktura techniczna i komunikacyjna,
- obszary usługowe, na których występują w szczególności: usługi publiczne i komercyjne o charakterze ponadpodstawowym, zieleń, infrastruktura techniczna i komunikacyjna,
- obszary o funkcji mieszanej, na których występują w szczególności: mieszkalnictwo, usługi komercyjne o charakterze ponadpodstawowym, produkcja, zieleń, infrastruktura techniczna i komunikacyjna,
- obszary przemysłowe, na których występują w szczególności: produkcja, składowanie i magazynowanie, handel hurtowy i wielkopowierzchniowy, górnictwo, zieleń, infrastruktura techniczna i komunikacyjna,
- obszary wojskowe,
- obszary kolejowe,
- obszary infrastruktury technicznej,
- obszary zieleni,
- obszary rolne,
- obszary leśne,
- obszary wód powierzchniowych.

Obszary zagospodarowania tego samego rodzaju cechuje dominacja określonych funkcji. Obszary różnią się natomiast między sobą charakterem zagospodarowania, ze względu na występujące na nich uwarunkowania przestrzenne.

Obszary zagospodarowania zawierają tereny o różnym rodzaju użytkowania, współtworzące zagospodarowanie obszaru i nadające mu charakter w zależności od dominującej funkcji. W skład każdego z obszarów wchodzą tereny infrastruktury technicznej, w tym komunikacyjnej, oraz tereny zieleni.

II.2.15.2.1.Wielofunkcyjny obszar śródmiejski (śródmieście)

Na potrzeby Studium, w strefie śródmiejskiej A wyznaczone zostało śródmieście. Podstawą delimitacji były: kryterium ruchu, kryterium demograficzne, kryterium fizjonomiczne, kryterium historyczne i kryterium funkcjonalne.

Schemat 49. Wielofunkcyjny obszar śródmiejski (śródmieście)

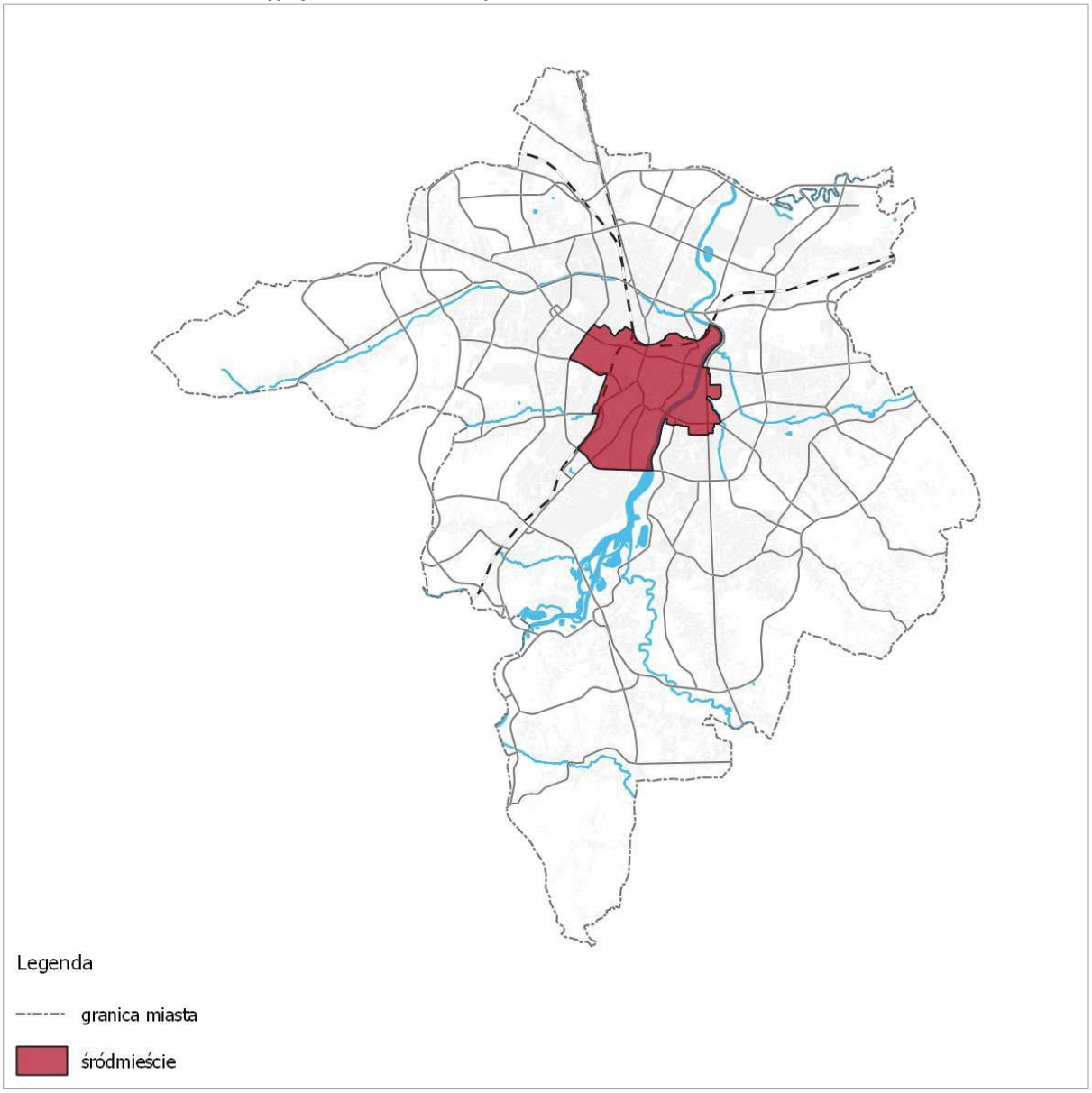

Źródło: opracowanie własne

Granicę śródmieścia stanowią:

- od północy: linia kolejowa nr 91 Kraków Główny – Medyka oraz granica terenów mieszkaniowych na osiedlu Króla Augusta,
- od zachodu: odcinki al. Okulickiego, al. Witosa, ul. Wyspiańskiego oraz linia kolejowa nr 106 Rzeszów – Jasło,
- od południa: odcinki al. Batalionów Chłopskich i al. Powstańców Warszawy do wschodniego brzegu Wisłoka oraz południowa obudowa al. Kopisto (wg granic działek ewidencyjnych),

- od wschodu: wschodnia obudowa al. Rejtana (wg granic działek ewidencyjnych), a następnie wschodni brzeg Wisłoka od ul. Lwowskiej do mostu kolejowego (schemat 49).

Śródmieście, a zwłaszcza rozwijający się od czasów przedlokacyjnych historyczny rdzeń Rzeszowa, to obszar będący świadkiem prosperity miasta w okresie autonomii galicyjskiej, tworzenia Centralnego Okręgu Przemysłowego czy dynamicznego rozwoju miasta w okresie powojennym jako stolicy województwa. Obszar ten charakteryzuje się największym nasyceniem obiektami zabytkowymi oraz tymi o największych walorach architektonicznych. Niektóre z nich uznawane są za symbole miasta. Śródmieście ma kluczowe znaczenie dla tożsamości kulturowej miasta oraz identyfikacji jego mieszkańców.

Śródmieście jest obszarem, na którym skupia się najwięcej funkcji o znaczeniu ogólnomiejskim i ponadlokalnym, a także tych utożsamianych z funkcjami metropolitalnymi. Swą siedzibę ma tu szereg urzędów i instytucji publicznych, w tym organów administracji rządowej oraz wszystkich szczebli samorządu terytorialnego. Śródmieście to także duże skupisko usług publicznych świadczonych przez instytucje kultury, nauki, edukacji ponadpodstawowej, szkolnictwa wyższego, służby zdrowia, sportu i rekreacji. To również obszar o wysokiej dostępności do komercyjnych usług gastronomicznych, rozrywkowych i hotelarskich. Śródmieście jest najbardziej atrakcyjną turystycznie częścią miasta.

Największe znaczenie w lokalizacji usług w Rzeszowie odgrywało zawsze śródmieście, które koncentrowało najważniejsze funkcje administracyjne, kulturalne, handlowe. To tutaj zlokalizowana jest większość instytucji kultury: teatry, filharmonia, muzea, galerie sztuki, biblioteki. Swoje siedziby mają również organy i instytucje administracji publicznej, sądowniczej, instytucje finansowe, medialne, nauki i szkolnictwa wyższego czy oświaty. Jest to miejsce największej koncentracji usług hotelowych i gastronomicznych, co wynika z historycznego kontekstu i występowania atrakcyjnych przestrzeni publicznych – rynku i uliczek śródmiejskich. Nadal istotną rolę w strukturze śródmieścia pełni handel, chociaż jego charakter na skutek zmian gospodarczych i strukturalnych, które rozpoczęły się w latach 90-tych, uległ zmianie. Tradycyjne przestrzenie handlowe ulic i deptaków zastępowane są przez galerie handlowe, specyficzne kumulacje funkcji usługowych i handlowych, pełniące role nowych centrów aktywności, w tym również kulturalnej.

Oprócz zabudowy usługowej na obszarze rzeszowskiego śródmieścia istotną rolę pełni zabudowa mieszkaniowa. Sposób zamieszkania w centrum miasta zdeterminowany jest przez dominującą formę zabudowy, jaką jest zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna w układach kwartałowych (kamienice i bloki mieszkalne), uzupełniona zabudową wolnostojącą (bloki mieszkalne i wille miejskie). Podstawową zaletą zamieszkiwania w śródmieściu jest dostępność do szerokiej bazy usług w zasięgu dojścia pieszego. Natomiast uciążliwości wynikają ze złego stanu technicznego i niedoświetlenia lokali mieszkalnych, hałasu, złej jakości powietrza, małej ilości terenów zielonych. Pożądana jest poprawa jakości śródmiejskich przestrzeni publicznych poprzez zróżnicowanie funkcji tych przestrzeni i tworzenie krawędzi aktywnych, poprawy estetyki wnętrz kwartałów zabudowy, zwiększenia udziału terenów zielonych czy wprowadzania nowych funkcji.

Zabudowę śródmieścia uzupełniają wyróżniające się w skali całego miasta tereny zielone (parki miejskie, skwery, zieleńce), które wraz z placami i ciągami komunikacyjnymi tworzą bogatą sieć przestrzeni publicznych miasta.

Istniejące powiązania przestrzenne oraz odpowiednie proporcje wnętrz urbanistycznych nadają wyjątkowego charakteru temu fragmentowi miasta.

Śródmieście obejmuje także obszary, które są jego częścią głównie ze względu na swoje położenie. To m.in. rejony ul. Styki czy dawnego „Zelmeru", wymagające nadania nowych funkcji i starannego zagospodarowania, stanowiące wyzwania dla urbanistów, architektów i władz samorządowych.

Charakterystyczna dla śródmieścia jest koncentracja miejsc pracy zarówno dla mieszkańców miasta jak i terenów sąsiednich, co sprawia, że jest to obszar o szczególnym natężeniu ruchu, zarówno samochodowego jak i pieszego. W centrum Rzeszowa zbiega się większość tras komunikacji publicznej. Funkcjonuje tu i nadal jest rozwijane centrum komunikacyjne miasta, składające się z dworców

i przystanków komunikacji zamiejscowej, w tym kolejowej, biegnące od stacji kolejowej Rzeszów Główny, przez dawny dworzec PKS i Dworzec Komunikacji Lokalnej, do stacji kolejowej Rzeszów Staroniwa. W śródmieściu funkcjonują także inne, mniej lub bardziej formalne węzły komunikacji ponadlokalnej, użytkowane głównie przez drobniejszych, prywatnych przewoźników. Znaczną część śródmieścia obejmuje strefa płatnego parkowania, gdzie ruch pieszy i rowerowy dominuje nad samochodowym.

II.2.15.2.2.Obszary mieszkaniowe

Schemat 50. Obszary mieszkaniowe

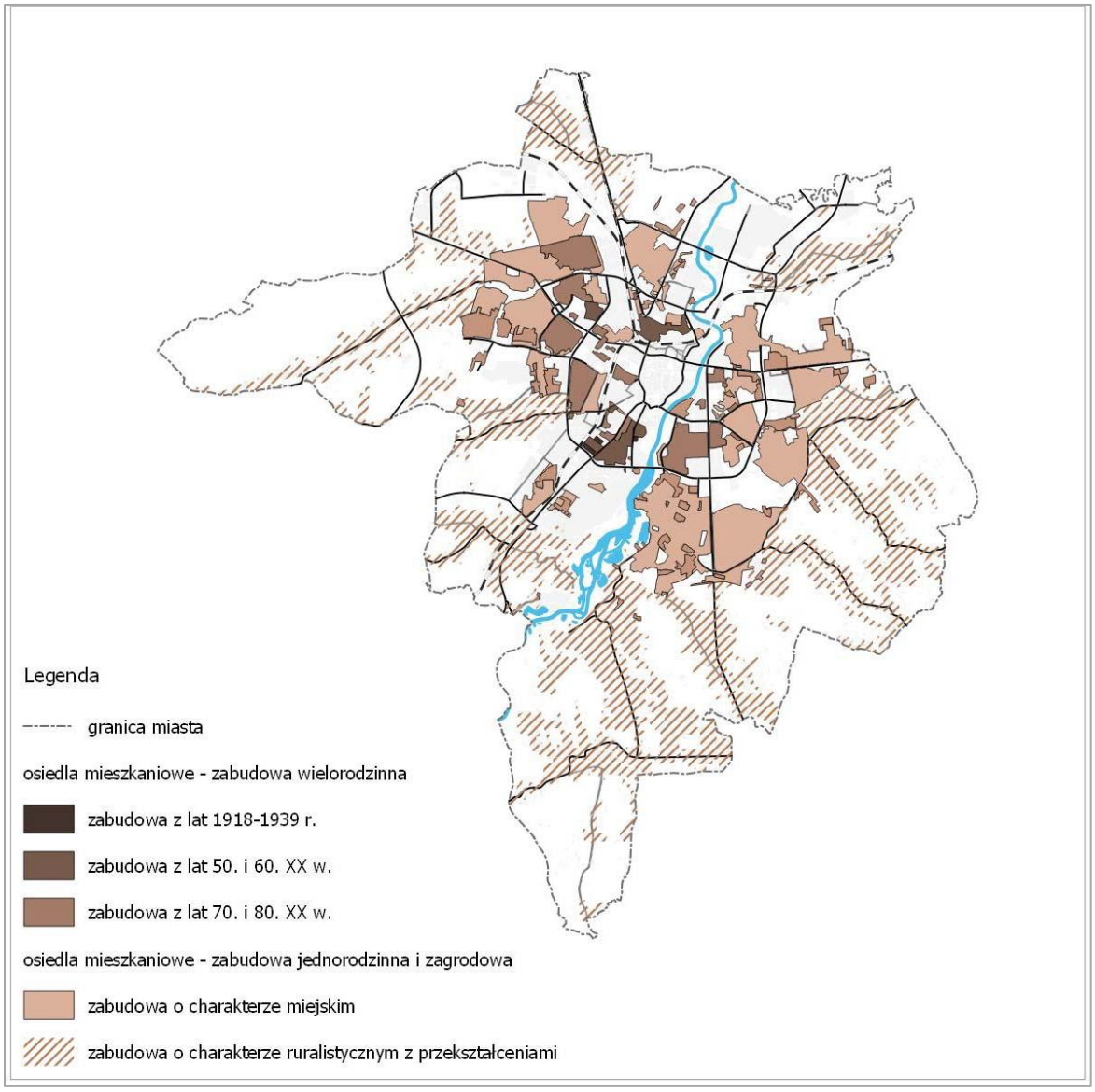

Źródło: opracowanie własne

Obszary mieszkaniowe w strukturze funkcjonalno-przestrzennej to obszary, na których przeważa zabudowa mieszkaniowa uzupełniona o niezbędne usługi podstawowe tzn. żłobki, przedszkola, szkoły, ośrodki zdrowia, placówki usługowo-handlowe, infrastrukturę techniczną i transportową oraz zieleń. Osiedla mieszkaniowe, które powstawały w tym samym okresie, są do siebie podobne pod względem: układu przestrzennego, skali i formy zabudowy, stanu technicznego i wielkości lokali mieszkalnych, stopnia wyposażenia w infrastrukturę społeczną, ilości i jakości

przestrzeni publicznych oraz ogólnodostępnych terenów zieleni. Cechy te wpływają w istotny sposób na jakość zamieszkiwania.

Osiedla mieszkaniowe wielorodzinne (1918–1939)

Jakość zamieszkiwania na osiedlach pracowniczych, które powstawały w latach międzywojennych jako pierwsze w Rzeszowie formy budownictwa zorganizowanego, należy uznać za wysoką. Niska zabudowa wielorodzinna zatopiona w zieleni tworzy wyjątkowy klimat. Mieszkania na os. Dąbrowskiego budowane dla pracowników PZL–WSS są zróżnicowane pod względem powierzchni: trzypokojowe (87,6 m^2) dla inżynierów, dwupokojowe (58,9 m^2) dla majstrów i urzędników oraz jednopokojowe z kuchnią (37,0 m^2) lub wnęką kuchenną (31,6 m^2) dla robotników. Mieszkania dla pracowników Fabryki Obrabiarek przy ul. Hetmańskiej składają się z pokoju, kuchni, przedpokoju oraz wc i różnią się powierzchnią (mieszkanie mniejsze: 31,2 m^2, mieszkanie większe: 36,6 m^2). Mieszkańcy korzystają z szerokiego wachlarza usług podstawowych, które są zlokalizowane przy ważnych ulicach i placach. Dbając o spuściznę lat międzywojennych i COP-u, pożądane są: ochrona przed dogęszczaniem osiedli z tego okresu, utrzymanie i doposażenie przestrzeni publicznych i półprywatnych, zachowanie różnorodnych form zieleni, a także tworzenie ciągów pieszych i ścieżek rowerowych umożliwiających dostęp do systemu zieleni ogólnomiejskiej.

Osiedla mieszkaniowe wielorodzinne (lata 50. i 60. XX w.)

Osiedla budowane w Rzeszowie w latach 50. i 60. XX w.: osiedle Dąbrowskiego, osiedle Obrońców Stalingradu I i II (obecnie Grota-Roweckiego) położone przy ul. Hetmańskiej, osiedle XX-lecia PRL (obecnie Andersa), osiedle 1000-lecia Państwa Polskiego zostały wyposażone w infrastrukturę społeczną: żłobki, przedszkola, szkoły, przychodnie, poczty, placówki usługowo-handlowe, parki i ogrody jordanowskie, co miało znaczący wpływ na jakość zamieszkiwania. Mieszkania były niewielkie, zgodne z obowiązującym wówczas normatywem projektowania dla budownictwa mieszkaniowego z 1959 r. (M1:17-20 m², M2:24-30 m², M3:33-38 m², M4:42-48 m², M5:51-57 m², M6: 59-65 m²). Mieszkania w zabudowie z lat 50 i 60. XX w. wciąż cieszą się dużym popytem na rynku mieszkaniowym. Korzystna dla osiedli z lat 50. i 60. XX w. byłaby poprawa stanu technicznego substancji mieszkaniowej oraz urozmaicenie oferty usługowej w hierarchicznie ważnych miejscach.

Osiedla mieszkaniowe wielorodzinne (lata 70. i 80. XX w.)

Na jakość zamieszkiwania na osiedlach mieszkaniowych z lat 70. i 80. XX w. (osiedle Nowe Miasto, osiedle Pułaskiego, osiedle Baranówka II, III, IV, osiedle Krakowska-Południe, osiedle Kmity) znaczący wpływ miał wprowadzony w 1974 r. nowy normatyw mieszkaniowy, który pozwolił na budowanie większych i wygodniejszych mieszkań (M1: 25–28 m², M2: 30–35 m², M3: 44–48 m², M4: 56–61 m², M5: 65–70 m², M6: 75–85 m²). Bardzo ważne było też upowszechnienie prefabrykacji, które miało skrócić czas budowy i zwiększyć podaż mieszkań oraz poprawić niską jakość wykonawstwa. Z perspektywy czasu wiemy, że tak się nie stało. Problem niedoboru mieszkań pozostał, jakość wykonania jeszcze się obniżyła, a ograniczone możliwości technologii wielkopłytowej sprawiły, że wszystkie osiedla budowane w tamtym czasie były do siebie bardzo podobne. Zaletą zamieszkiwania w osiedlach z lat 70. i 80. XX w. jest możliwość korzystania z przestronnych, dobrze doświetlonych i prawidłowo zaprojektowanych pod względem funkcjonalnym mieszkań, dogodnych połączeń komunikacją publiczną z centrum miasta, infrastruktury społecznej (zwłaszcza tej adresowanej dla dzieci i młodzieży) i terenów zieleni. Osiedla z lat 70. i 80. XX w. stanowią znaczną część obszarów mieszkaniowych Rzeszowa i wymagają działań mających na celu poprawę jakości zamieszkiwania, w szczególności: zakazu dogęszczania osiedli zabudową mieszkaniową, poprawy jakości przestrzeni publicznych, uzupełnienia infrastruktury społecznej o usługi adresowane do osób starszych (zmiana struktury wieku mieszkańców osiedla).

Osiedla mieszkaniowe wielorodzinne po 1989 r.

Jakość zamieszkiwania w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej, która powstawała w Rzeszowie po 1989 r., należy ocenić jako niewystarczającą. Mieszkania na sprzedaż lub wynajem

budowane są w przeważającej większości przez prywatnych inwestorów. Cieszą oko forma architektoniczna i jakość materiałów wykończeniowych. Przestały obowiązywać normatywy mieszkaniowe. Niestety dla inwestorów celem stało się uzyskanie jak największej powierzchni użytkowej mieszkania (PUM) za jak najniższą cenę. Powstają budynki o zbyt szerokich traktach, a w nich słabo doświetlone mieszkania z aneksami kuchennymi zamiast kuchni, bez strefowania, z nieustawnymi pomieszczeniami. Efektowna elewacja gwarantuje, że budynek dobrze się sprzeda, mankamenty zamieszkiwania w źle zaprojektowanej przestrzeni ujawniają się później. Nowe rzeszowskie zespoły mieszkaniowe stanowią z reguły niewielkie, wyodrębnione z otoczenia układy kompozycyjne. Jakość zamieszkiwania obniżają: peryferyjne położenie, niewystarczająca obsługa komunikacyjna, brak wyposażenia w infrastrukturę społeczną. Niezbędne są działania naprawcze, z których najważniejsze to: poprawa obsługi komunikacyjnej poprzez budowę nowych dróg publicznych i rozwój transportu zbiorowego, wyposażenie w infrastrukturę społeczną (żłobki, przedszkola, szkoły, ośrodki zdrowia itp.), wykształcenie przestrzeni publicznych i centrów osiedlowych, wyposażenie w tereny ogólnodostępnej zieleni.

Osiedla mieszkaniowe jednorodzinne

Wraz z oddalaniem się od centrum miasta rośnie udział zamieszkiwania w zabudowie jednorodzinnej, która daje możliwość mieszkańcom wypoczywania we własnych ogrodach. Półprywatne skwery, zieleńce, parki i kameralne tereny rekreacyjne występują w części osiedli o charakterze miejskim. Na obszarach zabudowy o charakterze ruralistycznym, opartych o dawne „ulicówki" czy „wielodrożnice", tereny ogólnodostępnej zieleni urządzonej występują sporadycznie. W granicach osiedli: Słocina, Przybyszówka, Zwięczyca, Bzianka, Matysówka, Zalesie, Załęże występuje zjawisko spontanicznego „rozlewania się zabudowy mieszkaniowej" w oparciu o wydzielone wtórnie wąskie drogi. Warunki obsługi komunikacyjnej oraz wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną w większości nie spełniają standardów miejskich. Zagrożeniem dla ładu przestrzennego są przypadkowe realizacje zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zabudowy szeregowej dwulokalowej, o dużej intensywności. Biorąc pod uwagę powyższe, pożądana jest w szczególności: ochrona układów kompletnych osiedli zabudowy jednorodzinnej (np. osiedle Zalesie, osiedle Majsterskie przy ul. Poznańskiej), ograniczanie na terenach o wysokich walorach krajobrazowych zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o dużej intensywności, poprawa obsługi komunikacyjnej, poprawa wyposażenia w infrastrukturę społeczną oraz wykształcenie centrów osiedlowych.

II.2.15.2.3.Obszary usługowe

Rzeszów jako stolica województwa podkarpackiego jest jego największym ośrodkiem usługowym. Zaspokaja w tym zakresie nie tylko potrzeby mieszkańców miasta, ale oddziałuje swym zasięgiem poza jego granice. Miasto oferuje szeroki zakres usług publicznych i komercyjnych, rozmieszczonych w wielofunkcyjnym obszarze śródmiejskim oraz na obszarach usługowych, rozmieszczonych na obszarze całego miasta.

Najważniejsze funkcje administracyjne i kulturalne skoncentrowane są głównie w śródmieściu. Tutaj również istotną rolę nadal pełni handel, mimo istotnych zmian gospodarczych i strukturalnych, które rozpoczęły się w latach 90-tych. Tradycyjne przestrzenie handlowe ulic i deptaków zastępowane są przez galerie handlowe, specyficzne kumulacje funkcji usługowych i handlowych, pełniące role nowych centrów aktywności, w tym nieraz również kulturalnej. Rzeszów zajmuje wysoką pozycję w Polsce w rankingu najbardziej nasyconych miast pod względem liczby powierzchni handlowej w obiektach wielkopowierzchniowych w stosunku do liczby mieszkańców. Są to obiekty różniące się między sobą formą przestrzenną, jakością architektury, a przede wszystkim programem użytkowym. W śródmieściu i jego bliskim sąsiedztwie zlokalizowane są te określane w literaturze przedmiotu obiektami drugiej i trzeciej generacji. Są to obiekty o szerokiej ofercie handlowej, gastronomicznej, a także rozrywkowej, kulturalnej (kina, galeria sztuki), medycznej hotelarskiej czy biurowej. W dalszej odległości od śródmieścia są to obiekty o mniejszym zakresie programowym, często o wyraźnie

wiodącej specjalizacji. Obszary usługowe, na których zlokalizowane są obiekty wielkopowierzchniowe, poza śródmieściem występują głownie w rejonie al. Rejtana oraz w rejonie obwodnicy śródmiejskiej.

Ze względu na ograniczony potencjał przestrzenny śródmieścia nastąpiła dyfuzja zabudowy usługowej o charakterze ogólnomiejskim i ponadlokalnym poza jego obszar. Ważnym miejscem kumulacji obszarów usługowych w strukturze miasta jest obszar wzdłuż al. Rejtana. Jest to jednocześnie przykład obszaru o niewykorzystanym, pomimo wysokiej dostępności usług istniejących i dobrej dostępności komunikacyjnej, potencjale rozwojowym, który predysponuje go do wykreowania wielofunkcyjnego centrum o szerokim wachlarzu usług. Wymaga to przekształcenia jego struktury, m.in. uporządkowania i uzupełnienia zabudowy, podniesienia jej intensywności i jakości.

W strukturze miasta wyraźnie wyodrębniają się również korytarze aktywności gospodarczej, koncentrujące obszary usługowe, które wytworzyły się wzdłuż głównych ulic miejskich oraz krzyżujące się z nimi koncentracje węzłowe. Intensyfikacja obszarów usługowych ma miejsce wzdłuż:

- pierścienia utworzonego przez: al. Armii Krajowej, al. Powstańców Warszawy, al. Batalionów Chłopskich, al. W. Witosa, al. gen. Okulickiego, al. Wyzwolenia, ul. gen. Maczka,
- głównych ulic wjazdowych, będących kontynuacją ulic promieniście wychodzących z centrum miasta: ul. Lubelskiej, ul. Podkarpackiej, ul. Lwowskiej.

Zlokalizowane są przy nich głównie obiekty wymagające dobrej dostępności komunikacyjnej: obiekty handlowe (w tym galerie handlowe, sklepy wielkopowierzchniowe różnych branż), salony motoryzacyjne, stacje benzynowe, obiekty medyczne (szpitale, przychodnie specjalistyczne), kina, obiekty nauki i szkolnictwa wyższego (Politechnika Rzeszowska z unikalnym na skalę krajową Wydziałem Budowy Maszyn i Lotnictwa, Uniwersytet Rzeszowski), obiekty mieszczące funkcje biurowe (w tym finansowe, usługi otoczenia biznesu), informatyczne, gastronomiczne, a także sportu i rekreacji, itp. Wymienione korytarze zabudowy usługowej uzupełnione są niejednokrotnie zespołami zabudowy mieszkaniowej. Mimo że nie zawsze obszary te mają charakter ciągły, integrują strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta. Uzasadnione jest ich uzupełnienie, co już sukcesywnie następuje. Niektóre z obszarów wymagałyby poprawy stanu zagospodarowania. Celowe jest również wprowadzenie elementów krystalizujących i spajających je, np. poprzez wzbogacenie o przestrzenie publiczne.

Poza wspomnianymi wyżej rejonami koncentracji obszarów usługowych, w strukturze miasta występują one również w postaci punktowych lokalizacji, dając asumpt do rozwoju wokół nich kolejnych działalności. Przykładem mogą być: ośrodki szkolnictwa wyższego na osiedlu Zalesie oraz osiedlu Miłocin, siedziba Archiwum Państwowego na osiedlu Wilkowyja, czy obiekty rozpoznawalnej w skali międzynarodowej firmy informatycznej Asseco zlokalizowane na osiedlu Pobitno.

Występujące w obszarach usługowych działalności różnią się między sobą charakterem, zasięgiem oddziaływania czy jakością i trwałością zabudowy. Ich atrakcyjność lokalizacyjna i różnorodność sprawiają, że są one uzupełniane i rozwijane. Niektóre z działalności usługowych mają ugruntowaną stabilność funkcjonalną (np. ośrodki szkolnictwa wyższego), a inne mogą podlegać zmianom dostosowującym profil działalności czy standard do aktualnych trendów gospodarczych i koniunktury, a także rosnącego znaczenia miasta. Wiele z nich nie wykorzystuje jeszcze potencjału swoich lokalizacji.

Funkcja usługowa, niezależnie od wyodrębnionych w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta miejsc koncentracji obszarów usługowych, jest elementem współtworzącym i uzupełniającym inne obszary funkcjonalne, np. mieszkaniowe. Ich lokalizacja w tych obszarach powiązana jest zazwyczaj z bliskością dróg miejskich. Potencjał usług na terenach zabudowy mieszkaniowej jest nieproporcjonalnie mniejszy. Ogranicza się on zazwyczaj do obiektów zaspokajających podstawowe, codzienne potrzeby mieszkańców, oddziałujących w skali osiedla lub osiedli graniczących ze sobą (szkoła, przedszkole, dom kultury, sklep osiedlowy, obiekt sakralny). Stopień wyposażenia poszczególnych terenów jest zróżnicowany. Uzależniony jest od ich położenia względem centrum miasta, charakteru zabudowy, czy gęstości zaludnienia.

Schemat 51. Rejony koncentracji obszarów usługowych

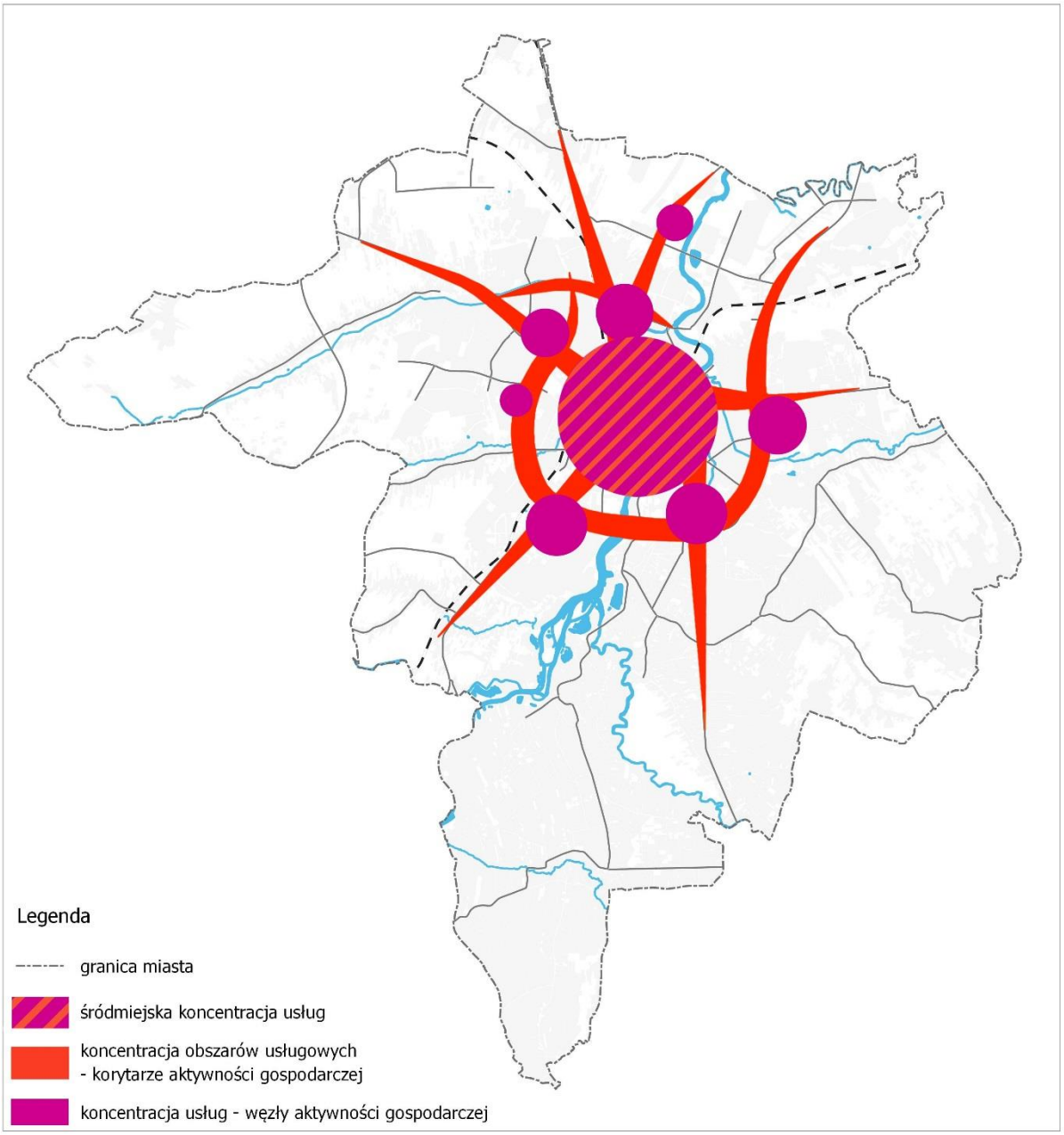

Źródło: opracowanie własne

Niekorzystnie sytuacja przedstawia się na osiedlach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w tym także na terenach przyłączonych do miasta po 2005 r. dawnych obszarów wiejskich. Baza usługowa jest tam najsłabiej rozwinięta. Jest to wynikiem m.in. czynników ekonomicznych, tj. opłacalności określonych funkcji. Zaspokojenie potrzeb ich mieszkańców musi wiązać się zatem z koniecznością przemieszczania się i generowania dodatkowego ruchu samochodowego. Wraz ze wzrostem liczby mieszkańców tych terenów, dla zapewnienia jak najlepszego poziomu życia niezbędne jest uzupełnianie oferty usługowej tych terenów, w tym również w podstawowe usługi społeczne, tworzenie lokalnych wielofunkcyjnych centrów usługowych wzbogaconych o przestrzenie publiczne.
Wyrazistym elementem w strukturze miasta są targowiska, niegdyś nieodłączny element tkanki miejskiej. Są to zarówno niewielkie osiedlowe place targowe tzw. zielone rynki, duże powierzchniowo o odziaływaniu ogólnomiejskim (przy ul. Targowej, ul. Moniuszki zwany potocznie „placem Balcerowicza", przy ul. Dworaka) jak i ponadlokalnym (Podkarpackie Centrum Hurtowe Agrohurt,

dawniej Giełda Rolna) przy ul. Lubelskiej. Należy wspierać ich funkcjonowanie ze względu na wartość gospodarczą jako miejsc funkcjonowania małych inicjatyw gospodarczych oraz wartość społeczną.

Analizy trendów rozwojowych w gospodarce Rzeszowa, wskazujących na rokroczny stabilny przyrost nowych działalności gospodarczych, uzasadniają konieczność wzmocnienia już wykształconych obszarów usługowych oraz zabezpieczenia terenów pod nową działalność: usługi wyższego rzędu, usługi ogólnomiejskie oraz usługi lokalne, podnoszące rangę i potencjał gospodarczy i społeczny stolicy regionu. Umożliwi to dalszy dynamiczny rozwój gospodarczy Rzeszowa, a mieszkańcom miasta i jego okolic da szansę zapewnienia zrównoważonego dostępu do dóbr i usług oraz miejsc pracy.

II.2.15.2.4.Obszary przemysłowe

Tradycje miasta jako ośrodka przemysłowego sięgają drugiej poł. lat 30 XX w., kiedy utworzono Centralny Okręg Przemysłowy. Wówczas w rejonie ul. Hetmańskiej ulokowano Państwowe Zakłady Lotnicze – wytwórnię silników. Obecnie ten obszar przemysłowy, wielokrotnie większy od zasięgu przedwojennego, uzupełniają inne branże, m.in. metalurgiczna i budowlana, tworzące dobrze funkcjonujący zespół.

Druga historyczna lokalizacja obszaru przemysłowego to rejon dworca kolejowego Rzeszów Staroniwa, gdzie w roku 1938 powstała filia poznańskiej Fabryki H. Cegielskiego, fabryka obrabiarek i sprzętu artyleryjskiego, a później zakład produkcji AGD Predom – Zelmer. Obecnie na tym obszarze pozostały obiekty po wspomnianych zakładach, lecz udział funkcji produkcyjnych jest tu znikomy, jakkolwiek ich profil dobrze odpowiada lokalizacji w centrum (np. branża elektroniczna, nieuciążliwa, mało terenochłonna). Podtrzymanie dotychczasowej pierwotnej funkcji tego terenu nie jest uzasadnione ze względu na jego śródmiejską lokalizację i rolę, jaką może teren odegrać w przyszłości w strukturze miasta (potencjał na nowoczesną dzielnicę usługowo-mieszkaniową).

Pozostałe największe koncentracje obszarów przemysłowych (obejmujących również składy, magazyny, bazy transportowe, bazy logistyczne) ulokowane są również w lewobrzeżnej części miasta, w miejscach wskazywanych przez dokumenty planistyczne począwszy od połowy lat 50-tych XX w. Są to obszary zlokalizowane przy ul. Przemysłowej, ul. Okulickiego i ul. Reja, ul. Przy Torze, ul. Siemieńskiego i al. gen. Maczka, ul. Konopnickiej, a także ul. Boya Żeleńskiego, ul. Handlowej oraz ul. Chmaja.

Narzędziem stymulującym dalszy przyrost obszarów przemysłu i usług w mieście było utworzenie we współpracy z powiatem rzeszowskim strefy aktywności gospodarczej „Rzeszów – Dworzysko". Strefa zlokalizowana jest w północno-zachodniej części Rzeszowa, przy granicy miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie autostrady A4 oraz drogi ekspresowej S-19, w pobliżu lotniska. Jest ona częścią dużego kompleksu terenów inwestycyjnych położonego w granicach trzech gmin: Rzeszów, Świlcza i Głogów Małopolski. Strefa odpowiada na zapotrzebowanie przedsiębiorstw, które wymagają znacznie większych terenów niż te możliwe do uzyskania w centrum miasta (np. pod duże zakłady produkcyjne, centra logistyczne). Strefa posiada jeszcze rezerwy terenowe dla nowych inwestycji.

Niezależnie od większych koncentracji obszarów produkcyjnych, składowych czy magazynowych, w strukturze miasta występują one również w mniejszej obszarowo skali. Przykładem jest elewator zbożowy na osiedlu Załęże przy ul. Spichlerzowej, o oddziaływaniu regionalnym, którego wyrazisty budynek widoczny jest w panoramie miasta.

Zaletą lokalizacji obszarów produkcyjnych jest ich dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną, drogową, a często także bliskość kolei, w tym przystanków kolei aglomeracyjnej. Uzasadnione jest zatem ich efektywne wykorzystanie. Część z wymienionych obszarów posiada naturalne granice wydzielające je z otoczenia: drogi, kolej. Niektóre jednak przenikają się w sposób organiczny z zabudową mieszkaniową, tworząc niewłaściwe dla tej funkcji sąsiedztwo. Ze względu na uciążliwość niektórych obiektów wskazana jest ich relokacja (Res-Drob) lub zmiana technologii (Koral).

Schemat 52. Rejony koncentracji obszarów przemysłowo-usługowych

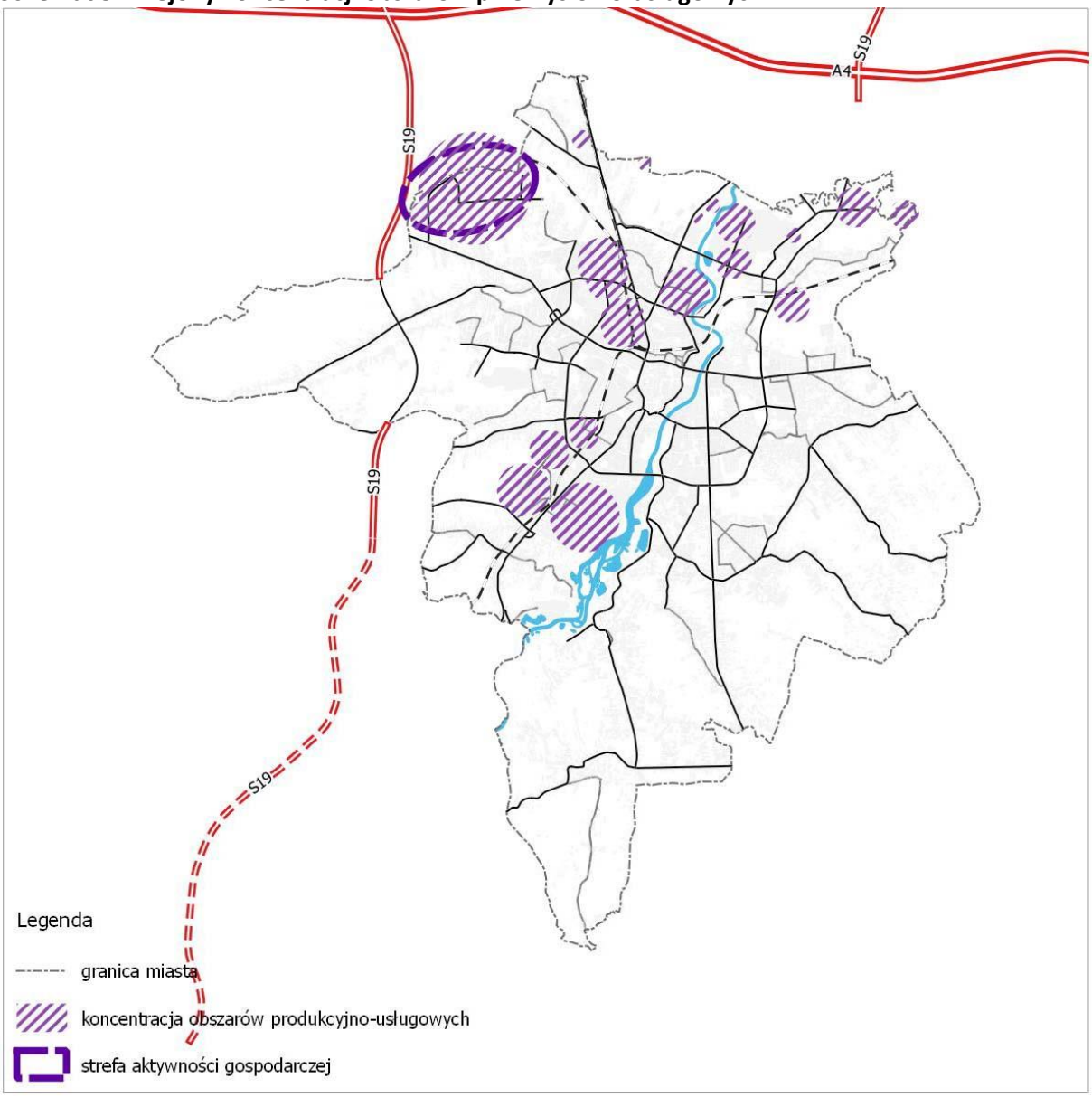

Źródło: opracowanie własne

Struktura wielu obszarów uległa i nadal podlega znacznym zmianom. Obecnie dominują w mieście małe i średnie przedsiębiorstwa. Nowe funkcje wykorzystują często istniejącą bazę, nieco ją dostosowując do nowych potrzeb. Niestety, za zmianą funkcji nie podążają zazwyczaj istotne jakościowe zmiany przestrzenne i architektoniczne. Na wielu obszarach zauważa się również znaczące zmniejszanie udziału funkcji produkcyjnych. Jest to zjawisko szczególnie pożądane w przypadku tych obszarów, które są zlokalizowane w bliskim sąsiedztwie śródmieścia, w obrębie pierścienia ulic: al. Armii Krajowej, al. Powstańców Warszawy, al. Batalionów Chłopskich, al. Wincentego Witosa, al. gen. Okulickiego, al. Wyzwolenia, ul. gen. Maczka. Niestety, funkcja produkcyjna zastępowana jest zazwyczaj funkcjami składowymi czy hurtowymi. Ich nadmierna koncentracja w centralnej części miasta, szczególnie tych potrzebujących dużych powierzchniowo działek, może stanowić barierę przestrzenną w mieście. Wpływa również negatywnie na wizerunek miasta, a przede wszystkim nie wykorzystuje potencjału swojego położenia. Z tego powodu pożądane jest ich przekształcenie, całkowita lub częściowa zmiana funkcji, a na pewno istotna zmiana jakości zagospodarowania przestrzeni. Szczególne predysponowane ku temu są:

- obszar dawnej fabryki „Zelmer”,

- obszar położony pomiędzy al. Batalionów Chłopskich, ul. gen. Langiewicza i linią kolejową relacji Rzeszów – Jasło oraz niewielki obszar sąsiadujący z nim od północy,
- obszar położony przy ul. Chmaja,
- obszary położone pomiędzy al. gen. Okulickiego, al. Wyzwolenia i linią kolejową relacji Kraków Główny – Medyka oraz pomiędzy tą linią a ul. Warszawską i ul. Marszałkowską, w tym Zakłady Res-Drob,
- obszar położony pomiędzy ul. Siemieńskiego a Wisłokiem.

Wskazane obszary mają istotne znaczenie dla tworzenia atrakcyjnej oferty inwestycyjnej dla lokalizacji różnorodnych nowoczesnych rodzajów funkcji usługowych, adekwatnych do lokalizacji i nowych uwarunkowań gospodarczych, tj. funkcji: biurowych, bankowych, kulturalnych, IT, promocyjnych, okołobiznesowych, badawczych, itp., które mogą funkcjonować bezkolizyjnie w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej.

Przekształcenie ww. obszarów wymagać będzie wzmocnienia lub powiększenia pozostałych obszarów przemysłowych. Preferowane dla lokalizacji takich funkcji są np. rejon ul. Przemysłowej, ul. Przy Torze, ul. Technologicznej czy na osiedlu Załęże przy ul. Spichlerzowej.

Poza wyraźnymi wyróżniającymi się w strukturze miasta obszarami produkcyjnymi, funkcja ta występuje również jako uzupełnienie innych obszarów: mieszkaniowych czy usługowych. Charakteryzuje się wtedy zazwyczaj mniejszą skalą i stopniem uciążliwości. Należy utrzymać możliwość jej funkcjonowania, o ile nie koliduje z zabudową mieszkaniową jako istotny element aktywności gospodarczej, zapewniający miejsca pracy.

II.2.15.2.5.Obszary kolejowe

Na obszary kolejowe na terenie miasta składają się przebiegające przez Rzeszów linie kolejowe nr 91 Kraków Główny – Medyka, nr 71 Rzeszów – Ocice, nr 106 Rzeszów –Jasło oraz linia nr 611 – łącząca przystanek kolejowy Rzeszów Zachodni ze stacją Rzeszów Staroniwa wraz z towarzyszącą im infrastrukturą. Na wszystkich liniach znajdują się przystanki kolejowe – obecnie dogęszczane.

Obszary kolejowe, w szczególności linie kolejowe stanowią główne bariery przestrzenne w mieście. Obszarami kolejowymi innymi niż linie kolejowe i bocznice kolejowe są obszary, na których zlokalizowane są stacje kolejowe. Są to dwa obszary, położone w śródmieściu, zajęte pod stację kolejową Rzeszów Główny, na linii kolejowej 91 Kraków Główny – Medyka oraz pod stację kolejową Staroniwa, na linii kolejowej nr 106 relacji Rzeszów – Jasło.

Budynki i infrastruktura stacji są jednymi z nielicznych na terenie miasta zabytków techniki. Oba zespoły stacyjne ujęte są w gminnej ewidencji zabytków. Plac dworcowy przed dworcem głównym jest jedną z ważniejszych miejskich przestrzeni publicznych.

Większość obszarów kolejowych stanowi tereny zamknięte, ustanowione stosowną decyzją Ministra Infrastruktury.

II.2.15.2.6.Obszary infrastruktury technicznej

Do obszarów infrastruktury technicznej w Rzeszowie należą obszary:

- stacji uzdatniania wody przy ujęciu wody dla miasta Rzeszowa na rzece Wisłok, na dwóch ujęciach – na osiedlach Słocina i Budziwój, zbiorników wyrównawczych wody (5 obszarów zlokalizowanych w różnych częściach miasta),
- oczyszczalni ścieków komunalnych przy ul. Ciepłowniczej,
- 2 elektrociepłowni i 10 Głównych Punktów Zasilania,
- spalarni odpadów, sortowni odpadów, kompostowni odpadów zielonych, 3 punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK).

Ponadto, w innych obszarach zainwestowanych występują liczne niewielkie tereny zajęte pod obiekty i urządzenia infrastruktury, tj. stacje transformatorowe, hydrofornie, przepompownie ścieków,

stacje gazowe. Największe zgrupowanie obszarów związanych z miejską infrastrukturą techniczną występuje na osiedlu Załęże, w rejonie ul. Ciepłowniczej i ul. Rzecha.

II.2.15.2.7.Obszary górnictwa i wydobycia

Ze względu na występujące na obszarze Rzeszowa tereny górnicze złóż gazu ziemnego, w granicach miasta zlokalizowane są dwa ośrodki technologiczne związane z eksploatacją tego surowca. Położone są one przy ul. Pańskiej (w granicach terenu górniczego Kielanówka-Rzeszów I) oraz przy ul. Kwiatkowskiego (w granicach terenu górniczego Zalesie). Oprócz tego występują niewielkie tereny związane z eksploatacją przy czynnych odwiertach – ośrodki zbioru gazu.

Schemat 53. Obszary infrastruktury technicznej w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta

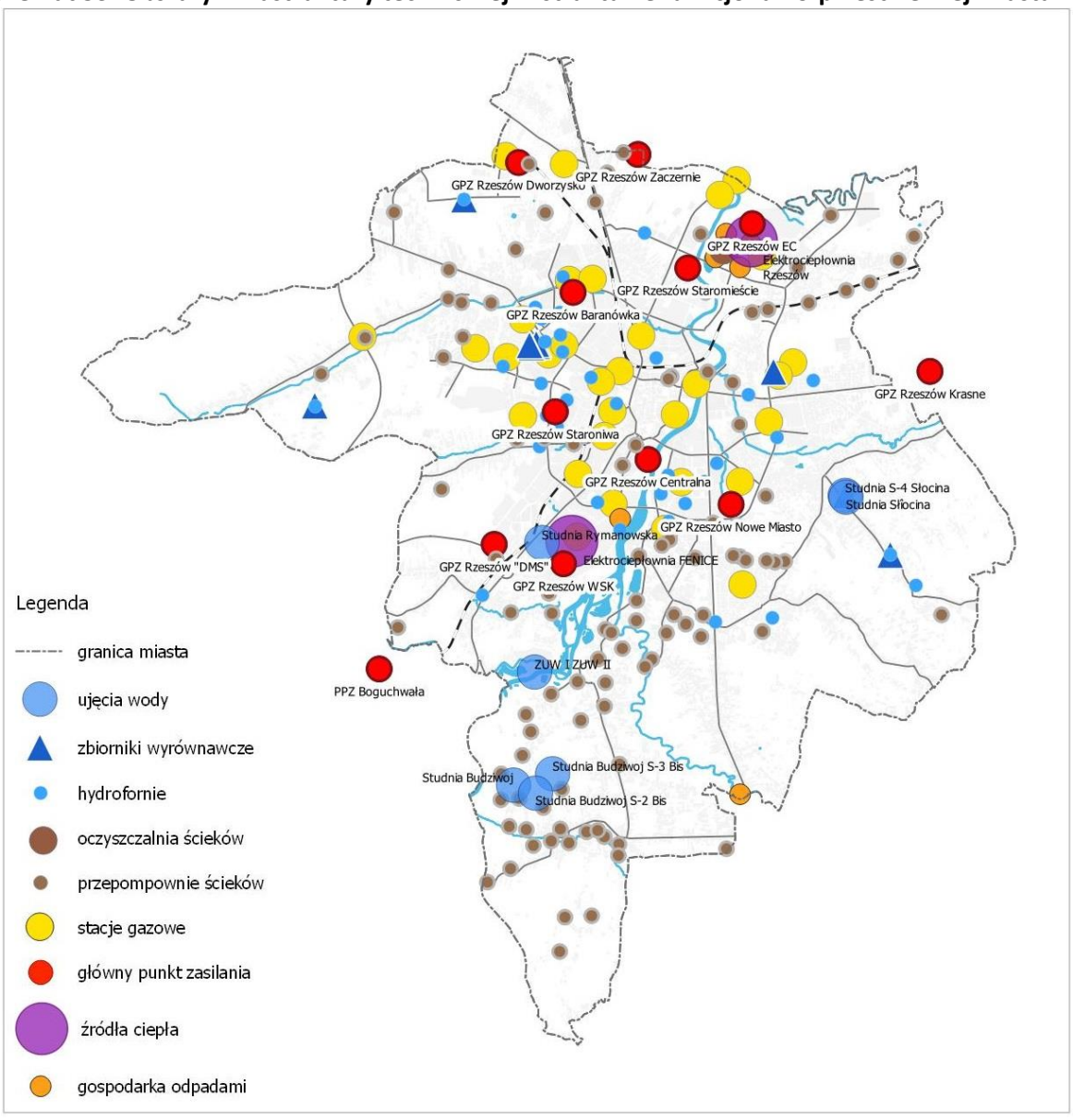

Źródło: opracowanie własne

II.2.15.2.8.Obszary zieleni

Zieleń w terenach zurbanizowanych współtworzy wraz z terenami otwartymi (rolnymi i leśnymi) system przyrodniczy miasta. Pierwszorzędne znaczenie mają obszary zieleni zajmujące znaczne powierzchnie. Są to obszary o charakterze naturalnym, najczęściej towarzyszące ciekom wodnym oraz tereny zieleni urządzonej, tj. parki, zieleńce, ogrody miejskie, ogrody działkowe, cmentarze. Mniejsze tereny zieleni mają znaczenie drugorzędne. Zalicza się do nich pozostałe tereny zieleni urządzonej, tj. skwery i zieleńce, współtworzące obszary zainwestowania. Trzecim typem zieleni jest zieleń bezpośrednio towarzysząca zabudowie i ciągom komunikacyjnym.

Schemat 54. Obszary zieleni w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta

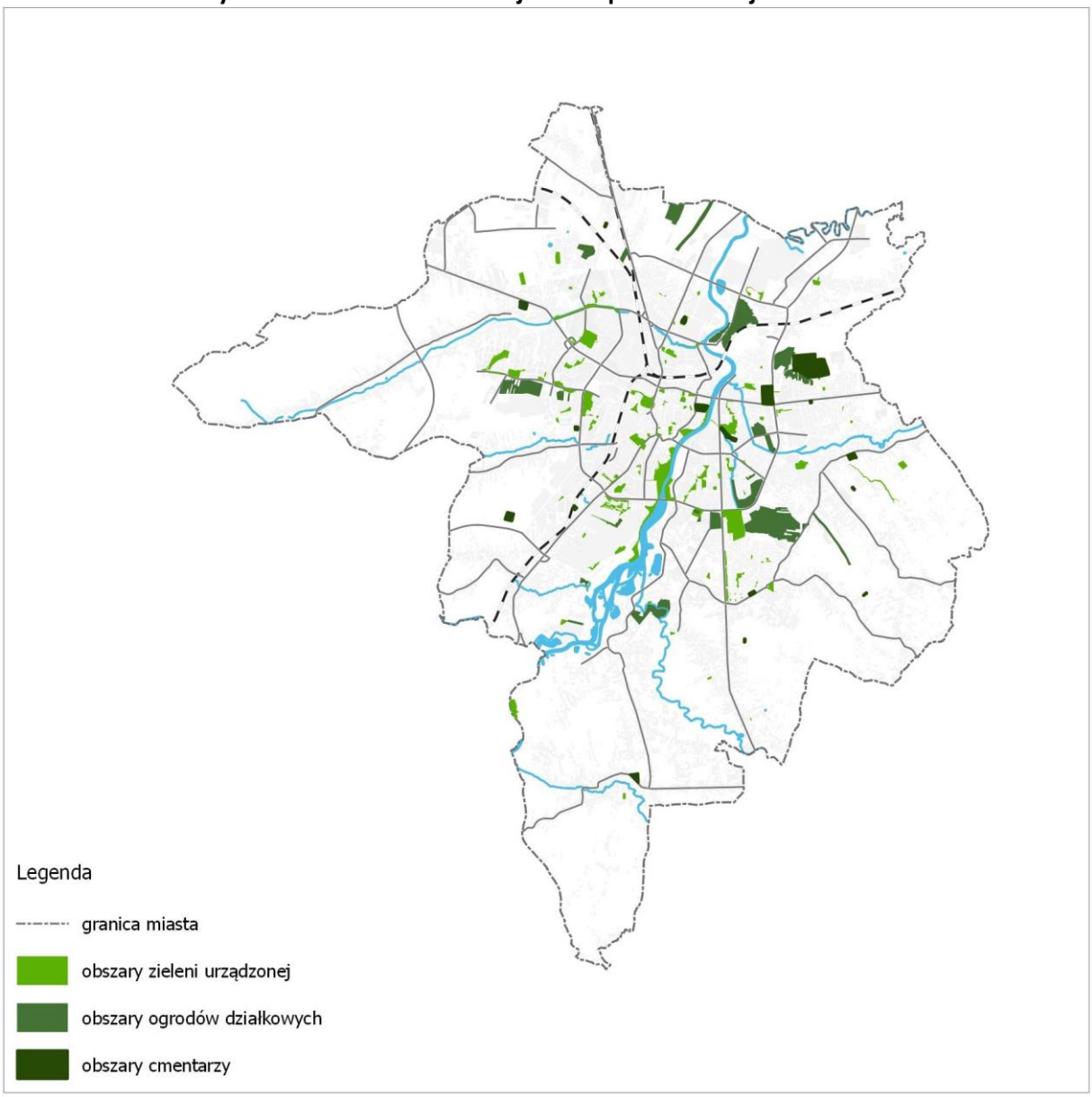

Źródło: opracowanie własne

Obszary zieleni miejskiej nie tworzą jednolitego spójnego systemu. Większe formy zieleni urządzonej występują punktowo na terenie całego miasta. Wyjątkiem, mimo postępującej defragmentacji, są tereny zielone położone nad Wisłokiem i powiązane z rzeką, stanowiące jej obudowę biologiczną.

Zieleń w mieście pozytywnie wpływa na jakość powietrza, tworzy mikroklimat, ogranicza występowanie zjawiska „wysp ciepła", ogranicza rozprzestrzenianie się hałasu, poprawia retencję wód opadowych. Jest miejscem wypoczynku i rekreacji – wzmacnia więzi społeczne, zachęca do aktywnego spędzania wolnego czasu i zdrowego stylu życia. Stanowi też bardzo istotny element krajobrazu kulturowego miasta i pozytywnie wpływa na estetykę przestrzeni. Ze względu na sposób zagospodarowania, posiada różny stopień oddziaływania na jakość życia mieszkańców.

Obszary zieleni o charakterze naturalnym występują w towarzystwie cieków wodnych – Wisłoka, Strugu, Przyrwy, Młynówki czy Mrowli. Mają one podstawowe znaczenie dla kształtowania ciągłości systemu przyrodniczego, charakteryzują się znaczną bioróżnorodnością oraz wysokimi walorami krajobrazowymi i widokowymi. Największe powierzchniowo obszary o charakterze zieleni naturalnej są częścią Parku Kultury i Wypoczynku, najchętniej odwiedzanego miejsca w mieście.

Na terenie miasta znajduje się 15 parków o łącznej powierzchni ok. 83 ha. Niektóre stanowią miejsca plenerowych imprez masowych, spotkań i wydarzeń kulturalnych. Parki w mieście rozmieszczone są punktowo i nie tworzą spójnego systemu zieleni w strukturze przestrzennej miasta. Wyjątek stanowią położone nad Wisłokiem Olszynki, park Kultury i Wypoczynku oraz park Aktywnego Wypoczynku powiązane ze sobą innymi nadrzecznymi terenami zielonymi oraz poprowadzoną wzdłuż rzeki ścieżką pieszo-rowerową. Połączeniem parku Kultury i Wypoczynku oraz parku Aktywnego Wypoczynku jest stalowa kładka łącząca bulwary z Nowym Miastem oraz most Karpacki. Dzięki rozbudowaniu systemowi ścieżek pieszych i rowerowych tereny nadrzeczne mają swoją kontynuację w formie zieleńców w kierunku południowym, aż do granicy z osiedlem Zwięczyca.

Do parków ogólnomiejskich, oprócz wyżej wymienionych, zaliczyć należy także znajdujące się w otoczeniu zwartej zabudowy śródmiejskiej: wpisany do rejestru zabytków Ogród Miejski im. Solidarności, park Jedności Polonii z Macierzą, park Inwalidów Wojennych, a także park Papieski na osiedlu Zalesie będący największym założeniem zieleni urządzonej na terenie miasta oraz park Sybiraków na osiedlu Baranówka, którego zagospodarowanie umożliwia organizację dużych imprez masowych, w tym koncertów plenerowych. Pozostałe parki, z racji swojego położenia bądź niewielkiej powierzchni, mają charakter lokalny. Wśród nich znajdują się wpisane do rejestru zabytków parki na osiedlach: 1000-lecia, Słocina i Zalesie stanowiące część dawnych założeń dworskich i pałacowych, a także park w Miłocinie stanowiący fragment zagospodarowania dawnego zespołu szkolno-parkowego, będący jedynym parkiem o charakterze leśnym.

Elementami zagospodarowania towarzyszącymi zieleni urządzonej, w szczególności parkom czy zieleńcom, są: place zabaw, trasy biegowe, boiska do gier, siłownie na wolnym powietrzu, ciągi piesze i rowerowe, fontanny, rzeźby i inne elementy małej architektury.

Cmentarze są specyficznymi obszarami zieleni. Uzupełniają system przyrodniczy miasta i są istotnym elementem krajobrazu kulturowego Rzeszowa. Ich kompozycje, uzupełnione o formy zieleni wysokiej, stanowią wartościowe elementy zieleni urządzonej. W Rzeszowie znajduje się 21 cmentarzy. Głównymi miejskimi nekropoliami są cmentarze komunalne na osiedlach Pobitno oraz Wilkowyja. Stary Cmentarz przy ul. Targowej, cmentarz Pobitno oraz cmentarz żydowski przy ul. Rejtana są wpisane do rejestru zabytków. Cmentarz żołnierzy Armii Radzieckiej przy ul. Lwowskiej ma status cmentarza wojennego. Cmentarze parafialne charakteryzują się nielicznymi nasadzeniami. Nie tworzą skomponowanych układów zieleni. Na terenie miasta znajdują się także dawne cmentarze epidemiczne m.in. cmentarz choleryczny na Słocinie, cmentarze epidemiczne przy ul. Zielonej i ul. Strażackiej.

Innymi szczególnymi obszarami zieleni występującymi na terenie miasta są ogrody działkowe. W Rzeszowie znajduje się 26 Rodzinnych Ogrodów Działkowych. W wyniku poszerzania granic Rzeszowa ogrody działkowe lokalizowane niegdyś na jego obrzeżach obecnie znalazły się znacznie bliżej jego centrum. Ich największa koncentracja występuje na wschodnim brzegu Wisłoka. Największe kompleksy ogrodów znajdują się pomiędzy ul. Ciepłowniczą a ul. Spółdzielczą oraz ul. Paderewskiego a ul. Wieniawskiego. Ogrody działkowe pełnią funkcję wypoczynkową oraz rekreacyjną. Korzystnie wpływają na środowisko, zwiększając bioróżnorodność oraz poprawiając mikroklimat otoczenia.

Istotną rolę w tkance miasta pełni zieleń współtworząca obszary zainwestowania. Należą do niej, m.in. skwery i zieleńce, często wyposażone w elementy małej architektury. W ostatnich latach pojawia się coraz więcej takich miejsc. Wyróżniającymi się w przestrzeni miejskiej zieleńcami są położone w ścisłym centrum tzw. „Ogrody Bernardyńskie", plac Cichociemnych, plac Ofiar Getta a także, ze względu na pełnioną funkcję dydaktyczną, „Edukacyjny owocowy sad miejski" zlokalizowany nad brzegiem Wisłoka na osiedlu Zwięczyca.

Zieleń współtworząca obszary zainwestowania dopełnia zabudowę, niekiedy maskuje jej niedoskonałości. Poza efektami wizualnymi i estetycznymi spełnia istotne funkcje społeczne, w tym zdrowotne.

Bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców ma zieleń bezpośrednio towarzysząca zabudowie, położona w granicach działek budowlanych lub w ciągach ulicznych. Występuje ona głównie w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej (ogrody przydomowe) oraz w terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Zieleń tego typu coraz częściej pojawia się również przy budynkach usługowych (publicznych i komercyjnych) oraz na terenach zakładów przemysłowych. Zieleń przyuliczna to pasy zieleni wzdłuż ulic oraz ciągów komunikacyjnych: trawniki, rabaty kwiatowe, krzewy i drzewa, a także winorośl, którą obsadzone są ekrany akustyczne. Zieleń ta nie tylko spełnia funkcję izolacyjną czy estetyczną, ale zmniejsza ryzyko wystąpienia zjawiska tzw. miejskiej wyspy ciepła, obniża ilość pyłu i spalin w powietrzu oraz zapewnia cień w upalne dni.

II.2.15.2.9.Obszary rolne

Obszary rolne to obszary otwarte, niezurbanizowane. Występują głównie na dawnych terenach wiejskich włączonych w granice miasta po 2005 r. Obejmują użytki rolne: grunty orne, sady, łąki i pastwiska, grunty zadrzewione nietowarzyszące kompleksom leśnym, grunty pod wodami – małymi ciekami i rowami oraz odłogi. Obszary rolne tworzą w krajobrazie miasta istotny komponent jego obrzeży.

II.2.15.2.10. Obszary leśne

Rzeszów dysponuje niewielkimi obszarami leśnymi. Większe obszary leśne znajdują się w południowej części miasta na osiedlach: Słocina, Matysówka, Zalesie oraz Budziwój, głównie w obszarze dolin rzecznych oraz na stokach Pogórza Dynowskiego. W północnej części miasta na osiedlu Załęże znajduje się niewielki las liściasty zwany „Dębiną". W bezpośrednim sąsiedztwie terenów zalesionych występują liczne tereny zadrzewione, współtworzące zwarte kompleksy zieleni wysokiej. Lasy pełnią funkcje glebochronne, wodochronne, klimatyczne, gospodarcze i społeczne.

Stosunkowo niewielki obszar leśny, położony w dolinie Wisłoka, stanowiący skupisko zwartej zieleni wysokiej (starodrzewu dębowego), cechujący się bogactwem flory i fauny objęty został ochroną jako rezerwat przyrody „Lisia Góra".

II.2.15.2.11. Obszary wód powierzchniowych

Na terenie miasta na sieć wód powierzchniowych składa się rzeka Wisłok wraz z jej głównymi dopływami: Młynówką, Strugiem, Przyrwą, Mrowlą, Mikośką oraz mniejszymi ciekami wodnymi. Istotnym jej elementem jest położony w południowej części miasta zbiornik retencyjny na Wisłoku.

Wisłok wraz ze zbiornikiem oraz głównymi dopływami są ściśle powiązane funkcjonalnie z sąsiednimi terenami, w szczególności ze zlokalizowaną na obu brzegach zielenią. Istotnie wpływają na funkcje i zagospodarowanie terenów sąsiednich. Rzeka wraz z obszarem zbiornika stanowi równocześnie naturalną barierę przestrzenną. Barierą jest nie tylko sama rzeka, ale także związane z jej aktywnością tereny zalewowe oraz osuwiska.

Wisłok stanowi główny korytarz ekologiczny miasta. Jest także najważniejszym korytarzem sprzyjającym wprowadzaniu świeżego powietrza spoza miasta do jego wnętrza. Najważniejsze funkcje

rzeki oraz innych wód powierzchniowych to: poprawa klimatu miasta, oczyszczanie powietrza (ograniczenie stężeń CO_2), przewietrzanie i retencja.

Rzeszowski zbiornik zaliczany jest do terenów o najwyższych wartościach przyrodniczo-krajobrazowych w obszarze miasta. Pełni funkcje rekreacyjne. W jego sąsiedztwie znajduje się miejskie kąpielisko „Żwirownia". Ponadto, na terenie miasta występują punktowo inne niewielkie zbiorniki wodne. Są to m.in. stawy w parku na Słocinie oraz w Ogrodzie Miejskim przy ul. Dąbrowskiego, wykorzystywany przez wędkarzy staw nad Wisłokiem na osiedlu Zwięczyca, a także zbiorniki retencyjne, w tym wyróżniający się wielkością zbiornik na osiedlu Błogosławionej Karoliny.

Obszary wód, a w szczególności rzeka Wisłok z zalewem oraz towarzyszącą im infrastrukturą, w postaci obiektów zapory, mostów, kładek stanowią także jeden z najbardziej istotnych elementów miejskiego krajobrazu.

Schemat 55. Obszary rolne i leśne w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta

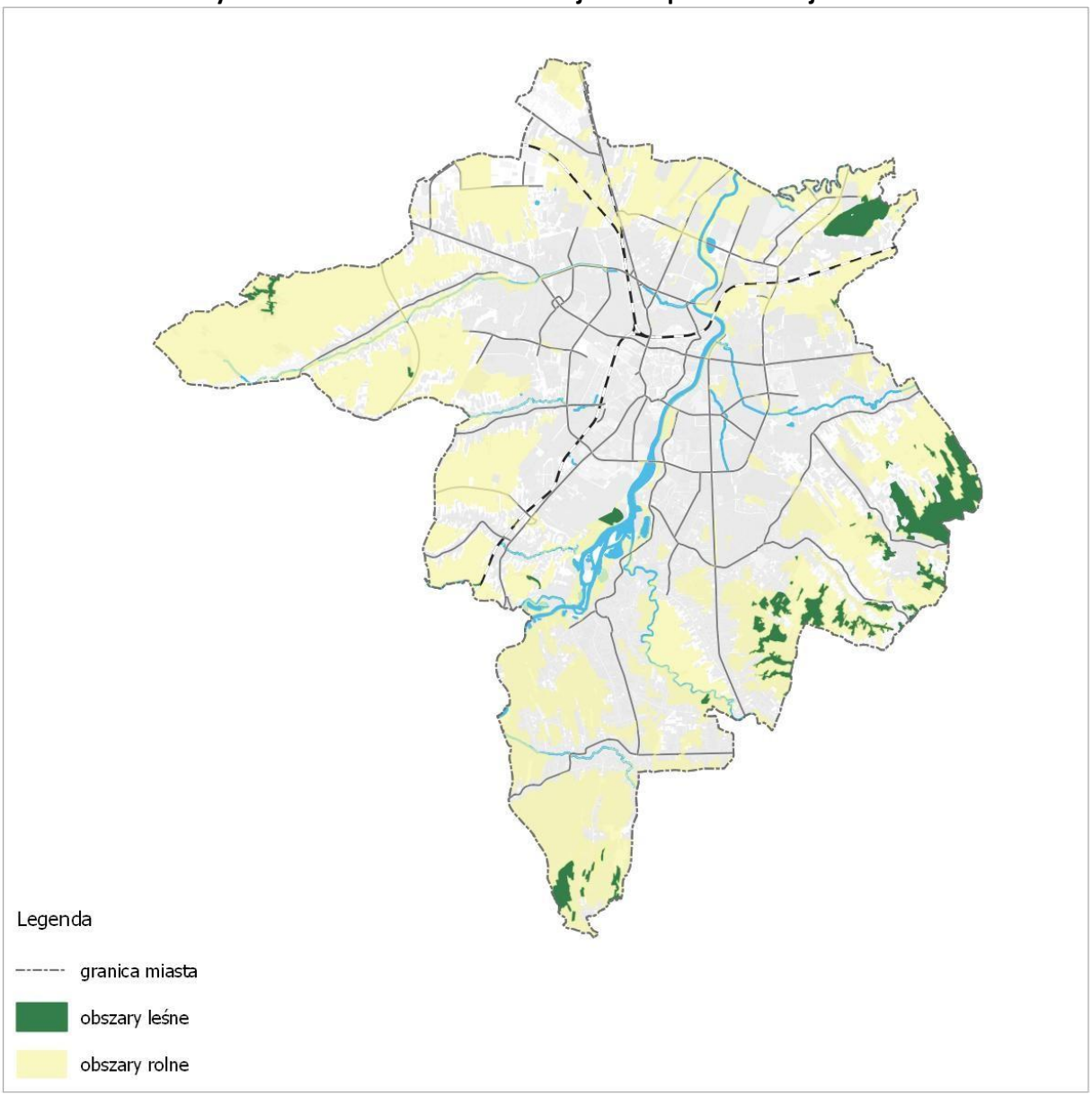

Źródło: opracowanie własne

II.2.15.2.12. Tereny zamknięte inne niż ustanawiane przez ministra do spraw transportu

W Rzeszowie zlokalizowanych jest dziewięć terenów zamkniętych pozostających w gestii Ministra Obrony Narodowej (wojskowych), ustanowionych stosowną decyzją MON.

Znaczna część ww. terenów zajmowana jest przez wojsko od czasów Monarchii Austro-Węgierskiej lub od okresu międzywojennego. Początkowo znajdowały się one na peryferiach miasta. Jego rozwój przestrzenny sprawił, że obecnie znajdują się w śródmieściu, w pobliżu historycznego centrum. Z tego względu są to tereny bardzo atrakcyjne pod kątem ewentualnego przyszłego zagospodarowania i nadania nowych funkcji.

Część obiektów wojskowych ma charakter zabytkowy. Znaczna część z nich ujęta jest w gminnej ewidencji zabytków.

Dla ww. terenów zamkniętych nie ustanowiono stref ochronnych.

II.2.15.3. Przestrzenie publiczne

„Największą atrakcją miasta są ludzie". Taką tezę wysuwa Jan Gehl w książce „Miasta dla ludzi". Gehlowskie miasto to miejsce spotkań. Jako element struktury miasta i dobro wspólne przestrzeń publiczna musi być łatwo dostępna, musi sprzyjać nawiązywaniu kontaktów społecznych i realizacji potrzeb jej użytkowników. Według brytyjskiego architekta Matthew Carmona, „przestrzeń publiczna odnosi się do tych wszystkich części zabudowanego i naturalnego środowiska, do których społeczeństwo posiada wolny dostęp. Są to wszystkie ulice, place i inne miejsca przemieszczania się, bez względu na to, czy dominują funkcje mieszkaniowe, komercyjne, miejskie czy obywatelskie, otwarte przestrzenie i parki, prywatne/publiczne przestrzenie, w których dostęp jest nierestrykcyjny". Podstawowym atrybutem przestrzeni publicznej jest dostępność. Aby wygenerować potrzebę ruchu i zachęcić ludzi do przebywania w mieście, niezbędny jest sprawny system przestrzeni publicznych oraz stopniowe ograniczanie ruchu samochodowego na rzecz pieszych i rowerzystów.

W Rzeszowie, w oparciu o funkcjonujące przestrzenie publiczne, wyodrębnić można następujące elementy tworzące miejski system:

- obszar śródmiejski wraz z historycznym centrum,
- pasmo rzeczne,
- centra osiedlowe i przestrzenie sąsiedzkie,
- pasma dróg,
- elementy spajające – zieleń, ciągi piesze i rowerowe.

Historyczne centrum wraz z obszarem śródmiejskim posiada najlepiej wykształconą sieć powiązań oraz dużą ilość miejsc z potencjałem pozwalającym na wykreowanie funkcji przestrzeni publicznej. Będą to m.in. place targowe, place parkingowe. Historyczny charakter zabudowy śródmiejskiej i priorytet ruchu pieszego sprawia, że sieć połączeń najlepiej funkcjonuje właśnie w tym obszarze. W dalszych częściach miasta przestrzenie publiczne mają charakter punktowy i lokalny, funkcjonując w powiązaniu z osiedlami wielorodzinnymi. Widoczny jest brak powiązań, zarówno lokalnych, jak i międzyosiedlowych.

<u>Obszar śródmieścia wraz z historycznym centrum miasta</u>

To szczególna przestrzeń w mieście, która została ukształtowana w wyniku historycznych procesów urbanizacyjnych. Oznacza to, że w większości system powiązań przestrzeni publicznych opiera się o sieć ulic i placów. Kluczową rolę odgrywa położone w nim historyczne centrum, w szczególności Rynek oraz ulice: 3 Maja, Kościuszki i Grunwaldzka oraz aleja Lubomirskich i aleja Pod Kasztanami. Wyeliminowanie z ulic ruchu samochodowego sprawiło, że to tam kierują się główne potoki ruchu pieszego i z tych przestrzeni najchętniej korzystają mieszkańcy. Ponadto, do istniejących w historycznym centrum miasta przestrzeni publicznych należy zaliczyć:

- główne elementy historycznego układu ulic, placów, skwerów, parków,

- główne ciągi komunikacyjne,
- place targowe.

Ulica 3 Maja to najbardziej reprezentacyjna część historycznego centrum miasta. Razem z ul. Grunwaldzką i aleją Lubomirskich tworzy połączenie terenów przy dworcu kolejowym z terenami rekreacyjnymi nad Wisłokiem. Występująca tam zwarta zabudowa, duże nasycenie cennymi architektonicznie i historycznie obiektami oraz zielenią wpływa na ciągłość, integrację i identyfikację śródmiejskich przestrzeni publicznych z otoczeniem.

Schemat 56. Przestrzenie publiczne w obrębie śródmieścia w powiązaniu z historycznym centrum miasta

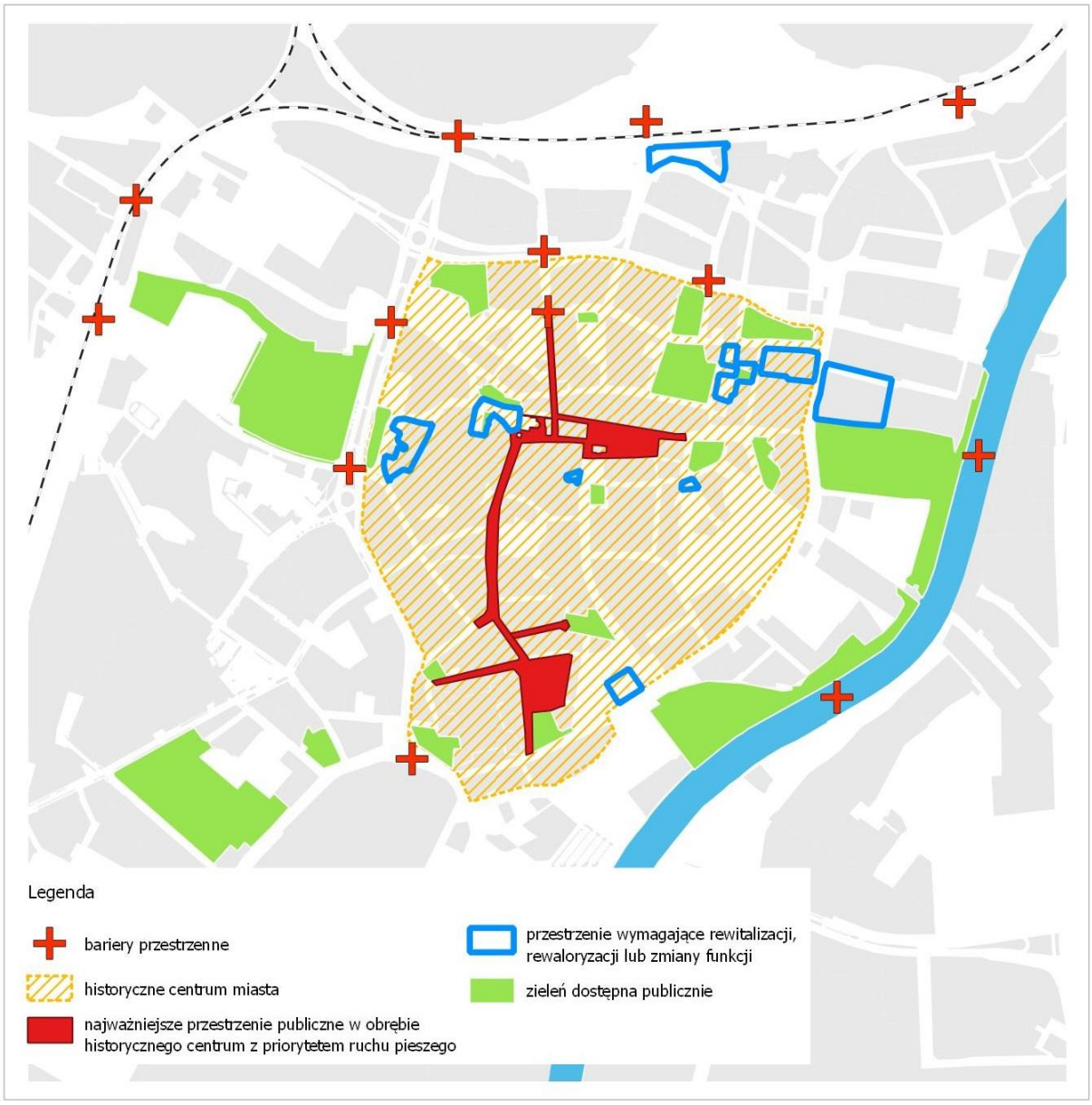

Źródło: opracowanie własne

Główny szkielet komunikacji pieszej w historycznym śródmieściu uzupełniają ulice: Zamkowa, Gałęzowskiego, Mickiewicza, Sokoła, Króla Kazimierza, Jagiellońska, Kopernika, Bernardyńska, Matejki i Jana III Sobieskiego. Przestrzenie te są cenne pod względem jakości architektury i połączeń z systemem miejskim. Duże natężenie ruchu i wysoki udział miejsc postojowych nie sprzyja lokalizacji usług, które aktywizowałyby przestrzeń ulicy oraz sprzyjały chęci dłuższego przebywania w jej obszarze. Podobnie zdominowany przez ruch samochodowy jest północny fragment śródmieścia w rejonie

głównego dworca kolejowego. Aleja Piłsudskiego, mimo historycznej atrakcyjnej obudowy i licznych obiektów usługowych, nie jest miejscem przyjaznym pieszym i rowerzystom. Intensywny ruch tranzytowy i wąskie chodniki sprawiają, że odbiera się ją jako barierę komunikacyjną, a nie przestrzeń publiczną.

Najbardziej popularną przestrzenią publiczną w mieście jest rzeszowski Rynek. Na jego atrakcyjność wpływa forma placu, zwarta obudowa pierzejami historycznych i współczesnych kamienic oraz duży wybór lokali gastronomicznych. Jednocześnie jest to obszar położony w samym centrum miasta. Dostępność do Rynku odbywa się na odcinku wschód – zachód poprzez ulice Kościuszki i Mickiewicza. Tak biegnie również historyczny trakt, widoczny w układzie posadzki placu rynkowego. Natomiast dużo bardziej przyjazny dla pieszych jest układ w kierunku północ – południe, wyznaczany przez deptaki w ciągu ulicy Grunwaldzkiej i 3 Maja połączone ulicą Kościuszki. Ulice: Mickiewicza, Gałęzowskiego, Naruszewicza czy Sobieskiego są w znacznym stopniu zdominowane przez ruch samochodowy. Komunikacja na odcinku wschód – zachód jest szczególnie istotna, ponieważ łączy dwa duże skupiska zieleni wysokiej, tj. park Jedności Polonii z Macierzą oraz Stary Cmentarz. O ile park wiąże centrum miasta z położonymi na zachód od niego terenami sportowo-rekreacyjnymi (ROSiR), tak brak przejścia przez teren cmentarza stanowi barierę w dostępie do terenów nadrzecznych. W obu przypadkach, w dalszym kierunku pojawia się brak ciągłości komunikacyjnej z terenami położonymi dalej od centrum. W kierunku zachodnim barierą jest linia kolejowa w rejonie stacji Rzeszów Staroniwa, we wschodnim – rzeka Wisłok.

Duża popularność historycznego centrum oraz szczególnie duże natężenie ruchu pieszego w obrębie Rynku, ulic 3 Maja i Kościuszki wskazuje na potrzebę kreowania nowych przestrzeni publicznych w ciągach historycznych ulic i placów.

Znajdujące się w obrębie centrum miasta place w znacznej mierze nie pełnią swoich podstawowych ról. Większość z nich przejęła funkcje komunikacyjne z przeznaczeniem ich powierzchni pod miejsca parkingowe. Prócz rynku, dwa kluczowe place dla miasta to plac Dworcowy i plac Wolności. Pierwszy z nich, zaniedbywany na przestrzeni lat, stał się parkingiem w sąsiedztwie tymczasowych obiektów handlowych. Realizowana przebudowa daje szansę, by stworzyć w tym miejscu atrakcyjne przedpole dla budynku dworcowego i reprezentacyjną przestrzeń dla przyjezdnych

Plac Wolności, dawny Rynek Nowego Miasta, stracił swoja pierwotną funkcję targową i pełni obecnie rolę skweru z zielenią wysoką, fontanną i pomnikiem Józefa Piłsudskiego. Oba place są istotnym elementem w tkance miasta i mają szansę stać się ważnymi punktami węzłowymi w systemie przestrzeni miejskich. Mniejsze przestrzenie, jak plac Farny, plac Garncarski, czy tzw. Biały Ogród, są obecnie zdominowane przez miejsca postojowe, co niekorzystnie wpływa na jakość przestrzeni, jej użytkowanie oraz powiązanie z terenami sąsiednimi.

W intensywnie zurbanizowanym obszarze śródmieścia szczególną rolę odgrywają obszary zieleni. Większe kompleksy, jak park Jedności Polonii z Macierzą, Ogród Miejski im. Solidarności, park Kultury i Wypoczynku, są terenami istotnymi zarówno pod kątem rekreacyjno-wypoczynkowym jak i przyrodniczym. Zieleń jest jednym z tych elementów przestrzennych, które można łatwo wykorzystać w kreowaniu połączeń między poszczególnymi obszarami. Ulice i aleje z zielenią wysoką są chętniej wybierane przez pieszych. Za przykład mogą posłużyć: aleja Lubomirskich, aleja Pod Kasztanami, ul. Słowackiego, ul. Jałowego oraz ul. Reformacka, wzdłuż których zieleń wysoka wymaga zachowania i szczególnej ochrony.

Szczególną formą przestrzeni publicznej integrującą funkcję usługową z formą placu jest targowisko. W obrębie historycznego centrum Rzeszowa znajdują się trzy place targowe: przy ul. Targowej wraz z halą targową, przy ul. Jana III Sobieskiego (targowisko „Jutrzenka") oraz przy ul. Moniuszki. Rzeszowskie targowiska położone są przy ważnych ciągach komunikacyjnych oraz w otoczeniu historycznej tkanki urbanistycznej. Wysokie walory architektoniczne historycznego centrum miasta powinny znajdować również odzwierciedlenie w estetyce i jakości przestrzeni placów targowych. Dlatego powinny zostać one poddane działaniom rewaloryzacyjnym.

.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA RZESZOWA

RYSUNEK NR 6 - UWARUNKOWANIA - STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

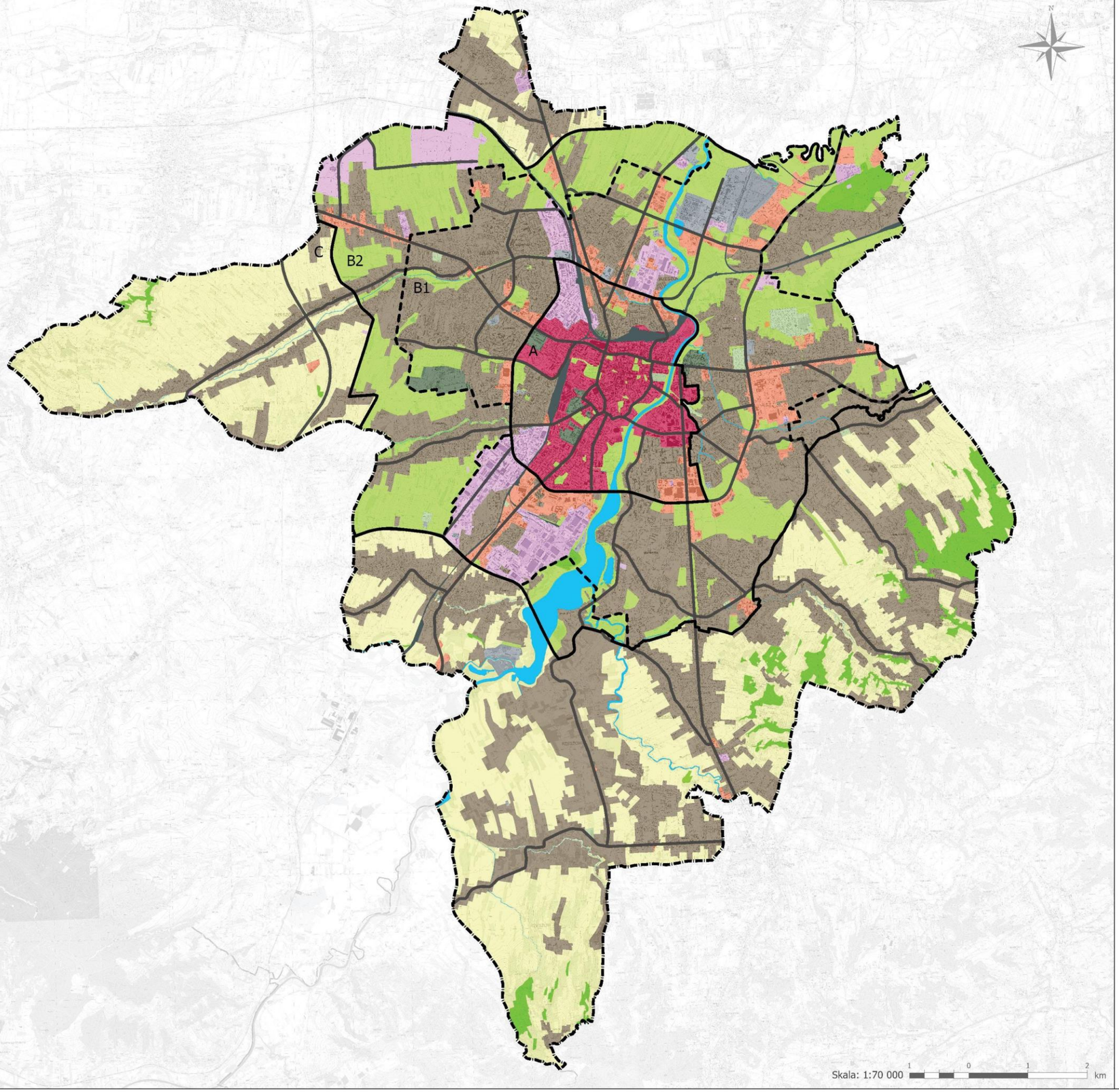

Legenda

- granica miasta
- ważniejsze drogi publiczne
- tereny zamknięte inne niż ustalane przez ministra właściwego do spraw transportu
- obszar wielofunkcyjny (śródmieście)
- obszary mieszkaniowe
- obszary usługowe
- obszary produkcyjno-usługowe
- obszary kolejowe
- obszary infrastruktury technicznej i obsługi komunikacji
- obszary górnictwa i wydobycia
- obszary zieleni urządzonej i naturalnej
- obszary rolne
- obszary cmentarzy
- obszary leśne
- obszary ogrodów działkowych
- obszary wód powierzchniowych śródlądowych
- granica strefy urbanistycznej A
- granice strefy urbanistycznej B z wyróżnieniem obszarów o różnym potencjale rozwojowym (B1, B2)
- granica strefy urbanistycznej C

BIURO ROZWOJU MIASTA RZESZOWA BRMR

Pasmo rzeczne

Obecność wody w przestrzeni publicznej jest jednym z jej najbardziej atrakcyjnych elementów kompozycyjnych i krajobrazowych. Woda wprowadza dynamikę, ale również znacząco poprawia warunki klimatyczne, zarówno lokalnie, jak i w skali całego miasta. Będąca osią miasta rzeka Wisłok i położone w jej sąsiedztwie obszary nadrzeczne mają potencjał, by stać się kluczowym elementem spajającym system przestrzeni publicznych w mieście. Niezabudowane tereny nadrzeczne są szansą na stworzenie ogólnodostępnych parków z łatwym dostępem dla pieszych i rowerzystów. W Rzeszowie tereny nadrzeczne, jako przestrzeń ogólnodostępna, wykorzystywane są w niewielkim stopniu. Najbardziej popularną przestrzenią jest centralnie położony park Kultury i Wypoczynku oraz tereny w okolicach rezerwatu Lisia Góra. Widoczna jest dysproporcja w zagospodarowaniu terenów lewobrzeżnych i prawobrzeżnych. Większość terenów rekreacyjnych znajduje się na lewym brzegu rzeki. Prócz wyżej wspomnianych obszarów zieleni urządzonej, znajdują się tu również kompleksy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w okolicy skateparku. Publiczna przestrzeń na prawym brzegu Wisłoka koncentruje się w rejonie kąpieliska Żwirownia. W kierunku południowym kończy się w miejscu ujścia Strugu. Prócz powyższych należy wskazać fragment parku między mostem Karpackim a kładką pieszą. Pozostałe fragmenty to głównie pasy komunikacji pieszo-rowerowej z widokiem na zaplecza budynków, ściany garaży i niezagospodarowane tereny dawnych ogrodów działkowych. Od strony północnej dostęp miasta do rzeki kończy się na wysokości targowiska przy ul. Dworaka.

Głównym problemem terenów nadrzecznych jest deficyt kładek pieszo-rowerowych oraz brak atrakcyjnego zagospodarowania obszarów przyległych do doliny Wisłoka, które tworzyłyby przestrzeń sprzyjającą przebywaniu, niezależnie od warunków pogodowych.

Główne pasmo rzeczne wspierają dopływy Wisłoka. Odcinki rzeczne na terenach zurbanizowanych, zarówno w centrum, jak i na obrzeżach, tj. tereny nad Przyrwą, Strugiem, Lubczą, Młynówką czy potokiem Czekaj, często wykorzystywane są jako przestrzeń spacerowa.

Pasma drogowe

W Rzeszowie znajduje się kilka ulic, które, mimo zdecydowanej dominacji ruchu samochodowego, funkcjonują jako przestrzenie z dużym udziałem ruchu pieszego. Są to ul. Hetmańska, ul. Dąbrowskiego (na odcinku od ul. Pola do skrzyżowania z ul. Chrzanowskiej) oraz zachodnia pierzeja ul. Marszałkowskiej. Usługowe partery budynków, obsługa komunikacją miejską oraz duży udział zieleni wysokiej wpływają korzystnie na jakość i użytkowanie tych przestrzeni. Im dalej od centrum, ulice przestają mieć charakter przestrzeni publicznych, pełniąc głównie funkcję korytarzy komunikacyjnych.

Jedną z ważniejszych arterii komunikacyjnych w mieście jest aleja Rejtana. Razem z aleją Sikorskiego tworzą najdłuższą w mieście oś widokową na most im. T. Mazowieckiego. Wzdłuż alei Rejtana, szczególnie w jej południowym i centralnym odcinku, znajduje się duże natężenie usług. Chaos przestrzenny, zdominowanie przez wielkopowierzchniowe reklamy, różnorodność form i wysokości zabudowy wpływają negatywnie na odczucia przestrzenne. Fragmenty alei z zielenią wysoką, uporządkowaną przestrzenią i restauracjami w parterach tworzą namiastkę przestrzeni publicznej, jednak cała ulica wymaga szerokich działań porządkujących i humanizujących przestrzeń, wprowadzenia nowej zabudowy, która aktywizowałaby ulicę pod kątem pieszych i rowerzystów.

Centra osiedlowe i przestrzenie sąsiedzkie

Wraz ze wzrostem odległości od centrum miasta zwiększa się ilość barier dla ciągłości systemu przestrzeni publicznych. Zmienia się również charakter i funkcja samych przestrzeni ogólnodostępnych. Ich rolę pełnią ulice, tereny zieleni urządzonej (parki, skwery) oraz tereny sportowo-rekreacyjne (place zabaw, siłownie plenerowe, ogólnodostępne boiska sportowe). Większość z nich ma charakter lokalny, nieliczne większe parki (park Papieski i park Sybiraków) pełnią funkcję ponadlokalną. Osiedla otaczające centrum miasta, zdefiniowane przestrzennie i funkcjonalnie, wykształciły na przestrzeni lat formę lokalnego centrum – przestrzeni, w której skupiają się funkcje podstawowe i komercyjne, często w powiązaniu z przestrzeniami rekreacyjnymi. Na osiedlu Kmity jest to przestrzeń w okolicy pawilonu

handlowego i kościoła, na osiedlu Baranówka – w okolicy Domu Kultury. Na ulicy Hetmańskiej przestrzeń ma charakter bardziej liniowy z centralnym punktem w okolicy domu handlowego Hetman. Na osiedlu Dąbrowskiego przestrzennie ukształtowane centrum znajduje się w rejonie placu im. A. Listwana przed Instytutem Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Istniejące centra osiedlowe coraz częściej zdominowane są przez miejsca postojowe. Problemem jest również brak atrakcyjnego zagospodarowania pod kątem zieleni i małej architektury sprzyjającej przebywaniu osób w różnych grupach wieku.

Schemat 57. Ogólnodostępne tereny nad Wisłokiem oraz centra osiedlowe

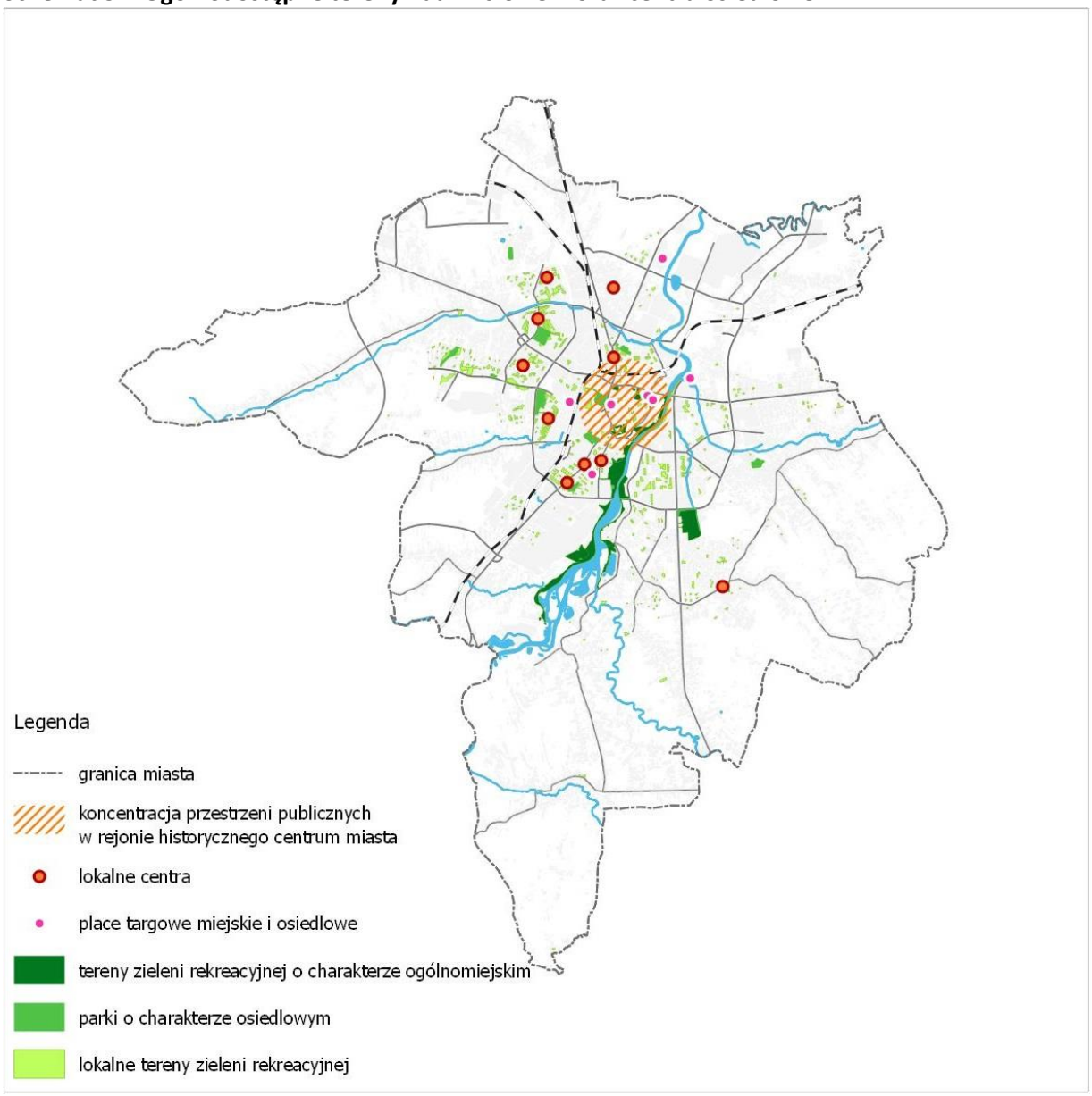

Źródło: opracowanie własne

Lokalny system powiązań przestrzeni publicznych, w tym międzyosiedlowych, tworzony jest przez tzw. przestrzenie sąsiedzkie – międzyblokowe. Są to obszary i ciągi piesze z dużym udziałem zieleni, małej architektury, które umożliwiają swobodną komunikację, często nie tylko wewnątrz, ale również pomiędzy osiedlami. W przypadku terenów na obrzeżach miasta, podlegających procesom intensywnej urbanizacji zarówno zabudową jednorodzinną jak i wielorodzinną, pojawia się problem braku przestrzeni wspólnych. Zieleń międzyblokowa została ograniczona do minimum na rzecz

parkingów. Brak zaplecza usługowego powiązanego z terenami zieleni sprawia, że forma lokalnego centrum na wielu terenach w mieście nie istnieje.

Elementy spajające sieć powiązań

Pojawiające się wzdłuż nowych dróg ścieżki rowerowe, skwery zielone, place zabaw, uzupełnianie parków o małą architekturę wpływaja na poprawę komfortu poruszania się i aktywizacji przestrzeni miejskich. Nowe kładki piesze i rowerowe przy moście Karpackim, moście Narutowicza i moście Lwowskim otwierają możliwości kreowania przestrzeni wzdłuż rzeki. Coraz częściej jako przestrzenie publiczne wykorzystuje się obiekty infrastrukturalne. Alternatywne wykorzystanie i adaptacja nieużytkowanych elementów widoczna jest w zagospodarowaniu dachów parkingów wielopoziomowych na funkcje rekreacyjne (kawiarnie, tory kartingowe, platformy widokowe – parking C.H. Plaza) oraz przestrzeni pod mostami – jako miejsce wykorzystywane przez rolkarzy czy rowerzystów (przestrzeń pod mostem Zamkowym).

Obszary wymagające przekształceń

Wszelkie nowe inwestycje w mieście polegające na działaniach rewitalizacyjnych, rehabilitacyjnych i rewaloryzacyjnych powinny kłaść szczególny nacisk na kształtowanie przestrzeni ogólnodostępnych oraz ich oprawy. W historycznym centrum miasta działań wymagają przede wszystkim place targowe i ich bezpośrednie otoczenie. Przekształcenia wymagają także parkingi w rejonie synagogi Nowomiejskiej i Staromiejskiej, które, dzięki nadaniu nowej funkcji, stworzą możliwość uzupełnienia systemu przestrzeni publicznych o formy placu. Obiekty o randze ponadlokalnej, wyróżniające się architekturą jak Filharmonia Podkarpacka, powinny posiadać reprezentacyjne przedpole. Lokalizacja w obrębie zabytkowego centrum miasta oraz sąsiedztwo Szkoły Muzycznej są szczególnym wskazaniem do przekształcenia istniejącego parkingu w przestrzeń publiczną. Tymczasowe zamykanie tego obszaru dla samochodów na rzecz działań artystycznych w okresie trwania festiwali muzycznych pokazało zapotrzebowanie na tego typu przestrzeń w mieście.

Nowe inwestycje kubaturowe, uzupełniające pierzeje oraz lokalizowane wzdłuż rzeki powinny posiadać usługi w parterach oraz odpowiednią optymalną dla ruchu pieszego przestrzeń przed budynkiem.

Podsumowując, Rzeszów ma ogromny potencjał dalszego rozwoju i kształtowania przestrzeni publicznych. Część elementów systemu wymaga niewielkich działań naprawczych, część – wykreowania przestrzeni od podstaw. Obecnie największym problemem jest brak ciągłości systemu, szczególnie w centrum miasta, a także brak powiązań funkcjonalnych z ogólnodostępną zielenią nadrzeczną. W obrębie historycznego centrum system opiera się na kilku ulicach i Rynku. Duża popularność przy niewielkiej powierzchni wpływa na znaczne obciążenie deptaków i placów przez pieszych i rowerzystów. Dlatego konieczne jest prowadzenie nowych połączeń, przystosowanie i kreowanie nowych przestrzeni publicznych.

W skali miasta istotnym problemem w funkcjonowaniu systemu są bariery przestrzenne – drogi, kolej oraz rzeka. Komunikacja w poprzez, jak i wzdłuż dróg jest mało zhumanizowana. Brak obudowy atrakcyjnymi dla pieszych funkcjami oraz niewystarczająca ilość zieleni nie sprzyjają komfortowi przebywania w obszarze ulicy. Brak również wystarczającej ilości kładek pieszo-rowerowych przez rzekę i tereny kolejowe. W obrębie obszarów zamieszkiwania istotnym problemem jest chaos przestrzenny i marginalizacja potrzeby kreowania przestrzeni wspólnych. Współczesne osiedla, realizowane w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy, nie posiadają przestrzeni ogólnodostępnych w skali adekwatnej do ilości mieszkańców. Wolne tereny zajmowane są przez miejsca postojowe, technologia budowania i lokalizacja parkingów podziemnych w granicach działki budowlanej ograniczają możliwość zagospodarowania terenów zielenią wysoką.

Szansą na silny element integrujący system przestrzeni publicznych jest zagospodarowanie doliny Wisłoka w sposób atrakcyjny i wielofunkcyjny, który nie będzie ograniczał jej przyrodniczych i klimatycznych funkcji. Centralny przebieg Wisłoka daje możliwość zintegrowania różnorodnych terenów w mieście. Atrakcyjna przestrzeń publiczna w zieleni, z powiązaniami terenów przyległych do

rzeki, wpłynie na podniesienie wartości i atrakcyjności zarówno terenów jeszcze niezagospodarowanych, jak i zdegradowanych, przemysłowych i magazynowych.

II.2.15.4. Kompozycja urbanistyczna miasta

Mówiąc o krajobrazie miasta należy mieć na uwadze przede wszystkim przestrzenie ukształtowane przez człowieka. Współcześnie naturalny krajobraz w mieście praktycznie nie występuje. Przestrzeń miejską kształtują budynki, place, ulice, przestrzenie publiczne osadzone pomiędzy terenami zieleni i wód. Elementy kubaturowe tworzą wnętrza urbanistyczne, kreują punkty i osie widokowe, wprowadzają geometryczne formy kompozycji, jak również kolor, fakturę i światłocień. W dobie intensywnej urbanizacji i zachodzących zmian środowiskowych coraz większego znaczenia nabiera planowanie w oparciu o środowisko naturalne i traktowanie miasta jako ekosystemu, również w wymiarze kompozycyjnym.

Krajobraz codzienny to otaczające nas miasto i jego odbiór podczas codziennego funkcjonowania. To otaczające nas elementy krajobrazu zabudowanego, wnętrza kwartałów zabudowy, kompleksy budynków, ulice, tereny zielone oraz ich wzajemne zależności i płynne przejścia determinują to, jak czytamy miasto i jak się w nim czujemy. Ład przestrzenny jest intuicyjnym celem kompozycji urbanistycznej i powinien być elementem świadomej polityki miejskiej.

Przestrzeń miasta może być odbierana jako całość, może być także postrzegana w skali osiedla, a także lokalnie. W analogiczny sposób odbywa się kształtowanie kompozycji miasta: w skali urbanistycznej, lokalnej oraz architektonicznej. Kształtowanie przestrzeni miejskiej obejmuje:
w skali urbanistycznej:

- kreowanie wizerunku i krajobrazu miasta jako całości, ze szczególnym uwzględnieniem sylwet miasta, panoram, obszarów i kluczowych obiektów,
- ograniczenie niekontrolowanego rozlewania miasta, wyznaczanie granic intensywnego rozwoju,
- wzajemnie relacje przestrzenne, powiązania między osiedlami, styki obszarów zabudowy jedno i wielorodzinnej,
- ochronę ważnych w skali miasta terenów przyrodniczych;

w skali lokalnej :

- kształtowanie lokalnej tożsamości przestrzennej,
- kreowanie przestrzeni publicznych w systemie powiązań funkcjonalnych i krajobrazowych,
- kształtowanie elementów krajobrazowych, jak osie widokowe, osie kompozycyjne, zamknięcia widokowe, czy wnętrza urbanistyczne,
- działania w zakresie rekompozycji, redefinicji i humanizacji przestrzeni;

w skali architektonicznej:

- kształtowanie przestrzeni w oparciu o punkt widzenia bezpośredniego odbiorcy,
- kształtowanie lokalnej przestrzeni publicznej i jej obudowy architektonicznej oraz urbanistycznej poprzez m.in. wyraz architektoniczny, artykulację zabudowy, atrakcyjność wizualną, zagospodarowanie przestrzeni i jej funkcjonalność.

II.2.15.4.1.Typy krajobrazu miejskiego

W ramach sporządzonego przez Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa opracowania „Studium krajobrazowe Rzeszowa”, obszar miasta został podzielony na jednostki urbanistyczne według typów krajobrazu. Przy określaniu typów brane pod uwagę było m.in.: ukształtowanie terenu, gabaryt i funkcja zabudowy, wartości historyczne, kulturowe i przyrodnicze. Pozwoliło to na wyodrębnienie na terenie Rzeszowa 10 typów krajobrazu, w których przeważały elementy naturalne lub kulturowe.

Schemat 58. Mapa jednostek krajobrazowych

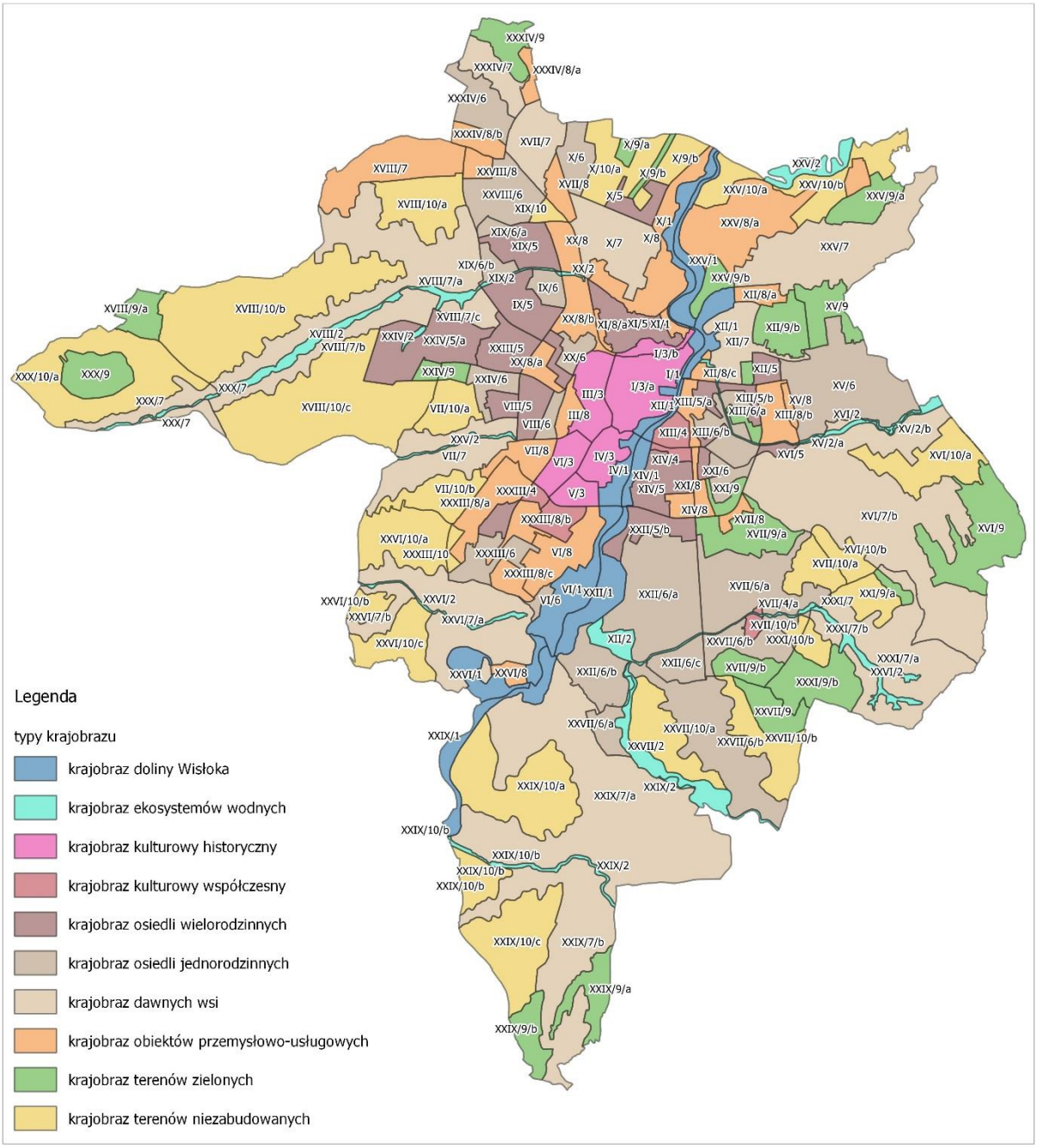

Źródło: Studium krajobrazowe Rzeszowa, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2021

II.2.15.4.2.Elementy naturalne kształtujące krajobraz miasta

Do elementów naturalnych kształtujących krajobraz miasta zalicza się: ukształtowanie terenu, zieleń, wodę, w tym doliny rzeczne i zbiorniki powierzchniowe. Postępująca intensywna urbanizacja na przestrzeni lat doprowadziła do zaniedbania naturalnego środowiska w mieście. Tereny niezabudowane w centrum miasta stały się atrakcyjne dla deweloperów. Postępująca zabudowa nie uwzględnia ani ograniczeń środowiskowych ani nie wykorzystuje potencjału przyrodniczego. Nowa tkanka architektoniczna mocno zawęża koryto rzeki, szczególnie w rejonie mostu Zamkowego, tak, że Wisłok traci charakter doliny a zaczyna przypominać jedynie ciąg komunikacyjny między budynkami. W rejonie Zalewu Rzeszowskiego pasy wolnego terenu między zabudową a rzeką zostały

zagospodarowanie w większości jako parkingi, niekorzystnie wpływając na naturalny krajobraz terenów rekreacyjnych.

Naturalne ukształtowanie terenu Rzeszowa w dużej mierze utworzyły Wisłok i Mikośka. Ich działania widoczne są szczególnie w obrębie historycznego centrum miasta. Wśród kwartałów zabudowy i ulic widoczna jest ukształtowana przez Wisłok skarpa na tyłach zabudowy I Liceum Ogólnokształcącego. Ulica Słowackiego poprowadzona została po śladzie dawnego przebiegu koryta Wisłoka, natomiast ulica Kopernika biegnie nad skanalizowaną obecnie Mikośką. Z charakterystycznych elementów utworzonych przez Wisłok w obrębie Rzeszowa, które nie zostały jeszcze zabudowane, należy wskazać fragment Olszynek oraz tzw. "Przepaść" na osiedlu Zwięczyca - pozostałość starego Wisłoczyska. Na terenie Rzeszowa, głównie w granicach przyłączonych dawnych wsi, znajdują się rzeki i potoki, które dość dobrze zachowały swój naturalny charakter jak np. Strug, Mrowla, końcowy odcinek Lubczy, Paryja czy Przyrwa. W kompozycji tych osiedli stanowią one zielone doliny między zabudową, widoczne w krajobrazie głównie w postaci skupisk drzew i krzewów charakterystycznych dla terenów podmokłych.

Wisłok w trakcie rozwoju miasta bardzo zmienił swój charakter. Znaczącą ingerencją w dolinę rzeki była budowa zapory – mostu Karpackiego, który pozwolił na utworzenie Zalewu Rzeszowskiego oraz uregulowanie środkowego odcinka rzeki. Naturalny charakter zachował północny fragment Wisłoka, którego organiczny przebieg ma szansę stać się ciekawym elementem w kompozycji miasta. Niezwykle istotne w odbiorze miasta są punkty i ciągi widokowe na otaczających Rzeszów stokach Pogórza Dynowskiego. Wzgórza osiedli Słocina, Matysówka, Zalesie, Biała i Budziwój pozwalają na odbiór miasta w skali planistycznej. Nieco mniejszy zakres miasta można oglądać z Kopca Konfederatów Barskich oraz z osiedla Staroniwa. Obecnie prawie żaden z punktów widokowych na omawianych obszarach nie posiada oznaczeń, w większości znają go lokalni mieszkańcy. Brakuje na tych terenach infrastruktury pieszej i rowerowej oraz usługowej, która pozwoliłaby wykorzystać potencjał takich miejsc pod kątem turystycznym i rekreacyjnym. Ukształtowanie terenu, w szczególności na osiedlach Matysówka i Słocina oraz Biała, wpływa na sposób zagospodarowania. Duże spadki i ograniczony dostęp do terenów sprawiają, że dominuje tu zieleń i zabudowa jednorodzinna.

Pisząc o naturalnych elementach wpływających na kompozycję miasta trzeba wspomnieć o mniejszych formach zieleni. W obrębie historycznego centrum widoczne są założenia parkowe oraz zielone ciągi w formie alei Pod Kasztanami i alei Lubomirskich, ul. Reformackiej czy ul. Jałowego. Zieleń wysoka, prócz oprawy wizualnej i kompozycyjnej, wpływa znacząco na komfort pieszych. Większe parki i skwery centralnej części miasta stanowią uzupełnienie kwartałów zabudowy i podkreślenie architektury.

II.2.15.4.3.Elementy kulturowe kształtujące krajobraz miasta

Kompozycja urbanistyczna wiąże się bezpośrednio z percepcją wzrokową. Forma, skala i wzajemne powiązania przestrzenne są kluczowe dla wizerunku miasta i jego odczuwania. Jakość przestrzeni miasta jest odzwierciedleniem jakości kompozycji urbanistycznej, a kompozycja elementów struktury przestrzennej warunkuje komfort życia, a tym samym realizuje potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Do elementów kulturowych kształtujących krajobraz zaliczają się: budynki, place, ulice, tworzone przez zabudowę elementy takie jak osie widokowe, punkty widokowe, wnętrza urbanistyczne.

Rzeszów uwolniony jest od jednoznacznej geometrii planu miasta. Historyczne centrum jest zdefiniowane przestrzennie w organicznym układzie wynikającym z ukształtowania terenu. Współcześnie sylweta miasta wciąż ulega przekształceniom, szczególnie na odcinku wzdłuż Wisłoka. W elementy zabytkowej tkanki centrum wchodzą współczesne realizacje, o skali nie zawsze dopasowanej do otoczenia. Obszar miasta cechuje różnorodna kompozycja substancji urbanistycznej.

Poniżej scharakteryzowano jednostki krajobrazu kulturowego w oparciu o opracowanie Studium krajobrazowe Rzeszowa (patrz: schemat 58. Mapa jednostek krajobrazowych).

Jednostki krajobrazu kulturowego historycznego

Zlokalizowane są w centralnej części Rzeszowa. Ich cechy charakterystyczne to nagromadzenie obiektów i układów zabytkowych, o zbliżonej skali zabudowy oraz przestrzeni publicznych. Zabudowa tworzy ciągi i wnętrza urbanistyczne, często zakończone istotnymi w skali miasta i obszaru obiektami lub widokami. W obrębie tych jednostek znajdą się również osiedla mieszkaniowe wielorodzinne w zdefiniowanych układach przestrzennych, szczególnie cennych dla miasta.

Historyczne centrum i jego kompozycję czytamy przede wszystkim poprzez układ ulic: 3 Maja, Grunwaldzkiej, Kościuszki, Słowackiego, Rynku, Mickiewicza i Gałęzowskiego, jako przestrzeni najintensywniej użytkowanych przez pieszych. Mimo lokalnego odbioru większości elementów kształtowanych przez zabudowę, historyczne centrum miasta z wysoką jakością obiektów i układów zawsze będzie miało charakter ponadlokalny.

W obrębie jednostek krajobrazu kulturowego historycznego wyróżnia się następujące elementy kompozycyjne:

- osie i ciągi widokowe:
    - z ul. 3 Maja w kierunku wieży kościoła Farnego,
    - z ul. Fircowskiego na wieżę kościoła pw. Św. Krzyża,
    - z ul. Bernardyńskiej i ul. Jałowego na Bazylikę Wniebowzięcia NMP,
    - z ul. Gałęzowskiego na plac Wolności (rynek dawnego Nowego Miasta),
    - z ul. Grodzisko na częściowo przysłonięte wieże kościoła pw. Św. Krzyża,
    - z ul. Kraszewskiego na wieżę zamku Lubomirskich,
    - z ul. Mickiewicza na kościół pw. Świętej Trójcy przy Starym Cmentarzu,
    - z ul. Chodkiewicza na kościół pw. MB Królowej Polski,
    - z ul. Szopena na Letni Pałac Lubomirskich,
    - z ul. Sondeja na kościół pw. Chrystusa Króla,
    - z ul. Słowackiego na ratusz,
    - z ul. Krakowskiej na historyczne centrum,
    - z ul. Lwowskiej na historyczne centrum,
    - z Kopca Konfederatów Barskich na śródmieście;
- dominanty historyczne:
    - kościół i klasztor oo. Bernardynów,
    - wieże kościoła pw. Św. Krzyża,
    - kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski,
    - kościół pw. Chrystusa Króla,
    - wieża zamku Lubomirskich,
    - ratusz;
- dominanty współczesne:
    - pomnik Walk Rewolucyjnych,
    - budynek galerii Rzeszów,
    - budynek galerii Graffica,
    - 2 budynki wielorodzinne „Olszynki Park”,
    - 2 wieżowce przy ul. Słowackiego;
- układy przestrzenne:
    - układ historycznego centrum,
    - układy przestrzenne osiedli Dąbrowskiego, Grota-Roweckiego i majsterskiego przy ul. Poznańskiej,
    - układ przestrzenny osiedla Piastów i wieżowców „Na skarpie”,
    - układy przestrzenne koszar wojskowych przy ul. Dąbrowskiego i ul. Lwowskiej;
- obiekty współczesne na zamknięciach widokowych w zabytkowej obudowie:

- budynek wielorodzinny „Krakovska” na dalekim zamknięciu ul. Jałowego,
- widok na „Olszynki Park” z ul. Kilara,
- widok na most Mazowieckiego z ul. Gałęzowskiego,
- widok na „Capital Towers” z zachodniego fragmentu ul. Szpitalnej.

W kompozycji historycznego centrum brakuje wyraźnego zaakcentowania zamknięcia ulicy Grunwaldzkiej w kierunku północnym.

W obrębie centrum pojawiają się elementy, które niekorzystnie wpływają na przestrzeń. Są to w szczególności:

- budynek na skrzyżowaniu Jagiellońskiej i Zygmuntowskiej,
- budynek usługowy w sąsiedztwie zabytkowego budynku przy targowisku przy ul. Moniuszki,
- 2 wieżowce na Słowackiego, w szczególności na zamknięciu ul. Dekerta,
- budynek dawnej Telekomunikacji Polskiej przy ul. Piłsudskiego,
- nadbudowy kamienic i współczesne plomby z wyraźnie widoczną ponad linią dachów kondygnacją techniczną – Hotel Bristol od strony ul. Kopernika, Hotel Grand przy ul. T. Kościuszki,
- nadmiar reklam na elewacjach i w przestrzeni ulic.

Jednostki krajobrazu kulturowego współczesnego

Charakteryzują się założeniami współczesnych obiektów, głównie kampusów uczelni wyższych w zdefiniowanych układach przestrzennych, często z udziałem charakterystycznych w skali miasta obiektów kubaturowych. W skali miasta wyróżniają się 3 obszarowe formy:

- kampus Politechniki Rzeszowskiej przy al. Powstańców Warszawy z rozległymi terenami otwartymi i charakterystycznym budynkiem rektoratu. Jest to rozległy teren z małą intensywnością zabudowy,
- zespół zabudowy Uniwersytetu Rzeszowskiego i WSPiA w otoczeniu gęstej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz zabudowań usługowych wzdłuż al. Kopisto,
- kampus Uniwersytetu Rzeszowskiego przy ul. Zelwerowicza o umiarkowanym natężeniu i regularnym układzie zabudowań.

Jednostki krajobrazu osiedli wielorodzinnych

Zabudowa wielorodzinna, szczególnie w zdefiniowanych układach przestrzennych, tworzy charakterystyczne dla krajobrazu miasta obszary. Osiedla realizowane kompleksowo lub w oparciu o plany miejscowe posiadają układy czytelne zarówno w skali pieszego jak i w dalszych widokach. Wśród charakterystycznych rzeszowskich osiedli warto wyróżnić:

- kompozycję przestrzenną osiedla Kmity z wachlarzowym układem bloków i centralną przestrzenią publiczną,
- organiczne zakomponowaną zabudowę osiedla Krakowska Południe usytuowaną na wzniesieniu,
- linearny układ osiedla Nowe Miasto, dostosowany do kierunku przewietrzania wzdłuż doliny Wisłoka,
- układ przestrzenny bloków osiedla Baranówka I, II i III.

Kompozycja obszarów mieszkaniowych obejmuje wszystkie trzy skale – urbanistyczną, lokalną i architektoniczną. Tak samo istotne są: architektura, układ przestrzenny oraz powiązania zewnętrzne.

W krajobrazie Rzeszowa można wyróżnić dwa typy kompozycji obszarów wielorodzinnych:

- kompleksowe założenia urbanistyczne z charakterystycznym jednorodnym typem i rytmem zabudowy, wnętrzami urbanistycznymi i dużym udziałem zieleni,
- współczesne chaotyczne osiedla wielorodzinne, skupiska pojedynczych bloków realizowane w oparciu o warunki zabudowy.

Działania kompozycyjne możliwe są w obrębie obu typów. Szczególnej uwagi wymaga wprowadzanie nowej tkanki w zdefiniowane osiedla. Możliwa jest wymiana tkanki na nową o dopasowanej do pozostałej skali, a także wprowadzenie akcentów wysokościowych na zamknięciach kompozycyjnych

oraz wprowadzanie obudowy ważniejszych ciągów komunikacyjnych. W obrębie tego typu jednostek występują:

lokalne elementy kompozycyjne:

- oś widokowa na pylon mostu im. T. Mazowieckiego w ciągu ulicy Kolorowej,
- widok na kościół pw. Św. Józefa na Staromieściu z ul. Marszałkowskiej i z centralnej części osiedla Staromieście,
- widok na budynek Polfy w ciągu al. Wincentego Witosa i al. Batalionów Chłopskich,
- widok na wieżę kościoła pw. Św. Rocha na osiedlu Słocina z al. Armii Krajowej oraz z ulicy Paderewskiego i ulicy św. Rocha;

ważne elementy kompozycji w skali miasta:

- oś widokowa w ciągu al. Rejtana i Sikorskiego z zamknięciem w kierunku północnym na Moście im. T. Mazowieckiego,
- oś widokowa na pylon mostu im. T. Mazowieckiego w ciągu ulicy Rzecha,
- oś widokowa na budynek wielorodzinny „ST Tower" w ciągu al. Kopisto,
- widok na Pogórze Dynowskie i budynek wielorodzinny „ST Tower" z ronda Pobitno w kierunku południowym,
- widok na panoramę miasta ze wzgórza św. Rocha,
- widok na panoramę miasta z ronda Pobitno w kierunku Zachodnim,
- widok na kompleks „Capital Towers" i „Olszynki Park" ze skrzyżowania alei Niepodległości z aleją Armii Krajowej.

Jednostki krajobrazu osiedli jednorodzinnych

Mają charakter zwartego miejskiego osiedla o mniej lub bardziej czytelnym układzie. Charakterystycznym obszarem w tej podgrupie będzie „osiedle Zimowit" (w granicach administracyjnych osiedla Zalesie), z wyraźną osią kompozycyjną w postaci ul. Łukasiewicza oraz fragmenty osiedli Paderewskiego i Mieszka I. Kompozycja w obrębie jednostek będzie tworzona przez zwartą zabudowę, głównie szeregową i bliźniaczą.

Jednostki krajobrazu dawnych wsi

W jednostkach tych dominuje zabudowa jednorodzinna. Kompozycja w obrębie tych jednostek będzie obejmowała dwa typy obszarów. Pierwsze z nich do zabytkowe układy ruralistyczne, takie jak osiedle Pobitno i stara część osiedla Staromieście, z dużym udziałem zabytkowej tkanki i charakterystycznym układem działek i przebiegów dróg. Drugi typ to krajobraz dawnych wsi łańcuchowych, w których układ dróg dojazdowych do nowych obiektów realizowany jest wzdłuż dawnego łanowego podziału gruntów. Drogi te są bardzo wąskie, a zabudowa realizowana wzdłuż nich nie jest jednorodna. Jest to zlepek zabudowy wolnostojącej, bliźniaczej i szeregowej, realizowanej głównie w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy.

Jednostki krajobrazu obiektów przemysłowo-usługowych

Charakteryzują się największym chaosem przestrzennym, przypadkowym zagospodarowaniem obiektami niskiej jakości (w przypadku terenów przemysłowych) oraz w związku z lokalizacją wielkopowierzchniowych obiektów handlowych pomiędzy zabudową mieszkaniową. Bardzo często istotnym problemem w tych jednostkach jest również niska jakość architektury oraz brak zieleni komponowanej.

II.2.15.4.4.Elementy kompozycji w skali miasta

Krajobrazy charakterystyczne

W strukturze przestrzennej miasta występują obszary wyróżniające się unikalnymi walorami krajobrazowymi. Są to obszary szczególnie cenne dla społeczeństwa, historii oraz tożsamości miasta, posiadające walory kulturowe, historyczne i przyrodnicze, estetyczne i widokowe:

- ul. Zamkowa, 3 Maja, Jagiellońska, Grunwaldzka, Kościuszki, Matejki, Mickiewicza, Gałęzowskiego i Rynek - centralna przestrzeń publiczna Rzeszowa, szkielet historycznego centrum, najczęściej użytkowane przez pieszych przestrzenie, o średniowysokiej zabudowie, przyjaznej skali, usługowych parterach i akcentach przestrzennych,
- zamek i jego otoczenie – malownicza aleja Pod Kasztanami, aleja Lubomirskich, Letni Pałac Lubomirskich, zespół zabudowy willowej, i jedna z najbardziej popularnych obecnie w mieście przestrzeni publicznych – fontanna multimedialna,
- ulica Jałowego – rozległa ulica, z niewykorzystanym potencjałem do ciekawej przestrzeni publicznej, z jednej strony oś na kościół oo. Bernardynów, z drugiej zamknięcie widokowe na współczesną zabudowę wielorodzinną, wysoka zieleń, ciekawa architektura, brak usług przyciągających pieszych, zbyt duży udział miejsc postojowych w przestrzeni,
- ul. Reformacka – ulica z cenną zabytkową zabudową, obsadzona drzewami tworzącymi aleję
- Stary Cmentarz o parkowym charakterze,
- plac targowy wraz halą targową oraz wiatą,
- ulica Piłsudskiego - chaos, obiekty kolidujące przestrzennie, zróżnicowana tkanka, brak przestrzeni dla pieszych,
- kompleks budynków wielorodzinnych „Capital Towers”,
- osiedle Dąbrowskiego i jego powiązania z osiedlem Piastów i wieżowcami „Na skarpie”,
- osiedle Grota-Roweckiego,
- osiedle Majsterskie przy ul. Poznańskiej,
- dolina rzeki Wisłok,
- dolina rzeki Strug,
- dolina rzeki Mrowli,
- dolina Przyrwy,
- starorzecze Wisłoka,
- las Dębina,
- Lisia Góra,
- Pogórze Dynowskie w granicach miasta,
- park Papieski,
- Ogród miejski im. Solidarności,
- koszary wojskowe przy Dąbrowskiego, Langiewicza i Lwowskiej,
- układ przestrzenny dawnej wsi Staromieście,
- układ przestrzenny dawnej wsi Pobitno.

Dominanty współczesne w skali miasta

- komin elektrociepłowni (1),
- pylon mostu im. T. Mazowieckiego (2),
- trzy budynki wielorodzinne Hartbex na osiedlu Pobitno (3),
- wieże w zespole mieszkaniowym „Capital Towers” przy Moście Zamkowym (4),
- wieże kompleksu mieszkaniowego „Olszynki Park” (5),
- wieża telewizyjna (6),
- budynek mieszkalny kompleksu „Osiedle Carpathia” na osiedlu Zwięczyca (7),
- trzy budynki wielorodzinne przy ul. Witolda (8),

- budynek wielorodzinny w zabudowie „Dzielnicy Parkowej” (9),

Schemat 59. Dominanty w przestrzeni miasta

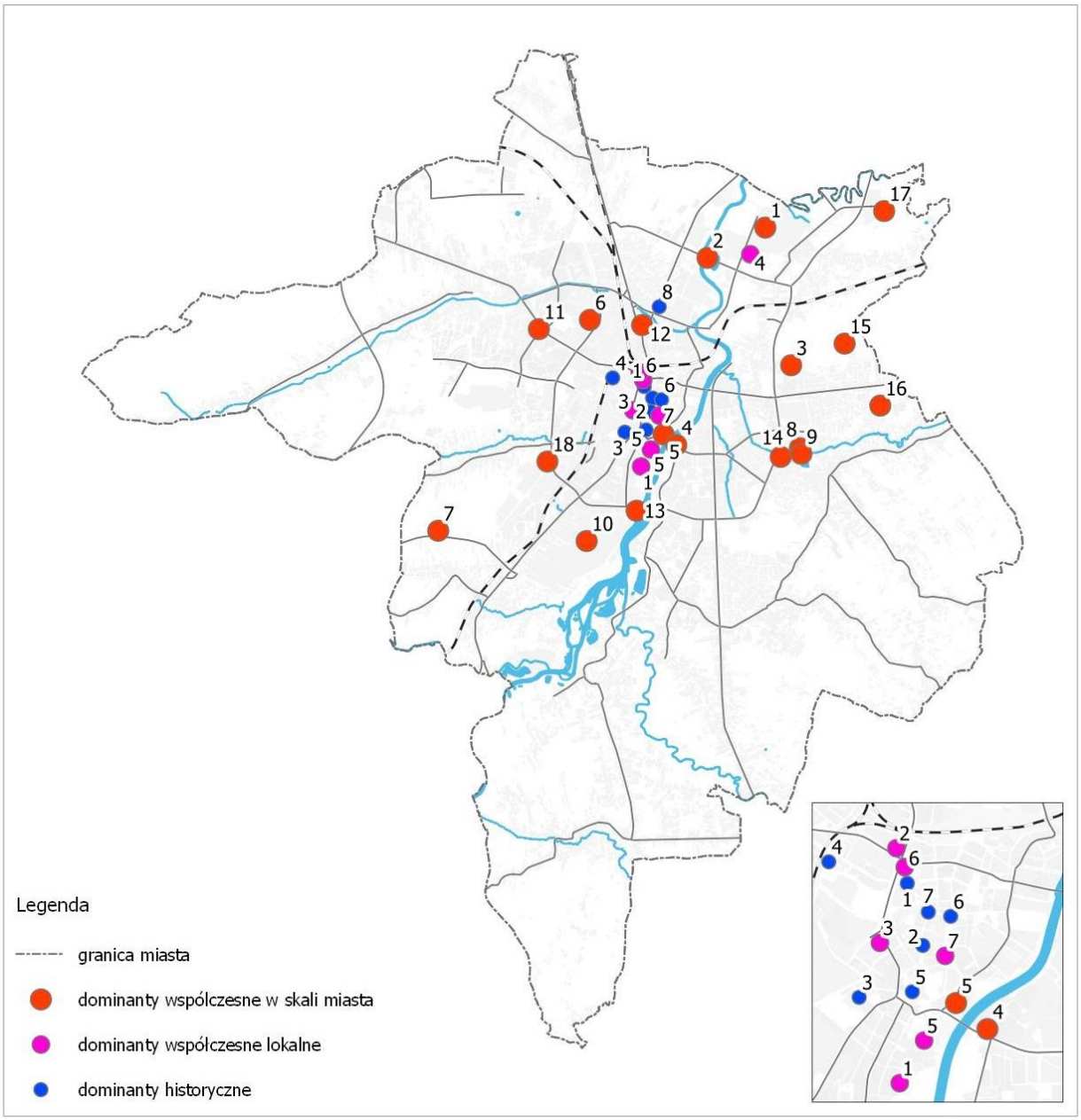

Źródło: opracowanie własne

- chłodnie kominowe na terenie zakładu Pratt&Whitney (10),
- budynek wielorodzinny „Krakovska” (11),
- kompleks zabudowań mieszkaniowo-usługowych „SkyRes” pomiędzy ulicami Lubelską
- i Warszawską (12),
- dwa budynki wielorodzinne w rejonie mostu Karpackiego i Zalewu Rzeszowskiego (13),
- budynek wielorodzinny „St Tower” (14),
- budynki wielorodzinne w kompleksie „Osiedle Przyszłość” (15),
- budynki wielorodzinne „Osiedla Słonecznego” (16),
- silosy zbożowe na osiedlu Załęże (17),
- budynek produkcyjno-biurowy ICN Polfa Rzeszów (18).

Ważniejsze dominanty współczesne lokalne

- budynki wielorodzinne przy ul. Bulwarowej (1),
- Galeria Rzeszów (2),
- Galeria Graffica (3),
- spalarnia śmieci na osiedlu Załęże (4),
- hala sportowa Podpromie (5),
- pomnik Walk Rewolucyjnych (6),
- wieżowce przy ul. Słowackiego (7).

Dominanty historyczne

- kościół i klasztor oo. Bernardynów (1),
- wieże kościoła pw. Św. Krzyża (2),
- kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski (3),
- kościół pw. Chrystusa Króla (4),
- wieża zamku Lubomirskich (5),
- ratusz (6).

Kolizje wysokościowe

Wiele budynków wysokich na terenie miasta, stanowiących współczesne zamknięcia ważniejszych osi widokowych, poprzez swoją lokalizację, uwarunkowania przestrzenne i komunikacyjne, jest obiektami kolizyjnymi. Zaliczają się do nich:

- budynek wielorodzinny „Krakovska", zlokalizowany w obrębie węzła komunikacyjnego,
- budynek mieszkalny kompleksu „Osiedle Carpathia" na osiedlu Zwięczyca, zlokalizowany w korytarzu przewietrzania miasta,
- trzy budynki wielorodzinne Hartbex na osiedlu Pobitno – lokalizacja wysokiej zabudowy w sąsiedztwie budynków jednorodzinnych, brak jednakowej wysokości trzech obiektów wpływa na dysharmonię w dalekich panoramach miasta,
- wieże mieszkalne w zespole mieszkaniowym „Capital Towers" przy moście Zamkowym – skala zabudowy nie koresponduje ze skalą otoczenia, duży wpływ na obciążenie układu komunikacyjnego,
- wieże kompleksu mieszkaniowego „Olszynki Park" – skala zabudowy nie koresponduje ze skalą otoczenia, duży wpływ na obciążenie układu komunikacyjnego,
- budynek mieszkalny „Apartamenty Zamkowe" zlokalizowany w poprzek doliny rzeki, wzdłuż mostu Zamkowego, wpływa niekorzystnie na warunki przyrodnicze, warunki przewietrzania i kompozycyjne otoczenia,
- budynki mieszkalne „Panorama Kwiatkowskiego" zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie Żwirowni (w trakcie budowy, wysokość od 10 do 16 kondygnacji).

Widoki utracone

W związku z intensywną urbanizacją miasta oraz obiektami reklamowymi, szczególnie w jego centralnej części zostało utraconych lub ograniczonych wiele wartościowych widoków. Są to w szczególności:

- widok na zamek z al. Kopisto,
- widok na panoramę śródmieścia z doliny Wisłoka,
- widok na kościół pw. św. Rocha z rejonu obecnego osiedla wielorodzinnego „Dzielnica Parkowa" oraz ze skrzyżowania al. Armii Krajowej, al. Niepodległości i ul. Niemirskiego,
- widok na kaplicę myśliwską św. Huberta od strony południowej,
- widok na zespół dworsko-parkowy na Załężu z rejonu ronda im. Jacka Kuronia i ul. Rzecha.

II.2.16. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Ład przestrzenny to, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość, uwzględniając w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Stan ładu przestrzennego miasta jest wynikiem kształtowania przestrzeni w całym procesie jego rozwoju. Przestrzeń miasta, nie zawsze harmonijnie ukształtowana, często nie jest możliwa do przekształceń, ze względu na trwały charakter struktur. Istnieje jednak możliwość wyeliminowania lub zminimalizowania szeregu negatywnych zjawisk, pod warunkiem prowadzenia właściwej polityki przestrzennej.

Niektóre problemy związane z zachowaniem ładu przestrzennego, dotyczą całego miasta, inne są charakterystyczne dla poszczególnych jego części.

Najistotniejsze problemy przestrzenne Rzeszowa:

<u>w zakresie zabudowy i zainwestowania terenów:</u>

- dogęszczanie obszarów położonych w centralnej części miasta, w szczególności doliny Wisłoka oraz starszych osiedli mieszkaniowych, kosztem terenów zieleni;
- wymiana substancji budowlanej na starszych osiedlach na nową zabudowę o większej intensywności, niedostosowaną skalą do zabudowy istniejącej;
- występowanie uciążliwej funkcji przemysłowej w bezpośrednim sąsiedztwie funkcji mieszkaniowej, w tym zakładów mogących powodować wystąpienie poważnych awarii przemysłowych (na os. 1000-lecia – Przedsiębiorstwo Produkcji Lodów „Koral" oraz Rzeszowskie Zakłady Drobiarskie Res-Drob Sp. z o.o., na os. Dąbrowskiego – firma Pratt&Whitney produkująca silniki do samolotów, na os. Drabinianka – firma Greengas Podkarpacie zajmująca się dystrybucją gazu płynnego);
- sytuowanie zabudowy mieszkaniowej w bezpośrednim sąsiedztwie dróg o znacznym natężeniu ruchu, co skutkuje zamieszkiwaniem w strefie o przekroczonych normach hałasu komunikacyjnego oraz wymusza lokalizację ekranów akustycznych wpływających niekorzystnie na jakość przestrzeni, a także na funkcjonowanie zlokalizowanych wzdłuż dróg usług (np. wzdłuż al. W. Witosa, ul. Lwowskiej);
- lokalizowanie wysokiej zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, rodzące konflikty społeczne;
- sytuowanie wysokiej zabudowy, w przypadkowych pod względem kompozycyjnym lokalizacjach, wpływające negatywnie na walory krajobrazowe miasta;
- niekontrolowane rozlewanie się na tereny otwarte zabudowy mieszkaniowej; substandardowe zagospodarowanie tych terenów (brak dróg o normatywnych parametrach, brak systemowego uzbrojenia w infrastrukturę techniczną, brak wyposażenia w usługi podstawowe);
- niedoinwestowanie terenów dawnych sołectw (włączonych w granice miasta po 2005 r.) w zakresie usług podstawowych, terenów rekreacji i wypoczynku, przestrzeni publicznych;

<u>w zakresie komunikacji i transportu:</u>

- brak kolejnych pierścieni obwodnic i domknięcia istniejących, powodujący nadmierną koncentrację ruchu w centrum;
- brak właściwego skomunikowania terenów przyłączonych po 2005 r. z centralnymi rejonami miasta;
- niewystarczająca ilość przepraw przez główne bariery komunikacyjne jakimi są rzeka Wisłok i linie kolejowe – mosty i wiadukty stanowią wąskie gardła komunikacyjne, co pogłębi się po pełnym uruchomieniu kolei aglomeracyjnej;

- przeciążenie istniejącej sieci drogowej, spowodowane ograniczonym udziałem transportu zbiorowego, pieszego i rowerowego przy ciągłym wzroście ilości samochodów;
- oparcie transportu zbiorowego jedynie na komunikacji autobusowej, brak jednego, zbiorczego dworca dla wszystkich przewoźników;
- brak zintegrowanych węzłów przesiadkowych, w tym powiązania miejskiej komunikacji publicznej z podmiejską koleją aglomeracyjną;
- brak infrastruktury P+R, parkingów dla samochodów osobowych, rowerów i pętli autobusowych w pobliżu przystanków kolejowych, na obrzeżach miasta;
- brak systemu komunikacji rowerowej – niewielka ilość lub brak ciągłości infrastruktury rowerowej; dotyczy to całego miasta, w tym również centrum;
- niedobór miejsc parkingowych na osiedlach mieszkaniowych;
- drogi tranzytowe (S19, DK 97) stanowiące bariery przestrzenne;

w zakresie infrastruktury technicznej:

- brak wydolnego systemu gospodarowania wodami opadowymi – konieczne jest wprowadzenie maksymalnego zatrzymania i zagospodarowania wód opadowych, rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej, budowa zbiorników retencyjnych, oraz regulacja i pogłębienie istniejących naturalnych odbiorników wód opadowych;
- brak wyposażenia osiedli w sieć ciepłowniczą – konieczne wybudowanie sieci ciepłowniczej na osiedlach wielorodzinnych w celu ograniczania zanieczyszczenia powietrza;
- brak wydolności sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej – konieczne wybudowanie nowych kolektorów sanitarnych oraz magistrali wodociągowych, dotyczy to szczególnie osiedli Budziwój, Biała, Przybyszówka i Słocina, ze względu na ekspansję zabudowy wielorodzinnej o dużej intensywności;
- zagrożenie dla ujęcia wody – konieczne jest wskazanie dla miasta nowego źródła wody pitnej i odtworzenia pierwotnej pojemności zbiornika na Wisłoku;
- w przypadku budowy nowych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia preferuje się ich realizację w wykonaniu kablowym;
- uregulowanie spraw własnościowych dotyczących kanalizacji sanitarnej i wodociągowej po przyłączeniu terenów z sąsiednich gmin;

w zakresie środowiska:

- pogłębiający się zanik ciągłości systemu przyrodniczego, będący wynikiem przekształceń dolin cieków, poprzez ich skanalizowanie lub zabudowę; konieczne jest niezabudowywanie dolin cieków i zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej, dla utrzymania lub odtworzenia powiązań przyrodniczych;
- niewłaściwe zagospodarowanie terenów zieleni o charakterze naturalnym – brak wykorzystania ich potencjału rekreacyjno-wypoczynkowego; dotyczy to terenów położonych w strefie C, ale również doliny Wisłoka, na całym jej przebiegu wraz z zalewem;
- niski stopień wykorzystania elementów niebiesko-zielonej infrastruktury;
- niski wskaźnik terenów biologicznie czynnych na nowych osiedlach, brak ogólnodostępnych większych terenów zieleni, które mogłyby wspomagać system przyrodniczy miasta i równocześnie wpływać korzystanie na jakość życia mieszkańców; niedostatek terenów zieleni ogranicza również możliwości retencjonowania wody, co doprowadza do lokalnych podtopień;

w zakresie dziedzictwa kulturowego

- presja inwestycyjna, związana z lokalizacją nowej zabudowy wkraczającej inwazyjnie w historyczną tkankę miejską: burzenie obiektów, niekorzystne przebudowy lub determinujące krajobraz kulturowy sąsiedztwo;
- dopuszczenie ogólnomiejskiego tranzytowego ruchu drogowego przez historyczną zabudowę śródmieścia;

- niekorzystne funkcje obiektów zabytkowych, jak choćby funkcje nieogólnodostępne;
- niekorzystne zmiany własnościowe;
- niekontrolowany rozwój infrastruktury fotowoltaicznej na obiektach zabytkowych.

Schemat 60. Struktura funkcjonalno-przestrzenna w 2021 r. Obszary szczególne

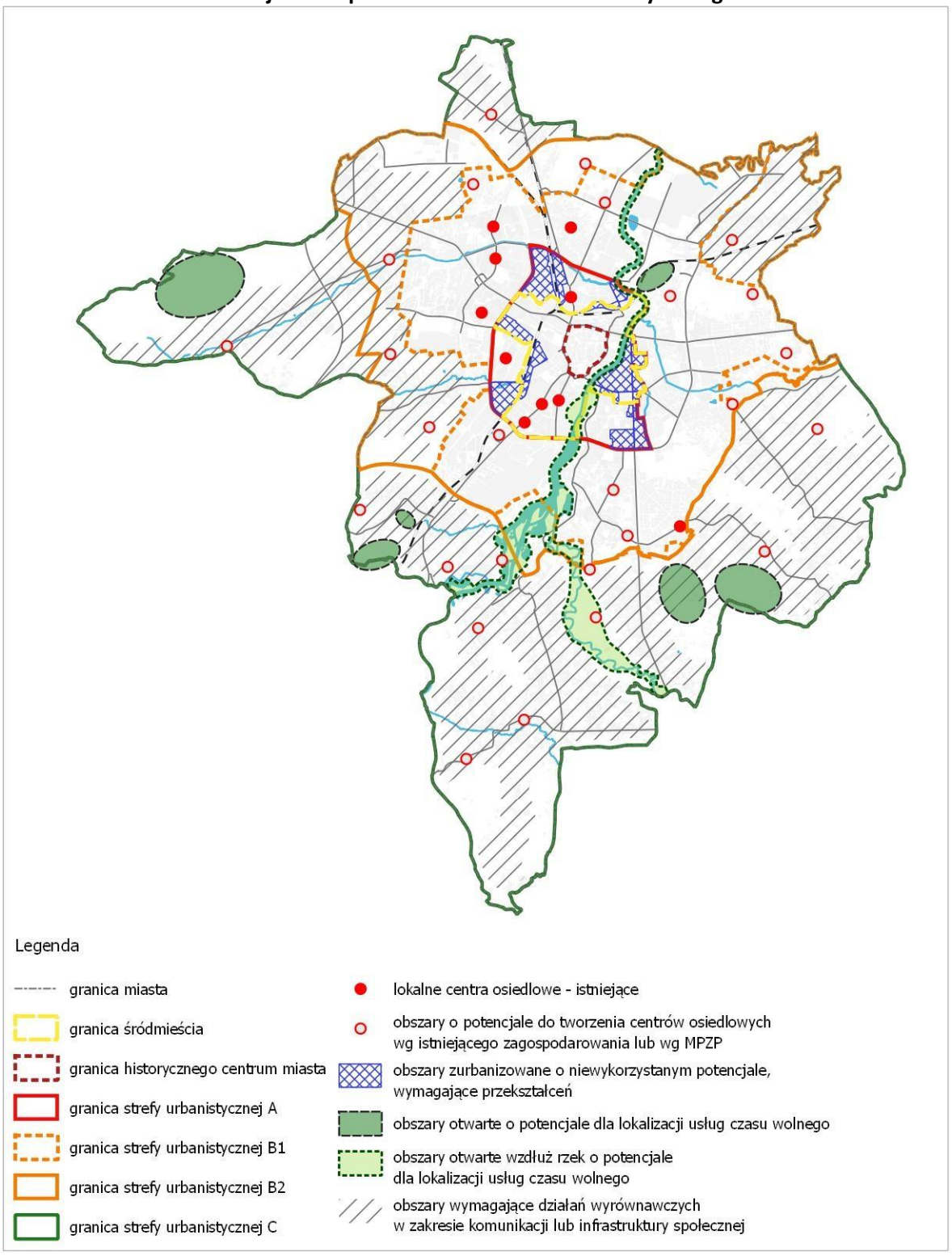

Źródło: opracowanie własne

- realizacja nowych inwestycji nieliczących się z tradycją miejsca;
- negatywny wpływ ekranów akustycznych na walory widokowe oraz ekspozycję obiektów zabytkowych.

II.2.16.1. Obszary szczególne

Analiza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego miasta oraz stanu ładu przestrzennego, pozwoliła na zidentyfikowanie obszarów w jego strukturze funkcjonalno-przestrzennej, które wymagają szczególnych działań przestrzennych zmierzających m. in. do: podniesienia atrakcyjności miasta, wykorzystania jego potencjału przestrzennego, likwidacji konfliktów przestrzennych.

Zidentyfikowano następujące obszary (oznaczone na schemacie 60. Struktura funkcjonalno-przestrzenna w 2021 r.):

- śródmieście z historycznym centrum miasta,
- obszary zainwestowane o wysokim potencjale w aspekcie lokalizacyjnym, preferowane do przekształceń,
- obszary istniejących centrów osiedlowych lub obszary posiadające potencjał do ich wykształcenia,
- obszary otwarte o potencjale dla lokalizacji usług czasu wolnego,
- obszary zagospodarowane i preferowane do zagospodarowania, wymagające działań wyrównawczych w zakresie obsługi komunikacyjnej i infrastruktury społecznej.

II.3. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU MIASTA

II.3.1. Podsumowanie uwarunkowań – wnioski określające potrzeby i możliwości rozwoju miasta

Rozdział stanowi podsumowanie I części Studium, zawierającej uwarunkowania rozwoju przestrzennego miasta. Przedstawiono w nim wnioski wynikające z uwarunkowań, w tym dotyczące potrzeb i możliwości rozwoju miasta. Stanowią one uzasadnienie zapotrzebowania na nową zabudowę, określanego w ramach bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Ujęte w rozdziale zapisy są podstawą sformułowanych w kolejnej części Studium kierunków zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta i polityki przestrzennej miasta.

Uwarunkowania zewnętrzne / zidentyfikowane kluczowe trendy rozwoju

- Coraz istotniejszym problemem są postępujące zmiany klimatyczne. Skutkują one szeregiem negatywnych zjawisk pogodowych wpływających na infrastrukturę miasta oraz warunki życia jego mieszkańców. Oznacza to konieczność prowadzenia działań ukierunkowanych na zwiększenie odporności miasta na zmiany klimatyczne.
- Istotnym czynnikiem wpływającym na kształtowanie miasta są niekorzystne trendy demograficzne. Przejawiają się one w szczególności niskim poziomem dzietności i stopniowym starzeniem się społeczeństwa, co oznacza spadek liczby ludzi młodych i wzrost liczby osób w wieku senioralnym.
- Atutem miasta jest jego bardzo dobre skomunikowanie zewnętrze, zarówno drogowe, kolejowe jak i lotnicze, centralne położenie w regionie, a także bliskość granicy, w tym zewnętrznej granicy UE. Jednocześnie jego słabą stronę stanowi peryferyjne położenie w przestrzeni kraju i Unii Europejskiej, w tym wobec dużych ośrodków miejskich.

- Atut miasta w postaci jego położenia jest szczególnie widoczny po wybuchu wojny za wschodnią granicą, kiedy miasto stało się logistycznym centrum wsparcia dla walczącej Ukrainy. W przyszłości Rzeszów może odgrywać podobną rolę w procesie jej powojennej odbudowy.
- Miasto wykazuje silne powiązania funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi. Dlatego dalszy jego rozwój społeczny, gospodarczy oraz przestrzenny wymaga ścisłego powiązania z rozwojem terenów sąsiadujących z miastem, wchodzących w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wymaga to współpracy i koordynacji prowadzonych działań, w tym polityki przestrzennej z gminami tworzącymi ROF.

Demografia

- Bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na kształtowanie przestrzeni miasta są zmiany demograficzne. Opracowana na potrzeby Studium prognoza demograficzna zakłada, do 2045 r., wzrost liczby mieszkańców miasta do poziomu 242 tys., co przekłada się na zapotrzebowanie na mieszkania, infrastrukturę społeczną, transportową, techniczną, czy tereny zieleni.
- Prognoza demograficzna zakłada początkowo wysoki poziom migracji do miasta, szczególnie ludzi młodych, ulegający z czasem zmniejszeniu.
- Wybuch wojny w Ukrainie zwiększył liczbę migrantów na terenie miasta, głównie młodych kobiet z dziećmi. Zmiana liczby migrantów jest bardzo dynamiczna i stale ulega znacznym wahaniom. Zakłada się, iż do roku 2045 r. w Rzeszowie zamieszka dodatkowo 8 tys. obywateli Ukrainy. Łącznie daje to w roku 2045 prognozowaną liczbę ludności w wysokości 250 tys. mieszkańców.
- Zakładany wysoki poziom migracji potęgować będzie koniunkturę na mieszkania, w związku z czym konieczne będą nowe tereny inwestycyjne pod budownictwo mieszkaniowe.
- Starzenie się społeczeństwa wymaga rozwijania usług kierowanych do seniorów. Wśród nich wyróżnić można dwie grupy osób. Są to seniorzy młodsi, nadal aktywni społecznie, często również zawodowo, wymagający zapewnienia im możliwości realizacji ich pasji i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym miasta. Druga grupa to seniorzy starsi, wymagający jako osoby o szczególnych potrzebach, specjalnej opieki a także odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych, transportowych czy w zakresie kształtowania przestrzeni publicznych.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta

- Okres 2006–2021 to czas intensywnych zmian granic administracyjnych. W tym czasie miasto zwiększyło swoją powierzchnię z 53,59 km^2 do 129,01 km^2, a więc ponad dwukrotnie. Liczba mieszkańców wzrosła ze 163,5 tys. do 198,5 tys. Rzeszów zbliżając się do liczby 200 tys. mieszkańców pozostaje miastem średniej wielkości, ośrodkiem wojewódzkim rozwijającym niektóre funkcje metropolitarne. Miasta takie często uznawane są za optymalne pod względem jakości życia.
- W skład powiększanego od 2006 r. miasta weszły tereny zagospodarowane – zarówno te o rozwiniętej infrastrukturze, ściśle powiązane funkcjonalnie i komunikacyjnie z miastem, jak i słabo zaludnione i zagospodarowane, a także tereny rolne, leśne i nieużytki.
- Zmianom granic towarzyszył intensywny rozwój przestrzenny nowo przyłączonych terenów, przejawiający się przede wszystkim powstawianiem nowej zabudowy mieszkaniowej. Ułomny system planowania przestrzennego oraz dotychczasowa polityka planistyczna miasta, doprowadziły do rozlewania się zabudowy miejskiej oraz związanych z tym szeregiem negatywnych zjawisk, w szczególności chaosu urbanistycznego.
- Obecnie w strukturze miasta wyróżnić można trzy strefy charakteryzujące się różnymi uwarunkowaniami przestrzennymi, a w rezultacie wymagające prowadzenia zróżnicowanych działań.

- W strefie A, obejmującej centralnie położone rejony miasta, w tym śródmieście z historycznym centrum, działania powinny być ukierunkowane na podniesienie prestiżu miasta (nadanie wielkomiejskiego charakteru zagospodarowaniu i zabudowie), a więc rewaloryzację, przekształcenia i uzupełnienia.
- W strefie B obejmującej tereny miasta położone w granicach administracyjnych do 2006 r. oraz przyległe do nich bezpośrednio tereny położone w granicach dawnych sołectw, działania powinny być ukierunkowane na wzmocnienie wielofunkcyjności (poprawę jakości zamieszkania, dostępności miejsc pracy i wypoczynku) poprzez uzupełnienia i rozwój istniejących terenów zurbanizowanych.
- W strefie C obejmującej obszary położone na obrzeżach miasta, włączone w granice Rzeszowa po 2006 r., działania powinny być ukierunkowane na integrację tych terenów ze strukturą funkcjonalno-przestrzenną miasta, z poszanowaniem ich walorów przyrodniczych oraz wykorzystaniem walorów krajobrazowych.
- Śródmieście, w tym historyczne centrum, ma szczególne znaczenie dla miasta, ze względu m.in. na wysokie walory historyczne i kulturowe, nagromadzenie usług publicznych, w tym wyższego rzędu, lokalizację licznych miejsc pracy stanowiących generatory ruchu, a także presję inwestorską. Wymaga więc ono specjalnego podejścia w zakresie kształtowania przestrzeni, w tym zabudowy, dostępności do terenów zieleni czy rozwiązań komunikacyjnych.
- W sąsiedztwie śródmieścia znajdują się dawne tereny produkcyjne, a także składy i magazyny. Ich lokalizacja, dotychczasowe przeznaczenie oraz jakość zagospodarowania nie są adekwatne do dynamicznego rozwoju miasta. Ze względu na swoją lokalizację i dogodne skomunikowane mają one duży potencjał do przekształceń i rozwoju jako obszary wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową i usługową, skupiające funkcje o charakterze miastotwórczym.
- Istotne dla prawidłowego kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta jest uzupełnianie i wzmacnianie korytarzy rozwoju usług zlokalizowanych wzdłuż głównych ulic wylotowych oraz dróg tworzących pierścieniowy układ komunikacyjny miasta, a także równoczesne równomierne rozmieszczanie usług i nieuciążliwej produkcji w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych, w celu minimalizowania dojazdów do pracy.
- Za konieczne należy uznać zachowanie walorów przestrzennych i rozwiązań urbanistycznych starszych osiedli mieszkaniowych o dobrze ukształtowanej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Charakteryzują się one dobrą dostępnością do usług publicznych, dużą ilością zieleni oraz dobrym skomunikowaniem. Osiedla te cechują się w większości spadkiem liczby mieszkańców. Za istotne należy uznać utrzymanie i podnoszenie standardów zamieszkania (w tym powierzchni mieszkalnej) w celu zahamowania odpływu mieszkańców na przedmieścia i w rezultacie pogłębiania zjawiska suburbanizacji.
- Istotne wyzwanie stanowią tereny zabudowy mieszkaniowej, zarówno jedno- jak i wielorodzinnej powstałej po przemianach ustrojowych, w tym tzw. osiedli deweloperskich. Charakteryzują się one często brakiem bądź niedoborem podstawowych usług publicznych, niezadowalającymi rozwiązaniami komunikacyjnymi, a także niewielką ilością terenów zielonych.
- Rozwijająca się żywiołowo zabudowa i związane z tym zjawiska braku ładu przestrzennego i chaosu urbanistycznego wymagają stosownych działań w zakresie rozwiązań urbanistycznych, w szczególności polegających na porządkowaniu przestrzeni, a także tam gdzie to możliwe i uzasadnione – dogęszczaniu zabudowy przy zachowaniu jej właściwej skali, intensywności oraz gabarytów.
- Rzeszów posiada duży potencjał dalszego rozwoju i kształtowania systemu przestrzeni publicznych. Część jego elementów wymaga niewielkich działań naprawczych, część wykreowania przestrzeni od podstaw. Obecnie największym problemem jest brak ciągłości systemu, szczególnie w centrum miasta, oraz niedobór powiązań funkcjonalnych z ogólnodostępną zielenią nadrzeczną.

- Szansą na silny element integrujący system przestrzeni publicznych jest zagospodarowanie doliny Wisłoka w sposób atrakcyjny i wielofunkcyjny, który nie będzie ograniczał jej przyrodniczych i klimatycznych funkcji. Centralny przebieg Wisłoka daje możliwość zintegrowania różnorodnych terenów w mieście. Atrakcyjna przestrzeń publiczna w zieleni z powiązaniami terenów przyległych do rzeki wpłynie na podniesienie wartości i atrakcyjności zarówno terenów jeszcze niezagospodarowanych, jak i zdegradowanych, przemysłowych i magazynowych.
- Zidentyfikowane na obszarze miasta problemy o charakterze gospodarczym, środowiskowym, funkcjonalno-przestrzennym oraz technicznym, w przypadku zidentyfikowania współistniejących z nimi problemów społecznych, mogą być rozwiązywane, a związane z nimi potrzeby – zaspokajane, poprzez prowadzone kompleksowo działania rewitalizacyjne.

Warunki i jakość życia mieszkańców

- Na terenie śródmieścia oraz starszych osiedli mieszkaniowych z powstałą w czasach PRL zabudową wielorodzinną poziom dostępności do podstawowych usług należy uznać ogólnie za wysoki i większości przypadków wystarczający.
- Problem niskiego nasycenia usługami publicznymi dotyczy w szczególności terenów włączonych do miasta po 2005 r. w szczególności tych, gdzie intensywnemu rozwojowi budownictwa mieszkaniowego i dynamicznemu wzrostowi liczby mieszkańców nie towarzyszył rozwój infrastruktury społecznej. Za pożądany należy uznać model dostępności 15 min. do podstawowych usług, szczególnie na terenach już zurbanizowanych.
- Ze względu na fakt, iż Rzeszów jest stolicą regionu i miastem o rozwijających się funkcjach metropolitarnych, istotne znaczenie ma rozwój oferowanych usług o znaczeniu ponadlokalnym oraz usług wyższego rzędu, w szczególności w zakresie kultury, a także sportu i rekreacji, co przekłada się także na atrakcyjność miasta jako potencjalnego miejsca zamieszkania, celu wyjazdów turystycznych czy lokowania nowych inwestycji.
- Niezbędna jest poprawa infrastruktury dot. oferty kulturalnej miasta, zarówno tej wysokiej, jak i popularnej, a także tzw. kultury studenckiej, czy szeroko rozumianej kultury alternatywnej.
- Zmiany demograficzne, w tym spadek liczby osób młodych powodują konieczność stworzenia im takich warunków, by chcieli oni wiązać swą przyszłość rodzinną i zawodową z miastem. Oznacza to potrzebę zapewnienia przez miasto szeroko rozumianej wysokiej jakości życia, w tym dostępu do infrastruktury społecznej, by miasto stało się pod tym względem konkurencyjne z innymi ośrodkami miejskimi.
- Istotne jest zachowanie i rozwój miasta jako ośrodka szkolnictwa wyższego, szczególnie w kontekście zmian demograficznych, zmniejszającej się liczby studentów i nasilającego się zjawiska rywalizacji o studenta ośrodków akademickich, a także potrzebę rozwoju oferty akademickiej i bazy naukowo-dydaktycznej, a także oferty spędzania wolnego czasu dla studentów, w tym odpowiedniej infrastruktury.
- Czynnikiem wpływającym na jakość życia jest dostęp do terenów zielonych, w tym terenów rekreacyjnych w zieleni. Za konieczne należy uznać zwiększenie oferty takich terenów na obszarze całego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem tych, na których intensywnie rozwija się budownictwo mieszkaniowe.
- Za pożądane należy uznać rozwijanie rolnictwa miejskiego pozwalającego na produkcję żywności w niewielkiej skali, przyczyniającego się do zwiększania bioróżnorodności oraz stanowiącego równocześnie element edukacji, rekreacji i integracji społecznej mieszkańców.
- Za pożądane należy uznać podniesienie standardów zamieszkania, w tym wzrost wskaźnika nasycenia zasobem mieszkaniowym co najmniej do poziomu dużych ośrodków miejskich w Polsce i przyjęcie wskaźnika wielkości 42 m^2 powierzchni mieszkalnej przypadającej na osobę.

Transport

- Jednym z czynników wpływających na jakość życia w mieście jest zapewnienie jego mieszkańcom, a także podróżnym odpowiednich rozwiązań komunikacyjnych, w tym dostępności do transportu publicznego.
- Jednym z głównych problemów miasta jest niekompletność podstawowego układu drogowego, w szczególności brak domknięć kolejnych pierścieni obwodnic. Uzupełnienie podstawowej sieci drogowej pozwoli na znaczną eliminację z obszaru miasta ruchu tranzytowego.
- Narastający w mieście ruch samochodowy coraz częściej skutkuje niewydolnością sieci drogowej. Oznacza to potrzebę zmiany w zakresie podejścia do komunikacji. Dalszy rozwój infrastruktury drogowej w kierunku zwiększania siatki dróg oraz ich przepustowości nie rozwiąże problemów, skutkując dalszym wzrostem ruchu samochodowego.
- Konieczne jest prowadzenie działań zmierzających do ograniczenia ruchu samochodowego w mieście, w szczególności w śródmieściu w tym jego zabytkowym centrum, przy jednoczesnym rozwijaniu usług transportu publicznego.
- Istotny potencjał do rozwoju transportu publicznego stanowi Podmiejska Kolej Aglomeracyjna. Wymaga ona ścisłego powiązania z miejskim systemem komunikacji publicznej.
- Ograniczenie ruchu samochodowego oznacza potrzebę rozwijania infrastruktury dla pieszych, pozwalającej na traktowanie pieszego jako pełnoprawnego i uprzywilejowanego uczestnika ruchu, jako najsłabszego i najbardziej narażonego na niedogodności.
- Zmiana priorytetów w zakresie transportu wymaga także rozwoju transportu multimodalnego i odpowiedniej polityki parkingowej, z czym związane są potrzeby tworzenia węzłów przesiadkowych integrujących różne formy transportu.
- Miasto posiada niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę rowerową. Pożądany jest jej rozwój pozwalający nie tylko na wykorzystanie roweru w celach rekreacyjnych, ale także jako pełnoprawnego środka transportu, by zapewnić wygodne przemieszczanie się pomiędzy poszczególnymi częściami miasta, w tym słabo obecnie dostępnym historycznym centrum, a także skomunikowanie z terenami gmin sąsiednich.
- Postępujące zmiany klimatyczne, a także problemy z jakością powietrza wiążą się z ograniczeniem ruchu samochodowego, rozwojem elektromobilności, w tym potrzebami infrastrukturalnymi w tym zakresie, m.in. w postaci stacji ładowania pojazdów, a także wprowadzeniem tzw. stref transportu zeromisyjnego.

Środowisko

- Jakość środowiska przyrodniczego, w szczególności powietrza, wód gruntowych i powierzchniowych, poziom hałasu, a także dostępność terenów zielonych w istotny sposób przekłada się na jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność miasta dla potencjalnych przyszłych mieszkańców i inwestorów.
- Walory krajobrazowe Rzeszowa, w tym zróżnicowane ukształtowanie terenu, wymagają uwzględnienia w kształtowaniu przestrzeni miasta. Tereny cenne przyrodniczo wymagają ochrony poprzez ograniczenie lub właściwe kształtowanie zabudowy w ich rejonie. Dotyczy to głównie dolin rzecznych oraz terenów na obrzeżach miasta, położonych na kierunkach przeważających wiatrów.
- Tereny te stanowią kluczowe elementy systemu przyrodniczo-klimatycznego, który wpływa na odpowiednie kształtowanie środowiska w mieście, a także jest niezbędny dla zachowania bioróżnorodności oraz do adaptacji miasta do zmian klimatu. Tereny cenne przyrodniczo, jeżeli przepisy odrębne tego nie wykluczają, mogą zostać wykorzystane dla celów rekreacyjno-wypoczynkowych.
- Należy dążyć do odtworzenia systemu przyrodniczo-klimatycznego zwłaszcza w centrum miasta. Pozostałe uwarunkowania środowiskowe nie stwarzają znaczących ograniczeń.

- Wśród potrzeb należy wskazać zwiększenie dostępu mieszkańców do terenów zielonych, jako miejsca odpoczynku i rekreacji mieszkańców, a także zwiększenie ilości terenów zielonych, jako czynnika wpływającego na jakość i stan środowiska, ograniczającego zjawiska takie jak hałas czy niska emisja, a także częściowo pozwalającego ograniczać skutki postępujących zmian klimatu.
- Potrzeby te dotyczą wszelkich form zieleni urządzonej, w szczególności parków, skwerów, czy miejskich zieleńców.
- Do istotnych potrzeb należy zwiększenie wszelkich innych form zieleni, w tym zieleni izolacyjnej, umieszczonej w pasach drogowych czy związanej z prowadzeniem uciążliwej działalności gospodarczej.
- Należy także zachować dotychczas niezabudowane tereny zielone położone w dolinie Wisłoka, stanowiącej jeden z kluczowych elementów systemu ekologicznego miasta, a także inne cenne przyrodniczo tereny.
- Istotnym elementem systemu zieleni są ogrody działkowe. Mają one nie tylko znaczenie przyrodniczo-klimatyczne, ale także stanowią istotną tradycyjną formę rekreacji i wypoczynku mieszkańców miasta, rekompensując po części niedobór terenów zieleni urządzonej. Za pożądane należy uznać zachowanie ogrodów działkowych oraz dopuszczenie lokalizacji nowych na włączonych do miasta dawnych terenach wiejskich.
- Wskazane jest utrzymanie terenów leśnych, a także z uwagi na wysokiej klasy gleby – terenów produkcji rolniczej, w celu zapewnienia miastu korzyści: ekonomicznych, społecznych, ekologicznych i klimatotwórczych.

<u>Dziedzictwo kulturowe / kompozycja urbanistyczna miasta</u>

- Dziedzictwo kulturowe Rzeszowa jest wynikiem wielowiekowego narastania tkanki miejskiej, a dzisiejszy krajobraz Rzeszowa stanowi nawarstwienie elementów historycznych i współczesnych. Najwięcej obiektów zabytkowych znajduje się w historycznym centrum miasta.
- Rzeszów charakteryzuje się umiarkowanymi zasobami materialnego dziedzictwa kulturowego. Stan zabytków na terenie miasta jest zróżnicowany. Te najwartościowsze wpisane są do rejestru zabytków i w przeważającej większości są w dobrym stanie technicznym.
- Zabytkowy obszar śródmieścia, mimo prowadzonych od lat intensywnych działań mających na celu poprawę stanu zagospodarowania i estetyki, nadal obejmuje tereny wymagające podjęcia działań rewaloryzacyjnych.
- Należy dążyć do ochrony historycznej i kulturowej tożsamości Rzeszowa poprzez odpowiednie kształtowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych, ze szczególnym poszanowaniem krajobrazu miasta, w tym dawnych przyłączonych do miasta wsi. Konieczne jest wskazanie terenów, na których mogą być sytuowane budynki wysokie.
- Przy wprowadzaniu nowego zainwestowania należy zwrócić szczególną uwagę na konieczność ochrony, wyeksponowania i w pewnych przypadkach uatrakcyjnienia terenów o wysokich walorach kulturowych i krajobrazowych.
- Za istotne należy uznać objęcie ochroną zabytkowych obiektów i założeń, w tym charakterystycznych dla przykładów architektury modernistycznej, m.in. związanych z powstaniem Centralnego Okręgu Przemysłowego, wznoszonych po wojnie obiektów socrealistycznych, a także wartościowych dzieł współczesnej architektury i urbanistyki, stanowiących tzw. dobra kultury współczesnej.
- Istotnym problemem jest też wzmożony ruch samochodowy w historycznym centrum, a także bardzo liczne w przestrzeni miejskiej nośniki reklamowe często instalowane na obiektach zabytkowych, co wymaga podjęcia odpowiednich działań.
- Na terenie miasta znajdują się liczne obiekty zabytkowe, w tym nieużytkowane, które przy odpowiednim zagospodarowaniu bądź nadaniu nowej funkcji mogłyby w istotny sposób

wzbogacić ofertę usług publicznych czy komercyjnych miasta, podnosząc jednocześnie jego potencjał kulturowy i turystyczny.

Infrastruktura techniczna

- Rozwinięta i nowoczesna infrastruktura techniczna, w postaci sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, gazowniczej, telekomunikacyjnej czy ciepłowniczej bezpośrednio przekłada się na jakość życia mieszkańców. Jest także czynnikiem wpływającym na stan środowiska.
- Systemy infrastruktury technicznej w mieście są dobrze rozwinięte, posiadają rezerwy, co umożliwia ich dalszą rozbudowę.
- Na obszarach przeznaczonych pod zabudowę niezbędna jest rozbudowa i budowa nowych elementów systemów infrastruktury technicznej. Konieczne jest podejmowanie działań modernizacyjnych, oraz poprawiających jakość i niezawodność dostarczanych usług.
- Konieczna jest rozbudowa systemu ciepłowniczego, z uwagi na konieczność ograniczania niskiej emisji, oraz zwiększanie udziału ekologicznych zeroemisyjnych źródeł energii poza obszarem dostępnym do zasilania z sieci ciepłowniczej.
- Istotne znaczenie ma przygotowanie infrastruktury technicznej do zmian klimatu i związanych z nimi gwałtownych zjawisk pogodowym oraz wzrostem zapotrzebowania na energię.
- Coraz większy problem w mieście stanowi gospodarowanie wodami opadowo-roztopowymi. Za celowe należy wskazać konsekwentne wdrażanie koncepcji „miasta-gąbki", zakładającej maksymalne zatrzymanie wód w miejscu ich występowania, w szczególności poprzez rozwój tzw. zielono-błękitnej infrastruktury.
- Konieczne jest prowadzenie przez miasto racjonalnej gospodarki odpadami, w szczególności pozwalającej na odzysk znacznej części z nich, co wymaga odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych.

Gospodarka

- Dla rozwoju gospodarczego miasta kluczowe znaczenie ma zapewnianie odpowiednich terenów pozwalających na prowadzenie i rozwijanie różnorodnej działalności gospodarczej.
- W celu ochrony i zapewnienia komfortu mieszkańcom miasta zakłada się potrzebę utrzymania i rozwijania stref aktywności gospodarczej i lokowanie tam działalności produkcyjnej i usługowej, która ze względu na charakter, skalę, bądź potrzeby logistyczne stanowiłaby uciążliwość dla środowiska i mieszkańców.
- Ze względu na bardzo dogodne położenie oraz zewnętrzne skomunikowanie miasta, czego wyrazem jest m.in. powstanie hubu logistycznego służącego wparciu walczącej Ukrainy, zakłada się rozwijanie usług logistycznych: spedycyjnych, magazynowych i transportowych, wymagających odpowiednio przygotowanych i skomunikowanych terenów inwestycyjnych.
- Rozwój gospodarczy miasta wiąże się z wykorzystaniem jego wewnętrznych przewag oraz potencjałów, do których zaliczyć należy m.in. rozwijający się ośrodek akademicki i powiązany z nim sektor naukowo-badawczy, funkcjonujące struktury klastrowe, dynamiczny rozwój podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną oraz branży nowoczesnych usług biznesowych, a także funkcjonowanie licznych instytucji otoczenia biznesu. Oznacza to potrzebę zapewnienia odpowiednich warunków dalszego rozwoju, w tym infrastrukturalnych oraz lokalowych.
- Ze względu na wysokie nasycenie miasta wielopowierzchniowymi obiektami handlowymi, w tym tzw. galeriami handlowymi, nie zakłada się ich dalszego dynamicznego rozwoju.
- Charakter miasta oraz jego wielkość nie uzasadniają potrzeby tworzenia monofunkcyjnych tzw. „dzielnic biznesowych", czy większych skupisk biurowców.
- Zakłada się rozwój działalności gospodarczej, w szczególności handlowej i usługowej na terenach o różnych funkcjach, w tym w szczególności o funkcji mieszkaniowej oraz jej

koncentracji w pasach rozwoju powiązanych z siecią głównych dróg miejskich oraz osiedlowych centrach usług.

- Śródmieście w tym historyczne centrum stanowi obszar tradycyjnej lokalizacji handlu i usług, w tym drobnego rzemiosła, co stanowi podstawę do ich rozwoju na tym obszarze. Istotne znaczenie dla handlu i usług mają ogólnomiejskie targowiska. Wymagają one przede wszystkim działań rewaloryzacyjnych, służących poprawie ich standardu oraz jakości przestrzeni.
- Dla rozwoju gospodarczego miasta istotne znaczenie ma przyciąganie specjalistów oraz środowisk kreatywnych. Oznacza to konieczność podnoszenia atrakcyjności miasta ze względu na jakość życia we wszystkich jego aspektach, w tym dostępu do usług podstawowych i wyższego rzędu, ze szczególnym uwzględnieniem oferty kulturalnej i rozrywkowej, rozwiązań komunikacyjnych, estetyki i jakości przestrzeni, dostępności do terenów zielonych etc.
- Zakłada się dalszy rozwój turystyki miejskiej, w szczególności biznesowej i kongresowej, jednodniowej oraz weekendowej oraz tzw. turystyki tranzytowej, poprzez wykorzystanie i rozwijanie potencjału związanego z ofertą handlu i usług czasu wolnego, w tym z gastronomią, rozrywką, sportem i rekreacją oraz kulturą, a także zapleczem hotelowym, wystawienniczym oraz konferencyjnym.
- Zakłada się także rozwój turystyki krajoznawczej poprzez wykorzystanie potencjału kulturowego miasta, w tym jego zasobów dziedzictwa kulturowego.

II.3.2. Możliwości finansowe miasta

Sytuacja finansowa miasta, w tym ocena jego możliwości finansowych dotyczy m.in. finansowania wykonania sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych w zakresie, w jakim wynikają one z lokalizacji nowej zabudowy, a także dążenia do poprawy dotychczasowego wyposażenia infrastrukturalnego obszaru. Inwestycje infrastrukturalne zajmują bardzo ważną pozycję wśród czynników wpływających na poziom rozwoju gospodarczego oraz postęp społeczny. Między rozwojem lokalnym a finansami gminy występują wzajemne powiązania. Finanse stanowią podstawę realizacji zadań publicznych i rozstrzygają o warunkach społeczno-gospodarczego rozwoju lokalnego. Na tempo rozwoju decydujący wpływ mają poziom oraz struktura wydatków i dochodów gminy, które warunkują jej aktywność inwestycyjną.

Sytuację finansową miasta Rzeszowa zbadano na podstawie analizy danych pochodzących ze sprawozdań z wykonania budżetu miasta Rzeszowa obejmujących lata 2012–2021 oraz z Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Rzeszowa na lata 2023–2052 (uchwała Nr LXXI/1554/2022 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 13 grudnia 2022 r.). Sytuację tą określono także w oparciu o przeprowadzone już analizy i wnioski zawarte w opracowaniu pn. „Aktualizacja bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę i analizy chłonności terenów w Mieście Rzeszowie do roku 2030 i 2045 na potrzeby Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa”, autorstwa firmy Aleksander Noworól Konsulting.

- Analiza zbiorczych danych odnoszących się do budżetu Rzeszowa w latach 2012–2021 wskazuje, iż miasto utrzymywało w tym czasie równowagę budżetową. Na przestrzeni analizowanego dziesięciolecia nastąpił istotny wzrost zarówno dochodów ogółem, jak i wydatków. Łączne dochody budżetowe wyniosły w analizowanym okresie około 12,2 mld zł, a wydatki około 12,6 mld zł, co oznacza, że łączny deficyt budżetu Rzeszowa za lata 2012–2021 równy był 3% zrealizowanych dochodów. Skala niedoboru dochodów była więc niewielka.
- W latach 2012–2015, 2017-2019 oraz w roku 2021 budżety miasta Rzeszowa wykazywały deficyt. Największy z nich wystąpił w 2015 r. i wyniósł prawie 139,2 mln zł. Deficyt we wskazanych okresach był spowodowany znaczącym wzrostem wydatków na realizację inwestycji. W roku 2016 i 2020 budżety zamknęły się nadwyżką budżetową, odpowiednio w wysokości około 59,8 mln zł i 9,2 mln zł.

Wykres 11. Dochody i wydatki budżetowe miasta Rzeszowa w latach 2012–2021

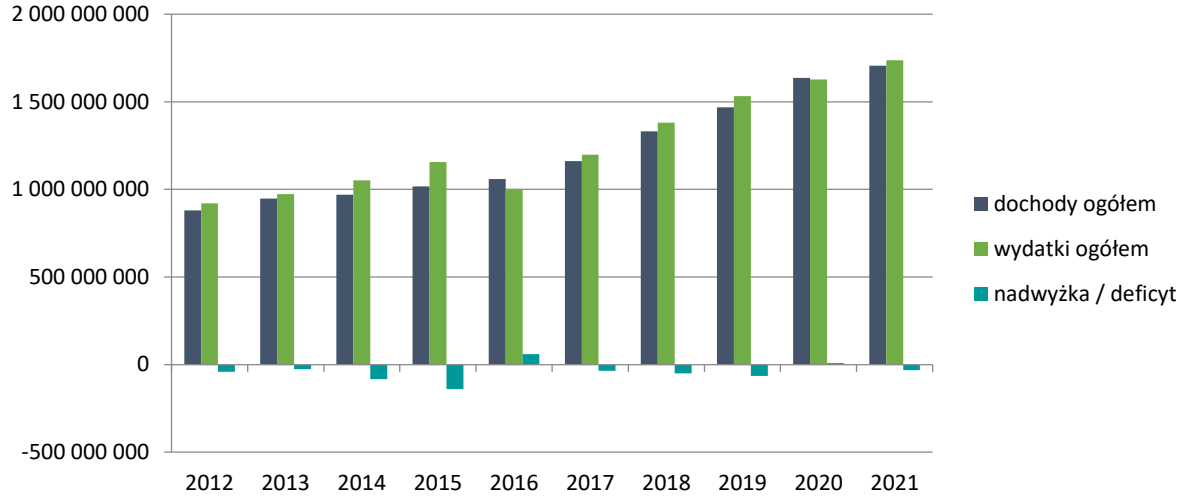

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu miasta Rzeszowa za lata 2012–2021

- Łączne zadłużenie miasta Rzeszowa na koniec 2012 r., zgodnie ze sprawozdaniem z wykonania budżetu, wyniosło około 410,3 mln zł. W kolejnych latach zobowiązania miasta rosły i na koniec 2021 r. zamknęły się w kwocie wynoszącej 941,1 mln zł. Kwota ta stanowiła 55,2% wykonanych dochodów, a zatem mieściła się w ustawowych limitach zadłużenia.

Wykres 12. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w mieście Rzeszowie w latach 2012–2021

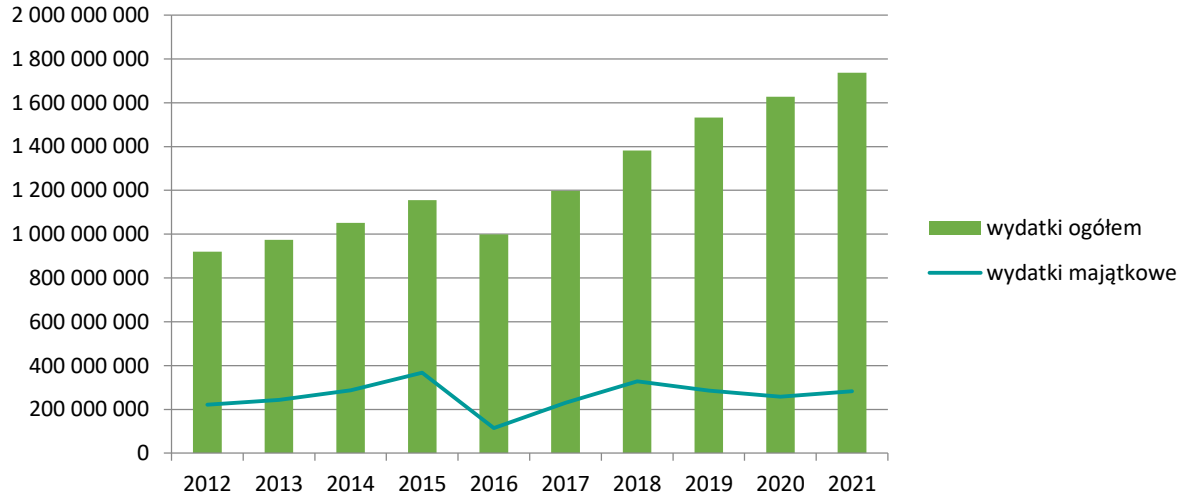

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu miasta Rzeszowa za lata 2012–2021

- Z punktu widzenia budowy i rozbudowy nowej infrastruktury transportowej, technicznej i społecznej, istotne są wydatki majątkowe, które zawierają większość wydatków związanych z inwestycjami. W 2012 roku udział wydatków majątkowych kształtował się na poziomie 24% ogółu wydatków budżetowych, tak aby w okresie nasilenia inwestycji w 2015 roku osiągnął pułap 32%. W 2016 roku zaobserwowano spadek wydatków majątkowych, a w 2018 r. nieznaczny ich wzrost. W budżecie miasta w 2021 r. na wydatki majątkowe przeznaczono około 283,2 mln zł, co stanowiło 16% wydatków ogółem. W latach 2012-2021 wartość średniej kwoty przeznaczonej rocznie na inwestycje wyniosła około 261,6 mln zł.
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta Rzeszowa na lata 2023–2052 zakłada wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków budżetowych. Do 2052 roku prognozowana suma dochodów

wyniesie około 77,2 mld zł, a wydatków – 76,2 mld zł, w tym wydatków majątkowych – 12,0 mld zł.

- W okresie pierwszych 5 lat planuje się budżet z deficytem. Od roku 2028 zaobserwować będzie można tendencję odwrotną, kiedy to łączne hipotetyczne dochody zaczną przewyższać poniesione wydatki.
- Wskaźnik obsługi zadłużenia i dopuszczalny limit w latach 2023–2025 ukształtował się na poziomie spełniającym wymogi ustawy o finansach publicznych. Jak wynika z prognozy, w latach 2026-2052 ustawowe wymogi w zakresie wielkości wskaźników także zostały spełnione. W związku z czym miasto Rzeszów w razie konieczności jest w stanie sfinalizować założone cele poprzez zaciągnięcie dodatkowych pożyczek lub kredytów.
- Sytuacja finansowa miasta w latach objętych prognozą w znaczący sposób może ulec zmianie w wyniku m.in. zmian koniunktury gospodarczej kraju, zmian w przepisach prawnych warunkujących dochody miasta, jak również otwarcia możliwości aplikowania o środki finansowe z Unii Europejskiej. Zmiana sytuacji ekonomiczno-finansowej miasta może wiązać się z koniecznością dostosowania do niej wieloletniej prognozy finansowej.

Wykres 13. Prognozowane dochody i wydatki miasta Rzeszowa na lata 2023–2052

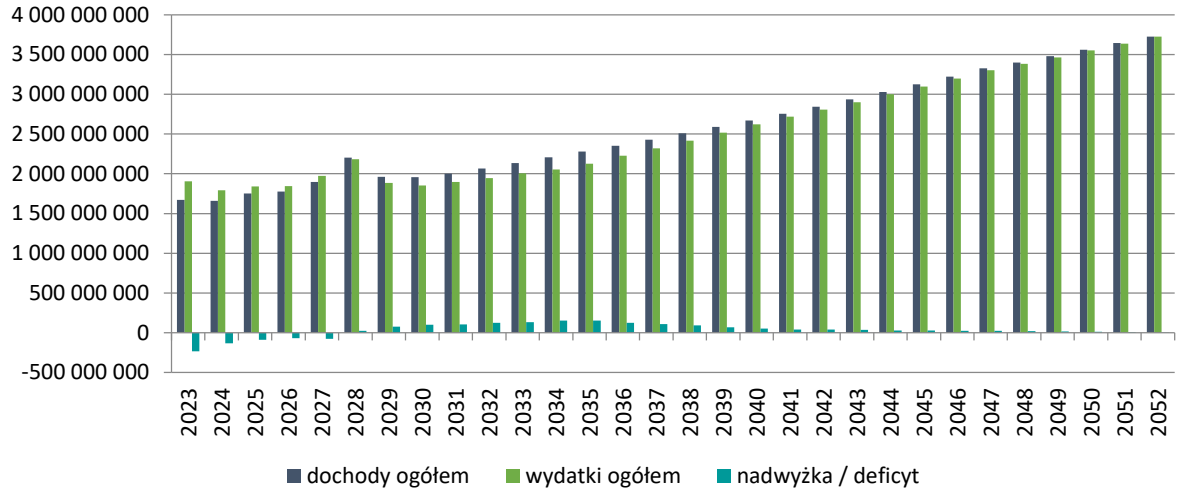

Źródło: opracowanie własne na podstawie WPF na lata 2023-2052

- W Wieloletniej Prognozie Finansowej w ramach planowanych wydatków majątkowych na lata 2023–2052 zostały wyodrębnione wydatki m.in. na budowę sieci infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i społecznej, wynikające z już realizowanych przedsięwzięć lub też oszacowane i przewidziane do realizacji. W perspektywie do 2027 r. prognozowane wydatki majątkowe powinny wynosić średniorocznie około 270,0 mln zł, co stanowi około 14% wydatków ogółem. Natomiast w latach 2028-2032 prognozuje się nieco mniejsze wydatki majątkowe w wysokości około 175,4 mln zł rocznie.
- Zawarte w Wieloletniej Prognozie Finansowej informacje nt. budżetów gminy, w tym planowanych dochodów i wydatków, wskazują na dobrą sytuację ekonomiczno-gospodarczą, a w szczególności na warunki i możliwości realizacji bieżących i długoterminowych zadań własnych. Gmina dysponuje możliwościami dostosowania swojej polityki finansowej do zmieniających się potrzeb inwestycyjnych. Finansowanie inwestycji infrastrukturalnych, wynikających z ustaleń kierunków Studium, będzie rozłożone w czasie i uzależnione od postępu w opracowywaniu planów miejscowych oraz faktycznego zapotrzebowania na uzbrojenie kolejnych obszarów w niezbędne sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i społecznej.

- Przedstawiona w Wieloletniej Prognozie Finansowej na lata 2023–2052 ocena możliwości finansowania działalności rozwojowej gminy wykazała, że kondycja finansowa miasta Rzeszowa pozwoli na realizację zamierzeń inwestycyjnych, związanych z utrzymaniem pożądanego poziomu rozwoju.

Wykres 14. Udział prognozowanych wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w mieście Rzeszowie na lata 2023-2052

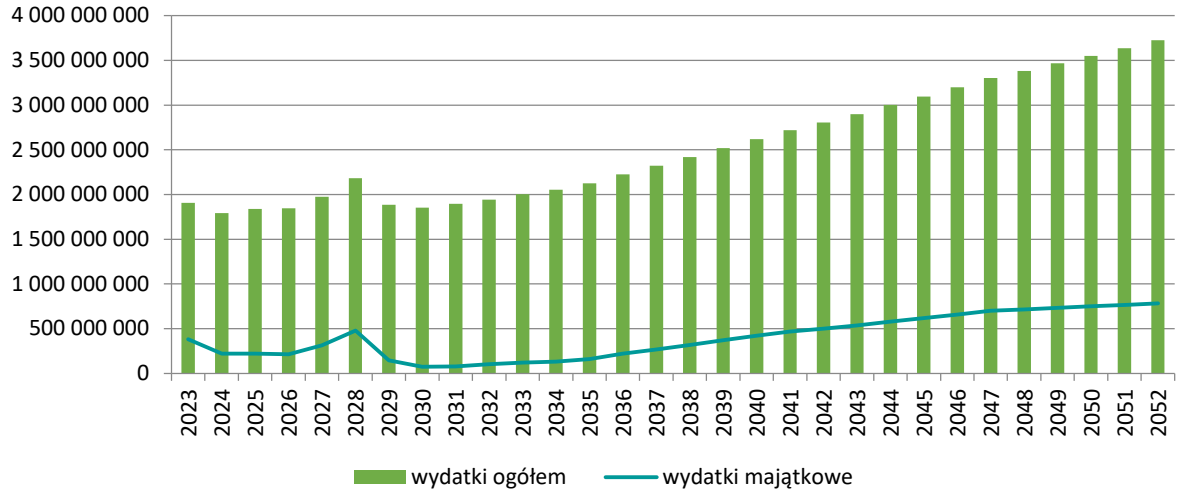

Źródło: opracowanie własne na podstawie WPF na lata 2023-2052

- Finansowanie realizacji inwestycji, które należą do zadań własnych gminy, będzie określone zgodnie z przyjętymi przez władze gminy wieloletnimi prognozami finansowymi oraz corocznymi uchwałami budżetowymi. Istotną kwestią jest dywersyfikacja źródeł finansowania przedsięwzięć, szczególnie w warunkach niedoszacowania kosztów, lub przeszacowania dochodów, bądź też wartości bazy dochodowej.
- Należy zakładać, że w wyniku intensyfikacji procesu inwestycyjnego, może nastąpić wzrost cen, które z kolei oznaczać będą potrzebę weryfikacji przyjętych założeń finansowych. Nowe trendy i zjawiska społeczno-gospodarcze, a przede wszystkim demograficzne mogą spowodować konieczność skorygowania zakładanej polityki finansowej. Przyjmuje się jednak, że nawet w obliczu kryzysów sytuacyjnych, miasto Rzeszów ma realne szanse na realizację założonych zadań, mających na celu dalszą poprawę atrakcyjności inwestycyjnej i zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców.
- Zakłada się finansowanie zadań własnych gminy przede wszystkim w oparciu o środki własne, a także poprzez pozyskanie różnego rodzaju dotacji i subwencji ze źródeł zewnętrznych, w tym pozyskiwanych z funduszy Unii Europejskiej. W przypadku niedoboru środków finansowych miasto korzystało i będzie nadal korzystać z instrumentów finansowych takich jak obligacje, kredyty, pożyczki. Z kolei sukcesywny rozwój terenów inwestycyjnych pozwoli na znaczny wzrost dochodów gminy z tytułu podatków od nieruchomości, opłaty planistycznej, opłat adiacenckich, czy też czynności cywilnoprawnych.

II.3.3. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

W celu określenia potrzeb i możliwości rozwoju miasta, w zakresie terenów przeznaczonych pod zabudowę, zostały sporządzone następujące opracowania: „Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę i analiza chłonności terenów w Mieście Rzeszowie do roku 2030 i 2045 wraz z wykonaniem niezbędnych analiz dodatkowych, w formie umożliwiającej wykorzystanie dokumentu jako integralnej części Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa”

(Aleksander Noworól Konsulting, Kraków–Rzeszów 2017), „Aktualizacja bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę i analizy chłonności terenów w Mieście Rzeszowie do roku 2030 i 2045 na potrzeby Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa" (Aleksander Noworól Konsulting, Rzeszów – Głogoczów 2019,) oraz „Aktualizacja Bilansu – Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę – 2023" (Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów, styczeń 2023). Wymienione opracowania stanową materiał planistyczny do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę

Zapotrzebowanie na nową zabudowę określono w perspektywie roku 2045, na podstawie przeprowadzonych prognoz demograficznych, analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych oraz analiz możliwości finansowych miasta.

W związku z zakładanym rozwijaniem przez Rzeszów funkcji metropolitalnych, określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, przyjęto metodę określenia przyszłych parametrów miasta z wykorzystaniem tzw. „luki metropolitalnej". Stanowi ona różnicę pomiędzy wskaźnikami charakteryzującymi dzisiejszy Rzeszów a wskaźnikami cechującymi największe polskie miasta. Wykazane w analizach retrospektywnych tendencje rozwojowe Rzeszowa pozwalają zakładać, że w przyjętym horyzoncie czasowym, Rzeszów osiągnie obecny poziom rozwoju największych miast w Polsce. Metoda luki metropolitalnej została dodatkowo zweryfikowana dla każdej analizowanej funkcji zabudowy.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę określono wyodrębniając jej następujące funkcje:

- gospodarczą – obejmującą zabudowę produkcyjną, składy i magazyny oraz usługi komercyjne (o charakterze innym niż publiczne);
- mieszkaniową – obejmującą wszystkie formy zamieszkania (zabudowa jedno- i wielorodzinna),
- społeczną – w zakresie infrastruktury technicznej;
- społeczną – w zakresie usług publicznych, w tym: usług edukacyjnych i opieki nad dziećmi, usług zdrowotnych i opiekuńczych, centrów aktywności społecznej i obywatelskiej, usług wyższego rzędu, w tym o funkcjach metropolitalnych.

Powyższy podział na funkcje zabudowy został także uwzględniony przy szacowaniu chłonności obszarów pod kątem możliwości lokalizacji nowej zabudowy.

Ocena chłonności obszarów pod kątem możliwości lokalizacji nowej zabudowy

Chłonność obszarów, czyli możliwość lokalizowania nowej zabudowy, wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na jej funkcje badana była dla:

- obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej,
- obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Przyjęto, że za obszar o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej uznaje się obszar zwartej zabudowy, na podstawie definicji „obszaru zwartej zabudowy" zawartej w Ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, przy czym zwartość zabudowy przyjęto na podstawie bazy danych obiektów topograficznych BDOT10k; dodatkowo jest to obszar posiadający dostęp do sieci infrastruktury technicznej oraz drogowej. Obszar zwartej zabudowy uzyskano poprzez wygenerowanie buforu 50 m od budynków innych niż gospodarcze, położonych w obszarze gęstej oraz zwartej zabudowy wg charakterystyki i danych BDOT, zaktualizowanych na podstawie inwentaryzacji urbanistycznej. Tak wyznaczone granice obszaru zostały skorygowane poprzez wyłączenie z nich terenów istniejącej ogólnodostępnej zieleni urządzonej lub terenów przeznaczonych w planach miejscowych pod zieleń.

Określenie funkcji obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz możliwości dogęszczenia (chłonność) nastąpiło z uwzględnieniem ustaleń obowiązujących na tych terenach planów miejscowych, a na terenach nie objętych planami, na

podstawie przeprowadzonych analiz stanu zagospodarowania miasta i potencjału rozwojowego terenów.

Schemat 61. Obszary miasta badane pod kątem chłonności

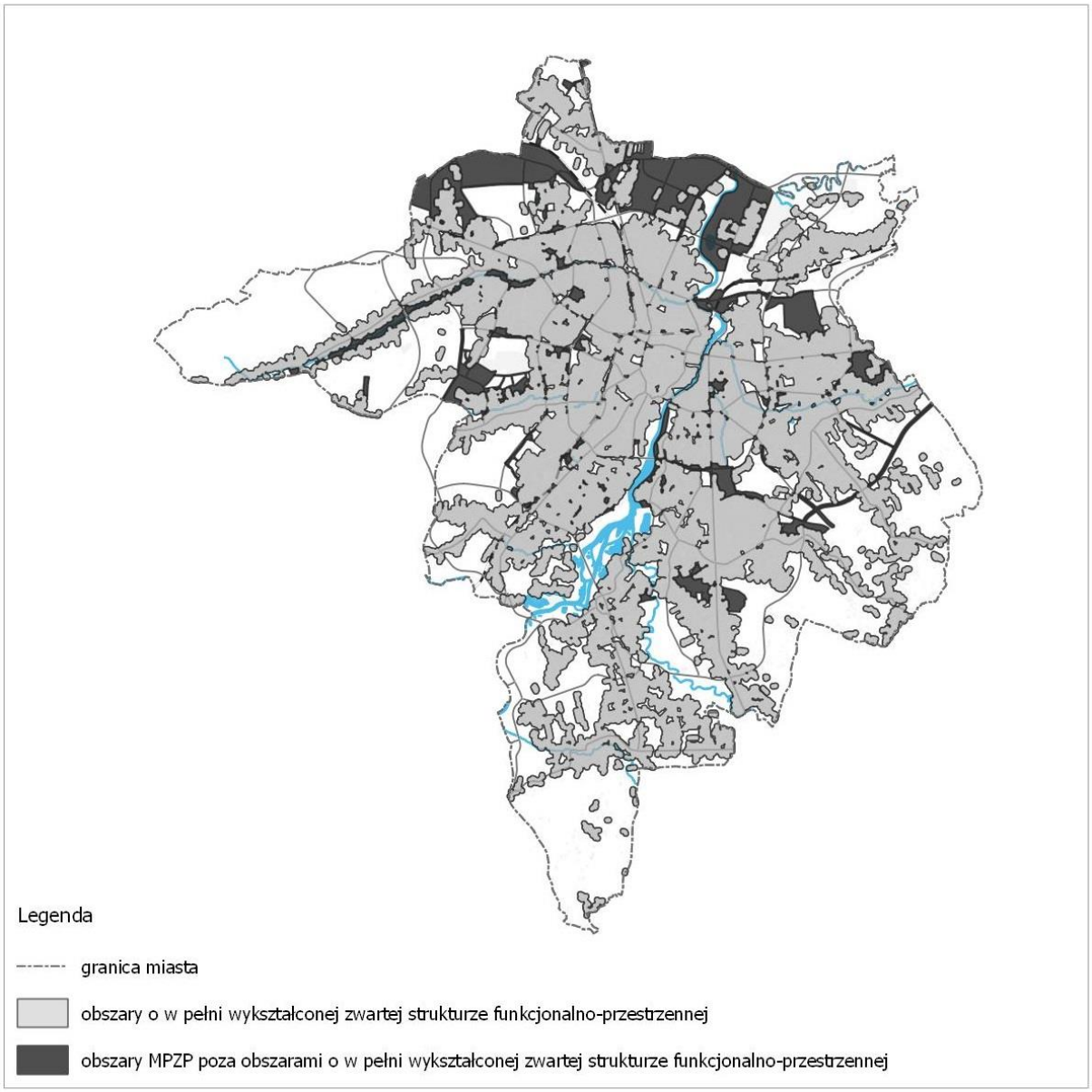

Źródło: opracowanie własne

Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę została oszacowana dla terenów położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Na potrzeby oszacowania chłonności terenów niezainwestowanych, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, przeanalizowano obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pod kątem przyjętych w nich wielkości wskaźników intensywności zabudowy. Wybrano plany ujmujące różne typy zabudowy i różne rodzaje ustaleń planistycznych, a przy tym stanowiące niejako rozwiązania modelowe. Przyjęto więc uśrednione wartości wskaźników intensywności zabudowy, charakteryzujących analizowane typy funkcji.

Porównanie chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze f.-p. i objętych mpzp oraz zapotrzebowania na nową zabudowę

Tabela 33. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Funkcja	Chłonność MPZP [m^2]	Chłonność OZ [m^2]	Suma chłonności MPZP + OZ [m^2]	Zapotrzebowanie na nową zabudowę – 2045 r. [m^2]	Wyniki bilansu (różnica między zapotrzebowaniem na nową zabudowę a chłonnością obszarów) [m^2]
Związana z działalnością gospodarczą	1 021 500,00	364 785,00	1 386 285,00	4 501 385,00	3 115 100,00
mieszkaniowa	477 000,00	1 209 418,00	1 686 418,00	5 116 008,00	3 429 590,00
społeczna (infrastruktura techniczna)	7 875,00	4 847,00	12 722,00	91 588,00	78 866,00
społeczna (usługi publiczne)	33 000,00	237 507,00	270 507,00	732 580,00	462 073,00
Razem:	**1 539 375,00**	**1 816 557,00**	**3 355 932,00**	**10 441 561,00**	**7 085 629,00**

Źródło: opracowanie własne

Maksymalne w skali miasta zapotrzebowanie na nową zabudowę określone w perspektywie roku 2045 jest większe niż suma chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz terenów przeznaczonych pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, położonych poza tymi obszarami. Oznacza to potrzebę lokalizacji nowej zabudowy o wskazanych funkcjach poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz poza obszarami wskazanymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę.

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Analizy ekonomiczne, w tym ocenę możliwości finansowania przez miasto inwestycji celu publicznego, których realizacja stanowi zadania własne gminy, przedstawiono w rozdziale „Możliwości finansowe miasta". Analizy te dotyczą zarówno kondycji finansowej w latach 2012–2021, jak również odnoszą się do przyszłych wydatków miasta. Ich podstawę stanowiły sprawozdania z wykonania budżetu miasta Rzeszowa z lat 2012–2021 oraz zapisy Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Rzeszowa na lata 2023–2052 (uchwała Nr LXXI/1554/2022 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 13 grudnia 2022 r.). Uwzględniono także analizy i wnioski zawarte w opracowaniu pn. „Aktualizacja bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę i analizy chłonności terenów w Mieście Rzeszowie do roku 2030 i 2045 na potrzeby Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa", autorstwa firmy Aleksander Noworól Konsulting.

Założenia ujęte w Wieloletniej prognozie finansowej określają politykę finansową miasta w perspektywie roku 2052, określając między innymi możliwości zaciągania zobowiązań oraz ich spłaty. Wieloletnia Prognoza Finansowa zawiera także wykaz wieloletnich przedsięwzięć dla lat 2023–2029. Na ich realizację założono łączną kwotę 3,14 mld zł, w tym 2,09 mld zł na wydatki majątkowe związane z realizacją inwestycji w infrastrukturę społeczną, transportową oraz techniczną, a także tereny zieleni urządzonej.

Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy

Główne potrzeby miasta, w tym potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych szerzej przedstawiono w rozdziale „Podsumowanie uwarunkowań – wnioski określające potrzeby i możliwości rozwoju miasta".

W perspektywie 2045 r. zakłada się możliwość przeznaczenia ponad 2 000 ha obszarów otwartych (niezurbanizowanych) pod nową zabudowę o różnych funkcjach. Ponadto przewiduje się możliwość zabudowy na pozostałych obszarach otwartych, w sposób ekstensywny, w oparciu o istniejącą na dzień realizacji inwestycji infrastrukturę techniczną. Realizacja zabudowy, w tym mieszkaniowej, wiąże się z koniecznością budowy przez miasto nowych dróg publicznych, rozbudowy sieci infrastruktury technicznej wodociągowej i kanalizacyjnej, budowy obiektów infrastruktury społecznej: w tym w szczególności żłobków, przedszkoli i szkół oraz urządzenia terenów zieleni publicznej. Istotne znaczenie ma także rozwijanie sieci obiektów kultury oraz sportu i rekreacji, a także podstawowej opieki zdrowotnej. Biorąc pod uwagę rosnące aspiracje mieszkańców oraz potrzeby rozwoju Rzeszowa jako stolicy województwa za istotne należy uznać rozwijanie zabudowy związanej ze świadczeniem usług publicznych o znaczeniu ponadlokalnym, w tym regionalnym i wyższego rzędu.

Prowadzona przez miasto polityka przestrzenna powinna zapewniać mieszkańcom wysoki poziom dostępności do obiektów infrastruktury społecznej, poprzez ich odpowiednie rozmieszczenie w przestrzeni miasta. Z przeprowadzonych analiz dostępności do miejskich obiektów infrastruktury społecznej wynika, że w Rzeszowie już występuje zapotrzebowanie na ww. obiekty. Ich realizacja jest pożądana w celu poprawy jakości życia mieszkańców (zwiększenia liczby miejsc w placówkach publicznych, czy poprawy dostępności komunikacyjnej). Zakłada się, że infrastruktura społeczna, na którą obecnie jest zapotrzebowanie, po wybudowaniu będzie również wystarczająca dla obsługi mieszkańców terenów nowej zabudowy. Jednocześnie realizacja nowej zabudowy stanowi dodatkowe uzasadnienie ekonomiczne dla realizacji miejskich inwestycji infrastrukturalnych.

Nowa infrastruktura społeczna może być realizowana z wykorzystaniem środków publicznych, prywatnych, czy też w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Analogiczna sytuacja dotyczy rozbudowy sieci dróg publicznych, w szczególności dróg prowadzących transport publiczny. Analizy systemu transportu publicznego wykazały m.in. że obecnie, konieczne jest uzupełnienie układu drogowego miasta (poprzez domknięcie pierścieni obwodnic). Po wybudowaniu nowych dróg, układ ten będzie wystarczający również dla obsługi planowanej nowej zabudowy. Nowa zabudowa generowała będzie natomiast koszty budowy, bądź rozbudowy dróg publicznych niższych klas

Nowa zabudowa oznacza także konieczność rozwijania infrastruktury technicznej służącej do jej obsługi, w tym pozostających w gestii miasta sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, a także infrastruktury ciepłowniczej.

Z realizacją nowej zabudowy mieszkaniowej wiąże się konieczność zapewnienia mieszkańcom dostępu do terenów zieleni publicznej. W Studium planuje się nowe tereny zieleni urządzonej, jako uzupełnienie terenów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w celu poprawy dostępności do terenów wypoczynku, oraz utrzymanie przeznaczenia terenów wskazanych w planach miejscowych pod zieleń urządzoną. Niezależnie od powyższego konieczne będzie również urządzenie terenów zieleni publicznej na obszarach nowej zabudowy, co będzie generowało koszty po stronie Miasta. Łączna powierzchnia planowanych obszarów zieleni urządzonej na obszarach nowej zabudowy wynosi około 500 ha.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzono, iż miasto Rzeszów posiada możliwości finansowania:

- wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
- potrzeb inwestycyjnych gminy wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Jednocześnie stwierdzono, że zamierzenia rozwojowe Rzeszowa, związane z przeznaczeniem pod zabudowę nowych terenów określonych na podstawie przeprowadzonego bilansu, są możliwe do sfinansowania.

Poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę, w pespektywie roku 2045 należy przewidzieć lokalizację nowej zabudowy o następujących funkcjach oraz powierzchni użytkowej:

funkcja związana z działalnością gospodarczą - 3 115 100,00 m^2,
funkcja mieszkaniowa - 3 429 590,00 m^2,
funkcja społeczna (infrastruktura techniczna) - 78 866,00 m^2,
funkcja społeczna (usługi publiczne) - 462 073,00 m^2.

III. KIERUNKI

III.1. Wprowadzenie

Kierunki zagospodarowania przestrzennego i inne zapisy składające się na politykę przestrzenną miasta zostały sformułowane w oparciu o zawarte w I części Studium uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta. Uwzględniają one sporządzoną prognozę demograficzną do roku 2045 oraz zapotrzebowanie na nową zabudowę, określone dla takiej samej pespektywy czasowej, w oparciu o bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę. Formułując kierunki zagospodarowania przestrzennego uwzględniono także rozpatrzone pozytywnie wnioski składane do Studium.

Uwzględnienie prognozy demograficznej oraz zapotrzebowania na zabudowę oznacza, iż polityka przestrzenna miasta w Studium została faktycznie określona w przyjętej dla nich pespektywie roku 2045.

Dla określenia kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta istotne znaczenie ma podsumowanie uwarunkowań, w którym określono główne potrzeby oraz możliwości rozwoju miasta. Analizując ich zapisy należy zwrócić uwagę na fakt, że wszystkie zidentyfikowane potrzeby, w sposób bezpośredni bądź pośredni odnoszą się do problematyki jakości życia mieszkańców. Oznacza to, iż wynikające z nich zapisy ujęte w części kierunkowej Studium koncentrują się w dużym stopniu na zapewnieniu wysokiej jakości życia w mieście.

Wizja Rzeszowa przyszłości to wizja ćwierćmilionowego uporządkowanego przestrzennie miasta**, stanowiącego centrum społeczne, gospodarcze i kulturalne regionu, zapewniającego wysoką jakość życia mieszkańców, wyróżniającego się atrakcyjnymi przestrzeniami publicznymi oraz dbałością o dziedzictwo kulturowe i środowisko.**

Rzeszów przyszłości jest miastem dobrym do życia, zaspokającym potrzeby wszystkich mieszkańców w zakresie: miejsc pracy, właściwej jakości zamieszkiwania, obsługi komunikacyjnej, dostępu do: usług podstawowych, ogólnomiejskich i regionalnych, przestrzeni publicznych oraz terenów zieleni.

Jako podstawę określonej w Studium polityki przestrzennej miasta, przyjmuje się następujący cel główny:

Rzeszów miastem dobrym do życia

Tak sformułowany cel główny Studium wpisuje się główne założenia Strategii rozwoju miasta Rzeszowa do 2025 r. Jest zgodny z jej wizją rozwoju miasta a także przyjętymi celami strategicznymi oraz powiązanymi z nimi celami horyzontalnymi, które zostały przedstawione w uwarunkowaniach Studium w rozdziale „Miejska polityka rozwoju".

Jednocześnie tak sformułowany cel główny oznacza pewne przewartościowanie prowadzonej dotychczas przez miasto polityki przestrzennej, ukierunkowanej przede wszystkim na rozwój gospodarczy miasta i jego konkurencyjność.

Część kierunkowa Studium uwzględnia zidentyfikowane w uwarunkowaniach kluczowe problemy i wyzwania, przed którymi stoi miasto, oraz związane z nimi potrzeby i możliwości rozwoju. Wśród nich w szczególności należy zwrócić uwagę na następujące:

- starzenie się społeczeństwa oraz niska dzietność,
- polityka senioralna oraz dotycząca ludzi młodych w tym studentów,
- zachowanie i kreowanie tożsamości kulturowej miasta,
- reagowanie na nierówności wewnątrzmiejskie, m.in. w zakresie dostępu do infrastruktury miejskiej,

- zwiększenie odporności miasta na zmiany klimatyczne,
- problematyka zagospodarowania wód opadowych, w tym małej retencji,
- zwrot miasta ku rzece, rozumiany jako powiązanie funkcjonalne i komunikacyjne terenów nadrzecznych z obszarami zurbanizowanymi, ze szczególnym uwzględnieniem przestrzeni publicznych,
- zmiany w podejściu do transportu publicznego i komunikacji miejskiej,
- rozwój przyłączonych do miasta dawnych terenów wiejskich,
- ograniczanie skutków suburbanizacji,
- poprawa ładu przestrzennego,
- ścisłe powiązanie rozwoju miasta z jego obszarem funkcjonalnym w tym współpraca z sąsiednimi gminami.

Na ujętą w części kierunkowej Studium politykę przestrzenną miasta składają się następujące główne elementy:

- struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta,
- polityki sektorowe,
- instrumenty realizacji polityki przestrzennej miasta,
- wytyczne do planów miejscowych.

Tekst kierunków Studium stanowi dopełnienie części graficznej. Główne kierunki rozwoju przestrzennego miasta w tym struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta zostały przedstawione na rysunku Studium, sporządzonym w skali 1:10 000. Ma on charakter stanowiący i jest głównym elementem graficznym Studium. Ponadto Studium zawiera rysunki informacyjne sporządzone w skali 1:25 000.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 oraz w związku z art 14. ust. 1 i 6 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zapisy części kierunkowej Studium, w tym sformułowane kierunki zagospodarowania, nie odnoszą się do terenów zamkniętych z wyłączeniem terenów zamkniętych ustalanych przez ministra właściwego do spraw transportu.

III.2. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA MIASTA

Wizja rozwoju przestrzennego Rzeszowa stanowi podstawę do wyznaczenia głównych celów przestrzennych, za które uznaje się:

- zrównoważony rozwój w kierunku miasta wielofunkcyjnego,
- optymalizację wykorzystania obszarów już zainwestowanych (poprzez m.in.: przekształcenia, dopuszczenie zmiennych w czasie lub wymiennych sposobów użytkowania, hybrydowość funkcji, zwiększenie intensywności zabudowy, uzupełnienie o zieleń i przestrzenie publiczne),
- wzmacnianie i rozwój centrów usługowych (osiedlowych i ponadlokalnych),
- ochronę przed zabudową dolin rzecznych,
- rozwój funkcji metropolitalnych,
- stworzenie miejskiego systemu atrakcyjnych przestrzeni publicznych,
- stworzenie miejskiego systemu błękitno-zielonej infrastruktury.

Schemat 62. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

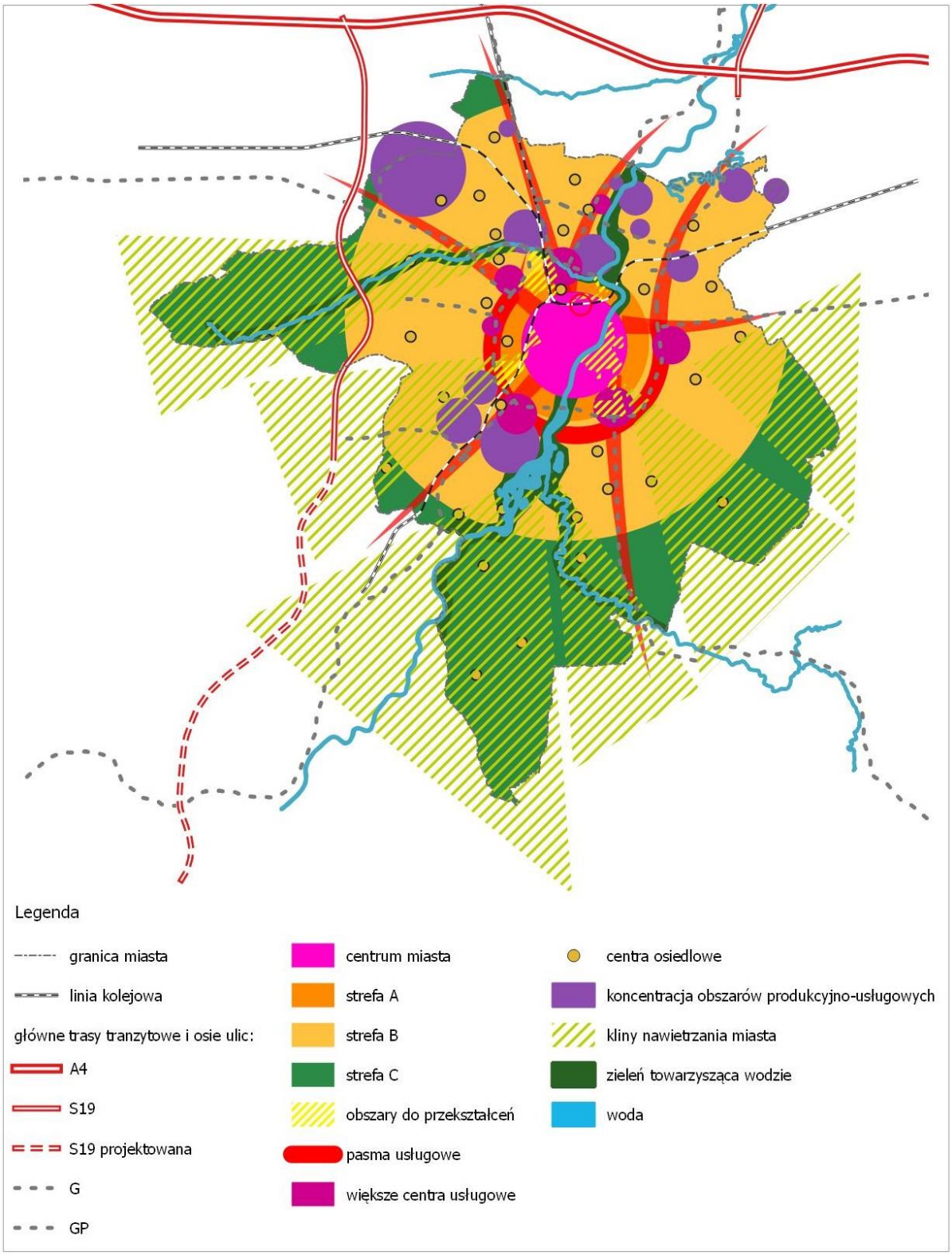

Źródło: opracowanie własne

III.2.1. Strefy urbanistyczne i obszary zagospodarowania

Podstawowymi elementami struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, dla których formułowane są w Studium kierunki zmian i wskaźniki zagospodarowania są **strefy urbanistyczne i obszary zagospodarowania.**

Strefy urbanistyczne: A – śródmiejska , B – miejska i C – ekologiczna obejmują części miasta, dla których ustalono odmienne kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej.

W strefach wydzielono **obszary zagospodarowania,** dla których określono wskaźniki zagospodarowania. Są to obszary**:** wielofunkcyjne, mieszkaniowe, usługowe, produkcyjno-usługowe, kolejowe, obsługi komunikacji, infrastruktury technicznej, górnictwa i wydobycia oraz obszary ekologiczne z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej, obszary ekologiczne z zakazem zabudowy, zieleni urządzonej, lasów i zadrzewień, cmentarzy, ogrodów działkowych i wód powierzchniowych śródlądowych.

Obszary zagospodarowania oznaczone na rysunku Studium są obszarami brutto. Oznacza to, że w ich granicach mogą być lokalizowane różne funkcje: dominujące, uzupełniające i dopuszczone. Obszary mieszkaniowe, usługowe i produkcyjno-usługowe zostały podzielone na typy ze względu na charakter zabudowy, a w szczególności jej wysokość. Dla każdego typu obszaru ustalono wskaźniki zagospodarowania tzn.: maksymalną nadziemną intensywność zabudowy (NI), minimalną powierzchnię terenu biologicznie czynnego (TBC), maksymalną wysokość zabudowy (HZ).

W obszarach zagospodarowania wyznaczono dodatkowo **tereny** o charakterystycznych zasadach zagospodarowania. Są to wskazane na rysunku Studium:

- wybrane tereny zieleni, które obejmują zieleń urządzoną i zieleń naturalną,
- tereny z możliwością lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2,
- tereny z możliwością lokalizacji budynków wysokich lub wysokościowych, o ile spełnione są zasady określone w podrozdziale „Zasady lokalizacji budynków wysokich lub wysokościowych”.

III.2.1.1. Strefa A – śródmiejska

Schemat 63. Strefa A – śródmiejska

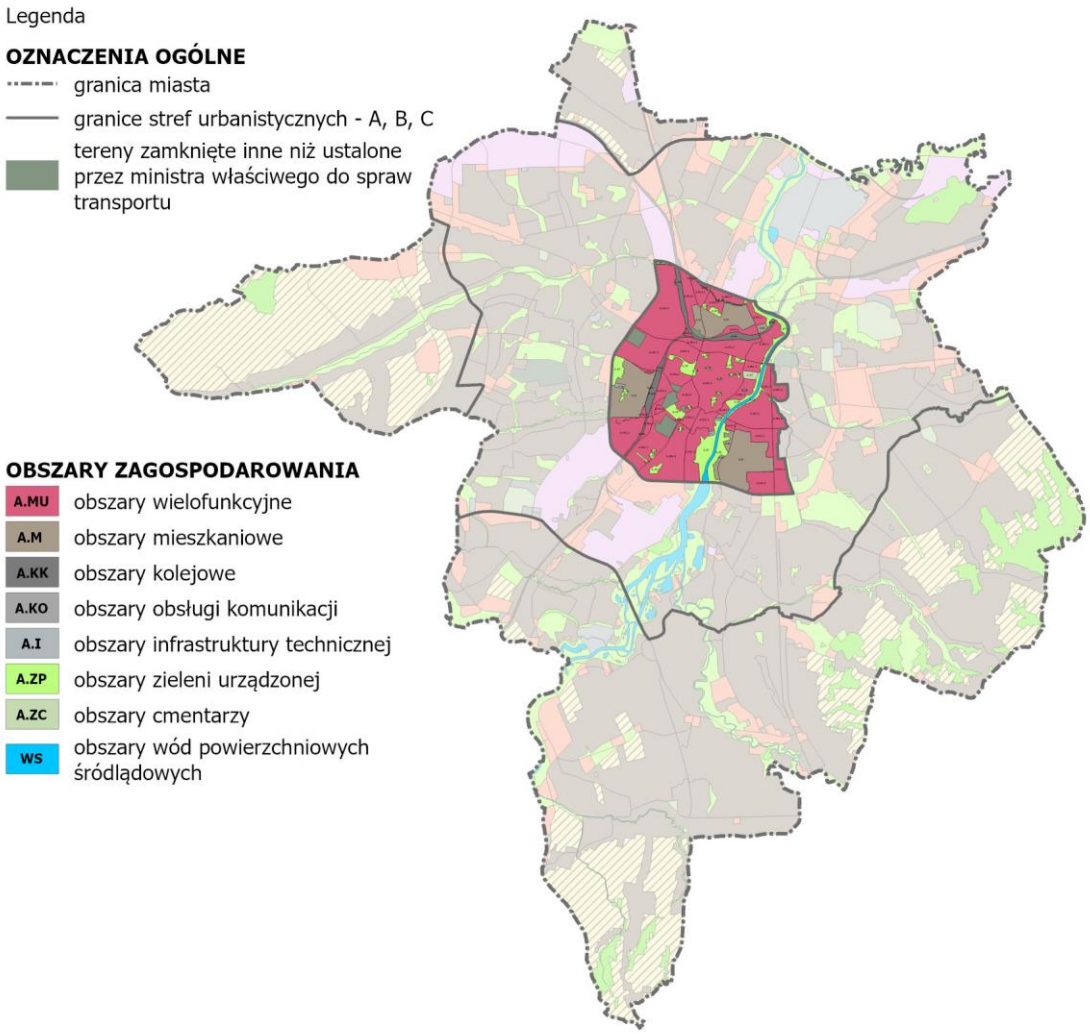

Źródło: opracowanie własne

<u>Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej</u>

Za główny kierunek rozwoju strefy A – śródmiejskiej uznano: kreowanie atrakcyjnego śródmieścia miasta opartego na koncentracji i unikatowości funkcji usługowych (w tym metropolitalnych) oraz wysokim poziomie rozwiązań przestrzennych. Określono kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w zakresie: zabudowy, przestrzeni publicznych, zieleni, infrastruktury technicznej i transportowej.

<u>Kierunki zmian w zakresie zabudowy</u>
W obszarach wielofunkcyjnych – **MU** należy dążyć do:

- uzupełniania zabudowy, z poszanowaniem historycznej skali i kompozycji urbanistycznej;
- ochrony wykształconych, harmonijnie zakomponowanych zespołów zabudowy mieszkaniowej (np. w rejonie ul. Króla Augusta) i uzupełniania ich obiektami o podobnym charakterze i gabarytach;
- zagwarantowania wysokich walorów architektonicznych i urbanistycznych nowej zabudowy;

- wykluczenia dogęszczania osiedli zabudową mieszkaniową, kosztem przestrzeni publicznych w tym terenów zieleni urządzonej;
- poszerzania wachlarza usług ogólnomiejskich i regionalnych;
- uporządkowania przestrzeni poprzez wyeliminowanie kolizji przestrzennych;
- przekształcenia obszarów, w których dominują obiekty produkcyjne, magazynowe, składowe w śródmiejskie obszary wielofunkcyjne, o wysokich walorach urbanistyczno-architektonicznych;
- wykształcenia pierwszej linii zabudowy z „aktywną krawędzią" wzdłuż dróg głównych i zbiorczych;
- harmonijnego kształtowania styków zabudowy o różnych funkcjach lub wysokościach, w oparciu o poszanowanie sąsiedztwa, w tym zabytków, oraz zasad kompozycji urbanistycznej, poprzez m. in.: zachowanie odpowiednich odległości pomiędzy zabudową o różnej skali lub charakterze, wprowadzenie dzielących je przestrzeni np. terenów zielonych, stopniowanie wysokości sąsiadującej ze sobą zabudowy.

W obszarach mieszkaniowych – **M** należy dążyć do:

- utrzymania mieszkalnictwa jako funkcji dominującej w obszarze;
- otwarcia osiedli mieszkaniowych na śródmieście poprzez połączenia pieszo-rowerowe w zieleni urządzonej;
- wzbogacenia oferty osiedlowych centrów usługowych, ze szczególnym uwzględnieniem usług adresowanych do osób starszych (zmiana struktury wiekowej mieszkańców osiedla);
- ochrony wykształconych, harmonijnie zakomponowanych zespołów zabudowy mieszkaniowej (np. na osiedlu Kmity) i uzupełniania ich obiektami o podobnym charakterze i gabarytach;
- wykluczenia dogęszczania osiedli zabudową mieszkaniową, kosztem przestrzeni publicznych w tym terenów zieleni urządzonej;
- poprawy standardów zamieszkiwania (np. poprzez łączenie małych mieszkań);
- poprawy estetyki i stanu technicznego substancji mieszkaniowej;
- harmonijnego kształtowania styków zabudowy o różnych funkcjach lub wysokościach, w oparciu o poszanowanie sąsiedztwa, w tym zabytków, oraz zasad kompozycji urbanistycznej, poprzez m. in.: zachowanie odpowiednich odległości pomiędzy zabudową o różnej skali lub charakterze, wprowadzenie dzielących je przestrzeni np. terenów zielonych, stopniowanie wysokości sąsiadującej ze sobą zabudowy.

<u>Kierunki zmian w zakresie przestrzeni publicznych:</u>

- przekształcenie doliny Wisłoka w najważniejszy w mieście obszar przestrzeni publicznej;
- tworzenie nowych i poprawa jakości istniejących przestrzeni publicznych;
- uzupełnienie przestrzeni publicznych o atrakcyjne dla mieszkańców funkcje towarzyszące;
- łączenie przestrzeni publicznych siecią dróg pieszych i rowerowych w zieleni (kształtowanie miasta małych odległości);
- adaptacja i rewitalizacja śródmiejskich podwórek i dziedzińców, wykorzystanie istniejących zasobów, z zastosowaniem zmiennych w czasie lub wymiennych sposobów użytkowania oraz hybrydowości funkcji.

<u>Kierunki zmian w zakresie zieleni:</u>

- wykorzystanie potencjału terenów zieleni w dolinie Wisłoka, ochrona przed zabudową (z dopuszczeniem obiektów służących wypoczynkowi i rekreacji);
- rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury we wszystkich dostępnych formach (np. parki, zieleńce, skwery, parki kieszonkowe, zielone ściany, zielone dachy, aleje, szpalery drzew i krzewów, zieleń przyuliczna, fontanny, woonerfy, parklety, ogrody deszczowe);
- wykształcenie powiązań terenów zieleni w strefie A – śródmiejskiej z terenami zieleni w strefie B – miejskiej;

- utrzymanie, ochrona i poprawa estetyki istniejących parków, skwerów, bulwarów, cmentarzy, międzyblokowych przestrzeni zielonych itp.;
- rozwój rolnictwa miejskiego pozwalającego na produkcję żywności w niewielkiej skali, w powiązaniu z rekreacją i integracją społeczną na terenach możliwych do takiego zagospodarowania;
- zwiększenie udziału zieleni w przestrzeniach publicznych.

Kierunki zmian w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej:

- preferowanie ruchu pieszego i rowerowego oraz transportu publicznego, w tym kolei aglomeracyjnej;
- wprowadzenie alternatywnego środka transportu publicznego;
- przekształcanie części tradycyjnych ulic w „ulice do mieszkania" (woonerfy);
- połączenie prawobrzeżnej i lewobrzeżnej części miasta nowymi pieszo-rowerowymi przeprawami mostowymi;
- preferowanie parkingów podziemnych lub wielopoziomowych;
- mała retencja;
- modernizacja istniejących systemów infrastruktury technicznej.

Obszary zagospodarowania – wskaźniki zagospodarowania i użytkowania obszarów

W strefie A - śródmiejskiej wyróżnia się następujące **obszary zagospodarowania**:

- obszar wielofunkcyjny A.MU.1,
- obszary wielofunkcyjne A.MU.2,
- obszary mieszkaniowe A.M,
- obszary kolejowe A.KK,
- obszary obsługi komunikacji A.KO,
- obszary infrastruktury technicznej A.I,
- obszary zieleni urządzonej A.ZP,
- obszary cmentarzy A.ZC,
- obszary wód powierzchniowych śródlądowych WS.

W obszarach wielofunkcyjnych i mieszkaniowych, dla wymienionych rodzajów zabudowy, obowiązują wskaźniki określone w tabeli 34. Wskaźniki odnoszą się do powierzchni działki budowlanej (terenu inwestycji). Na pozostałych obszarach nie wprowadza się w Studium ograniczeń w sposobie zagospodarowania i zabudowy.

Tabela 34. Wskaźniki zagospodarowania i użytkowania obszarów w strefie A – śródmiejskiej

S T R E F A A – ŚRÓDMIEJSKA			
RODZAJ ZABUDOWY	**nadziemna intensywność zabudowy***	**powierzchnia terenu biologicznie czynnego***	**wysokość zabudowy***
	max.	**min.**	**max.**
	NI	**TBC[%]**	**HZ [m]**
A.MU.1			
Obszar wielofunkcyjny – historyczne centrum miasta			
zabudowa usługowa (usługi regionalne)	1,0	15	20
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,0	15	20
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	1,25	25	20

zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza	0,5	25	20
zabudowa mieszkaniowa szeregowa	0,75	25	20
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	15	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	1,0	15	20
A.MU.2			
Obszary wielofunkcyjne – rejony koncentracji usług centrotwórczych			
zabudowa usługowa (usługi regionalne)	2,0	15	35
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	2,0	15	35
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	2,0	25	35
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza	0,5	35	11
zabudowa mieszkaniowa szeregowa	0,75	35	11
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	15	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	1,0	15	20
A.M			
Obszary mieszkaniowe – osiedla śródmiejskie			
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	1,8	35	35
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza	0,5	35	11
zabudowa mieszkaniowa szeregowa	0,75	35	11
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	15	20
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,0	15	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,6	10	20

* *W planach miejscowych dopuszcza się ustalenie:*

1) *nadziemnej intensywności zabudowy większej niż określona w tabeli 34:*
   a) *dla zabudowy śródmiejskiej;*
   b) *w terenach z możliwością lokalizowania budynków wysokich lub wysokościowych, wskazanych na rysunku Studium, położonych w granicach strefy A – śródmiejskiej;*
2) *powierzchni terenu biologicznie czynnego mniejszej niż określona w tabeli 34 – dla zabudowy śródmiejskiej;*
3) *wysokości zabudowy większej niż określona w tabeli 34:*
   a) *dla: wież obiektów sakralnych i wież widokowych, obiektów wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków, obiektów infrastruktury technicznej i drogowej;*
   b) *w terenach z możliwością lokalizowania budynków wysokich lub wysokościowych, wskazanych na rysunku Studium.*

Uwaga: dla zabudowy o funkcji mieszanej (np. usługowo-mieszkaniowej) należy przyjąć wskaźniki ustalone dla rodzaju zabudowy, który dominuje na działce budowlanej.

Źródło: opracowanie własne

III.2.1.2. Strefa B – miejska

Schemat 64. Strefa B – miejska

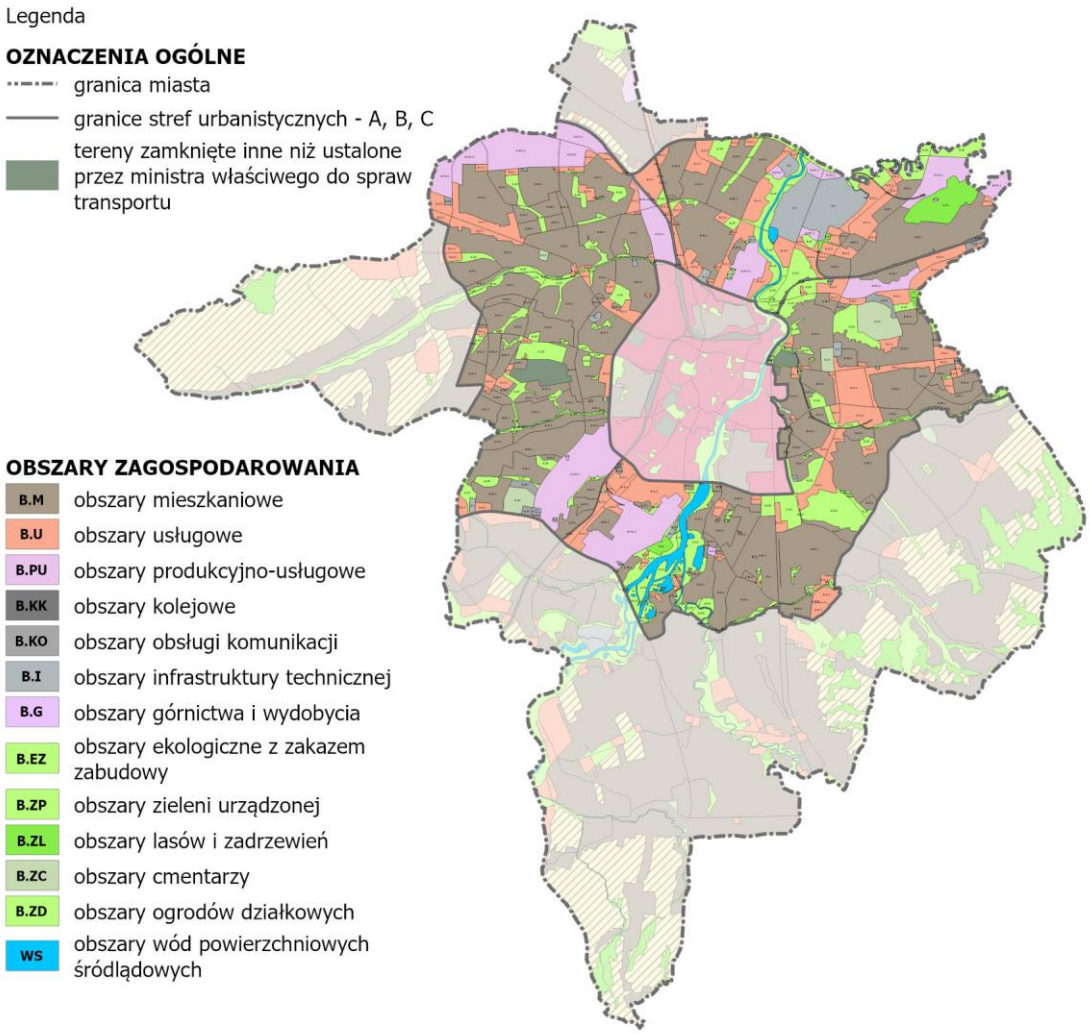

Źródło: opracowanie własne

<u>Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej</u>

Za główny kierunek rozwoju strefy B-miejskiej uznano: **kreowanie zwartego przestrzennie miasta z wielofunkcyjną i intensywną zabudową, zapewniającego wysoką jakość zamieszkiwania oraz miejsca pracy.** Określono kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w zakresie: zabudowy, przestrzeni publicznych, zieleni, infrastruktury technicznej i transportowej.

<u>Kierunki zmian w zakresie zabudowy:</u>
W obszarach mieszkaniowych – **M** należy dążyć do:

- wykluczenia dogęszczania osiedli zabudową mieszkaniową, kosztem przestrzeni publicznych w tym terenów zieleni urządzonej;
- ochrony konsekwentnie zrealizowanych układów urbanistycznych osiedli zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej;
- uwzględnienia pozostałości układów ruralistycznych, jako istotnych elementów krajobrazu, stanowiących o tożsamości Rzeszowa;

- harmonizowania różnorodnych układów zabudowy jednorodzinnej;
- rozwoju przedsiębiorczości o różnorodnym charakterze – tworzenia „gniazd przedsiębiorczości”;
- lokalizowania zabudowy wyższej niż 35 m wyłącznie w miejscach wskazanych w Studium jako „tereny z możliwością lokalizacji budynków wysokich lub wysokościowych”;
- harmonijnego kształtowania styków zabudowy o różnych funkcjach lub wysokościach, w oparciu o poszanowanie sąsiedztwa, w tym substancji zabytkowej, oraz zasad kompozycji urbanistycznej, poprzez m. in.: zachowanie odpowiednich odległości pomiędzy zabudową o różnej skali lub charakterze, wprowadzenie dzielących je przestrzeni np. terenów zielonych, stopniowanie wysokości sąsiadującej ze sobą zabudowy;
- rozwijania istniejących lub tworzenia nowych centrów osiedlowych, jako wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych powiązanych z terenami zieleni urządzonej, pozwalających na identyfikację z miejscem zamieszkania;
- doposażenia w infrastrukturę społeczną: żłobki, przedszkola, szkoły, ośrodki zdrowia itp., uzupełnienia infrastruktury społecznej o usługi adresowane do osób starszych;
- stosowania zieleni izolacyjnej w celu ograniczania uciążliwego sąsiedztwa.

W obszarach usługowych – **U** i produkcyjno-usługowych – **PU** należy dążyć do:

- tworzenia terenów inwestycyjnych, zwartych pod względem funkcjonalno-przestrzennym, z dostępem do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej;
- dbałości o walory architektoniczne zabudowy;
- harmonijnego kształtowania styków zabudowy o różnych funkcjach lub wysokościach, w oparciu o poszanowanie sąsiedztwa, w tym substancji zabytkowej, oraz zasad kompozycji urbanistycznej, poprzez m. in.: zachowanie odpowiednich odległości pomiędzy zabudową o różnej skali lub charakterze, wprowadzenie dzielących je przestrzeni np. terenów zielonych, stopniowanie wysokości sąsiadującej ze sobą zabudowy;
- kształtowania nowych połączeń z miejskim układem dróg rowerowych;
- stosowania zieleni izolacyjnej w celu ograniczania uciążliwego sąsiedztwa.

<u>Kierunki zmian w zakresie przestrzeni publicznych:</u>

- przekształcenie doliny Wisłoka w najważniejszy w mieście obszar przestrzeni publicznej;
- tworzenie nowych i poprawa jakości (rehabilitacja) istniejących przestrzeni publicznych o charakterze ogólnomiejskim;
- kreowanie publicznych przestrzeni lokalnych (centra osiedlowe) oraz ich powiązanie wewnątrzosiedlowe i pomiędzy osiedlami;
- uzupełnienie przestrzeni publicznych o atrakcyjne dla mieszkańców funkcje towarzyszące,
- łączenie przestrzeni publicznych siecią dróg pieszych i rowerowych w zieleni (kształtowanie miasta małych odległości);
- poprawa jakości użytkowania ciągów transportowych przez pieszych i rowerzystów, wprowadzenie zieleni, punktów charakterystycznych, miejsc węzłowych z elementami usług stałych i mobilnych.

<u>Kierunki zmian w zakresie zieleni:</u>

- wykorzystanie potencjału terenów zieleni w dolinie Wisłoka, ochrona przed zabudową (z dopuszczeniem obiektów służących wypoczynkowi i rekreacji);
- rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, ze szczególnym uwzględnieniem takich form jak: parki, łąki kwietne, zieleń przyuliczna, zbiorniki wodne, ciągi piesze wzdłuż cieków wodnych;
- wykształcenie powiązań terenów zieleni w strefie B-miejskiej z terenami zieleni w strefie A – śródmiejskiej;
  utrzymanie, ochrona i poprawa estetyki istniejących parków, skwerów, bulwarów, cmentarzy, międzyblokowych przestrzeni zielonych itp.;

- wykorzystanie gruntów leśnych dla aktywności fizycznej i wypoczynku na świeżym powietrzu, w zakresie określonym w ustawie o lasach;
- oparcie sytemu zieleni miejskiej na powiązaniu większych skupisk zieleni zieleńcami pasmowymi, bulwarami, alejami, ciągami pieszo-rowerowymi w zieleni;
- rozwój rolnictwa miejskiego pozwalającego na produkcję żywności w niewielkiej skali, w powiązaniu z rekreacją i integracją społeczną na terenach możliwych do takiego zagospodarowania;
- zachowanie maksymalnie szerokiej, naturalnej obudowy biologicznej cieków wodnych.

Kierunki zmian w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej:

- preferowanie ruchu pieszego i rowerowego oraz transportu publicznego, w tym kolei aglomeracyjnej;
- tworzenie nowych przystanków kolejowych;
- wprowadzenie alternatywnego środka transportu publicznego;
- domknięcie promienisto-koncentrycznego układu drogowego miasta nowymi arteriami komunikacyjnymi;
- tworzenie parkingów strategicznych;
- mała i duża retencja;
- rozwój istniejących systemów infrastruktury technicznej.

Obszary zagospodarowania – wskaźniki zagospodarowania i użytkowania obszarów

W strefie B wyróżnia się następujące **obszary zagospodarowania**:

- obszary mieszkaniowe B.M.1,
- obszary mieszkaniowe B.M.2,
- obszary mieszkaniowe B.M.3,
- obszary mieszkaniowe B.M.4
- obszary usługowe B.U.1,
- obszary usługowe B.U.2,
- obszary produkcyjno-usługowe B.PU.1,
- obszary produkcyjno-usługowe B.PU.2,
- obszary kolejowe B.KK,
- obszary obsługi komunikacji B.KO,
- obszary infrastruktury technicznej B.I,
- obszary górnictwa i wydobycia B.G,
- obszary zieleni urządzonej B.ZP,
- obszary ekologiczne z zakazem zabudowy B.EZ
- obszary lasów i zadrzewień B.ZL,
- obszary cmentarzy B.ZC,
- obszary ogrodów działkowych B.ZD,
- obszary wód powierzchniowych śródlądowych WS.

W obszarach mieszkaniowych, usługowych i produkcyjno-usługowych dla wymienionych rodzajów zabudowy, obowiązują wskaźniki określone w tabeli 35. Wskaźniki odnoszą się do powierzchni działki budowlanej (terenu inwestycji).Na pozostałych obszarach nie wprowadza się w Studium ograniczeń w sposobie zagospodarowania i zabudowy.

Tabela 35. Wskaźniki zagospodarowania i użytkowania obszarów w strefie B – miejskiej

S T R E F A B – MIEJSKA			
RODZAJ ZABUDOWY	**nadziemna intensywność zabudowy**	**powierzchnia terenu biologicznie czynnego**	**wysokość zabudowy***
	max.	**min.**	**max.**
	NI	**TBC [%]**	**HZ [m]**
B.M.1			
Obszary mieszkaniowe z zabudową jednorodzinną			
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza	0,5	45	11
zabudowa mieszkaniowa szeregowa	0,75	45	11
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	0,9	20	20
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	0,9	20	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,3	20	11
B.M.2			
Obszary mieszkaniowe z zabudową jednorodzinną i zabudową wielorodzinną o wysokości nie większej niż 14 m			
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	0,85	40	14
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza	0,5	45	11
zabudowa mieszkaniowa szeregowa	0,75	45	11
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	0,9	20	20
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	0,9	20	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,3	20	11
B.M.3			
Obszary mieszkaniowe z zabudową jednorodzinną i zabudową wielorodzinną o wysokości nie większej niż 20 m			
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	1,25	40	20
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza	0,5	45	11
zabudowa mieszkaniowa szeregowa	0,75	45	11
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	15	20
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,0	15	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,6	15	20
B.M.4			
Obszary mieszkaniowe z zabudową jednorodzinną i zabudową wielorodzinną o wysokości nie większej niż 35 m			
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	2,0	40	35
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza	0,5	45	11
zabudowa mieszkaniowa szeregowa	0,75	45	11
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	15	20
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,0	15	20

zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,6	15	20
B.U.1			
Obszary usługowe z zabudową usługową o wysokości nie większej niż 20 m			
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,0	15	20
zabudowa usługowa (usługi regionalne)	1,0	15	20
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	15	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,6	15	20
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	1,8	40	20
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza	0,5	45	11
zabudowa mieszkaniowa szeregowa	0,75	45	11
B.U.2			
Obszary usługowe z zabudową o wysokości nie większej niż 35 m			
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	2,0	15	35
zabudowa usługowa (usługi regionalne)	2,0	15	35
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	0,9	15	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,9	15	20
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	1,8	40	35
B.PU.1			
Obszary produkcyjno-usługowe z zabudową o wysokości nie większej niż 20 m			
zabudowa produkcyjna (produkcja 2)	1,0	10	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	1,0	10	20
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,0	10	20
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	10	20
B.PU.2			
Obszary produkcyjno-usługowe z zabudową o wysokości nie większej niż 35 m			
zabudowa produkcyjna (produkcja 2)	1,2	10	35
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	1,2	10	35
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,1	10	35
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,1	10	35

**W planach miejscowych dopuszcza się ustalenie wysokości zabudowy większej niż określona w tabeli 35:*

- *dla: wież obiektów sakralnych i wież widokowych, obiektów wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków, obiektów infrastruktury technicznej i drogowej.*
- *w terenach z możliwością lokalizowania budynków wysokich lub wysokościowych, wskazanych na rysunku Studium.*

Uwaga: dla zabudowy o funkcji mieszanej (np. usługowo-mieszkaniowej) należy przyjąć wskaźniki ustalone dla rodzaju zabudowy, który dominuje na działce budowlanej.

Źródło: opracowanie własne

III.2.1.3. Strefa C – ekologiczna

Schemat 65. Strefa C – ekologiczna

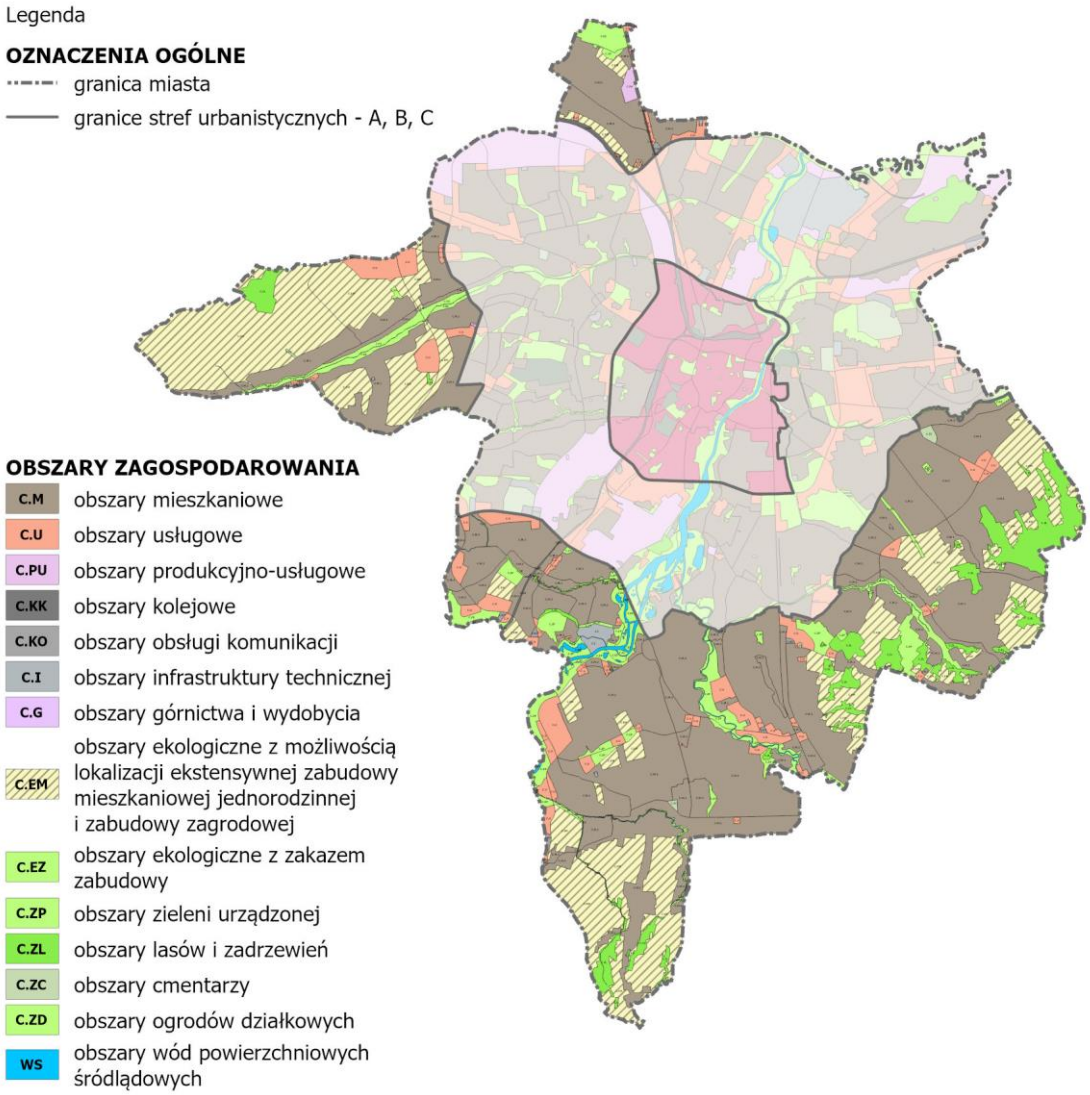

Źródło: opracowanie własne

<u>Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej</u>

Za główny kierunek rozwoju strefy C – ekologicznej uznano: **integrację terenów wiejskich przyłączonych do Rzeszowa ze strukturą funkcjonalno-przestrzenną miasta, poszanowanie walorów przyrodniczych i utrzymanie ekstensywnego charakteru zabudowy**. Określono kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w zakresie: zabudowy, przestrzeni publicznych, zieleni, infrastruktury technicznej i transportowej.

<u>Kierunki zmian w zakresie zabudowy</u>
W obszarach mieszkaniowych – **M** należy dążyć do:

- wykluczenie zabudowy mieszkaniowej szeregowej, w części strefy o wysokich walorach krajobrazowych;
- podporządkowania nowej zabudowy, istniejącej, w tym zabytkowej, kompozycji przestrzennej;

- ochrony pozostałości układów ruralistycznych, jako istotnych elementów krajobrazu, stanowiących o tożsamości Rzeszowa;
- harmonizowania różnorodnych układów zabudowy jednorodzinnej;
- rozwoju przedsiębiorczości o różnorodnym charakterze – tworzenie „gniazd przedsiębiorczości";
- rozwijania istniejących lub tworzenia nowych centrów osiedlowych, jako wielofunkcyjnych form przestrzeni publicznych powiązanych z terenami zieleni urządzonej, pozwalających na identyfikację z miejscem zamieszkania;
- wyposażenia w infrastrukturę społeczną: żłobki, przedszkola, szkoły, ośrodki zdrowia, domy kultury, domy opieki dla osób starszych itp.;
- wyposażenia w tereny ogólnodostępnej zieleni: półprywatnej i publicznej.

W obszarach usługowych – **U** i produkcyjno-usługowych – **PU** należy dążyć do:

- tworzenia terenów inwestycyjnych, zwartych pod względem funkcjonalno-przestrzennym, z dostępem do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej;
- dbałości o walory architektoniczne zabudowy;
- harmonijnego kształtowania styków zabudowy o różnych funkcjach lub wysokościach, w oparciu o poszanowanie sąsiedztwa, w tym substancji zabytkowej, oraz zasad kompozycji urbanistycznej, poprzez m. in.: zachowanie odpowiednich odległości pomiędzy zabudową o różnej skali lub charakterze, wprowadzenie dzielących je przestrzeni np. terenów zielonych, stopniowanie wysokości sąsiadującej ze sobą zabudowy;
- kształtowania nowych połączeń z miejskim układem dróg rowerowych;
- stosowania zieleni izolacyjnej w celu ograniczania uciążliwego sąsiedztwa.

W obszarach ekologicznych z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej – **EM** należy dążyć do:

- utrzymania ekologicznego charakteru strefy poprzez dopuszczenie wyłącznie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej i zabudowy zagrodowej, jedno lub dwukondygnacyjnej, lokalizowanej na dużych działkach;
- wykorzystania potencjału przyrodniczego dla lokalizacji usług czasu wolnego;
- uwzględnienia w sposobie zagospodarowania, terenów o niekorzystnych warunkach fizjograficznych, takich jak: obszary naturalnych zagrożeń geologicznych, terenów o spadkach powyżej 20%, dolin nieckowatych czy bezpośredniego sąsiedztwa lasów.

<u>Kierunki zmian w zakresie przestrzeni publicznych:</u>

- przekształcenie doliny Wisłoka w najważniejszy w mieście obszar przestrzeni publicznej;
- kreowanie publicznych przestrzeni lokalnych (centra osiedlowe) oraz ich powiązanie wewnątrzosiedlowe i pomiędzy osiedlami;
- łączenie przestrzeni publicznych siecią dróg pieszych i rowerowych w zieleni;
- poprawa jakości użytkowania ciągów transportowych przez pieszych i rowerzystów, wprowadzenie zieleni, punktów charakterystycznych, miejsc węzłowych z elementami usług stałych i mobilnych;
- stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych na osiedlach: Zalesie, Matysówka, Biała, Budziwój.

<u>Kierunki zmian w zakresie zieleni:</u>

- wykorzystanie potencjału terenów zieleni w dolinie Wisłoka, ochrona przed zabudową (z dopuszczeniem obiektów służących wypoczynkowi i rekreacji);
- rozwój wielkopowierzchniowych form zieleni urządzonej ze szczególnym uwzględnieniem: ogrodów (np. zoologicznych, dydaktycznych, sensorycznych, botanicznych, terapeutycznych), ogrodów działkowych, zbiorników i cieków wodnych z naturalną obudową, ciągów pieszo-rowerowych w zieleni, miejsc piknikowych;
- zachowanie walorów krajobrazowych;

- wykorzystanie potencjału przyrodniczego strefy dla rozwoju usług czasu wolnego;
- rozwój rolnictwa na gruntach rolnych wysokich klas;
- ochrona wartościowych kompleksów zieleni – lasów i zadrzewień;
- zachowanie maksymalnie dużej naturalnej obudowy biologicznej cieków wodnych;
- utrzymanie funkcji produkcyjnej lasów, z jednoczesnym ich udostępnieniem dla rekreacji i wypoczynku mieszkańców.

Kierunki zmian w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej:

- domknięcie promienisto-koncentrycznego układu drogowego miasta nowymi arteriami komunikacyjnymi;
- poprawa dostępności do transportu publicznego;
- wprowadzenie alternatywnego środka transportu publicznego;
- mała i duża retencja;
- rozwój istniejących systemów infrastruktury technicznej.

Obszary zagospodarowania – wskaźniki zagospodarowania i użytkowania obszarów

W strefie C wyróżnia się następujące **obszary zagospodarowania:**

- obszary mieszkaniowe C.M.1,
- obszary mieszkaniowe C.M.2,
- obszary usługowe C.U,
- obszary produkcyjno-usługowe C.PU,
- obszary kolejowe C.KK,
- obszary obsługi komunikacji C.KO,
- obszary infrastruktury technicznej C.I,
- obszary górnictwa i wydobycia C.G,
- obszary ekologiczne z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej C.EM,
- obszary ekologiczne z zakazem zabudowy C.EZ,
- obszary zieleni urządzonej C.ZP,
- obszary lasów i zadrzewień C.ZL,
- obszary cmentarzy C.ZC,
- obszary ogrodów działkowych C.ZD,
- obszary wód powierzchniowych śródlądowych WS.

W obszarach mieszkaniowych, usługowych, produkcyjno-usługowych i ekologicznych obowiązują dla wymienionych rodzajów zabudowy wskaźniki określone w tabeli 36. Wskaźniki odnoszą się do powierzchni działki budowlanej (terenu inwestycji).

Tabela 36. Wskaźniki zagospodarowania i użytkowania obszarów w strefie C – ekologicznej

S T R E F A C – EKOLOGICZNA			
RODZAJ ZABUDOWY	**nadziemna intensywność zabudowy**	**powierzchnia terenu biologicznie czynnego**	**wysokość zabudowy***
	max.	**min.**	**max.**
	NI	**TBC [%]**	**HZ [m]**
C.M.1			
Obszary mieszkaniowe z zabudową jednorodzinną wolnostojącą i bliźniaczą oraz zabudową zagrodową			
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza oraz zagrodowa	0,4	50	11
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	25	20
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,0	25	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,6	25	11
C.M.2			
Obszary mieszkaniowe z zabudową jednorodzinną i zabudową zagrodową oraz zabudową wielorodzinną o wysokości nie większej niż 11 m			
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	0,6	50	11
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza oraz zagrodowa	0,4	50	11
zabudowa mieszkaniowa szeregowa	0,6	50	11
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	25	20
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,0	25	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,6	25	11
C.EM			
Obszary ekologiczne z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej			
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca	0,2	85	9
zabudowa zagrodowa	0,4	80	9
zabudowa związana z usługami czasu wolnego	0,1	90	9
C.U			
Obszary usługowe z zabudową usługową o wysokości nie większej niż 20 m			
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	1,0	25	20
zabudowa usługowa (usługi regionalne)	1,0	25	20
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	1,0	25	20
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,6	25	11
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza	0,4	50	11

C.PU			
Obszary produkcyjno-usługowe z zabudową o wysokości nie większej niż 11 m			
zabudowa produkcyjna (produkcja 2)	0,6	15	11
zabudowa produkcyjna (produkcja 1)	0,6	15	11
zabudowa usługowa (usługi ogólnomiejskie)	0,6	20	11
zabudowa usługowa (usługi podstawowe)	0,6	20	11
**W planach miejscowych dopuszcza się ustalenie wysokości zabudowy większej niż określona w tabeli 36 dla: wież obiektów sakralnych i wież widokowych, obiektów wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków, obiektów infrastruktury technicznej i drogowej.* *Uwaga: dla zabudowy o funkcji mieszanej (np. usługowo-mieszkaniowej) należy przyjąć wskaźniki ustalone dla rodzaju zabudowy, który dominuje na działce budowlanej.*			

Źródło: opracowanie własne

III.2.1.4. Funkcje w obszarach zagospodarowania

Rodzaje funkcji

- obszary wielofunkcyjne – **MU**:
  - dominująca: usługi regionalne, usługi ogólnomiejskie, mieszkalnictwo,
  - uzupełniająca: usługi podstawowe, zieleń urządzona, infrastruktura techniczna i transportowa, obsługa komunikacji,
  - dopuszczona: produkcja 1, wody powierzchniowe śródlądowe;
- obszary mieszkaniowe – **M**:
  - dominująca: mieszkalnictwo,
  - uzupełniająca: usługi podstawowe, produkcja 1, zieleń urządzona, infrastruktura techniczna i transportowa,
  - dopuszczona: usługi ogólnomiejskie, wody powierzchniowe śródlądowe;
- obszary usługowe – **U**:
  - dominująca: usługi ogólnomiejskie, usługi regionalne,
  - uzupełniająca: usługi podstawowe, produkcja 1, zieleń urządzona, infrastruktura techniczna i transportowa,
  - dopuszczona: mieszkalnictwo, wody powierzchniowe śródlądowe;
- obszary produkcyjno-usługowe – **PU**:
  - dominująca: produkcja 2, produkcja 1, usługi ogólnomiejskie,
  - uzupełniająca: infrastruktura techniczna i transportowa, usługi techniczne;
  - dopuszczona: zieleń urządzona, usługi podstawowe, wody powierzchniowe śródlądowe;
- obszary kolejowe – **KK**:
  - dominująca: komunikacja kolejowa,
  - uzupełniająca: brak,
  - dopuszczona: infrastruktura techniczna i transportowa;
- obszary obsługi komunikacji – **KO**:
  - dominująca: obsługa komunikacji,
  - uzupełniająca: zieleń urządzona,
  - dopuszczona: usługi ogólnomiejskie, infrastruktura techniczna i transportowa;
- obszary infrastruktury technicznej – **I**:
  - dominująca: usługi techniczne,

    - uzupełniająca: produkcja 2, zieleń urządzona,
    - dopuszczona: infrastruktura techniczna i transportowa;
- obszary górnictwa i wydobycia – **G**:
    - dominująca: górnictwo i wydobycie,
    - uzupełniająca: brak,
    - dopuszczona: zieleń urządzona, infrastruktura techniczna i transportowa;
- obszary ekologiczne z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej – **EM**:
    - dominująca: rolnictwo,
    - uzupełniająca: mieszkalnictwo, usługi czasu wolnego, ogrodnictwo działkowe, zieleń urządzona, zieleń naturalna,
    - dopuszczona: lasy, infrastruktura techniczna i transportowa, górnictwo i wydobycie, wody powierzchniowe śródlądowe;
- obszary ekologiczne z zakazem zabudowy – **EZ**:
    - dominująca: zieleń naturalna,
    - uzupełniająca: zieleń urządzona, wody powierzchniowe śródlądowe,
    - dopuszczona: infrastruktura techniczna i transportowa, lasy;
- obszary zieleni urządzonej – **ZP**:
    - dominująca: zieleń urządzona,
    - uzupełniająca: wody powierzchniowe śródlądowe, lasy,
    - dopuszczona: infrastruktura techniczna i transportowa;
- obszary lasów i zadrzewień – **ZL**:
    - dominująca: lasy,
    - uzupełniająca: rolnictwo,
    - dopuszczona: infrastruktura techniczna i transportowa, wody powierzchniowe śródlądowe;
- obszary cmentarzy – **ZC**:
    - dominująca: cmentarnictwo,
    - uzupełniająca: zieleń urządzona,
    - dopuszczona: infrastruktura techniczna i transportowa;
- obszary ogrodów działkowych – **ZD**:
    - dominująca: ogrodnictwo działkowe,
    - uzupełniająca: wody powierzchniowe śródlądowe,
    - dopuszczona: infrastruktura techniczna i transportowa;
- obszary wód – **WS**:
    - dominująca: wody powierzchniowe śródlądowe,
    - uzupełniająca: zieleń urządzona,
    - dopuszczona: infrastruktura techniczna i transportowa.

<u>Charakterystyka funkcji</u>

Dla każdego z obszarów zagospodarowania, określono funkcje: dominujące, uzupełniające i dopuszczone.

Funkcja dominująca to taka, która przeważa na danym obszarze i stanowi o charakterze jego zagospodarowania.

Funkcja uzupełniająca to taka, która towarzyszy funkcji dominującej, uzupełnia ją i wzbogaca; nie jest kolizyjna w stosunku do funkcji dominującej.

Funkcja dopuszczona to taka, która może występować na obszarze incydentalnie, w związku z lokalnymi potrzebami lub istniejącym sposobem zagospodarowania terenu.

Wyróżniono następujące funkcje, które określają sposób użytkowania i zagospodarowania terenów:

- **mieszkalnictwo**, które obejmuje zabudowę mieszkaniową i zabudowę zagrodową,
- **usługi podstawowe**, które obejmują usługi świadczone mieszkańcom na szczeblu osiedlowym, w tym w szczególności usługi: handlu detalicznego, rzemieślnicze (np. usługi krawieckie, obuwnicze i kaletnicze, fryzjerskie, kosmetyczne, naprawcze, złotnicze, stacje obsługi pojazdów) za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zdrowia i pomocy społecznej (np. apteki, ośrodki zdrowia, żłobki, domy seniora, domy dziennego pobytu), nauki i edukacji (np. przedszkola, szkoły podstawowe), sportu i rekreacji (np. pływalnie), kultury i rozrywki (np. osiedlowe domy kultury, biblioteki), kultu religijnego (np. kościoły), bezpieczeństwa i porządku publicznego (np. posterunki policji, remizy OSP), administracji publicznej (np. punkty obsługi mieszkańców), pocztowe, finansowe (np. placówki banków), gastronomii (np. bary, pizzerie, cukiernie), związane z zamieszkaniem zbiorowym (np. plebanie),
- **usługi** (ponadpodstawowe) **ogólnomiejskie**, które obejmują usługi niezaliczone do kategorii usług podstawowych, w tym w szczególności usługi: handlu detalicznego i hurtowego, rzemieślnicze za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, turystyki (np. biura podróży), zdrowia i pomocy społecznej (np. przychodnie specjalistyczne, szpitale, domy pomocy społecznej), nauki i edukacji (np. szkolnictwo średnie i zawodowe, biblioteki), sportu i rekreacji (np. hale sportowe, korty, pływalnie), kultury i rozrywki (np. kina), bezpieczeństwa i porządku publicznego (np. komendy: straży pożarnej, policji), administracji publicznej (np. urzędy miejskie), finansowe (np. banki, placówki ubezpieczeniowe), pocztowe, biurowe (np. pracownie projektowe, biura nieruchomości, agencje reklamowe), gastronomii (np. restauracje, domy weselne), związane z zamieszkaniem zbiorowym (np. internaty, domy studenckie, motele, hostele, pensjonaty, domy zakonne, domy dziecka),
- **usługi** (ponadpodstawowe) **regionalne**, które obejmują wyspecjalizowane usługi, w tym w szczególności usługi: handlu wielkopowierzchniowego (np. galerie handlowe, hale wystawienniczo-targowe), turystyki, zdrowia i pomocy społecznej (np. kliniki, szpitale specjalistyczne), nauki i edukacji (np. szkolnictwo wyższe), sportu i rekreacji (np. hale widowiskowo-sportowe, stadiony, aquaparki), kultury i rozrywki (np. teatry, galerie sztuki, filharmonie, teatry muzyczne, opery, muzea), kultu religijnego (np. katedry), bezpieczeństwa i porządku publicznego (np. zakłady penitencjarne), administracji publicznej (np. sądy, jednostki administracji szczebla ponadlokalnego), biurowe (np. consulting, reklama, public relations, zaplecze kongresowe i konferencyjne), hotele,
- **produkcja 1**, która obejmuje produkcję niezaliczoną do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,
- **produkcja 2**, która obejmuje: produkcję, składy, bazy, magazyny,
- **komunikacja kolejowa**, która obejmuje zagospodarowanie obszarów, o którym mowa w art. 4 pkt 8 Ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym,
- **obsługa komunikacji**, która obejmuje w szczególności: parkingi, garaże, pętle i zajezdnie transportu publicznego, zintegrowane węzły przesiadkowe, dworce kolejowe, dworce autobusowe, lądowiska, przystanie i mariny,
- **usługi techniczne**, które obejmują w szczególności: ujęcia i zakłady uzdatniania wody, zbiorniki rezerwowe wody pitnej, oczyszczalnie ścieków, elektrociepłownie, składowiska i spalarnie odpadów, główne punkty zasilania w energię elektryczną, instalacje wytwarzające energię z odnawialnych źródeł,
- **górnictwo i wydobycie**, które obejmują górnictwo, wydobycie oraz składowanie kopalin,
- **zieleń urządzona,** przez którą należy rozumieć:
    - zieleń elementarną, która obejmuje zieleń o funkcji wypoczynkowej znajdującą się w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy, w szczególności: zieleńce, skwery, ogrody kieszonkowe, place zabaw w zieleni itp.,

- zieleń osiedlową, która obejmuje zieleń o funkcji wypoczynkowej dostępną dla wspólnot osiedlowych, w szczególności: parki, ogrody, zieleńce, skwery itp.
- zieleń ogólnomiejską, która obejmuje zieleń o funkcji wypoczynkowej służącą wszystkim mieszkańcom miasta, w szczególności: parki, ogrody, bulwary itp.,
- zieleń o funkcji sportowo-rekreacyjnej, związaną z aktywnością fizyczną na świeżym powietrzu, która obejmuje otwarte obiekty sportowe (np. boiska i stadiony osiedlowe, korty tenisowe itp.) z niezbędnym zapleczem oraz infrastrukturą techniczną i transportową,
- zieleń o funkcji izolacyjnej, która obejmuje w szczególności: zieleń towarzyszącą ciągom komunikacyjnym oraz stykom zabudowy o różnych funkcjach lub wysokościach,

- **zieleń naturalna,** która obejmuje zieleń nieurządzoną, w szczególności zieleń stanowiącą obudowę biologiczną cieków wodnych,
- **rolnictwo**, które obejmuje w szczególności: uprawy polowe, ogrodnicze i sadownicze, zadrzewienia oraz chów i hodowlę zwierząt,
- **ogrodnictwo działkowe,** które obejmuje działalność określoną w ustawie o rodzinnych ogrodach działkowych,
- **usługi czasu wolnego,** które obejmują usługi związane z wypoczynkiem na świeżym powietrzu (np. zwierzyńce, stadniny koni, korty, boiska, paintball, cross rowerowy itp.) wraz z zielenią, niezbędnym zapleczem oraz infrastrukturą techniczną i transportową,
- **lasy,** które obejmują: grunty leśne, w tym grunty udostępnione dla aktywności fizycznej i wypoczynku na świeżym powietrzu w zakresie określonym w ustawie o lasach oraz położone w ich bezpośrednim sąsiedztwie grunty zadrzewione, wskazane do powiększenia zasobów leśnych,
- **cmentarnictwo,** które obejmuje wszystkie rodzaje nekropolii, w szczególności: komunalne, parafialne, wojenne,
- **wody powierzchniowe śródlądowe**, które obejmują naturalne i sztuczne: cieki i zbiorniki wodne,
- **infrastruktura techniczna i transportowa,** która obejmuje w szczególności: obiekty i urządzenia związane z infrastruktura techniczną: elektroenergetyczną, gazowniczą, wodociągową, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, budowle przeciwpowodziowe, drogi publiczne klas lokalnych i dojazdowych, drogi wewnętrzne, ciągi piesze, drogi rowerowe, place, parkingi.

III.2.2. Rejony o wyjątkowym potencjale

III.2.2.1. Centra osiedlowe

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta wskazane zostały rejony koncentracji usług na poziomie co najmniej podstawowym, umożliwiające mieszkańcom kontakty społeczne i identyfikację przestrzenną, nazwane centrami osiedlowymi. Powinny być one usytuowane w takim miejscu, aby miała do niego dostęp jak największa liczba mieszkańców. Dobremu funkcjonowaniu lokalnego centrum sprzyja obecność transportu publicznego i znaczny udział ukształtowanych przestrzeni publicznych, w tym ogólnodostępnej zieleni. Centra osiedlowe są bliższe człowiekowi niż centrum miasta, w którym przebywa on zazwyczaj okazjonalnie. Dobrze funkcjonujące centrum osiedlowe powinno charakteryzować się: wielofunkcyjnością (z możliwością wymienności funkcji w zależności od pory dnia lub roku), ofertą dla różnych grup wiekowych, ciekawą formą urbanistyczną. W Studium wskazano ukształtowane centra istniejące, centra słabo wykształcone z potencjałem rozwojowym oraz projektowane nowe rejony koncentracji usług.

III.2.2.2. Rejon zabudowy śródmiejskiej

Zdelimitowane na potrzeby Studium śródmieście poddano szczegółowej analizie i wyodrębniono w nim „zgrupowanie intensywnej zabudowy na obszarze śródmieścia" tzn. rejon „zabudowy śródmiejskiej", o której mowa w § 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia

Schemat 66. Zabudowa śródmiejska

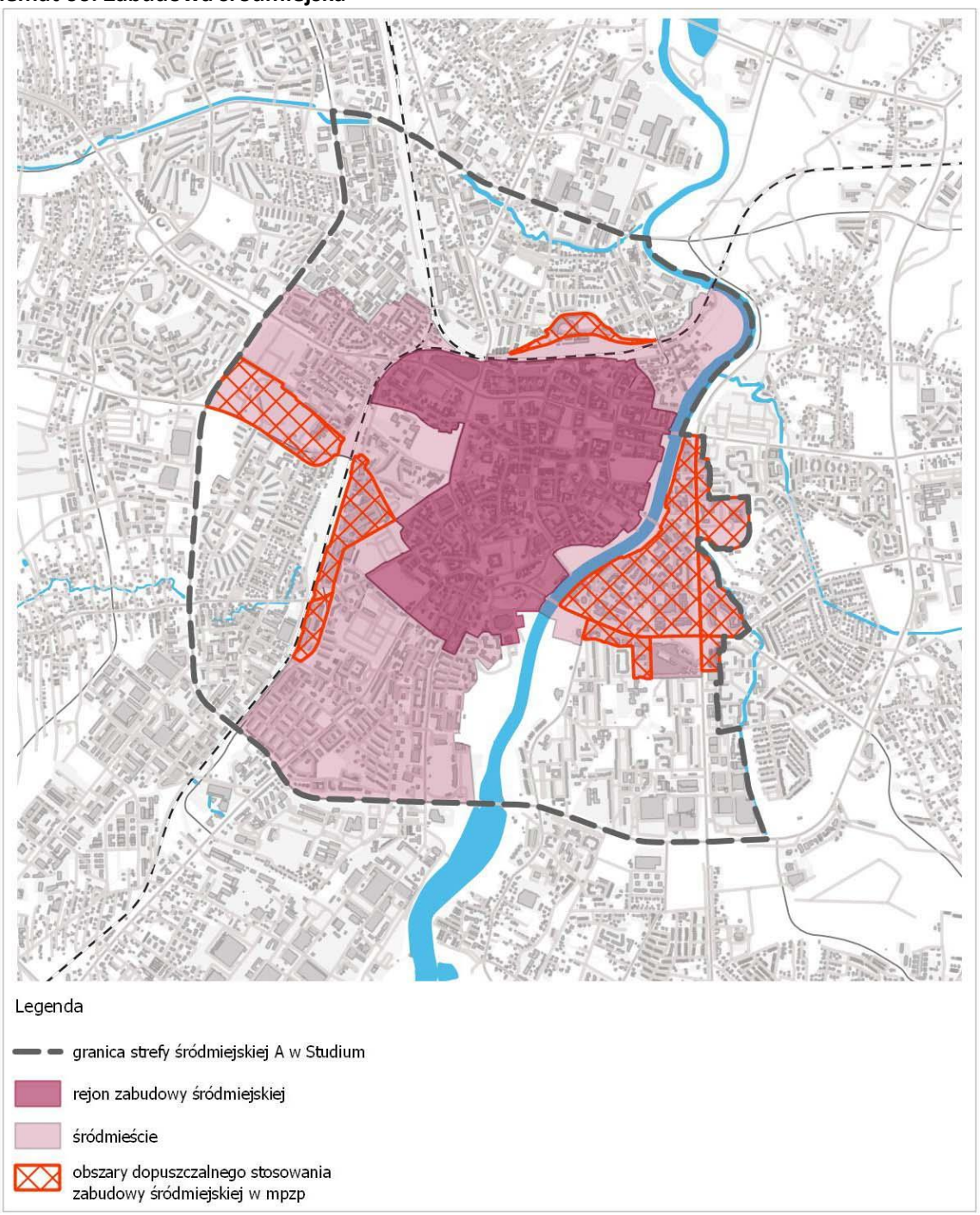

Źródło: opracowanie własne

12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Oznacza to, że dla obiektów realizowanych w rejonie zabudowy śródmiejskiej, wskazanym w Studium, obowiązują zmniejszone wymagania jeżeli chodzi o nasłonecznienie, przesłanianie czy dopuszczalny poziom hałasu.

Ponadto, w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość wskazania „zgrupowania intensywnej zabudowy na obszarze śródmieścia" tzn. „zabudowy śródmiejskiej" w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, pod warunkiem, że obszar objęty planem położony jest w granicach wskazanego w Studium śródmieścia oraz wymaga przekształceń (patrz: obszary wymagające przekształceń podrozdz. I.2.3.1).

III.2.3. Obszary szczególnych działań

III.2.3.1. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

W Rzeszowie brak jest obszarów wymagających rekultywacji. Nie wyznacza się również obszarów wymagających rehabilitacji. Wskazuje się natomiast obszary wymagające remediacji oraz obszary wymagające przekształceń.

Obszary wymagające remediacji

W granicach miasta występują trzy obszary wymagające remediacji. Są to obszary wpisane do rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi (prowadzonego przez GDOŚ):

- obszar przy ul. K. Ujejskiego, obejmujący działki o nr ewid. 51/5, 51/2 i 51/7 obr. 207 – obszar w trakcie remediacji;
- obszar przy ul. Hetmańskiej, obejmujący działki o nr ewid. 354, 347/11, 347/12, 347/13 i 347/14 obr. 211 – obszar w trakcie remediacji;
- obszar przy ul. Wywrockiego, obejmujący działkę o nr ewid. 226/1 obr. 212 – obszar, na którym występuje historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi.

Obszary wymagające przekształceń

Przyjęto, że obszary wymagające przekształceń to obszary, dla których pożądana jest całkowita lub częściowa zmiana funkcji lub istotna zmiana jakości zagospodarowania przestrzeni. Są to obszary, których potencjał, z racji ich położenia w strukturze miasta, nie jest właściwie wykorzystany.

Obszarami wskazanymi do przekształceń są obszary nieużytkowane, w tym pokolejowe – zlokalizowane w rejonie Dworca Głównego, poprzemysłowe – obszar dawnej fabryki „Zelmer" oraz obszary obecnie użytkowane, głównie jako składy i magazyny oraz zakłady uciążliwej produkcji:

- obszar położony pomiędzy al. Batalionów Chłopskich, ul. Langiewicza i linią kolejową relacji Rzeszów – Jasło oraz niewielki obszar sąsiadujący z nim od północy,
- obszar położony przy ul. Chmaja,
- obszary położone pomiędzy al. gen. Okulickiego, al. Wyzwolenia i linią kolejową relacji Kraków Główny – Medyka oraz pomiędzy tą linią a ul. Warszawską i ul. Marszałkowską, w tym Zakłady Res-Drob,
- obszar położony pomiędzy ul. Siemieńskiego a Wisłokiem,
- obszar położony przy ul. Wyspiańskiego.

Wymienione obszary, z racji położenia w centralnej części miasta, wymagają zmiany dotychczasowych funkcji, negatywnie wpływających na wizerunek miasta i uciążliwych dla otoczenia, które reprezentowane są głównie przez hurtownie, składy i magazyny oraz zakłady produkcyjne.

Szczególnym obszarem wymagającym przekształceń poprzez częściową zmianę funkcji oraz istotną zmianę jakości zagospodarowania przestrzeni jest obszar zlokalizowany wzdłuż al. Rejtana oraz pomiędzy al. Rejtana a rzeką Wisłok.

Znaczna część tego obszaru, położona wzdłuż al. Rejtana, charakteryzuje się ekstensywnym sposobem zagospodarowania, niską jakością architektury i przestrzeni publicznych, deficytem terenów zieleni urządzonej. Obszar charakteryzuje się równocześnie wysoką dostępnością komunikacyjną – dobrym skomunikowaniem z innymi rejonami miasta.

Z kolei obszar położony na prawym brzegu Wisłoka, na zachód od al. Rejtana, pomiędzy mostem Zamkowym a mostem Lwowskim, charakteryzuje się niespójnym zagospodarowaniem, brakiem powiązań pomiędzy poszczególnymi terenami (campus uniwersytecki – zabudowa mieszkaniowa – zabudowa usługowa), brakiem ciągłości zagospodarowania nadrzecznych terenów rekreacyjnych oraz niską jakością przestrzeni publicznych. Ze względu na brak przepraw mostowych obszar ten jest słabo powiązany z położonym na lewym brzegu Wisłoka śródmieściem.

Obszary wskazane do przekształceń, ze względu na swoje położenie, charakteryzują się dużym potencjałem centrotwórczym. Posiadają warunki dla tworzenia atrakcyjnej oferty inwestycyjnej – lokalizacji różnorodnych nowoczesnych funkcji usługowych: biurowych, bankowych, kulturalnych, IT, promocyjnych, okołobiznesowych, badawczych, itp. W połączeniu z funkcją mieszkaniową, uzupełnioną o przestrzenie publiczne wysokiej jakości (zieleń, ciągi piesze, place publiczne) stanowić mają uporządkowane, wielofunkcyjne zespoły zabudowy o wysokiej jakości urbanistyczno-architektonicznej.

III.2.3.2. Obszary zdegradowane (wymagające rewitalizacji)

Na terenie Rzeszowa nie wskazano terenów zdegradowanych, w rozumieniu Ustawy z dnia z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

W zakresie działań rewitalizacyjnych na obszarze Rzeszowa, aktualnie obowiązującym dokumentem jest Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Miasto Rzeszów do 2023 r. uchwalony uchwałą Nr LII/1203/2017 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 12 grudnia 2017 r. W ww. dokumencie jako obszary zdegradowane wskazano następujące osiedla: Śródmieście-Północ, Śródmieście-Południe, Pułaskiego, Grota-Roweckiego, Piastów, Andersa, 1000-lecia. Program zawiera szereg projektów (przedsięwzięć) inwestycyjnych i społecznych. Oprócz realizacji większych i bardziej kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, aktualnie z programu finansowane są m.in. liczne przebudowy podwórek wewnątrz kwartałów zabudowy oraz przestrzenie międzyblokowe.

W Studium nie wyznacza się obszarów, które mogą zostać zakwalifikowane jako zdegradowane, tj. znajdujących się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych co nie wyklucza wyznaczenia takich terenów. W Rzeszowie występują obszary negatywnych zjawisk przestrzennych, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy, w szczególności: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych. Wynika to z ustaleń Studium dotyczących uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego oraz kierunków przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.

III.2.3.3. Obszary wyłączone spod zabudowy

Jako wyłączone spod zabudowy wskazuje się:

- obszary lasów i zadrzewień ZL,
- obszary wód powierzchniowych śródlądowych WS,
- obszary ekologiczne z zakazem zabudowy EZ,
- obszary zieleni urządzonej ZP oraz wybrane tereny zieleni, zaznaczone zielonym szrafem na rysunku Studium, przy czym zakaz nie dotyczy obiektów, o których mowa w definicji zieleni urządzonej, zgodnie z ustaleniami rozdziału III.2.1.4. „Funkcje w obszarach zagospodarowania. Charakterystyka funkcji”,
- obszary ogrodów działkowych ZD, przy czym zakaz nie dotyczy zabudowy, o której mowa w ustawie o ROD.

III.2.3.4. Obszary wymagające scaleń i podziału nieruchomości

W Studium nie wskazuje się obszarów wymagających obligatoryjnie przeprowadzenia procedury scaleń i podziałów nieruchomości.

III.2.3.5. Obszary przestrzeni publicznych

Status „obszaru przestrzeni publicznej", o którym mowa w art. 2 pkt 6 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, rozumianego jako „obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne", otrzymały w Studium:

- dolina Wisłoka,
- okolice Kopca Konfederatów Barskich na osiedlu Pobitno,
- dolina Strugu na osiedlach: Drabinianka, Biała i Budziwój,
- wzgórze pomiędzy ul. Spacerową a ul. Białogórską na osiedlach: Zalesie i Biała,
- stok w rejonie ul. Nowe Wzgórze na osiedlu Matysówka,
- dawne zakole Wisłoka tzw. „Przepaść" na osiedlu Zwięczyca.

III.2.3.6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przez „inwestycję celu publicznego" – należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

W tabelach 37 i 38 wymieniono rodzaje inwestycji, które stanowią cele publiczne w rozumieniu ww. ustawy i jednocześnie dotyczą problematyki Studium.

<u>Obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym</u>

Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym (gminnym), przewidziane są na terenie całego miasta. Inwestycje te należy lokalizować zgodnie z zasadami określonymi w Studium.

Rodzaje inwestycji niewymienione w tabeli 37 dotyczą zadań publicznych, które, ze względu na ich charakter, nie będą realizowane w Rzeszowie

Tabela 37. Rodzaje inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym (gminnym) realizowane w Rzeszowie

Lp.	Rodzaj inwestycji	Lokalizacja w Studium
1	drogi publiczne klasy G i Z	elementy liniowe oznaczone na rysunku Studium odpowiednio symbolami: KDGP, KDG, KDZ
2	drogi publiczne L i D, drogi rowerowe	w obszarach zagospodarowania - brak wydzielenia na rysunku Studium

3	obiekty i urządzenia transportu publicznego	w obszarach obsługi komunikacji, oznaczonych symbolem KO lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
4	ciągi drenażowe, przewody i urządzenia służące do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń	w obszarach infrastruktury technicznej oznaczonych symbolem I lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
5	publiczne urządzenia służące do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania; obiekty i urządzenia łączności publicznej i sygnalizacji;	w obszarach infrastruktury technicznej oznaczonych symbolem I lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
6	obiekty i urządzenia służące ochronie środowiska, zbiorniki i inne urządzenia wodne służące zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego - gminnego	w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
7	opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	– w obszarach oznaczonych jako strefy ochrony konserwatorskiej I,II, III, stref ochrony archeologicznej WI, WII, WIII, – układy przestrzenne, obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków (obiekty, orientacyjny zasięg otoczenia obiektów, parki i cmentarze, orientacyjny zasięg układów przestrzennych) – układy przestrzenne, obszary i obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków (oznaczone na rysunku informacyjnym nr 4 – Dziedzictwo kulturowe)
8	obiekty urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, uczelni publicznych, federacji podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, szkół publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-	w obszarach usługowych oznaczonych symbolem U (usługi inne niż podstawowe) lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych (usługi podstawowe) - brak wydzielenia na rysunku Studium

	wychowawczych, obiektów sportowych	
9	obiekty niezbędnych do realizacji obowiązków w zakresie świadczenia usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w rozumieniu Ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe	w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
10	cmentarze	w obszarach cmentarzy, oznaczonych symbolem ZC
11	publicznie dostępne samorządowe: parki, promenady lub bulwary	w obszarach zieleni urządzonej, oznaczonych symbolem ZP lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
12	publicznie dostępne samorządowe: ciągi piesze, place	w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
13	zbiorniki wodne oraz urządzenia melioracji wodnych	w obszarach wód powierzchniowych śródlądowych oznaczonych na rysunku Studium symbolem WS lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium

Źródło: opracowanie własne

Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa

Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne) przewidziane są na terenie całego miasta. Inwestycje te, wymienione w rozdziale II.1.3. Rzeszów w przestrzeni regionalnej, należy lokalizować zgodnie z zasadami określonymi w Studium.

Rodzaje inwestycji niewymienione w tabelach lub zawierające informacje o „braku zadań o znaczeniu ponadlokalnym" dotyczą celów publicznych, które nie będą realizowane w Rzeszowie ze względu na ich charakter lub ze względu na brak zamieszczenia w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030.

Tabela 38. Rodzaje inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym realizowane w Rzeszowie wskazane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030.

Lp.	Rodzaj inwestycji	Lokalizacja w Studium
1	drogi publiczne klasy G i Z	elementy liniowe oznaczone na rysunku Studium odpowiednio symbolami: KDGP, KDG, KDZ
2	drogi publiczne L i D, drogi rowerowe	w obszarach zagospodarowania - brak wydzielenia na rysunku Studium

3	obiekty i urządzenia transportu publicznego	w obszarach obsługi komunikacji, oznaczonych symbolem KO lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
4	ciągi drenażowe, przewody i urządzenia służące do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń	w obszarach infrastruktury technicznej oznaczonych symbolem I lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
5	publiczne urządzenia służące do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania; obiekty i urządzenia łączności publicznej i sygnalizacji;	w obszarach infrastruktury technicznej oznaczonych symbolem I, lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
6	obiekty i urządzenia służące ochronie środowiska, zbiorniki i inne urządzenia wodne służące zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego - gminnego	w obszarach wód powierzchniowych śródlądowych oznaczonych na rysunku Studium symbolem WS lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
7	opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	w obszarach oznaczonych jako strefy ochrony konserwatorskiej I,II, III, stref ochrony archeologicznej WI, WII, WIII, układy przestrzenne, obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków (obiekty, orientacyjny zasięg otoczenia obiektów, parki i cmentarze, orientacyjny zasięg układów przestrzennych)
8	obiekty urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, uczelni publicznych, federacji podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, szkół publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych	w obszarach usługowych oznaczonych symbolem U (usługi inne niż podstawowe) i obszarach wielofunkcyjnych oznaczonych na rysunku Studium symbolem MU lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
9	obiekty niezbędnych do realizacji obowiązków w zakresie świadczenia usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w rozumieniu Ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe	w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium

10	cmentarze	brak zadań o znaczeniu ponadlokalnym
11	publicznie dostępne samorządowe: parki, promenady lub bulwary	
12	publicznie dostępne samorządowe: ciągi piesze, place	
13	zbiorniki wodne oraz urządzenia melioracji wodnych	w obszarach wód powierzchniowych śródlądowych oznaczonych na rysunku Studium symbolem WS lub w obszarach zagospodarowania, w ramach funkcji uzupełniających lub dopuszczonych - brak wydzielenia na rysunku Studium
14	ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody	w obszarach „Natura 2000”, obszarze rezerwatu przyrody „Lisia Góra”, otulinie rezerwatu przyrody „Lisia Góra” – oznaczonych na rysunku Studium
15	ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej	brak zadań o znaczeniu ponadlokalnym
16	linie kolejowe	elementy liniowe oznaczone jako linie kolejowe, w obszarach kolejowych oznaczonych symbolem: KK
17	lotniska, urządzenia i obiekty do obsługi ruchu lotniczego, w tym rejonów podejść	w obszarach oznaczonych jako powierzchnie ograniczające przeszkody dla lotniska Rzeszów – Jasionka, jako powierzchnie ograniczające przeszkody dla lotniska Rzeszów, powierzchnie ograniczające przeszkody dla lądowisk, lądowiska helikopterów
18	porty i przystanie morskie oraz infrastruktura zapewniająca dostęp do nich	brak zadań o znaczeniu ponadlokalnym
19	sieć transportowa dwutlenku węgla	
20	obiekty oraz urządzenia, niezbędne na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, wynikających z umów lub porozumień międzynarodowych, ochrony granicy państwowej lub ze względu na zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich	na terenach zamkniętych innych niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu – wyłączonych z władztwa planistycznego gminy. W obszarach usługowych oznaczonych symbolem U (usługi inne niż podstawowe).

21	poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górniczą	w obszarach ograniczonych granicami udokumentowanych złóż kopalin, granicami obszarów górniczych, granicami terenów górniczych, oznaczonych jako czynne odwierty gazowe
22	poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz podziemne składowanie dwutlenku węgla	w obszarach oznaczonych symbolem obszaru podziemnego składowania odpadów innych niż niebezpieczne
23	budowle służące zapobieganiu lub zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt	brak zadań o znaczeniu ponadlokalnym

Źródło: opracowanie własne

III.2.4. Tereny zamknięte

Na terenie Rzeszowa występują tereny zamknięte, ustanowione stosowną decyzją Ministra Infrastruktury. Są to tereny, na których, zgodnie z przepisami art. 14 ust. 6 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, gmina może sporządzać plany miejscowe. W związku z powyższym dla ww. terenów konieczne jest określenie w Studium kierunków zagospodarowania przestrzennego. Zdecydowana większość terenów zamkniętych kolejowych posiada kierunek zagospodarowania pod obszary kolejowe KK.

Na terenie Rzeszowa występują również tereny zamknięte inne niż ustanawiane przez właściwego ministra do spraw transportu. Są to tereny zamknięte, ustanowione stosowną decyzją Ministra Obrony Narodowej, na których, zgodnie z przepisami art. 3 ust. 1 ww. ustawy, gmina nie kształtuje i nie prowadzi polityki przestrzennej. W związku z powyższym Studium nie zawiera ustaleń dla tych terenów.

III.2.5. Chłonność struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

Z Bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę wynika, że w Rzeszowie istnieje potrzeba wyznaczenia obszarów pod lokalizację nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz poza obszarami, na których obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Schemat 67. Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta. Obszary lokalizacji nowej zabudowy

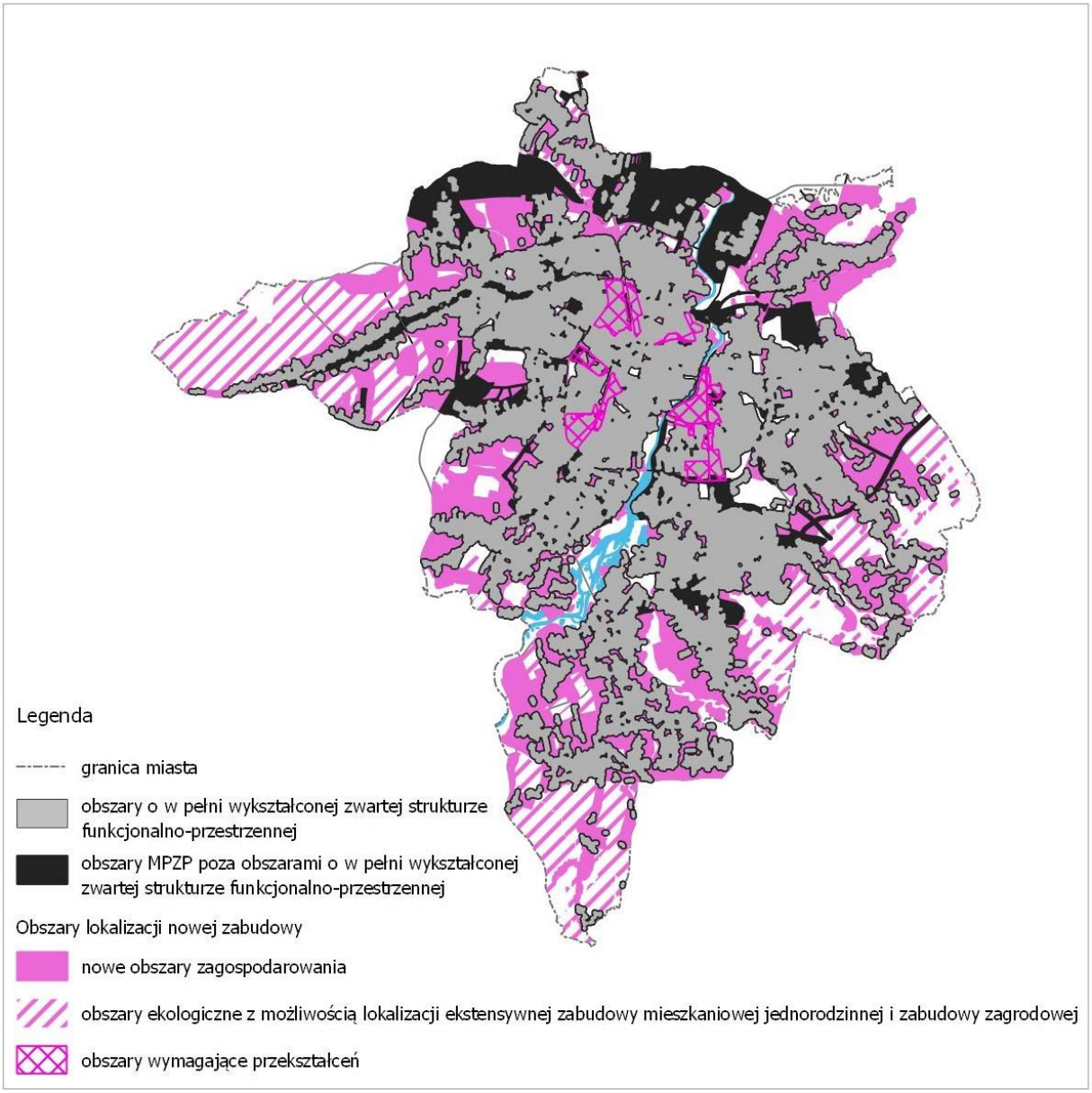

Źródło: opracowanie własne

Obszary lokalizacji zabudowy, w tym nowe obszary zagospodarowania zostały wyznaczone w Studium w ilości nieprzekraczającej potrzeb miasta wynikających z Bilansu (tabela 39).

Tabela 39. Porównanie wyników Bilansu z chłonnością obszarów lokalizacji nowej zabudowy

Funkcja zabudowy	Zapotrzebo-wanie na nową zabudowę	Suma chłonności obszaru o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz mpzp	Wyniki bilansu – potrzeby miasta dotyczące nowej zabudowy na nowych obszarach zagospodaro-wania	Chłonność nowych obszarów zagospodaro-wania wyznaczonych w Studium	Różnica pomiędzy wynikami bilansu a chłonnością nowych obszarów zagospodaro-wania
	[m^2]	[m^2]	[m^2]	[m^2]	[m^2]
1	2	3	4 (2-3)	5	6 (4-5)
FUNKCJA MIESZKANIOWA (mieszkalnictwo)	5 116 008,00	1 686 418,00	3 429 590,00	3 391 756,00	37 834,00
FUNKCJA ZWIĄZANA Z DZIAŁALNOŚCIĄ GOSPODARCZĄ (usługi inne niż publiczne oraz produkcja)	4 501 385,00	1 386 285,00	3 115 100,00	3 109 103,00	5 997,00
FUNKCJA SPOŁECZNA (usługi publiczne)	91 588,00	12 722,00	78 866,00	70 286,00	8 580,00
FUNKCJA SPOŁECZNA (infrastruktura techniczna i transportowa)	732 580,00	270 507,00	462 073,00	390 116,00	71 957,00

Źródło: opracowanie własne

W celu oszacowania chłonności nowych obszarów zagospodarowania: mieszkaniowych (M), usługowych (U), produkcyjno-usługowych (PU), infrastruktury technicznej (I), obsługi komunikacji (KO), oraz chłonności obszarów ekologicznych z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej (EM) przyjęto procentowy udział występujących na nich funkcji, z uwzględnieniem typów obszarów. Chłonność obszarów określono dla: funkcji mieszkaniowej (mieszkalnictwa), funkcji związanej z działalnością gospodarczą, tj. usług (podstawowych, ogólnomiejskich, regionalnych) innych niż publiczne oraz produkcji, jak również dla funkcji społecznej, tj. usług publicznych (podstawowych, ogólnomiejskich, regionalnych) oraz infrastruktury technicznej i transportowej, uwzględniając przyjęte wskaźniki zagospodarowania i użytkowania poszczególnych obszarów zagospodarowania, określone wg stref urbanistycznych.

Ponadto, oszacowano chłonność obszarów do przekształceń, według powyższej zasady. Powierzchnie poszczególnych typów obszarów zagospodarowania, powierzchnie przewidywane pod określone funkcje występujące w tych obszarach oraz ich chłonność, przedstawia tabela 40.

Tabela 40. Chłonność obszarów lokalizacji nowej zabudowy

Obszary zagospodarowania	Typy obszarów zagospodarowania	Powierzchnia	FUNKCJA MIESZKANIOWA		FUNKCJA ZWIĄZANA Z DZIAŁALNOŚCIĄ GOSPODARCZĄ				FUNKCJA SPOŁECZNA			
			Mieszkalnictwo		Produkcyjna		Usługi (inne niż publiczne)		Usługi publiczne		Infrastruktura techniczna i transportowa	
			pow.	chłonność	pow.	chłonność	pow.	chłonność	pow.	chłonność	pow.	chłonność
		ha	ha	m²	ha	m²	ha	m²	ha	m²	ha	m²
OBSZARY MIESZKANIOWE M	B.M.1	174,0	87,0	295 800,0	3,5	16 008,0	9,9	45 622,8	12,7	32 390,1	34,8	1 044,0
	B.M.2	51,0	25,5	91 800,0	1,0	4 692,0	2,9	13 372,2	3,7	9 493,7	10,2	306,0
	B.M.3	102,0	53,0	296 800,0	2,1	11 236,0	6,0	32 022,6	7,7	19 731,9	21,2	636,0
	B.M.4	72,0	36,0	349 200,0	1,4	7 632,0	4,1	21 751,2	5,3	13 402,8	14,4	432,0
	C.M.1	628,0	314,0	722 200,0	18,8	97 968,0	30,1	156 748,8	45,2	115 300,8	125,6	3 768,0
	C.M.2	475,0	237,5	688 750,0	14,3	74 100,0	22,8	118 560,0	34,2	87 210,0	95,0	2 850,0
	suma	**1 502,0**	**753,0**	**2 444 550,0**	**41,2**	**211 636,0**	**75,9**	**388 077,6**	**108,8**	**277 529,3**	**301,2**	**9 036,0**
OBSZARY USŁUGOWE U	B.U.1	124,0	6,2	35 340,0	9,9	52 576,0	55,0	291 468,2	9,5	24 189,3	24,8	744,0
	B.U.2	55,0	2,8	27 500,0	4,4	45 320,0	24,4	251 242,8	4,2	10 729,1	11,0	330,0
	C.U	265,0	8,0	18 285,0	13,3	71 550,0	117,5	634 648,5	20,3	51 694,9	53,0	1 590,0
	suma	**444,0**	**16,9**	**81 125,0**	**27,6**	**169 446,0**	**196,9**	**1 177 359,5**	**34,0**	**86 613,3**	**88,8**	**2 664,0**
OBSZAR PRODUKCYJNO-USŁUGOWE PU	B.PU.1	62,0	0,0	0,0	34,1	190 960,0	8,6	47 913,6	1,4	2 318,8	12,4	372,0
	B.PU.2	40,0	0,0	0,0	22,0	151 800,0	5,5	38 088,0	0,9	1 496,0	8,0	240,0
	C.PU	1,0	0,0	0,0	0,5	1 700,0	0,2	622,2	0,03	45,9	0,2	6,0
	suma	**103,0**	**0,0**	**0,0**	**56,6**	**344 460,0**	**14,3**	**86 623,8**	**2,3**	**3 860,7**	**20,6**	**618,0**
OBSZARY INFRASTRUKTURY I	B.I	49,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49,0	14 700,0
	C.I	11,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,0	3 300,0
	suma	**60,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**60,0**	**18 000,0**
OBSZARY OBSŁUGI KOMUNIKACJI KO	B.KO	16,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,0	4 800,0
	C.KO	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	1 200,0
	suma	**20,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**20,0**	**6 000,0**
OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ		**171,0**	**24,3**	**411 750,0**	**6,1**	**77 028,8**	**52,9**	**654 471,4**	**7,9**	**22 113,0**	**21,1**	**33 967,5**
OBSZARY EKOLOGICZNE Z MOŻLIWOŚCIĄ LOKALIZACJI EKSTENSYWNEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ I ZABUDOWY ZAGRODOWEJ		**1 639,0**	**491,7**	**454 330,8**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Łącznie		**3 939,0**	**1 286,0**	**3 391 756,0**	**131,4**	**802 570,8**	**340,0**	**2 306 532,2**	**153,0**	**390 116,0**	**511,7**	**70 286,0**

III.3. POLITYKI SEKTOROWE

III.3.1. Mieszkańcy i infrastruktura społeczna

Rzeszów w ostatnich latach bardzo dynamicznie rozwijał się pod względem społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. W celu podtrzymania tego trendu należy stawiać na rozwój nie tylko usług podstawowych ale także tych o znaczeniu ponadlokalnym, regionalnym, w tym usług wyższego rzędu. Będzie to służyło umocnieniu znaczenia społecznego, gospodarczego i kulturowego Rzeszowa
w przestrzeni regionalnej i krajowej, w tym rozwijaniu funkcji metropolitalnych miasta. Ponadto dostępność do usług na każdym poziomie wpływa na komfort i jakość życia wszystkich mieszkańców miasta.

Istotne znaczenie dla dalszego rozwoju miasta mają niekorzystne trendy demograficzne skutkujące starzeniem się społeczeństwa. Wymaga to tworzenia infrastruktury społecznej służącej zaspokajaniu potrzeb osób w podeszłym wieku, w tym rosnącej grupy tzw. seniorów starszych, co pozwoli zarówno na dalszą aktywność społeczną, obywatelską, zawodową, kulturalną czy edukacyjną osób starszych, jak i zapewnienie im odpowiedniej opieki. Z kolei niska dzietność i przewidywany spadek liczby ludzi młodych wymaga kształtowania infrastruktury społecznej tak, by zachęcać ich do studiowania w Rzeszowie oraz wiązania swej dalszej przyszłości rodzinnej i zawodowej z miastem. Konieczne jest także tworzenie odpowiednich warunków, w tym rozwiązań infrastrukturalnych, zachęcających młodych do posiadania dzieci.

Rozwój infrastruktury społecznej powinien odbywać się zgodnie z założeniem miasta kompaktowego, w którym dostęp do usług, szczególnie tych podstawowych zakłada się w promieniu 15-minutowego dojścia.

W ramach polityki przestrzennej „mieszkańcy i infrastruktura społeczna” wskazuje się następujące główne cele oraz wynikające z nich kierunki działań:

MIESZKAŃCY I INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA
Główne cele polityki: • Umocnienie znaczenia społecznego, gospodarczego i kulturowego Rzeszowa w przestrzeni regionalnej i krajowej poprzez zapewnienie wysokiej dostępności do usług ogólnomiejskich i regionalnych, w tym usług wyższego rzędu. • Zapewnienie wysokiej dostępności do podstawowych usług, przestrzeni publicznych oraz terenów wypoczynkowych i sportowo-rekreacyjnych w zieleni dla wszystkich mieszkańców miasta, niezależnie od wieku, miejsca zamieszkania i statusu majątkowego. • Dostosowanie infrastruktury społecznej miasta do trendów demograficznych, w szczególności postępującego procesu starzenia się społeczeństwa. • Podniesienie atrakcyjności miasta dla ludzi młodych jako miejsca do studiowania oraz realizacji planów życiowych i zawodowych. • Kształtowanie sieci wysokiej jakości wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych o dobrej dostępności, zintegrowanych z systemem zieleni miejskiej oraz dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb różnych grup mieszkańców.
Kierunki działań: • Rozwijanie sieci podstawowych usług publicznych oraz kreowanie centrów osiedlowych. • Rozwój usług o znaczeniu ogólnomiejskim, regionalnym, w tym usług wyższego rzędu. • Rozwój terenów wypoczynkowych i sportowo-rekreacyjnych w zieleni. • Kształtowanie sieci przestrzeni publicznych wysokiej jakości. • Podnoszenie standardów zamieszkania z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb mieszkańców.

III.3.1.1. Rozwijanie sieci podstawowych usług publicznych oraz kreowanie centrów osiedlowych

Zapewnienie odpowiedniej jakości łatwo dostępnych usług oraz zaspokojenie zapotrzebowania na usługi publiczne jest jednym z filarów tworzenia wysokiej jakości życia. Istotny wpływ na kształtowanie sieci podstawowych usług publicznych mają struktura wieku mieszkańców oraz postępujące zmiany demograficzne. Bardzo istotne jest właściwe rozmieszczenie w przestrzeni obiektów usługowych, pozwalające na szybki i łatwy dostęp do nich. Mieszkańcy terenów zurbanizowanych powinni posiadać łatwy dostęp do usług podstawowych w ramach osiedla, najlepiej w promieniu 15-minutowego dojścia. W skali miasta powinno zostać zaspokojone zapotrzebowanie na usługi ogólnomiejskie. Podstawowe usługi publiczne powinny być świadczone przede wszystkim przez miasto. Niemniej jednak w rozwoju sieci usług dopuszcza się udział podmiotów niepublicznych w celu zapewnienia lepszego do nich dostępu.

Schemat 68. Zakładane rozmieszczenie nowych placówek oświatowych

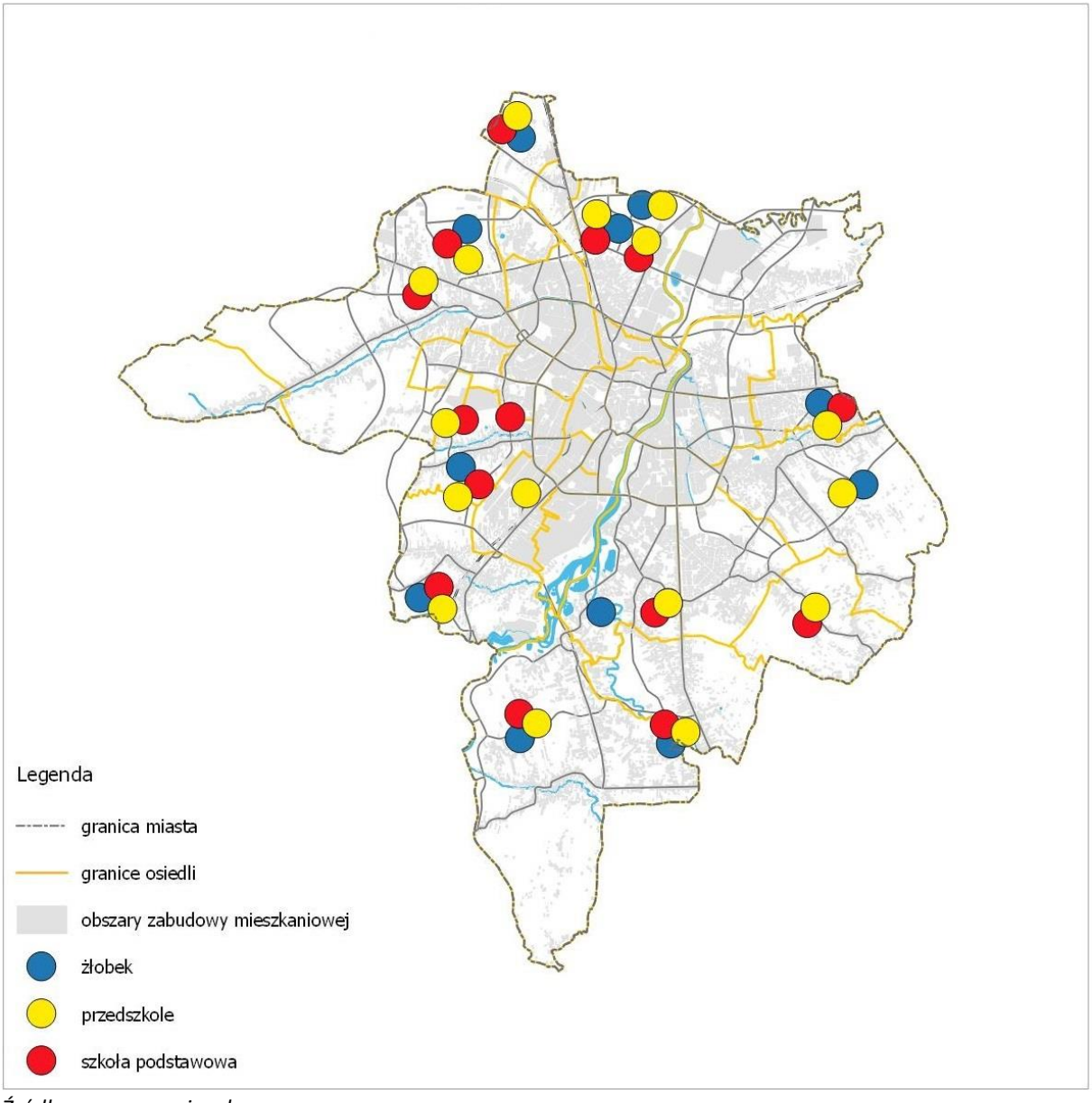

Źródło: opracowanie własne

W ramach rozwijania sieci podstawowych usług publicznych oraz kreowania lokalnych centrów usługowych zakłada się prowadzenie następujących działań:

- lokowanie podstawowych usług publicznych oraz zapewnienie dostępu do nich, zgodnie z przyjętymi standardami urbanistycznymi; w szczególnych przypadkach, jeżeli lokowanie placówek opiekuńczych lub oświatowych jest nieuzasadnione z ekonomicznego punktu widzenia, tzn. niewielka liczba użytkowników pozostaje poza promieniem dojścia 1000 m do istniejących lub określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego placówek, dopuszcza się dowożenie dzieci i młodzieży do tych placówek.

Tabela 41. Standardy urbanistyczne – usługi podstawowe

Lp.	Rodzaj usługi	Minimalna wartość wskaźnika	Maksymalny promień dojścia* [m]
1.	żłobek	100 miejsc na 14 500 mieszkańców	1 000
2.	przedszkole	100 miejsc na 3 500 mieszkańców	1 000
3.	szkoła podstawowa	100 miejsc na 1 500 mieszkańców	1 000
4.	podstawowa opieka zdrowotna	1 placówka na 3 600 mieszkańców	–
5.	placówka dziennego pobytu dla seniora	1 placówka na osiedle	–
6.	dom kultury	1 placówka na osiedle	_
7.	sport	1 pływalnia na 40 tys. mieszkańców 1 obiekt sportowy (hala sportowa, zespoły boisk) na 10 tys. mieszkańców	–
** z odstępstwami*			

Źródło: opracowanie własne

- rozbudowa sieci żłobków, w tym lokowanie nowych obiektów w miejscach, gdzie występują największe niedobory miejsc, szczególnie na osiedlach stanowiących dawne tereny wiejskie – os. Bzianka, Pogwizdów Nowy, Matysówka, Biała, Miłocin, Miłocin – św. Huberta, Zwięczyca, na obrzeżach os. Przybyszówka, Słocina, Wilkowyja, Załęże, Kotuli;
- rozbudowa sieci przedszkoli, lokalizowanie nowych obiektów w miejscach gdzie występują największe niedobory miejsc, szczególnie na osiedlach stanowiących dawne tereny wiejskie – os. Bzianka, Biała, Miłocin, Miłocin – św. Huberta, na obrzeżach os. Przybyszówka, Słocina, Kotuli;
- rozwój i modernizacja istniejących szkół podstawowych, tworzenie nowych placówek szkolnych w zależności od potrzeb;
- sytuowanie obiektów oświatowych w miejscach o dobrych powiązaniach komunikacyjnych z obszarami zabudowy mieszkaniowej i miejscami pracy;
- utrzymanie sieci osiedlowych domów kultury, a także klubów i świetlic pełniących funkcje kulturalne oraz pozwalające na rozwijanie więzi społecznych i międzypokoleniowych, tworzenie nowych tego typu placówek w zależności od potrzeb;
- utrzymanie istniejącej sieci bibliotek publicznych, tworzenie nowych tego typu placówek w zależności od potrzeb;

- rozbudowa infrastruktury służby zdrowia, zabezpieczenie dostępu do podstawowych usług medycznych, szczególnie uzupełnienie oferty na osiedlach przyłączonych po 2005 r. znajdujących się w strefie ekologicznej, m.in. na osiedlu Bzianka, Zwięczyca, Budziwój, Matysówka;
- zapewnienie dogodnego dostępu do usług podstawowych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych;
- tworzenie infrastruktury dla usług z zakresu rozwoju aktywności prozdrowotnej oraz rehabilitacji seniorów, w zakresie zdrowia fizycznego i psychicznego, w tym m.in. fizjoterapii, terapii zajęciowej czy terapii psychologicznej;
- rozwijanie usług publicznych kierowanych do seniorów, w szczególności domów dziennego pobytu, świetlic i klubów osiedlowych, pozwalających na zachowanie i rozwijanie zainteresowań oraz aktywności społecznej, obywatelskiej, kulturalnej, czy edukacyjnej oraz zaangażowanie w funkcjonowanie społeczności lokalnych, a także integracji międzypokoleniowej;
- rozwój infrastruktury związanej z opieką nad osobami starszymi (publicznej i prywatnej), pozwalających na ich pobyt w środowisku lokalnym w warunkach zbliżonych do domowych, w tym domów dziennej opieki medycznej;
- ewentualna przyszła zmiana przeznaczenia obiektów infrastruktury społecznej np. żłobków, przedszkoli, szkół, które w wyniku zmian demograficznych stracą swoje funkcje i wykorzystanie ich np. na potrzeby seniorów;
- utrzymanie i rozwój infrastruktury lokalnych klubów sportowych, w tym budynków i obiektów sportowych, stadionów, boisk sportowych (w tym boisk typu „Orlik"), ze szczególnym uwzględnieniem klubów sportowych na przyłączonych dawnych terenach wiejskich, gdzie stanowią one ważny element tożsamości lokalnej mieszkańców;
- utrzymanie i rozwój sieci remiz OSP na przyłączonych do miasta dawnych terenach wiejskich, jako obiektów o dodatkowych funkcjach kulturalnych i społecznych integrujących lokalną społeczność;
- utrzymanie i rozwijanie sieci tzw. Punktów Obsługi Mieszkańców organizowanych przez miasto;
- tworzenie centrów osiedlowych zapewniających mieszkańcom osiedli dostęp do usług publicznych i komercyjnych na poziomie co najmniej podstawowym, stanowiących potencjalne miejsca integracji mieszkańców oraz podstawę do kształtowania się przestrzeni publicznych, w szczególności na osiedlach oddalonych od śródmieścia;
- równomierne nasycenie usługami osiedli z zabudową wielorodzinną lub kreowanie na nich centrów osiedlowych;
- lokowanie usług w sposób pozwalający na kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i miejsc rozwoju nowych usług w przestrzeniach je łączących;
- sytuowanie obiektów gastronomii, kultury i rozrywki w parterach budynków mieszkalnych wielorodzinnych, usługowych i biurowych oraz powiązanie ich z przestrzeniami publicznymi przy pomocy atrakcyjnych form małej architektury oraz zieleni;
- rozwijanie powiązań funkcjonalnych, w tym komunikacyjnych pomiędzy lokalnymi centrami usługowymi oraz powiązanie ich z przestrzeniami publicznymi;
- dostosowanie zagospodarowania centrów osiedlowych do skali otoczenia;
- zapewnienie dostępności do usług podstawowych oraz centrów osiedlowych, ze szczególnym uwzględnieniem transportu zbiorowego, infrastruktury rowerowej, a także ciągów pieszych;
- wyposażenie obiektów publicznych i centrów osiedlowych w miejsca parkingowe, w szczególności pod kątem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- utrzymanie usługowego charakteru śródmieścia, w szczególności historycznego centrum, jako miejsca koncentracji usług z zakresu kultury, rozrywki, gastronomii;
- wypracowanie koncepcji przeznaczenia kamienic położonych w ścisłym centrum miasta, w tym na Rynku, dotychczas zajmowanych przez jednostki miejskie, w związku z planowaną ich

relokacją, określenia ich nowych funkcji nie wpływających negatywnie na tożsamość centrum miasta i jego krajobraz kulturowy; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni/Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta;*

- dążenie do realizacji działań z zakresu rozwoju społecznego, w tym rozwijania usług publicznych oraz centrów osiedlowych jako elementu prowadzonych kompleksowych działań rewitalizacyjnych;
- współpraca z gminami sąsiednimi w celu poprawy wzajemnej dostępności do usług publicznych (np. urzędy pocztowe, przedszkola, szkoły, ośrodki kultury) w szczególności dla mieszkańców osiedli położonych w strefie ekologicznej i na peryferiach strefy miejskiej oraz miejscowości gmin sąsiednich.

III.3.1.2. Rozwijanie usług o znaczeniu ogólnomiejskim, regionalnym, w tym usług wyższego rzędu

Rzeszów jako stolica województwa podkarpackiego, największe miasto w regionie o dużym potencjale gospodarczym posiada usługi o znaczeniu ogólnomiejskim. Do usług wyższego rzędu zaliczyć należy funkcje administracyjne o znaczeniu regionalnym, wyspecjalizowane usługi medyczne, szkolnictwo wyższe, naukę, kulturę i sztukę (teatry, filharmonie, galerie sztuki). Rozwój usług o znaczeniu ogólnomiejskim, regionalnym, w tym usług wyższego rzędu powinien dążyć do zapewnienia wysokiego poziomu realizacji różnorodnych i zmieniających się w czasie potrzeb usługowych mieszkańców samego miasta jak również jego otoczenia oraz całego regionu. W celu wzmocnienia roli kulturotwórczej Rzeszowa w przestrzeni regionalnej i krajowej powinno się dążyć do utrzymania i rozwoju istniejących usług kultury wyższego rzędu oraz wspieranie działań mających na celu poprawę warunków funkcjonowania istniejących obiektów instytucji kultury i sportu o znaczeniu ponadpodstawowym i regionalnym. Zakłada się:

- rozwijanie usług o charakterze ogólnomiejskim, regionalnym, w tym usług wyższego rzędu w szczególności na następujących obszarach:
    - strefa śródmiejska, szczególnie predestynowana do rozwoju funkcji miastotwórczych, w tym m.in.:
        - historyczne centrum miasta,
        - tereny przeznaczone do przekształceń,
    - zidentyfikowane korytarze aktywności gospodarczej, koncentrujące obszary usługowe zlokalizowane wzdłuż głównych ulic wjazdowych oraz tworzące pierścieniowy układ komunikacyjny tzw. „obwodnicy śródmiejskiej”,
    - inne tereny położone w strefie miejskiej charakteryzujące się dobrą dostępnością za pomocą komunikacji publicznej;
- rozwój i modernizacja istniejących szkół średnich, tworzenie nowych placówek szkolnych w zależności od potrzeb;
- rozwój infrastruktury związanej z opieką społeczną, w tym opieką nad osobami starszymi (publicznej i prywatnej), w tym domów pomocy społecznej oraz domów spokojnej starości;
- doposażenie miasta w nowe obiekty kultury, sportu i rekreacji dające możliwość organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych oraz innych o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym, w tym np.:
    - budowa nowych obiektów bądź dostosowanie istniejących z przeznaczeniem na: potrzeby ekspozycyjne i wystawiennicze, pozwalające na m.in. organizację targów, wystaw oraz kongresów, galerię sztuki, a także organizację wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych, w szczególności koncertów dla ponad 250 osób,
    - budowa planetarium,
    - budowa muszli koncertowej jako miejsca organizacji imprez plenerowych,
    - budowa sztucznego krytego lodowiska o parametrach pozwalających na organizację zawodów hokejowych,

    - budowa krytych pływalni, w tym m.in. basenu olimpijskiego oraz parku wodnego w wersji kryto-otwartej;
- powiązanie obiektów sportowo-rekreacyjnych, rozrywkowych, wystawienniczych z funkcją gastronomiczną, handlową oraz innymi usługami o charakterze komercyjnym;
- w obszarze A.MU2 dążenie do zachowania funkcji sportowo-rekreacyjnej na terenach obecnie zajmowanych przez obiekty o znaczeniu ogólnomiejskim i regionalnym o takiej funkcji;
- rozbudowa infrastruktury szpitalnej oraz sieci przychodni specjalistycznych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci oraz seniorów, w tym opieki geriatrycznej;
- modernizacja kluczowych elementów infrastruktury zdrowotnej mających istotny wpływ na poprawę ich dostępności;
- dążenie do lokowania sądów, urzędów oraz innych instytucji i jednostek organizacyjnych administracji publicznej mających kontakt z petentem, na terenach o dobrej dostępności, w szczególności w strefie śródmiejskiej;
- utrzymanie i wzmocnienie roli Rzeszowa jako wiodącego ośrodka akademickiego i naukowo-badawczego regionu, w szczególności poprzez:
    - rozwój infrastruktury naukowo-badawczej oraz dydaktycznej uczelni wyższych,
    - dążenie do podniesienia atrakcyjności miasta, jako potencjalnego miejsca do studiowania, w szczególności poprzez dostosowanie oferty usług publicznych i komercyjnych, w szczególności z zakresu sportu, kultury i rozrywki, a także rozwój terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz przestrzeni publicznych wysokiej jakości,
    - rozwój oraz poprawa standardów bazy socjalnej uczelni wyższych, ze szczególnym uwzględnieniem akademików i domów asystenta oraz uczelnianych obiektów sportowo-rekreacyjnych,
    - ożywienie kultury studenckiej, w szczególności poprzez reaktywacje klubów studenckich,
    - dążenie do dogodnego wzajemnego skomunikowania obiektów naukowo-badawczych, dydaktycznych oraz stanowiących część bazy socjalnej za pomocą transportu publicznego i infrastruktury rowerowej;
- dbałość o wysokie walory architektoniczne nowopowstających obiektów publicznych, w szczególności tych świadczących usługi o znaczeniu regionalnym, w tym usługi wyższego rzędu, jako potencjalnych wizytówek miasta;
- przeznaczenie obiektów zabytkowych tracących dotychczasową funkcje na usługi o znaczeniu ponadlokalnym, regionalnym oraz wyższego rzędu, w szczególności związane z kulturą, nauką, edukacją oraz rozrywką; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni/Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta;*
- zmiana funkcji terenów przemysłowych i produkcyjnych oraz składowych położonych w okolicach ul. Boya-Żeleńskiego i ul. Hanasiewicza, ul. Siemiradzkiego, pomiędzy linią kolejową nr 91 a al. gen. Okulickiego oraz ul. Warszawską, a także ul. Hoffmanowej, ul. Langiewicza i linii kolejowej nr 106; kreowanie tam wielofunkcyjnych obszarów o charakterze śródmiejskim, nasyconych usługami publicznymi i komercyjnymi w tym o charakterze ogólnomiejskim;
- dążenie do zapewnienia dobrej dostępności do obiektów świadczących usługi publiczne dla mieszkańców Rzeszowa oraz osób przyjezdnych;
- dążenie do dogodnego powiązania funkcjonalnego i komunikacyjnego z miastem istotnych obiektów świadczących usługi publiczne, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie miasta, w szczególności Regionalnego Centrum Wystawienniczo-Kongresowego oraz Centrum Nauki Łukasiewicz zlokalizowanych w Jasionce, w gminie Trzebownisko.

III.3.1.3. Rozwój terenów zieleni o funkcji wypoczynkowej i sportowo-rekreacyjnej

Tereny zieleni w mieście pełnią funkcje: ekologiczne, wypoczynkowe, sportowo-rekreacyjne, zdrowotne i estetyczne. Przyczyniają się one do poprawy jakości życia mieszkańców miasta.

Zieleń urządzona o funkcji wypoczynkowej i sportowo-rekreacyjnej obejmuje: parki, ogrody, bulwary, zieleńce, tereny zieleni towarzyszące zabudowie, w tym place zabaw, a także związane z aktywnością fizyczną na świeżym powietrzu – otwarte obiekty sportowe. Zieleń urządzona może być lokalizowana na większych powierzchniowo obszarach (ZP) oraz na mniejszych terenach w obszarach zagospodarowania, np. mieszkaniowych czy usługowych. Ponadto, zieleń o funkcji wypoczynkowej i sportowo-rekreacyjnej może być lokalizowana na obszarach ekologicznych (EM).

Również obszary lasów i zadrzewień mogą być wykorzystywane dla aktywności fizycznej i wypoczynku na świeżym powietrzu (w zakresie określonym w ustawie o lasach) jako parki leśne.

Należy dążyć do zapewnienia powszechnej dostępności mieszkańców do terenów zieleni o funkcji wypoczynkowej (zieleń elementarna, osiedlowa i ogólnomiejska) oraz zieleni o funkcji sportowo-rekreacyjnej z uwzględnieniem potrzeb różnych grup wieku (dzieci, młodzież, osoby pracujące, seniorzy aktywni, seniorzy starsi), poprzez:

- uwzględnianie w opracowaniach planistycznych standardów urbanistycznych (w dostosowaniu do lokalnych uwarunkowań przestrzennych), przy czym:
    - standardy urbanistyczne nie dotyczą zabudowy mieszkaniowej w obszarach wielofunkcyjnych, dla których należy zapewnić dostęp do ww. terenów zieleni, w ilości wynikającej z uwarunkowań lokalnych,
    - w zabudowie wielorodzinnej należy przyjmować dla działki budowlanej/terenu inwestycji wskaźnik 0,2–0,3 m^2 zieleni elementarnej na 1,0 m^2 powierzchni użytkowej mieszkania, co w przybliżeniu odpowiada 5,0 m^2 powierzchni zieleni elementarnej na mieszkańca;

Tabela 42. Standardy urbanistyczne – tereny zieleni urządzonej

Lp.	Rodzaj terenu zieleni urządzonej*		Minimalny wskaźnik [m^2/mieszkańca]	Maksymalny promień dojścia do terenu zieleni urządzonej [m]		Powierzchnia terenu zieleni urządzonej [ha]
				strefa A, B	strefa C	
1.	zieleń elementarna	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	4,0**	700,0	700,0	> 0,03
		zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	5,0	150,0	150,0	
2.	zieleń osiedlowa	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	5,0	700,0	–	1,0 – 10,0
		zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna			700,0	
3.	zieleń ogólnomiejska		5,0	–	–	> 10,0
4.	Zieleń o funkcji sportowo-rekreacyjnej		2,0	–	–	–
	Łącznie		17 m²/mieszkańca			

** definicje rodzajów zieleni urządzonej zawarte zostały w rozdziale „Funkcje w obszarach zagospodarowania”*
*** wielkość nie wliczana do łącznej powierzchni zieleni /mieszkańca*

Źródło: opracowanie własne

- utrzymanie i rozwój funkcji wypoczynkowej i rekreacyjno-sportowej na różnorodnych terenach zieleni, w tym charakteryzujących się znaczącymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, w szczególności takich jak:
    - tereny zieleni w dolinie Wisłoka oraz dolinach rzek i potoków: Mrowla, Przyrwa i Strug,
    - Kopiec Konfederatów Barskich wraz z otoczeniem na osiedlu Pobitno, jako obszar zieleni o wyróżniających się walorach krajobrazowych,
    - tereny położone na osiedlach: Przybyszówka, Bzianka, Zwięczyca, Budziwój, Biała, Matysówka, Słocina, Załęże i Pogwizdów Nowy, oznaczone na rysunku Studium, obejmujące obszary ekologiczne (EM i EZ), zieleni urządzonej (ZP) oraz niektóre obszary lasów i zadrzewień (ZL),
    - istniejące tereny zieleni urządzonej, w szczególności parki miejskie, skwery, zieleńce;
- doposażenie terenów zieleni w elementy infrastruktury sportu, rekreacji i usług czasu wolnego, m.in.: skate park, dirt park, siłownie na świeżym powietrzu, ścieżki biegowe, ścieżki do nordic walking, ścieżki rowerowe;
- lokalizacja ogólnomiejskich funkcji sportowo-rekreacyjnych z wykorzystaniem walorów przyrodniczo-krajobrazowych:
    - wzgórza położonego pomiędzy ul. Spacerową a ul. Białogórską na osiedlach Zalesie i Biała,
    - stoku w rejonie ul. Nowe Wzgórze na osiedlu Matysówka;
- lokowanie na obszarach zieleni urządzonej oraz na terenach usług czasu wolnego w obszarach ekologicznych (EM) elementów podnoszących ofertę usług czasu wolnego w mieście, a jednocześnie zwiększające ich walory rekreacyjno-wypoczynkowe oraz wprowadzające dodatkowe funkcje edukacyjne, takie jak np.: ogród botaniczny, mini zoo, arboretum, ogród sensoryczny;
- zagospodarowanie wybranych terenów zielonych w sposób umożliwiający organizację imprez plenerowych;
- tworzenie dogodnych warunków do aktywnego starzenia się społeczeństwa, umożliwiających wydłużanie okresu samodzielności i uwzględnianie w przestrzeniach publicznych podejścia międzypokoleniowego, w tym:
    - rozwój małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w zieleni osiedlowej dostosowanej do potrzeb osób starszych,
    - budowa ogólnodostępnych, plenerowych stref aktywności, skierowanych do różnych grup wieku,
    - tworzenie przestrzeni aktywności sportowej i rekreacyjnej, sprzyjającej międzypokoleniowej integracji społecznej,
    - tworzenie ogrodów sensorycznych, ogrodów tematycznych, w tym edukacyjnych, dostosowanych do potrzeb dzieci i seniorów w zieleni osiedlowej oraz ogólnomiejskiej,
    - upowszechnianie form sportu i rekreacji dla seniorów,
    - tworzenie na osiedlach oraz w parkach stref dla seniora – cichych, odosobnionych terenów zieleni;
- zapewnienie przy terenach zieleni o funkcji wypoczynkowej i sportowo-rekreacyjnej dostępu do małej gastronomii oraz infrastruktury sanitarnej;
- lokowanie małej architektury, dostosowanej do potrzeb osób starszych i o szczególnych potrzebach, o wysokich walorach przestrzennych i estetycznych, pozytywnie wpływających na jakość zagospodarowania terenów;
- rozwijanie na terenach zieleni sieci placów zabaw dla dzieci, a także wyposażenie placów w zieleń;
- zagospodarowanie wybranych osiedlowych terenów zieleni w sposób pozwalający na organizację sezonowych lodowisk / ślizgawek w miesiącach zimowych;
- w przypadku zieleni zabytkowej oraz zieleni znajdującej się na obszarach historycznych układów przestrzennych, zespołów zabudowy bądź w sąsiedztwie zabytków – zachowanie

walorów historycznych, kulturowych oraz kompozycyjnych; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni / Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego miasta, Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta;*

- na terenach istniejącej zwartej zabudowy (strefy: śródmiejska i miejska) wykorzystanie nawet niewielkich terenów pod zieleń z funkcją wypoczynkową i sportowo-rekreacyjną: parki kieszonkowe, skwery i zieleńce, mini place zabaw, tzw. tereny międzyblokowe w zieleni;
- na nowych obszarach zabudowy (strefy: miejska i ekologiczna oraz strefa śródmiejska w części wskazanej do przekształceń) dążenie do tworzenia równolegle z zabudową parków i innych terenów rekreacji i wypoczynku na otwartym powietrzu;
- rozwijanie rolnictwa miejskiego, pozwalającego na produkcję żywności w niewielkiej skali w powiązaniu z rekreacją i integracją społeczną, w tym m.in. wspieranie powstawania ogrodów społecznych, upraw przyblokowych, czy pasiek miejskich;
- wykorzystanie terenów wzdłuż dolin rzecznych (w szczególności: Wisłoka, Strugu, Przyrwy, Mrowli) dla lokalizacji ciągów pieszo-rowerowych, umożliwiających wycieczki piesze, rowerowe, na rolkach, mogących stanowić również alternatywne trasy komunikacji w obszarze miasta;
- wprowadzenie funkcji wypoczynkowej i rekreacyjnej na obszarach lasów i zadrzewień (ZL), m.in. w formie ścieżek pieszych, rowerowych oraz miejsc biwakowych, w zgodności z ustawą o lasach;
- rozwijanie sieci tzw. „psich parków", w tym dążenie do stworzenia wydzielonego i ogrodzonego terenu z niezbędną infrastrukturą o pow. powyżej 1 ha przeznaczonego dla psów;
- dobre skomunikowanie terenów wypoczynkowych i sportowo-rekreacyjnych z osiedlami mieszkaniowymi, poprzez komunikację rowerową i zbiorową oraz ciągami spacerowymi;
- dążenie do realizacji działań z zakresu rozwoju terenów wypoczynkowych i sportowo-rekreacyjnych, jako elementu prowadzonych kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

III.3.1.4. Kształtowanie sieci przestrzeni publicznych wysokiej jakości

Przestrzenie publiczne są znaczącym elementem szkieletu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta integrującym obszary o różnych funkcjach i charakterze. Wysokiej jakości przestrzeń publiczna wpływa na poprawę poczucia bezpieczeństwa, rozwój więzi międzyludzkich oraz kreuje charakter i wizerunek miasta. Jej jakość przekłada się na standard życia jego mieszkańców oraz komfort przyjezdnych.

W poszczególnych wyznaczonych w Studium strefach, tj. śródmiejskiej, miejskiej i ekologicznej, przestrzenie publiczne będą miały odmienny charakter, co wymaga określenia różnych kierunków działań.

W centrum miasta wiodącym typem przestrzeni publicznej będzie plac i deptak. Obszary będą bardziej reprezentacyjne, nastawione nie tylko na mieszkańców, ale także na osoby przyjezdne. Kameralny charakter zabudowy i jej ludzka skala są ogromnym atutem historycznej części rzeszowskiego śródmieścia. Stopniowe ograniczanie ruchu samochodowego oraz rewaloryzacja i redefinicja kluczowych dla historycznego centrum terenów są szansą na poprawę jakości zagospodarowania śródmieścia i odciążenie najpopularniejszych miejsc, jakimi są Rynek i ulica 3 Maja. Strefa śródmiejska to nie tylko przestrzenie publiczne w obrębie historycznej zabudowy, ale również obszary, które będą kształtowane od podstaw. Nowe zagospodarowanie tych terenów, z wykształceniem nowych placów, ulic w otoczeniu zieleni i usług oraz wpisaniem się w miejski system połączeń pieszo-rowerowych, wpłynie na zrównoważony rozwój miasta i uzupełnienie oferty miejsc atrakcyjnych dla mieszkańców.

Im dalej od centrum, przestrzenie publiczne będą elementem lokalnych centrów o większym zasięgu, często połączonych z domami kultury, obiektami sportowymi czy lokalnymi placami

targowymi. Będą to miejsca stanowiące o tożsamości lokalnej społeczności, zazwyczaj większe niż te położone w ścisłym centrum miasta, a także bardziej multifunkcyjne.

W strefie ekologicznej przestrzenie publiczne będą się charakteryzować większym udziałem zieleni. Przy dominacji zabudowy jednorodzinnej lokalne ośrodki będą mniej rozbudowane, a tereny wspólne skupią się na obiektach sportowych, czy terenach rekreacji.

Elementem spajającym system przestrzeni publicznych na terenie całego miasta ma się stać sieć połączeń pieszych i rowerowych w zieleni oraz zielona oś miasta – rzeka Wisłok w połączeniu z jej dopływami - Strugiem i Przyrwą. Głównymi korytarzami powiązań, prócz terenów zielonych wzdłuż Wisłoka i jego dopływów, będą ważniejsze arterie komunikacyjne. Trasy pieszo-rowerowe zlokalizowane wzdłuż dróg powinny łączyć lokalne centra osiedlowe jak i zapewnić dostępność do obszarów na obrzeżach miasta. Tam, gdzie jest to możliwe, komunikacja pieszo-rowerowa powinna być prowadzona w zieleni. Istniejące ciągi wzdłuż dróg powinny podlegać procesom humanizacji poprzez uzupełnianie zieleni i obudowy tych ulic, tworzenie punktów węzłowych i wykorzystanie wartości krajobrazowych.

Schemat 69. Ważniejsze kierunki powiązań przestrzeni publicznych w skali miasta

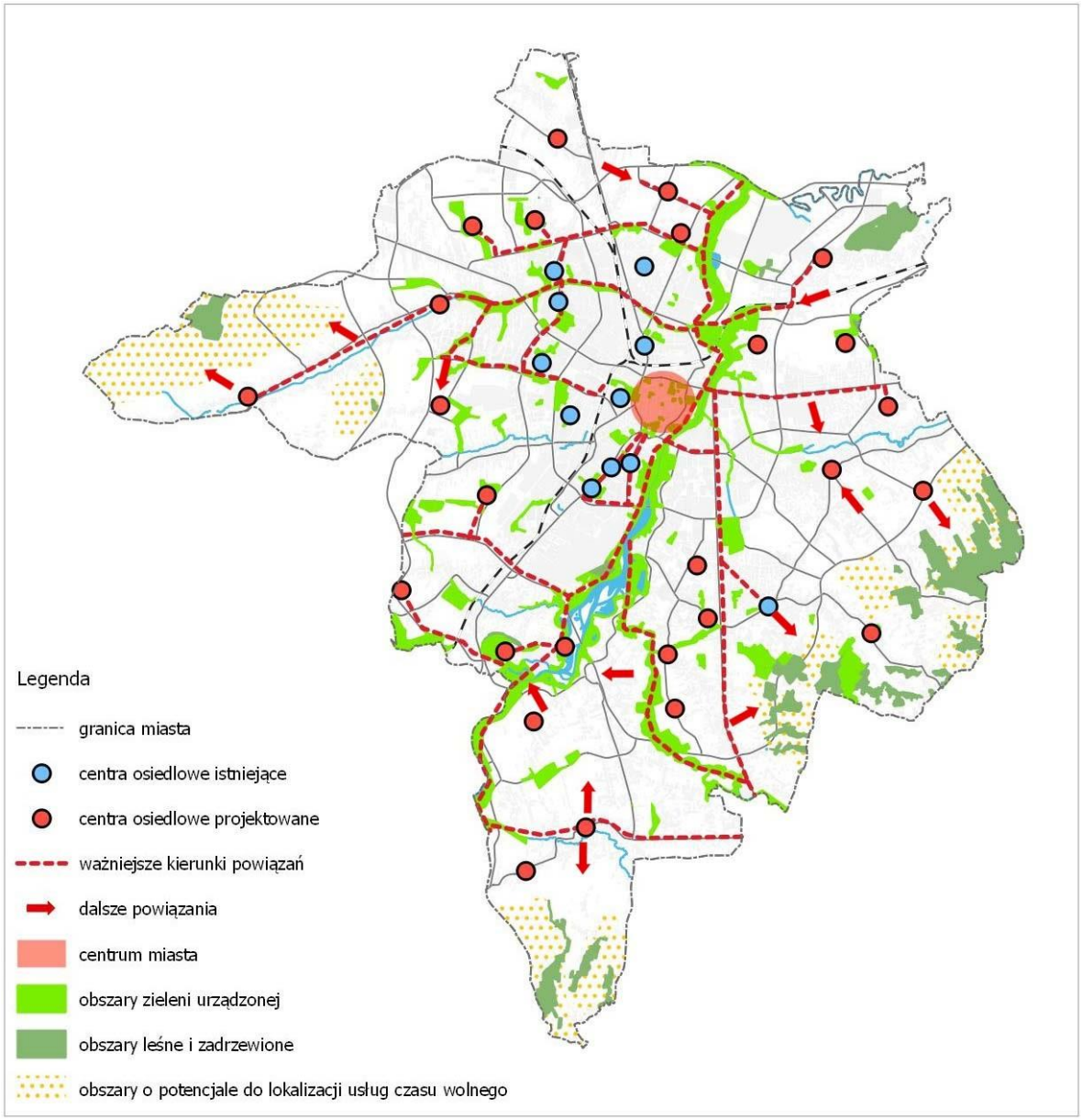

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do przestrzeni całego miasta, kształtowanie ogólnomiejskiej sieci przestrzeni publicznych obejmuje w szczególności następujące działania:

- kreowanie przestrzeni publicznych w powiązaniu z obiektami świadczącymi usługi publiczne, w szczególności usługi wyższego rzędu w zakresie kultury, rozrywki, nauki, edukacji oraz sportu i rekreacji;
- rozwijanie oferty usług towarzyszących przestrzeniom publicznym, w tym:
    - wyposażanie przestrzeni publicznych w zróżnicowane usługi komercyjne, drobnego handlu i usług, w tym gastronomii,
    - rozwijanie oferty usługowej w parterach budynków,
    - wspieranie sezonowej działalności drobnego handlu i gastronomii w formie mobilnej poprzez zapewnienie przyłączy energii elektrycznej i dostępu do sieci wodociągowej;
- urządzanie przestrzeni publicznych w sposób przyjazny dla środowiska, w tym przyczyniający się do zwiększenia odporności miasta na zmiany klimatu, m.in. przy pomocy form zagospodarowania zapobiegających powstawaniu tzw. miejskich wysp ciepła, sprzyjających poprawie małej retencji m.in. poprzez zatrzymywanie wód opadowych w miejscu; *PATRZ: Środowisko i odporność na zmiany klimatu/Zwiększenie odporności miasta na postępujące zmiany klimatyczne;*
- uzupełnianie i rewaloryzacja zabudowy stanowiącej ramy przestrzeni publicznych; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni/ Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta;*
- dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb różnych grup użytkowników, w tym:
    - dążenie do likwidacji barier architektonicznych i urbanistycznych,
    - wprowadzanie udogodnień dla seniorów, rodziców z dziećmi, osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego;
- zapewnienie dogodnego dostępu do infrastruktury sanitarnej, m.in. do publicznych toalet, umywalni, przewijaków, ze szczególnym uwzględnieniem osób o szczególnych potrzebach;
- powiązanie istniejących i planowanych przestrzeni publicznych z systemem terenów zieleni, w tym łączenie ich z ogrodami kieszonkowymi, woonerfami, parkletami i innymi atrakcyjnymi formami zagospodarowania;
- kształtowanie przestrzeni publicznych z poszanowaniem walorów krajobrazu kulturowego, w tym z uwzględnieniem tradycji miejsca i charakteru otoczenia; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni/ Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta;*
- wzmacnianie cech rozpoznawalności i indywidualności poszczególnych przestrzeni publicznych;
- dążenie do stworzenia spójnego systemu identyfikacji przestrzennej oraz polityki reklamowej;
- dbałość o odpowiednią iluminację przestrzeni publicznych oraz ich ram, poprawiającą nie tylko jej jakość, ale wpływającą na bezpieczeństwo użytkowania, z uwzględnieniem problemu zanieczyszczenia światłem;
- wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury oraz meble miejskie z uwzględnieniem zasad ergonomii oraz jakości materiałów odpornych na warunki atmosferyczne, a także wpływających na jakość wizualną tych przestrzeni;
- kształtowanie przestrzeni publicznych w sposób zapewniający dogodny dostęp do transportu zbiorowego, komfortowy ruch rowerowy i pieszy, w tym połączenie istniejących i planowanych przestrzeni publicznych drogami rowerowymi i ścieżkami spacerowymi;
- dążenie do „humanizacji" ciągów transportowych, jako elementu spajającego sieć przestrzeni publicznych poprzez:
    - dostosowanie ich do skali i potrzeb pieszych i rowerzystów,
    - kształtowanie ich jako korytarzy z dużą ilością zieleni,
    - tworzenie punktów węzłowych i charakterystycznych, przeciwdziałających wrażeniu monotonii,

    - niwelację barier wynikających z przebiegu dróg poprzez uspokojenie ruchu samochodowego i tworzenie nowych przejść, kładek, a także niwelację barier dla niepełnosprawnych;
- dążenie do realizacji działań podnoszących jakość, wyposażenie oraz dostępność istniejących przestrzeni publicznych, a także kreujących nowe przestrzenie, jako elementu prowadzonych kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

Tereny nadrzeczne – zielona oś miasta

Priorytetem dla Rzeszowa jest zwrócenie miasta ku rzece Wisłok. Rzeka ma stać się elementem spajającym miasto i sieć niebiesko-zielonej infrastruktury. Zagospodarowanie terenów nadrzecznych powinno uwzględniać znaczenie rzeki jako korytarza ekologicznego oraz obszaru rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców miasta. Istotne znaczenie ma zapewnienie ciągłości komunikacyjnej pomiędzy jej północnym i południowym odcinkiem oraz niwelacja bariery komunikacyjnej na linii wschód – zachód poprzez uzupełnienie infrastruktury mostowej. Istotne jest również silne powiązanie tego obszaru z innymi przestrzeniami publicznymi, szczególnie z tymi położonymi w śródmieściu. Służyć temu mają następujące działania:

- kształtowanie przestrzeni poprzez podkreślenie roli rzeki jako osi kompozycyjnej miasta;
- kreowanie przestrzeni publicznych z uwzględnieniem walorów krajobrazowych i widokowych oraz zróżnicowanego charakteru przestrzeni i zabudowy otaczającej rzekę;
- zagospodarowanie brzegów rzeki jako wysokiej jakości terenów rekreacyjnych w zieleni;
- zapewnienie połączeń komunikacyjnych osiedli z terenami nadrzecznymi, w tym zapewnienie ciągłości infrastruktury pieszej i rowerowej, w tym m.in. poprzez lokalizację nowych kładek i mostów pieszych oraz rowerowych;
- uwzględnienie specyfiki obszarów zalewowych poprzez stosowanie odpowiednich materiałów, form mebli miejskich i małej architektury oraz obiektów sportowych czy zieleni;
- dążenie do kreowania ram nadrzecznych przestrzeni publicznych niską zabudową, która nie wpłynie na zaburzanie funkcji doliny Wisłoka jako korytarza przewietrzania miasta;
- dążenie do likwidacji istniejącej zabudowy niezwiązanej z funkcjonowaniem nadrzecznych terenów rekreacyjnych albo do jej przekształcenia - m.in na terenach w rejonie ulicy Siemieńskiego, al. Rejtana oraz na północnym odcinku Wisłoka;
- dążenie do adaptacji i przekształceń przestrzeni przy obiektach inżynieryjnych, m.in. przestrzeni pod mostem Zamkowym, czy ostatniej kondygnacji planowanego na Podpromiu parkingu wielopoziomowego, jako potencjalnych nowych form przestrzeni publicznych, wyposażonych np. w zieleń wypoczynkową lub infrastrukturę sportowo-rekreacyjną.

Strefa śródmiejska

Strefa śródmiejska jest wizytówką miasta. To tu przestrzenie publiczne, jako służące zarówno mieszkańcom jak i przyjezdnym, powinny charakteryzować się najwyższą jakością. O ich wymiarze stanowi nie tylko wysoka jakość wykonania, czy otaczające je architektura oraz zieleń, ale przede wszystkim ich zróżnicowana funkcja. W obszarze ścisłego historycznego centrum wyznaczono spójną sieć przestrzeni publicznych budowaną przez zieleń dostępną publicznie oraz najistotniejsze place, ulice i wnętrza urbanistyczne, m.in. Rynek, ulicę Mickiewicza, ul. Słowackiego, ul. Grunwaldzką, 3 Maja, plac Wolności, ulicę Gałęzowskiego oraz rejon Zamku. Najważniejsze przestrzenie wskazano jako priorytetowe dla komunikacji pieszej i pieszo-rowerowej. Wyznaczono również kierunki powiązań tych przestrzeni z doliną Wisłoka i dalszymi obszarami strefy śródmiejskiej (schemat 70).

Odpowiednie kształtowanie przestrzeni publicznych stanowi niezbędny warunek wykreowania wizerunku centrum jako „salonu miasta". Służyć temu mają następujące działania, odnoszące się do występujących w strefie śródmiejskiej obszarów zabudowy wielofunkcyjnej oraz zabudowy mieszkaniowej:

- zachowanie i wykorzystanie wysokich walorów reprezentacyjnych przestrzeni publicznych, w szczególności zlokalizowanych w historycznym centrum;

- kreowanie przestrzeni publicznych wysokiej jakości, głównie w formie placów i deptaków, w tym:
    - stanowiących alternatywę dla Rynku w jego pobliżu, np. okolice synagog, ul. Mickiewicza, ul. Joselewicza, ul. Króla Kazimierza,
    - dalsze aktywizowanie śródmiejskich ulic, m.in. 3 Maja na odcinku od ul. Jagiellońskiej do ul. Zamkowej, ul. Fircowskiego, ul. Jagiellońskiej, ul. Słowackiego, ul. Zygmuntowskiej, ul. Dymnickiego, plac Farny, ul. Kopernika, ul. Okrzei i ul. Grunwaldzka,
    - na obszarach wskazanych do przekształceń i rozwoju nowoczesnego wielofunkcyjnego obszaru o charakterze śródmiejskim,
    - połącznie Rynku z bulwarami nad Wisłokiem ciągami pieszymi i rowerowymi poprzez ul. Słowackiego i „Olszynki" oraz ul. Mickiewicza i Stary Cmentarz;
- uzupełnianie i rewaloryzacja zabudowy stanowiącej ramy przestrzeni publicznych:
    - uzupełnianie istniejącej zabudowy o obiekty wielofunkcyjne, o wysokich walorach przestrzennych i tzw. „ludzkiej skali",
    - poprawa jakości już istniejących obiektów i przestrzeni;
- sprzyjanie rozwojowi oferty usług, ze szczególnym uwzględnieniem usług gastronomicznych, hotelarskich, lokalnego rzemiosła i handlu, w tym w podwórzach, suterenach i parterach budynków, przekształcanie parterów na lokale usługowe – krawędzie aktywne; *PATRZ: Gospodarka/Wspieranie rozwoju handlu i usług*;
- kształtowanie wnętrz kwartałów zabudowy w formie skwerów, miejsc do rekreacji i wypoczynku, z możliwością wprowadzenia usług;
- dostosowanie elementów małej architektury do funkcji danej przestrzeni, ze szczególnym uwzględnieniem projektowania uniwersalnego;
- eksponowanie dziedzictwa historycznego i kulturowego za pomocą odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni, w tym iluminację obiektów, zachowanie walorów historycznych przestrzeni; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni/Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta*;
- dążenie do uzyskania wysokich walorów estetycznych poszczególnych elementów przestrzeni publicznych, w tym dróg, chodników, deptaków, mebli miejskich oraz elementów małej architektury, m.in. poprzez dbałość o ich ciekawą formę oraz wysoką jakość stosowanych materiałów;
- ograniczenie reklam na rzecz stworzenia spójnego systemu identyfikacji miejskiej, ułatwiającego poruszanie się w przestrzeni publicznej;
- wykorzystanie ustaleń strefy zero-emisyjnej do ograniczania ruchu samochodowego w obrębie historycznego centrum;
- zamknięcie dla ruchu samochodowego ul. Jagiellońskiej na odcinku od ul. Zygmuntowskiej do ul. 3 Maja, ul. Słowackiego i ul. Matejki na odcinku od ul. Króla Kazimierza do placu Farnego, z placem włącznie, oraz ul. Kopernika na odcinku od ul. Konarskiego do ul. Okrzei, ul. Mickiewicza od ul. Joselewicza do ul. Gałęzowskiego i przekształcenie ich w deptaki lub inne atrakcyjne formy zagospodarowania;
- ograniczenie ruchu samochodowego i likwidacja części miejsc postojowych na ul. Słowackiego, alei Pod Kasztanami, ulicy Bożniczej oraz fragmencie ul. Kopernika na odcinku wzdłuż placu Ofiar Getta; *PATRZ: Transport i infrastruktura techniczna/Kształtowanie infrastruktury dla pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu*;
- utrzymanie stref płatnego parkowania i stopniowe ograniczanie liczby dostępnych miejsc parkingowych poprzez zastępowanie ich terenami zieleni i przestrzenią dla pieszych oraz infrastrukturą, taką jak parkingi rowerowe, w szczególności na parkingu na placu przed budynkiem Filharmonii Podkarpackiej, parkingu przy tzw. Białym Ogrodzie oraz na placach parkingowych w przy synagogach; *PATRZ: Transport i infrastruktura techniczna/Realizacja polityki parkingowej*;
- wyposażenie przestrzeni publicznych, w tym ulic zamkniętych dla ruchu, w woonerfy, parklety;

- poprawa walorów estetycznych ogródków gastronomicznych na Rynku, ograniczenie ich ilości tak, by nie dominowały w jego przestrzeni;
- rewaloryzacja placu targowego przy ul. Targowej wraz z bezpośrednim otoczeniem poprzez:
    - nadanie przestrzeni targowej charakteru wielofunkcyjnego,
    - zapewnienie mieszkańcom bezpiecznej przestrzeni publicznej, sprzyjającej rozwojowi integracji społecznej i budowaniu tożsamości terytorialnej (szczególnie istotne w przypadku osób starszych),
    - zachowanie wysokich walorów estetycznych – dbanie o jakość architektury stoisk i zadaszenia;

PATRZ: Gospodarka/Wspieranie rozwoju handlu i usług;

Schemat 70. Najważniejsze przestrzenie publiczne w obrębie historycznego centrum

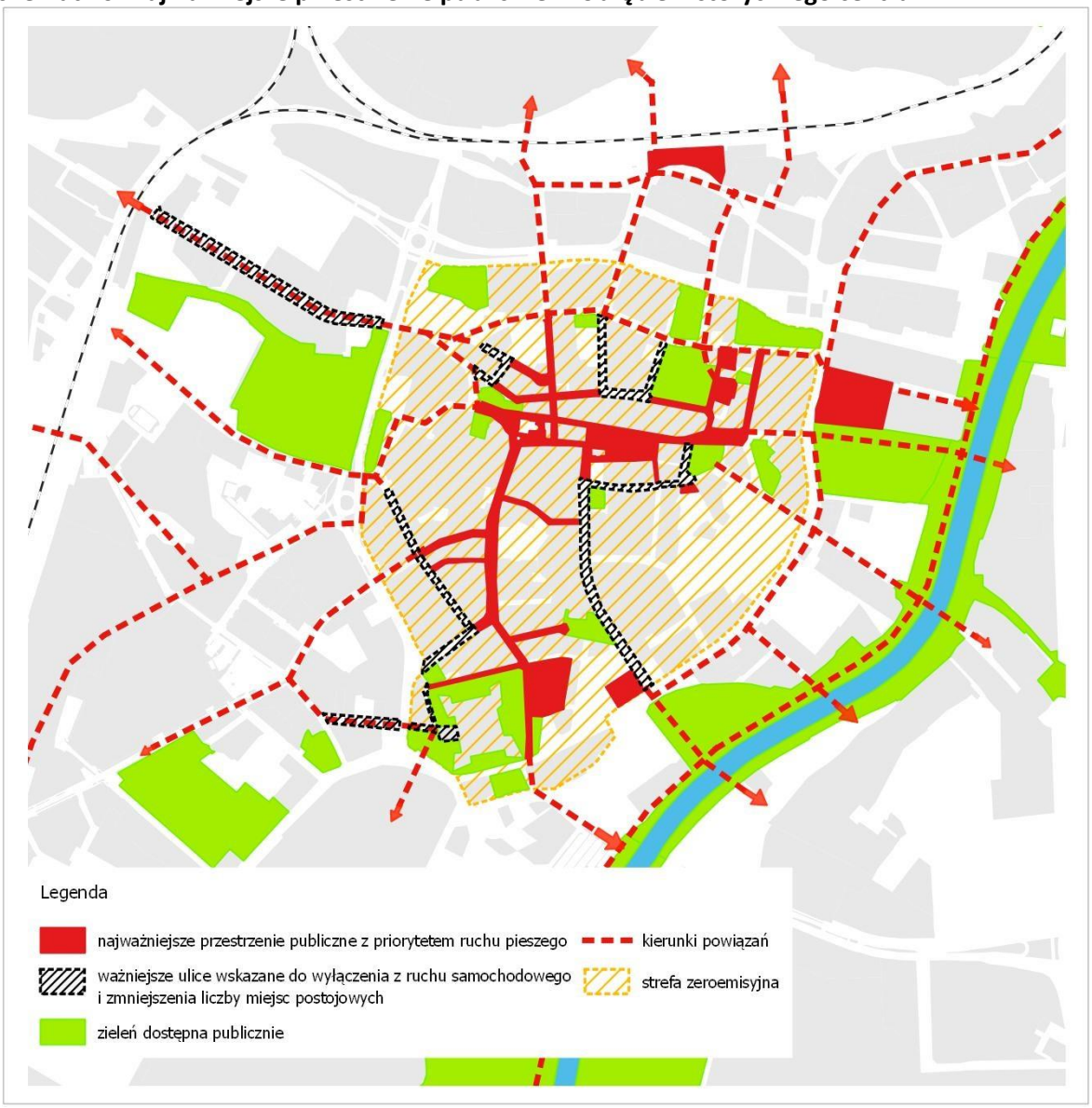

Źródło: opracowanie własne

- kreowanie przestrzeni publicznych związanych z ośrodkami usługowymi i ważnymi ciągami pieszo-rowerowymi;
- kształtowanie wnętrz kwartałów zabudowy jako miejsc do rekreacji i wypoczynku z możliwością wprowadzenia usług;
- uzupełnianie i rewaloryzacja zabudowy stanowiącej ramy przestrzeni publicznych;

- sprzyjanie rozwojowi oferty usług;
- uzupełnienie istniejących przestrzeni publicznych o różne formy zieleni, powiązanie ich z zielenią miejską;
- prowadzenie polityki parkingowej m.in. poprzez:
    - wykluczenie możliwości zwiększania ilości miejsc postojowych kosztem ogólnodostępnej zieleni osiedlowej,
    - rozważenie lokalizacji parkingów wielopoziomowych,
    - dążenie do wykorzystania dachów parkingów wielopoziomowych jako przestrzeni ogólnodostępnej.

Strefa miejska

Strefa miejska to zarówno obszary zamieszkania jak i miejsca pracy oraz ogólnodostępna zieleń parkowa, obiekty sportowe i rekreacyjne. Najistotniejsze dla użytkowników tej strefy jest zapewnienie lokalnych przestrzeni wspólnych jako podstawowej przestrzeni codziennego funkcjonowania, które będą kreowały miasto małych odległości. Wyznaczono kierunki powiązań istotnych przestrzeni publicznych w strefie miejskiej zarówno w jej granicach jak również ze ścisłym śródmieściem historycznym centrum miasta i atrakcyjnymi terenami w strefie ekologicznej (schemat 69). System opiera się o główne ciągi komunikacyjne, z powiązaniu z zielenią przyuliczną, parkami oraz punkami węzłowymi.
Sprzyjać temu będzie także wzbogacenie oferty usługowej oraz sieci połączeń pieszo-rowerowych. Istotne dla strefy miejskiej będzie:

- utrzymanie dobrze rozwiniętych i funkcjonujących przestrzeni publicznych, poprzez dokonanie niezbędnych interwencji i inwestycji;
- wykształcenie lokalnych centrów stanowiących podstawową przestrzeń codziennego życia mieszkańców i kształtowanie zabudowy wokół niego;
- kształtowanie przestrzeni publicznych w powiązaniu z lokalnymi centrami usługowymi i ważnymi ciągami pieszo-rowerowymi, w skali zbliżonej do otaczającej zabudowy;
- dążenie do powiązania przestrzeni publicznych z obiektami, gdzie świadczone są usługi publiczne, w szczególności takimi jak domy kultury, obiekty sportowe itp.;
- przekształcanie parterów na lokale usługowe (krawędzie aktywne);
- dążenie do uzyskania priorytetu ruchu pieszego i rowerowego;
- dążenie do realizacji nowych połączeń drogowych i pieszo-rowerowych w zieleni, w tym zapewnienie powiązań pieszo-rowerowych z ważnymi przestrzeniami publicznymi i obiektami w skali osiedla – parkami, a także miejscami koncentracji usług publicznych;
- dążenie do utrzymania dużego udziału terenów zieleni, w tym zieleni wysokiej jako otwartej zieleni międzyblokowej uzupełnionej o funkcje rekreacyjne.

Strefa ekologiczna

Strefa ekologiczna obejmuje przyłączone do miasta dawne tereny wiejskie. Ze względu na duży udział zieleni, w tym terenów rolnych oraz ekstensywną zabudowę, nie wykształcą się tu charakterystyczne dla strefy miejskiej duże przestrzenie publiczne. W strefie ekologicznej przestrzenie publiczne skupiać się będą wokół rekreacji i sportu w zieleni, uzupełnione o lokalne usługi. Wyznaczono kierunki powiązań terenów atrakcyjnych dla wypoczynku i rekreacji z obszarami miasta położonymi w strefie miejskiej i śródmiejskiej (schemat 69). Istotne dla strefy ekologicznej będzie:

- wykorzystywanie terenów o wysokich walorach krajobrazowych do tworzenia wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych;
- lokowanie na obszarach o potencjale do lokalizacji usług czasu wolnego elementów podnoszących jakość przestrzeni publicznych i zwiększających ich walory rekreacyjno-wypoczynkowe oraz wprowadzające dodatkowe funkcje edukacyjne, takie jak np.: ogród botaniczny, mini zoo, arboretum, ogród sensoryczny;
- kształtowanie przestrzeni w sposób szanujący tradycję miejsca, wpisujący się w charakter otoczenia i lokalny krajobraz;

- wykorzystanie lokalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych (lokalne cieki wodne, punkty widokowe, panoramy miasta, tereny zielone);
- urządzenie przestrzeni publicznych w miejscach występowania atrakcyjnych widoków i panoram (punktów widokowych), szczególnie na osiedlach Słocina, Matysówka i Biała;
- ochrona istniejących przestrzeni publicznych oraz terenów pod potencjalną ich lokalizację przed niekontrolowaną zabudową;
- kształtowanie przestrzeni publicznych w powiązaniu z lokalnymi centrami usługowymi;
- powiązanie przestrzeni publicznych z obiektami, w których świadczone są usługi publiczne, w szczególności takimi jak domy kultury, obiekty sportowe itp.;
- poprawa dostępności do komunikacji miejskiej, poprzez zapewnienie niewielkiej odległości od przystanków autobusowych;
- dążenie do realizacji nowych połączeń drogowych i pieszo-rowerowych w zieleni.

III.3.1.5. Podnoszenie standardów zamieszkania z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb mieszkańców

Na jakość zamieszkania, rozumianego jako sposób życia w danym miejscu, składa się wiele elementów w tym skala i forma zabudowy, stan techniczny i wielkość lokali mieszkalnych, wyposażenie osiedli w infrastrukturę społeczną, ilość i jakość przestrzeni publicznych oraz ogólnodostępnych terenów zieleni. W Studium założono podniesienie standardu mieszkań poprzez zwiększenie średniej powierzchni mieszkaniowej na mieszkańca do 42 m^2, w tym w zabudowie wielorodzinnej do 28 m^2, zaś w zabudowie jednorodzinnej do 63 m^2.

Poprawa jakości zamieszkania powinna obejmować szereg działań, zróżnicowanych w zależności od specyfiki obszaru mieszkaniowego, uwzględniających zjawisko starzenia i wyludnienia się osiedli wielorodzinnych położonych w centralnych rejonach miasta oraz zachodzące procesy suburbanizacji. Zjawisko depopulacji występuje przeważnie na osiedlach z wykształconą strukturą funkcjonalno-przestrzenną, które są dobrze wyposażone w usługi podstawowe. Natomiast na nowych osiedlach, powstałych w procesie suburbanizacji, tych o młodszej strukturze wieku mieszkańców, występują niedobory zarówno podstawowej infrastruktury społecznej jak i technicznej.

W zakresie podnoszenia standardów zamieszkania za kluczowe działania należy przyjąć:

- rozwijanie mieszkalnictwa o różnej formie i intensywności zabudowy, zgodnie ze wskaźnikami zagospodarowania ustalonymi dla poszczególnych stref urbanistycznych;
- rozwijanie funkcji mieszkaniowo-usługowej na terenach przemysłowych wskazanych do przekształceń;
- uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb mieszkaniowych różnych grup potencjalnych nabywców, wynikających m.in. ze stylu życia, sytuacji osobistej, wieku, czy możliwości finansowych, w tym:
    - rozwijanie mieszkalnictwa komunalnego, spółdzielczego oraz pod wynajem,
    - rozwój osiedli integrujących różne grupy społeczne, w tym z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych,
    - zapewnienie dostępności zabudowy komunalnej dla osób starszych i niepełnosprawnych, zawierającej m.in. lokale:
        - dedykowane – wyposażone w nowoczesne rozwiązania wspomagające osoby starsze w samodzielnej egzystencji,
        - wspomagane – dostosowane do potrzeb osób starszych z większymi potrzebami ze względu na wiek, potrzebujące dochodzącej opieki z zewnątrz,
        - chronione – przeznaczone dla osób o niskim stopniu samodzielności, które wymagają opieki całodobowej;

- realizacja zabudowy mieszkaniowej zgodnie z przyjętymi standardami urbanistycznymi dotyczącymi wyposażenia w infrastrukturę społeczną i dostępności do terenów zieleni o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej (patrz: tab. 41, 42);
- poprawa dostępności mieszkańców do usług oraz kreowanie lokalnych centrów usługowych; *PATRZ: Mieszkańcy i infrastruktura społeczna/Rozwijanie sieci podstawowych usług publicznych oraz kreowanie centrów osiedlowych, Gospodarka/Wspieranie rozwoju handlu i usług;*
- kreowanie przestrzeni publicznych wysokiej jakości powiązanych z zabudową mieszkaniową; *PATRZ: Mieszkańcy i infrastruktura społeczna / Kształtowanie sieci przestrzeni publicznych wysokiej jakości;*
- wyposażenie terenów mieszkaniowych w niezbędną infrastrukturę techniczną; *PATRZ*: *Transport i infrastruktura techniczna/Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej miasta;*
- odpowiednie skomunikowanie wewnętrzne i zewnętrzne terenów mieszkaniowych, w tym:
    - dążenie do likwidacji barier przestrzennych, szczególnie w środowisku zamieszkania osób starszych i niepełnosprawnych,
    - rozwijanie stref pieszych, stref zamieszkania oraz stref uspokojonego ruchu,
    - skomunikowanie terenów mieszkaniowych za pomocą transportu publicznego
    - rozwijanie infrastruktury rowerowej oraz infrastruktury dla pieszych;
- modernizacja starszych osiedli wielorodzinnych oraz prowadzenie działań naprawczych w obszarach substandardowego zagospodarowania, w tym w powiązaniu z działaniami rewitalizacyjnymi, w tym:
    - podnoszenie standardu mieszkań, m.in. poprzez łączenie małych mieszkań, budowę wind zewnętrznych,
    - dopełnianie przestrzeni mieszkaniowej usługami,
    - rozwijanie zieleni elementarnej, osiedlowej, w tym urządzeń służących rekreacji codziennej,
    - poprawa dostępności przestrzennej i skomunikowania, w tym dostępu do parkingów;
- harmonizowanie różnorodnych układów i typów zabudowy;
- ograniczanie wysokości zabudowy wielorodzinnej na styku z zabudową mieszkaniową jednorodzinną;
- dążenie do eliminacji osiedli grodzonych.

III.3.2. Transport i infrastruktura techniczna

Główne wymagania stawiane transportowi we współczesnym mieście to bezpieczeństwo, wygoda, niskie koszty oraz ochrona środowiska poprzez redukcję szkodliwych zanieczyszczeń i hałasu. By sprostać takim wymaganiom, Rzeszów powinien systematycznie i konsekwentnie wdrażać założenia odwróconej piramidy transportowej (schemat 71), w której piesi, rowerzyści, a także komunikacja zbiorowa mają pierwszeństwo przed innymi środkami transportu ze względu na szeroko zakrojone korzyści zdrowotne, ekonomiczne i środowiskowe. Odwrócona piramida transportowa przedstawia takie podejście do planowania miasta, które nadaje priorytet podróżowaniu pieszo lub rowerem, a na dłuższych dystansach – transportem publicznym, zmniejszając ruch samochodowy oraz zanieczyszczenie powietrza. Oznacza to, że miasto powinno być zaprojektowane w taki sposób, by znaczna część przemieszczeń opierała się na krótkich odległościach realizowanych pieszo, rowerem lub innym bezemisyjnym urządzeniem transportu osobistego.

Schemat 71. Odwrócona piramida transportowa

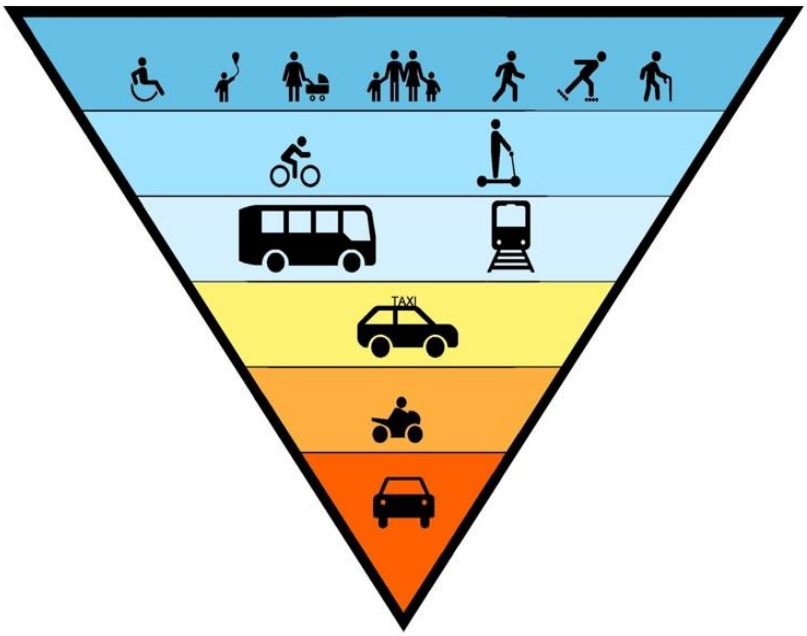

Źródło: opracowanie własne

Realizowana polityka miejska planowania przestrzennego oraz redefiniowanie priorytetów w zakresie wspierania nowych form mobilności, prowadzących do rozwoju zrównoważonego transportu, wyznacza kierunek zmian dla podziału zadań przewozowych Rzeszowa w przyszłości.

Prognozowany podział zadań przewozowych został opracowany w perspektywie roku 2045 r. z uwzględnieniem przedstawionych poniżej celów głównych polityki przestrzennej „transport i infrastruktura techniczna". Wdrażanie ich poprzez założone działania powinno wyraźnie zmniejszyć udział transportu indywidualnego do poziomu około 32% kosztem wzrostu transportu publicznego do minimum 36% oraz rowerowego do 7%. Inne środki transportu (np. hulajnogi i inne urządzenia transportu osobistego) powinny być również zauważalne i ich udział powinien osiągnąć wartość około 2%.

Schemat 72. Podział zadań przewozowych w latach 1989–2019 oraz prognozowany w 2045 r.

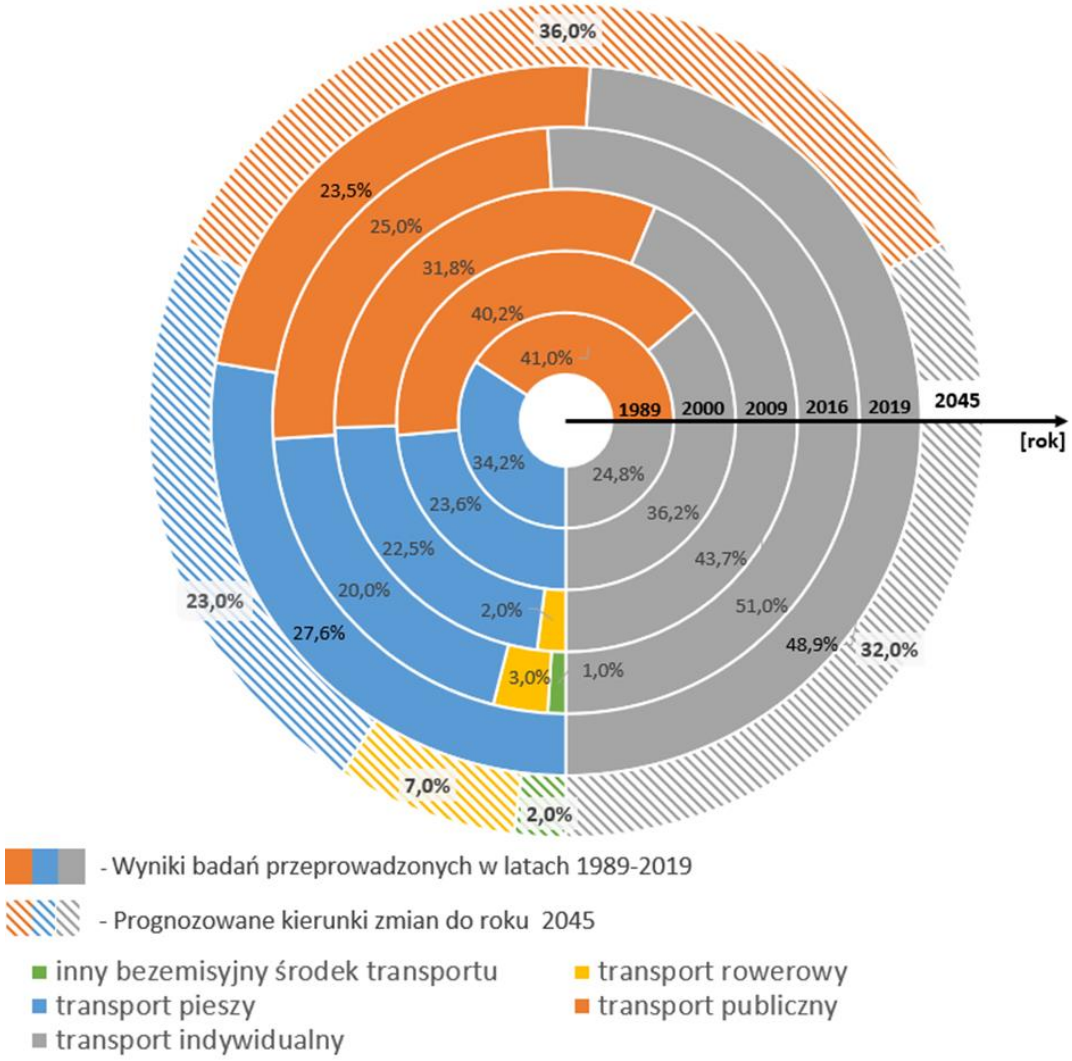

Źródło: opracowanie własne

Analiza przeprowadzona za pomocą modelu transportowego dla roku 2045 pozwala wskazać nowe kierunki podróży wewnętrznych, które w zakładanym horyzoncie czasowym staną się popularne. Na schemacie 71 przedstawiono więźbę ruchu dla roku 2045 opracowaną na podstawie modelu transportowego bazującego na prognozach statystycznych, demograficznych i zmianach w zagospodarowaniu przestrzennym. Obszar śródmieścia oraz oś północno-zachodnia – południowo-wschodnia niezmiennie pozostają głównymi kierunkami przemieszczeń. W modelu prognostycznym bardzo wyraźnie podkreślone zostały inne kierunki podróży, m.in. pomiędzy południowymi rejonami miasta. Obraz macierzy jest wyraźną wytyczną wskazującą kierunki kształtowania systemu transportowego miasta.

Schemat 73. Więźba ruchu dla roku 2045

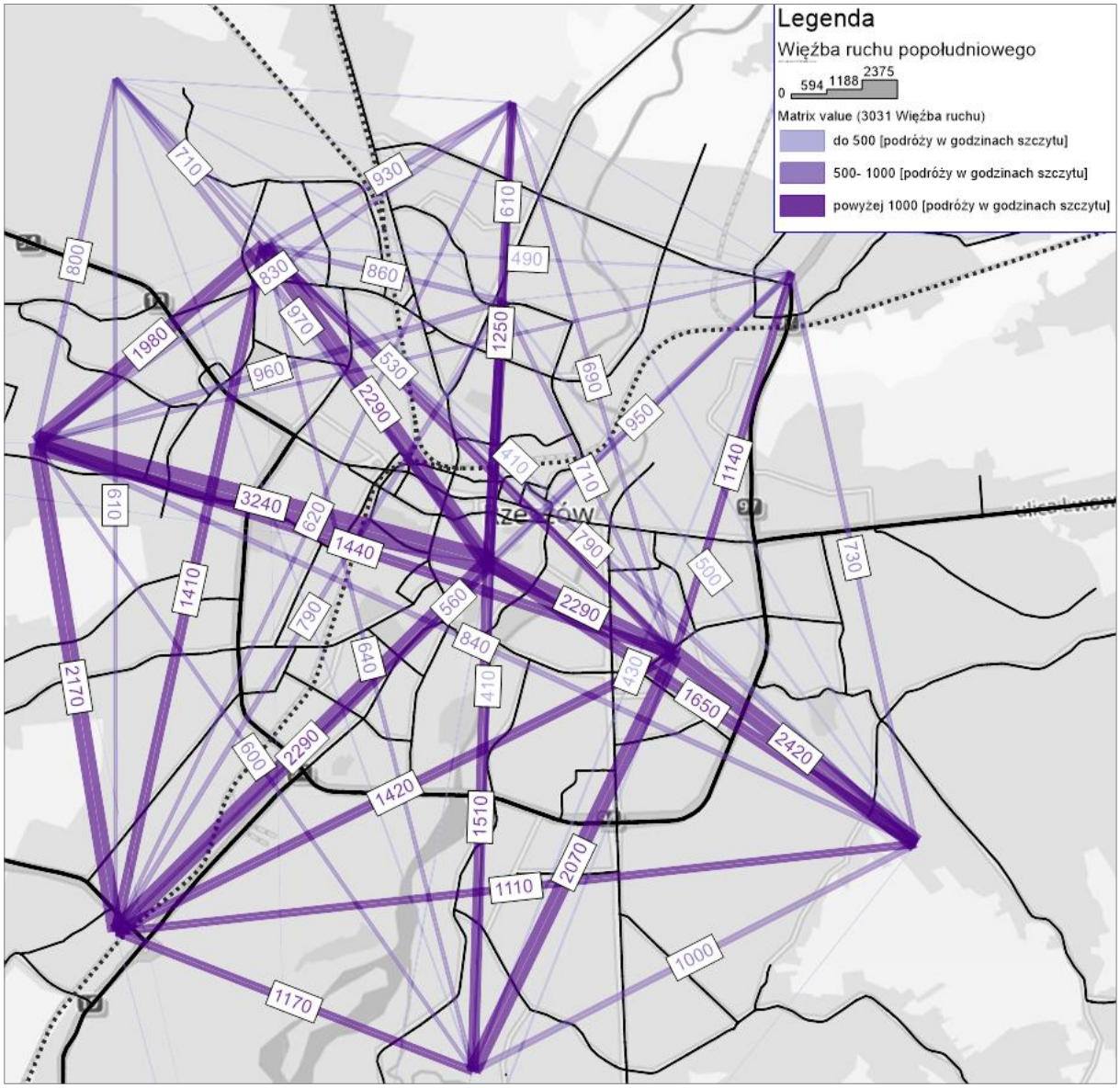

Źródło: opracowanie własne

Prowadzenie polityki transportowej ukierunkowanej na rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej nie wyklucza budowania nowych dróg, których realizacja jest niezbędna do sprawnego funkcjonowania miasta opartego o transport publiczny.

W ramach polityki przestrzennej „transport i infrastruktura techniczna" wskazuje się następujące główne cele oraz wynikające z nich kierunki działań:

TRANSPORT I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
Główne cele polityki: • Kształtowanie infrastruktury minimalizującej negatywny wpływ transportu na środowisko, odpornej na ewentualne skutki zmiany klimatu oraz zapewniającej lepsze bezpieczeństwo i ochronę użytkowników. • Priorytetowe traktowanie pieszych, rowerzystów i transportu zbiorowego. • Poprawa międzyosiedlowej obsługi komunikacyjnej w szczególności osiedli położonych w strefie ekologicznej, a także połączeń miasta z gminami sąsiednimi tworzącymi Rzeszowski Obszar Funkcjonalny. • Dążenie do ograniczenia ruchu samochodowego w mieście, ze szczególnym uwzględnieniem śródmieścia, w tym historycznego centrum. • Integracja różnych form transportu publicznego oraz oferty różnych przewoźników ze szczególnym uwzględnieniem Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej. • Prowadzenie polityki parkingowej wspierającej funkcjonowanie transportu publicznego. • Podnoszenie komfortu życia, jakości środowiska oraz atrakcyjności inwestycyjnej poprzez rozwijanie nowoczesnych, bezpiecznych i niezawodnych systemów infrastruktury technicznej obejmujących zasięgiem obszar całego miasta.
Kierunki działań: • Rozwój podstawowego układu drogowego miasta. • Rozwój transportu zbiorowego jako priorytetowego środka transportu dla miasta i gmin sąsiednich. • Rozwój infrastruktury rowerowej. • Realizacja polityki parkingowej. • Kształtowanie infrastruktury dla pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu. • Tworzenie warunków do rozwoju elektromobilności miejskiej. • Uwzględnienie ograniczeń w zagospodarowaniu pozwalających na funkcjonowanie lotnisk i lądowisk. • Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej miasta. • Racjonalne gospodarowanie odpadami.

III.3.2.1. Rozwijanie podstawowego układu drogowego miasta

Docelowy układ dróg głównych i zbiorczych oraz niektórych lokalnych, po których prowadzony jest transport zbiorowy, oparty jest o elementy od lat uwzględniane w kolejnych dokumentach planistycznych (schemat 74). Jest to sieć dróg, której realizacja pozwoli na wyprowadzenie ruchu tranzytowego z ulic lokalnych.

Uzupełnienie podstawowego układu drogowego miasta wymaga następujących działań:

- domknięcie obwodnicy śródmiejskiej poprzez przedłużenie al. Okulickiego w kierunku ul. Młocińskiej i połączenie jej z ul. Krogulskiego wiaduktem nad torami i ul. Warszawską – droga kl. G;
- budowa dróg głównych w ciągu obwodnicy zewnętrznej miasta, dla której w części południowej i północnej (kl. G) tereny pod realizację zostały zarezerwowane w planach miejscowych;
- budowa dróg wyprowadzających ruch poza centrum, w szczególności:
    - budowa drogi łączącej ul. gen. Maczka z ul. Sieciecha - droga kl. G,
    - budowa drogi łączącej ul. Dworaka z ul. gen. Maczka tzw. „Wisłokostrady" - droga kl. Z,
    - budowa wiaduktu nad torami kolejowymi na przedłużeniu ul. Wyspiańskiego,

- budowa ulicy alternatywnej dla ul. Dąbrowskiego.

Możliwość realizacji niektórych fragmentów planowanego układu drogowego, lub sposób jego powiązania z istniejącym układem drogowym miasta, **w optymalnym przebiegu**, jest uzależniony od zmiany statusu terenów zamkniętych resortu obrony narodowej i pozyskania tych terenów przez miasto.
W przypadku utrzymania statusu terenów zamkniętych, wskazane na rysunku Studium przebiegi dróg zbiorczych w rejonie ul. Hoffmanowej, ul. Mochnackiego i ul. Langiewicza (których planowany przebieg kończy się na granicy terenów zamkniętych) będą możliwe do włączenia w system komunikacji miejskiej poprzez powiazanie z lokalnym układem drogowym.

Schemat 74. Podstawowy układ drogowy miasta

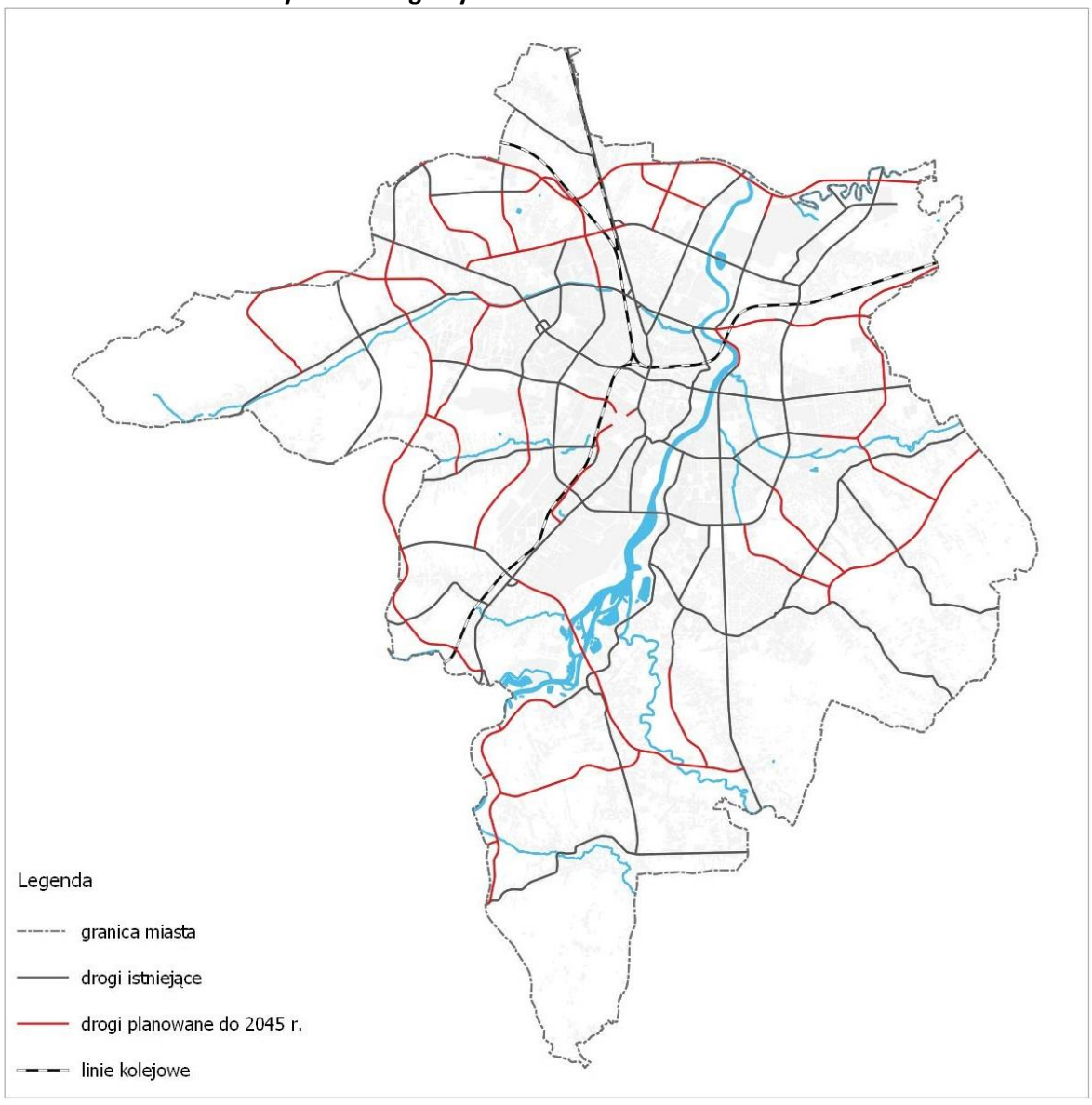

Źródło: opracowanie własne

- rozwijanie alternatywnych tras dla istniejącego układu drogowego, zapewniających międzyosiedlową obsługę komunikacyjną, w szczególności:

    - przedłużenie ul. Niemierskiego w kierunku wschodnim, a następnie w kierunku południowym do ul. Słocińskiej oraz w kierunku północnym do ul. Olbrachta i dalej, do ul. Lwowskiej - droga kl. Z,
    - budowa drogi od ul. Krakowskiej do ul. Miłocińskiej i dalej, do ul. Warszawskiej - droga kl. G,
    - budowa drogi łączącej przedłużenie ul. Okulickiego z planowaną obwodnicą północną i ul. Technologiczną – droga kl. G,
    - połączenie al. Wyzwolenia z ul. Dębicką poprzez zmianę przebiegu odcinka ul. Dębickiej przy skrzyżowaniu z ul. Krakowską - droga kl. Z,
    - budowa drogi od ul. bł. Karoliny w kierunku południowym do ul. Potokowej - droga kl. Z/G,
    - budowa drogi od ronda Pileckiego do ul. Staroniwskiej i do ul. Żołnierzy 9 Dywizji Piechoty - droga kl. Z,
    - budowa drogi od ul. Miłej - droga kl. Z,
    - budowa drogi od al. Armii Krajowej do ul. Wieniawskiego w rejonie skrzyżowania z ul. Dunikowskiego - droga kl. Z,
    - budowa drogi od ul. Sieciecha na wschód, wzdłuż torów kolejowych, w kierunku gminy Krasne (kl. G) oraz połączenie jej z ul. Lwowską w rejonie ul. Filipa drogą klasy Z,
    - budowa drogi od ul. Ciepłowniczej do planowanej obwodnicy północnej – droga kl. Z;
- podniesienie klasy dróg istniejących do klasy Z:
    - ul. Załęskiej na odcinku od ul. Rzecha do ul. Spichlerzowej,
    - ul. Jana Pawła II na odcinku od ul. Senatorskiej do ul. Budziwojskiej,
    - ul. Ługowa i połączenie na odcinku od ul. Dębickiej do planowanej drogi – przedłużenie ul. Bł. Karoliny do ul. Leśne Wzgórze;
- dopuszczenie zmiany klasy technicznej drogi podstawowego układu transportowego w przedziale jednej klasy, jeżeli analizy ruchu oraz analizy zagospodarowania terenu w otoczeniu planowanej drogi wykażą taką potrzebę;
- dla nowoprojektowanych dróg stosowanie efektywnych technicznie i ekonomicznie sposobów i metod ochrony przed hałasem;
- wyposażenie dróg stanowiących podstawowe elementy układu drogowego w drogi dla rowerów i szerokie chodniki, a także, po dokonaniu uprzednich analiz – w uzasadnionych przypadkach, w pasy pierwszeństwa dla transportu zbiorowego (buspasy).

III.3.2.2. Rozwój transportu zbiorowego jako priorytetowego środka transportu dla miasta i gmin sąsiednich

Dobrze zorganizowany transport zbiorowy jest najbardziej wydajnym sposobem przemieszczania się. Jego sprawne funkcjonowanie oraz wysoka jakość usług transportowych jest warunkiem koniecznym, by zachęcić mieszkańców do rezygnacji z samochodów. Proponowane działania mają na celu ograniczenie wykorzystania samochodu we wszystkich podejmowanych podróżach miejskich. Konieczne jest również odpowiednie skomunikowanie miasta z obszarem gmin sąsiednich, tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny, za pomocą dobrze zorganizowanego transportu zbiorowego.

Zakłada się wdrażanie następujących działań:

- planowanie tras transportu autobusowego i lokalizacji przystanków z uwzględnieniem aktualnych potrzeb przewozowych mieszkańców, w tym:
    - rozwijanie sieci połączeń w oparciu o analizy potrzeb przewozowych dla nowych generatorów ruchu, tj. powstających nowych osiedli mieszkaniowych, większych zakładów pracy, szkół itp.,
    - większe wykorzystanie mostu Zamkowego w prowadzonych trasach autobusów,

- wprowadzanie przystanków „na żądanie” na terenach o niskiej gęstości zabudowy;
- organizacja węzłów intermodalnych integrujących transport miejski z transportem gmin ościennych poprzez:
  - lokalizację pętli autobusowych w kompleksach podmiejskich parkingów strategicznych P&R,
  - umożliwienie szybkiej przesiadki z auta do autobusu i z autobusu do autobusu (koordynacja rozkładów jazdy i bilet zintegrowany);
- dążenie do wyposażenia ulic, na których znajdują się przystanki autobusowe, w chodniki, oświetlenie, zatoki autobusowe oraz inne elementy infrastruktury zachęcające do korzystania z transportu zbiorowego;
- lokalizowanie/dogęszczanie dojść pieszych pomiędzy równoległymi ulicami, które umożliwiałyby dojście do przystanków mieszkańcom ulic, po których autobusy miejskie nie jeżdżą;

Schemat 75. Korytarze szybkiego transportu

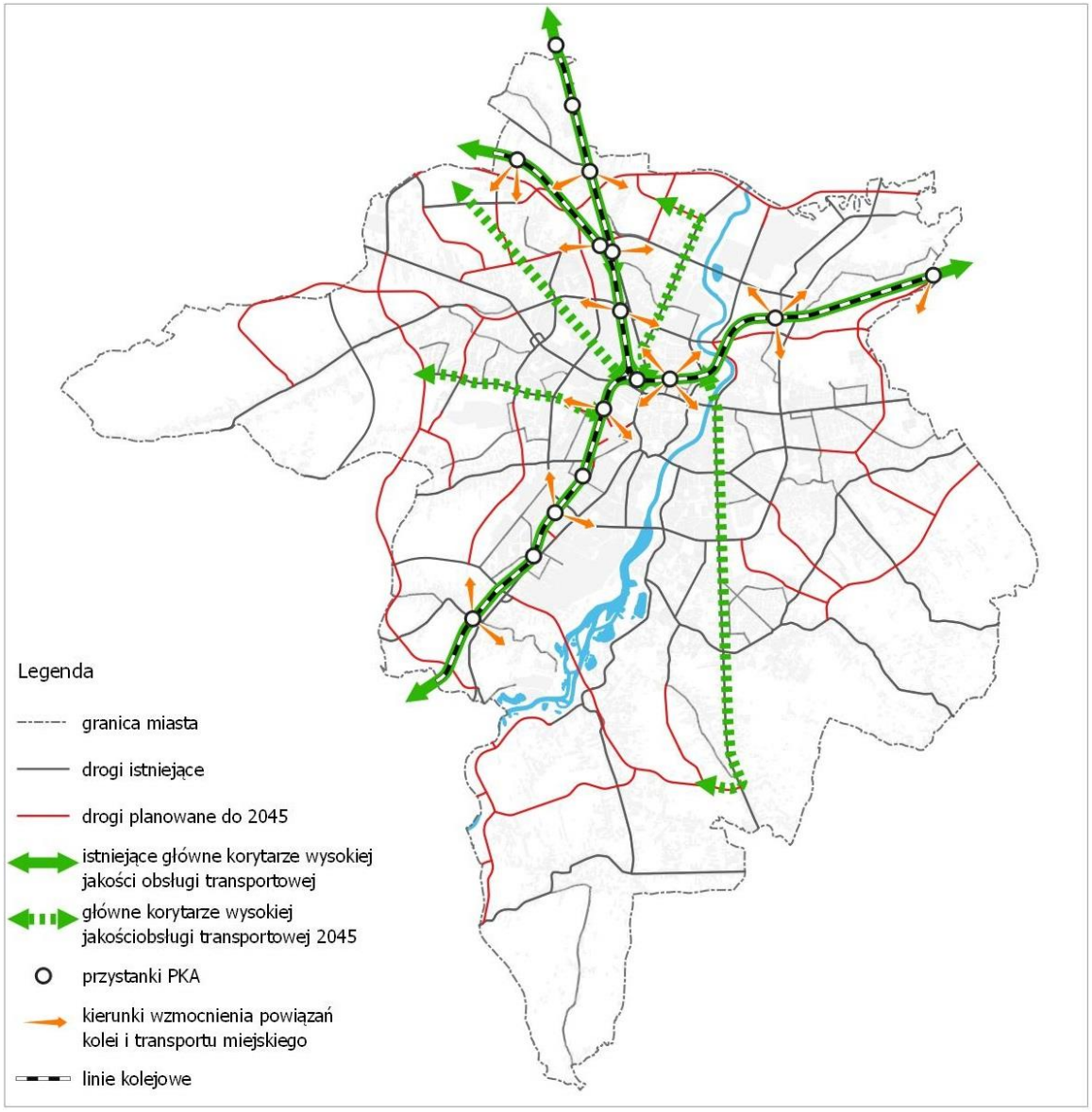

Źródło: opracowanie własne

- dostosowanie infrastruktury transportu zbiorowego do wymagań seniorów oraz innych osób o szczególnych potrzebach, w celu zapewnienia im bezpieczeństwa oraz wysokiego poziomu mobilności;
- rozwijanie infrastruktury systemów służących zarządzaniu transportem zbiorowym, w tym poprawiających komfort, bezpieczeństwo oraz obsługę pasażerów;
- zwiększenie na drogach priorytetu dla transportu zbiorowego w celu skrócenia czasu przejazdu autobusem, a tym samym zachęcenia mieszkańców miasta oraz terenów sąsiednich do korzystania z komunikacji autobusowej, m.in. poprzez:
    - nadanie priorytetu dla transportu zbiorowego wewnątrz obwodnicy śródmiejskiej,
    - wprowadzenie wydzielonych pasów autobusowych na ulicach prowadzących do centrum z parkingów strategicznych P&R oraz z silnie zurbanizowanych osiedli mieszkaniowych,
    - ograniczenie uprawnienia do poruszania się buspasami do transportu zbiorowego, taksówek oraz pojazdów określonych przepisami odrębnymi,
    - rozszerzenie funkcjonowania priorytetu dla komunikacji miejskiej na skrzyżowaniach z sygnalizacją świetlną, poprzez zachowanie istniejących śluz autobusowych oraz w uzasadnionych lokalizacjach budowę nowych śluz;
- wykorzystanie Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej (PKA), w tym nowej linii kolejowej do lotniska Rzeszów – Jasionka, jako ważnego elementu transportu publicznego, poprzez jej powiązanie z siecią komunikacji miejskiej, w tym:
    - budowa nowych przystanków PKA, dążenie do nadania im nazw adekwatnych do lokalizacji w strukturze administracyjnej miasta,
    - organizacja węzłów przesiadkowych przez odpowiednie rozplanowanie przystanków autobusowych w sąsiedztwie przystanków PKA, koordynacja rozkładów jazdy i tras autobusów, w tym wyznaczenie trasy linii wychodzących z przystanków sąsiadujących z PKA w kierunkach poprzecznych do linii kolejowych,
    - budowę parkingów w sąsiedztwie przystanków PKA, w szczególności:
        - parkingów P&R i B&R w strefie ekologicznej i peryferiach strefy miejskiej,
        - parkingów Kiss&R w strefie miejskiej i śródmiejskiej;
- rozwój Rzeszowskiego Centrum Komunikacyjnego jako intermodalnego węzła przesiadkowego o znaczeniu regionalnym, integrującego transport autobusowy i kolejowy, w tym połączenia regionalne, krajowe i międzynarodowe;
- dążenie do wprowadzenia w mieście alternatywnego szybkiego środka transportu przy założeniu, że będzie on „kręgosłupem" transportu miejskiego, a sieć komunikacji autobusowej będzie stanowiła jego uzupełnienie;
- przekształcanie najważniejszych ciągów drogowych w korytarze wysokiej jakości obsługi transportowej, zdolne do obsługi dużej ilości potoków pasażerskich (schemat 75) poprzez odpowiednią organizację transportu i nadanie priorytetu transportowi zbiorowemu.

III.3.2.3. Rozwój infrastruktury rowerowej

Miasto powinno być zaprojektowane tak, żeby można było swobodnie przemieszczać się po nim pieszo, rowerem lub innym urządzeniem transportu osobistego. System transportu rowerowego powinien stwarzać możliwość szybkiego, sprawnego i bezpiecznego przejazdu rowerem przez miasto pomiędzy różnymi źródłami i celami podróży. Drogi rowerowe powinny stanowić kompletny system umożliwiający realizację podróży na krótkich dystansach (do 5 km).

Głównym celem rozwoju systemu jest osiągniecie min. 7 proc. udziału ruchu rowerowego we wszystkich podróżach ogółem. Aby temu sprostać, należy prowadzić następujące działania:

- budowa sieci dróg rowerowych zapewniających połączenie poszczególnych osiedli z centrum miasta oraz terenami gmin sąsiednich (schemat 76), w tym:

- budowa tzw. velostrad, tj. niezależnych od dróg kołowych dróg rowerowych dużego „zasięgu”, zapewniających bezkolizyjną jazdę na trasach:
  - Boguchwała – Rzeszów – Trzebownisko, np. wzdłuż prawego brzegu Wisłoka,
  - Świlcza – Rzeszów – Łańcut,
- uzupełnienie istniejących tras rowerowych umożliwiających przemieszczanie się rowerem bez konieczności zsiadania z niego,
- uzupełnienie istniejących tras w oparciu o funkcje miasta i potrzeby użytkowników, w tym dowiązanie do dużych generatorów ruchu, w szczególności szkół podstawowych i średnich, uczelni, targowisk ogólnomiejskich, centrów i galerii handlowych, dużych zakładów pracy,
- zmiana organizacji ruchu na istniejących ciągach drogowych polegająca na przekształcaniu ich w drogi rowerowe, wprowadzanie kontrapasów dla rowerów na drogach jednokierunkowych lub nadawaniu priorytetu rowerom i zwiększeniu bezpieczeństwa rowerzystów;

Schemat 76. Transport rowerowy w mieście

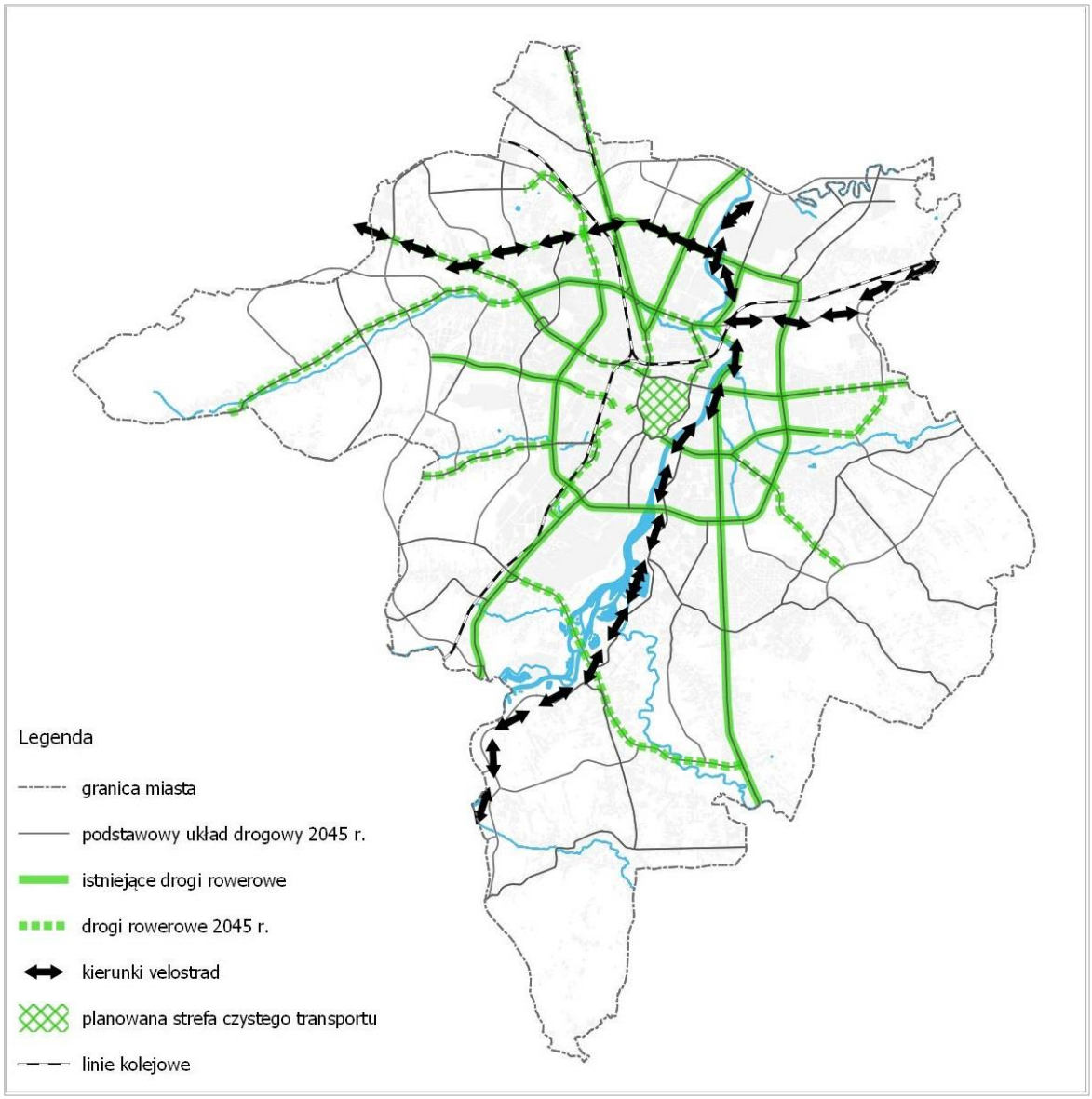

Źródło: opracowanie własne

- dowiązania do miejskiej sieci dróg rowerowych układu dróg rowerowych funkcjonujących na strefie Dworzysko;
- budowa dróg rowerowych wzdłuż ciągów drogowych oraz samodzielnych dróg rowerowych:
    - w przypadku dróg głównych i zbiorczych o dużym natężeniu ruchu, wyznaczanie dróg rowerowych w pasach odizolowanych od ruchu samochodowego i pieszego,
    - w przypadku dróg klas „L" i „Z", tworzenie pasów dla ruchu rowerowego uzupełnionych śluzami dla rowerów lub kontrapasami na drogach jednokierunkowych, lub, jeśli to wynika z analiz bezpieczeństwa drogowego – na wydzielonych ciągach rowerowych;
- stosowanie wysokich standardów wykonania, w miarę możliwości jednolitych dla całego miasta;
- dążenie do minimalizacji „przeplatania" dróg rowerowych z innymi formami ruchu;
- organizacja układu parkingów dla rowerów, w tym:
    - w węzłach integrujących transport zbiorowy,
    - rozproszonych parkingów indywidualnych,
    - określenie wskaźników miejsc parkingowych dla rowerów w mpzp;
- zintegrowanie dróg rowerowych i sieci wypożyczalni rowerów i hulajnóg z komunikacją zbiorową;
- wprowadzenie planu zintegrowanych działań na rzecz transportu rowerowego, np. poprzez opracowanie dokumentów: „Standardy techniczne dla infrastruktury roweroweji pieszej miasta Rzeszowa" oraz „Polityka rowerowa miasta";
- wymuszanie ruchu rowerowego poprzez zamykanie ulic dla ruchu samochodowego lub ograniczenia prędkości dla samochodów – strefy TEMPO 30.

III.3.2.4. Realizacja polityki parkingowej

Dynamiczny rozwój przestrzenny miasta oraz postępujące zmiany w transporcie publicznym wymagają prowadzenia odpowiedniej polityki parkingowej, której zasady wpisują się w założenia odwróconej piramidy transportowej. Wskazuje się na potrzebę prowadzenia następujących działań:

- opracowanie i wdrożenie systemu parkingowego P&R, ściśle powiązanego z systemem transportu zbiorowego oraz polityką parkingową w centrum miasta;
- budowa parkingów strategicznych przy ulicach wlotowych do miasta, w tym:
    - od ul. Warszawskiej – przy węźle z przyszłą obwodnicą północną miasta (rezerwa w mpzp),
    - od ul. Lwowskiej – przy granicy z gminą Krasne (rezerwa w mpzp),
    - na wlocie łącznika od węzła A4 Rzeszów Wschód – w okolicy ronda Kuronia,
    - od nowej drogi na przedłużeniu ul. Sieciecha w kierunku gminy Krasne – po północnej stronie cmentarza komunalnego,
    - od ul. Sikorskiego – w rejonie obwodnicy południowej,
    - od ul. Podkarpackiej – przy granicy z gminą Boguchwała,
    - od łącznika z S19 Rzeszów Południe – w okolicy skrzyżowania nowej drogi w kierunku północnym,
    - od ul. Krakowskiej – w rejonie skrzyżowania z ul. Chmury;
- dążenie do wspólnej realizacji parkingów strategicznych P&R z gminami sąsiednimi, w tym parkingów zlokalizowanych na ich terenie w pobliżu granicy miasta;
- wyposażenie parkingów strategicznych w pętle autobusowe, parkingi dla rowerów, punkty ładowania pojazdów elektrycznych;
- tworzenie w sąsiedztwie parkingów P&R lokalnych centrów usługowych i handlowych;
- organizacja w parkingach P&R węzłów przesiadkowych dla różnych form transportu i różnych przewoźników (zabezpieczenie rezerw terenowych niezbędnych do realizacji parkingów

przesiadkowych), tam, gdzie jest to możliwe, w oparciu o nowoczesne rozwiązania umożliwiające szybka przesiadkę „drzwi w drzwi";

- kontynuacja polityki parkingowej w oparciu o strefy płatnego parkowania, w tym:
    - utrzymanie, a w razie konieczności popartej stosownymi analizami, powiększenie stref płatnego parkowania w mieście,
    - dążenie do ograniczenia powszechnie dostępnych bezpłatnych miejsc parkingowych w obszarze stref płatnego parkowania,
    - w uzasadnionych przypadkach stosowanie barier przestrzennych utrudniających parkowanie w miejscach do tego nie wyznaczonych;
- dążenie do realizacji działań służących wdrażaniu miejskiej polityki parkingowej, jako elementu prowadzonych kompleksowych działań rewitalizacyjnych;
- opracowanie dokumentu ustalającego wytyczne dla polityki parkingowej miasta, w którym powyższe założenia zostaną uszczegółowione (standardy, dobre praktyki).

Strefy dostępności komunikacyjnej

W celu uporządkowania i zróżnicowania zasad dostępności do poszczególnych obszarów miasta, uwzględniających możliwości korzystania z samochodu osobowego i parkowania, wprowadza się podział miasta na 3 strefy dostępności komunikacyjnej (schemat 77). Określone strefy nie są tożsame ze strefami urbanistycznymi w strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Są to:

- strefa „0" – ograniczona od zachodu i południa ciągiem ulic: Cieplińskiego i Lisa Kuli, od wschodu rz. Wisłok, a od północy torami kolejowymi,
- strefa „1" – obszar objęty obwodnicą śródmiejską,
- strefa „2" – pozostały obszar miasta poza obwodnicą śródmiejską do granic miasta.

Kształtując strefy komunikacyjne należy prowadzić następujące działania:

strefa „0" – z podstawową rolą transportu pieszego, rowerowego i zeroemisyjnego:

- ograniczenie ruchu pojazdów indywidualnych do pojazdów elektrycznych – stopniowe wprowadzanie strefy zereoemisyjnej;
- ograniczanie miejsc parkingowych i przekształcanie istniejących na infrastrukturę pieszą i zieleń;
- dążenie do wartości „0" liczby miejsc parkingowych tworzonych przez inwestorów na własnym terenie;
- dążenie do wprowadzenia wysokich opłat za parkowanie;
- eliminacja parkowania nielegalnego.

strefa „1" – z priorytetem dla komunikacji zbiorowej:

- wsparcie funkcjonowania transportu publicznego poprzez stosowanie różnych form priorytetów, w tym uniezależnienie transportu publicznego od ruchu indywidualnego w miejscach przeciążeń układu drogowego;
- kontrola liczby miejsc parkingowych i egzekwowanie obowiązku budowy miejsc parkingowych przez inwestorów na własnym terenie, w celu zachowania równowagi między pojemnością układu ulicznego i podażą miejsc parkingowych;
- budowa parkingów dla rowerów oraz organizacja systemu wypożyczalni rowerowych w rejonach przystanków kolei i autobusów;
- dążenie do sukcesywnego wprowadzania odpłatności za parkowanie na terenach publicznych, w obszarach koncentracji ruchu;

strefa „2":

- priorytet dla transportu publicznego w wybranych korytarzach;
- budowa parkingów dla systemu P+R;
- egzekwowanie obowiązku budowy parkingów przez inwestorów na własnym terenie i z własnych środków.

Schemat 77. Strefy dostępności komunikacyjnej

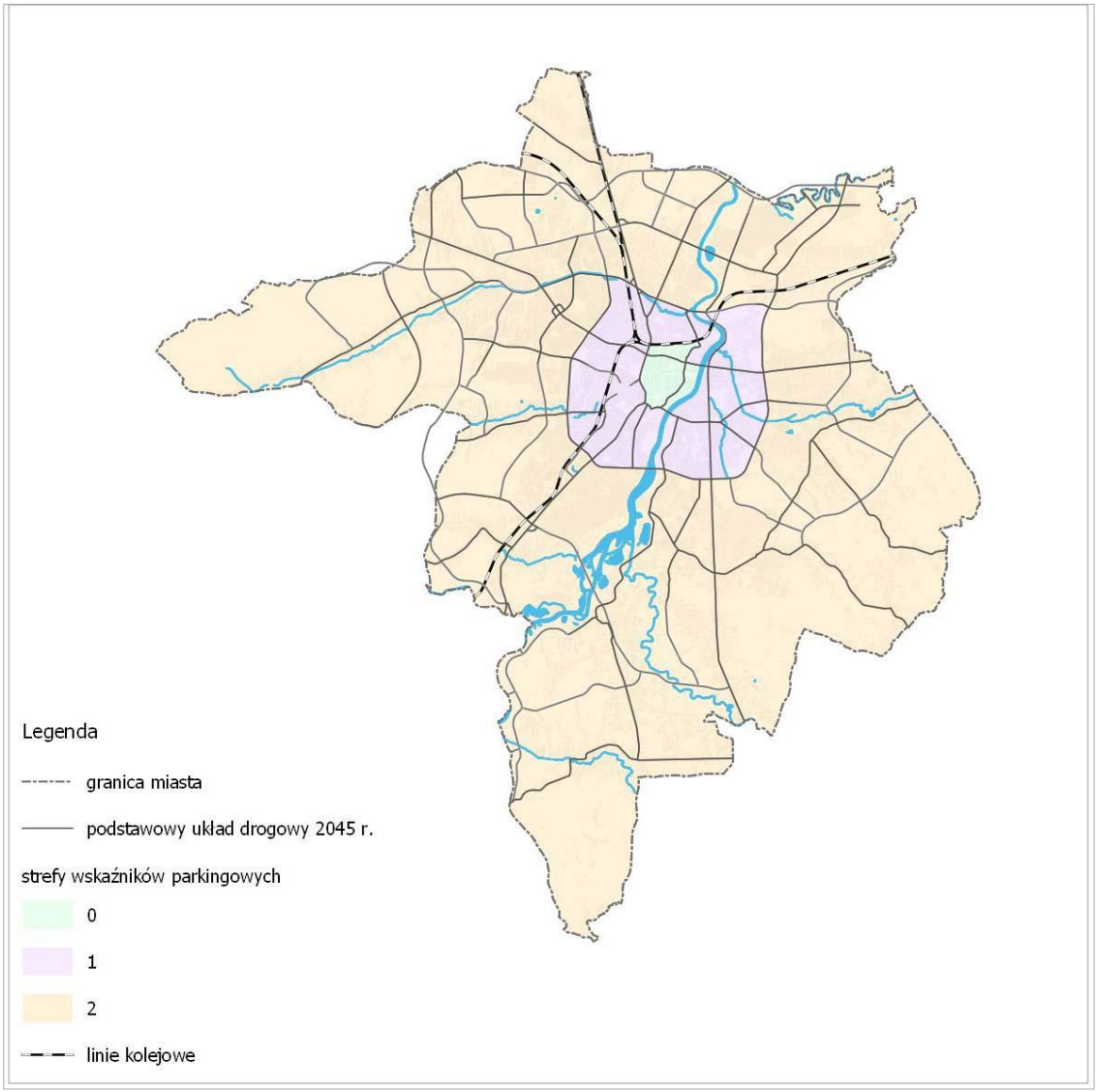

Źródło: opracowanie własne

Wskaźniki parkingowe

W każdej ze stref dostępności komunikacyjnej obowiązują inne wskaźniki służące zaspokojeniu potrzeb parkingowych dla różnych funkcji obiektów. Stosuje się je do nowych inwestycji oraz niedrogowych modernizacji związanych z przyrostem powierzchni użytkowej i związanej z nim zaspokojeniu potrzeb parkingowych. Nie mają one zastosowania do parkingów samodzielnych, niezwiązanych z żadną inwestycją.

W Studium ustala się następujące zasady określania wskaźników parkingowych:

- strefa „0" – dążenie do wartości „0" liczby miejsc parkingowych tworzonych przez inwestorów na własnym terenie;
- strefa „1" – dążenie do obniżonej liczby miejsc postojowych; jednocześnie ustala się priorytet dla komunikacji publicznej;
- strefa „2" – określane wskaźniki miejsc postojowych mogą być wyższe niż w strefie „1", w obszarach peryferyjnych wyznaczając tylko dolną granicę; utrzymuje się priorytet dla komunikacji publicznej tylko na wybranych korytarzach drogowych;
- dopuszcza się dodatkowy podział stref na podstrefy;

- obligatoryjne egzekwowanie obowiązku budowy parkingów przez inwestorów na własnym terenie i z własnych środków;
- dążenie do ograniczania włączania terenów ulic publicznych do bilansu potrzeb parkingowych;
- w ramach ustalania wskaźników parkingowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, uwzględnienie potrzeb osób poruszających się pojazdami zaopatrzonymi w kartę parkingową;
- w uzasadnionych przypadkach mogą zostać ustalone inne wymogi parkingowe, niż te określone w Studium, np. poparte szczegółowymi analizami wykazującymi bardzo dobrą (tj. ok. 300 m) dostępność pieszą do istniejących przystanków autobusowych lub kolejowych.

Szczegółowe wartości wskaźników miejsc parkingowych dla samochodów osobowych i rowerów, stosowanych w poszczególnych strefach dostępności komunikacyjnej, określane są przez Prezydenta Miasta w formie zarządzenia zawierającego wytyczne do projektów miejscowych planów i decyzji o warunkach zabudowy.

III.3.2.5. Kształtowanie infrastruktury dla pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu

Dobrze zorganizowana przestrzeń dla pieszych jest kluczem do dobrze funkcjonującego i przyjaznego dla życia miasta. Jest to podstawowy sposób poruszania się po mieście, spinający wszystkie pozostałe elementy transportu miejskiego. Piesi powinni być traktowani przez innych uczestników ruchu (kierowców, rowerzystów, użytkowników hulajnóg) oraz przez planistów i projektantów nowej infrastruktury jako pełnoprawni, uprzywilejowani uczestnicy ruchu. Mając to na uwadze, kształtując infrastrukturę transportową miasta należy bezwzględnie dbać o bezpieczeństwo pieszych.
Główne działania z zakresu rozbudowy infrastruktury pieszej to:

- budowa nowych ciągów pieszych wzmacniających powiązania pomiędzy przestrzeniami publicznymi, centrami osiedlowymi, terenami zieleni ogólnodostępnej;
- budowa ciągów pieszych przez istniejące bariery komunikacyjne (np. potoki), w celu skrócenia dojścia do terenów usługowych i rekreacyjno-wypoczynkowych;
- tworzenie bezpiecznych, czyli widocznych i dobrze oświetlonych, przejść dla pieszych;
- poprawa istniejącej infrastruktury do – w miarę możliwości – ujednoliconych standardów (przejścia dla pieszych i inne miejsca kolizji z innymi użytkownikami ruchu, linie prowadzące dla osób niewidomych i niedowidzących, poprawa jakości nawierzchni, montaż barier architektonicznych blokujących zastawianie chodników samochodami itp.);
- projektowanie i realizacja ulic typu woonerf;
- tworzenie czasowych stref wolnych od ruchu pojazdów indywidualnych, w tym:
    - stref wokół szkół,
    - ulic otwieranych na weekendy dla pieszych i rowerzystów;
- budowa szerokich chodników, wzdłuż których dominuje zieleń uliczna, dająca w upalny dzień zacienienie oraz izolująca ruch pieszy od pozostałych form transportu;
- zwiększenie ilości ławek wzdłuż ciągów pieszych, co pozwoli na odpoczynek, zwłaszcza osobom starszym;
- realizacja nowych inwestycji ze szczególnym uwzględnieniem ruchu pieszego;
- kształtowanie przyjaznych dla pieszych stref okołoprzystankowych;
- uwzględnianie problemów przemieszczania się osób o szczególnych potrzebach, w tym osób starszych oraz innych osób z ograniczeniami ruchowymi;
- rozwijanie stref dla pieszych w szczególności na obszarze śródmieścia, w tym:
    - utrzymanie istniejących stref pieszych i rozszerzanie ich zasięgu: strefa ruchu pieszego „A”, strefa ograniczonego ruchu „B”,

- wyłączenia kolejnych ulic i placów z ruchu drogowego i parkowania, w celu przekształcenia ich w deptaki z dopuszczeniem wolnego ruchu rowerowego, w tym ulic w obszarze wewnętrznym ograniczonym ulicami: ul. Piłsudskiego, ul. Szopena, ul. Kilara, pl. Śreniawitów, ul. Lisa-Kuli i ul. Cieplińskiego,
- dążenie do zwiększenia stref uspokojonego ruchu na osiedlach mieszkaniowych;

- dążenie do realizacji działań dotyczących rozwoju infrastruktury dla pieszych, jako elementu prowadzonych kompleksowych działań rewitalizacyjnych;

Schemat 78. Docelowy zasięg strefy zeroemisyjnej

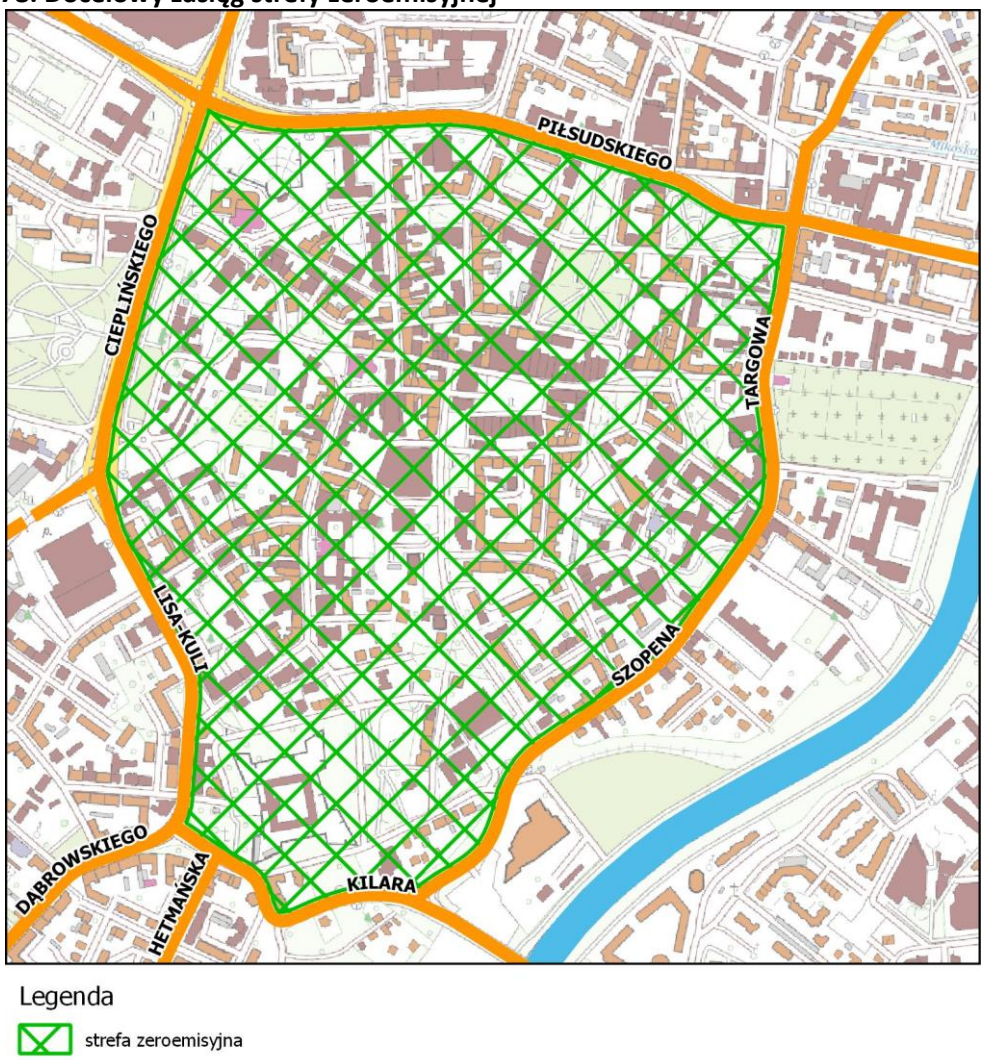

Źródło: opracowanie własne

- kształtowanie stref uspokojenia ruchu na terenie osiedli, gdzie projektowana przestrzeń powinna uwzględniać poprawę bezpieczeństwa, zmniejszając prędkości pojazdów względem pieszych, poprzez zastosowanie takiej organizacji ruchu i elementów infrastruktury ulicznej, która ruch samochodowy spowolni.

III.3.2.6. Tworzenie warunków do rozwoju elektromobilności miejskiej

Zakłada się spełnienie wymagań art. 12 ust. 1. ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych, dotyczących projektowania i budowy budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych wielorodzinnych, a także związanych z nimi wewnętrznych i zewnętrznych

stanowisk postojowych, zapewniając im moc przyłączeniową pozwalającą wyposażyć te stanowiska w punkty ładowania pojazdów elektrycznych o mocy nie mniejszej niż 3,7 kW.

Mając na względzie kształtowanie polityki przestrzennej zmierzającej do poprawy jakości życia w mieście, w tym poprawy jakości powietrza, zakłada się prowadzenie następujących działań:

- wspieranie wykorzystania zeroemisyjnych pojazdów transportu indywidualnego wśród mieszkańców i przedsiębiorców w oparciu o rozwój elementów infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych;
- kontynuacja rozwoju niskoemisyjnego transportu zbiorowego i infrastruktury niezbędnej do jego funkcjonowania;
- stopniowe wprowadzenie w strefie śródmiejskiej strefy zeroemisyjnej (schemat 78), ściśle powiązane z liczbą użytkowanych samochodów napędzanych paliwami alternatywnymi, na zasadach określonych w ustawie o elektromobilności i paliwach alternatywnych;
- dążenie do wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (OZE) do zasilania pojazdów elektrycznych.

III.3.2.7. Uwzględnienie ograniczeń w zagospodarowaniu pozwalających na funkcjonowanie lotnisk i lądowisk

W sąsiedztwie miasta na terenie gminy Trzebownisko funkcjonuje lotnisko Rzeszów – Jasionka oraz lotnisko Rzeszów. Na terenie miasta znajdują się lądowiska helikopterów, w tym lądowiska śmigłowców sanitarnych, zlokalizowane przy Szpitalu Wojewódzkim nr 2 oraz Szpitalu MSWiA. Dla zapewnienia ich prawidłowego i bezpiecznego funkcjonowania niezbędne są:

- uwzględnienie powierzchni ograniczających przeszkody dla lotniska „Rzeszów – Jasionka" oraz „Rzeszów", w granicach których obiekty naturalne i sztuczne, w tym obiekty budowlane, nie mogą być wyższe niż wysokości określone przez te powierzchnie, których zasięg oznaczony został na rysunku Studium;
- zakaz budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych sprzyjających występowaniu zwierząt stwarzających zagrożenie dla ruchu statków powietrznych w odległości do 7 km od punktu odniesienia lotniska Rzeszów – Jasionka;
- uwzględnienie ograniczeń w zagospodarowaniu terenów, dotyczących wysokości planowanej zabudowy w zasięgu ścieżek startu i lądowania śmigłowców, w tym lądowisk przy Szpitalu MSWiA oraz Szpitalu Wojewódzkim nr 2.

III.3.2.8. Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej miasta

Infrastruktura techniczna stanowi kluczowe ogniwo wykształconego i sprawnie funkcjonującego miasta. Odpowiedni poziom wyposażenia miasta w infrastrukturę techniczną jest jednym z najważniejszych czynników determinujących jego rozwój. Wpływa na komfort życia mieszkańców, a także stan środowiska przyrodniczego.

Rzeszów posiada dobrze rozwinięte systemy infrastruktury technicznej. Cechują się one dużymi rezerwami, co daje możliwość ich dalszej rozbudowy na nowych terenach inwestycyjnych.
Przyjmuje się, iż rozwój systemów infrastruktury technicznej będzie polegał przede wszystkim na działaniach poprawiających jakość dostarczanych w systemach usług już istniejących, poprzez ich modernizację, poprawę standardu i niezawodności dostaw oraz służących poprawie efektywności ekonomicznej. Dla nieuzbrojonych terenów miasta lub wymagających działań wyrównawczych działania będą polegały na budowie lub rozbudowie elementów systemów infrastruktury względem nowo zagospodarowywanych obszarów.

W przypadku projektowania nowej zabudowy, każdorazowo należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z istniejących sieci i urządzeń infrastruktury technicznej tj. strefy ochronne, a także wymagane przepisami szerokości stref kontrolowanych. W przypadku braku przeznaczenia terenu pod infrastrukturę techniczną zaleca się lokalizowanie obiektów i urządzeń

infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających ciągów komunikacyjnych lub na terenach przeznaczonych pod zieleń.

III.3.2.8.1. System wodociągowy

Funkcjonujący na terenie miasta system wodociągowy posiada około 40% rezerwy i nie stwarza ograniczeń w rozwijaniu się miasta. Zaopatrzenie w wodę odbywać się będzie w oparciu o istniejący system wodociągowy, który będzie podlegał sukcesywnej rozbudowie stosownie do zapotrzebowania. Niektóre elementy systemu będą wymagały działań naprawczych i modernizacyjnych. Działania te pozostaną spójne z „Planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych MPWiK Sp. z o.o. w Rzeszowie" przyjmowanym przez Radę Miasta. Powinny obejmować zadania z zakresu budowy, rozbudowy oraz modernizacji. Pozwoli to na zapewnienie nieprzerwalnej, ciągłej dostawy wody wszystkim mieszkańcom miasta oraz poszerzenie zakresu usług dostawy wody o wskazane obszary przeznaczone pod zabudowę. Zakłada się realizację następujących działań:

- rozbudowa i budowa systemu wodociągowego na obszarach nieobjętych systemem, a przewidzianych do zabudowy;
- budowa magistrali o średnicy 600 mm od ZUW do zbiornika na Wisłoku;
- modernizacja i remont wymagających tego odcinków sieci w celu poprawy niezawodności systemu oraz zmniejszania strat wody, w tym m.in.:
    - modernizacja magistrali „0" na odcinku od ZUW do ul. Staroniwskiej,
    - modernizacja magistrali wodociągowej w na odcinku od ZUW do ul. Poznańskiej,
    - modernizacja magistrali wodociągowej od al. Rejtana do ronda na osiedlu Pobitno,
    - modernizacja sieci wodociągowej wykonanej z żeliwa na osiedlu Pułaskiego,
    - modernizacja sieci wodociągowej DN 250 mm od ZUW do ul. Sportowej w Boguchwale;
- podniesienie zdolności do magazynowania wody poprzez modernizację i rozbudowę zbiorników, w tym, m.in.:
    - modernizacja zbiornika wody czystej ZUWII nr B przy ul. Zwięczyckiej;
- dążenie do zapewnienia niezbędnej ilości wody przeciwpożarowej, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- utrzymanie w dobrym stanie technicznym istniejących studni głębinowych, jako elementu awaryjnego zaopatrzenia w wodę dla miasta;
- dążenie do pozyskania nowych źródeł zaopatrzenia w wodę;
- opracowanie programu awaryjnego zaopatrzenia w wodę dla miasta.

III.3.2.8.2. System kanalizacji sanitarnej

Funkcjonujący na terenie miasta system kanalizacyjny zakończony jest miejską oczyszczalnią ścieków, która wykorzystywana jest w około 90%. Mała rezerwa przepustowości będzie zwiększona poprzez planowaną rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków. Odprowadzenie ścieków komunalnych odbywać się będzie w oparciu o istniejący system, który będzie podlegał sukcesywnej rozbudowie polegającej na zwiększaniu jego zasięgów poprzez podłączanie obszarów dotąd nieobsługiwanych. Niektóre elementy systemu będą wymagały działań naprawczych i modernizacyjnych, zagwarantują one utrzymanie na wysokim poziomie niezawodności systemu. Zakładane zadania powinny być spójne z „Planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych MPWiK Sp. z o.o. w Rzeszowie" przyjmowanym przez Radę Miasta. Ich realizacja pozwoli na objęcie systemem również nowych terenów i zapewni prawidłową obsługę w zakresie odprowadzenia i oczyszczania ścieków komunalnych. Zakłada się realizację następujących działań:

- zwiększanie zasięgu sieci poprzez rozbudowę i budowę niezbędnych do prawidłowego działania elementów systemu, w tym:
    - budowa kolektora kanalizacji sanitarnej DN800 od ul. Kolbego do ul. Lubelskiej;
- stała modernizacja systemu z naciskiem na niezawodność oraz nowe technologie, w tym m.in.:
    - modernizacja kanału sanitarnego DN 300 przy ul. Robotniczej,
    - modernizacja kanalizacji sanitarnej DN 200 – DN 400 na os. Kmity;
- dążenie do likwidacji zbiorników bezodpływowych na rzecz rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej;
- rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, zwiększenie przepustowości w tym m.in. modernizacja układu elektroenergetycznego oczyszczali ścieków, budowa dwóch osadników wtórnych, zbiornika retencyjnego ścieków sanitarnych;
- utrzymanie pełnej rozdzielności systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej.

III.3.2.8.3. System gazowniczy

Funkcjonujący w Rzeszowie system gazowniczy jest dobrze rozwinięty, co powoduje, że znaczna część mieszkańców ma możliwość korzystania z paliwa gazowego. System nie stwarza ograniczeń, co daje podstawę do swobodnego rozwoju gazownictwa na terenie miasta. Bezpieczeństwo funkcjonowania systemu uzależnione jest od pewności zasilania sieci gazowej, począwszy od przesyłu gazu, poprzez drożność rurociągów przesyłowych, wydolności stacji redukcyjnych oraz przepustowości sieci przewodów sięgających odbiorców końcowych. Obecne rezerwy systemu gazowniczego są w stanie pokryć zwiększone zapotrzebowanie na gaz, w tym także odbiorców komercyjnych, w związku z czym nie zachodzi konieczność znaczącej rozbudowy systemu gazowniczego. Większy popyt na paliwa gazowe w zakresie odbiorców komunalnych w perspektywie czasu będzie powodowany podłączaniem budynków już istniejących oraz budynków nowo budowanych. Zaleca się podłączanie nowych odbiorców gazu z poziomu średniego ciśnienia. Kierunki rozwoju uwzględniają zasady zawarte w dokumencie „Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Rzeszowa" przyjętym przez Radę Miasta. Zakłada się prowadzenie następujących działań:

- rozbudowa sieci gazowej, w tym m.in.
    - rozbudowa gazociągu DN 150 Przybyszówka-Boguchwała ze zmianą średnicy na DN 200, umożliwiająca zwiększenie odbioru gazu z Kopalni Gazu Ziemnego Zalesie;
- przebudowa i modernizacja istniejącej sieci gazowej;
- zwiększanie niezawodności sieci poprzez projektowanie systemu pierścieniowego;
- budowa stacji redukcyjnych I-go i II-go stopnia, sieci gazowych średniego i niskiego ciśnienia;
- dopuszczenie na terenach wolnych od zabudowy możliwości prowadzenia prac poszukiwawczych, badań geofizycznych i wierceń za gazem ziemnym i ropą naftową oraz budowy infrastruktury technicznej związanej z eksploatacją złóż ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach EM i EZ.

Należy przyjąć, że rozbudowa systemu gazowniczego powinna być prowadzona przede wszystkim na terenach wyznaczonych w Studium jako tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej dla których ekonomicznie nieuzasadnione jest prowadzenie sieci ciepłowniczych, a istnieją techniczne warunki przyłączenia do sieci gazowej. Paliwo gazowe wskazuje się jako alternatywne źródło ciepła i c.w.u., posiadające głównie walory ekologiczne.

III.3.2.8.4. System ciepłowniczy

Funkcjonujący na terenie miasta zcentralizowany system ciepłowniczy oparty na dwóch niezależnych źródłach ciepła jest wydajny oraz posiada znaczne rezerwy zasilania, co pozwala na stabilność dostaw w perspektywie czasu. Utrzymanie obecnej mocy zamówionej z systemu ciepłowniczego gwarantuje ich bezpieczeństwo. Należy podejmować zdecydowane działania dążące

do pozyskiwania nowych odbiorców ciepła. Rozwój ciepłownictwa na bazie kogeneracji wiąże się z rozbudową sieci ciepłowniczej oraz nowymi podłączeniami w rejonach uzbrojonych w sieć ciepłowniczą. Dla pokrywania potrzeb cieplnych terenów rozwojowych, w szczególności nowo projektowanych terenów budownictwa wielorodzinnego, zaleca się stosowanie systemów grzewczych opartych o zdalaczynną sieć ciepłowniczą. Kierunki rozwoju uwzględniają zasady zawarte w dokumencie „Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Rzeszowa" przyjętym przez Radę Miasta.

Określa się następujące działania:

- dążenie do pozyskania nowych odbiorców ciepła;
- dążenie do realizacji nowych podłączeń w rejonach uzbrojonych w sieć ciepłowniczą;
- rozbudowa sieci ciepłowniczej w kierunku planowanej zabudowy (mieszkalnictwo wielorodzinne, usługi, przemysł) w celu zaspokajania potrzeb cieplnych dla nowo powstających kompleksów zwartych struktur miejskich;
- dla pokrywania potrzeb cieplnych terenów rozwojowych, w szczególności nowo projektowanych terenów budownictwa wielorodzinnego, dążenie do stosowania systemów grzewczych opartych o zdalaczynną sieć ciepłowniczą;
- rozbudowa i budowa sieci przesyłowych i rozdzielczych, budowa przyłączy, w tym:
    - budowa sieci ciepłowniczej łączącej sieć przy ul. Żołnierzy I Armii Wojska Polskiego z siecią przy ul. Lwowskiej,
    - budowa sieci ciepłowniczej łączącej sieć przy budynku Wydziału Zasilania Narodowego Banku Polskiego z siecią na terenie osiedla Nasz Gaj przy ul. Powstańców Warszawy,
    - budowa sieci ciepłowniczej przy ul. Witosa do połączenia z siecią przy ul. bł. Karoliny,
    - budowa sieci ciepłowniczej od al. Wyzwolenia do połączenia z siecią przy ul. bł. Karoliny;
- prowadzenie działań modernizacyjnych systemu, z naciskiem na niezawodność oraz nowe technologie;
- zwiększanie udziału proekologicznych nośników ciepła takich jak: gaz, energia elektryczna, oraz energia ze źródeł odnawialnych.

III.3.2.8.5. System elektroenergetyczny

Miasto Rzeszów jest w całości zelektryfikowane. System zaspokaja potrzeby wszystkich odbiorców energii elektrycznej. Istniejące na terenie miasta stacje GPZ wykazują wystarczające rezerwy mocy. W przypadku zwiększonego zapotrzebowania na energię elektryczną istnieje możliwość wymiany transformatorów w stacjach transformatorowych na jednostki o większej mocy lub budowy nowych transformatorów.

Modernizacja i rozwój systemu elektroenergetycznego ma służyć poprawie bezpieczeństwa energetycznego oraz efektywności gospodarowania energią elektryczną, w tym zwiększeniu oszczędności energii elektrycznej poprzez racjonalizację jej zużycia. Ma również pozwolić na zwiększenie udziału w systemie energetycznym odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszanie emisji CO_2, a także rozwój elektromobilności miejskiej (transport publiczny, firmowy, prywatny).

W celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii PGE Dystrybucja S.A. odział w Rzeszowie powinna prowadzić działania modernizacyjne oraz sukcesywnie rozbudowywać sieci niskiego, średniego i wysokiego napięcia. Utrzymanie sieci w dobrym stanie technicznym zapewni ciągłość i niezawodność zasilania, a w przypadku wystąpienia awarii umożliwi zasilanie rezerwowe. Określa się następujące działania:

- budowa, rozbudowa i modernizacja linii wysokiego napięcia oraz stacji transformatorowych, w tym:
    - przebudowa i rozbudowa stacji 110/15kV Rzeszów Baranówka,
    - przebudowa i rozbudowa stacji 110/15kV Rzeszów Nowe Miasto,

    - budowa stacji 110/15kV Rzeszów Tyczyn wraz z dwutorową linią zasilającą 110kV (wpięcie w linię 110kV Boguchwała – Husów),
    - budowa stacji 110/15kV Rzeszów Zalesie wraz z dwutorową linią zasilającą 110kV (wpięcie w linię 110kV Rzeszów Krasne – Rzeszów Nowe Miasto),
    - budowa nowej linii WN 110kV relacji Rzeszów Centralna – Rzeszów Staromieście,
    - modernizacja linii WN 110kV relacji Rzeszów – Rzeszów Zaczernie,
    - modernizacja linii WN 110kV relacji Boguchwała – Świlcza,
    - przebudowa pola w GPZ Rzeszów EC dla przyłączenia podstacji trakcyjnej PKP Rzeszów;
- budowa, rozbudowa i modernizacja istniejących stacji transformatorowych SN/nN, linii średniego i niskiego napięcia, w tym:
    - przebudowa istniejących linii średniego napięcia na linie kablowe,
    - budowa sieci elektroenergetycznych dla zasilania nowo zainwestowanych terenów;
- rozbudowa i budowa nowych głównych punktów zasilających (GPZ) – wedle potrzeb;
- rozbudowa infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych, w tym:
    - rozbudowa infrastruktury ładowania drogowego transportu publicznego i ogólnodostępnych stacji ładowania w grupie przyłączeniowej III dla podmiotów, których urządzenia, instalacje i sieci są przyłączane bezpośrednio do sieci o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV, lecz niższym niż 110 kV,
    - rozbudowa infrastruktury stacji ładowania pojazdów elektrycznych w grupie przyłączeniowej IV, V i VI dla podmiotów, których urządzenia, instalacje i sieci są przyłączane bezpośrednio do sieci o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV;
- budowa i rozbudowa instalacji fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych (z wykluczeniem obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków) oraz pomp ciepła;
- budowa i wdrożenie rozwiązań magazynów energii;
- modernizacja sieci oświetlenia miejskiego w tym systemu zarządzania siecią;
- dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych związanych z obiektami budowlanymi (z wykluczeniem lokalizacji na obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków) oraz na obszarach produkcyjno-usługowych i obszarach infrastruktury technicznej.

III.3.2.9. Racjonalne gospodarowanie odpadami

Obecny system gospodarowania odpadami obejmuje wszystkie nieruchomości i polega na selektywnej zbiórce odpadów z podziałem na frakcje. W ramach gospodarki odpadami należy kontynuować selektywną zbiórkę odpadów komunalnych oraz dążyć do poprawy wyposażenia miasta w instalacje związane z gospodarowaniem odpadami.

Określa się następujące działania:

- dążenie do wyeliminowania praktyki nielegalnego składowania odpadów;
- podjęcie działań zorientowanych na maksymalny recykling i odzysk;
- rozbudowa istniejących oraz budowa nowych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym:
    - rozbudowa kompostowni odpadów zielonych przy ul. Ciepłowniczej,
    - budowa instalacji o dużej wydajności do mechanicznego przetwarzania odpadów,
    - budowa punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
    - rozbudowa linii technologicznej Instalacji Termicznego Przetwarzania Odpadów z Odzyskiem Energii;
- dążenie do likwidacji składowania odpadów, poprzez ich zagospodarowanie w taki sposób, by zostały całkowicie unieszkodliwione w procesach recyklingu, kompostowania i spalania;
- zakaz lokalizacji grzebowisk dla zwierząt, z ewentualnym dopuszczeniem lokalizacji tzw. cmentarzy dla zwierząt po spełnieniu niezbędnych wymogów sanitarnych;

- przy wyborze lokalizacji dla obiektów i urządzeń związanych z gospodarowaniem odpadami uwzględnienie istniejącego zagospodarowania terenów sąsiednich, w tym:
    - projektowanie obiektów oraz ich otoczenia ze szczególną dbałością, aby zapewnić wysoką jakość przestrzeni,
    - zapewnienie dostępu działki do przyłączy kanalizacji sanitarnej, energii elektrycznej i wodociągu oraz dostępu działki do drogi dojazdowej przystosowanej do przejazdu pojazdów o zwiększonej masie,
    - dążenie do maksymalnego ograniczenia uciążliwości związanych z odbiorem odpadów;
- zakaz budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych, a także realizacji innych inwestycji i prowadzenia działalności z zakresu gospodarki odpadami sprzyjających występowaniu zwierząt stwarzających zagrożenie dla ruchu statków powietrznych w odległości do 7 km od punktu odniesienia lotniska Rzeszów – Jasionka.

III.3.3. Środowisko i odporność na zmiany klimatu

Jednym z najważniejszych celów polityki przestrzennej Rzeszowa jest takie kształtowanie środowiska przyrodniczego, aby mieszkańcy mogli żyć zdrowiej i bardziej komfortowo, by sprzyjało ono rozwojowi miasta i osiedlaniu się nowych mieszkańców, a jednocześnie ograniczało ich migracje z miasta na tereny podmiejskie. W Studium przyjęto kierunki polityki przestrzennej, zgodne z ogólnymi zasadami ochrony środowiska, dające możliwość ochrony jego zasobów. Takie podejście ma na celu sprzyjanie zrównoważonemu rozwojowi miasta, definiowanemu jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań nie tylko politycznych, gospodarczych i społecznych, ale i zachowania równowagi przyrodniczej w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb obecnej społeczności, a także przyszłych pokoleń.

Przyjęte kierunki działań polityki przestrzennej uwzględniają konieczność przeciwdziałania negatywnym skutkom zmiany klimatu oraz ułatwiają adaptację miasta do postępujących zmian klimatu.

W ramach polityki przestrzennej „środowisko i odporność na zmiany klimatu" wskazuje się następujące główne cele oraz wynikające z nich kierunki działań:

ŚRODOWISKO I ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATU
Główne cele polityki: • Zrównoważony rozwój miasta, w tym zachowanie równowagi przyrodniczej w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania potrzeb obecnych mieszkańców, a także przyszłych pokoleń. • Ochrona zasobów środowiska oraz terenów cennych przyrodniczo. • Kształtowanie i ochrona elementów systemu przyrodniczo-klimatycznego miasta. • Zmniejszanie ryzyka wystąpienia zagrożeń naturalnych oraz antropogenicznych. • Minimalizowanie i łagodzenie skutków zmiany klimatu poprzez tworzenie i wzmocnienie narzędzi i możliwości służących adaptacji miasta do takich zmian; ograniczanie negatywnego wpływu miasta na klimat.
Kierunki działań: • Ochrona przyrody. • Rozwój obszarów zieleni urządzonej. • Kształtowanie obszarów ekologicznych. • Kształtowanie terenów zieleni jako kluczowego elementu systemu przyrodniczo-klimatycznego. • Ochrona, wykorzystanie i rozwój terenów rolnych i leśnych. • Kształtowanie obszarów ogrodów działkowych jako elementu systemu przyrodniczego miasta. • Ochrona złóż surowców naturalnych.

- Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
- Ochrona powietrza.
- Ochrona klimatu akustycznego.
- Ochrona przed skutkami procesów geodynamicznych.
- Ochrona przed zagrożeniami przemysłowymi.
- Ochrona przez powodzią.
- Zwiększenie odporności miasta na postępujące zmiany klimatyczne.

III.3.3.1. Ochrona przyrody

W granicach miasta występują chronione formy przyrody zgodnie z ustawą o ochronie przyrody. Są to: rezerwat przyrody „Lisia Góra" wraz z otuliną, obszary Natura 2000 (OZW PLH180030 „Wisłok Środkowy z Dopływami" oraz OZW PLH180043 „Mrowle Łąki"), a także szereg pomników przyrody oraz udokumentowane siedlisko zimowita jesiennego. Sposób realizacji działań ochronnych w stosunku do tych form wynika z przepisów ww. ustawy oraz innych przepisów szczegółowych na szczeblu prawa krajowego czy lokalnego. Zapisy Studium uwzględniają i wzmacniają te działania.

<u>Rezerwat przyrody „Lisia Góra" wraz z jego otuliną</u>
Dla rezerwatu przyrody „Lisia Góra" i jego otuliny obowiązuje:

- wdrażanie ustaleń i zasad ochrony wynikających z art. 15 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz rozporządzenia MOŚZNiL z dnia 23 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody;
- podejmowanie działań przestrzennych i technicznych w celu ograniczenia degradacji wartości rezerwatu, w tym:
    - zagospodarowanie wyznaczonej otuliny rezerwatu w sposób służący jego ochronie;
    - dążenie do zminimalizowania ruchu w granicach przecinającej obszar rezerwatu drogi.

<u>Obszar Natura 2000 „Wisłok Środkowy z Dopływami" OZW PLH180030</u>

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Wisłok Środkowy z Dopływami obejmuje w granicach miasta część zalewu na rzece Wisłok oraz tereny otaczające zalew i rzekę w górę jej biegu. Obszar nie posiada planu zadań ochronnych. Dla tego terenu obowiązują, ogłoszone obwieszczeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 28 grudnia 2021r., tymczasowe cele ochrony dla siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Wisłok Środkowy z Dopływami PLH180030.

Dla utrzymania właściwego stanu siedlisk objętych ochroną, w tym zagrożonych gatunków ryb bytujących w tym obszarze należy realizować następujące działania:

- zachowanie dobrego stanu środowiska dla chronionych gatunków;
- zachowanie naturalnego charakteru rzeki;
- zachowanie właściwego składu gatunkowego siedlisk łąkowych;
- odstąpienie od wycinki drzew i krzewów w pasach nadrzecznych;
- utrzymanie drożności rzeki dla migracji ryb;
- utrzymanie terenów szczególnego zagrożenia powodzią jako wolnych od zabudowy;
- ze względu na brak planu zadań ochronnych dla tego obszaru, stanowiącego akt prawa miejscowego, w przypadku jego opracowania, uwzględnienie jego ustaleń, w tym zakazów i ograniczeń w planach miejscowych, bez konieczności zmiany Studium w tym zakresie;
- w przypadku sporządzania miejscowego planu dla terenów, w granicach których wyznaczony jest ten obszar Natura 2000, wprowadzenie rozwiązań sprzyjających ograniczeniu i minimalizowaniu niekorzystnego oddziaływania na środowisko, w tym na przedmiot ochrony tego obszaru;

- zagospodarowanie terenów sąsiadujących z obszarem objętym ochroną w sposób ograniczający niekorzystne oddziaływanie na środowisko, w tym na przedmiot ochrony tego obszaru.

Obszar Natura 2000 „Mrowle Łąki" OZW PLH180043

Dla Obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) „Mrowle Łąki", Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 14 listopada 2016 r., ustanowiony został Plan zadań ochronnych. Dla ochrony tego obszaru wskazuje się m.in.:

- wdrożenie działań zapisanych w Planie zadań ochronnych, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt oraz ich siedlisk, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, tj. odtwarzanie właściwego składu gatunkowego siedliska gatunku poprzez odkrzaczanie i czynne wprowadzenie roślin żywicielskich (krwiściąga lekarskiego).

Zimowit jesienny *Colchicum autumnale* w parku Papieskim

Obszar występowania objętego ochroną gatunkową zimowita jesiennego znajduje się w granicach parku Papieskiego przy ul. Sikorskiego w pobliżu Katedry. Forma zwartego obszaru ułatwia utrzymanie odpowiednich dla niego warunków wodnych, a także spełnianie wymogów związanych z funkcjonowaniem siedliska zimowita. Dla jego ochrony wskazuje się:

- utrzymanie odpowiednich warunków siedliskowych (tj. w szczególności niezabudowywanie obszaru, utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych).

Pomniki przyrody

W granicach miasta występuje 67 pomników przyrody (stan na 1.08.2023 r.). Są to pojedyncze drzewa i grupy drzew, łącznie 91 drzew. Objęte są one ochroną na przestrzeni wielu lat na mocy: zarządzeń Wojewody Rzeszowskiego, orzeczeń PWRN w Rzeszowie, rozporządzeń Wojewody Podkarpackiego oraz uchwał Rady Miasta Rzeszowa. Zostały one ujęte w części uwarunkowań Studium, w rozdziale „Zasoby przyrodnicze, w tym obszary podlegające ochronie prawnej". Dla ich ochrony wskazuje się:

- respektowanie zakazów mających na celu ochronę i zachowanie ich trwałości przyrodniczej;
- nieplanowanie zabudowy kubaturowej w zasięgu rzutu pionowego korony drzewa powiększonego o 2 m;
- niedopuszczanie do uszczelnienia powierzchni terenu wokół pnia drzewa w sposób uniemożliwiający zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla utrzymania życia drzewa.

Korytarze migracji dużych ssaków PAN

Przez fragment osiedla Bzianka przebiegają sieci regionalnych korytarzy migracji dużych ssaków wyznaczonych przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków): „Roztocze – Pogórze Przemyskie" i „Pogórze Strzyżowskie", które stanowią część Korytarza Południowego. Dla ich ochrony wskazuje się:

- lokalizowanie zabudowy w sposób nie powodujący ograniczenia migracji zwierząt w kierunkach północ – południe, tj. zabudowy o niskiej intensywności.

III.3.3.2. Rozwój obszarów zieleni urządzonej

W oparciu o definicję terenów zielonych, zawartą w art. 5 pkt 21 ustawy o ochronie przyrody, do terenów zielonych zaliczono w szczególności parki, zieleńce, tereny sportu i rekreacji z zielenią towarzyszącą na wolnym powietrzu, ogrody jordanowskie, ogrody zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzyszącą drogom na terenie zabudowy, placom, budynkom, oraz obiektom przemysłowym, a także zieleń izolacyjną. Obszary zieleni urządzonej stanowią istotny element przestrzeni publicznych.

Tereny zieleni, aby spełniać swoją funkcję klimatyczną, powinny tworzyć spójny i ciągły system w obszarze miasta. W granicach Rzeszowa, na skutek postępującej niekontrolowanej urbanizacji, nastąpiło przerwanie ciągłości tego systemu, zwłaszcza w obszarze śródmieścia.

Istotne znaczenie ma tworzenie połączeń przyrodniczych w oparciu o różne formy zieleni. Celem ochrony i rozwijania miejskiej sieci terenów zielonych jest m.in. stworzenie warunków sprzyjających cyrkulacji powietrza w mieście, zapobieganie powstaniu tzw. miejskiej wyspy ciepła, tworzenie i utrzymanie dobrych warunków mikroklimatycznych i zdrowotnych, utrzymanie i odtwarzanie lub tworzenie powiązań przyrodniczych, a także podnoszenie walorów estetycznych miasta.

Utrzymuje się i rozwija istniejące tereny oraz planuje nowe, w szczególności na obszarach zieleni urządzonej oznaczonych symbolem „ZP", poprzez:

- zakaz zabudowy i preferowanie funkcji rekreacji i wypoczynku terenów w obszarze doliny Wisłoka i jego dopływów;
- wyłączenie z zabudowy terenów szczególnego zagrożenia powodzią (Q1%, Q10%) dotychczas niezabudowanych i przeznaczenie ich dla funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej w zieleni;
- pozostawienie w dotychczasowym użytkowaniu, zgodnie z obowiązującymi przepisami, rezerwatu „Lisia Góra" wraz z jego otuliną oraz obszarów Natura 2000: „Wisłok Środkowy z Dopływami" oraz „Mrowle Łąki";
- wyznaczanie na nowo powstających osiedlach nowych terenów dla zieleni publicznej urządzonej o jak największych powierzchniach, które będą powiązane siecią mniejszych terenów zieleni przyblokowej i przyulicznej lub ciągami pieszymi i rowerowymi w zieleni;
- wyznaczanie obszarów zieleni powiązanych z funkcją rekreacyjno-wypoczynkową (rejony preferowane do lokalizacji usług czasu wolnego);
- utrzymanie na terenach z zabudową mieszkaniową wysokiego udziału terenów biologicznie czynnych, w tym dążenie do realizacji zielonych dachów i zielonych ścian;
- w strefie śródmiejskiej i na innych terenach o wysokim stopniu zainwestowania z dużym udziałem powierzchni uszczelnionych, dążenie do zwiększenia powierzchni zieleni urządzonej m.in. poprzez tworzenie: parków kieszonkowych, skwerów, fontann, uzupełnionych o założenia na nowych i istniejących budynkach zielonych ścian i zielonych dachów;
- wprowadzanie na terenach zieleni urządzonej kompozycji zieleni wysokiej, średniej i niskiej, z zastosowaniem gatunków rodzimych;
- dążenie do wyznaczania pasów drogowych o szerokości pozwalającej na wprowadzanie nasadzeń zieleni o charakterze izolacyjnym lub, w przypadku dróg lokalnych i wewnętrznych, o charakterze co najmniej estetycznym;
- na obszarach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej utrzymanie parków osiedlowych, zieleni innej osiedlowej, zieleńców, skwerów oraz terenów rekreacji i wypoczynku na wolnym powietrzu związanych z terenami zielonymi; dopuszczenie na tych terenach funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej;
- dążenie do renaturyzacji skanalizowanych cieków, tam gdzie to jest możliwe i uzasadnione;
- w przypadku zieleni zabytkowej oraz zieleni znajdującej się na obszarach historycznych układów przestrzennych, zespołów zabudowy bądź w sąsiedztwie zabytków – zachowanie walorów historycznych, kulturowych oraz kompozycyjnych; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni / Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego miasta, Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta;*
- dążenie do ograniczania przyrostu terenów uszczelnionych na rzecz powiększania terenów biologicznie czynnych zgodnie z ustalonymi dla obszarów zagospodarowania wskaźnikami wielkości terenów biologicznie czynnych;
- dążenie do realizacji działań dotyczących rozwoju terenów zieleni urządzonej jako elementu prowadzonych kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

III.3.3.2.1. Obszary cmentarzy

Na terenie miasta Rzeszowa nie przewiduje się lokalizowania nowych cmentarzy. Projektowane jest natomiast poszerzenie niektórych istniejących cmentarzy. Zabezpieczy to miejsca pochówku dla mieszkańców Rzeszowa w perspektywie co najmniej 2045 r.

W odniesieniu do cmentarzy, zakłada się prowadzenie następujących działań:

- rozbudowa cmentarza komunalnego na osiedlu Wilkowyja, zgodnie z obowiązującym mpzp, do powierzchni ok. 40 ha;
- rozbudowa cmentarza na osiedlu Zwięczyca do powierzchni ok. 18 ha, jako drugiego cmentarza komunalnego;
- rozbudowa cmentarzy na osiedlach Słocina, Matysówka oraz Biała;
- zachowanie historycznych cmentarzy i ich układów przestrzennych;
- kształtowanie rozbudowywanych cmentarzy w formie kompozycji krajobrazowych z dużą ilością zieleni;
- przy lokalizowaniu zabudowy w otoczeniu cmentarzy uwzględnienie odległości wynikających z rozporządzenia z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze.

III.3.3.3. Kształtowanie obszarów ekologicznych

W obrębie obszarów ekologicznych wydzielono dwa rodzaje zagospodarowania tj. obszary ekologiczne z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej (EM) oraz obszary ekologiczne z zakazem zabudowy (EZ)

Obszary ekologiczne z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej (EM) stanowią obszary zlokalizowane w obrębie strefy C – ekologicznej. W kształtowaniu ich struktury należy dążyć do utrzymania ekologicznego charakteru strefy. Pełnią one funkcję zielonego pierścienia wokół miasta i mają duże znaczenie dla systemu przyrodniczo-klimatycznego. W skład tych obszarów wchodzą: tereny zieleni nieurządzonej, tereny rolne (uprawiane i odłogowane) oraz tereny zakrzewień i zadrzewień śródpolnych.

W ramach kształtowania tych obszarów wskazuje się następujące działania:

- zachowanie terenów w dotychczasowym użytkowaniu, z rolnictwem jako funkcją dominującą;
- dopuszczenie mieszkalnictwa, usług czasu wolnego, ogrodnictwa działkowego i zieleni urządzonej jako funkcji uzupełniającej;
- dopuszczenie wyłącznie ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej lub zagrodowej oraz usługowej, z bardzo dużym udziałem powierzchni biologicznie czynnej;
- wprowadzenie lasów, infrastruktury technicznej i transportowej, górnictwa i wydobycia, wód powierzchniowych, jako funkcji dopuszczonych;
- dopuszczenie przeznaczenia obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych dla różnych funkcji, jeżeli badania gruntu wykażą ich stabilność;
- w obszarach korytarzy migracji dużych ssaków lokalizowanie jedynie zabudowy niskiej o niskiej intensywności, sytuowanej (wraz z ogrodzeniem) w sposób niepowodujący ograniczenia migracji w kierunkach północ – południe;
- uwzględnienie w sposobie zagospodarowania terenów – naturalnych zagrożeń geologicznych, terenów o spadkach powyżej 20%, dolin nieckowatych i sąsiedztwa lasów.

Obszary ekologiczne z zakazem zabudowy (EZ) stanowią tereny zieleni naturalnej związanej z dolinami cieków. Zlokalizowane są one wzdłuż dopływów Wisłoka i Strugu, w rejonie tzw. Starego Wisłoka oraz w południowych fragmentach doliny Wisłoka.

W ramach kształtowania tych obszarów wskazuje się następujące działania:

- zachowanie terenów w dotychczasowym użytkowaniu jako zieleni naturalnej;

- możliwość przekształcenia w tereny zieleni urządzonej;
- dopuszczenie lokalizowania infrastruktury technicznej i transportowej;
- wyłączenie możliwości zabudowy.

III.3.3.4. Kształtowanie terenów zieleni jako kluczowego elementu systemu przyrodniczo-klimatycznego

Dla warunków aerosanitarnych Rzeszowa niezbędne jest nie tylko zachowanie istniejącego, pomimo lokalnych nieciągłości, systemu klinów i korytarzy wymiany powietrza, lecz przede wszystkim rozwijanie tego systemu przy uwzględnieniu dominujących kierunków wiatru.

W Studium ustalono zasady zagospodarowania wspierające system wymiany powietrza, który kształtowany jest poprzez odpowiednio dobraną wysokość i intensywność zabudowy w strefie ekologicznej oraz strefie miejskiej na głównych kierunkach napływu powietrza do miasta, głównych ciągach komunikacyjnych oraz w dolinie Wisłoka i dolinach jego dopływów, a także na terenach zieleni urządzonej i terenach ekologicznych. Ta sieć powiązań ma na celu poprawę i utrzymanie odpowiednich warunków aerosanitarnych i bioklimatycznych na terenie Rzeszowa.

Na procesy regeneracji powietrza wpływają także w znaczącej mierze obszary zieleni, szczególnie obszary porośnięte gęstą roślinnością liściastą. Na terenie Rzeszowa są to lasy o ograniczonym zasięgu występowania oraz zieleń parków, ogrodów działkowych, skwerów i zieleńców, zieleń przyuliczna wysoka, zieleń w ogrodach przydomowych, zieleń cmentarzy, a także zieleń izolacyjna, zieleń osiedlowa i zieleń ogrodów w zabudowie jednorodzinnej. Pewne znaczenie dla poprawy warunków termicznych i wilgotnościowych powietrza ma także zieleń niska, tj. trawniki, łąki i pastwiska, tereny upraw rolnych, zieleń przyuliczna niska, jednakże strefa ich oddziaływania jest relatywnie mała.

Wymianę powietrza w mieście należy wspomagać poprzez właściwe planowanie przestrzeni, tak aby wywierać korzystny wpływ na jakość powietrza, a zapobiegać jej pogorszeniu. Dla realizacji takiego celu korzystna staje się integracja systemów zieleni miejskiej i pozamiejskiej z dominującymi kierunkami wiatrów.

W celu zachowania, udrożnienia lub usprawnienia przepływu powietrza w mieście powinny być prowadzone następujące działania:

- dążenie do odtworzenia ciągłości systemu nawietrzania m.in. przez
    - stosowanie elementów zielono-niebieskiej infrastruktury takich jak np. zielone ściany, zielone dachy, parki kieszonkowe, skwery, rabaty, zieleń przyuliczna, fontanny itp.,
    - zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego oraz kształtowanie nowych powiązań w sposób zapobiegający izolacji enklaw zieleni,
    - tworzenie nowych terenów zieleni;
- utrzymanie ciągłości lub odtwarzanie dolin cieków jako osnowy ekologicznej miasta poprzez ograniczanie kanalizowania cieków otwartych (z wyjątkiem niezbędnego np. dla budowy zjazdów do nieruchomości) oraz renaturyzację cieków w miejscach gdzie jest to możliwe i uzasadnione;
- ograniczenie wysokości i intensywności zabudowy w terenach tzw. klinów nawietrzania miasta oraz sytuowania jej równolegle do kierunków przeważających wiatrów;
- dążenie do ograniczenia na kierunkach przeważających wiatrów lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, w szczególności emitujących odory, pyły i inne substancje zanieczyszczające powietrze;
- w obszarach przemysłowych i usługowych wpływających na jakość powietrza wprowadzanie terenów o wysokich zdolnościach regeneracyjnych (z roślinnością liściastą, najlepiej wysoką) oraz odpowiednio przygotowanych i utrzymanych zielonych dachów, ścian;
- wprowadzenie wysokich wskaźników dotyczących zachowania powierzchni terenów biologicznie czynnych na terenach zabudowywanych;

- zastosowanie, zgodnie z ustalonymi wskaźnikami dla obszarów zagospodarowania, powierzchni terenów biologicznie czynnych.

III.3.3.5. Ochrona, wykorzystanie i rozwój terenów rolnych i leśnych

Grunty orne, łąki i pastwiska występują w terenach o znacznych walorach przyrodniczo-krajobrazowych, głównie w obrębie strefy C – ekologicznej. Podobnie jak obszary lasów i zadrzewień (ZL), w znacznym stopniu zostały włączone w system obszarów wspomagających lub tworzących system przyrodniczo-klimatyczny miasta. W obrębie strefy ekologicznej obszary ekologiczne z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej, na których funkcją dominującą jest rolnictwo.

Zakładane działania zmierzające do ochrony terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a także terenów lasów i zadrzewień to:

- utrzymanie rolnictwa jako funkcji dominującej w znacznej części strefy C – ekologicznej, z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej, zabudowy zagrodowej i zabudowy związanej z usługami czasu wolnego;
- utrzymanie funkcji: ekonomicznej, społecznej i ekologicznej terenów rolnych i leśnych; (poprzez m.in. zachowanie klinów nawietrzania, zachowanie ostoi różnorodności biologicznej, zachowanie funkcji krajobrazowej, zatrzymanie wód opadowych w gruncie, zachowanie i rozwój miejsc wypoczynku i rekreacji mieszkańców);
- stosowanie na terenach rolniczej przestrzeni produkcyjnej zaleceń ze „Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej" (zgodnie z zaleceniami MRiRW), w tym ograniczenie odpływu azotu i fosforu ze środków do nawożenia do wód i gleb;
- dopuszczenie lokalizowania nowych ogrodów działkowych;
- zachowanie terenów lasów i zadrzewień m.in. w celu ochrony i regeneracji środowiska (ochrona gleb przed erozją, ochrona powietrza, pochłanianie zanieczyszczeń) oraz dążenie do powiększania powierzchni lasów;
- dążenie do udostępnienia lasów dla funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej na zasadach zgodnych z ustawą o lasach.

III.3.3.6. Kształtowanie obszarów ogrodów działkowych jako elementu systemu przyrodniczego miasta

Tereny ogrodów działkowych stanowią istotny element systemu zieleni m.in. ze względu na swoją powierzchnię. Są to tereny, które poza swoją główną funkcją tj. ogrodnictwem oraz rekreacją i wypoczynkiem, odgrywają znaczną rolę wspierającą system terenów zieleni miejskiej i system przyrodniczo-klimatyczny. W odpowiedzi na oczekiwania mieszkańców tereny ogrodów działkowych zostały utrzymane w dotychczasowym kształcie i wielkości oraz wydzielone w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta (ZD).

Wskazano następujące kierunki zagospodarowania:

- utrzymanie istniejących ogrodów działkowych;
- możliwość lokowania nowych ogrodów w strefie ekologicznej (w obszarach EM), preferowanie terenów o dobrych warunkach glebowych;
- zakaz przekształcania w obrębie ogrodów działkowych istniejących altan w budynki mieszkaniowe lub całoroczne budynki rekreacji indywidualnej;
- dążenie do odpowiedniego skomunikowania istniejących i planowanych ogrodów za pomocą transportu publicznego oraz infrastruktury rowerowej.

III.3.3.7. Ochrona złóż surowców naturalnych

Udokumentowane złoża kopalin, a także udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla, zgodnie z obowiązującymi przepisami, w celu ich ochrony ujawnia się w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących, zgodnie z obowiązującymi przepisami i warunkami udzielonych koncesji na wydobycie.

Złoża gazu ziemnego

W granicach Rzeszowa znajdują się cztery udokumentowane złoża gazu ziemnego, dla których utworzone zostały obszary i tereny górnicze: „Kielanówka-Rzeszów-1", „Zalesie", „Załęże" oraz „Husów-Albigowa-Krasne 2". Złoże „Husów – Albigowa – Krasne", zgodnie z decyzją MŚ z dnia 23 sierpnia 2019 r. znak: DGK-II.4772.7.2019.AW (udzielającą koncesji nr 3/2019/s), pełni rolę podziemnego składowiska odpadów wydobywczych innych niż niebezpieczne, obojętne i promieniotwórcze.

W zagospodarowaniu terenów w granicach złóż gazu ziemnego (w tym w obszarze podziemnego składowania odpadów innych niż niebezpieczne) oraz obszarów i terenów górniczych należy stosować następujące zasady:

- uwzględnienie odległości zapewniającej bezpieczeństwo przeciwpożarowe poprzez zachowanie stref wolnych od zabudowy od: odwiertów gazowych czynnych, odwiertów gazowych zlikwidowanych, urządzeń technologicznych kopalń i ośrodków zbioru gazu;
- po zakończeniu eksploatacji konieczne przeprowadzenie właściwej, zgodnej z zasadami ochrony środowiska rekultywacji.

Złoża kruszywa naturalnego

Na osiedlu Budziwój, w sąsiedztwie rzeki Wisłok, znajduje się złoże kruszywa naturalnego „Budziwój – Początek". Dokumentacja geologiczna złoża zatwierdzona została Decyzją Prezydenta Miasta Rzeszowa (KS-K-G.6528.1.2023 z dnia 27.07.2023 r.). Złoże obejmuje działki o nr ewid. 324/2 i 323/3 obr. 225. Eksploatacja kruszywa nie jest prowadzona.

III.3.3.8. Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych

Jakość wód i cieków w obszarze miasta Rzeszowa jest niezadowalająca. Poprawa jakości wód cieków takich jak Wisłok, Strug, Młynówka, Lubcza, Mrowla i Przyrwa wymaga współpracy z gminami sąsiadującymi, a w przypadku Wisłoka – również działań ponadlokalnych. Działania te mają na celu poprawę jakości wód cieków i muszą być spójne z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Stan wód powierzchniowych wymaga poprawy ich jakości poprzez następujące działania:

- dalszą rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej w celu objęcia jak największej powierzchni terenów zurbanizowanych miasta;
- uwzględnianie zakazów i nakazów w obrębie stref ochronnych dla ujęcia wody powierzchniowej „Zwięczyca" z rzeki Wisłok, ustanowionych rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie Nr 6/2013 z dnia 10 maja 2013 r.;
- ochronę cieków poprzez wyłączenie z zabudowy pasów obudowy biologicznej;
- rozbudowę sieci kanalizacji deszczowej uzupełnionej systemem małej retencji dla ochrony wód cieków przed zanieczyszczeniami niesionymi w czasie gwałtownych deszczów;
- opracowanie i wdrożenie programu rozwoju zrównoważonego gospodarowania wodami opadowymi na terenie miasta;

- odmulenie zbiornika Rzeszów;
- współpraca z gminami sąsiednimi w szczególności położonymi powyżej ujęcia wody w celu poprawy jakości wód rzeki Wisłok.

Dla utrzymania oraz podniesienia jakości wód podziemnych należy kontynuować następujące działania:

- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i/lub systemu odbioru wód opadowych na terenach peryferyjnych, na których wprowadzane są nowe zespoły zabudowy – w szczególności na obszarze położonym w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425;
- dążenie do utrzymania dobrego stanu środowiska wodno-gruntowego w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425;
- dążenie do uzyskania korzystnego bilansu wód podziemnych poprzez ograniczanie ilości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych kanalizacją deszczową do odbiorników tj. zatrzymanie wód opadowych w zlewni;
- zachowanie znacznych powierzchni biologicznie czynnych dla zwiększenia powierzchni infiltracji wód opadowych;
- pełne rozdzielenie / utrzymanie rozdzielności sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci kanalizacji deszczowej;
- ograniczanie stosowania powierzchni szczelnych.

III.3.3.9. Ochrona powietrza

Jakość powietrza na obszarze Rzeszowa kształtowana jest przez szereg czynników, a mianowicie: warunki meteorologiczne, wielkość emisji ze źródeł zlokalizowanych w jego granicach, napływ zanieczyszczeń spoza granic miasta. W wyniku prowadzonych analiz problemem związanym z jakością powietrza jest m.in. zanieczyszczenie pyłem zawieszonym PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenem. Wskazane poniżej zadania z zakresu ochrony powietrza wynikają z:

- Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów – z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 wraz z rozszerzeniem związanym z osiągnięciem krajowego celu redukcji narażenia i z uwzględnieniem poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz z Planem Działań Krótkoterminowych,
- Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Rzeszowa,
- Planu adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Rzeszowa.

Określone poniżej działania odnośnie ochrony powietrza mają charakter uzupełniający w stosunku do zapisów wymienionych powyżej dokumentów. Są nimi:

- wyeliminowanie ogrzewania indywidualnego niskosprawnymi kotłami lub piecami na paliwo stałe;
- priorytetowe traktowanie ogrzewania z sieci ciepłowniczej lub, dla terenów na których prowadzenie sieci ciepłowniczej jest ekonomicznie nieuzasadnione, za pomocą sieci gazowej;
- w przypadku braku możliwości technicznych przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej, zastąpienia go ogrzewaniem bezemisyjnym lub niskoemisyjnym (pompy ciepła, kotły olejowe);
- zwiększanie powierzchni terenów zieleni w obrębie wskazanej w Programie ochrony powietrza strefy miasta Rzeszów poprzez powiększanie istniejących oraz tworzenie nowych , co będzie sprzyjać poprawie warunków mikroklimatycznych i jakości powietrza (pochłanianie CO_2, zwiększenie wilgotności powietrza);
- ochrona istniejących elementów zielono-niebieskiej infrastruktury oraz wprowadzanie nowych odpowiednio zaprojektowanych jej elementów również na obszary zdominowane przez gęstą zabudowę;
- zachowanie korytarzy przewietrzania miasta poprzez utrzymanie na ich obszarze jak najniższej intensywności zabudowy oraz ograniczenie jej wysokości;

- tworzenie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów dróg, w otoczeniu terenów usług i przemysłu oraz na terenach, które będą wspierały przewietrzanie miasta;
- projektowanie zabudowy w sposób sprzyjający przewietrzaniu miasta, tj. wzdłuż kierunków zachód – wschód oraz południowy zachód – północny wschód;
- rozwój transportu zbiorowego, infrastruktury rowerowej, a także stworzenie systemu bezpiecznych parkingów na obrzeżach miasta zintegrowanych z siecią transportu zbiorowego.

III.3.3.10. Ochrona klimatu akustycznego

Źródłem niekorzystnego klimatu akustycznego na obszarze miasta jest przede wszystkim ruch pojazdów samochodowych. Ruch kolejowy i źródła przemysłowe powodują znacząco mniejsze uciążliwości dla mieszkańców. Okresowym i krótkotrwałym źródłem hałasu w obrębie poszczególnych osiedli jest hałas komunalny.

Wskazane poniżej wytyczne są tożsame z wytycznymi zawartymi w Programie ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Rzeszowa na lata 2018–2022. Dodatkowo określono wytyczne uzupełniające dla ochrony terenów chronionych akustycznie przed hałasem. Wytyczne te obejmują następujące działania:

- budowa tzw. południowej obwodnicy Rzeszowa;
- lokalizowanie nowoprojektowanych dróg w sposób zapewniający jak najmniejszą ingerencję w tereny podlegające ochronie akustycznej;
- planowanie dróg osiedlowych w geometrii pozwalającej na trwałe uspokojenie ruchu np. przez poprowadzenie „esowej" osi drogi;
- modernizacja układu komunikacyjnego i zwiększanie płynności ruchu w obszarze miasta, a zwłaszcza śródmieścia;
- lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej poza zasięgiem uciążliwego hałasu komunikacyjnego;
- strefowanie lokalizacji funkcji zabudowy tj. lokalizowanie obiektów niemieszkalnych tak, aby stanowiły naturalną barierę przeciwdźwiękową;
- przyjęcie polityki parkingowej zakładającej m.in. limitowanie miejsc parkingowych;
- stosowanie na elewacjach budynków rozwiązań architektonicznych o charakterze rozpraszającym hałas;
- opracowanie i wdrożenie programu rozwoju zabudowy w mieście w ścisłej zależności od możliwości skomunikowania z istniejącą siecią dróg, aby zapobiegać nadmiernej kumulacji pojazdów na danym odcinku drogi;
- dostosowanie szerokości pasa ciągu komunikacyjnego umożliwiającego lokalizowanie wymaganych rozwiązań ograniczających odziaływania akustyczne w liniach rozgraniczających inwestycji komunikacyjnych;
- w przypadku wyczerpania innych możliwości (lokalizacyjnych i technicznych) stosowanie ekranów akustycznych, z uwzględnieniem ich estetyki, a także z wprowadzeniem maskującej je zieleni dekoracyjnej;
- w odniesieniu do obiektów produkcyjnych, magazynów i składów oraz obiektów usługowych emitujących hałas, który na granicy z terenami chronionymi pod względem akustycznym przekracza dopuszczalny poziom, po wyczerpaniu środków technicznych i organizacyjnych dla jego ograniczenia, stosowania ekranów akustycznych lub pełnych ogrodzeń uzupełnionych zielenią izolacyjną.

III.3.3.11. Ochrona przed skutkami procesów geodynamicznych

Budowa geologiczna sprzyjająca powstawaniu procesów geodynamicznych, duże spadki terenu oraz nieprzemyślane działania człowieka powodujące podcięcie skarp i zachwianie stateczności

zboczy może prowadzić do powstawania osuwisk i ruchów masowych. W Studium wskazano dwa rodzaje obszarów zagrożonych procesami geodynamicznymi. Są to:

- obszary osuwania się mas ziemnych obejmujące osuwiska aktywne, aktywne okresowo i nieaktywne wskazane w Systemie Osłony Przeciwosuwiskowej SOPO;
- pozostałe obszary naturalnych zagrożeń geologicznych, obejmujące tereny zagrożone osuwiskami wskazane w uchwałach Rady Miasta Rzeszowa oraz Rady Miasta i Gminy Tyczyn z 2010 r., a także obszary osuwiskowe wskazane w SUiKZP Miasta i Gminy Tyczyn na obszarze osiedla Matysówka.

Na obszarach osuwania się mas ziemnych wskazuje się:

- ograniczanie sytuowania zabudowy oraz infrastruktury technicznej na terenach zagrożonych uruchomieniem procesów geodynamicznych;
- dopuszczenie funkcji rekreacji i wypoczynku w powiązaniu z zielenią jako jedynego możliwego sposobu zagospodarowania;
- zagospodarowanie terenów osuwisk zielenią, w tym wprowadzenie zieleni o głębokim systemie korzeniowym.

Pozostałe obszary naturalnych zagrożeń geologicznych należy uwzględnić w sposobie zagospodarowania terenów.

III.3.3.12. Ochrona przed zagrożeniami przemysłowymi

Na terenie miasta istnieją trzy zakłady zaliczone do zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Są to: Przedsiębiorstwo Produkcji Lodów Koral – Zakład w Rzeszowie, Pratt & Whitney Rzeszów S.A. oraz Greengas Podkarpacie Sp. z o.o. w Rzeszowie.

Polityka miasta mająca na celu ochronę mieszkańców i środowiska przed zagrożeniem przemysłowym, zakłada:

- zakaz lokalizacji nowych zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
- dążenie do relokacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej zlokalizowanych na obszarach mieszkaniowych (M);
- lokalizowanie obiektów budowlanych, w szczególności wielorodzinnych budynków mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej, budynków zamieszkania zbiorowego, dróg krajowych oraz linii kolejowych o znaczeniu państwowym w bezpiecznej odległości od zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
- preferowanie na terenie miasta lokalizacji inwestycji gospodarczych o niewielkim stopniu oddziaływania na środowisko i mieszkańców, w szczególności inwestycji w przemysł nowoczesnych technologii, innowacyjnych i zaawansowanych technologicznie;
- dążenie do likwidacji funkcji negatywnie oddziałujących na otoczenie na obszarach mieszkaniowych;
- ograniczenie możliwości lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko do obszarów produkcyjno-usługowych.

III.3.3.13. Gospodarowanie wodami opadowo-roztopowymi / ochrona przed powodzią

Funkcjonujący na terenie miasta system kanalizacji deszczowej odbiera wody opadowe z kilku zlewni. Pośrednio wody te przyjmowane są przez lokalne rzeki, potoki i rowy odwadniające oraz kanalizacje deszczową, zaś głównym odbiornikiem jest rzeka Wisłok. Istniejąca sieć kanałów deszczowych jest niewystarczająca, co daje się zauważyć w przypadku występowania nagłych i gwałtownych opadów tzw. deszczy nawalnych lub długotrwających opadów, dlatego niezbędna jest stała rozbudowa i modernizacja systemu oraz uzupełnianie go o elementy związane z zagospodarowaniem wód opadowo-roztopowych. Dynamiczny wzrost powierzchni szczelnych

na obszarze miasta powoduje, że ilość wód opadowych, które należy zagospodarować, stale się zwiększa.

Schemat 79. Gospodarowanie wodami opadowo-roztopowymi

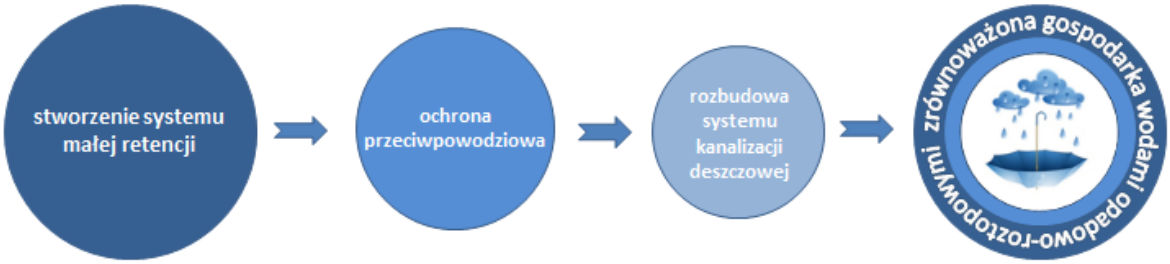

Źródło: Opracowanie własne

W celu prawidłowego zużytkowania wód opadowych należy dążyć do porzucenia praktyki szybkiego odprowadzania ich bezpośrednio do odbiornika. Jako intencjonalną należy przyjąć zasadę zagospodarowania opadu w miejscu jego wystąpienia. W przypadku braku takiej możliwości zaleca się zastosowanie retencji i kolejno stopniowe uwalnianie poprzez opóźnienie odpływu, z zastosowaniem urządzeń podczyszczających tam, gdzie zachodzi taka konieczność.

W odniesieniu do systemu kanalizacji deszczowej zakłada się następujące działania:

- budowa zbiorników retencyjnych, w szczególności dla zlewni potoku Młynówka, Lubcza i Paryja;
- budowa urządzeń do czasowego zatrzymywania wody, regulujących odpływ, odciążających system kanalizacji deszczowej oraz odbiorniki wód;
- uzupełnienie sieci kolektorów deszczowych, w tym m.in.:
    - budowa kolektora deszczowego dla osiedli Zwięczyca i południowej strony osiedla Staroniwa,
    - budowa kanalizacji deszczowej na osiedlach Słocina, Budziwój, Staromieście, Załęże, Drabinianka, Biała,
    - przebudowa kanalizacji deszczowej w rejonie ul. Szpitalnej;
- ograniczenie odprowadzenia wód opadowych do kanalizacji, wykorzystanie terenów zieleni do ich zatrzymania;
- opracowanie kompleksowego programu rozwoju systemu kanalizacji deszczowej dla miasta z uwzględnieniem małej retencji, wraz z koncepcją rozwiązań technicznych.

Działania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej są zadaniem Wód Polskich oraz organów administracji rządowej i samorządowej. Dla rzek Wisłok i Strug oraz potoków Mrowla i Lubcza sporządzone zostały mapy zagrożenia powodziowego, które wyznaczyły obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Są to obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%).

Na tych obszarach wskazane jest:

- pozostawienie terenów dotychczas niezainwestowanych i niezabudowanych jako wolnych od zabudowy z zachowaniem retencji doliny rzecznej;
- utrzymanie terenów dolin rzecznych jako terenów biologicznie czynnych np. zieleni urządzonej z doborem gatunków roślin właściwych dla terenów zalewanych lub zieleni nieurządzonej;
- zakazanie lokalizacji obiektów mogących utrudniać przepływ wód powodziowych;
- na terenach zainwestowanych stosowanie form zagospodarowania uwzględniających możliwości wystąpienia powodzi np. wykorzystanie materiałów odpornych na działanie wód powodziowych.

Dla potoku Młynówka, który nie jest objęty mapami zagrożenia powodziowego, opracowana została koncepcja przedsięwzięcia pn. „Zabezpieczenie przed powodzią terenów zlokalizowanych w zlewni potoku Młynówka na terenie gminy Miasto Rzeszów oraz gminy Krasne, woj. podkarpackie" (WTU Sp. z o.o. w Krakowie). W dokumencie tym wyznaczony został zasięg zalewania terenów położonych w zlewni Młynówki, wodami powodziowymi stuletnimi Q1%. Nie są to, zgodnie z obowiązującymi przepisami, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, jednak ich uwzględnienie w zagospodarowaniu terenu jest istotnym działaniem dla ochrony przed powodzią. Wskazane jest zastosowanie działań podobnych jak dla ww. obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

Dla pozostałych cieków w granicach miasta brak udokumentowanych informacji o zagrożeniu powodziowym, jednak ze względu na możliwość lokalnych powodzi czy podtopień w ich sąsiedztwie należy takie zagrożenie uwzględnić w zagospodarowaniu.

Ponadto, w odniesieniu do zadań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej zakłada się realizację następujących działań:

- opracowanie koncepcji kompleksowego zabezpieczenia przed powodziami błyskawicznymi zlewni Strugu, Matysówki, Hermanówki, Młynówki, Lubczy, potoku Czekaj i rowu W-1;
- zabezpieczenie przed powodzią miasta Rzeszowa oraz gm. Tyczyn poprzez kształtowanie koryta rzeki Strug;
- budowa kanału ulgi dla rzeki Strug;
- odtworzenie pierwotnej pojemności zbiornika przystopniowego na rzece Wisłok;
- zabezpieczenie przed powodzią terenów zlokalizowanych w zlewni potoku Młynówka, poprzez budowę zbiorników retencyjnych;
- budowa lewego wału na potoku Młynówka;
- utrzymanie w dobrym stanie potoków i rowów odwadniających oraz urządzeń wodnych, w tym zachowanie odpowiedniego stanu dna i brzegów, bieżąca konserwacja oraz remonty;
- zachowanie istniejących rowów odwadniających jako otwartych, z możliwością w uzasadnionych przypadkach skanalizowania lub przebudowy w przypadku kolizji z planowanymi inwestycjami;
- dążenie do pozostawienia dolin rzecznych jako otwartych z zakazem zabudowy;
- dopuszczenie lokalizacji tzw. polderów, tj. zbiorników okresowo zatrzymujących wody powodziowe.

Problematyka gospodarki wodami opadowo-roztopowymi jest jednym z najważniejszych zagadnień w aspekcie zmieniającego się klimatu. Coraz częściej występujące ekstremalne zjawiska pogodowe niosą za sobą ogromny ładunek opadu w dość krótkim czasie. Odporność miasta na takie zdarzenia oraz ich następstwa jest niewielka, więc należy skupić się na szukaniu rozwiązań, które złagodzą ryzyko wystąpienia podtopień.

Dlatego, aby zapewnić sprawne funkcjonowanie systemu gospodarowania wodami opadowo-roztopowymi należy położyć nacisk na retencję, w tym utrzymanie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnych, maksymalne zwiększanie ilości terenów zieleni, a także stworzenie systemu zagospodarowania i wykorzystania wód opadowych.

Istnieje realna potrzeba tworzenia przestrzeni dla wody, idealnym wydaje się spojrzenie na miasto według koncepcji „sponge-city" czyli „miasta-gąbki". Jest to rozwiązanie imitujące naturalne cykle hydrologiczne występujące w przyrodzie, co przekłada się na przywrócenie zdolności pochłaniania, infiltracji, przetrzymywania i oczyszczania wody deszczowej w zurbanizowanych, szczelnych przestrzeniach miejskich. Zakłada się stworzenie kompleksowego systemu umożliwiającego retencję w miejscu wystąpienia, oczyszczanie oraz wykorzystywanie wody opadowej w sposób przyjazny dla środowiska, ograniczając tym samym niebezpieczne i zanieczyszczone spływy wód. Takie działania pozwalają zminimalizować skutki powodzi, dają możliwość stworzenia rozwiązań systemowych (szaro-błękitno-zielona infrastruktura), zmniejszają presję na odbiorniki, odciążają system kanalizacji deszczowej, a także wpływają korzystnie na przestrzeń, która dzięki temu staje się wielofunkcyjna i bioróżnorodna.

Dla miasta zaleca się opracowanie modelu terenów dla których występują okresowe i długotrwałe problemy z występowaniem wód opadowych, także związanych z nagłymi zdarzeniami atmosferycznymi, w celu zaprojektowania odpowiednich rozwiązań zapobiegających takim przypadkom.

Działania służące rozwojowi mikro i małej retencji oraz łagodzeniu ryzyka występowania powodzi miejskich przedstawiono poniżej, w ramach kierunku działań „Zwiększenie odporności miasta na postępujące zmiany klimatyczne".

III.3.3.14. Zwiększenie odporności miasta na postępujące zmiany klimatyczne

Postępujące zmiany klimatu są już potwierdzonym i nasilającym się zjawiskiem. Skutkami tych zmian, pozostającymi w ścisłej współzależności z czynnikami naturalnymi i antropogeniczymi, są m.in. wzrost temperatury powietrza i nasilanie się niebezpiecznych i gwałtownych zjawisk pogodowych.

Dla adaptacji miasta do prognozowanych zmian klimatycznych niezbędne jest wprowadzenie działań mających na celu minimalizację skutków tych zmian. Należy także dążyć do minimalizowania negatywnego oddziaływania miasta na stan klimatu. Stąd koniecznym jest:

<u>w odniesieniu do kompleksowego kształtowania przestrzeni miasta</u>

- odtworzenie lub utrzymanie systemu przewietrzania miasta poprzez ochronę korytarzy napływu chłodnego i wilgotnego powietrza do strefy zwartej zabudowy miejskiej poprzez m.in. zachowanie niskiej intensywności zabudowy w tych obszarach, wysoki wskaźnik terenów biologicznie czynnych (w strefie C – ekologicznej: min. 50% w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i min. 45% w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej);
- dopuszczenie w obszarach ekologicznych (EM) wyłącznie ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej z zachowaniem 80–85% powierzchni biologicznie czynnej oraz 90% w przypadku zabudowy związanej z usługami czasu wolnego;
- na terenach o urozmaiconej rzeźbie zachowanie systemu dolin nieckowatych wolnych od zabudowy jako rynien spływu powietrza wspomagających system wentylacji miasta;
- tworzenie terenów zieleni w obszarach nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej;
- przeciwdziałanie ubytkowi powierzchni biologicznie czynnych w szczególności w ciągach i klinach nawietrzających, zwiększanie w nich udziału terenów zieleni, w szczególności wysokiej zieleni liściastej;

<u>w odniesieniu do obszarów zieleni jako tzw. zielonej infrastruktury</u>

- zachowanie istniejących rozproszonych terenów zieleni w strefie śródmiejskiej, dążenie do ich połączenia poprzez różne formy zieleni (m.in. zieleń towarzysząca ciągom komunikacyjnym, zielone ściany, zielone dachy);
- zachowanie układu terenów zieleni, dążenie do wzbogacenia form zieleni, tworzenie lub utrzymanie istniejących ciągów ekologicznych;
- odpowiedni dobór gatunków sadzonych drzew, preferowanie drzew liściastych, odpornych na wysokie temperatury i susze;
- zachowanie niezabudowanych terenów dolin rzecznych lub dążenie do ich odtworzenia;
- rozwijanie tzw. zielono-niebieskiej infrastruktury poprzez wprowadzenie zieleni w różnej formie w obszary zabudowane jak np. parki kieszonkowe, zieleńce, łąki kwietne;
- maksymalne ograniczanie wycinki drzew, a w przypadku konieczności wycinki, dokonywanie przesadzeń drzew o istotnych walorach przyrodniczych;
- zapobieganie zamianie terenów zadrzewionych na zakrzewione, trawniki i rabaty kwiatowe;
- wprowadzenie różnych form zieleni w przestrzeniach publicznych np. parków kieszonkowych, lasów kieszonkowych, ogrodów tematycznych;
- wprowadzanie zieleni wysokiej, liściastej wzdłuż ciągów komunikacyjnych;

- tworzenie tzw. woonerfów jako przestrzeni publicznych wyposażonych w zieleń;
- rozwijanie rolnictwa miejskiego, pozwalającego na produkcję żywności w niewielkiej skali;
- odejście od wysypywania skwerów, kwietników itp. żwirem oraz zastępowania nim trawników, jako materiałem kumulującym ciepło, przyczyniającym się do tworzenia miejskich wysp ciepła;

Schemat 80. Zielono-niebieska infrastruktura

Źródło: opracowanie własne

<u>w odniesieniu do obszarów wód jako tzw. niebieskiej infrastruktury</u>

- stworzenie i wdrażanie spójnego dla całego miasta systemu gospodarowania wodami opadowymi w celu wykorzystania ich dla kształtowania mikroklimatu miasta;
- opracowanie systemu małej retencji obejmującego obszar całego miasta, z uwzględnieniem zasady: retencjonuj, wykorzystaj, opóźnij, wypuść;
- przeprowadzenie analiz cieków wodnych pod kątem adaptacji do retencjonowania wód;
- ograniczanie objętości i prędkości spływu wód do odbiorników;
- dążenie do retencjonowania wód opadowych w terenie, m.in. poprzez stosowanie różnorodnych rozwiązań, takich jak: zbiorniki otwarte, muldy chłonne, rowy, oczka wodne

powiązane z roślinnością hydrofitową, niecki bioretencyjne, co będzie wpływać na zatrzymanie wód w zlewni oraz na topoklimat terenów otaczających;
- utrzymywanie możliwie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnych;
- ograniczanie, redukowanie i rozszczelnianie powierzchni nieprzepuszczających wody;
- zwiększanie zdolności retencyjnej kanalizacji deszczowej;
- stworzenie terenów zieleni w połączeniu z niebieską infrastrukturą np. zielone fasady, dachy (z wykluczeniem obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków), przystanki, ogrody deszczowe;
- dążenie do renaturyzacji cieków w miejscach, gdzie jest to możliwe i uzasadnione;

<u>w odniesieniu do zabudowy</u>
- projektowanie i budowa budynków efektywnych energetycznie;
- głęboka termomodernizacja istniejących budynków (z wykluczeniem docieplania elewacji obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków);
- zmniejszanie powierzchni utwardzonych lub pokrytych materiałami nieprzepuszczalnymi;
- stosowanie kolorystyki budynków nie akumulującej ciepła;
- stosowanie proekologicznych materiałów na elewacjach (np. betonu fotokatalitycznego) czy tworzenie murali ekologicznych;
- wprowadzanie zieleni w obrębie budynków tj. zielone ściany / dachy (z wykluczeniem zielonych dachów na obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków, a także zielonych ścian ingerujących w ich elewacje);

<u>w zakresie rozwiązań infrastrukturalnych</u>
- transformacja energetyczna tzn. zaopatrzenie głównie w ciepło z sieci ciepłowniczej (i gazowniczej) lub ze źródeł indywidualnych opartych na nośnikach ograniczających niską emisję;
- preferowanie stosowania jako źródeł energii cieplnej odnawialnych źródeł energii np. fotowoltaika (z wykluczeniem obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków), pompy ciepła;
- opracowanie i wdrażanie uchwały antysmogowej;
- preferowanie rozwoju transportu publicznego i niskoemisyjnego;
- wprowadzanie zieleni wysokiej wzdłuż dróg, ciągów pieszych i rowerowych, przy torowiskach, rondach, parkingach;
- zagospodarowywanie odpadów biodegradowalnych w biogazowni i wykorzystanie powstającego biogazu do ogrzewania budynków;
- preferowanie inwestycji, w których stosowane są obiegi zamknięte przepływu energii i odpadów;
- rozbudowa systemu zbiorników magazynowania wody pitnej;
- wprowadzenie rozwiązań zapewniających ochronę ujęcia wody dla miasta na rzece Wisłok w okresach niskich stanów wód;

<u>w zakresie innych działań</u>
- dążenie do realizacji działań o charakterze prośrodowiskowym, w tym podnoszących odporność miasta na zmiany klimatu jako elementu prowadzonych kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

III.3.4. Walory i jakość przestrzeni

Wobec coraz szybszego i intensywniejszego rozwoju przestrzennego miasta, coraz większego znaczenia nabiera ochrona wartości krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego. Obszary z zabytkową tkanką kształtują wizerunek miasta, będąc częścią układu urbanistycznego o wysokim nasyceniu i częstotliwości występowania przestrzeni publicznych, stanowią atrakcję dla turystów, tworzą przyjazny klimat dla mieszkańców, wpływając na lepszą jakość ich życia.

Jednocześnie przy intensywnych procesach urbanizacyjnych miasta szczególnie istotna jest ochrona krajobrazu naturalnego, w tym terenów niezabudowanych i obszarów wartościowych przyrodniczo. Tereny zieleni stanowiące naturalne formy zagospodarowania oraz zieleń urządzona są wartością, która wymaga szczególnej uwagi w działaniach planistycznych. Zieleń w mieście pełni wiele funkcji. Jest istotna z perspektywy ekologii miasta, poprawy warunków klimatycznych czy stwarzania przestrzeni rekreacyjnych. Nie można także pominąć jej roli krajobrazowej. Współczesne trendy w planowaniu miast kładą nacisk na traktowanie zieleni, rzek oraz naturalnego ukształtowania terenu jako równorzędnego względem zabudowy elementu kształtującego miejski krajobraz.

Krajobraz miasta to elementy kubaturowe wchodzące w relacje z elementami naturalnymi, wydarzeniami i miejskim życiem. Elementy naturalne najbardziej widoczne są na terenach przyłączonych do miasta, gdzie dominuje rozproszona zabudowa, skupiska zieleni wysokiej oraz zróżnicowane ukształtowanie terenu. Przyroda może stać się elementem integrującym obszary intensywnie i mniej zurbanizowane, by zapewnić ciągłość krajobrazu miejskiego, poprzez m.in. zielone korytarze komunikacyjne, punkty i osie widokowe. Wykorzystanie zieleni miejskiej i naturalnej jako spoiwa łączącego obszary zabudowy powinno stać się integralnym elementem kształtującym tkankę miejską

W ramach polityki przestrzennej „walory i jakość przestrzeni" wskazuje się główne cele oraz wynikające z nich kierunki działań, zgodne z Krajowym programem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022, Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie podkarpackim na lata 2018–2021 oraz Gminnym programem opieki nad zabytkami Miasta Rzeszowa na lata 2021–2024.

WALORY I JAKOŚĆ PRZESTRZENI
Główne cele polityki: • Ochrona historycznej tożsamości Rzeszowa poprzez odpowiednie kształtowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych, ze szczególnym poszanowaniem walorów krajobrazowych. • Zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz powstrzymywanie procesu degradacji historycznej zabudowy, poprzez zapewnienie właściwej i skutecznej opieki nad zabytkami. • Integracja ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego oraz krajobrazu. • Ochrona i kształtowanie wartości krajobrazowych w skali ogólnomiejskiej oraz lokalnej. • Rewaloryzacja zabytków przeprowadzana tak, aby wpływała na polepszenie jakości życia mieszkańców, a także stwarzała atrakcyjne możliwości do inwestowania oraz podnosiła walory turystyczne i kulturowe miasta.
Kierunki działań: • Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego miasta. • Ochrona obszarów o wysokich wartościach kulturowych w ramach stref ochrony konserwatorskiej. • Ochrona dziedzictwa archeologicznego. • Dbałość o dziedzictwo kulturowe, w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta. • Zachowanie i ochrona dóbr kultury współczesnej. • Ochrona i kształtowanie wartości widokowych miasta.

- Ochrona krajobrazów rzecznych.
- Ochrona i kształtowanie krajobrazu lokalnego miasta.
- Zasady lokalizacji budynków wysokich lub wysokościowych.

III.3.4.1. Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego miasta

Kluczowym elementem składającym się na krajobraz kulturowy miasta są jego zabytki, zarówno pojedyncze obiekty, jak i zespoły zabytkowe, układy przestrzenne czy zieleń komponowana. Dążąc do ich zachowania i ochrony należy podejmować następujące działania:

- uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obiektów, zespołów i założeń przestrzennych wpisanych do rejestru zabytków, a także objęcie ochroną w miejscowych planach zabytków, w tym obszarów zabytkowych ujętych w wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków, w tym:
    - określenie zakresu ochrony odrębnie dla poszczególnych obiektów, grup obiektów lub obszarów, z uwzględnieniem ich indywidualnego charakter oraz stanu zachowania,
    - dążenie do przyjmowania w planach miejscowych ustaleń dotyczących zachowania walorów artystycznych i poprawy estetyki otoczenia oraz właściwych, korzystnych funkcji obiektów zabytkowych (w tym również zabytków nie wpisanych do rejestru zabytków i nie ujętych w gminnej ewidencji zabytków),
    - dążenie w dokumentach planistycznych do utrzymania walorów historyczno-urbanistycznych innych, tj. nieobjętych ochroną prawną, wartościowych obiektów, zespołów zabudowy oraz układów przestrzennych, w tym osiedlowych, m.in. w celu zachowania skali i relacji przestrzennych poprzez np. ograniczenie możliwości dogęszczania zabudowy;
- ochrona historycznych układów urbanistycznych i innych założeń przestrzennych, w szczególności:
    - zachowanie w jak największym stopniu rozplanowania układów przestrzennych, ich sylwety wraz z dominantami,
    - zachowanie elementów swoistych dla zabytkowego centrum miasta, w szczególności otoczenia historycznych budowli i zespołów zabytkowych,
    - zachowanie głównych elementów historycznego układu przestrzennego, w szczególności kompozycji dróg i ulic, przestrzeni publicznych, wnętrz urbanistycznych, gabarytów i formy zabudowy, parków i zieleni komponowanej, a także ich związków widokowych z otaczającym krajobrazem,
    - zachowanie panoram i dalekich otwarć widokowych na historyczne śródmieście,
    - zapewnienie nawiązania nowej zabudowy do historycznego sąsiedztwa,
    - uzupełnianie kwartałów zabudowy i pierzei, z priorytetem uwzględnienia tkanki historycznej,
    - uwzględnienie wymogów ochrony dziedzictwa archeologicznego;
- ochrona obiektów, budynków i zespołów zabudowy, w szczególności:
    - zachowanie w jak największym stopniu rozplanowania zespołów oraz pozostałych elementów historycznego zagospodarowania,
    - zachowanie obiektów i budynków z możliwością remontów, przebudów, modernizacji czy adaptacji na korzystne funkcje, z zachowaniem cech stylowych i elementów zabytkowych,
    - ochrona walorów architektonicznych, w tym: bryły i gabarytów obiektu, geometrii i sposobu krycia dachu, zasad kompozycji elewacji, stolarki okiennej i drzwiowej w zakresie rozmieszczenia oraz podziałów, a w uzasadnionych przypadkach elementów wykończenia zewnętrznego, w tym użytych materiałów i technologii nadających wygląd i wyraz architektoniczny zabytku,
    - ochrona otoczenia zabytku, zieleni towarzyszącej, ogrodzeń i małej architektury,

- usunięcie w miarę możliwości substandardowych i dysharmonijnych rozbudów,
- w przypadku utraty cech zabytkowych obiektu, przywrócenie ich wartości (w szczególności obiektom wpisanym do rejestru zabytków), jeżeli jest taka możliwość;

- ochrona wartości kulturowych cmentarzy i parków, w szczególności:
  - zachowanie i konserwacja historycznej kompozycji założeń cmentarzy i parków wraz z historycznymi osiami widokowymi, w miarę możliwości z uwzględnieniem pierwotnych koncepcji,
  - ochrona zieleni, a w uzasadnionych przypadkach jej uzupełnianie,
  - ochronę tych terenów przed wprowadzeniem innego sposobu zagospodarowania,
  - eliminowanie obiektów niespójnych i dysharmonizujących,
  - wprowadzanie w planach miejscowych ustaleń dotyczących ochrony pozostałych wartościowych (nie ujętych w rejestrze oraz gminnej ewidencji zabytków) cmentarzy bądź ich części (wraz z zabytkowymi nagrobkami), parków leśnych, parków miejskich, skwerów, alei i szpalerów przyulicznych oraz terenów zieleni urządzonej przy obiektach historycznych,
  - wyeksponowanie w przestrzeni miejskiej i upamiętnienie dawnych cmentarzy cholerycznych o ustalonej lokalizacji;
- dążenie do zachowania i ochrony wartościowych kapliczek, krzyży przydrożnych, pomników, rzeźb i fontann, w tym obiektów nieobjętych formami ochrony;
- dążenie do zachowania i ochrony wartościowych przykładów budownictwa drewnianego, w szczególności zabudowy zlokalizowanej na osiedlu Staromieście oraz w enklawach na osiedlu Pobitno, a także zabudowy zagrodowej występującej na włączonych do miasta dawnych terenach wiejskich;
- uwzględnienie ochrony innych obiektów zabytkowych i posiadających wartości historyczne, naukowe bądź krajobrazowe;
- dążenie do wpisu do rejestru zabytków wartościowych obiektów, zespołów zabudowy oraz układów przestrzennych, w szczególności następujących:
  układy przestrzenne:
  - poszerzenie obszaru ochrony układu urbanistycznego Starego Miasta o zasięg zgodny ze strefą konserwatorską ochrony historycznego śródmieścia – podstrefa I,
  - osiedle Majsterskie z okresu COP-u,
  - osiedle Dąbrowskiego - część COP-owska modernistyczna i część socrealistyczna,
  - zespół domów przy ul. Karpińskiego, stanowiących pozostałości dawnego układu przestrzennego osiedla kolejowego Budy Ruskowsiańskie,
  - zespół willi i domów przy ul. Króla Augusta;

  zespoły zabudowy kolejowej:
  - zespół stacyjno-dworcowy Rzeszów Główny wraz z zespołem parowozowni głównej,
  - zespół kolejowej stacji pomp i filtrów,
  - zespół koszar kolejowych przy ul. Batorego,
  - zespół stacyjno-dworcowy Rzeszów Staroniwa;

  obiekty użyteczności publicznej powstałe w dobie autonomii galicyjskiej oraz okresie międzywojennym:
  - zespół dawnej Krajowej Niższej Szkoły Rolniczej na Miłocinie,
  - gmach dawnej Dyrekcji Okręgu Skarbowego, obecnie siedziba Narodowego Funduszu Zdrowia,
  - dawny Zakład wychowawczy, obecnie Dom Zakonny oo. Saletynów przy ul. Dąbrowskiego,
  - gmach III Liceum Ogólnokształcącego,
  - gmach d. Żydowskiego Domu Ludowego, ob. Wojewódzkiego Domu Kultury,
  - budynek dawnej szkoły na osiedlu Budziwój;

  budynki mieszkalne powstałe do lat 30. XX. w., w tym m.in.:

- secesyjne kamienice przy ul. Jagiellońskiej 1, ul. Sobieskiego 17, pl. Śreniawitów 2, ul. Szopena 59,
- secesyjna willa przy ul. Szopena 57,
- eklektyczne wille przy ul. Alsa 8, Poniatowskiego 3, ul. Fredry 6, ul. W. Pola 10, ul. Króla Augusta 16 wraz z ogrodzeniem, ul. Szopena 38;

obiekty architektury modernistycznej okresu międzywojennego, w szczególności:

- gmach poczty przy ul. Moniuszki,
- blok mieszkalny Funduszu Kwaterunku Wojskowego przy ul. Szopena 16,
- d. hotel barona Roppa przy ul. Asnyka 10,
- kamienice, m.in. przy ul. Kraszewskiego 7, ul. Naruszewicza 13, ul. Lenartowicza 25,
- willa przy ul. Zygmuntowskiej 1–3,
- budynek bramny dawnego WSK PZL-Rzeszów, przy ul. Hetmańskiej;

obiekty architektury socrealistycznej:

- gmach kina „Zorza”,
- gmach dawnego „Domu Partii”, obecnie Sądu Apelacyjnego,
- gmach Komendy Wojewódzkiej Policji;

zabytki techniki:

- zespół młyna parowego z willą właściciela na osiedlu Pogwizdów Nowy,
- dawny młyn przy ul. Krakowskiej,
- dawny młyn przy ul. Lwowskiej,
- schron przeciwatomowy „Marysieńka” wraz z częścią nadziemną (dom jednorodzinny) oraz otoczeniem, w granicach działki,
- mosty kolejowe w ciągu linii nr 106 nad potokami Lubcza i Paryja;

inne wartościowe obiekty i zespoły zabytkowe, w tym:

- spichlerz popałacowy na osiedlu Zwięczyca,
- zespół hali targowej wraz z wiatą;

- dążenie do uznania kaplicy św. Huberta na osiedlu Miłocin za pomnik historii.

III.3.4.2. Ochrona obszarów o wysokich wartościach kulturowych w ramach stref ochrony konserwatorskiej

Celem ochrony układów przestrzennych, zespołów i obiektów o wysokich wartościach kulturowych, architektonicznych bądź krajobrazowych, mających istotne znaczenie dla kształtowania tożsamości miasta ustala się następujące strefy ochrony konserwatorskiej oraz określa zasady ich ochrony:

- I strefa – ochrony obszarów o kompletnym lub prawie kompletnym historycznym układzie przestrzennym, lub obszarów tworzących domkniętą historyczną całość,
- II strefa – obejmująca ochronę obszarów o czytelnym historycznym układzie przestrzennym, w niewielkim stopniu przekształconym, z dużym udziałem obiektów zabytkowych, przeplatających się ze współczesną zabudową,
- III strefa – ochrony wybranych elementów historycznego układu przestrzennego. Obejmuje obszary, w których zachowały się fragmenty historycznych układów, zawierające pojedyncze obiekty zabytkowe.

Szczegółowe informacje na temat poszczególnych stref oraz zaleceń określających zasady ochrony do uwzględnienia w ustaleniach planów miejscowych przedstawiono poniżej.

Zastosowany podział na strefy I–III nie wartościuje tychże stref. Obszary niektórych stref ochrony konserwatorskiej częściowo pokrywają się z granicami wpisów do rejestru zabytków, stanowiąc „dookreślenie” granic przedmiotu i zasad ochrony, w szczególności w przypadkach, gdy decyzja o wpisie do rejestru zabytków nie zawierała na przykład załącznika graficznego.

Schemat 81. Zasięg stref ochrony konserwatorskiej

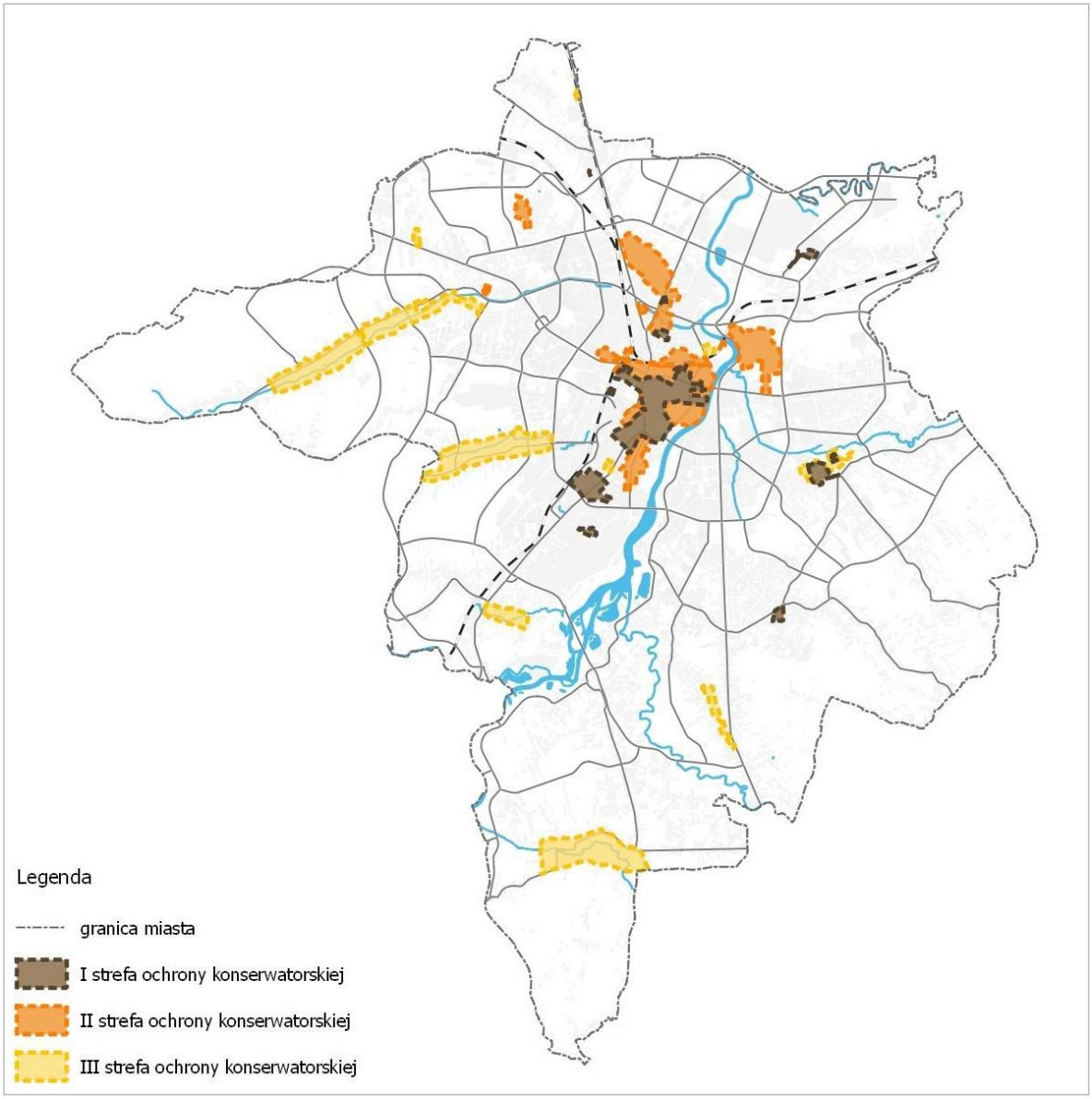

Źródło: opracowanie własne

III.3.4.2.1. I strefa ochrony konserwatorskiej

Jest to strefa ochrony obszarów o kompletnym albo prawie kompletnym historycznym układzie przestrzennym, lub obszarów tworzących domkniętą historyczną całość. Charakteryzują się one największym zagęszczeniem obiektów o wysokich wartościach kulturowych, zabytkowych i krajobrazowych, które zdecydowanie przeważają nad współczesną zabudową. Obszary lub zespoły zabudowy objęte tą strefą i nie wpisane do rejestru zabytków proponuje się do takiego wpisu.
I strefa ochrony konserwatorskiej obejmuje obszary:

- historycznego śródmieścia – podstrefa I,
- osiedla Dąbrowskiego - części COP-owskiej modernistycznej i części socrealistycznej,
- dawnego osiedla majsterskiego,
- dworca kolejowego Rzeszów Staroniwa,
- zespołu kościelnego pw. św. Józefa na Staromieściu,
- zespołu pałacowo-parkowego Jędrzejowiczów na Staromieściu

- zespołu kościelnego pw. św. Rocha na Słocinie,
- zespołu dworsko-parkowego i folwarcznego Chłapowskich na Słocinie,
- zespołu dworsko-parkowego Gumińskich i dawnej cerkwi grekokatolickiej (obecnie kościoła pw. Wniebowzięcia NMP) na Zalesiu,
- zespołu dworsko-parkowego na Załężu wraz z aleją i szpalerem wzdłuż ulicy Załęskiej,
- kaplicy myśliwskiej pw. św. Huberta na Miłocinie.

W I strefie ochrony konserwatorskiej zaleca się następujące zasady ochrony:

- zachowanie historycznego układu przestrzennego, w szczególności kompozycji dróg i ulic, placów, wnętrz urbanistycznych, parków i zieleni historycznie komponowanej, a także ich związków widokowych z otaczającym krajobrazem;
- zachowanie elementów charakterystycznych dla zabytkowego centrum miasta, w tym prowadzenie działań zmierzających do uzupełniania kwartałów zabudowy i pierzei;
- ochrona historycznej formy i wyrazu architektonicznego zabudowy reprezentującej wysokie wartości kulturowe oraz zachowanie najcenniejszych obiektów historycznych;
- dążenie do wpisu do rejestru zabytków historycznych obszarów lub zespołów zabudowy dotychczas nieobjętych takim wpisem;
- zachowanie historycznego układu działek (dotyczy obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków);
- rekonstrukcja w całości lub w części (w uzasadnionych przypadkach), rewaloryzacja cennych fragmentów historycznej architektury, (przekształconych, zniszczonych lub brakujących);
- nawiązanie nowych obiektów, mogących stanowić istotne uzupełnienie zachowanych struktur, pod względem skali, bryły, proporcji, podziałów i form architektonicznych a także materiałów wykończeniowych do zabudowy, otoczenia i historycznego rozplanowania;
- zachowanie historycznych obiektów małej architektury;
- w miarę możliwości likwidacja lub przebudowa obiektów kolidujących z historycznym układem i lokalną architekturą.

III.3.4.2.2. II strefa ochrony konserwatorskiej

Jest to strefa obejmująca ochronę obszarów o czytelnym historycznym układzie przestrzennym, w niewielkim stopniu przekształconym, z dużym udziałem obiektów zabytkowych, przeplatających się ze współczesną zabudową (gdzie nie zaginął jeszcze „klimat" epoki czy okresu, które reprezentuje dane miejsce). II strefa ochrony konserwatorskiej obejmuje obszary:

- historycznego śródmieścia – podstrefa II,
- dworca kolejowego Rzeszów Główny,
- osiedla COP-owskiego przy ulicy Hetmańskiej i jego powojennej kontynuacji,
- zabudowy ulic Króla Augusta i Reymonta,
- dawnej szkoły rolniczej na Miłocinie,
- zespołu kościelnego pw. św. Mikołaja na Przybyszówce,
- dawnej wsi Staromieście,
- dawnej wsi Pobitno,
- zespołu szkoły mleczarskiej przy ulicy Warszawskiej.

W II strefie ochrony konserwatorskiej zaleca się następujące zasady ochrony:

- dążenie do zachowania historycznej sylwety z jej dominantami oraz układu przestrzennego;
- ochrona historycznej formy i wyrazu architektonicznego zabudowy reprezentującej wysokie wartości kulturowe oraz zachowanie najcenniejszych obiektów historycznych;
- dostosowywanie wszelkich działań inwestycyjnych do historycznej kompozycji przestrzennej i architektury, przy założeniu harmonijnego współistnienia zabudowy historycznej i współczesnej, poprzez ograniczenie gabarytów nowej zabudowy oraz nawiązanie do zabudowy historycznej w otoczeniu, w tym uzupełniania kwartałów zabudowy i pierzei;

- dążenie, w uzasadnionych przypadkach, do uczytelnienia przebiegów historycznych dróg na obszarach dawnych wsi np. poprzez przebieg ciągów pieszo-rowerowych dnem wąwozów lessowych, itp.

III.3.4.2.3. III strefa ochrony konserwatorskiej

Jest to strefa ochrony wybranych elementów historycznego układu przestrzennego. Obejmuje obszary, w których zachowały się fragmenty historycznych układów, zawierające pojedyncze obiekty zabytkowe. III strefa ochrony konserwatorskiej obejmuje obszary:

- zachowany fragment układu przestrzennego dawnej dzielnicy Bud Ruskowsiańskich,
- dawnej wsi Słocina,
- dawnej wsi Staroniwa,
- południowego fragmentu dawnej wsi Biała,
- dawnej wsi Budziwój,
- dawnej wsi Zwięczyca,
- zachodniej części dawnej wsi Przybyszówka,
- dawnego zespołu dworskiego na Dworzysku,
- zespołu dawnego młyna na Pogwizdowie Nowym.

W III strefie ochrony konserwatorskiej zaleca się następujące zasady ochrony:

- dążenie do zachowania elementów historycznej kompozycji przestrzennej założeń i dawnych wsi, w zależności od specyfiki miejsca;
- ochrona historycznej formy i wyrazu architektonicznego zabudowy reprezentującej wysokie wartości kulturowe oraz zachowanie najcenniejszych obiektów historycznych;
- dążenie do likwidacji lub przebudowy obiektów kolidujących z historycznym układem i lokalną architekturą;
- dążenie do dostosowywania nowych obiektów w zakresie skali i bryły, przy założeniu harmonijnego współistnienia zabudowy historycznej i współczesnej;
- dążenie, w uzasadnionych przypadkach, do uczytelnienia przebiegów historycznych dróg na obszarach dawnych wsi.

III.3.4.3. Ochrona dziedzictwa archeologicznego

Ochrona dziedzictwa archeologicznego ma między innymi na celu zachowanie, w miarę możliwości w niezmienionym stanie, stanowisk archeologicznych rozpoznanych w terenie jako ślady dawnego osadnictwa oraz ograniczenie do niezbędnego minimum prowadzenia badań ratowniczych w tych miejscach.

Ochrona dziedzictwa archeologicznego obejmuje w szczególności następujące działania:

- objęcie ochroną stanowisk archeologicznych w planach miejscowych;
- przy inwestycjach związanych ze zmianą zagospodarowania terenu, gdzie prowadzone będą roboty ziemne, realizacja wymogu zapewnienia niezbędnych badań archeologicznych, których zakres i rodzaj ustala właściwy konserwator zabytków;
- przy realizacji prac ziemnych lub zmianie charakteru dotychczasowej działalności (mogących doprowadzić do przekształcenia lub zniszczenia stanowiska), dążenie do prowadzenia badań archeologicznych w obrębie stanowisk archeologicznych wraz ze strefą około 20 m od granicy stanowiska, ze względu na fakt, iż zasięg stanowisk został często określony w Studium orientacyjnie i w trakcie prowadzonych robót ziemnych może okazać się on większy;
- przy każdorazowym ujawnieniu nowego stanowiska archeologicznego stosowanie wymogów wynikających z przepisów odrębnych;
- wyznacza się 3 strefy ochrony archeologicznej:

- **W I** – obejmująca obszary stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków,
- **W II** – obejmująca tereny historycznego centrum Rzeszowa (Stare Miasto, dawne Nowe Miasto, dawną dzielnicę Zamkową wraz z Podzamczem, Dzielnicę Pańską, Kłapkówkę, Wolę Jarosławską, Stary Cmentarz, Grodzisko, Wygnaniec i Wolę Krakowską),
- **W III** – strefy obserwacji archeologicznych obejmujące obszary skupisk stanowisk, w których mogą potencjalnie występować zabytki archeologiczne;

Schemat 82. Zasięg stref ochrony archeologicznej

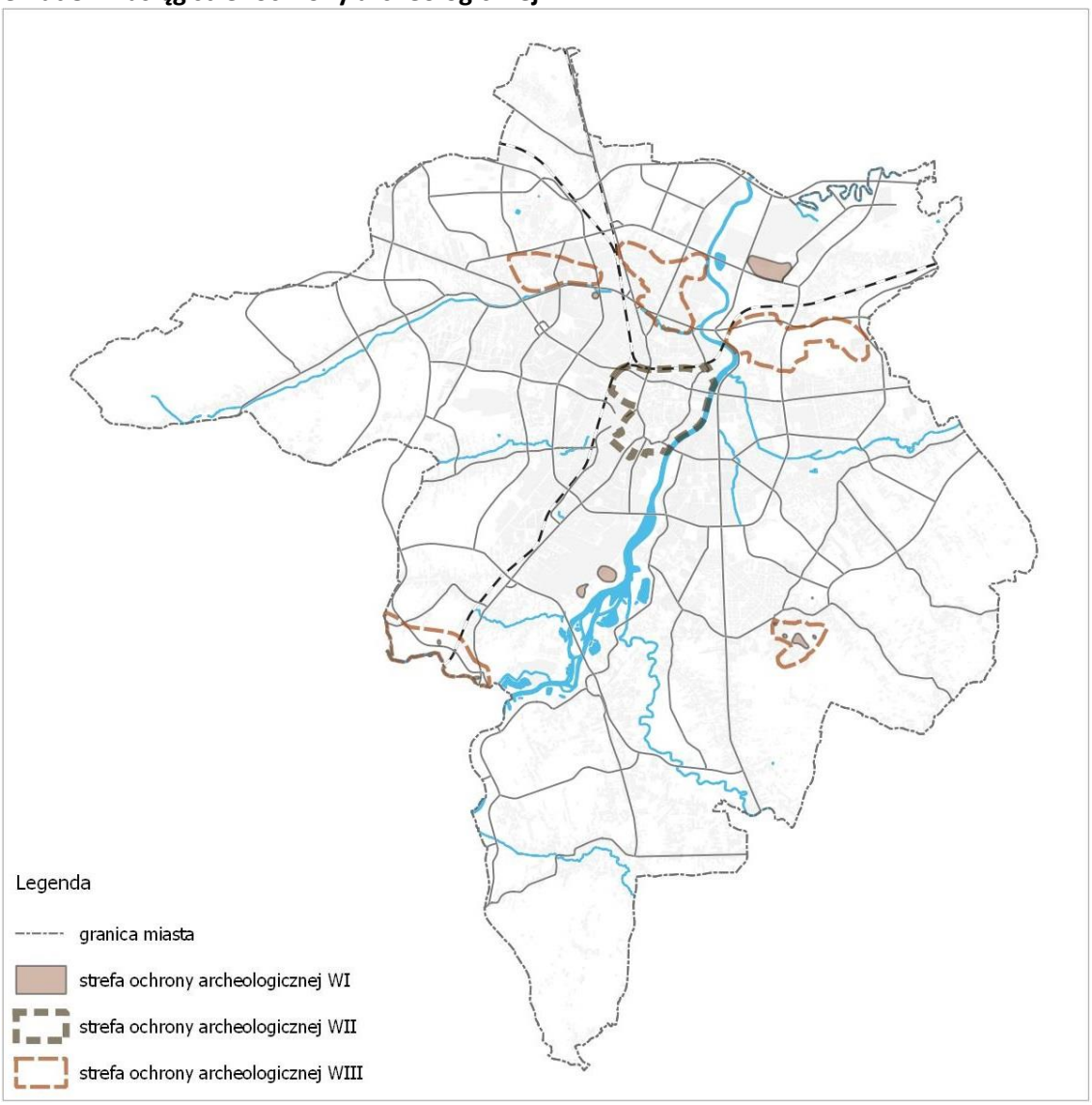

Źródło: opracowanie własne

- w obrębie stref ochrony archeologicznej prowadzenie wszelkich działań inwestycyjnych zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- w strefach ochrony archeologicznej **W I** zachowanie istniejącej topografii terenu oraz ograniczenie działalności inwestycyjnej związanej z pracami ziemnymi, mogącej naruszyć stan zabytku, poza badaniami archeologicznymi oraz pracami zabezpieczającymi stanowiska przed zniszczeniem;
- na etapie sporządzania planów miejscowych uszczegóławianie oraz aktualizowanie granic stref ochrony archeologicznej a także lokalizacji stanowisk punktowych.

III.3.4.4. Dbałość o dziedzictwo kulturowe, w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta

W uwarunkowaniach rozwoju przestrzennego zdiagnozowano problemy i zagrożenia dla dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Rzeszowa. Dążąc do rozwiązywania tych problemów oraz eliminowania bądź ograniczania zagrożeń należy podejmować następujące działania:

- nadawanie nowych funkcji obiektom zabytkowym, w szczególności tym stanowiącym istotny element tożsamości historycznej i kulturowej miasta. Przeznaczanie ich na ogólnodostępne cele publiczne i komercyjne, w szczególności kulturalne, muzealne, wystawiennicze, hotelarskie, gastronomiczne, dydaktyczno-naukowe z poszanowaniem ich walorów przestrzennych i architektonicznych oraz poszanowaniem kontekstu historyczno-kulturowego. Obiekty proponowane do zmiany funkcji:
    - pałac Jędrzejowiczów na Staromieściu (np. na cele uzdrowiskowe),
    - dwór na Załężu,
    - Zamek Lubomirskich,
    - willa Kotowicza,
    - Synagoga Staromiejska,
    - dwór, domek myśliwski, spichlerz dworski na Słocinie,
    - kościół pw. MB Śnieżnej i budynek dawnej szkoły na Budziwoju,
    - kamienica przy ul. Lwowskiej (dawne koszary Kraińskiego),
    - kordegarda Pałacu Letniego Lubomirskich, po rekonstrukcji historycznego wyglądu,
    - dawny spichlerz na Zwięczycy,
    - nieużytkowane budynki w zespole dawnej Szkoły Rolniczej na Miłocinie,
    - kamienice w Rynku i sąsiednich ulicach (Joselewicza), w przypadku przeniesienia ulokowanych tam jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta;
- rewaloryzacja założeń przestrzennych i zespołów historycznej zabudowy, w szczególności:
    - placu Ofiar Getta, wraz z synagogami i ich otoczeniem,
    - otoczenia Zamku, przede wszystkim placu Śreniawitów, (przekształcenie w plac lub skwer z zielenią niską, umożliwiające ekspozycję Zamku),
    - placu Wolności, w tym ewentualne podjęcie działań zmierzających do odtworzenia dawnej pierzei południowo-wschodniej rynku nowomiejskiego,
    - placu handlowego przy ul. Targowej wraz z halą targową oraz wiatą,
    - terenów kolejowych,
    - placu Kilińskiego wraz z ulicami: Bardowskiego, Batorego, Fredry, ze szczególnym uwzględnieniem dawnej zabudowy koszarowej,
    - parku w zespole pałacowo-parkowym na Staromieściu,
    - parku w zespole dworsko-parkowym na Słocinie,
    - parku w zespole dworsko-parkowym na Zalesiu;
- dla obszarów historycznych zabytkowych zespołów militarnych z okresu austro-węgierskiego oraz międzywojennego, stanowiących obecnie w większości tereny zamknięte, tj.:
    - dawnych koszar kawaleryjskich (Koszary Głowackiego) przy ul. Lwowskiej,
    - dawnych koszar piechoty (Koszary Poniatowskiego) przy al. Rejtana,
    - dawnych koszar 3 Pułku Ułanów (Koszary Piłsudskiego) przy ul. Dąbrowskiego,
    - dawnych koszar 17 Pułku Piechoty (Koszary Sobieskiego) przy ul. Langiewicza,
    - dawnego zespołu strzelnicy wojskowej przy ul. Strzelniczej,

  w przypadku zmiany funkcji terenu, dążenie do zachowania i ochrony obiektów zabytkowych oraz innych istotnych elementów historycznego układu przestrzennego, w szczególności podkreślających pierwotną historyczną funkcję założenia;
- dążenie do ograniczania ruchu kołowego w historycznym centrum miasta, w szczególności poprzez:

- dalsze wyłączanie ulic i placów z ruchu drogowego i parkowania, celem przekształcania ich na deptaki z dopuszczeniem ruchu rowerowego, w szczególności ulic: Matejki, Jagiellońską (od ul. 3 Maja do ul. Lisa-Kuli), Gałęzowskiego, Bernardyńską, Konarskiego, Krętą, Słowackiego (od ul. Króla Kazimierza do ul. Matejki), al. Pod Kasztanami, Mickiewicza (obydwie jezdnie), Joselewicza, Zamenhoffa (od ul. Mickiewicza do ul. Naruszewicza), Kreczmera, al. Lubomirskich (od ul. 3 Maja do al. Pod Kasztanami), 3 Maja (od ul. Alsa do ul. Zamkowej), Zamkową (od ul. 3 Maja do ul. Zygmuntowskiej), Fircowskiego, Alsa, Dekerta oraz plac Farny,
- wprowadzenie drogowej strefy „Tempo 30" wewnątrz obszaru wyznaczanego przez ulice: pl. Śreniawitów – Lisa-Kuli – Cieplińskiego – Piłsudskiego – Targowa – Szopena – Kilara – pl. Śreniawitów;

PATRZ: Transport i infrastruktura techniczna/Kształtowanie infrastruktury dla pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu;

- dążenie do przywrócenia na historycznych drogach, placach i alejkach, jak również ciągach pieszych, tradycyjnych nawierzchni podkreślających ich zabytkowy charakter:
  - utrzymanie historycznych nawierzchni ze szczególną ochroną bruku porfirowego, stanowiącego ważny element krajobrazu kulturowego Rzeszowa,
  - przywracanie szlachetnych typów nawierzchni, tam gdzie one historycznie występowały oraz wprowadzanie ich na obszarach zabytkowych, tam gdzie jest to uzasadnione,
  - na obszarach historycznej zieleni parkowej alternatywne stosowanie nawierzchni żwirowych;
- eksponowanie walorów dziedzictwa kulturowego, w szczególności poprzez:
  - utrzymanie istniejącej iluminacji oraz wprowadzanie nowej, podkreślającej walory architektoniczne obiektów,
  - wprowadzenie, tam gdzie jest to uzasadnione, iluminację wybranych elementów zieleni historycznej;
- wprowadzenie do przestrzeni miasta nowych elementów nie stojących w sprzeczności z tradycją bądź negatywnie wpływających na historyczną tożsamość danego miejsca;
- preferowanie nasadzeń tradycyjnych rodzimych gatunków drzew i krzewów, z wyjątkiem terenów, gdzie wprowadzenie gatunków obcych jest historycznie uzasadnione, np. na terenie dawnych parków podworskich;
- na obszarach zabytkowych oraz w sąsiedztwie obiektów lub zespołów zabytkowych stosowanie, tam gdzie jest to uzasadnione, stylizowanych elementów małej architektury, w szczególności: latarni, ławek, stojaków na rowery, koszy na odpady, balustrad, ogrodzeń, oznaczeń turystycznych, itp.;
- dążenie do upamiętnienia miejsc historycznych wydarzeń oraz działalności osób i instytucji związanych z historią miasta i regionu (np. miejsce bitwy Konfederatów Barskich, dawny Trakt Ruski, przeprawa promowa przez Wisłok);
- dążenie do ochrony dotychczas nią nie objętych miejsc pamięci narodowej oraz opieka nad nimi;
- dążenie do uwzględniania w przestrzeni miejskiej (ulice, place, skwery, osiedla, budynki, lokale itp.) jak i w nazewnictwie planów miejscowych, niematerialnych wartości kulturowych w postaci nazw posiadających genezę historyczną, tradycyjną bądź odniesienie fizjograficzne. W miarę możliwości rezygnacja ze stosowania nazewnictwa sprzecznego z tradycją danego miejsca, np. sugerującego inne historyczne przeznaczenie obiektu niż w rzeczywistości;
- wykorzystanie turystyczne zasobów dziedzictwa kulturowego w tym m.in.:
  - utrzymanie istniejących tras, szlaków turystycznych oraz ścieżek edukacyjnych funkcjonujących w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego, a także tworzenie nowych,

- utrzymanie i rozwój funkcji muzealnej dawnego schronu atomowego „Marysieńka" wraz z częścią nadziemną (dom jednorodzinny) oraz otoczeniem jako unikalnego obiektu o bardzo wysokim potencjale turystycznym,
- realizacja atrakcyjnych w formie upamiętnień historycznych wydarzeń oraz osób związanych z Rzeszowem i regionem w przestrzeniach publicznych miasta;

PATRZ: Gospodarka/Wspieranie rozwoju oferty turystycznej miasta;

- dążenie do realizacji działań służących dbałości o materialne dziedzictwo kulturowe, w tym z zakresu opieki nad zabytkami jako elementu kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

III.3.4.5. Zachowanie i ochrona dóbr kultury współczesnej

Oprócz obiektów zabytkowych, dziedzictwo kulturowe miasta stanowią również dobra kultury współczesnej. Na terenie miasta zidentyfikowano szereg takich obiektów, zespołów oraz założeń przestrzennych powstałych zarówno w okresie PRL, jak i po przemianach ustrojowych. Mając na uwadze potrzebę ich zachowania i ochrony, należy podejmować następujące działania:

- dążenie do zachowania w pierwotnej formie obiektów, zespołów i założeń przestrzennych stanowiących dobra kultury współczesnej:
  - budynek produkcyjno-biurowy ICN Polfa Rzeszów,
  - hala widowiskowo-sportowa Podpromie im. Jana Strzelczyka,
  - kompleks Wyższej Szkoły Prawa i Administracji,
  - Rzeszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
  - Wydział Zasilania Narodowego Banku Polskiego,
  - zespół budynków Filharmonii Podkarpackiej oraz szkoły muzycznej,
  - kościół pw. Matki Bożej Różańcowej z ośrodkiem parafialnym,
  - kościół pw. Matki Bożej Saletyńskiej,
  - Radiowo-Telewizyjny Ośrodek Nadawczy Baranówka,
  - pomnik Walk Rewolucyjnych,
  - osiedle Piastów,
  - osiedle Pułaskiego,
  - park Jedności Polonii z Macierzą,
  - plac Cichociemnych z rzeźbą „Przejście 2001",
  - cmentarz komunalny Wilkowyja, w granicach z 1972 r., tj. sprzed powiększenia nekropolii;
- objęcie ochroną dóbr kultury współczesnej na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- ustalanie zakresu i zasad ochrony w planach miejscowych indywidualnie z uwzględnieniem walorów i kontekstu przestrzennego obiektów i ich otoczenia, w tym ekspozycji widokowych;
- na etapie sporządzania planów miejscowych dopuszczenie wskazania do ochrony innych wartościowych obiektów spełniających ustawowe kryteria dóbr kultury współczesnej;
- dążenie do wpisu z upływem czasu dóbr kultury współczesnej do rejestru zabytków celem objęcia ich prawną formą ochrony jako obiektów zabytkowych.

III.3.4.6. Ochrona i kształtowanie wartości widokowych miasta

Krajobraz miasta jest składową elementów naturalnych i tych stworzonych przez człowieka. Rzeszów, ze względu na ukształtowanie terenu, przecinającą go rzekę Wisłok oraz różnorodne formy zagospodarowania, jest miastem zróżnicowanym widokowo. Dynamiczny rozwój zabudowy skutkuje intensywnymi zmianami w jego krajobrazie. Kluczowym elementem kształtowania krajobrazu jest stworzenie warunków do jego odbioru oraz zapewnienie ciągłości jego postrzegania, poprzez m.in. przestrzenie publiczne czy kompozycję zieleni. Aby krajobraz miasta kształtowany był w sposób

harmonijny, równie istotna jest ochrona istniejących wartości widokowych jak i kreowanie nowych elementów przestrzennych, zarówno w skali lokalnej jak i ogólnomiejskiej.

Zakłada się ochronę i kształtowanie wartości widokowych w szczególności poprzez podejmowanie następujących działań:

- ochrona widoków na zabytkowe dominanty w śródmieściu, w tym na wieżę Zamku Lubomirskich, wieże kościelne (m.in. kościół Pijarów, kościół Garnizonowy, kościół pw. św. Józefa na Staromieściu) poprzez m.in. kompozycję urbanistyczną, przestrzenie publiczne, układy zieleni, układy kompozycyjne nowej zabudowy;

Schemat 83. Kierunki ochrony i kształtowania elementów kompozycyjnych miasta

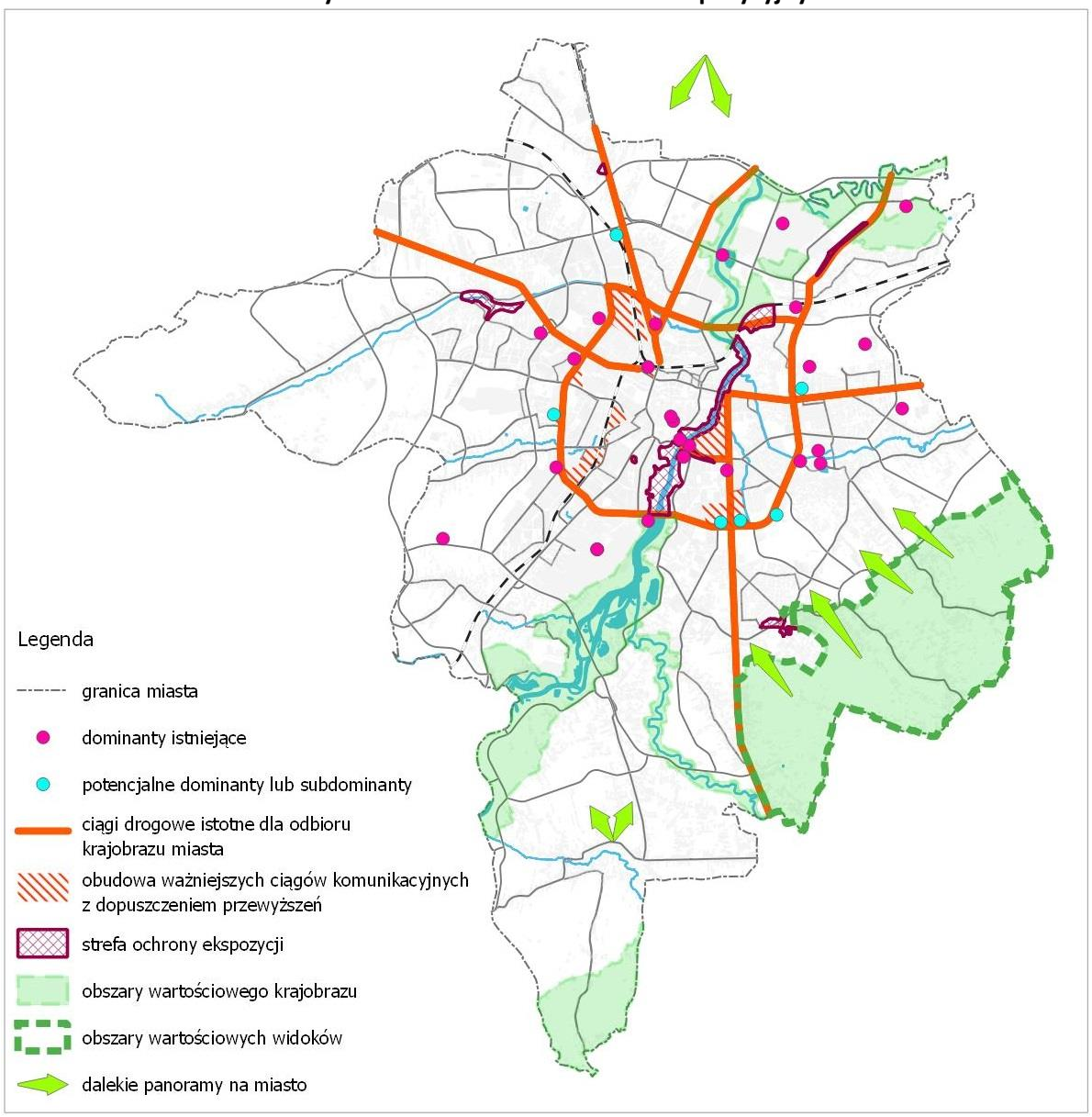

Źródło: opracowanie własne

- kształtowanie wartości widokowych w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych drogowych i kolejowych (schemat 83), w tym:
    - lokowanie na obszarze tzw. „bram miasta", podkreślających miejsca wjazdu w przestrzeń miejską, obiektów architektonicznych w formie dominant lub subdominant, z zielenią i przestrzenią publiczną, o reprezentacyjnym charakterze,

    - obudowa ważniejszych ulic i ciągów komunikacyjnych zwartą zabudową z udziałem zieleni i przestrzeni publicznych, z możliwością lokalizacji akcentów przestrzennych w formie przewyższeń,
    - obudowa wjazdów kolejowych do miasta poprzez przekształcenia istniejącej tkanki magazynowo-przemysłowej w rejonach ulic: Warszawskiej oraz Boya-Żeleńskiego;
- odtwarzanie widoków historycznych poprzez korygowanie zieleni wysokiej;
- sytuowanie nowych dominant w oparciu o uprzednie analizy krajobrazowe;
- harmonijne kształtowanie nowej zabudowy i jej styków z już istniejącą tkanką, szczególnie w przypadku sąsiedztwa zabytków;
- ochrona punktów widokowych oraz kształtowanie ich w formie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych urządzonych w sposób nieograniczający widoków na panoramę miasta, przy jednoczesnym dopuszczeniu możliwości realizacji punktów widokowych z wykorzystaniem obiektów/konstrukcji wysokich (wieże widokowe);
- ograniczenia w zagospodarowaniu terenów - zakaz zabudowy, ograniczenia stosowania zieleni wysokiej, itp.;
- ochrona dalekich widoków na panoramę Rzeszowa, jak również tereny sąsiednie, o wysokich walorach krajobrazowych, w tym widoków na panoramę miasta:
    - z rejonu ulicy Budziwojskiej,
    - ze stoków Pogórza Dynowskiego w tym ze wzgórza św. Rocha,
    - z terenów położonych poza miastem w tym z rejonu lotniska w Jasionce;
- zapobieganie sukcesji naturalnej poprzez rolnicze użytkowanie gruntów na terenach cennych krajobrazowo w strefie ekologicznej.

III.3.4.6.1. Obszary wartościowego krajobrazu

Dużym atutem w krajobrazie Rzeszowa są obszary cenne przyrodniczo i widokowo powiązane z rzekami i ukształtowaniem terenu. Część z tych terenów o wyjątkowym w skali miasta krajobrazie jest jednocześnie platformami widokowymi na sylwetę całego miasta – stoki Pogórza Dynowskiego. W Studium wskazano obszary wartościowego krajobrazu, które nie zostały objęte ustawową formą ochrony. Są to tereny o wysokich wartościach przyrodniczych, środowiskowych, i widokowych. Zidentyfikowano następujące obszary wartościowego krajobrazu:

- Pogórza Dynowskiego,
- doliny Wisłoka,
- starorzecza Wisłoka,
- tzw. Skałki,
- Lasu Dębina,
- doliny Strugu.

W obrębie obszarów wartościowego krajobrazu proponowane są następujące zasady ochrony:

- ochrona i wyeksponowanie walorów przyrodniczych i widokowych;
- zachowanie i powiększanie w uzasadnionych przypadkach istniejących terenów leśnych oraz zieleni;
- dbałość o staranne wkomponowanie zabudowy i infrastruktury w krajobraz;
- ochrona historycznych układów ruralistycznych i zespołów zabudowy dawnych miejscowości przyłączonych do Rzeszowa;
- dla dolin rzecznych – ochrona ciągłości poprzez zakaz dalszej zabudowy, kształtowanie ciągów pieszych i rowerowych, przestrzenie publiczne, zieleń naturalną i urządzoną;
- zachowanie czytelności charakterystycznej dla danego obszaru podziałów własności, układu sieci ulic itp.

III.3.4.6.2. Strefy ochrony ekspozycji

Tereny objęte strefami ochrony ekspozycji, będąc obszarami widoczności układów zabudowy, dominant i elementów naturalnych, zapewniają ekspozycję z określonych kierunków widokowych. Ich celem jest utrzymanie lub przywrócenie i ochrona historycznych panoram i widoków na wytypowane wartościowe zespoły i obiekty, szczególnie zagrożone zdominowaniem inwazyjną współczesną zabudową lub elementami infrastruktury.

Celem ochrony walorów krajobrazowych, w tym utrzymania lub przywrócenia oraz ochrony historycznych panoram i widoków wskazuje się strefy ochrony ekspozycji obejmujące następujące obszary:

- wzdłuż Wisłoka na odcinku od mostu Karpackiego do mostu Lwowskiego z widokiem na zamek i historyczne śródmieście,
- bezpośrednie otoczenie wilii przy ul. Z. Chrzanowskiej 10 z widokiem na willę,
- obszar wzdłuż trasy DK 97 z ekspozycją na zespół dworsko-parkowy na Załężu,
- wschodnia ekspozycja na kaplicę myśliwską pw. św. Huberta na Miłocinie,
- obszar na południe od ul. Dębickiej z ekspozycją na. kościół pw. św. Mikołaja na Przybyszówce,
- otoczenie dawnej cerkwi grekokatolickiej (obecnie kościół pw. Wniebowzięcia NMP) na Zalesiu,
- obszar ekspozycji na Kopiec Konfederatów Barskich w rejonie linii kolejowej nr 91.

W strefie ochrony ekspozycji zaleca się następujące zasady ochrony, do uwzględnienia w ustaleniach planów miejscowych:

- zachowanie ekspozycji obiektów i zespołów zabytkowych w krajobrazie miasta;
- lokalizacja nowych obiektów o określonych formach oraz nieprzekraczalnych gabarytach (w tym obiektów konkurujących z eksponowanym w jakikolwiek formalny i znaczeniowy sposób), poprzedzone analizami widokowymi;
- zakaz nasadzeń zieleni wysokiej ograniczającej walory widokowe.

III.3.4.7. Ochrona krajobrazów rzecznych

Dolina Wisłoka i jego dopływów to pierwotny szkielet rozbudowującej się struktury miejskiej, który stanowi kluczowy obszar spajający wszystkie strefy urbanistyczne. Poza wieloma bardzo ważnymi funkcjami przyrodniczymi czy społecznymi w budowaniu miejskiego krajobrazu tereny te charakteryzują się rozległymi widokami, często w bezpośrednim sąsiedztwie tkanki miejskiej. Ważnym elementem są również (szczątkowe już) widoki z prawego brzegu Wisłoka na zabudowę śródmieścia.
W celu ochrony krajobrazu rzecznego zakłada się prowadzenie następujących działań:

- zachowanie jak również odtwarzanie ciągłości krajobrazowej i czytelności dolin rzecznych w krajobrazie miasta poprzez bezwzględny zakaz dalszej zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki;
- podkreślenie linearnego charakteru przestrzeni poprzez prowadzenie ścieżek pieszych i rowerowych;
- odpowiednie kształtowanie zieleni, z uwzględnieniem skali i gatunków odpowiednich dla terenów zagrożenia powodziowego;
- traktowanie dolin rzecznych jako sieci ogólnomiejskich i lokalnych przestrzeni publicznych;
- możliwe wykorzystanie terenów nadrzecznych do rekreacji i sportu, wprowadzanie atrakcyjnych form mebli miejskich, małej architektury i oświetlenia;
- stosowanie atrakcyjnych formy mostów i kładek kształtowanych w powiązaniu z elementami krajobrazowymi terenów sąsiednich, wykorzystujących osie widokowe, otwarcia widokowe i punkty charakterystyczne w przestrzeni;
- zachowanie rozległych terenów otwartych poza strefą śródmiejską.

III.3.4.8. Ochrona i kształtowanie krajobrazu lokalnego miasta

Szczególnie istotne z punktu widzenia mieszkańców jest dążenie do zachowania ładu przestrzennego w obrębie przestrzeni lokalnych. Krajobraz lokalny jest bardzo istotną wartością dla mieszkańców, stanowi o ich tożsamości i wpływa na zróżnicowanie przestrzeni miasta.

W ramach dbania o lokalną przestrzeń i kreowania nowej tkanki urbanistycznej w mieście należy prowadzić następujące działania:

- zachowanie skali sąsiedniej zabudowy i charakteru danego otoczenia poprzez nawiązania gabarytowe i strukturalne zabudowy;
- kreowanie przyjaznych mieszkańcom przestrzeni publicznych wysokiej jakości; *PATRZ: Mieszkańcy i infrastruktura społeczna/Kształtowanie sieci przestrzeni publicznych wysokiej jakości;*
- odpowiednie kształtowanie zieleni funkcjonalnej – rekreacyjnej, krajobrazowej i izolacyjnej, w tym: zachowanie naturalnych elementów krajobrazu kulturowego poprzez stosowanie właściwego doboru gatunkowego roślin oraz świadomej kompozycji;
- kształtowanie lokalnej tożsamości poprzez kreowanie w przestrzeni obiektów, i obszarów charakterystycznych, dominant, wykorzystanie istniejących punktów widokowych i innych typowych dla danego obszaru cech krajobrazowych;
- porządkowanie przestrzeni poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki reklamowej w odniesieniu do obiektów budowlanych, obiektów małej architektury i wolnostojących nośników reklamowych, w tym w oparciu o tzw. uchwałę krajobrazową.

III.3.4.9. Zasady lokalizacji budynków wysokich i wysokościowych

W celu harmonijnego kształtowania krajobrazu, zarówno w skali ogólnomiejskiej, jak i lokalnej, oraz ochrony obszarów cennych widokowo, w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta zostały wyodrębnione obszary zagospodarowania podzielone na typy, różniące się m.in. wysokością zabudowy. Podstawowe maksymalne wysokości zabudowy określono na: 11 m, 14 m, 20 m oraz 35 m. Dodatkowo w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta zostały wskazane tereny z możliwością lokalizacji budynków wysokich lub wysokościowych, o których mowa w § 8 pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Budynki wysokie i wysokościowe są istotnym elementem krajobrazu miasta. Mogą stanowić domknięcia widokowe i kompozycyjne ważnych wnętrz urbanistycznych, podnosić prestiż okolicy a także ułatwiać orientację w przestrzeni.

<u>Tereny z możliwością lokalizacji budynków wysokich, wskazane na rysunku Studium, to:</u>

- teren w sąsiedztwie ulic Miłocińskiej i Warszawskiej przy torach kolejowych,
- teren u zbiegu ulic Warszawskiej i Lubelskiej,
- tereny pomiędzy al. Okulickiego a ul. Warszawską,
- teren przy ul. Piłsudskiego, w sąsiedztwie Galerii Rzeszów,
- teren w sąsiedztwie stadionu Resovii,
- teren w sąsiedztwie ul. Plenerowej,
- teren składowo-magazynowy w sąsiedztwie ul. Boya-Żeleńskiego,
- teren dawnych zakładów Zelmer,
- teren przy skrzyżowaniu al. Rejtana, al. Armii Krajowej i al. Powstańców Warszawy,
- teren pomiędzy al. Kopisto, al. Rejtana, Wisłokiem a budynkiem Merkury Market,
- teren przy rondzie Pobitno,
- teren u zbiegu al. Batalionów Chłopskich i ul. Przemysłowej.

Należy dążyć do lokalizacji budynków wysokich w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Korzystne byłoby poprzedzenie działań planistycznych konkursem architektonicznym obejmującym przedmiotowy teren.

Tereny z możliwością lokalizacji budynków wysokościowych, wskazane na rysunku Studium, to:

- tereny pomiędzy al. Okulickiego a ul. Warszawską,
- teren składowo-magazynowy w sąsiedztwie ul. Boya-Żeleńskiego,
- teren przy skrzyżowaniu al. Rejtana, al. Armii Krajowej i al. Powstańców Warszawy,
- teren pomiędzy al. Kopisto, al. Rejtana, Wisłokiem a budynkiem Merkury Market.

Budynki wysokościowe dopuszcza się wyłącznie w miejscach szczególnie ważnych dla przestrzeni miasta, w szczególności: na sprzężeniu wnętrz urbanistycznych, zamknięciach perspektywicznych, przy węzłach głównego układu komunikacyjnego. Budynki wysokościowe muszą podnosić atrakcyjność danej części miasta, odznaczać się: wielofunkcyjnością (z przewagą funkcji usługowej), wybitnymi walorami architektonicznymi oraz wysokiej jakości przestrzeniami publicznymi w bezpośrednim sąsiedztwie.

Zasadność lokalizacji budynku wysokościowego musi być potwierdzona analizami dotyczącymi krajobrazu (wieloaspektowe analizy sylwety miasta) oraz możliwości obsługi w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej.

Lokalizacja budynku wysokościowego dopuszczalna jest wyłącznie w obszarze objętym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, w oparciu o pozytywną opinią Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej oraz Biura Architekta Miasta, a także konkurs architektoniczny, zorganizowany przy udziale stowarzyszeń zawodowych architektów lub urbanistów.

III.3.5. Gospodarka

Rzeszów, ze względu na swoją funkcję administracyjną, korzystne położenie, dobre skomunikowanie, rozwijające się szkolnictwo wyższe oraz zaplecze naukowo-badawcze, a także rozwijające się innowacyjne branże, jest kluczowym ośrodkiem gospodarczym południowo-wschodniej Polski. Atut miasta w postaci jego położenia jest szczególnie widoczny po wybuchu wojny za wschodnią granicą, kiedy miasto stało się logistycznym centrum wsparcia dla walczącej Ukrainy. W przyszłości Rzeszów może odgrywać podobną rolę w procesie jej powojennej odbudowy.

Obecność w mieście aktywnie działających podmiotów gospodarczych, których rokrocznie przybywa, decyduje o skali i dynamice jego rozwoju, wpływa na jego wizerunek oraz atrakcyjność inwestycyjną. Rzutuje również na jakość życia, zaspokajając nie tylko podstawowe ale i wyższe potrzeby mieszkańców miasta i regionu, a także tworząc rynek pracy.

Aby podtrzymać wysoki poziom przedsiębiorczości i atrakcyjności inwestycyjnej Rzeszowa, a także utrzymać pozytywny trend wzrostowy w gospodarce, wykorzystując potencjał miasta i jego mieszkańców, niezbędne jest prowadzenie polityki wspierania i wszechstronnego rozwoju różnorodnych form działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych gałęzi gospodarki opartej na wiedzy. W Studium wskazano optymalne ramy przestrzenne pozwalające na rozwój działalności gospodarczej w wyznaczonych obszarach usługowych oraz produkcyjno-usługowych. Umożliwiono także prowadzenie działalności gospodarczej w obszarach mieszkaniowych, realizując postulat wielofunkcyjności struktury urbanistycznej.

W ramach polityki przestrzennej „gospodarka” wskazuje się następujące główne cele oraz wynikające z nich kierunki działań:

GOSPODARKA
Główne cele polityki: • Dalszy zrównoważony rozwój Rzeszowa jako kluczowego ośrodka gospodarczego regionu z poszanowaniem jego walorów przestrzennych oraz uwzględnieniem interesu zbiorowego mieszkańców • Powiązanie procesów rozwoju gospodarczego miasta z Rzeszowskim Obszarem Funkcjonalnym poprzez wykorzystanie wykształconych mocnych powiązań funkcjonalno-przestrzennych z terenami sąsiednimi. • Tworzenie dogodnych warunków do rozwoju nowoczesnych gałęzi gospodarki opartej na wiedzy oraz prowadzenia działalności prorozwojowej. • Wykorzystanie atutów rozwojowych miasta, w tym związanych z kapitałem społecznym, kształtującym się przemysłem nowoczesnych technologii oraz dostępnością przestrzenną miasta. • Wykreowanie wielofunkcyjnych obszarów o charakterze śródmiejskim nasyconych usługami miastotwórczymi poprzez przekształcenie terenów przemysłowych, produkcyjnych, składowych i magazynowych położonych w sąsiedztwie obecnego śródmieścia. • Wspieranie tradycyjnych gałęzi gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem handlu i usług jako ważnego czynnika wpływającego na jakość życia mieszkańców oraz istotnego źródła ich dochodów, a także składnik krajobrazu elementu krajobrazu kulturowego.
Kierunki działań: • Wspieranie rozwoju działalności produkcyjnej, logistycznej i składowej. • Wspieranie rozwoju handlu i usług. • Wspieranie działalności prorozwojowej oraz gospodarki opartej na wiedzy. • Wspieranie rozwoju oferty turystycznej miasta. • Prowadzenie innych działań mających na celu stymulację rozwoju gospodarczego miasta.

III.3.5.1. Wspieranie rozwoju działalności produkcyjnej, logistycznej i składowej

W Studium wskazano tereny możliwej lokalizacji działalności produkcyjnej, logistycznej i składowej w miejscach do tego predysponowanych, przede wszystkim przy węzłach i ciągach tranzytowych. Niejednokrotnie pokrywają się one z obszarami, na których taka działalność już funkcjonuje. Zakłada się maksymalne i efektywne wykorzystanie potencjału istniejących obszarów, w tym stref aktywności gospodarczej, z jednoczesnym uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych i przestrzennych, w tym poprzez realizację następujących działań:

- rozwój istniejących i tworzenie nowych obszarów aktywności gospodarczej, w szczególności:
    - obszaru produkcyjno-usługowego położonego w północnej części miasta zlokalizowanych w strefie Rzeszów – Dworzysko oraz jego sąsiedztwie,
    - obszaru produkcyjno-usługowego położonego na osiedlu Załęże w okolicach oczyszczalni ścieków oraz elektrociepłowni, a także elewatora zbożowego,
    - obszaru produkcyjno-usługowego na osiedlu Dąbrowskiego oraz Zawiszy Czarnego,
    - obszaru produkcyjno-usługowego położonego w rejonie al. Wyzwolenia i ul. Przy Torze;
- lokalizowanie funkcji związanych z działalnością produkcyjną, logistyczną i składową:
    - w dostosowaniu ich skali, profilu i stopnia uciążliwości dla otoczenia, a w szczególności dla mieszkańców miasta,
    - z uwzględnianiem dostępu do istniejącej infrastruktury technicznej oraz transportowej oraz możliwości jej rozwoju, o dobrej dostępności do zewnętrznego układu komunikacyjnego, pozwalających na dojazd z pominięciem ruchu wewnątrzmiejskiego, w szczególności na obrzeżach miasta, a także na terenach, na których możliwe jest wykorzystanie transportu kolejowego (np. osiedle Załęże),

- priorytetowe traktowanie dla lokalizacji tego rodzaju działalności terenów niegdyś zagospodarowanych, a obecnie nieużytkowanych lub użytkowanych ekstensywnie, tzw. brownfield;

Schemat 84. Obszary rozwoju działalności produkcyjnej, logistycznej i składowej

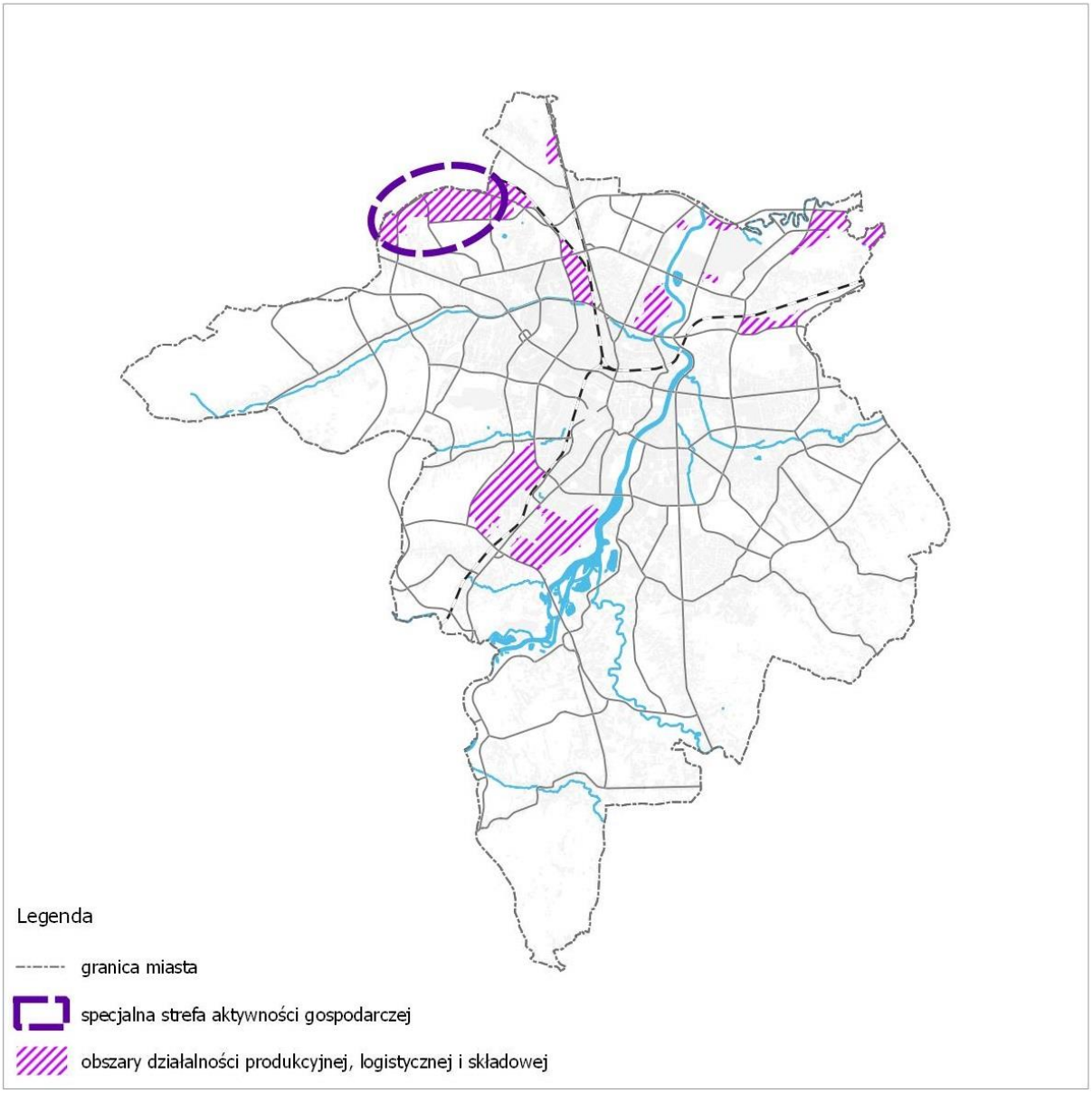

Źródło: opracowanie własne

- preferowanie na terenie miasta lokalizacji inwestycji gospodarczych o niewielkim stopniu oddziaływania na środowisko i mieszkańców, w szczególności inwestycji w przemysł nowoczesnych technologii, innowacyjnych i zaawansowanych technologicznie;
- dopuszczenie lokalizacji w obszarach mieszkaniowych czy wielofunkcyjnych działalności produkcyjnej o niewielkiej skali, w tym drobnej wytwórczości zaspokajającej potrzeby w skali lokalnej, aktywizującej lokalną przedsiębiorczość i zapewniającej bliskość miejsca pracy;
- dopuszczenie możliwości przekształcenia istniejących obiektów wielkopowierzchniowych położonych poza strefą śródmiejską na potrzeby rozwoju tzw. logistyki ostatniej mili związanej z zaopatrzeniem mieszkańców miasta;

- zapewnienie kompleksowego uzbrojenia stref aktywności gospodarczej, a także innych terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną celem podniesienia ich atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów;
- dobre powiązanie stref aktywności gospodarczej i lokalizowanych tam zakładów pracy jako istotnych generatorów ruchu z:
    - miejską komunikacją publiczną,
    - przystankami Podmiejskiej Kolei Aglomeracyjnej, w tym nowej linii prowadzącej do Lotniska Rzeszów – Jasionka,
    - drogami i ścieżkami rowerowymi,
    - zewnętrznym układem drogowym;
- dogodne skomunikowanie oraz rozwijanie powiązań funkcjonalnych ze strefami aktywności gospodarczej oraz innymi terenami inwestycyjnymi położonymi w sąsiedztwie miasta, poza jego granicami;
- współpraca i koordynacja polityki przestrzennej w zakresie rozwoju obszarów aktywności gospodarczej:
    - z gminami Głogów Małopolski i Trzebownisko, na obszarze której znajdują się m.in. strefy aktywności gospodarczej w postaci obszarów Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Euro Park Mielec" obejmujące m.in. Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny „AEROPOLIS",
    - z gminą Boguchwała, na obszarze której znajdują się tereny inwestycyjne „Wisłoczysko",
    - pozostałymi gminami tworzącymi Rzeszowski Obszar Funkcjonalny.

III.3.5.2. Wspieranie rozwoju handlu i usług

Na kondycję gospodarczą miasta bardzo istotny wpływ mają handel oraz usługi. Dominują one w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w mieście. Rzeszów charakteryzuje się bardzo wysokim wskaźnikiem powierzchni handlowych przypadającym na jednego mieszkańca. Za jakość dostępu mieszkańców do usług i handlu nie odpowiada jednak jedynie ilość obiektów, ale ich sposób rozmieszczenia w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta. Należy dążyć do zrównoważonego rozwoju handlu i usług w mieście, w granicach wszystkich stref urbanistycznych, w dostosowaniu do charakteru i roli poszczególnych stref oraz w powiązaniu z innymi funkcjami. Służyć temu mają następujące działania:

- utrzymanie tożsamości i charakteru historycznego centrum miasta, jako miejsca tradycyjnej koncentracji handlu i usług, w tym:
    - dążenie do zachowania i przywrócenia tradycyjnych usług, w tym lokalnego rzemiosła,
    - przywrócenie reprezentacyjnej funkcji handlowo-usługowej miejskim deptakom, tj. Grunwaldzkiej, ul. Kościuszki, ul. 3 Maja, w tym dążenie do dalszego rozwoju handlu i usług, w tym gastronomii,
    - wykorzystanie potencjału i zasobu historycznego śródmieścia dla potrzeb rozwoju funkcji usługowych i handlowych, w tym nadawanie nowych funkcji obiektom zabytkowym, m.in. przeznaczanie ich na cele handlowe i usługowe; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni/Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta*;
- rozwijanie potencjału usługowo-handlowego strefy śródmiejskiej, w tym m.in.:
    - wykreowanie na obszarach położonych pomiędzy linią kolejową nr 91 a al. gen. Okulickiego, a także w rejonie ul. Hofmanowej, ul. Boya-Żeleńskiego i ul. Hanasiewicza, ul. Siemieńskiego, ul. Konopnickiej i ul. Ujejskiego – wskazanych do przekształceń w planowanej strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta – wielofunkcyjnych obszarów o charakterze śródmiejskim nasyconych usługami miastotwórczymi: komercyjnymi i publicznymi, skupionymi wokół przestrzeni

publicznych / ogólnodostępnych w formie placów czy ciągów pieszych tworzących atrakcyjną ofertę inwestycyjną,
    - rozwój i aktywizacja terenów położonych w ciągu al. Rejtana, jako obszaru szczególnej koncentracji funkcji handlowo-usługowej, nadające jej charakter „ulicy handlowej”;
- dążenie do wykształcenia międzyosiedlowych ośrodków handlowo-usługowych odznaczających się różnorodną ofertą i dobrej jakości przestrzeniami poprzez rozwijanie funkcji handlowo-usługowych w szczególności w:
    - korytarzach aktywności gospodarczej zlokalizowanych wzdłuż głównych ulic wjazdowych oraz tworzących pierścieniowy układ komunikacyjny miasta,
    - lokalizacjach węzłowych, zwłaszcza w sąsiedztwie ulic głównego układu komunikacyjnego, dostępnych komunikacją zbiorową;
- wzmocnienie istniejących lub wykreowanie nowych centrów osiedlowych w obszarach mieszkaniowych z ofertą handlowo-usługową zapewniającą warunki realizacji potrzeb mieszkańców na poziomie co najmniej podstawowym, tworzących jednocześnie elementy struktury przestrzennej miasta krystalizujące tkankę miejską;

Schemat 85. Obszary rozwoju handlu i usług

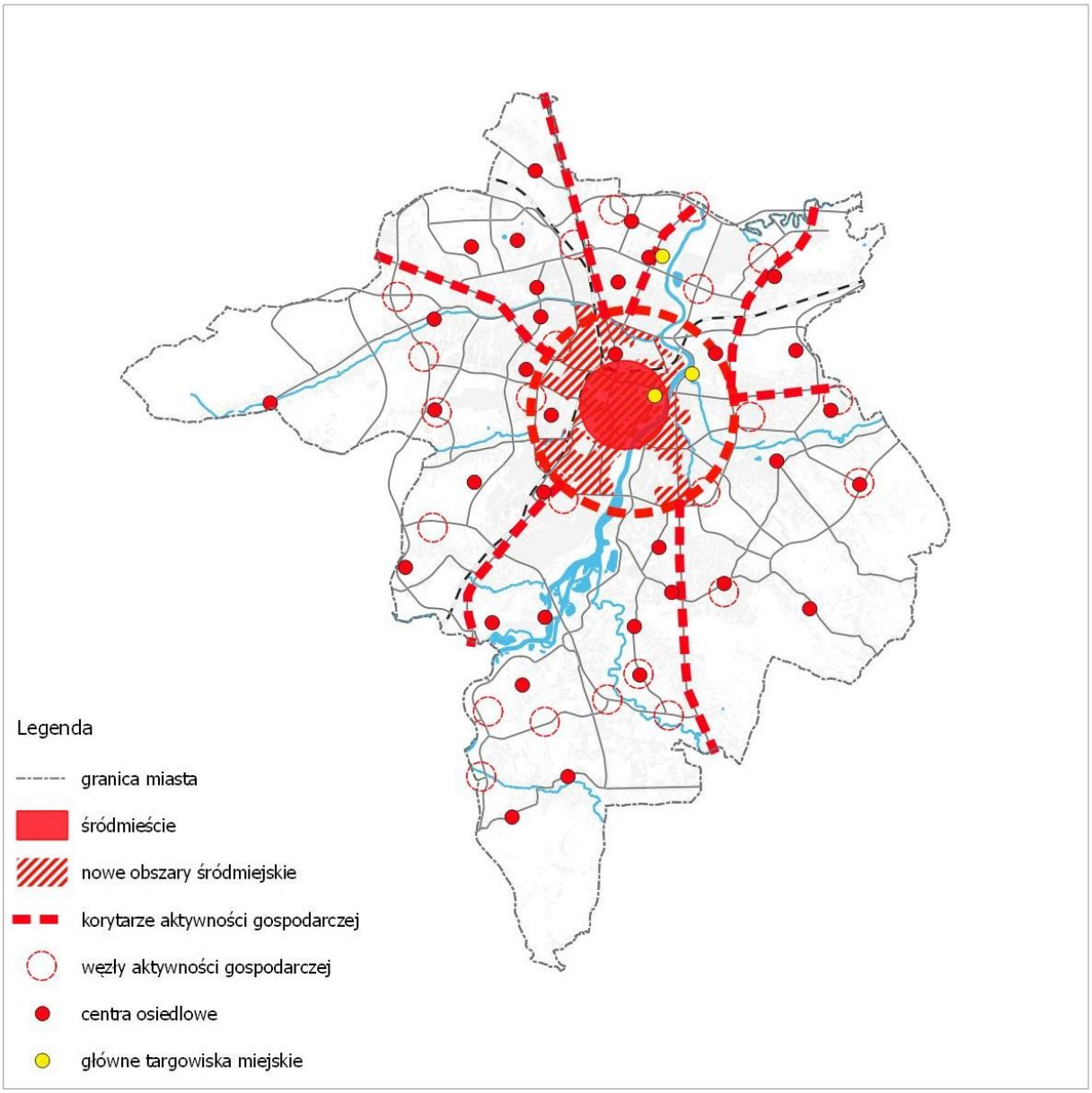

Źródło: opracowanie własne

- wspieranie rozwoju kierowanych do seniorów usług komercyjnych (tzw. srebrna gospodarka);
- dostosowanie oferty wielkopowierzchniowych obiektów handlowych do charakteru, struktury przestrzennej oraz potrzeb miasta:
    - preferowanie lokalizacji w korytarzach aktywności gospodarczej położonych w sąsiedztwie głównych ulic miejskich, wzdłuż ulic wjazdowych, na obszarach koncentracji usług poza strefa śródmiejską, a dla obiektów monofunkcyjnych czy o wiodącej specjalizacji oraz o mniejszym zakresie funkcjonalnym – na obszarach peryferyjnych, położonych w sąsiedztwie głównych dróg miejskich,
    - dążenie do poprawy dostępności obiektów wielkopowierzchniowych dla pieszych oraz rowerzystów,
    - poprawa jakości przestrzeni w sąsiedztwie obiektów wielkopowierzchniowych, w szczególności w zakresie zieleni oraz ciągów pieszych,
    - dążenie do ograniczenia powstawania kolejnych obiektów wielkopowierzchniowych, w szczególności w strefie śródmiejskiej, a także w strefie miejskiej w szczególności w lokalizacjach pozwalających na dogodną realizację inwestycji miastotwórczych, mających na celu świadczenie usług publicznych regionalnych i wyższego rzędu - ze względu na wysokie nasycenie miasta wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi i handlowo-usługowymi;
- lokowanie tzw. ciemnych sklepów (dark stores), tj. oferujących dostawy zakupów do klienta w czasie nie przekraczającym kilkunastu minut bez możliwości ich odbioru na miejscu, a także innych przedsięwzięć o podobnym charakterze, w mniej atrakcyjnych lokalizacjach, m.in. ograniczenie takiej działalności w historycznym centrum oraz w lokalach wyposażonych w witryny wystawowe;
- utrzymanie i rozwój sieci targowisk miejskich, w tym:
    - rewaloryzacja placu targowego przy ul. Targowej z zachowaniem dotychczasowej funkcji oraz wykorzystaniem i wyeksponowaniem zabytkowego budynku hali targowej - wykreowanie hali targowej wraz z otoczeniem jako atrakcyjnej przestrzeni miejskiej,
    - rozwijanie sieci niewielkich targowisk, towarzyszących lokalnym centrom usługowym, w szczególności na obszarach o niskim nasyceniu niewielkimi obiektami handlowymi,
    - utrzymanie istniejących i kreowanie nowych stałych i czasowych targowisk tematycznych oraz przestrzeni pozwalających na ich organizację (np.: giełda kwiatowa, giełda staroci, jarmark bożonarodzeniowy czy Rzeszowski Festiwal Piwa),
    - dążenie do poprawy dostępności dużych targowisk o charakterze ogólnomiejskim za pomocą miejskiej komunikacji publicznej oraz infrastruktury rowerowej.

III.3.5.3. Wspieranie działalności prorozwojowej oraz gospodarki opartej na wiedzy

Istotnymi atutami gospodarczymi miasta są m.in. funkcjonujące struktury klastrowe o ugruntowanej renomie, dobrze rozwinięta sieć różnorodnych instytucji otoczenia biznesu prowadzących działalność na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, a także funkcjonowanie uczelni wyższych stanowiących zaplecze naukowo-badawcze oraz podnoszące jakość kapitału ludzkiego. Ważnym elementem gospodarczego wizerunku miasta są nowoczesne usługi biznesowe, w szczególności skupione wokół branży IT. W ramach wspierania działalności prorozwojowej oraz gospodarki opartej na wiedzy należy tworzyć odpowiednie warunki przestrzenne dla ich dalszego rozwoju. Ze względu na niekorzystne zmiany demograficzne, a także spadek zainteresowaniem studiowaniem wśród ludzi młodych, istotne znaczenie ma utrzymanie przez miasto charakteru ośrodka akademickiego i naukowego. Wykorzystując potencjał kulturowy oraz rozwijając działalność innowacyjną i prorozwojową, w tym przyciągając młodych specjalistów, a także naukowców, czy artystów, miasto ma szanse na zainicjowanie procesów kształtowania się tzw. „dzielnicy kreatywnej".

W ramach wspierania działalności prorozwojowej oraz gospodarki opartej na wiedzy, zakłada się prowadzenie następujących działań:

- rozwijanie i prowadzenie działalności prorozwojowej na obszarze całego miasta, w tym jej integracja z innymi formami zagospodarowania;
- rozwój zaplecza i infrastruktury pozwalających na podniesienie jakości kapitału ludzkiego, wsparcie innowacyjności, kształtowanie struktur klastrowych oraz stymulowanie gospodarki opartej na wiedzy, w szczególności:
    - instytucje badawczo-rozwojowych oraz instytucji otoczenia biznesu, w tym m.in. inkubatorów przedsiębiorczości i centrów innowacji (np. Rzeszowski Inkubator Przedsiębiorczości),
    - uczelni wyższych oraz innych podmiotów prowadzących działalność naukowo-badawczą, edukacyjną i dydaktyczną oraz inne prace rozwojowe, a także szkół – w celu podniesienia jakości kształcenia oraz dostosowania oferty do potrzeb rynku pracy,
    - innych podmiotów prowadzących wyspecjalizowaną działalność prorozwojową;
- prowadzenie działalności prorozwojowej w szczególności na:
    - dawnych terenach przemysłowych – obszarach wskazanych do przekształceń i wielofunkcyjnego zagospodarowania o charakterze śródmiejskim jako m.in. potencjalna „dzielnica kreatywna”,
    - zlokalizowanych na obszarze miasta terenach wchodzących w skład Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego AEROPOLIS,
    - terenach uczelni wyższych oraz innych terenach powiązanych z nimi funkcjonalnie i przestrzennie;
- rozwój nowoczesnych usług biznesowych, w szczególności usług informatycznych (IT) oraz badawczo rozwojowych (R&D), a także outsourcingu (BPO) oraz centrów usług wspólnych i globalnych centrów usług biznesowych (SSC/GBS) na obszarze całego miasta, w szczególności w strefie śródmiejskiej oraz strefie miejskiej, z uwzględnieniem zmieniających się potrzeb w tym zakresie, specyfiki prowadzonej działalności i przedstawionych wyżej zastrzeżeń;
- dostosowanie rozwoju funkcji biurowych do potrzeb gospodarczych miasta, w tym:
    - rezygnacja z lokowania na terenie miasta dużych monofunkcyjnych centrów biznesowych/centrów biurowych składających się z dużych zespołów zabudowy biurowej,
    - kreowanie przestrzeni biurowych w strefie śródmiejskiej oraz strefie osiedli w powiązaniu z funkcją usługową i handlową oraz mieszkaniową, w tym niewielkich przestrzeni biurowych w historycznym centrum miasta,
    - ograniczenie działalności biurowej w parterach kamienic w historycznej zabudowie w centrum miasta w lokalach wyposażonych w witryny wystawowe;
- prowadzenie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności miasta jako miejsca do studiowania, a także zamieszkania dla młodych profesjonalistów i innych przedstawicieli tzw. klasy kreatywnej, m.in. poprzez rozwijanie wysokiej jakości usług publicznych, przestrzeni publicznych oraz dostęp do infrastruktury społecznej; PATRZ: *Mieszkańcy i infrastruktura społeczna*;
- tworzenie warunków pozwalających na uruchomienie procesów oddolnego kształtowania się tzw. „dzielnicy kreatywnej”, w szczególności na terenach o dużym potencjale do kształtowania się takiej funkcji, tj.: na obszarze śródmiejskim w tym w historycznym centrum miasta, a także dawnych terenach przemysłowych wskazanych do przekształceń i przeznaczonych do wielofunkcyjnego rozwoju.

III.3.5.4. Wspieranie rozwoju oferty turystycznej miasta

Rzeszów jest miastem o umiarkowanych zasobach materialnego dziedzictwa kulturowego stanowiącego podstawę tradycyjnej turystyki krajoznawczej. Posiada spory potencjał związany

z sukcesywnie rozwijaną ofertą handlu i usług czasu wolnego, w tym związanych z gastronomią, rozrywką, sportem i rekreacją oraz kulturą, a także zapleczem hotelowym, wystawienniczym oraz konferencyjnym.

Zakłada się przede wszystkim rozwój turystyki biznesowej i kongresowej, jednodniowej i weekendowej oraz tzw. turystyki tranzytowej, a także zachowanie i rozwój turystyki krajoznawczej poprzez wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego miasta i jego okolic. Służyć temu mają następujące działania:

- w przypadku zmiany dotychczasowego użytkowania obiektów zabytkowych, dążenie do nadania im nowych funkcji podnoszących potencjał turystyczny i kulturowy miasta, w szczególności związany z działalnością kulturalną, edukacyjną, wystawienniczą, a także rozrywkową, gastronomiczną; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni/Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta; PATRZ: Mieszkańcy i infrastruktura społeczna/Rozwijanie sieci podstawowych usług publicznych…/Rozwijanie usług o znaczeniu ponadlokalnym, regionalnym…*;
- utrzymanie istniejących szlaków turystycznych i kulturowych oraz związanej z nimi infrastruktury. Tworzenie nowych produktów turystycznych w tym szlaków turystycznych i kulturowych w oparciu o walory przestrzenne w tym przyrodnicze, historyczne i kulturowe miasta oraz terenów sąsiednich; *PATRZ: Walory i jakość przestrzeni/Dbałość o dziedzictwo kulturowe w tym o tożsamość historyczną i kulturową miasta*;
- rozwijanie sieci dróg i ścieżek rowerowych z uwzględnieniem możliwości ich turystycznego wykorzystania przez mieszkańców miasta oraz osoby przyjezdne; *PATRZ: Transport i infrastruktura techniczna/Rozwój infrastruktury rowerowej*;
- rozwój infrastruktury pozwalającej na wykorzystanie rzeki Wisłok do celów turystyki kajakowej we współpracy z gminami sąsiednimi;
- podniesienie atrakcyjności kulturowej i turystycznej miasta przez kreowanie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, w tym powiększenie strefy pieszej w historycznym centrum; *PATRZ: Mieszkańcy i infrastruktura społeczna/Kształtowanie sieci przestrzeni publicznych wysokiej jakości, PATRZ: Transport i infrastruktura techniczna/Kształtowanie infrastruktury dla pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu*;
- poprawa dostępności do obiektów atrakcyjnych turystycznie oraz związanych z obsługą ruchu turystycznego za pomocą środków komunikacji publicznej oraz infrastruktury rowerowej;
- podniesienie potencjału turystycznego i kulturowego miasta poprzez lokalizację na terenie miasta nowych obiektów i infrastruktury kultury, sportu i rekreacji, wypoczynku, a także kreowanie przestrzeni pozwalających na organizację imprez masowych; *PATRZ: Mieszkańcy i infrastruktura społeczna*;
- rozwijanie usług wyższego rzędu z zakresu kultury, edukacji, sportu i rozrywki, jako czynnika podnoszącego prestiż miasta i zwiększającego zainteresowanie tzw. turystyką weekendową. *PATRZ: Mieszkańcy i infrastruktura społeczna/Rozwijanie usług o znaczeniu ponadlokalnym, regionalnym, w tym usług wyższego rzędu*;
- rozwijanie bazy noclegowej i gastronomicznej o zróżnicowanym standardzie usług;
- przystosowanie oferty turystycznej, w tym obiektów oraz wykorzystywanych turystycznie innych elementów infrastruktury społecznej, czy transportowej do wymagań osób o szczególnych potrzebach, w tym seniorów;
- poprawa skomunikowania obiektów hotelowych oraz innych obiektów zakwaterowania zbiorowego z terenem śródmieścia, w tym centrum za pomocą transportu publicznego oraz infrastruktury rowerowej;
- dopuszczenie lokalizacji na terenie miasta kampingu z obsługą kamperów; proponuje się lokalizację w południowej części miasta, na terenach o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, o dobrym dostępie do komunikacji publicznej i infrastruktury rowerowej oraz ukształtowaniu terenu pozwalającym na wygodne poruszanie się rowerem;

- dążenie do ścisłego powiązania funkcjonalnego i transportowego miasta z położonym na terenie gminy Trzebownisko portem lotniczym Rzeszów Jasionka, Centrum Wystawienniczo-Kongresowym oraz Centrum Nauki „Łukasiewicz".

III.3.5.5. Prowadzenie innych działań mających na celu stymulację rozwoju gospodarczego miasta

Działalność gospodarcza realizowana na terenie miasta obejmuje również inne formy, niż wskazane powyżej, w tym: wytwarzanie energii elektrycznej, rolnictwo czy budownictwo mieszkaniowe. Poniżej zostały one jedynie zasygnalizowane. Ich uszczegółowienie zawarto w ramach innych polityk przestrzennych i przyporządkowanych im kierunkach działań.

- wspieranie wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, ze szczególnym uwzględnieniem energii słonecznej oraz biogazu; *PATRZ: Transport i infrastruktura techniczna/Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej miasta;*
- dążenie do realizacji działań wspierających rozwój gospodarczy i społeczny, w tym rozwój przedsiębiorczości, jako elementu prowadzonych kompleksowych działań rewitalizacyjnych;
- zachowanie i kształtowanie rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, w szczególności zachowanie i rozwój rolnictwa w strefie ekologicznej; *PATRZ: Środowisko i odporność na zmiany klimatu/Ochrona, wykorzystanie i rozwój terenów rolnych i leśnych*;
- rozwój budownictwa mieszkaniowego o zróżnicowanym standardzie, w tym mieszkań na wynajem; *PATRZ: Mieszkańcy i infrastruktura społeczna/Podnoszenie standardów zamieszkania z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb mieszkańców.*

III.4. INSTRUMENTY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ MIASTA

III.4.1. Polityka planistyczna miasta

III.4.1.1. Obszary dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe

Obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynika z przepisów odrębnych oraz z Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Na terenie miasta Rzeszowa nie występują obszary, dla których obowiązek uchwalenia planu wynika z przepisów odrębnych, tj.: parki kulturowe, pomniki zagłady, nieruchomości przejęte od wojsk Federacji Rosyjskiej, nieruchomości zajęte pod byłe lotniska wojskowe, tereny objęte planem generalnym, tereny lecznictwa uzdrowiskowego. W Studium nie wskazano obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, co skutkowałoby również obowiązkiem przystąpienia do sporządzenia dla nich planu miejscowego

Obowiązek sporządzenia planu, wynikający z Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wystąpi natomiast dla obszarów przestrzeni publicznych określonych w Studium (art. 10 ust. 2 pkt 8). Są to:

- dolina Wisłoka,
- dolina Strugu.

III.4.1.2. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Plany miejscowe (inne niż te, dla których występuje obowiązek ich opracowania), sporządzane będą w celu ochrony szeroko rozumianego interesu publicznego dla:

- obszarów pod realizację nowych inwestycji celu publicznego, w tym:
  - zieleni publicznej – obszary zieleni urządzonej ZP,
  - usług publicznych – obszary usługowe U,
  - dróg publicznych głównego układu komunikacyjnego miasta (klasy: KDGP, KDG, KDZ),
  - poszerzenia cmentarzy komunalnych – obszary cmentarzy ZC;
  - inwestycji niezbędnych dla bezpieczeństwa miasta;
- obszarów strategicznych dla miasta, w celu ochrony ładu przestrzennego, w tym:
  - dla ochrony zasobów oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych – obszary ekologiczne (EZ), obszary lasów i zadrzewień (ZL),
  - dla ochrony zasobów i walorów kulturowych – w obszarach zainwestowanych objętych strefami ochrony konserwatorskiej I, II, III (w pierwszej kolejności tych, które nie posiadają ochrony prawnej),
  - dla ochrony przed niepożądanym zagospodarowaniem, w kluczowych dla wizerunku miasta lub osiedla rejonach, np. dla terenów w śródmieściu w obszarze A.MU.1, dla obszarów wskazanych do przekształceń A.MU.2, dla obszarów centrów osiedlowych;
- obszarów strategicznych dla miasta, w celu stworzenia rezerwy pod inwestycje związane z działalnością gospodarczą – projektowane obszary: usługowe U i produkcyjno-usługowe PU;
- obszarów mieszkaniowych M, w tym wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

Ponadto przewiduje się opracowanie planów miejscowych, dla obszarów pod inwestycje, których lokalizacja może nastąpić wyłącznie w oparciu o plan miejscowy. Są to wskazane w Studium:

- obszary nowych lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2 – na podstawie art. 10 ust. 3b ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- obszary pod poszerzenia cmentarzy (komunalnych i parafialnych) wraz z pasem ochrony sanitarnej - na podstawie art. 3 Ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

Zakłada się również sporządzenie miejscowych planów rewitalizacji, dla obszarów rewitalizacji, jeżeli zostanie uchwalony gminny program rewitalizacji, stosownie do przepisów art. 37f ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W przypadku przeznaczania terenów niezainwestowanych pod zabudowę, w szczególności pod zabudowę mieszkaniową, należy dążyć do sporządzania planów w pierwszej kolejności dla obszarów mieszkaniowych – M, takich które są w najwyższym stopniu przygotowane do zabudowy, przez co rozumie się obszary charakteryzujące się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej oraz najlepszym stopniem wyposażenia w sieci wodociągowe, kanalizacyjne, elektroenergetyczne, gazowe, ciepłownicze oraz sieci i urządzenia telekomunikacyjne, adekwatne dla nowej planowanej zabudowy. Plany miejscowe dla obszarów ekologicznych z możliwością ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej – EM powinny być sporządzane dopiero po wyczerpaniu zasobów terenów do inwestowania na obszarach mieszkaniowych M.

III.4.2. Rekomendacje do polityki przestrzennej gmin sąsiednich oraz ROF

Korzystne zagospodarowanie terenu wymaga współpracy pomiędzy sąsiadującymi samorządami. Idea wspólnego gospodarowania przestrzenią jest rozwijana przez Rzeszowski Obszar Funkcjonalny w ramach realizacji projektu pn. „Zintegrowany i uspołeczniony model planowania przestrzennego poprzez opracowanie Strategii Przestrzennej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego". Wspólne planowanie przestrzenne i współpraca pozwolą na zachowanie przestrzeni o wysokiej jakości i walorach. Podczas prac nad Studium wypracowano rekomendacje służące utrzymaniu ciągłości zagospodarowania. Działania te pozwolą ukierunkować współpracę Rzeszowa z gminami sąsiednimi i ROF w zakresie planowania przestrzennego.

<u>Środowisko naturalne</u>

- utrzymanie ciągłości korytarzy ekologicznych poprzez zachowanie terenów dolin rzecznych (tj. Wisłoka, Strugu, Młynówki, Mrowli, Lubczy) pełniących funkcję regionalnych korytarzy ekologicznych;
- prowadzenie wspólnej gospodarki przeciwpowodziowej;
- utrzymanie ciągłości form ochrony przyrody i zapewnienie ich prawidłowego funkcjonowania;
- ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez rozwój sieci kanalizacji sanitarnej i rozbudowę oczyszczalni ścieków;
- zachowanie wartości przyrodniczych oraz rozwój obszarów leśnych na pograniczu miasta z gminami – powiązania oraz współpraca w zakresie turystycznego wykorzystania tych obszarów;
- ograniczenie niskiej emisji poprzez wyeliminowanie źródeł mogących wpływać na zanieczyszczenie powierza, z uwzględnieniem kierunków nawietrzania;
- lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko z uwzględnieniem kierunków nawietrzania, w sposób ograniczający oddziaływanie na tereny zabudowy mieszkaniowej gmin sąsiednich.

<u>Krajobraz</u>

- kontynuacja realizacji systemu przestrzeni publicznych doliny Wisłoka i Strugu;
- ochrona dalekich widoków na panoramę miasta z rejonów Portu Lotniczego w Jasionce oraz gminy Chmielnik i Boguchwała.

<u>Transport</u>

- wspólne planowanie układu drogowego na obszarze ROF;
- rozwijanie alternatywnych tras dla istniejącego układu drogowego, które zapewnią międzygminną/międzyosiedlową komunikację;
- budowa sieci dróg rowerowych, która zapewni połączenie terenów miejskich i peryferii miasta z terenami gmin sąsiednich, dążenie do zachowania ciągłości istniejących i planowanych tras rowerowych, w tym:
    - kontynuacja ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż brzegów Wisłoka do Boguchwały i Trzebowniska,
    - kontynuacja ciągu rowerowo-pieszego z Rzeszowa do Łańcuta, trasą wypracowaną wspólnie przez zainteresowane samorządy;
- prowadzenie wspólnej polityki parkingowej, wspierającej transport publiczny poprzez dążenie do wspólnej z gminami realizacji parkingów strategicznych (P&R);
- prowadzenie wspólnej polityki transportowej opartej o rozwijanie wspólnego, lub wspólnie zorganizowanego, transportu publicznego autobusowego i szynowego.

Infrastruktura techniczna

- rozwój Aglomeracji Ściekowej oraz zapewnienie możliwości odprowadzania ścieków komunalnych w ramach ROF;
- zarezerwowanie terenów na realizację obiektów i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, w tym systemu zbiorników retencyjnych, dla wszystkich zlewni w szczególności dla Strugu, Młynówki i Lubczy;
- Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF, współpraca w ramach ograniczania niskiej emisji.

Kultura i turystyka

- utrzymanie istniejących oraz kreowanie nowych produktów turystycznych oraz szlaków tematycznych, pieszych oraz rowerowych w ramach ROF;
- współpraca w poprawie dostępności do zlokalizowanych na obszarze ROF obiektów zabytkowych o wyróżniających się walorach i wysokim potencjale turystycznym za pomocą komunikacji publicznej oraz infrastruktury rowerowej;
- współpraca w zakresie turystycznego wykorzystania rzeki Wisłok.

Gospodarka

- współpraca w zakresie zwiększania oferty terenów inwestycyjnych i ich zagospodarowywania.

III.4.3. Jak czytać ustalenia Studium. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego, w związku z powyższym, w tekście dokumentu, poza ustaleniami o charakterze normatywnym, wiążącymi dla ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zawarto treści informacyjne, wyjaśnienia, uzasadnienia przyjętych rozwiązań, opisy metod postępowania, itp.

Poniżej podano zasady interpretacji ustaleń Studium i wytyczne ich stosowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

III.4.3.1. Zgodność miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze Studium

Zapewnienie zgodności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z polityką przestrzenną określoną w Studium oznacza zapewnienie zgodności ustaleń planów miejscowych z ustalonymi w Studium kierunkami zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz polityką przestrzenną, określoną w odniesieniu do całego miasta, stref urbanistycznych i poszczególnych obszarów zagospodarowania.

Przeznaczenie terenu w planie miejscowym musi odpowiadać ustalonym w Studium funkcjom wskazanym dla obszarów zagospodarowania. Funkcja dominująca powinna przeważać na danym obszarze ilościowo lub powierzchniowo oraz determinować w szczególności: jego charakter, cechy fizjonomiczne, rolę w strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Wskazane dla poszczególnych obszarów funkcje uzupełniające i dopuszczone nie są obowiązkowe.

Rozwój funkcji odpowiadającej przeznaczeniu dominującemu na danym obszarze będzie preferowany przez miasto.

W planach miejscowych należy określać przeznaczenie terenu, zasady zagospodarowania i warunki zabudowy z uwzględnieniem w szczególności:

- głównych celów przestrzennych miasta,
- kierunków zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej, określonych dla stref urbanistycznych,

- ograniczeń wynikających z położenia w strefach lub obszarach, związanych z występowaniem uwarunkowań: środowiskowych, dziedzictwa kulturowego, infrastruktury technicznej i transportowej, zgodnie z ustaleniami polityk sektorowych,
- standardów urbanistycznych, dotyczących dostępności do usług podstawowych i terenów zieleni, określonych w polityce „Mieszkańcy i infrastruktura społeczna”,
- wskaźników zagospodarowania i użytkowania określonych dla zabudowy w obszarach zagospodarowania.

Obszary zagospodarowania mogą zostać objęte w całości lub w części planem miejscowym, w sposób zapewniający zachowanie proporcji poszczególnych funkcji przypisanych do obszaru zagospodarowania. Spełnienie ww. warunku nie jest konieczne w przypadku sporządzania planu miejscowego pod inwestycje celu publicznego, infrastrukturę techniczną, usługi czasu wolnego, zieleń urządzoną, ogrodnictwo działkowe, lasy i wody śródlądowe.

W przypadku sporządzania planu miejscowego, w granicach którego znajduje się teren zainwestowany w sposób inny, niż określony w Studium, dopuszcza się ustalenie w sporządzanym planie miejscowym przeznaczenia lub zasad zagospodarowania tego terenu, adekwatnych do istniejącego zainwestowania.

W przypadku sporządzania planu miejscowego, w granicach którego obowiązuje plan miejscowy, którego ustalenia różnią się od ustaleń Studium, dopuszcza się na obszarze sporządzania planu ustalenie przeznaczenia lub zasad zagospodarowania, adekwatnych do ustaleń obowiązującego planu miejscowego, jeżeli zmiana wiązałaby się z negatywnymi skutkami finansowymi dla gminy.

III.4.3.2. Interpretacja oznaczeń zawartych na rysunku Studium

Symbol obszaru zagospodarowania, oznaczony na rysunku Studium, składa się z liter i cyfr, np. B.M.4. Symbol określa:

- położenie obszaru w strefie urbanistycznej: A , B lub C,
- rodzaj obszaru zagospodarowania, np: wielofunkcyjny – MU, mieszkaniowy – M, usługowy – U, produkcyjno-usługowy – PU, zieleni urządzonej – ZP,
- typ obszaru, jeżeli w strefie występują różne typy obszarów zagospodarowania jednego rodzaju: 1, 2, 3, itd.

Ustalenia oznaczone na rysunku Studium w postaci linii oraz zasięgi obszarów i terenów należy interpretować z uwzględnieniem ogólnego i strategicznego charakteru dokumentu oraz zgodnie ze skalą rysunku. Pokazują one cele, idee i zasady rozwoju przestrzennego miasta, a nie ścisłe lokalizacje czy precyzyjne przebiegi.

Oznaczone na rysunku Studium zasięgi korytarzy transportowych nie oznaczają faktycznego zainwestowania pod pas drogowy, ale stanowią schematyczne odzwierciedlenie zróżnicowania klas technicznych poszczególnych dróg. Dopuszcza się ponadto możliwość lokalizacji dodatkowych elementów sieci transportowej oraz zmiany przebiegu projektowanych dróg, pod warunkiem utrzymania ciągłości podstawowego systemu transportowego.

Oznaczone na rysunku Studium obiekty oraz granice stref i obszarów ograniczeń, wynikające z obowiązujących przepisów odrębnych i aktów prawa miejscowego, w zakresie zagadnień: środowiska, dziedzictwa kulturowego i infrastruktury technicznej oraz transportowej, są aktualne na dzień uchwalenia Studium. W przypadku zmiany ww. przepisów, w planach miejscowych należy uwzględniać lokalizacje obiektów i granice stref/obszarów, aktualne na dzień sporządzania projektu planu.

W przypadku zmian w zagospodarowaniu terenu, po dacie uchwalenia Studium (np. likwidacji istniejącej lub wybudowaniu nowej infrastruktury technicznej), ustalenia planów miejscowych dotyczące ograniczeń w zagospodarowaniu terenów należy stosować odpowiednio.

IV. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM

IV.1. Objaśnienie przyjętych rozwiązań

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa jest dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną miasta. Powstało w oparciu o uchwałę Nr XXXII/641/2020 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 26 maja 2020 r., zmienioną uchwałą Nr XLII/872/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 26 stycznia 2021 r.

Ostatnie 20 lat były dla Rzeszowa czasem intensywnych przemian przestrzennych i terytorialnych. W granice miasta włączonych zostało 10 sołectw, dzięki czemu miasto powiększyło swoją powierzchnię ponad dwukrotnie. Nie powstał jednak całościowy dokument Studium, który byłby odzwierciedleniem spójnej dla całego miasta wizji rozwoju przestrzennego przyjętego przez gminę miasto Rzeszów, integrującego w całość przestrzeń miasta w jego aktualnych granicach. W tym czasie miasto konsekwentnie prowadziło politykę stawiającą za główny cel jego intensywny rozwój gospodarczy i przestrzenny, co przyniosło wymierne korzyści w postaci wielu inwestycji zarówno komercyjnych jak i publicznych. Niestety, towarzyszyły temu również negatywne zjawiska i zmiany w przestrzeni miasta, przyczyniające się do licznych konfliktów przestrzennych, a przede wszystkim do rozpraszania zabudowy.

Zmiana sytuacji prawnej oraz dynamiczne zmiany przestrzenne i gospodarcze, mające miejsce od 2000 r., tj. od czasu opracowania dotychczas obowiązującego Studium, uzasadniają potrzebę aktualizacji tego dokumentu i wyznaczenia nowych kierunków zagospodarowania dostosowanych do obecnych realiów społecznych, gospodarczych oraz prawnych, zapewniających harmonijne kształtowanie przestrzeni, odpowiadających na aktualne potrzeby i wyzwania miasta.

Nowy dokument Studium składa się z:

- części tekstowej zawierającej:
    - uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa, z częścią graficzną,
    - kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa,
    - uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń Studium;
- części graficznej – rysunek Studium – kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa w skali 1: 10 000;

Ponadto zawiera rysunki informacyjne w skali 1: 25 000:

- rysunek informacyjny nr 1 – System transportowy,
- rysunek informacyjny nr 2 – System infrastruktury technicznej,
- rysunek informacyjny nr 3 – System przyrodniczo-klimatyczny,
- rysunek informacyjny nr 4 – Dziedzictwo kulturowe,
- rysunek informacyjny nr 5 – Struktura wysokościowa miasta.

Nowe kierunki kształtowania polityki przestrzennej miasta sformułowane zostały na podstawie analiz istniejących uwarunkowań, zarówno tych zewnętrznych wynikających z położenia miasta w regionie oraz rekomendacji i ustaleń dokumentów nadrzędnych, jak również uwarunkowań wewnętrznych. W Studium uwzględniono w szczególności uwarunkowania wynikające z obowiązujących przepisów, w zakresie:

- planów, polityk krajowych i regionalnych oraz Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do roku 2025,

- procesów demograficznych oraz ekonomiczno-gospodarczego rozwoju miasta,
- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego,
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia, a także zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:
    - analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
    - prognozy demograficzne,
    - możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
    - bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę,
- stanu prawnego gruntów,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych,
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Na ustalenia Studium nie miały wpływu uwarunkowania wynikające z:

- rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych, z uwagi na brak takiego dokumentu dla obszaru Rzeszowa,
- występowania udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla, z uwagi na brak ich lokalizacji na terenie Rzeszowa,
- diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych, stanowiącej element strategii przygotowywanej na potrzeby gminy, której wymóg sporządzenia wszedł w życie 13 listopada 2020 r. – ze względu na brak takiej strategii opracowanej po tej dacie.

W dokumencie Studium zidentyfikowano oraz przedstawiono uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego pozwalające na zdefiniowanie dalszej polityki przestrzennej miasta, w tym na określenie kierunków jego rozwoju. Zostały one przedstawione w tomie I Studium pt. „Uwarunkowania" składającym się z części tekstowej oraz graficznej. Przeanalizowano rolę miasta w przestrzeni europejskiej, krajowej i regionalnej oraz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dokonano w szczególności oceny stanu istniejącego zagospodarowania miasta, w tym w kontekście stanu wypełnienia jego struktury przestrzennej, aktualności funkcji i sposobu oraz jakości zagospodarowania poszczególnych części miasta (w tym terenów zagospodarowanych w sposób nieprzystający do obecnego ich potencjału rozwojowego definiowanego poprzez pryzmat walorów lokalizacyjnych), oceny jego walorów kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych i ich potencjału, oceny jakości środowiska. Na podstawie analiz demograficznych, społecznych i gospodarczych, uwzgledniających m.in. sytuację geopolityczną miasta, opracowano bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę i oszacowano maksymalne zapotrzebowanie miasta na taką zabudowę w perspektywie

roku 2045 i prognozowanej na ten rok liczbie mieszkańców, szacowanej na ok. 250 tys. W takim też horyzoncie czasowym określone zostały potrzeby i możliwości rozwoju miasta.

Na przyjęte założenia polityki przestrzennej wpływ miały nie tylko analizy istniejących uwarunkowań wynikających z zasobów i zagospodarowania miasta czy ograniczenia obowiązujących przepisów prawnych (w tym również te regulujące kompetencje gminy w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, przeznaczenia terenów i zasad ich zagospodarowania oraz zabudowy terenów zamkniętych związanych z obronnością), ale również wnioski składane w toku procedury opracowania Studium, zarówno od osób fizycznych, prawnych jak i instytucji uzgadniających i opiniujących projekt Studium, a także globalne wyzwania stawiane współczesnej urbanizacji, nawiązujące do zasady zrównoważonego rozwoju miast i kreowania miast zwartych. Zwrócono zatem szczególna uwagę na racjonalne wykorzystanie przestrzeni minimalizujące konflikty przestrzenne, promując wielofunkcyjność obszarów, ograniczając potrzeby transportowe, kształtując tożsamość poszczególnych części miasta oraz chroniąc tereny wartościowe środowiskowo i przyrodniczo. Wzięto pod uwagę także wybrzmiewającą coraz częściej i dobitniej konieczność adaptacji miast do zmian klimatu. Na ustalenia Studium nie bez znaczenia pozostają również doświadczenia ostatnich przeszło dwóch lat, naznaczonych pandemią wirusa SARS-Cov2 i związanymi z nią ograniczeniami w organizacji życia, które towarzyszyły powstawaniu dokumentu Studium. Na dzień dzisiejszy, oszacowanie długofalowych skutków pandemii dla rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego miasta nie jest jeszcze możliwe, dlatego tendencje rozwojowe, zidentyfikowane i sformułowane są w okresie przedpandemicznym. Nie można jednak pominąć trendów już zauważalnych, które zaczynają wpływać na sposób kreowania miasta (zmniejszenie znaczenia tzw. dzielnic biurowych w wyniku rozwoju pracy zdalnej, rozwój handlu i usług dostępnych przez internet – reaktywacja mniejszych punktów usługowych i handlowych, dążenie do budowania mieszkań o większej powierzchni, zwiększenie zapotrzebowania na ogólnodostępne tereny zielone w bliskim sąsiedztwie mieszkania).

Diagnoza stanu istniejącego, a także analiza potrzeb i możliwości rozwoju Rzeszowa pozwoliła na ukształtowanie w Studium wizji jego rozwoju, jako ćwierćmilionowego, uporządkowanego przestrzennie miasta, stanowiącego centrum społeczne, gospodarcze i kulturalne regionu, zapewniającego wysoką jakość życia jego mieszkańców i rozwój funkcji metropolitalnych, wyróżniającego się atrakcyjnymi przestrzeniami publicznymi oraz dbałością o środowisko, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze co można wyrazić w sformułowaniu

„Rzeszów miastem dobrym do życia”.

Wizja rozwoju miasta uwzględnia dalszy rozwój konkurencyjności gospodarczej Rzeszowa wykorzystujący istniejące zasoby i potencjał miasta, a także ma na uwadze wzmocnienie jego roli jako stolicy regionu, miejsca koncentracji nowoczesnej gospodarki, nauki i przemysłu wysokich technologii. Zakłada ona jednak, ze względu na obecny poziom rozwoju gospodarczego, aktualne uwarunkowania i formułowane oczekiwania mieszkańców, że określona w Studium polityka przestrzenna w centrum zainteresowania stawiać będzie obecnych i przyszłych mieszkańców miasta, zaspokajając ich potrzeby w zakresie miejsc pracy, właściwej jakości zamieszkania, obsługi komunikacyjnej, dostępu do usług podstawowych, ogólnomiejskich i lokalnych, przestrzeni publicznych oraz terenów zieleni.

Mając na celu urzeczywistnienie przyjętej wizji rozwoju miasta wyznaczono kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, ze szczególnym uwzględnieniem:

- ochrony historycznej i kulturowej tożsamości miasta, w tym ochrony historycznych struktur i krajobrazów,
- dbałości o walory i wartości przyrodnicze i krajobrazowe Rzeszowa,
- ograniczanie skutków suburbanizacji,
- koncepcji „miasta zwartego” bazującej na: ograniczaniu zasięgu rozwoju przestrzennego, transformacji obszarów zdegradowanych i poprzemysłowych, wdrażaniu procesu dogęszczania jego struktury, rozwoju nowych form transportu publicznego, rozwoju układu

przestrzeni publicznych oraz „zielono-niebieskiej infrastruktury”, kreowaniu miasta małych odległości w odniesieniu do obszarów zurbanizowanych,
- wzmocnienia konkurencyjności gospodarczej miasta,
- rozwoju ogólnodostępnych terenów zielonych,
- minimalizowania negatywnych skutków zjawisk ekstremalnych – budowanie miasta odpornego na zmiany klimatu,
- wyposażenia miasta w niezbędną infrastrukturę społeczną – kształtowanie miasta uniwersalnego – zaspokajającego potrzeby różnych grup wiekowych,
- rozwoju sieci ulicznej, z uwzględnieniem priorytetu ruchu pieszego rowerowego oraz transportu zbiorowego,
- rozwoju infrastruktury technicznej.

IV.2. Synteza ustaleń projektu Studium

Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta sformułowano dla trzech stref urbanistycznych, co uwzględnia heterogeniczność przestrzenną i funkcjonalną miasta, zróżnicowany charakter i styl zabudowy oraz odmienne potrzeby rozwojowe i potencjał poszczególnych części miasta. W Studium wyznaczono trzy strefy urbanistyczne: strefę śródmiejską „A”, strefę miejską „B” oraz strefę ekologiczną „C”.

Każda ze stref posiada własną specyfikę identyfikującą ją w przestrzeni miasta oraz charakterystyczną dla niej rolę. Charakteryzuje się zbliżonymi uwarunkowaniami przestrzennymi i środowiskowymi, podobieństwem cech zabudowy i zagospodarowania terenu. Strefy różnią się między sobą charakterem zabudowy i jej intensywnością, udziałem funkcji o charakterze ogólnomiejskim i ponadlokalnym, jakością i zasobem przestrzeni publicznych, potencjałem przestrzennym, gęstością zaludnienia, nasileniem ruchu pieszego i kołowego, charakterem obsługi komunikacyjnej. Strefy zostały wyznaczone w celu ukierunkowania działań dotyczących zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej, określonym rejonom, w celu uzyskania spójnego zagospodarowania całości miasta. Określone dla nich kierunki zmian w zakresie struktury funkcjonalno-przestrzennej dotyczą w szczególności: zabudowy, przestrzeni publicznych, zieleni, zasobu kulturowego oraz infrastruktury technicznej i transportowej. Główne kierunki zmian przyjęte dla poszczególnych stref to:

- strefa śródmiejska A – kreowanie atrakcyjnego śródmieścia opartego o śródmieście już historyczne ukształtowane oraz nowe obszary wykreowane poprzez przekształcanie/transformację obszarów poprzemysłowych oraz tych zagospodarowanych ekstensywnie (rejon al. Rejtana) – o wielofunkcyjnym charakterze, z koncentracją unikatowych funkcji usługowych (w tym metropolitalnych), dopełnionego funkcją mieszkaniową, odznaczającego się wysokim poziomem rozwiązań przestrzennych, z zachowaniem i poszanowaniem historycznego dziedzictwa, skali i kompozycji urbanistycznej;
- strefa miejska B – kreowanie zwartego przestrzennie miasta z wielofunkcyjną i intensywną zabudową, z wyodrębnionymi obszarami o dominującej funkcji mieszkaniowej o zróżnicowanej genezie i charakterze, zapewniającymi wysoką jakość zamieszkania i dostęp do usług, miejsc pracy i zieleni, a także obszarami usługowymi i produkcyjno-usługowymi podstawowymi generatorami działalności gospodarczej z ich kumulacją w północnej części miasta, tworzącą swoiste pasmo przemysłowo-komercyjne;
- strefa ekologiczna C – kreowanie przestrzeni miejskiej poprzez integrację terenów wiejskich przyłączonych do Rzeszowa ze strukturą funkcjonalno-przestrzenną miasta, z wykorzystaniem i poszanowaniem jej walorów przyrodniczych, środowiskowych i kulturowych – o ekstensywnej zabudowie, z wykorzystaniem potencjału rozwojowego strefy dla lokalizacji usług czasu wolnego oraz rozwoju przedsiębiorczości o różnorodnym, nieuciążliwym charakterze (w szczególności wykształcenie w południowej części miasta sieci obszarów

aktywności gospodarczej, tworzących swoisty „archipelag przedsiębiorczości"), z uwzględnieniem jej istotnej roli klimatycznej i sanitarnej.

Strukturalny szkielet przestrzenny, integrujący wszystkie strefy urbanistyczne miasta i jednocześnie krystalizujący jego strukturę przestrzenną, kształtowany jest przez: system zielono-niebieskiej infrastruktury, na którą składają się obszary istniejącej i projektowanej zieleni o różnym charakterze (w szczególności obszary zieleni urządzonej, obszary ekologiczne z zakazem zabudowy, obszary lasów i zadrzewień) oraz obszary wód powierzchniowych, a także ramę komunikacyjną, zbudowaną z istniejących i planowanych rozwiązań drogowych wraz z siecią powiązań szynowych.

Podstawowymi elementami systemu zielono-niebieskiej infrastruktury są rzeki i ich doliny. Wśród nich najważniejszy jest Wisłok, który wraz z otaczającymi go terenami zielonymi, w powiązaniu z ukształtowaniem doliny rzecznej, tworzy oś kompozycyjną miasta, stanowiąc o jego indywidualnym charakterze i wizerunku.

Podstawowymi elementami budującymi strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta są różnego rodzaju obszary zagospodarowania, wpływające w istotny sposób na charakter użytkowania przestrzeni miejskiej. W dokumencie Studium wyróżniono następujące rodzaje obszarów zagospodarowania/przeznaczenia:

- MU - obszary wielofunkcyjne,
- M – obszary mieszkaniowe,
- U – obszary usługowe,
- PU – obszary produkcyjno-usługowe,
- KK – obszary kolejowe,
- KO – obszary obsługi komunikacji,
- I – obszary infrastruktury technicznej,
- G – obszary górnictwa i wydobycia,
- EM – obszary ekologiczne z możliwością lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej,
- ZP – obszary zieleni urządzonej,
- EZ – obszary ekologiczne z zakazem zabudowy,
- ZL – obszary lasów i zadrzewień,
- ZC – obszary cmentarzy,
- ZD – obszary ogrodów działkowych,
- WS – obszary wód powierzchniowych śródlądowych.

Są to obszary „brutto", co oznacza, że podstawową „tytułową" funkcję przeznaczenia uzupełniają lub dopełniają inne. Pozwoli to na pełne wykorzystanie potencjału funkcji tych obszarów, a także w przypadku obszarów przeznaczonych pod zabudowę, powstanie obszarów/zespołów zabudowy zintegrowanych wewnętrznie, o pełnym programie funkcjonalnym zapewniającym maksymalną samowystarczalność, minimalizującym potrzebę codziennego przemieszczania się po mieście na większe odległości. Rozmieszczenie tych obszarów w strukturze miasta ma zapewnić równowagę pomiędzy potrzebami wynikającymi z kontekstu lokalnego, a tymi uzasadnionymi interesem ogólnomiejskim. Z obszarów zagospodarowania wyłączono obszary wojskowe jako tereny zamknięte, które ze względu na swój status nie dają gminie prawa do kształtowania dla nich polityki przestrzennej, w tym ustalania przeznaczania terenów i zasad ich zagospodarowania i zabudowy, chociaż niejednokrotnie ich włączenie w strukturę funkcjonalną miasta byłoby uzasadnione, a nawet niezbędne (np. w zakresie kształtowania układu transportowego). Pozostałe tereny zamknięte, tj. kolejowe, na których zgodnie z art. 4 uraz 14 ust. 1 i 6, gmina ma prawo opracować plan miejscowy, zostały uwzględnione m.in. w ramach wyznaczonych obszarów kolejowych KK. Suma powierzchni poszczególnych typów obszarów wraz z przypisanymi im parametrami odpowiada bilansowi terenów przeznaczonych pod zabudowę i oszacowanemu na jego podstawie maksymalnemu zapotrzebowaniu miasta pod tę zabudowę w perspektywie roku 2045.

Ze względu na znaczne wewnętrzne zróżnicowanie obszarów zagospodarowania pod względem przede wszystkim charakteru zabudowy, wynikające również z lokalizacji w granicach

poszczególnych stref urbanistycznych, dokonano ich podziału na mniejsze grupy, tzw. typy obszarów, uwzględniające specyfikę konkretnych rejonów miasta. Poszczególnym typom obszarów przypisano odpowiednie charakterystyczne wskaźniki dotyczące ich zagospodarowania: maksymalną nadziemną intensywność zabudowy działki budowlanej, udział na niej powierzchni biologicznie czynnej (PBC) oraz maksymalną wysokość zabudowy.

W Studium przyjęto podstawowe maksymalne wysokości zabudowy dla poszczególnych typów obszarów określone na 11 m, 14 m, 20 m oraz 35 m. Odzwierciedlają one często istniejący stan zagospodarowania i tendencje budowlane, a także uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe. Mają również na celu harmonijne kształtowanie fizjonomii miasta oraz poszanowanie sąsiedztwa. Z uwagi na to, że nie można pominąć aktualnych trendów budowlanych, których dużym udziałem są budynki wysokie i wysokościowe, a także mając na uwadze ideę miasta zwartego, dodatkowo w strukturze Studium wskazano tereny, na których możliwa jest realizacja zabudowy wysokiej oraz w przypadkach szczególnie uzasadnionych przestrzennie – wysokościowej. Są one wskazane przede wszystkim w strefie śródmiejskiej, często na obszarach, które ze względu na swoje nieadekwatne do ich lokalizacji zagospodarowanie (składy, hurtownie magazyny często budowlane) wymagają znaczących przekształceń i zmian przestrzennych, jako istotne narzędzie motywujące transformację tych obszarów.

Dążąc do zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańcom Rzeszowa, w Studium ustalono ponadto standardy urbanistyczne, które mają zapewnić dostęp do usług publicznych o charakterze lokalnym oraz zieleni miejskiej, realizując cel główny: Rzeszów miastem dobrym do życia.

Przyjęte założenia pozwolą na uwzględnienie lokalnej tożsamości miasta (utrzymanie indywidualnego charakteru poszczególnych części miasta, osiedli i ich mieszkańców), ułatwienie identyfikacji lokalnych potrzeb mieszkańców oraz dostosowanie nowej zabudowy do zróżnicowanego krajobrazu kulturowego poszczególnych części miasta, a co za tym idzie – ograniczenie chaosu urbanistycznego i pogłębiającego się braku ładu przestrzennego, poprzez precyzyjne wskazanie lokalizacji zabudowy i jej funkcji. Przyczyni się to również do właściwego kształtowania systemu przyrodniczo-klimatycznego, poprzez odpowiednio dostosowany współczynnik PBC oraz regulację wysokości zabudowy, a tym samym adaptację miasta do zmian klimatu.

Powyższe ustalenia mają się przyczynić do kształtowania Rzeszowa jako miasta zwartego i harmonijnie rozwijającego się, z zachowaniem równowagi pomiędzy zabudową i terenami otwartymi.

Planując miasto w perspektywie 2045 roku przyjęto za podstawę działań ład przestrzenny i zrównoważony rozwój, zobowiązujący do wykorzystania w pierwszej kolejności terenów już zurbanizowanych – o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, poprzez ich dogęszczenie, przekształcanie lub rewitalizację. Przy tym zwrócono uwagę na potencjał poprzemysłowych terenów zlokalizowanych w strefie śródmiejskiej, zagospodarowanych ekstensywnie i często substandardowo, a wartościowych dla dalszego rozwoju miasta i kształtowania jego fizjonomicznego oraz funkcjonalnego wizerunku. Zostały one wskazane jako obszary do przekształceń w kierunku zagospodarowania wielofunkcyjnego, atrakcyjnego, o miejskim, a nawet śródmiejskim charakterze.

Biorąc pod uwagę konieczność powiązania polityki przestrzennej oraz polityki społeczno-gospodarczej miasta, określonej przede wszystkim w Strategii rozwoju miasta Rzeszowa do roku 2025, części kierunkowej Studium nadano cechy dokumentu strategicznego. Oprócz charakterystycznej dla dokumentów strategicznych wspomnianej wizji rozwoju przestrzennego, wprowadzono pięć następujących polityk sektorowych, tj. mieszkańcy i infrastruktura społeczna, transport i infrastruktura techniczna, środowisko i odporność na zmiany klimatu, walory i jakość przestrzeni oraz gospodarka.
Dla każdej z nich sformułowano cele oraz służące ich realizacji działania uwzględniające zróżnicowanie przestrzenne miasta w tym proponowany w oparciu o strukturę funkcjonalno-przestrzenną model rozwoju miasta. Takie podejście pozwala na próbę kompleksowego sformułowania polityki przestrzennej miasta.

Kierunki działań zawarte w politykach mają formę nakazów, zakazów, ale w części stanowią jedynie propozycje działań jakie należy prowadzić w celu osiągnięcia postawionego celu.

Polityka „Mieszkańcy i infrastruktura społeczna”

Ustalenia Studium zwracają szczególna uwagę na standard życia mieszkańców miasta oraz komfort przyjezdnych, w szczególności pod kątem dostępności do infrastruktury społecznej (usług publicznych, zieleni), a także sieci przyjaznych i atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Mają na celu:

- umocnienie znaczenia społecznego, gospodarczego i kulturowego Rzeszowa w przestrzeni regionalnej i krajowej;
- zapewnienie dobrej dostępności do podstawowych usług, przestrzeni publicznych oraz terenów wypoczynkowych i sportowo-rekreacyjnych w zieleni dla wszystkich mieszkańców miasta, niezależnie od wieku, miejsca zamieszkania i statusu majątkowego;
- dostosowanie infrastruktury społecznej miasta do trendów demograficznych, w szczególności do postępującego procesu starzenia się społeczeństwa;
- podniesienie atrakcyjności miasta dla ludzi młodych, jako miejsca do studiowania oraz realizacji planów życiowych i zawodowych;
- kształtowanie sieci przestrzeni publicznych wysokiej jakości, wielofunkcyjnych, o dobrej dostępności, zintegrowanych z systemem zieleni miejskiej oraz dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb różnych grup mieszkańców.

Polityka „Transport i infrastruktura techniczna”

Studium w zakresie polityki transportowej uwzględnia wymagania stawiane współczesnemu transportowi w mieście: bezpieczeństwo, wygodę oraz skuteczność i jego wpływ na środowisko. W Studium przyjęto założenia odwróconej piramidy transportowej, których celem jest:

- kształtowanie infrastruktury minimalizującej negatywny wpływ transportu na środowisko, odpornej na ewentualne skutki zmiany klimatu oraz zapewniającej lepsze bezpieczeństwo i ochronę użytkowników;
- priorytetowe traktowanie pieszych, rowerzystów i transportu zbiorowego;
- poprawa międzyosiedlowej obsługi komunikacyjnej w szczególności osiedli położonych w strefie ekologicznej, a także połączeń miasta z gminami sąsiednimi tworzącymi Rzeszowski Obszar Funkcjonalny;
- dążenie do ograniczenia ruchu samochodowego w mieście, ze szczególnym uwzględnieniem śródmieścia, w tym historycznego centrum;
- integracja różnych form transportu publicznego oraz oferty różnych przewoźników ze szczególnym uwzględnieniem Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej;
- prowadzenie polityki parkingowej wspierającej funkcjonowanie transportu publicznego.

W Studium nie pominięto znaczenia infrastruktury technicznej, która stanowi kluczowe ogniwo wykształconego i sprawnie funkcjonującego miasta. Odpowiedni poziom wyposażenia miasta w infrastrukturę techniczną jest jednym z najważniejszych czynników determinujących jego rozwój. Wpływa na komfort życia mieszkańców, a także stan środowiska przyrodniczego. Celem polityki przestrzennej w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej jest:

- podnoszenie komfortu życia, jakości środowiska oraz atrakcyjności inwestycyjnej poprzez rozwijanie nowoczesnych, bezpiecznych i niezawodnych systemów infrastruktury technicznej obejmujących zasięgiem obszar całego miasta.

Polityka „Środowisko i odporność na zmiany klimatu”

Ustalenia Studium dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego odnoszą się do wszystkich jego komponentów. Uwzględniają: ochronę powietrza atmosferycznego, ochronę środowiska wodnego, w tym ochronę przed powodzią, ochronę klimatu akustycznego, uwzględniają obszary i obiekty cenne przyrodniczo, objęte ochroną prawną oraz dotyczą kształtowania systemu przyrodniczo-klimatycznego. Ustalenia te mają na celu:

- zrównoważony rozwój miasta, w tym zachowanie równowagi przyrodniczej w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania potrzeb obecnych mieszkańców, a także przyszłych pokoleń;
- ochronę zasobów środowiska oraz terenów cennych przyrodniczo;
- kształtowanie i ochronę elementów systemu przyrodniczo-klimatycznego miasta;
- zmniejszanie ryzyka wystąpienia zagrożeń naturalnych oraz antropogenicznych;
- minimalizowanie i łagodzenie skutków zmiany klimatu poprzez tworzenie i wzmocnienie narzędzi i możliwości służących adaptacji miasta do takich zmian, ograniczanie negatywnego wpływu miasta na klimat.

Polityka „Walory i jakość przestrzeni".

Polityka podejmuje zagadnienia dotyczące ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu miasta. Wobec coraz szybszego i intensywniejszego rozrostu miasta, ochrona wartości krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego nabiera w wielu aspektach coraz większego znaczenia. Obszary z historyczną tkanką kształtują wizerunek miasta i wpływają na jego tożsamość. Główne cele polityki to:

- ochrona historycznej tożsamości Rzeszowa poprzez odpowiednie kształtowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych, ze szczególnym poszanowaniem naturalnego krajobrazu miasta;
- zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz powstrzymywanie procesu degradacji historycznej zabudowy, poprzez zapewnienie właściwej i skutecznej opieki nad zabytkami;
- integracja ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego, a także krajobrazu;
- ochrona i ekspozycja wartości krajobrazowych w skali ogólnomiejskiej oraz lokalnej;
- rewaloryzacja zabytków przeprowadzana tak, aby wpływała na polepszenie jakości życia mieszkańców, stwarzała atrakcyjne możliwości do inwestowania oraz podnosiła walory turystyczne i kulturowe miasta.

Polityka „Gospodarka"

Polityka dostrzega szczególne znaczenie podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej Rzeszowa i wykorzystania potencjału miasta i jego mieszkańców dla dalszego jego rozwoju. Prowadzenie polityki wspierania i wszechstronnego rozwoju różnorodnych form działalności gospodarczej niezbędne jest dla podtrzymania wysokiego poziomu przedsiębiorczości, a także utrzymania pozytywnego trendu wzrostowego w gospodarce. Obecność w mieście aktywnie działających podmiotów gospodarczych i ich przyrost wpływa na skalę i dynamikę rozwoju miasta oraz jego wizerunek. Rzutuje również na jakość życia, zaspokajając nie tylko podstawowe, ale i wyższe potrzeby mieszkańców miasta i regionu, a także tworząc rynek pracy. W ramach polityki przestrzennej „gospodarka" wskazuje się następujące główne cele:

- dalszy zrównoważony rozwój Rzeszowa jako kluczowego ośrodka gospodarczego regionu z poszanowaniem jego walorów przestrzennych oraz uwzględnieniem interesu zbiorowego mieszkańców;
- powiązanie procesów rozwoju gospodarczego miasta z Rzeszowskim Obszarem Funkcjonalnym poprzez wykorzystanie wykształconych powiązań funkcjonalno-przestrzennych z terenami sąsiednimi;
- tworzenie dogodnych warunków do rozwoju nowoczesnych gałęzi gospodarki opartej na wiedzy oraz prowadzenie działalności prorozwojowej;
- wykorzystanie atutów rozwojowych miasta, w tym związanych z kapitałem społecznym, kształtującym się przemysłem nowoczesnych technologii oraz dostępnością przestrzenną miasta;
- wykreowanie nowego wielofunkcyjnego śródmieścia poprzez przekształcenie terenów przemysłowych, produkcyjnych i składowych i magazynowych;

- wspieranie tradycyjnych gałęzi gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem handlu i usług jako ważnego czynnika wpływającego na jakość życia mieszkańców oraz istotnego źródła ich dochodów, a także elementu krajobrazu kulturowego.

Podstawowym instrumentem realizacji polityki są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W Studium zawarto wytyczne do opracowania wieloletniego programu sporządzania planów miejscowych.

Spis rysunków

Rysunek Studium, skala 1:10 000
Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa

Uwarunkowania, skala 1:70 000
Rysunek 1. Struktura użytkowania terenów
Rysunek 2. System infrastruktury transportowej
Rysunek 3. System infrastruktury technicznej
Rysunek 4. Środowisko przyrodnicze
Rysunek 5. Dziedzictwo kulturowe
Rysunek 6. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Kierunki, skala 1:25 000
Rysunek 1. System transportowy
Rysunek 2. System infrastruktury technicznej
Rysunek 3. System przyrodniczo-klimatyczny
Rysunek 4. Dziedzictwo kulturowe
Rysunek 5. Struktura wysokościowa miasta

Spis schematów

Schemat 1. Rzeszów w przestrzeni europejskiej 13
Schemat 2. Rzeszów w przestrzeni krajowej 15
Schemat 3. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny 23
Schemat 4. Tereny przyłączone do miasta po 2005 r. 28
Schemat 5. Podział administracyjny miasta. Stan na 1.01.2021 r. 30
Schemat 6. Plany miejscowe oraz decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydane w okresie 1.01.2015–31.12.2020 35
Schemat 7. Rozkład przestrzenny gruntów własności publicznej na obszarze Rzeszowa 40
Schemat 8. Struktura własnościowa gruntów na rzeszowskich osiedlach 41
Schemat 9. Gęstość zaludnienia terenów mieszkaniowych z podziałem na osiedla oraz rozmieszczenie terenów mieszkaniowych wg rodzaju zabudowy z pominięciem terenów mieszkaniowych przeznaczonych pod obiekty zamieszkania zbiorowego w 2020 roku 51
Schemat 10. Rozmieszczenie żłobków na terenie Rzeszowa 57
Schemat 11. Rozmieszczenie przedszkoli na terenie Rzeszowa 58
Schemat 12. Rozmieszczenie szkół podstawowych na terenie Rzeszowa 60
Schemat 13. Rozmieszczenie obiektów ochrony zdrowia na terenie Rzeszowa 62
Schemat 14. Rozmieszczenie instytucji kultury na terenie Rzeszowa 64
Schemat 15. Rozmieszczenie obiektów sportowych oraz terenów rekreacji i wypoczynku 66
Schemat 16. Dostępność terenów zieleni o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej 68
Schemat 17. Dostępność do usług podstawowych publicznych 70
Schemat 18. Dostępność do usług podstawowych publicznych i niepublicznych 71
Schemat 19. Rozmieszczenie placówek związanych z bezpieczeństwem mieszkańców 74
Schemat 20. Powiązania komunikacyjne Rzeszowa 76
Schemat 21. Obciążenie sieci drogowej Rzeszowa w 2019 r. 78
Schemat 22. Rejony komunikacyjne w modelu transportowym Rzeszowa 79
Schemat 23. Więźba ruchu dla roku 2021 81
Schemat 24. Zasięg stref płatnego parkowania 82
Schemat 25. Rzeszowski węzeł kolejowy 83
Schemat 26. Zasięg terenów obsługiwanych przez MPK 84

Schemat 27. Lokalizacja przystanków w centralnej części Rzeszowa 85
Schemat 28. Dostępność do przystanków na terenach zabudowanych 86
Schemat 29. Pasy autobusowe na tle sieci drogowej Rzeszowa 88
Schemat 30. Strefy ruchu pieszego 91
Schemat 31. System wodociągowy 96
Schemat 32. System kanalizacji sanitarnej 97
Schemat 33. System kanalizacji deszczowej 99
Schemat 34. System elektroenergetyczny 101
Schemat 35. System gazowniczy 104
Schemat 36. System ciepłowniczy 106
Schemat 37. Mapa hipsometryczna wraz z podziałem morfologicznym 113
Schemat 38. Złoża gazu ziemnego 114
Schemat 39. Tereny zielone na obszarze miasta 120
Schemat 40. Róża wiatrów dla Rzeszowa 122
Schemat 41. Uwarunkowania akustyczne i tereny narażone na ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne pochodzące z różnych źródeł 124
Schemat 42. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią wodami Q1% 129
Schemat 43. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią wodami Q10% 130
Schemat 44. Podział gruntów ze względu na klasy gleb 133
Schemat 45. Obszary objęte całkowitym zakazem utrzymania zwierząt gospodarskich 134
Schemat 46. Obszary leśne w Rzeszowie 135
Schemat 47. Lasy na terenie miasta będące w zarządzie PGL „Lasy Państwowe” 136
Schemat 48. Strefy funkcjonalno-przestrzenne miasta 157
Schemat 49. Wielofunkcyjny obszar śródmiejski (śródmieście) 163
Schemat 50. Obszary mieszkaniowe 165
Schemat 51. Rejony koncentracji obszarów usługowych 169
Schemat 52. Rejony koncentracji obszarów przemysłowo-usługowych 171
Schemat 53. Obszary infrastruktury technicznej w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta 173
Schemat 54. Obszary zieleni w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta 174
Schemat 55. Obszary rolne i leśne w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta 177
Schemat 56. Przestrzenie publiczne w obrębie śródmieścia w powiązaniu z historycznym centrum miasta 179
Schemat 57. Ogólnodostępne tereny nad Wisłokiem oraz centra osiedlowe 184
Schemat 58. Mapa jednostek krajobrazowych 187
Schemat 59. Dominanty w przestrzeni miasta 193
Schemat 60. Struktura funkcjonalno-przestrzenna w 2021 r. Obszary szczególne 197
Schemat 61. Obszary miasta badane pod kątem chłonności 210
Schemat 62. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta 216
Schemat 63. Strefa A – śródmiejska 218
Schemat 64. Strefa B – miejska 222
Schemat 65. Strefa C – ekologiczna 227
Schemat 66. Zabudowa śródmiejska 235
Schemat 67. Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta. Obszary lokalizacji nowej zabudowy 244
Schemat 68. Zakładane rozmieszczenie nowych placówek oświatowych 248
Schemat 69. Ważniejsze kierunki powiązań przestrzeni publicznych w skali miasta 256
Schemat 70. Najważniejsze przestrzenie publiczne w obrębie historycznego centrum 260
Schemat 71. Odwrócona piramida transportowa 264
Schemat 72. Podział zadań przewozowych w latach 1989–2019 oraz prognozowany w 2045 r. 265
Schemat 73. Więźba ruchu dla roku 2045 266
Schemat 74. Podstawowy układ drogowy miasta 268
Schemat 75. Korytarze szybkiego transportu 270
Schemat 76. Transport rowerowy w mieście 272
Schemat 77. Strefy dostępności komunikacyjnej 275
Schemat 78. Docelowy zasięg strefy zeroemisyjnej 277

Schemat 79. Gospodarowanie wodami opadowo-roztopowymi 294
Schemat 80. Zielono-niebieska infrastruktura 297
Schemat 81. Zasięg stref ochrony konserwatorskiej 303
Schemat 82. Zasięg stref ochrony archeologicznej 306
Schemat 83. Kierunki ochrony i kształtowania elementów kompozycyjnych miasta 310
Schemat 84. Obszary rozwoju działalności produkcyjnej, logistycznej i składowej 316
Schemat 85. Obszary rozwoju handlu i usług 318

Spis tabel

Tabela 1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie miasta Rzeszowa wskazane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030 18
Tabela 2. Osiedla miasta Rzeszowa. Stan na 1.01.2021 r. 29
Tabela 3. Rodzaje użytkowania terenów. Stan na 1.04.2021 r. 31
Tabela 4. Rodzaje przeznaczenia terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (stan na dzień 31.12.2020 r.) 32
Tabela 5. Zestawienie gruntów w poszczególnych grupach i podgrupach rejestrowych w Rzeszowie 36
Tabela 6. Struktura wieku ludności miasta Rzeszowa w 2020 r. 44
Tabela 7. Przyrost naturalny w latach 2011–2020 44
Tabela 8. Zameldowania na pobyt stały i wymeldowania z pobytu stałego w mieście Rzeszowie za lata 2011–2020 45
Tabela 9. Zmiany gęstości zaludnienia miasta w latach 2005–2006 oraz w 2011 i 2021 r. 45
Tabela 10. Zmiana liczby ludności na osiedlach Rzeszowa w latach 2011–2021 45
Tabela 11. Wyniki prognozy demograficznej dla 2045 r. 48
Tabela 12. Struktura wieku ludności w roku 2020 r. oraz prognozowana w 2045 r. 49
Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe Rzeszowa 52
Tabela 14. Struktura własnościowa zasobów mieszkaniowych Rzeszowa w 2020 r. 53
Tabela 15. Warunki mieszkaniowe w Rzeszowie na tle wybranych dużych miast Polski w 2020 r. 54
Tabela 16. Liczba miejsc w żłobkach zarządzanych przez Miejski Zarząd Żłobków 56
Tabela 17. Opieka żłobkowa w latach 2011–2020 56
Tabela 18. Liczba dzieci objętych opieką w przedszkolach w latach 2011–2020 (dzieci w wieku 3-6 lat) 59
Tabela 19. Zmiana liczby studentów w Rzeszowie na tle wybranych ośrodków akademickich (w %) 61
Tabela 20. Wielkość terenów zieleni o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej, wg osiedli administracyjnych w 2021 r. 67
Tabela 21. Dostępność do usług podstawowych wg liczby mieszkańców 72
Tabela 22. Sieć dróg rowerowych w mieście 89
Tabela 23. Ilość energii wyprodukowanej przez źródła wytwórcze oraz moc źródeł wytwórczych w latach 2015-2020 (I półrocze), na podstawie danych PGE Dystrybucja S.A. 102
Tabela 24. Gazociągi wysokiego ciśnienia z odgałęzieniami 103
Tabela 25. Wykaz pomników przyrody w Rzeszowie (stan na 1.04.2023 r.) 115
Tabela 26. Parki w Rzeszowie w 2021 r. 121
Tabela 27. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) 126
Tabela 28. Lokalizacja osuwisk w Rzeszowie i opis ich aktywności 128
Tabela 29. Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2011–2020 150
Tabela 30. Nowe budynki mieszkalne i niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2011–2020 151
Tabela 31. Budynki biurowe nowe i rozbudowane oddane do użytku w latach 2011–2020 151
Tabela 32. Budowa i rozbudowa zbiorników, silosów i obiektów magazynowych w latach 2010–2019 152
Tabela 33. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę 211
Tabela 34. Wskaźniki zagospodarowania i użytkowania obszarów w strefie A – śródmiejskiej 220
Tabela 35. Wskaźniki zagospodarowania i użytkowania obszarów w strefie B – miejskiej 225
Tabela 36. Wskaźniki zagospodarowania i użytkowania obszarów w strefie C – ekologicznej 230
Tabela 37. Rodzaje inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym (gminnym) realizowane w Rzeszowie 238

Tabela 38. Rodzaje inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym realizowane w Rzeszowie wskazane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030. 240
Tabela 39. Porównanie wyników Bilansu z chłonnością obszarów lokalizacji nowej zabudowy 245
Tabela 40. Chłonność obszarów lokalizacji nowej zabudowy 246
Tabela 41. Standardy urbanistyczne – usługi podstawowe 249
Tabela 42. Standardy urbanistyczne – tereny zieleni urządzonej 253

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura własnościowa gruntów na podstawie grup rejestrowych 38
Wykres 2. Struktura własnościowa gruntów publicznych 39
Wykres 3. Prognozowane zmiany liczby mieszkańców Rzeszowa do 2045 r. 48
Wykres 4. Piramida ludności dla 2045 r. 49
Wykres 5. Mieszkania oddane do użytkowania w Rzeszowie w latach 2001–2020 53
Wykres 6. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 54
Wykres 7. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2011–2020 55
Wykres 8. Przeciętna liczba osób i izb w mieszkaniu oraz przeciętna liczba osób na 1 izbę w latach 2011–2020 55
Wykres 9. Podział zadań przewozowych Rzeszowa w 2019 r. 80
Wykres 10. Wskaźnik motoryzacji w latach 2010–2020 w Rzeszowie 87
Wykres 11. Dochody i wydatki budżetowe miasta Rzeszowa w latach 2012–2021 206
Wykres 12. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w mieście Rzeszowie w latach 2012–2021. 206
Wykres 13. Prognozowane dochody i wydatki miasta Rzeszowa na lata 2023–2052 207
Wykres 14. Udział prognozowanych wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w mieście Rzeszowie na lata 2023-2052 208

Spis aneksów

Aneks 1. Zabytki miasta Rzeszowa wpisane do Rejestru zabytków nieruchomych 346
Aneks 2. Spis obszarów i obiektów ujętych w Gminnej ewidencji zabytków miasta Rzeszowa 356
Aneks 3. Spis stanowisk archeologicznych w granicach Rzeszowa 386
Aneks 4. Partycypacja społeczna i inne działania konsultacyjne w ramach prac nad Studium 392

Wykaz materiałów źródłowych

Materiały planistyczne opracowane na potrzeby Studium

- Aktualizacja Bilansu – Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę – 2023, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów, styczeń 2023
- Aktualizacja bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę i analizy chłonności terenów w Mieście Rzeszowie do roku 2030 i 2045 na potrzeby Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa, Aleksander Noworól Konsulting, Rzeszów – Głogoczów 2019
- Aktualizacja Studium historyczno-urbanistycznego miasta Rzeszowa (projekt), Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2021
- Analiza przestrzeni publicznych na terenie Rzeszowa, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2021
- Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę i analiza chłonności terenów w Mieście Rzeszowie do roku 2030 i 2045 wraz z wykonaniem niezbędnych analiz dodatkowych, w formie umożliwiającej wykorzystanie dokumentu jako integralnej części Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa, Aleksander Noworól Konsulting, Kraków – Rzeszów 2017
- Chłonność struktury funkcjonalno-przestrzennej – 2045, określonej w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, kwiecień 2023
- Dobra kultury współczesnej miasta Rzeszowa, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2021
- Dostępność do usług podstawowych publicznych i niepublicznych, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2021
- Dostępność terenów zieleni w mieście – rekreacja i wypoczynek w zieleni, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2021
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2021
- Rodzinne ogrody działkowe w Rzeszowie, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2020–2021
- Rzeszowskie nekropolie, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2020
- Studium krajobrazowe Rzeszowa, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2021
- Węzły i korytarze rozwoju funkcji metropolitarnych Rzeszowa, Gosztyła M., Zuziak Z., Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, Rzeszów 2019.

Opracowania analityczne, diagnostyczne, studialne, koncepcyjne

- Analiza funkcjonowania systemu transportowego Rzeszowa uzupełniona o kolej „Monorail", Szarata M., Bichajło L., Rzeszów 2021.
- Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Miasto Rzeszów za rok 2020, Gmina Miasto Rzeszów, 2021
- Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie Gminy Miasto Rzeszów za rok 2019, Gmina Miasto Rzeszów, listopad 2020
- Cyfrowy model ruchu dla miasta Rzeszowa, Collect Consulting S.A., Rzeszów 2016
- Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podkarpackiego, Podkarpackie Regionalne Obserwatorium Terytorialne, Rzeszów, lipiec 2019.
- Dobra kultury współczesnej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego. Propozycje obiektów wraz z kryteriami wyboru, Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, grudzień 2011
- Dokumentacja hydrogeologiczna wód mineralnych z ujęcia przy ul. Krasickiego w Rzeszowie, Biuro Projektów i Usług Technicznych Branży Uzdrowiskowej, Biuro Projektów i Usług Technicznych Branży Uzdrowiskowej „Balneoprojekt", Warszawa, grudzień 1979

- Dokumentacja hydrogeologiczna zasobów wód mineralnych z utworów mioceńskich w kat. „B" dla otworu nr S-II w Rzeszowie przy ul. Krasickiego, Obiekt: Z-1801, Przedsiębiorstwo Geologiczne w Krakowie, Kraków, maj–czerwiec 1983
- Gmina dobra do życia. Wskaźnik jakości życia w gminach 2022. Ranking Serwisu Samorządowego PAP, oprac. P. Śleszyński, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, grudzień 2022 r.
- Indeks zdrowych miast. Raport, Grupa LuxMed, Szkoła Główna Handlowa, Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, b.r. [2022]
- Monitoring za rok 2021 elementami ewaluacji Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do roku 2025, Biuro Analiz i Strategii Urzędu Miasta Rzeszowa, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, 2022 r.
- Monitoring Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, 2020 r.
- Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce, oprac. Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R.,
- Ranking jakości życia w miastach wojewódzkich, Projekt badawczo-mediowy, Instytut Badań Rynkowych i Społecznych IBRiS, Rzeczpospolita, 2021
- Raport o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia pn. „Budowa drogi wojewódzkiej w Rzeszowie na odcinku od skrzyżowania ul. Podkarpackiej z ul. Żołnierzy 9 Dywizji Piechoty (DK 19) do al. Sikorskiego (DW 878), Myszków, sierpień 2018;
- Raport o stanie miasta Rzeszowa za 2019 r., Rzeszów, maj 2020
- Raport o stanie miasta Rzeszowa za 2020 r., Rzeszów, maj 2021
- Raport o stanie miasta Rzeszowa za 2021 r.
- Raport o stanie polskich miast. Rewitalizacja, red. Jarczewski W., Kułaczkowska A., Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa – Kraków 2019
- Raport o stanie polskich miast. Środowisko i adaptacja do zmian klimatu, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, red. Rzeńca A., Sobol A., Ogórek P., Warszawa – Kraków 2021.
- Raport o stanie polskich miast. Transport i mobilność miejska, red. Gadziński J., Goras E., Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa 2019
- Raport o stanie województwa podkarpackiego za 2019 r., Zarząd Województwa Podkarpackiego, Rzeszów, maj 2020
- Raport wojewódzki z oceny poziomów substancji w powietrzu za rok 2019, WIOŚ Rzeszów, kwiecień 2020;
- Raport z badań diagnostycznych dotyczących rozwoju turystyki w Rzeszowie, Agencja Badawczo-Marketingowa Fast Solutions, Rzeszów 2014
- Raport z badań przeprowadzonych w celu aktualizacji modelu ruchu dla miasta Rzeszowa, Collect Consulting S.A., Rzeszów 2016
- Raport z inwentaryzacji klastrów w Polsce 2015, Buczyńska G., Frączek D., Kryjom P., Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2016
- Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2020 (raport), Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych (ABSL), 2020.
- Studium historyczno-urbanistyczne do miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa (tomy I i II), oprac. Hennig W., Tur J., Malczewski J., Czopek S., Kadrow S., Rzeszów 1990
- Studium krajobrazu kulturowego do Suikzp gminy Świlcza, oprac. Lubelczyk A., Łyżka B., Piękoś M., Stopyra B., Rzeszów 1997–1998
- Studium ochrony wartości kulturowych i krajobrazu dla gminy Boguchwała, oprac. Malczewski J., Stelmach E., Kunysz I., Kwolek R., Lubelczyk A., Rzeszów 1999
- Studium ochrony wartości kulturowych i krajobrazu dla gminy Krasne, oprac. Malczewski J., Tadla E., Gliwa A., Kunysz I., Lubelczyk A., Rzeszów 1999

- Studium rozwoju turystyki w województwie podkarpackim, Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, Rzeszów 2018
- Studium wartości kulturowych i krajobrazu dla gminy Tyczyn, oprac. Malczewski J., Kuś M., Kunysz I., Lubelczyk A., Rzeszów 1997
- Studium wartości kulturowych i ochrony krajobrazu wraz z wytycznymi konserwatorskimi do miejscowego planu ogólnego i zagospodarowania gminy Głogów Małopolski, oprac. Malczewski J., Kuś M., Kunysz I., Kwolek R., Malczewska T., Rzeszów 1994
- Szczęśliwy dom. Miasto dobre do życia, Bojeć T., Chimczak-Bratkowski P., Różewicz D., ThinkCo, Otodom, Warszawa, lipiec 2022.
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta Rzeszowa na lata 2021–2047, aktualizacja, luty 2022
- Wyzwania i rekomendacje dla Krajowej Polityki Miejskiej. Raport tematycznych grup eksperckich Kongresu Polityki Miejskiej 2019, red. Ryś R., Górny P., Sobol A., Muzioł-Węcławowicz A., Instytut Rozwoju Miast i Regionów, b.r.
- Zabezpieczenie przed powodzią terenów zlokalizowanych w zlewni potoku Młynówka na terenie gminy Miasto Rzeszów oraz gminy Krasne, woj. podkarpackie, WTU Sp. z o.o. w Krakowie, 2020

<u>Strategie, plany, programy</u>

- Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów – z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu (dokument samorządu województwa podkarpackiego), Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2016
- Aktualizacja Programu rozwoju kanalizacji deszczowej dla miasta Rzeszowa z uwzględnieniem terenów przyłączonych do Rzeszowa Załęża, Słociny i Przybyszówki, BPBP Rzeszów Sp. z o.o., 2008
- Aktualizacja Strategii marki Rzeszowa oraz Programu Promocji Miasta Rzeszowa na lata 2020–2025, Rzeszów 2020
- Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Rzeszowa, BSPiR ENERGOPROJEKT – Katowice S.A., 2020
- Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Rzeszowa na lata 2017–2020, Rzeszów 2017
- Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Rzeszowa na lata 2021–2024, wykonawca: EKO – GEO GLOB, Rzeszów 2021
- Krajowa Polityka Miejska 2023, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, październik 2015
- Krajowa Polityka Miejska 2030, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, b.r.
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030, Warszawa, wrzesień 2019
- Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022, Warszawa 2019
- Lokalny program rewitalizacji dla Gminy Miasto Rzeszów do roku 2023, Rzeszów, listopad 2017
- Miasto Rzeszów. Informacje z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030, Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego, Rzeszów 2020
- Plan adaptacji do zmian klimatu miasta Rzeszowa do roku 2030
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Rzeszowa, b.r. [2017]
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, b.r. [2023]
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na lata 2021-2030 z elementami strategii rozwoju elektromobilności dla miasta Rzeszowa i gmin ościennych, które zawarły z gminą miasto Rzeszów porozumienia w zakresie organizacji transportu publicznego, Gdynia – Rzeszów, październik – grudzień 2020
- Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2018
- Program ochrony powietrza dla strefy miasto Rzeszów – z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego

PM2,5 wraz z rozszerzeniem związanym z osiągnięciem krajowego celu redukcji narażenia i z uwzględnieniem poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz z Planem Działań Krótkoterminowych, Rzeszów, 2020
- Program ochrony środowiska miasta Rzeszowa, Rzeszów 2016
- Program ochrony środowiska miasta Rzeszowa, Rzeszów 2021
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Rzeszowa na lata 2018–2022
- Program ograniczania niskiej emisji dla Miasta Rzeszowa, Aktualizacja, 2019
- Program rozwoju kanalizacji deszczowej dla miasta Rzeszowa, BPBP Rzeszów Sp. z o.o. 2003
- Program rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej dla miasta Rzeszowa, TRACTEBEL ENGINEERING SA, Katowice 2011
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017.
- Strategia rozwoju miasta Rzeszowa do roku 2025, Prezydent Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2015
- Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, Samorząd Województwa Podkarpackiego, wrzesień 2020
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.
- Uzupełnienie do zaktualizowanego Programu rozwoju kanalizacji deszczowej dla miasta Rzeszowa – obejmującego przyłączone tereny m. Biała, Załęże, Budziwój i Miłocin, PP-B BUDAMEX Przeworsk, 2010
- Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie podkarpackim na lata 2018-2021, Rzeszów 2018
- Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie podkarpackim na lata 2022-2025, Rzeszów 2022
- Wojewódzki program rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa podkarpackiego, Rzeszów 2013

Dokumenty planistyczne
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030, Zarząd Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2018
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krasne, Wójt Gminy Krasne, październik 1999, lipiec 2003
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świlcza, 2002 (wraz z późniejszymi zmianami)
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Boguchwała, Wójt Gminy Boguchwała, 2005
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Tyczyn, 2002 (wraz z późniejszymi zmianami)
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Głogów Małopolski, 2002 (wraz z późniejszymi zmianami)
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa, Prezydent Miasta Rzeszowa, 2000 (wraz z późniejszymi zmianami)

Inne publikacje
- Atlas hydrogeologiczny Polski 1: 500 000. Część I. Systemy zwykłych wód podziemnych, PIG, Warszawa, 1993
- Chomiczewska K., Podróż do przeszłości, czyli o przedwojennym modernizmie, [w:] Renowacje i zabytki, nr 3(55) 2015
- Dzieje Rzeszowa. Tom V. Rzeszów w latach 1989–2015, red. Bonusiak W., Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego, Rzeszów 2017
- Encyklopedia Rzeszowa, wydanie II poszerzone i uzupełnione, red. Draus J., Zamoyski G. i in., Wydawnictwo Mitel, Urząd Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2011

- Galicja na józefińskiej mapie topograficznej 1779-1783, red. Bukowski W., Dybaś B., Noga Z., Tom 4, Kraków 2012
- Hennig W., Kurowska E., Rzeszów. Przewodnik, Podkarpacki Instytut Książki i Marketingu, Rzeszów 2010.
- Hennig W., Rzeszowski Alfabet, Podkarpacki Instytut Książki i Marketingu, Rzeszów 2012
- Jędrzejewski W., Górny M., Korytarze ekologiczne na tle terenów chronionych
- Katalog terenów inwestycyjnych, Urząd Miasta Rzeszowa, b.r.
- Kondracki J., Geografia regionalna Polski, PWN, 1988
- Kotula F., Tamten Rzeszów, Libri Ressovienses, Rzeszów 1997
- Kwolek R., Malczewski J., Historia i rozwój przestrzenny Rzeszowa od powstania do współczesności, [w:] Renowacje i zabytki, nr 3(55) 2015
- Malczewski J., Obecnie dzielnice Rzeszowa niegdyś przedmieścia i wsie podmiejskie, Rzeszów 1989
- Michna E., Zróżnicowanie klimatyczne obszaru południowej Polski w świetle temperatury powietrza. Studia nad typologią i oceną środowiska geograficznego Karpat i Kotliny Sandomierskiej, Wydawnictwo Instytut Geografii PAN, 1978
- Obszary Natura 2000 na Podkarpaciu, red. Rogała D., Marcela A., Rzeszów, 2002
- Partyka A. (oprac.), Warunki przyrodnicze produkcji rolnej woj. rzeszowskiego, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, 1989
- Public Space, the Kit of Parts (Carmona et al. 2008) [w:] Cities for all: all-inclusive collective urban spaces for the public - a case of a successful interactive model
- Rzeszowska Diagnoza Społeczna 2017, Kotarski H., Piróg K., Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2018
- Rzeszów przyjazny dla inwestorów. Katalog terenów inwestycyjnych, Urząd Miasta Rzeszowa. Biuro Obsługi Inwestora, [b.r.]
- Szafer W., Zarzycki K., Szata roślinna Polski, PWN, 1977
- Szulczewska B., Polityka ekologiczna w gospodarce miejskiej – Poradnik dla samorządów, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Warszawa, 1992
- Wróbel D., Charakterystyka warunków siedliskowych w otoczeniu Zalewu na Wisłoku w Rzeszowie oraz północnej części Zwięczycy, Jasło, 2008;

Strony internetowe / materiały cyfrowe

- Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny – bdl.stat.gov.pl
- Geoserwis mapy, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska – geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – www.gios.gov.pl
- Informatyczny System Osłony Kraju – isok.gov.pl/index.html
- Mapa Akustyczna Miasta Rzeszowa, Urząd Miasta Rzeszowa – mapaakustyczna.erzeszow.pl
- Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce, Pracownia na rzecz Wszystkich Istot – mapa.korytarze.pl/
- Rzeszowska Diagnoza Społeczna, Rzeszów 2021, prezentacja wyników badań – urbanlab.erzeszow.pl/static/img/k11/RZERSZOWSKA%20DIAGNOZA%20SPO%C5%81ECZNA%20(1).pdf
- Narodowy Instytut Dziedzictwa – nid.pl
- Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie" – www.isok.gov.pl
- Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy – www.pgi.gov.pl
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie – rzeszow.rdos.gov.pl
- Samorząd Województwa Podkarpackiego – podkarpackie.pl
- Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa – erzeszow.pl
- Serwis Midas, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy – https://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web
- Stowarzyszenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego – rof.org.pl

- System Osłony Przeciwosuwiskowej SOPO, BIG–PIB – geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3
- System Osłony Przeciwosuwiskowej SOPO, PIG–PIB – geoportal.pgi.gov.pl/SOPO/aplikacja

ANEKSY

Aneks 1. Zabytki miasta Rzeszowa wpisane do Rejestru zabytków nieruchomych

(stan na 30 września 2022 r.)

LP.	Miejscowość	Obiekt	Lokalizacja	Rejestr Zabytków
1	Rzeszów	Układ urbanistyczny Starego Miasta: 1. Zabudowa dawnego Starego i Nowego Miasta wokół Rynku Starego i Placu Wolności. 2. Synagogi nowomiejska i staromiejska. 3. Zespoły: Zamku i Pałacu Lubomirskich, oo. Pijarów, oo. Bernardynów, oo. Reformatów oraz d. kościoła pw. Świętej Trójcy wraz ze Starym Cmentarzem 4. Inne zabytki znajdujące się obszarze ochrony zaznaczonym na mapie stanowiącej załącznik do decyzji WKZ.		A-325 z dn. 30.01.1969 r.
2	Rzeszów	Zespół budowlany ulicy Dekerta: 1.Budynki mieszkalne przy ul. Dekerta 1, 3, 4, 5, 6. 2. Skwer im. Płk. Kotowicza.		A-1343 z dn. 02.09.2015 r.
3	Rzeszów	Kościół rzym.-kat., zw. seminaryjnym, par. pw. Chrystusa Króla	Jałowego 39	A-1088 z dn. 01.04.1981 r.
4	Rzeszów	Plebania, ob. budynek w zespole par. pw. Chrystusa Króla	Jałowego 37	A-1306 z dn. 29.01.2015 r.
5	Rzeszów	Kościół oo. Pijarów w zespole oo. Pijarów, ob. kościół rzym.-kat., par. pw. św. Krzyża w Rzeszowie	3 Maja 17	A-1027 z dn. 08.06.1979 r.
6	Rzeszów	Kolegium w zespole oo. Pijarów, ob. budynek I LO	3 Maja 15	A-1027 z dn. 08.06.1979 r.
7	Rzeszów	Klasztor w zespole oo. Pijarów, ob. Muzeum Okręgowe	3 Maja 19	A-1027 z dn. 08.06.1979 r.
8	Rzeszów	Ogrodzenie w zespole oo. Pijarów	3 Maja	A-1027 z dn. 08.06.1979 r.
9	Rzeszów-Słocina	Kościół rzym.-kat., par. pw. św. Rocha	Paderewskiego 69a	A-1012 z dn. 15.04.1996 r.
10	Rzeszów-Słocina	Dzwonnica w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego	A-1012 z dn. 15.04.1996 r.
11	Rzeszów-Słocina	Kaplica grobowa Szymanowskich w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego	A-1012 z dn. 15.04.1996 r.
12	Rzeszów-Słocina	Ogrodzenie w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego	A-1012 z dn. 15.04.1996 r.
13	Rzeszów-Słocina	Ochronka, ob. dom zakonny w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego 71	A-1013 z dn. 06.10.1995 r.
14	Rzeszów-Staromieście	Kościół rzym.-kat. par. pw. św. Józefa	Partyzantów 38	A-62 z dn. 16.10.2002 r.
15	Rzeszów	Kościół rzym.-kat. zw. farnym, par. pw. św. Stanisława i św. Wojciecha	Plac Farny 5	A-548 z dn. 13.05.1994 r.
16	Rzeszów	Dzwonnica w zespole par. pw. św. Stanisława i św. Wojciecha	Plac Farny	A-548 z dn. 13.05.1994 r.
17	Rzeszów	Budynek plebanii w zespole par. pw. św. Stanisława i św. Wojciecha	Plac Farny 5	A-159 z dn. 30.05.2006 r.

18	Rzeszów-Budziwój	Kościół rzym.-kat., par. pw. Matki Bożej Śnieżnej, ob. wyłączony z kultu i nieużytkowany	Podleśna 6	A-191 z dn. 26.02.2007 r.
19	Rzeszów	Kościół oo. Reformatów w zespole oo. Reformatów, ob. kościół rzym.- kat. zw. garnizonowym pw. Matki Bożej Królowej Polski	Reformacka 5	A-1194 z dn. 14.10.1988 r.
20	Rzeszów	Kościół rzym.-kat., par. pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w zespole klasztoru oo. Bernardynów	Sokoła 8	A-37 z dn. 18.10.1949 r.
21	Rzeszów	Klasztor w zespole klasztoru oo. Bernardynów	Sokoła 8	A-37 z dn. 18.10.1949 r.
22	Rzeszów	Kapliczka św. Jana z Dukli zespole klasztoru oo. Bernardynów	Sokoła 8	A-37 z dn. 18.10.1949 r.
23	Rzeszów-Zalesie	Cerkiew grek.-kat. pw. Soboru Przesławnej Bogurodzicy, ob. Kościół rzym.-kat., par. pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	Zelwerowicza 1	A-67 z dn. 27.01.2003 r.
24	Rzeszów-Zalesie	Dzwonnica w zespole d. cerkwi grek.-kat. pw. Soboru Przesławnej Bogurodzicy	Zelwerowicza	A-67 z dn. 27.01.2003 r.
25	Rzeszów-Zalesie	Ogrodzenie w zespole d. cerkwi grek.-kat. pw. Soboru Przesławnej Bogurodzicy	Zelwerowicza	A-67 z dn. 27.01.2003
26	Rzeszów	Dom	Alsa 6	A-1111 z dn. 24.11.1987 r.
27	Rzeszów	Kamienica	Asnyka 1 / Sobieskiego7	A-1245 z dn. 15.11.1991 r.
28	Rzeszów	Kamienica	Bernardyńska 10	A-1085 z dn. 26.10.1988 r.
29	Rzeszów	Szkoła żydowska, ob. Archiwum Państwowe	Bożnicza 2	A-1001 z dn. 22.06.1988 r.
30	Rzeszów	Bożnica Staromiejska, tzw. Mała, ob. Archiwum Państwowe	Bożnicza 4	A-646 z dn. 25.03.1987 r.
31	Rzeszów	Dom	Chodkiewicza 12	A-1238 z dn. 28.08.1991 r.
32	Rzeszów	Willa	Chrzanowskiej 10	A-1091 z dn. 16.04.1981 r.
33	Rzeszów-Zalesie	Dwór w zespole dworu	Ćwiklińskiej 1	A-1007 z dn. 11.10.1978 r.
34	Rzeszów-Zalesie	Park w zespole dworu	Ćwiklińskiej	A-1007 z dn. 11.10.1978 r.
35	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 2	A-120 z dn. 09.06.2005 r.
36	Rzeszów	Dworek	Dąbrowskiego 19	A-963 z dn. 15.06.1979 r.
37	Rzeszów	Dom Kultury WSK, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego	Dąbrowskiego 83	A-974 z dn. 28.01.1992 r.
38	Rzeszów	Letni Pałac Lubomirskich	Dekerta 2	A-292 z dn. 31.05.1968 r.
39	Rzeszów	Ogrodzenie w Letnim Pałacu Lubomirskich	Dekerta 2	A-292 z dn. 31.05.1968 r.
40	Rzeszów	Willa w zespole willi	Dekerta 4	A-1336 z dn. 15.02.2016 r.

41	Rzeszów	Ogrodzenie w zespole willi	Dekerta 4	A-1336 z dn. 15.02.2016 r.
42	Rzeszów	Kamienica	Gałęzowskiego 1	A-1003 z dn. 21.07.1988 r.
43	Rzeszów	Kamienica	Gałęzowskiego 4	A-1219 z dn. 13.01.1988 r.
44	Rzeszów	Kamienica	Grodzisko 3	A-934 z dn. 17.12.1975 r.
45	Rzeszów	Kamienica	Grottgera 26	A-1248 z dn. 28.01.1992 r.
46	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 2 (Kościuszki 8, Matejki 13)	A-121 z dn. 16.06.2005 r.
47	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 6	A-1086 z dn. 13.06.1988 r.
48	Rzeszów	Gmach Urzędu Wojewódzkiego	Grunwaldzka 15	A-1499 z dnia 1.12.2017 r.
49	Rzeszów	Kamienica z oficynami	Grunwaldzka 20	A-684 z dn. 12.11.1985 r.
50	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 24	A-114 z dn. 12.04.2005 r.
51	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 36	A-971 z dn. 06.10.1997 r.
52	Rzeszów	Kamienica	Hetmańska 2	A-973 z dn. 16.12.1991 r.
53	Rzeszów	Willa	Hetmańska 13	A-972 z dn. 17.04.1989 r.
54	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 3	A-551 z dn. 15.09.1982 r.
55	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 5	A-1120 z dn. 15.09.1982 r.
56	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 8	A-975 z dn. 07.02.1995 r.
57	Rzeszów	Willa Wanga w zespole willi, ob. budynek Sekcji Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji	Jagiellońska 11	A-1249 z dn. 24.01.1979 r.
58	Rzeszów	Budynek gospodarczy w zespole willi	Jagiellońska 11	A-1249 z dn. 24.01.1979 r.
59	Rzeszów	Ogrodzenie w zespole willi	Jagiellońska 11	A-1249 z dn. 24.01.1979 r.
60	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 12	A-1083 z dn. 28.03.1990 r.
61	Rzeszów	Willa Wiśniewskich, ob. willa	Jagiellońska 35	A-1183 z dn. 29.12.1988 r.
62	Rzeszów	Dworek Karpińskiego, ob. Pałac Biskupów Rzeszowskich wraz z ogrodem	Jałowego 2	A-1028 z dn. 15.06.1979 r.
63	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 10	A-1119 z dn. 07.04.1993 r.

64	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 12	A-1121 z dn. 15.06.1979 r.
65	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 19	A-1226 z dn. 12.02.1991 r.
66	Rzeszów	Gimnazjum Męskie, ob. II LO	Jałowego 22	A-1103 z dn. 24.06.1981 r.
67	Rzeszów	Seminarium Nauczycielskie, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego wraz z ogrodzeniem od strony zach.	Jałowego 24	A-497 z dn. 15.03.2011 r.
68	Rzeszów	Kamienica wraz z altanką ogrodową	Jałowego 33	A-785 z dn. 25.11.1982 r.
69	Rzeszów	Kapliczka	Jarowa 27	A-1234 z dn. 20.03.2014 r.
70	Rzeszów	Kamienica	Kopernika 10	A-115 z dn. 26.04.2005 r.
71	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 5	A-113 z dn. 15.04.2005 r.
72	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 7	A-1248 z dn. 04.10.1988 r.
73	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 15	A-1115 z dn. 21.09.1990 r.
74	Rzeszów	Willa	Krakowska 4	A-1114 z dn. 11.10.1988 r.
75	Rzeszów	Kamienica	Króla Kazimierza 5	A-559 z dn. 18.02.1991 r.
76	Rzeszów	Kamienica	Króla Kazimierza 29	A-127 z dn. 04.10.2005 r.
77	Rzeszów	Kamienica	Króla Kazimierza 31	A-128 z dn. 21.07.2005 r.
78	Rzeszów	Kamienica o charakterze dworu	Lisa-Kuli 1	A-206 z dn. 24.04.2007 r.
79	Rzeszów	Willa	Lwowska 8	A-762 z dn. 13.04.1981 r.
80	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 2	A-1216 z dn. 11.07.1989 r.
81	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 4/6	A-1217 z dn. 15.04.1991 r.
82	Rzeszów	Kamienica w zespole kamienicy	3 Maja 8	A-1132 z dn. 11.10.1988 r.
83	Rzeszów	Oficyna zachodnia w zespole kamienicy	3 Maja 8a	A-1132 z dn. 11.10.1988 r.
84	Rzeszów	Oficyna południowa w zespole kamienicy	3 Maja 8b	A-1132 z dn. 11.10.1988 r.
85	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 9	A-112 z dn. 21.03.2005 r.
86	Rzeszów	Kamienica w zespole kamienic	3 Maja 10	A-1289 z dn. 12.03.1998 r.

87	Rzeszów	Stajnia z wozownią w zespole kamienicy, ob. budynki gospodarcze	3 Maja 10	A-1289 z dn. 12.03.1998 r.
88	Rzeszów	Altana w zespole kamienicy	3 Maja 10	A-1289 z dn. 12.03.1998 r.
89	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 20	A-1111 z dn. 30.12.1981 r.
90	Rzeszów	Bank Austro-Węgierski, ob. budynek Banku PKO S. A.	3 Maja 21	A-1185 z dn. 28.02.1983 r.
91	Rzeszów	Bursa Kolegium Pijarów, kamienica	3 Maja 22/ Fircowskiego 1	A-1112 z dn. 25.01.1990 r.
92	Rzeszów	Pocztowa Kasa Oszczędności z kasynem i siedzibą Muzeum Przemysłowego, ob. budynek banku PKO BP	3 Maja 23	A-806 z dn. 28.06.1993 r.
93	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 24	A-1184 z dn. 22.05.1990 r.
94	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 26	A-152 z dn. 05.06.2006 r.
95	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 32	A-1168 z dn. 02.07.2013 r.
96	Rzeszów	Budynek koszar w zespole koszar tzw. Hasklerowskich, ob. budynek Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego	8 Marca 5	A-1002 z dn. 24.06.1981 r.
97	Rzeszów	Kamienica	Matejki 2	A-991 z dn. 19.09.1984 r.
98	Rzeszów	Kamienica	Matejki 18	A-1000 z dn. 14.06.1988 r.
99	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 4/ Joselewicza 2	A-1187 z dn. 13.02.1976 r.
100	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 5	A-995 z dn. 19.11.1969 r.
101	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 7	A-598 z dn. 21.01.1976 r.
102	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 8	A-57 z dn. 22.07.2002 r.
103	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 9	A-650 z dn. 10.09.1976 r.
104	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 11	A-651 z dn. 10.09.1976 r.
105	Rzeszów	Kamienica z oficynami	Mickiewicza 19	A-1218 z dn. 18.11.1991 r.
106	Rzeszów	Willa	Moniuszki 4	A-993 z dn. 24.06.1981 r.
107	Rzeszów	Dom	Moniuszki 8	A-892 z dn. 23.05.1988 r.
108	Rzeszów	Willa	Moniuszki 11	A-1274 z dn. 08.06.1981 r.
109	Rzeszów	Kamienica	Okrzei 12	A-688 z dn. 30.12.1981 r.

110	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 5	A-151 z dn. 05.06.2006 r.
111	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 7	A-1135 z dn. 28.02.1983 r.
112	Rzeszów	Koszary Kraińskiego, ob. kamienica	Piłsudskiego 8-10	A-632 z dn. 27.11.1989 r.
113	Rzeszów	Budynek koszarowy w zespole koszar tzw. hasklerowskich, ob. kamienica	Piłsudskiego 21	A-1275 z dn. 24.06.1981 r.
114	Rzeszów	Budynek gospodarczy w zespole koszar tzw. hasklerowskich, ob. budynek	Piłsudskiego 23	A-1275 z dn. 24.06.1981 r.
115	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 27 / Targowa 10	A-7 z dn. 05.08.1999 r.
116	Rzeszów	Zamek Lubomirskich, ob. gmach Sądu Rejonowego	Plac Śreniawitów 3	A-40 z dn. 05.05.1950 i 18.05.1993 r.
117	Rzeszów	Fortyfikacje bastionowe z fosą w zespole zamku	Plac Śreniawitów 3	A-40 z dn. 05.05.1950 i 18.05.1993 r.
118	Rzeszów	Hotel "Krakowski", ob. kamienica	Plac Wolności 2	A-1183 z dn. 25.07.1988 r.
119	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 7	A-1004 z dn. 26.08.1968 r.
120	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 11	A-1276 z dn. 11.10.1988 r.
121	Rzeszów	Willa w zespole willi	Pod Kasztanami 2-6	A-1173 z dn. 22.06.1987 r.
122	Rzeszów	Ogrodzenie willi w zespole willi	Pod Kasztanami 2-6	A-1173 z dn. 22.06.1987 r.
123	Rzeszów	Willa w zespole willi	Pod Kasztanami 8	A-1250 z dn. 15.06.1979 r.
124	Rzeszów	Ogrodzenie willi w zespole willi	Pod Kasztanami 8	A-1250 z dn. 15.06.1979 r.
125	Rzeszów	Willa "Pod Sową" w zespole willi	Pod Kasztanami 10	A-1251 z dn. 10.01.1979 r.
126	Rzeszów	Ogrodzenie willi w zespole willi	Pod Kasztanami 10	A-1251 z dn. 10.01.1979 r.
127	Rzeszów	Kordegarda wraz z fragmentem muru w zespole Letniego Pałacu Lubomirskich	Pod Kasztanami obok nr 10	A-292 z dn. 31.05.1968 r.
128	Rzeszów-Słocina	Spichlerz w zespole folwarcznym	Powstańców Śląskich 1	A-338 z dn. 19.08.1968 r.
129	Rzeszów-Słocina	Dwór w zespole dworu	Powstańców Śląskich 2	A-338 z dn. 19.08.1968 r.
130	Rzeszów-Słocina	Domek myśliwski w zespole dworu	Powstańców Śląskich – obok nr 2	A-338 z dn. 19.08.1968 r.
131	Rzeszów-Słocina	Park w zespole dworu	Powstańców Śląskich	A-338 z dn. 19.08.1968 r.
132	Rzeszów-Słocina	Rządcówka w zespole dworu	Powstańców Śląskich 8	A-338 z dn. 19.08.1968 r.

133	Rzeszów-Słocina	Kapliczka św. Floriana w zespole dworu	Powstańców Śląskich 14	A-180 z dn. 09.11.2006 r.
134	Rzeszów	Kamienica	Przesmyk 2	A-127 z dn. 04.10.2005 r.
135	Rzeszów	Kamienica	Przesmyk 6	A-838 z dn. 28.07.1989 r.
136	Rzeszów	Browar wojskowy, ob. budynek	17 Pułku Piechoty 3	A-458 z dn. 16.11.2010 r.
137	Rzeszów	Dworek tzw. Piątkowskiego	Reformacka 4	A-1182 z dn. 22.08.1968 r.
138	Rzeszów	Dom	Reformacka 10	A-1186 z dn. 29.03.1993 r.
139	Rzeszów	Pałac Jędrzejowiczów, ob. Budynek Szpitala Miejskiego nr 1 w zespole pałacowo-parkowym	Rycerska 2-4	A-398 z dn. 16.02.2010 r.
140	Rzeszów	Ratusz	Rynek 1 (Kościuszki)	A-1040 z dn. 31.12.1993 r.
141	Rzeszów	Kamienica	Rynek 3	A-1036 z dn. 10.09.1976 r.
142	Rzeszów	Kamienica	Rynek 4	A-1037 z dn. 01.09.1979 r.
143	Rzeszów	Kamienica	Rynek 5	A-381 z dn. 22.08.1968 r.
144	Rzeszów	Kamienica	Rynek 6	A-576 z dn. 10.01.1959 r.
145	Rzeszów	Kamienica	Rynek 7	A-350 z dn. 11.12.1968 r.
146	Rzeszów	Kamienica	Rynek 8	A-1038 z dn. 12.06.1980 r.
147	Rzeszów	Kamienica	Rynek 9	A-894 z dn. 19.06.1979 r.
148	Rzeszów	Kamienica	Rynek 10	A-561 z dn. 11.12.1968 r.
149	Rzeszów	Kamienica	Rynek 11	A-1053 z dn. 05.12.1979 r.
150	Rzeszów	Kamienica	Rynek 12	A-1039 z dn. 18.12.1979 r.
151	Rzeszów	Kamienica	Rynek 13	A-1194 z dn. 28.01.1976 r.
152	Rzeszów	Kamienica	Rynek 14	A-1195 z dn. 28.01.1976 r.
153	Rzeszów	Kamienica	Rynek 15	A-893 z dn. 28.01.1976 r.
154	Rzeszów	Kamienica	Rynek 16	A-994 z dn. 13.02.1976 r.
155	Rzeszów	Kamienica	Rynek 17	A-1084 z dn. 31.12.1975 r.

156	Rzeszów	Kamienica	Rynek 18	A-895 z dn. 22.05.1981 r.
157	Rzeszów	Kamienica	Rynek 19	A-996 z dn. 13.02.1976 r.
158	Rzeszów	Kamienica	Rynek 24	A-998 z dn. 06.05.1980 r.
159	Rzeszów	Kamienica	Rynek 25	A-992 z dn. 13.02.1976 r.
160	Rzeszów	Pawilon ogrodowy	Słowackiego 10a	A-1277 z dn. 05.11.1976 r.
161	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 3	A-1118 z dn. 30.12.1981 r.
162	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 4	A-688 z dn. 30.12.1981 r.
163	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 5	A-543 z dn. 30.12.1981 r.
164	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 6	A-688 z dn. 30.12.1981 r.
165	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 8	A-997 z dn. 31.12.1981 r.
166	Rzeszów	Bożnica Nowomiejska tzw. Duża, ob. budynek Biura Wystaw Artystycznych	Sobieskiego 18	A-649 z dn. 24.01.1979 r.
167	Rzeszów	Kamienica	Sokoła 2	A-287 z dn. 04.09.2008 r.
168	Rzeszów	Trafika	Sokoła 2	A-999 z dn. 27.03.1992 r.
169	Rzeszów	Budynek Towarzystwa Zaliczkowo- Kredytowego Ziemskiego, ob. kamienica	Sokoła 6	A-1005 z dn. 20.07.1979 r.
170	Rzeszów	Willa tzw. „Holzerówka”, ob. budynek Teatru im. W. Siemaszkowej	Sokoła 7	A-549 z dn. 13.06.1991 r.
171	Rzeszów	Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, ob. Teatr im. W. Siemaszkowej	Sokoła 9	A-549 z dn. 13.06.1991 r.
172	Rzeszów	Budynek Rady Powiatowej, ob. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna	Sokoła 13	A-550 z dn. 18.12.1984 r.
173	Rzeszów-Staroniwa	Kapliczka	Staroniwska 81	A-1235 z dn. 20. 03. 2014 r.
174	Rzeszów	Kamienica	Szpitalna 12	A-1417 z dn. 09. 09. 2016 r.
175	Rzeszów-Załęże	Dwór w zespole dworu: park, ogrodzenie z bramą wjazdową , szpaler drzew	Tarnowskiej Hrabiny (Załęska)	A-308 z dn. 16.02.2009 r.
176	Rzeszów	Bursa Seminarium Nauczycielskiego, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego	Towarnickiego 3	A-496 z dn. 15.03.2011 r.
177	Rzeszów	Dworek Skrzyńskich w zespole dworu, ob. siedziba Gazety Codziennej „Nowiny”	Unii Lubelskiej 3	A-1113 z dn. 30.08.1979 r.
178	Rzeszów	Willa, nast. Dom Zdrowia dla Dzieci im. Dzieciątka Jezus Fundacji dr Hanasiewicza, ob. Pogotowie Opiekuńcze	Unii Lubelskiej 4	A-597 z dn. 15.06.1979 r.

179	Rzeszów	Dom w zespole domu	Wierzbowa 4-6	A-1240 z dn. 04.09.1991 r.
180	Rzeszów	Pałacyk Burgallera, ob. siedziba Polskiego Radia Rzeszów	Zamkowa 1	A-1278 z dn. 22.08.1968 r.
181	Rzeszów	Budynek Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń, ob. siedziba Polskiego Radia Rzeszów wraz z ogrodzeniem	Zamkowa 3	A-418 z dn. 19.05.2010 r.
182	Rzeszów	Kamienica	Zamkowa 4/6	A-160 z dn. 30.05.2006 r.
183	Rzeszów	Kamienica	Zygmuntowska 2	A-727 z dn. 20.06.1986 r.
184	Rzeszów	Park miejski im. Solidarności, d. ogród klasztorny w zespole oo. Reformatów	Chrzanowskiej, Dabrowskiego, Langiewicza	A-1234 z dn. 19.11.1991 r.
185	Rzeszów	Cmentarz w zespole cmentarza	Lwowska 31	A-1127 z dn. 25.11.1982 r.
186	Rzeszów	Dom grabarza w zespole cmentarza	Lwowska 31	A-1127 z dn. 25.11.1982 r.
187	Rzeszów	Kaplica w zespole cmentarza	Lwowska 31	A-1127 z dn. 25.11.1982 r.
188	Rzeszów	Ogrodzenie z bramą główną w zespole cmentarza	Lwowska 31	A-1127 z dn. 25.11.1982 r.
189	Rzeszów	Cmentarz żydowski	Rejtana	A-1130 z dn. 14.01.1983 r.
190	Rzeszów	Cmentarz tzw. Stary	Targowa	A-308 z dn. 13.11.1968 r.
191	Rzeszów	Kaplica cmentarna pw. Św. Trójcy w zespole cmentarza, następnie kościół rzym.-kat., zw. rektoralnym pw. Św. Trójcy, ob. kościół greko- kat., par. pw. Zaśnięcia Najświętszej Bogurodzicy	Targowa 4	A-308 z dn. 13.11.1968 r.
192	Rzeszów-Zalesie	Cmentarz w zespole d. cerkwi grek.- kat. pw. Soboru Przesławnej Bogurodzicy	Zelwerowicza	A-67 z dn. 27.01.2003 r.
193	Rzeszów - Miłocin	Kaplica pw. Św. Huberta	Św. Huberta 55	80 z 11.12.1967 r.
STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW				
	Rzeszów	osada (wczesne średniowiecze), AZP 103-76/51, stanowisko 19	lokalizacja niepewna	A-666 z dn. 22.12.1971 r.
	Rzeszów – Lisia Góra	osada wczesnoneolityczna, AZP 104-76/4, stanowisko 23	lokalizacja przybliżona	A-443 z dn. 23.12.1968 r.
	Rzeszów, ul. Leśna	osada wielokulturowa, AZP 104-76/5, stanowisko 24	lokalizacja przybliżona	A-444 z dn. 23.12.1968 r.
	Rzeszów „Skałka”	osada wielokulturowa, AZP 103-76/8, stanowisko 25	lokalizacja niepewna	A-689 z dn. 22.12.1971 r.
	Rzeszów-Zalesie	cmentarzysko, (kurhan ? z grobem ciałopalnym), AZP 104-76/7, stanowisko 93	lokalizacja przybliżona	A -473 z dn. 14.07.1969 r.
	Rzeszów-Zalesie	osada wielokulturowa, AZP 104-76/8, stanowisko 94	lokalizacja przybliżona	A-896 z dn. 21.02.1992 r.
	Rzeszów-Zalesie	osada wielokulturowa, AZP 104-76/32, stanowisko 95	lokalizacja przybliżona	A-895 z dn. 21.02.1992 r.

	Rzeszów-Zalesie	osada wielokulturowa, AZP 104-76/33, stanowisko 108	lokalizacja przybliżona	A-898 z dn. 19.02.1992 r.
	Rzeszów-Zalesie	punkt osadniczy (średniowiecze), AZP 104-76/34, stanowisko 109	lokalizacja przybliżona	A-894 z dn. 21.02.1992 r.
	Rzeszów-Zwięczyca	osada, AZP 104-76/15, stanowisko 4	lokalizacja przybliżona	A-441 z dn. 23.12.1968 r.
	Rzeszów-Zwięczyca	punkt osadniczy, AZP 104-76/25, stanowisko 10	lokalizacja przybliżona	A-897 z dn. 12.02.1992 r.
NIEISTNIEJĄCE ZABYTKI NIERUCHOME ZNAJDUJĄCE SIĘ W REJESTRZE ZABYTKÓW				
	Rzeszów	dom	Rynek 20	1062 z dn. 16.07.1980 r.
	Rzeszów	dom	Rynek 21	941 z dn. 21.01.1976 r.

Aneks 2. Spis obszarów i obiektów ujętych w Gminnej ewidencji zabytków miasta Rzeszowa

(stan na 19 maja 2023 r.)

UKŁADY URBANISTYCZNE		
LP.	**NAZWA UKŁADU**	**OBSZAR UKŁADU**
1.	Układ urbanistyczny Starego Miasta	1. Zabudowa dawnego Starego i Nowego Miasta wokół Rynku Starego i Placu Wolności. 2. Synagogi nowomiejska i staromiejska. 3. Zespoły: Zamku i Pałacu Lubomirskich, oo. Pijarów, oo. Bernardynów, oo. Reformatów oraz d. kościoła pw. Świętej Trójcy wraz ze Starym Cmentarzem. 4. Inne zabytki znajdujące się obszarze ochrony zaznaczonym na mapie stanowiącej załącznik do decyzji WKZ *- w granicach określonych w karcie adresowej.*
2.	Układ przestrzenny osiedla mieszkaniowego pracowników Wytwórni Silników Samolotowych Nr 2 Polskich Zakładów Lotniczych i Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego Polskich Zakładów Lotniczych	***osiedle WSS nr 2 PZL:*** 1. Bloki przy ul. Skłodowskiej 2, 4, 6. 2. Bloki przy ul. Bohaterów Westerplatte 1, 3, 5, 7, 9. 3. Blok przy ul. Żwirki Wigury 3. 4. Dwie wille dyrektorskie przy ul. Niedzielskiego 2 i 4. 5. Ogród jordanowski przy ul. Niedzielskiego. ***osiedle WSK PZL:*** 1. Dom Kultury WSK z tarasami przy ul. Dąbrowskiego 83. 2. Bloki mieszkaniowe przy ul. Dąbrowskiego 58, 58a, 60, 60a, 60b, 75, 75a, 75b, 75c, 77, 79, 79a, 81, 85, 87, 89 oraz przy ul. Dominikańskiej 6, 6a, 8 i 10. 3. Szkoła Podstawowa nr 10 przy ul. Dominikańskiej 4. 4. Park na zapleczu Domu Kultury WSK *- w granicach określonych w karcie adresowej.*
3.	Układ przestrzenny osiedla mieszkaniowego pracowników Fabryki Obrabiarek i Sprzętu Artyleryjskiego Hipolita Cegielskiego, tzw. osiedle majsterskie	1.Domy przy ul. Poznańskiej (numery 1-3, 4-6, 5-7, 8-10, 9-11, 12-14, 13-15, 16-18, 17-19, 20-22, 21-23, 24-26, 25-27, 28-30, 29-31, 33-35, 36-38, 37-39, 40-42, 44-46, 48-50, w liczbie 21 domów bliźniaczych) i ul. Wielkopolskiej (numery 1- 3, 5-7, 9-11 w liczbie 3 domów bliźniaczych) *- w granicach określonych w karcie adresowej.*
4.	Układ przestrzenny zabudowy ulicy Hetmańskiej wraz z przyległymi ulicami	Zabudowa Placu Śreniawitów oraz ulic Hetmańskiej, Lenartowicza, Staszica, Czackiego, Chodkiewicza, Chrzanowskiej, Bulwarowej i Wincentego Pola *- w granicach określonych w karcie adresowej.*
5.	Układ przestrzenny zespołu budowlanego ulicy Dekerta	1.Budynki mieszkalne przy ul. Dekerta 1, 3, 4, 5, 6. 2. Skwer im. Płk. Kotowicza. *- w granicach określonych w karcie adresowej.*
6.	Układ przestrzenny Placu Ofiar Getta, dawnego Placu Zwycięstwa utworzonego na terenie wcześniejszego cmentarza żydowskiego	**I. Pierzeja północna:** 1. Gmach Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, arch. Józef Polak, 1951-1955, ob. Sąd Apelacyjny. **II. Pierzeja wschodnia:** 1. Gmach Wojewódzkiego Związku Spółdzielczości Pracy, ul. Piłsudskiego 31, arch. Jerzy Nosek, ob. budynek usługowy. 2. Budynek Mieszkalny przy ul. Żeromskiego 2, mieszczący znaną szeroko kawiarnię „Kubanka”, arch. Jerzy Nosek. **III. Pierzeja zachodnia:** 1.Gmach Wojewódzkiego Komitetu Planowania Gospodarczego, Plac Ofiar Getta 7, arch. Ludwik Pisarek, ob. Urząd Miasta. 2. Dom Kolejarza, arch. Jerzy Nosek, Plac Ofiar Getta 3-5, ob. Uniwersytet Rzeszowski. 3.Zmodernizowany dom modlitwy Klaus Sądecki, Plac Ofiar Getta 2, obecna siedziba PSL-u. 4.Gmach Państwowych Zakładów Zbożowych, ul. Kopernika 15, arch. Józef Koziej, ob. Urząd Miasta. **IV. Pierzeja południowa:**

		1. Związek Zawodowy Pracowników Budownictwa przy ul. Kopernika 18A, ob. budynek mieszkalny. **V. Pomnik, proj. Bazyli Wojtowicz, 1950-1951.** *- w granicach określonych w karcie adresowej.*
7.	Układ przestrzenny placu Farnego i skweru Lisa-Kuli	Obszar placu Farnego, skweru Lisa-Kuli oraz fragment ul. Kopernika *- w granicach określonych w karcie adresowej.*
8.	Układ przestrzenny ulicy Jałowego	Zabudowa ul. Jałowego i części ul. Towarnickiego *- w granicach określonych w karcie adresowej.*
9.	Układ przestrzenny ulicy Zygmuntowskiej i części wsch. ulicy Jagiellońskiej	Zabudowa ul. Zygmuntowskiej, części wsch. ul. Jagiellońskiej i części ul. Fircowskiego *- w granicach określonych w karcie adresowej.*

ZESPOŁY OBIEKTÓW SAKRALNYCH (alfabetycznie według ulic)

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	ULICA NR
10.	Rzeszów	Kościół rzym.-kat., par. pw. św. Mikołaja	Dębicka 64
11.	Rzeszów	Plebania w zespole parafii pw. św. Mikołaja	Dębicka 64
12.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszego Serca Chrystusa w zespole parafii pw. św. Mikołaja	Dębicka 64
13.	Rzeszów	Kapliczka Św. Jana Nepomucena w zespole parafii pw. św. Mikołaja	Dębicka 64
14.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszej Marii Panny w zespole parafii pw. św. Mikołaja	Dębicka 64
15.	Rzeszów–Miłocin	Kaplica myśliwska pw. Św. Huberta	Huberta Św. 55
16.	Rzeszów	Kościół rzym.-kat., zw. seminaryjnym., par. pw. Chrystusa Króla	Jałowego 39
17.	Rzeszów	Plebania, ob. budynek w zespole par. pw. Chrystusa Króla	Jałowego 37
18.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Apokaliptycznej w zespole par. pw. Chrystusa Króla	Jałowego 37
19.	Rzeszów	Kościół oo. Pijarów w zespole oo. Pijarów, ob. kościół rzym.-kat., par. pw. św. Krzyża w Rzeszowie	3 Maja 17
20.	Rzeszów	Kolegium w zespole oo. Pijarów, ob. budynek I LO	3 Maja 15
21.	Rzeszów	Klasztor w zespole oo. Pijarów, ob. Muzeum Okręgowe	3 Maja 19
22.	Rzeszów	Ogrodzenie w zespole oo. Pijarów	3 Maja
23.	Rzeszów–Słocina	Kościół rzym.-kat., par. pw. św. Rocha	Paderewskiego 69
24.	Rzeszów–Słocina	Dzwonnica w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego
25.	Rzeszów–Słocina	Kaplica grobowa Szymanowskich w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego
26.	Rzeszów–Słocina	Ogrodzenie w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego
27.	Rzeszów–Słocina	Dom parafialny w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego 55
28.	Rzeszów–Słocina	Organistówka w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego 69
29.	Rzeszów–Słocina	Ochronka, ob. dom zakonny w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego 71
30.	Rzeszów–Słocina	Kapliczka św. Rocha w zespole par. pw. św. Rocha	Paderewskiego 130
31.	Rzeszów–Słocina	Kapliczka Najświętszej Marii Panny	Paderewskiego

		Niepokalanie Poczętej w zespole par. pw. św. Rocha	
32.	Rzeszów–Staromieście	Kościół rzym.-kat. par. pw. św. Józefa	Partyzantów 38
33.	Rzeszów–Staromieście	Kapliczka św. Antoniego z Dzieciątkiem w zespole par. pw. św. Józefa	Partyzantów
34.	Rzeszów–Staromieście	Kapliczka Matki Bożej – Królowej Korony Polskiej w zespole par. pw. św. Józefa	Lubelska
35.	Rzeszów–Staromieście	Kapliczka Najświętszego Serca Pana Jezusa w zespole par. pw. św. Józefa	Lubelska
36.	Rzeszów–Staromieście	Kapliczka w zespole par. pw. św. Józefa	Lubelska
37.	Rzeszów	Kościół rzym.-kat. zw. farnym, par. pw. św. Stanisława i św. Wojciecha	Plac Farny 5
38.	Rzeszów	Dzwonnica w zespole par. pw. św. Stanisława i św. Wojciecha	Plac Farny
39.	Rzeszów	Stara plebania w zespole par. pw. św. Stanisława i św. Wojciecha	Plac Farny 4
40.	Rzeszów	Budynek plebanii w zespole par. pw. św. Stanisława i św. Wojciecha	Plac Farny 5
41.	Rzeszów– Budziwój	Kościół rzym.-kat., par. pw. Matki Bożej Śnieżnej, ob. wyłączony z kultu i nieużytkowany	Podleśna 6
42.	Rzeszów	Kościół oo. Reformatów w zespole oo. Reformatów, ob. kościół rzym.-kat. zw. garnizonowym pw. Matki Bożej Królowej Polski	Reformacka 5
43.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej w zespole par. pw. Matki Bożej Królowej Polski	Reformacka 7-9
44.	Rzeszów	Kompleks kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa – Katedra Rzeszowska	Sikorskiego 21
45.	Rzeszów	Kościół rzym.-kat., par. pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w zespole klasztoru oo. Bernardynów	Sokoła 8
46.	Rzeszów	Klasztor w zespole klasztoru oo. Bernardynów	Sokoła 8
47.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Królowej Polski zespole klasztoru oo. Bernardynów	Sokoła 6
48.	Rzeszów	Kapliczka św. Jana z Dukli zespole klasztoru oo. Bernardynów	Sokoła 8
49.	Rzeszów–Zalesie	Cerkiew grek.-kat. pw. Soboru Przesławnej Bogurodzicy, ob. kościół rzym.-kat., par. pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	Zelwerowicza 1
50.	Rzeszów–Zalesie	Dzwonnica w zespole d. cerkwi grek.-kat. pw. Soboru Przesławnej Bogurodzicy	Zelwerowicza
51.	Rzeszów–Zalesie	Ogrodzenie w zespole d. cerkwi grek.-kat. pw. Soboru Przesławnej Bogurodzicy	Zelwerowicza
NIERUCHOMOŚCI (alfabetycznie według ulic)			
52.	Rzeszów	Dom	Alsa 2
53.	Rzeszów	Dom	Alsa 6
54.	Rzeszów	Dom	Alsa 8
55.	Rzeszów	Kamienica	Asnyka/Sobieskiego 1/7
56.	Rzeszów	Kamienica	Asnyka 2a
57.	Rzeszów	Kamienica	Asnyka 4

58.	Rzeszów	Dom	Asnyka 8
59.	Rzeszów	Hotel	Asnyka 10
60.	Rzeszów	Willa	Augusta Stanisława Króla 1
61.	Rzeszów	Dom	Augusta Stanisława Króla 10
62.	Rzeszów	Dom	Augusta Stanisława Króla 14
63.	Rzeszów	Willa	Augusta Stanisława Króla 16
64.	Rzeszów	Willa	Augusta Stanisława Króla 22
65.	Rzeszów	Dom	Augusta Stanisława Króla 26
66.	Rzeszów	Kamienica	Baldachówka 3
67.	Rzeszów	Kamienica	Baldachówka 5
68.	Rzeszów	Kamienica	Baldachówka 6
69.	Rzeszów	Kamienica	Baldachówka 7
70.	Rzeszów	Kamienica	Baldachówka 8
71.	Rzeszów	Kamienica	Baldachówka 9
72.	Rzeszów	Kamienica	Baldachówka 10
73.	Rzeszów	Kamienica	Baldachówka 11
74.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Bałuckiego 2 (4)
75.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Bałuckiego 3
76.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Bałuckiego 6
77.	Rzeszów	Dom	Batorego 7
78.	Rzeszów	Koszary im. Kilińskiego, ob. kamienica	Batorego 9
79.	Rzeszów	Kamienica	Batorego 13
80.	Rzeszów	Kamienica	Batorego 15
81.	Rzeszów	Dom	Batorego 17
82.	Rzeszów	Kamienica	Batorego 18
83.	Rzeszów	Koszary im. Głowackiego, ob. kamienica	Batorego 20
84.	Rzeszów	Fabryka Maszyn „Kuźnica”, ob. budynek z ogrodzeniem	Batorego 22
85.	Rzeszów	Kamienica	Bernardyńska 2
86.	Rzeszów	Kamienica	Bernardyńska 3
87.	Rzeszów	Szkoła Podstawowa nr 1	Bernardyńska 4
88.	Rzeszów	Kamienica	Bernardyńska 5
89.	Rzeszów	Kamienica	Bernardyńska 6
90.	Rzeszów	Kamienica, ob. Bank Pekao S. A.	Bernardyńska 7
91.	Rzeszów	Kamienica	Bernardyńska 8
92.	Rzeszów	Kamienica	Bernardyńska 10
93.	Rzeszów – Zwięczyca	Dom	Beskidzka 106
94.	Rzeszów	Blok	Bohaterów Westerplatte 1
95.	Rzeszów	Blok	Bohaterów Westerplatte 3
96.	Rzeszów	Blok	Bohaterów Westerplatte 5
97.	Rzeszów	Blok	Bohaterów Westerplatte 7
98.	Rzeszów	Blok	Bohaterów Westerplatte 9
99.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Borowa 8
100.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Borowa 10
101.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Borowa 13
102.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Borowa 24
103.	Rzeszów	Szkoła żydowska, ob. Archiwum Państwowe	Bożnicza 2
104.	Rzeszów	d. Bożnica Staromiejska, tzw. Mała	Bożnicza 4
105.	Rzeszów	Kamienica	Bożnicza 6
106.	Rzeszów-Bzianka	Dom	Brzoskwiniowa 6
107.	Rzeszów– Budziwój	Plebania	Budziwojska 200
108.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Budziwojska 216
109.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Budziwojska 363
110.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Budziwojska 449
111.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Celownicza 1
112.	Rzeszów	Dom	Chłędowskiego 2
113.	Rzeszów	Budynek	Chłopickiego 3
114.	Rzeszów	Dom	Chodkiewicza 4

115.	Rzeszów	Blok	Chodkiewicza 7
116.	Rzeszów	Dom	Chodkiewicza 12
117.	Rzeszów	Willa	Chrzanowskiej 10
118.	Rzeszów–Zalesie	Dwór w zespole dworu	Ćwiklińskiej 1
119.	Rzeszów–Zalesie	Park w zespole dworu	Ćwiklińskiej
120.	Rzeszów–Zalesie	Dom	Ćwiklińskiej 7
121.	Rzeszów–Zalesie	Dom	Ćwiklińskiej 25
122.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Daleka 3
123.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Daleka 5
124.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Daleka 6
125.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 1
126.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 2
127.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 3
128.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 4
129.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 5
130.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 7
131.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 9
132.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 10
133.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 12
134.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 13/15
135.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 17
136.	Rzeszów	Dworek	Dąbrowskiego 19
137.	Rzeszów	Budynek nr 11 (garaż) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
138.	Rzeszów	Budynek nr 12 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
139.	Rzeszów	Budynek nr 13 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
140.	Rzeszów	Budynek nr 14 (warsztatowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
141.	Rzeszów	Budynek nr 15 (warsztatowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
142.	Rzeszów	Budynek nr 17 w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
143.	Rzeszów	Budynek nr 18 (biurowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
144.	Rzeszów	Budynek nr 19 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
145.	Rzeszów	Budynek nr 20 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
146.	Rzeszów	Budynek nr 22 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
147.	Rzeszów	Budynek nr 23 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
148.	Rzeszów	Budynek nr 24 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
149.	Rzeszów	Budynek nr 27 (warsztatowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
150.	Rzeszów	Budynek nr 29 (biurowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
151.	Rzeszów	Budynek nr 30 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
152.	Rzeszów	Budynek nr 31 (biurowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
153.	Rzeszów	Budynek nr 32 (klub garnizonowy) w	Dąbrowskiego 22

		zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	
154.	Rzeszów	Budynek nr 49 (magazyn) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
155.	Rzeszów	Budynek nr 2 (warsztatowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Dąbrowskiego 22
156.	Rzeszów	Gmach d. Wojewódzkiej Komendy Milicji Obywatelskiej, ob. Wojewódzkiej Komendy Policji	Dąbrowskiego 30
157.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 44
158.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 58
159.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 58a
160.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 60
161.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 60a
162.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 60b
163.	Rzeszów	Kamienica	Dąbrowskiego 67
164.	Rzeszów	Zakład Wychowawczy dla Chłopców, ob. Dom Zakonny OO. Saletynów	Dąbrowskiego 71
165.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 75
166.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 75a
167.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 75b
168.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 75c
169.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 77
170.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 79
171.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 79a
172.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 81
173.	Rzeszów	Dom Kultury WSK, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego	Dąbrowskiego 83
174.	Rzeszów	Tarasy w zespole dawnego Domu Kultury WSK	Dąbrowskiego 83
175.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 85
176.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 87
177.	Rzeszów	Blok	Dąbrowskiego 89
178.	Rzeszów	Kamienica	Dekerta 1
179.	Rzeszów	Letni Pałac Lubomirskich	Dekerta 2
180.	Rzeszów	Ogrodzenie w Letnim Pałacu Lubomirskich	Dekerta 2
181.	Rzeszów	Kamienica	Dekerta 3
182.	Rzeszów	Willa w zespole willi	Dekerta 4
183.	Rzeszów	Ogrodzenie w zespole willi	Dekerta 4
184.	Rzeszów	Kamienica	Dekerta 5
185.	Rzeszów	Kamienica	Dekerta 6
186.	Rzeszów–Przybyszówka	Kuźnia, ob. dom	Dębicka 24
187.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Długa 3
188.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Długa 4
189.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Długa 10
190.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Długa 14
191.	Rzeszów	Dom	Długosza 15
192.	Rzeszów	Szkoła Podstawowa nr 10	Dominikańska 4
193.	Rzeszów	Blok	Dominikańska 6
194.	Rzeszów	Blok	Dominikańska 6a
195.	Rzeszów	Blok	Dominikańska 8
196.	Rzeszów	Blok	Dominikańska 10
197.	Rzeszów–Staromieście	Dom	Dworska 5
198.	Rzeszów–Staromieście	Dom	Dworska 6
199.	Rzeszów–Przybyszówka	Rządcówka w zespole dworskim Christianich-Grabieńskich, ob. budynek	Dworzysko 9
200.	Rzeszów– Drabinianka	Dom	Fabryczna 2
201.	Rzeszów	Kamienica	Fircowskiego 4
202.	Rzeszów	Kamienica	Fircowskiego 5-7
203.	Rzeszów	Dom	Fredry 6

204.	Rzeszów	Kamienica	Gałęzowskiego 1
205.	Rzeszów	Kamienica	Gałęzowskiego 2
206.	Rzeszów	Kamienica	Gałęzowskiego 3
207.	Rzeszów	Kamienica	Gałęzowskiego 4
208.	Rzeszów	Kamienica	Gałęzowskiego 5
209.	Rzeszów	Kamienica	Gałęzowskiego 7
210.	Rzeszów	Dom	Gołębia 4
211.	Rzeszów	Kamienica	Grodzisko 3
212.	Rzeszów	Kamienica	Grodzisko 6
213.	Rzeszów	Kamienica	Grottgera 2
214.	Rzeszów	Kamienica	Grottgera 4
215.	Rzeszów	Kamienica	Grottgera 6
216.	Rzeszów	Kamienica	Grottgera 18
217.	Rzeszów	Kamienica	Grottgera 20
218.	Rzeszów	Kamienica	Grottgera 22
219.	Rzeszów	Kamienica	Grottgera 26
220.	Rzeszów	Kamienica	Grottgera 28
221.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 1
222.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka (Kościuszki 8, Matejki 13) 2
223.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 4
224.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 5
225.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 6
226.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 7
227.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 10
228.	Rzeszów	Wyższa Szkoła Żeńska, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego	Grunwaldzka 11
229.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 12
230.	Rzeszów	Szkoła Wydziałowa, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego	Grunwaldzka 13
231.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 14
232.	Rzeszów	Siedziba Wojewódzkiej Rady Narodowej, ob. gmach Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego	Grunwaldzka 15
233.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 16
234.	Rzeszów	Kamienica – oficyna	Grunwaldzka 16a
235.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 18
236.	Rzeszów	Kamienica z oficynami	Grunwaldzka 20
237.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 21
238.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 22
239.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 24
240.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 26
241.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 34
242.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 36
243.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 40
244.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 42
245.	Rzeszów	Kamienica	Grunwaldzka 44
246.	Rzeszów	Kamienica	Hetmańska 1
247.	Rzeszów	Kamienica	Hetmańska 2
248.	Rzeszów	Kamienica	Hetmańska 3
249.	Rzeszów	Kamienica	Hetmańska 4
250.	Rzeszów	Kamienica	Hetmańska 7
251.	Rzeszów	Kamienica	Hetmańska 10
252.	Rzeszów	Willa	Hetmańska 13
253.	Rzeszów	Kamienica	Hetmańska 17
254.	Rzeszów	Zespół pawilonów handlowo-usługowych zwany „wiatą”	Hetmańska 25-39
255.	Rzeszów	Blok	Hetmańska 32
256.	Rzeszów	Szkoła	Hetmańska 38
257.	Rzeszów	Ogrodzenie Stadionu Miejskiego „Stal”	Hetmańska 69
258.	Rzeszów	Dom	Hetmańska 77

259.	Rzeszów	Szkoła WSK	Hetmańska 120
260.	Rzeszów	Szpital Garnizonowy, ob. Siedziba 21 Brygady Strzelców Podhalańskich	Hoffmanowej 10
261.	Rzeszów	Kostnica w zespole d. Szpitala Garnizonowego, ob. magazyn	Hoffmanowej 10
262.	Rzeszów	Szkoła Podstawowa nr 3	Hoffmanowej Klementyny 11
263.	Rzeszów	Szkoła Przemysłowa Żeńska, ob. Zespół Szkół Ekonomicznych	Hoffmanowej Klementyny 13
264.	Rzeszów–Miłocin	Dom	Huberta Św. 3
265.	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 2/4
266.	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 3
267.	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 5
268.	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 8
269.	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 10
270.	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 12
271.	Rzeszów	Kamienica	Jabłońskiego 14
272.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 1
273.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 3
274.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 4
275.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 5
276.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 6
277.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 7
278.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 8
279.	Rzeszów	Dom	Jagiellońska 10
280.	Rzeszów	Willa Wanga w zespole willi, ob. budynek Sekcji Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji	Jagiellońska 11
281.	Rzeszów	Budynek gospodarczy w zespole willi	Jagiellońska 11
282.	Rzeszów	Ogrodzenie w zespole willi	Jagiellońska 11
283.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 12
284.	Rzeszów	Pozostałości muru ogrodzeniowego na zapleczach kamienic	Jagiellońska 4, 6, 8,10, 12
285.	Rzeszów	Budynek administracyjny Policji	Jagiellońska 13
286.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 16
287.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 17
288.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 18
289.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 19
290.	Rzeszów	Willa Januszów, ob. budynek Estrady Rzeszowskiej	Jagiellońska 24
291.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 25
292.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 26
293.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 27
294.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 29
295.	Rzeszów	Dom	Jagiellońska 30
296.	Rzeszów	Kamienica	Jagiellońska 32
297.	Rzeszów	Willa Wiśniewskich, ob. willa	Jagiellońska 35
298.	Rzeszów-Bzianka	Budynek szkoły podstawowej	Jakuba Św. 2
299.	Rzeszów	Bursa Wyższego Gimnazjum, ob. Liceum i Gimnazjum Sióstr Prezentek	Jałowego 1
300.	Rzeszów	Dworek Karpińskiego, ob. Pałac Biskupów Rzeszowskich	Jałowego 2
301.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 5
302.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 8
303.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 10
304.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 12
305.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 13
306.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 14
307.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 15
308.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 17a
309.	Rzeszów	Dom	Jałowego 18

310.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 19
311.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 20
312.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 21
313.	Rzeszów	Gimnazjum Męskie, ob. II LO	Jałowego 22
314.	Rzeszów	Dom	Jałowego 23
315.	Rzeszów	Seminarium Nauczycielskie, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego	Jałowego 24
316.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 26
317.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 27
318.	Rzeszów	Willa "Irankówka", ob. kamienica	Jałowego 29
319.	Rzeszów	Dom mieszkalny	Jałowego 31
320.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 33
321.	Rzeszów	Altana w zespole kamienicy	Jałowego 33
322.	Rzeszów	Kamienica	Jałowego 35
323.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Jaracza 1
324.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Jaracza 2
325.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Jarzębinowa 11
326.	Rzeszów	Kamienica	Joselewicza 4
327.	Rzeszów	Kamienica	Joselewicza 6
328.	Rzeszów-Bzianka	Dom	Kalinowa 82
329.	Rzeszów-Bzianka	Dom	Kalinowa 112
330.	Rzeszów	Dom	Kamińskiego 6
331.	Rzeszów	Dom	Karpińskiego 7
332.	Rzeszów	Dom	Karpińskiego 8
333.	Rzeszów	Dom	Karpińskiego 10
334.	Rzeszów	Dom	Karpińskiego 12
335.	Rzeszów	Dom	Kasprowicza 6
336.	Rzeszów–Zalesie	Dom	Kiepury 3
337.	Rzeszów–Zalesie	Dom	Kiepury 46
338.	Rzeszów–Zalesie	Dom	Kiepury 53a
339.	Rzeszów	Dom	Kolejowa 4
340.	Rzeszów	Kamienica	Kolejowa 6
341.	Rzeszów	Kamienica	Kolejowa 8
342.	Rzeszów	Kamienica	Kolejowa 10
343.	Rzeszów	Kamienica	Kolejowa 11
344.	Rzeszów	Hotel "Bristol", ob. budynek	Kolejowa 12
345.	Rzeszów	Kamienica	Kolejowa 13
346.	Rzeszów	Dom	Koło 3
347.	Rzeszów	Kamienica	Konarskiego 3
348.	Rzeszów	Dom	Konfederatów Barskich 9
349.	Rzeszów	Dom	Konfederatów Barskich (róg Traugutta) 11
350.	Rzeszów	Dom	Konfederatów Barskich 10
351.	Rzeszów	Dom	Konfederatów Barskich 13
352.	Rzeszów	Szkoła Powszechna, ob. dom	Konfederatów Barskich 35
353.	Rzeszów	Dom	Konfederatów Barskich 37
354.	Rzeszów	Dom	Konfederatów Barskich 46
355.	Rzeszów	Dom	Konfederatów Barskich 56
356.	Rzeszów	Budynek z pozostałościami ogrodzenia	Kopernika 4
357.	Rzeszów	Kamienica	Kopernika 5
358.	Rzeszów	Kamienica	Kopernika 7
359.	Rzeszów	Kamienica	Kopernika 9
360.	Rzeszów	Kamienica	Kopernika 10
361.	Rzeszów	Kamienica	Kopernika 14
362.	Rzeszów	Budynek Państwowych Zakładów Zbożowych, ob. budynek Urzędu Miasta Rzeszowa	Kopernika 15
363.	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 2/4
364.	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 3
365.	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 5
366.	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 6

367.	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 7
368.	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 9
369.	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 11
370.	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 13
371.	Rzeszów	Kamienica	Kościuszki 15
372.	Rzeszów	Willa	Krakowska 4
373.	Rzeszów	Dom	Krakowska 5
374.	Rzeszów	Dom	Krakowska 7
375.	Rzeszów	Szpital Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (MSW)	Krakowska 16
376.	Rzeszów	Kamienica	Kraszewskiego 3
377.	Rzeszów	Hotel garnizonowy, ob. kamienica	Kraszewskiego 4
378.	Rzeszów	Kamienica	Kraszewskiego 5
379.	Rzeszów	Kamienica	Kraszewskiego 6
380.	Rzeszów	Kamienica	Kraszewskiego 7
381.	Rzeszów	Kamienica	Kraszewskiego 10
382.	Rzeszów	Kamienica	Kreczmera 4
383.	Rzeszów	Kamienica	Kreczmera 6
384.	Rzeszów	Dom	Króla Kazimierza 3
385.	Rzeszów	Kamienica	Króla Kazimierza 5
386.	Rzeszów	Dom	Króla Kazimierza 7
387.	Rzeszów	Kamienica	Króla Kazimierza 8
388.	Rzeszów	Dom	Króla Kazimierza 9
389.	Rzeszów	Kamienica	Króla Kazimierza 18
390.	Rzeszów	Dom	Króla Kazimierza 20
391.	Rzeszów	Dom	Króla Kazimierza 25
392.	Rzeszów	Kamienica	Króla Kazimierza 29
393.	Rzeszów	Kamienica	Króla Kazimierza 31
394.	Rzeszów	Dom	Kwiatkowskiego 6
395.	Rzeszów	Dom	Kwiatkowskiego 18
396.	Rzeszów	Dom	Kwiatkowskiego 20
397.	Rzeszów	Dom	Kwiatkowskiego 60
398.	Rzeszów	Dom	Kwiatkowskiego 76
399.	Rzeszów	Dom	Kwiatkowskiego 111
400.	Rzeszów	Dom	Kwiatkowskiego 113
401.	Rzeszów	Dom	Kwiatkowskiego 133
402.	Rzeszów	Dom	Kwiatkowskiego 137
403.	Rzeszów	Blok	Langiewicza 1
404.	Rzeszów	Blok	Langiewicza 3
405.	Rzeszów	Budynek koszarowy nr 1 w zespole tzw. dużych koszar piechoty Obrony Krajowej	Langiewicza 4
406.	Rzeszów	Budynek koszarowy nr 4 w zespole tzw. dużych koszar piechoty Obrony Krajowej	Langiewicza 4
407.	Rzeszów	Budynek administracyjny nr 3 w zespole tzw. dużych koszar piechoty Obrony Krajowej	Langiewicza 4
408.	Rzeszów	Budynek administracyjny nr 2 w zespole tzw. dużych koszar piechoty Obrony Krajowej	Langiewicza 4
409.	Rzeszów	Kamienica	Langiewicza 5
410.	Rzeszów	Kamienica	Langiewicza 7
411.	Rzeszów	Kamienica	Langiewicza 9
412.	Rzeszów	Kamienica	Langiewicza 11
413.	Rzeszów	Ujeżdżalnia w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Langiewicza 20
414.	Rzeszów	Budynek nr 3 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej	Langiewicza 29a
415.	Rzeszów	Budynek nr 1 (warsztatowy) w zespole	Langiewicza 29b

		koszar kawaleryjskich Obrony Krajowej, ob. Hotel „Hetman”	
416.	Rzeszów	Dom	Langiewicza 44
417.	Rzeszów	Dom, ob. budynek Obwodowego Urzędu Miar	Legionów 14
418.	Rzeszów	Dom	Legionów 15
419.	Rzeszów	Kamienica	Lenartowicza 1
420.	Rzeszów	Kamienica	Lenartowicza 2
421.	Rzeszów	Kamienica	Lenartowicza 3
422.	Rzeszów	Kamienica	Lenartowicza 16
423.	Rzeszów	Kamienica	Lenartowicza 20
424.	Rzeszów	Kamienica	Lenartowicza 25
425.	Rzeszów	Kamienica	Leszczyńskiego 3
426.	Rzeszów	Kamienica	Leszczyńskiego 4
427.	Rzeszów	Kamienica	Leszczyńskiego 8
428.	Rzeszów–Zwięczyca	Dom	Leśna 16
429.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lipowa 1
430.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lipowa 2
431.	Rzeszów	Kamienica o charakterze dworu	Lisa-Kuli 1
432.	Rzeszów	Blok	Lisa-Kuli 2
433.	Rzeszów	Kamienica	Lisa-Kuli 3
434.	Rzeszów	Kamienica	Lisa-Kuli 4
435.	Rzeszów	Kamienica	Lisa-Kuli 5
436.	Rzeszów	Kamienica	Lisa-Kuli 6
437.	Rzeszów	Komisariat Polskiej Policji Państwowej, ob. kamienica	Lisa-Kuli 13
438.	Rzeszów	Kamienica, ob. Komenda Miejska Policji	Lisa Kuli 14
439.	Rzeszów	Kamienica	Lisa-Kuli 14a
440.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lubicz 5
441.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lubicz 6
442.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lubicz 9
443.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lubicz 16
444.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lubicz 23
445.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lubicz 27
446.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lubicz 33
447.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Lubicz 37
448.	Rzeszów– Staromieście	Spichlerz	Lubicz 37
449.	Rzeszów	Budynek łaźni nr 2, ob. budynek koszarowy (wartownia i magazyn) w zespole koszar piechoty	Lwowska 4
450.	Rzeszów	Budynek koszarowy, ob. siedziba sztabu jednostki w zespole koszar piechoty	Lwowska 4
451.	Rzeszów	Budynek magazynowy w zespole koszar piechoty	Lwowska 4
452.	Rzeszów	Budynek nr 2 (izba chorych) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
453.	Rzeszów	Budynek nr 3 (magazynowo-garażowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
454.	Rzeszów	Izba chorych, ob. budynek nr 4 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
455.	Rzeszów	Stajnia dla koni zakaźnych, ob.	Lwowska 5

		budynek nr 5 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich	
456.	Rzeszów	Budynek gospodarczy, ob. budynek nr 6 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
457.	Rzeszów	Budynek klubowy, nast. izba chorych i kantyna, ob. budynek nr 7 (kuchnia i stołówki) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
458.	Rzeszów	Budynek nr 8 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
459.	Rzeszów	Budynek nr 9 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
460.	Rzeszów	Budynek gospodarczy, ob. budynek nr 10 (warsztatowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
461.	Rzeszów	Budynek gospodarczy, ob. budynek nr 11 (warsztatowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
462.	Rzeszów	Budynek nr 14 (warsztatowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
463.	Rzeszów	Stajnia weterynaryjna, ob. budynek nr 17 (garażowo-warsztatowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
464.	Rzeszów	Stajnia, ob. budynek nr 18 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
465.	Rzeszów	Stajnia, ob. budynek nr 19 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
466.	Rzeszów	Stajnia, ob. budynek nr 20 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
467.	Rzeszów	Stajnia, ob. budynek nr 21 (garażowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
468.	Rzeszów	Stajnia, ob. budynek nr 22 (garażowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
469.	Rzeszów	Stajnia, ob. budynek nr 23 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
470.	Rzeszów	Budynek nr 24 (magazynowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
471.	Rzeszów	Budynek nr 29 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
472.	Rzeszów	Budynek nr 30 (koszarowy) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
473.	Rzeszów	Ujeżdżalnia, nast. sala gimnastyczna, ob. budynek nr 32 w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
474.	Rzeszów	Budynek nr 34 (koszarowy ?) w zespole koszar kawaleryjskich	Lwowska 5
475.	Rzeszów	Willa	Lwowska 8
476.	Rzeszów	Willa	Lwowska 64
477.	Rzeszów	Dom, d. zajazd	Lwowska 72
478.	Rzeszów	Młyn	Lwowska 100
479.	Rzeszów – Pogwizdów Nowy	Młyn parowy	Łąkowa 2
480.	Rzeszów – Pogwizdów Nowy	Dom właściciela młyna	Łąkowa 6
481.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 1
482.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 2
483.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 3

484.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 4/6
485.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 5
486.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 7
487.	Rzeszów	Kamienica w zespole kamienicy	3 Maja 8
488.	Rzeszów	Oficyna zachodnia w zespole kamienicy	3 Maja 8a
489.	Rzeszów	Oficyna południowa w zespole kamienicy	3 Maja 8b
490.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 9
491.	Rzeszów	Kamienica w zespole kamienic	3 Maja 10
492.	Rzeszów	Stajnia z wozownią w zespole kamienicy, ob. budynki gospodarcze	3 Maja 10
493.	Rzeszów	Altana w zespole kamienicy	3 Maja 10
494.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 11
495.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 16
496.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 20
497.	Rzeszów	Bank Austro-Węgierski, ob. budynek Banku PKO S. A.	3 Maja 21
498.	Rzeszów	Bursa Kolegium Pijarów, Kamienica	3 Maja/Fircowskiego 22/1
499.	Rzeszów	Pocztowa Kasa Oszczędności z kasynem i siedzibą Muzeum Przemysłowego, ob. budynek banku PKO BP	3 Maja 23
500.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 24
501.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 26
502.	Rzeszów	Kino „Zorza”	3 Maja 28
503.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 30
504.	Rzeszów	Kamienica	3 Maja 32
505.	Rzeszów	Kamienica	8 Marca 1
506.	Rzeszów	Budynek elektrowni	8 Marca 4
507.	Rzeszów	Budynek koszar w zespole koszar tzw. Hasklerowskich, ob. budynek Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego	8 Marca 5
508.	Rzeszów	Kamienica	8 Marca 9
509.	Rzeszów	Kamienica	8 Marca 15
510.	Rzeszów	Kamienica	Marszałkowska 9
511.	Rzeszów	Kamienica	Matejki 2
512.	Rzeszów	Kamienica	Matejki 4
513.	Rzeszów	Kamienica	Matejki 9
514.	Rzeszów	Kamienica	Matejki 10
515.	Rzeszów	Kamienica	Matejki 11
516.	Rzeszów	Kamienica	Matejki 12
517.	Rzeszów	Kamienica	Matejki 16
518.	Rzeszów	Kamienica	Matejki 18
519.	Rzeszów	Dom	Matuszczaka 6
520.	Rzeszów-Matysówka	Dom	Matysowska 6 dz. nr 59 obr. 228
521.	Rzeszów-Matysówka	Młyn	Matysowska 53
522.	Rzeszów-Matysówka	Dom	Matysowska 317
523.	Rzeszów – Słocina	Dom	Marcina Św. 64
524.	Rzeszów – Słocina	Dom	Marcina Św. 85a
525.	Rzeszów – Słocina	Dom	Marcina Św. 95
526.	Rzeszów – Słocina	Dom	Marcina Św. 107
527.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza/Joselewicza 4/2
528.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 5
529.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 7
530.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 8
531.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 9
532.	Rzeszów	Szpital ubogich, ob. kamienica	Mickiewicza 10
533.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 11

534.	Rzeszów	Schronisko sierot, ob. kamienica	Mickiewicza 12
535.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 17
536.	Rzeszów	Kamienica z oficynami	Mickiewicza 19
537.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 21
538.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 29
539.	Rzeszów	Kamienica	Mickiewicza 31
540.	Rzeszów	Pomnik Adama Mickiewicza	Mickiewicza
541.	Rzeszów	Kamienica	Mikołaja Św. 1
542.	Rzeszów	Kamienica	Mikołaja Św. 2
543.	Rzeszów	Kamienica	Mikołaja Św. 3
544.	Rzeszów	Blok mieszkalny	Mikołaja Św. 4
545.	Rzeszów	Dom	Miła 6
546.	Rzeszów–Miłocin	Krajowa Niższa Szkoła Rolnicza, ob. Zespół Szkół Agroprzedsiębiorczości	Miłocińska 75
547.	Rzeszów–Miłocin	Spichlerz w zespole d. Krajowej Niższej Szkoły Rolniczej, ob. budynek	Miłocińska obok nr 75
548.	Rzeszów–Miłocin	Dom woźnego w zespole d. Krajowej Niższej Szkoły Rolniczej, ob. dom	Miłocińska obok nr 75
549.	Rzeszów–Miłocin	Piwnice w zespole d. Krajowej Niższej Szkoły Rolniczej	Miłocińska obok nr 75
550.	Rzeszów–Miłocin	Dom nauczycieli w zespole d. Krajowej Niższej Szkoły Rolniczej, ob. dom	Miłocińska 81
551.	Rzeszów–Miłocin	Dom dyrektora w zespole d. Krajowej Niższej Szkoły Rolniczej, ob. dom	Miłocińska 89
552.	Rzeszów–Miłocin	Pomnik NMP Królowej w zespole d. Krajowej Niższej Szkoły Rolniczej	Miłocińska obok nr 75
553.	Rzeszów–Miłocin	Park ogrodowo-leśny w zespole d. Krajowej Niższej Szkoły Rolniczej	Miłocińska obok nr 75
554.	Rzeszów	Kamienica	Mochnackiego 19
555.	Rzeszów	Gmach Poczty	Moniuszki 1
556.	Rzeszów	Willa	Moniuszki 4
557.	Rzeszów	Dom	Moniuszki 8
558.	Rzeszów	Budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego	Moniuszki 10
559.	Rzeszów	Willa	Moniuszki 11
560.	Rzeszów–Miłocin	Dom	Myśliwska 13
561.	Rzeszów–Miłocin	Dom	Myśliwska obok nr 63 dz. nr 190/1 obręb 226
562.	Rzeszów	Dom	Nadbrzeżna 5
563.	Rzeszów	Dom	Nadbrzeżna 14
564.	Rzeszów	Kamienica	Naruszewicza 1
565.	Rzeszów	Kamienica	Naruszewicza 7
566.	Rzeszów	Kamienica	Naruszewicza 9
567.	Rzeszów	Hotel Pielęgniarek, ob. blok	Naruszewicza 11
568.	Rzeszów	Kamienica	Naruszewicza 13
569.	Rzeszów	Kamienica	Naruszewicza, róg ul. Szopena 14
570.	Rzeszów	Kamienica	Naruszewicza 15
571.	Rzeszów	Dom	Na Skały 4
572.	Rzeszów	Willa dyrektora Wytwórni Silników Samolotowych, ob. budynek mieszkalny mocno przebudowany	Niedzielskiego 2
573.	Rzeszów	Willa dyrektora Wytwórni Silników Samolotowych, ob. budynek mieszkalny mocno przebudowany	Niedzielskiego 4
574.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Niepokonanych 3
575.	Rzeszów	Budynek Urzędu Miasta	Okrzei 1
576.	Rzeszów	Kamienica	Okrzei 2
577.	Rzeszów	Kamienica	Okrzei 4
578.	Rzeszów	Dom	Okrzei 5
579.	Rzeszów	Kamienica	Okrzei 6

580.	Rzeszów	Żydowski Dom Kultury ob. Wojewódzki Dom Kultury	Okrzei 7
581.	Rzeszów	Kamienica	Okrzei 8
582.	Rzeszów	Kamienica	Okrzei 10
583.	Rzeszów	Kamienica	Okrzei 12
584.	Rzeszów	Dom	Olbrachta 38a
585.	Rzeszów	Dom	Olbrachta 49
586.	Rzeszów	Dom	Olbrachta 52
587.	Rzeszów	Szkoła, ob. dom	Olbrachta 74
588.	Rzeszów	Dom	Olbrachta 100
589.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Opłotki 6
590.	Rzeszów–Słocina	Dom	Paderewskiego 37
591.	Rzeszów–Słocina	Dom	Paderewskiego 73
592.	Rzeszów–Słocina	Dom	Paderewskiego 100
593.	Rzeszów–Słocina	Dom	Paderewskiego 127
594.	Rzeszów–Słocina	Dom	Paderewskiego 133
595.	Rzeszów–Słocina	Dom	Paderewskiego 137
596.	Rzeszów–Słocina	Dom	Paderewskiego 142
597.	Rzeszów–Słocina	Budynek gospodarczy	Paderewskiego 142
598.	Rzeszów–Słocina	Spichlerz z piwnicą w zagrodzie	Paderewskiego 152
599.	Rzeszów–Słocina	Szkoła, ob. Osiedlowy Dom Kultury Słocina oraz budynek OSP	Paderewskiego 154
600.	Rzeszów	Dom	Paderewskiego 158
601.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Partyzantów 9
602.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Partyzantów 11
603.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Partyzantów 13
604.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Partyzantów 15
605.	Rzeszów– Staromieście	Budynek gospodarczy	Partyzantów 16
606.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Partyzantów 17
607.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Partyzantów 23
608.	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 3
609.	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 5
610.	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 7
611.	Rzeszów	Koszary Kraińskiego, ob. kamienica	Piłsudskiego 8-10
612.	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 9
613.	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 13
614.	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 15
615.	Rzeszów	Budynek koszarowy w zespole koszar tzw. hasklerowskich, ob. kamienica	Piłsudskiego 21
616.	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 22
617.	Rzeszów	Budynek gospodarczy w zespole koszar tzw. hasklerowskich, ob. budynek	Piłsudskiego 23
618.	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego 25
619.	Rzeszów	Kamienica	Piłsudskiego/Targowa 27/10
620.	Rzeszów	Gmach Sądu Apelacyjnego, d. Wojewódzkiego Komitetu PZPR	Piłsudskiego 28
621.	Rzeszów	Pomnik Leopolda Lisa-Kuli	Plac Farny
622.	Rzeszów	Budynek koszar, ob. budynek	Plac Kilińskiego 1
623.	Rzeszów	Kamienica	Plac Kilińskiego 2
624.	Rzeszów	Kamienica	Plac Kilińskiego 3
625.	Rzeszów	Kamienica	Plac Kilińskiego 4
626.	Rzeszów	Kamienica	Plac Kilińskiego 4a
627.	Rzeszów	Kamienica	Plac Kilińskiego 5
628.	Rzeszów	Hotel "Mały", ob. kamienica	Plac Kilińskiego 6
629.	Rzeszów	Dom Kolejarza, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego i Urzędu Miasta Rzeszowa	Plac Ofiar Getta 3,4,5
630.	Rzeszów	Budynek Urzędu Miasta Rzeszowa	Plac Ofiar Getta 7
631.	Rzeszów	Kamienica	Plac Śreniawitów 1
632.	Rzeszów	Kamienica	Plac Śreniawitów 2
633.	Rzeszów	Zamek Lubomirskich ob. gmach Sądu	Plac Śreniawitów 3

		Okręgowego	
634.	Rzeszów	Fortyfikacje bastionowe z fosą w zespole zamku	Plac Śreniawitów 3
635.	Rzeszów	Kamienica	Plac Śreniawitów 7
636.	Rzeszów	Kamienica	Plac Śreniawitów 8
637.	Rzeszów	Kamienica	Plac Śreniawitów 9
638.	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 1
639.	Rzeszów	Hotel "Krakowski", ob. kamienica	Plac Wolności 2
640.	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 7
641.	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 11
642.	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 12
643.	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 13
644.	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 14
645.	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 15
646.	Rzeszów	Dom	Plac Wolności 15a
647.	Rzeszów	Dom	Plac Wolności 15b
648.	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 16
649.	Rzeszów	Kamienica	Plac Wolności 17
650.	Rzeszów	Dom	Podkarpacka 2
651.	Rzeszów	Dom	Podkarpacka 7
652.	Rzeszów	Dom	Podkarpacka 19
653.	Rzeszów	Dom	Podkarpacka 25
654.	Rzeszów	Dom	Podkarpacka 35
655.	Rzeszów	Dom	Podkarpacka 47
656.	Rzeszów	Dom	Podkarpacka 51
657.	Rzeszów	Dom	Podkarpacka 59
658.	Rzeszów	Dom	Podkarpacka 63
659.	Rzeszów	Willa w zespole willi	Pod Kasztanami 2,4,6
660.	Rzeszów	Ogrodzenie willi w zespole willi	Pod Kasztanami 2, 4, 6
661.	Rzeszów	Willa w zespole willi	Pod Kasztanami 8
662.	Rzeszów	Ogrodzenie willi w zespole willi	Pod Kasztanami 8
663.	Rzeszów	Willa "Pod Sową" w zespole willi	Pod Kasztanami 10
664.	Rzeszów	Ogrodzenie willi w zespole willi	Pod Kasztanami 10
665.	Rzeszów	Kordegarda wraz z fragmentem muru w zespole Letniego Pałacu Lubomirskich	Pod Kasztanami obok nr 10
666.	Rzeszów	Kamienica – oficyna	Pod Kasztanami 16
667.	Rzeszów– Budziwój	Szkoła	Podleśna 7
668.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Podleśna 11
669.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Podleśna 21
670.	Rzeszów– Budziwój	Budynek gospodarczy	Podleśna 21
671.	Rzeszów	Dom	Podmiejska 5
672.	Rzeszów	Dom	Podmiejska 9
673.	Rzeszów	Dom	Podmiejska 17
674.	Rzeszów	Dom	Podmiejska 19
675.	Rzeszów	Dom	Podmiejska 23
676.	Rzeszów	Dom	Podmiejska 25
677.	Rzeszów – Pogwizdów Nowy	Dom	Pogwizdowska 156
678.	Rzeszów – Pogwizdów Nowy	Dom	Pogwizdowska 184
679.	Rzeszów	Dom	Pola Wincentego 10
680.	Rzeszów	Dom	Pola Wincentego 14a/b
681.	Rzeszów	Dom	Polna 5
682.	Rzeszów	Dom	Polna 6
683.	Rzeszów	Dom	Polna 7
684.	Rzeszów	Dom	Polna 8
685.	Rzeszów	Dom	Polna 11
686.	Rzeszów	Kamienica	Polskiego Czerwonego Krzyża 4
687.	Rzeszów	Kamienica	Polskiego Czerwonego Krzyża 6

688.	Rzeszów	Kamienica	Polskiego Czerwonego Krzyża 8
689.	Rzeszów	Dom	Południowa 16
690.	Rzeszów	Dom – willa	Poniatowskiego 3
691.	Rzeszów	Kamienica	Poniatowskiego 6
692.	Rzeszów	Kamienica	Poniatowskiego 10
693.	Rzeszów	Kamienica	Poniatowskiego 13
694.	Rzeszów	Betoniarnia	Poniatowskiego 16
695.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Porąbki 1
696.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Porąbki 88
697.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Porąbki 90
698.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Potokowa 18
699.	Rzeszów–Słocina	Dom	Powstańców Styczniowych 38
700.	Rzeszów–Słocina	Dom	Powstańców Styczniowych 47
701.	Rzeszów–Słocina	Dom	Powstańców Styczniowych 51
702.	Rzeszów–Słocina	Spichlerz w zespole folwarcznym	Powstańców Śląskich 1
703.	Rzeszów–Słocina	Dwór w zespole dworu	Powstańców Śląskich 2
704.	Rzeszów–Słocina	Domek myśliwski w zespole dworu	Powstańców Śląskich obok nr 2
705.	Rzeszów–Słocina	Brama wjazdowa w zespole dworu	Powstańców Śląskich 2
706.	Rzeszów–Słocina	Park w zespole dworu	Powstańców Śląskich
707.	Rzeszów–Słocina	Rządcówka w zespole dworu	Powstańców Śląskich 8
708.	Rzeszów–Słocina	Kapliczka św. Floriana w zespole dworu	Powstańców Śląskich 14
709.	Rzeszów–Słocina	Dom	Powstańców Wielkopolskich 1
710.	Rzeszów–Słocina	Dom	Powstańców Wielkopolskich 2
711.	Rzeszów	Dom	Poznańska 1-3
712.	Rzeszów	Dom	Poznańska 4-6
713.	Rzeszów	Dom	Poznańska 5-7
714.	Rzeszów	Dom	Poznańska 8-10
715.	Rzeszów	Dom	Poznańska 9-11
716.	Rzeszów	Dom	Poznańska 12-14
717.	Rzeszów	Dom	Poznańska 13-15
718.	Rzeszów	Dom	Poznańska 16-18
719.	Rzeszów	Dom	Poznańska 17-19
720.	Rzeszów	Dom	Poznańska 20-22
721.	Rzeszów	Dom	Poznańska 21-23
722.	Rzeszów	Dom	Poznańska 24-26
723.	Rzeszów	Dom	Poznańska 25-27
724.	Rzeszów	Dom	Poznańska 28-30
725.	Rzeszów	Dom	Poznańska 29-31
726.	Rzeszów	Dom	Poznańska 33-35
727.	Rzeszów	Dom	Poznańska 36-38
728.	Rzeszów	Dom	Poznańska 37-39
729.	Rzeszów	Dom	Poznańska 40-42
730.	Rzeszów	Dom	Poznańska 44-46
731.	Rzeszów	Dom	Poznańska 48-50
732.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 7
733.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 10
734.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 11
735.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 12
736.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 14
737.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 15
738.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 16
739.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 19
740.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 22
741.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 24
742.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 26
743.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 28
744.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 30
745.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 36
746.	Rzeszów– Staromieście	Wozownia	Prusa Bolesława 42

747.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Prusa Bolesława 48
748.	Rzeszów	Kamienica	Przesmyk 2
749.	Rzeszów	Kamienica	Przesmyk 4
750.	Rzeszów	Kamienica	Przesmyk 6
751.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Przyjemna 3
752.	Rzeszów	Browar wojskowy, ob. budynek	17 Pułku Piechoty 1
753.	Rzeszów	Browar wojskowy, ob. budynek	17 Pułku Piechoty 3
754.	Rzeszów	Kamienica	17 Pułku Piechoty 4
755.	Rzeszów	Kamienica	17 Pułku Piechoty 6
756.	Rzeszów	Kamienica	Reformacka 1
757.	Rzeszów	Kamienica	Reformacka 3
758.	Rzeszów	Dworek tzw. Piątkowskiego	Reformacka 4
759.	Rzeszów	Budynek	Reformacka 5
760.	Rzeszów	Kamienica	Reformacka 6
761.	Rzeszów	Kamienica	Reformacka 8
762.	Rzeszów	Dom o charakterze dworu miejskiego	Reformacka 10
763.	Rzeszów	Magazyn mundurowy	Reformacka
764.	Rzeszów	Dom	Reymonta 12
765.	Rzeszów	Dom	Reymonta 17
766.	Rzeszów	Dom	Reymonta 20
767.	Rzeszów	Dom	Reymonta 25a
768.	Rzeszów	Dom	Reymonta 28
769.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Robaka 2
770.	Rzeszów– Staromieście	Stodoła	Robaka 2
771.	Rzeszów	Pałac Jędrzejowiczów, ob. budynek Podkarpackiego Centrum Chorób Płuc	Rycerska 2-4
772.	Rzeszów	Ratusz	Rynek (Kościuszki) 1
773.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 3
774.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 4
775.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 5
776.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 6
777.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 7
778.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 8
779.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 9
780.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 10
781.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 11
782.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 12
783.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 13
784.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 14
785.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 15
786.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 16
787.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 17
788.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 18
789.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 19
790.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 24
791.	Rzeszów	Kamienica	Rynek 25
792.	Rzeszów	Zespół piwnic, podziemna trasa turystyczna	Rynek
793.	Rzeszów	Pomnik Tadeusza Kościuszki	Rynek
794.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Sąsiedzka 2
795.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Senatorska 178?
796.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Senatorska
797.	Rzeszów	Dom mieszkalny	Siemiradzkiego 3
798.	Rzeszów–Biała	Rządcówka, ob. budynek	Sikorskiego 408
799.	Rzeszów	Blok	Skłodowskiej 2
800.	Rzeszów	Blok	Skłodowskiej 4
801.	Rzeszów	Blok	Skłodowskiej 6
802.	Rzeszów– Staromieście	Budynek przedszkola przy Szkole Podstawowej nr 13	Skrajna 3
803.	Rzeszów–Słocina	Dom	Słocińska 51
804.	Rzeszów–Słocina	Dom	Słocińska 75

805.	Rzeszów	Kamienica	Słowackiego 4
806.	Rzeszów	Kamienica	Słowackiego 6
807.	Rzeszów	Kamienica	Słowackiego 8-10
808.	Rzeszów	Pawilon ogrodowy	Słowackiego 10a
809.	Rzeszów	Kamienica	Słowackiego 22
810.	Rzeszów	Kamienica	Słowackiego 26
811.	Rzeszów–Biała	Dom	Słowiańska 1
812.	Rzeszów–Zalesie	Dom	Smosarskiej 1
813.	Rzeszów–Zalesie	Dom	Smosarskiej 2
814.	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 3
815.	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 4
816.	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 5
817.	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 6
818.	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 8
819.	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 10
820.	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 14
821.	Rzeszów	Kamienica, tzw. Dom Rabina Arona Lewina, ob. Siedziba Zespołu Szkół Muzycznych im. Wojciecha Kilara	Sobieskiego 15
822.	Rzeszów	Kamienica	Sobieskiego 16
823.	Rzeszów	Dom kinematografa Dawida Hausera z kinem Muza, ob. kamienica	Sobieskiego 17
824.	Rzeszów	Bożnica Nowomiejska tzw. Duża, ob. budynek Biura Wystaw Artystycznych	Sobieskiego 18
825.	Rzeszów	Kamienica	Sokoła 2
826.	Rzeszów	Trafika	Sokoła 2
827.	Rzeszów	Kamienica	Sokoła 3
828.	Rzeszów	Kamienica	Sokoła 4
829.	Rzeszów	Kamienica	Sokoła 5
830.	Rzeszów	Budynek Towarzystwa Zaliczkowo-Kredytowego Ziemskiego, ob. kamienica	Sokoła 6
831.	Rzeszów	Willa tzw. „Holzerówka”, ob. budynek Teatru im. W. Siemaszkowej	Sokoła 7
832.	Rzeszów	Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, ob. Teatr im. W. Siemaszkowej	Sokoła 9
833.	Rzeszów	Kamienica	Sokoła 11
834.	Rzeszów	Budynek Rady Powiatowej, ob. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publicznej	Sokoła 13
835.	Rzeszów–Budziwój	Dom	Sportowców 26
836.	Rzeszów– Budziwój	Stodoła	Sportowców 26
837.	Rzeszów	Dom	Spółdzielcza 8
838.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 6
839.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 8
840.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 12
841.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 14
842.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 15
843.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 21
844.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 32
845.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 48
846.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 56
847.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 58
848.	Rzeszów – Staromieście	Dom	Staromiejska 70
849.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 72
850.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 84
851.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 86
852.	Rzeszów– Staromieście	Dom – willa	Staromiejska 88
853.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 106
854.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Staromiejska 108

855.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 3
856.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 10
857.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 27
858.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 28
859.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 32
860.	Rzeszów– Staroniwa	Szkoła, ob. przedszkole	Staroniwska 45
861.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 66
862.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 69
863.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 92
864.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 107
865.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Staroniwska 131
866.	Rzeszów– Zwięczyca	Spichlerz z d. zespołu pałacowego	Starowiejska 9
867.	Rzeszów	Przedszkole	Staszica 10b
868.	Rzeszów	Blok	Staszica 31a
869.	Rzeszów–Załęże	Dom	Stączka 9
870.	Rzeszów–Załęże	Szkoła	Stączka 12
871.	Rzeszów–Załęże	Dom	Stączka 19
872.	Rzeszów–Załęże	Dom	Stączka 21
873.	Rzeszów–Załęże	Dom	Stączka/Turkusowa 23/2
874.	Rzeszów	Dom	Strażacka 7
875.	Rzeszów	Dom	Strażacka 11
876.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Strzelnicza 3
877.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Strzelnicza 5
878.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Strzelnicza 7
879.	Rzeszów– Staroniwa	Dom	Strzelnicza 8
880.	Rzeszów– Staroniwa	Budynek przy strzelnicy wojskowej	Strzelnicza 33
881.	Rzeszów– Budziwój	Dom	Studziańska 42
882.	Rzeszów	Dom	Syrokomli 1
883.	Rzeszów	Dom	Syrokomli 3
884.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Szara 1
885.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Szara 4
886.	Rzeszów	Dom	Szczytowa 4
887.	Rzeszów	Dom	Szkolna 7
888.	Rzeszów	Dom	Szkolna 21
889.	Rzeszów	Dom	Szkolna 42
890.	Rzeszów	Zespół Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego Nr 1 im. Fryderyka Chopina w Rzeszowie a. Budynek d. szpitala powszechnego	Szopena 2 - skrzydło przy ul. Naruszewicza 4
891.	Rzeszów	b. Budynek d. szpitala zakaźnego	Szopena 2 - skrzydło przy ul. Naruszewicza 6-8
892.	Rzeszów	c. Budynek główny	Szopena 2
893.	Rzeszów	d. Budynek dawnej willi, ob. budynek dyrekcji	Szopena 2

894.	Rzeszów	e. Dom na terenie szpitala	Szopena 10-12
895.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 5
896.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 7
897.	Rzeszów	Dom	Szopena 10-12
898.	Rzeszów	Zespół budynków szkolnych wraz z ogrodzeniem: - d. Szkoła Żeńska im. S. Duchińskiej, - d. Szkoła Męska im. St. Jachowicza, obecnie III LO	Szopena 11
899.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 14
900.	Rzeszów	Blok	Szopena 16
901.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 20
902.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 21
903.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 22
904.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 24
905.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 26
906.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 35
907.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 37
908.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 38
909.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 39
910.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 41
911.	Rzeszów	Willa	Szopena 49
912.	Rzeszów	Willa	Szopena 57
913.	Rzeszów	Kamienica	Szopena 59
914.	Rzeszów	Kamienica	Szpitalna 1
915.	Rzeszów	Kamienica	Szpitalna 3
916.	Rzeszów	Kamienica	Szpitalna 5-7
917.	Rzeszów	Kamienica	Szpitalna 9
918.	Rzeszów	Kamienica	Szpitalna 12
919.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Śmiałych 4
920.	Rzeszów	Dom	Śniadeckich 5
921.	Rzeszów	Dom	Śniadeckich 6
922.	Rzeszów	Dom	Śniadeckich 7
923.	Rzeszów	Dom	Śniadeckich 8
924.	Rzeszów	Dom	Śniadeckich 19
925.	Rzeszów	Dom	Światowida 1
926.	Rzeszów	Dom	Światowida 2
927.	Rzeszów	Dom	Światowida 3
928.	Rzeszów	Dom	Światowida 4
929.	Rzeszów	Dom	Światowida 6
930.	Rzeszów	Dom	Światowida 7
931.	Rzeszów	Dom	Światowida 8
932.	Rzeszów	Dom	Światowida 9
933.	Rzeszów	Hala targowa w zespole hali targowej	Targowa 4
934.	Rzeszów	Wiata w zespole hali targowej	Targowa 4
935.	Rzeszów	Kamienica	Targowa 7
936.	Rzeszów	Kamienica	Targowa 8
937.	Rzeszów	Kamienica	Targowa 9
938.	Rzeszów	Kamienica – oficyna	Targowa 9a
939.	Rzeszów	Kamienica – oficyna	Targowa 9b
940.	Rzeszów	Kamienica	Targowa 13

941.	Rzeszów–Załęże	Dwór w zespole dworu	Tarnowskiej Hrabiny (Załęska) 6
942.	Rzeszów–Załęże	Brama wjazdowa w zespole dworu	Tarnowskiej Hrabiny (Załęska) 6
943.	Rzeszów–Załęże	Ogrodzenie w zespole dworu	Tarnowskiej Hrabiny (Załęska) 6
944.	Rzeszów	Kamienica	Tetmajera 1
945.	Rzeszów	Bursa Seminarium Nauczycielskiego, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego	Towarnickiego 3
946.	Rzeszów	Zespół Szkół nr 1	Towarnickiego 4
947.	Rzeszów	Zespół Szkół nr 1	Towarnickiego 4
948.	Rzeszów	Kamienica	Towarnickiego 5
949.	Rzeszów	Dom	Traugutta 5
950.	Rzeszów	Dom	Traugutta 6
951.	Rzeszów	Dom	Traugutta 9
952.	Rzeszów	Dom	Traugutta 14
953.	Rzeszów	Dom	Traugutta 31
954.	Rzeszów	Dom	Traugutta 35
955.	Rzeszów	Dom	Ujejskiego 1
956.	Rzeszów	Kamienica	Unii Lubelskiej 2
957.	Rzeszów	Dworek Skrzyńskich w zespole dworu, ob. siedziba Gazety Codziennej „Nowiny”	Unii Lubelskiej 3
958.	Rzeszów	Oficyna w zespole d. dworu	Unii Lubelskiej 3
959.	Rzeszów	Willa, nast. Dom Zdrowia dla Dzieci im. Dzieciątka Jezus Fundacji dr. Hanasiewicza, ob. Pogotowie Opiekuńcze	Unii Lubelskiej 4
960.	Rzeszów	Kamienica	Unii Lubelskiej 5
961.	Rzeszów	Kamienica	Unii Lubelskiej 6
962.	Rzeszów	Kamienica	Unii Lubelskiej 7
963.	Rzeszów	Dom	Wandy 3
964.	Rzeszów	Rządcówka, ob. dom	Warneńczyka 61
965.	Rzeszów	Dom	Warszawska 9
966.	Rzeszów	Dom	Warszawska 11
967.	Rzeszów	Dom	Warszawska 15
968.	Rzeszów	Dom	Warszawska 17
969.	Rzeszów	Szkoła Mleczarska, ob. Zespół Szkół Mleczarskich w zespole Szkoły Mleczarskiej	Warszawska 20
970.	Rzeszów	Internat, ob. budynek Zespołu Szkół Mleczarskich w zespole Szkoły Mleczarskiej	Warszawska 20
971.	Rzeszów	Sala gimnastyczna, ob. budynek Zespołu Szkół Mleczarskich w zespole Szkoły Mleczarskiej	Warszawska 20
972.	Rzeszów	Krajowa Szkoła Mleczarska, ob. Muzeum Mleczarstwa w zespole Szkoły Mleczarskiej	Warszawska 22-24
973.	Rzeszów	Internat żeński, nast. Dom nauczyciela, ob. budynek Zespołu Szkół Mleczarskich w zespole Szkoły Mleczarskiej	Warszawska 22a

974.	Rzeszów	Dom	Warszawska 25
975.	Rzeszów	Dom	Wesoła 3
976.	Rzeszów	Dom	Wetlińska 11
977.	Rzeszów-Matysówka	Dom	Wichrowa obok 33 dz. nr 153 obr. 228
978.	Rzeszów–Biała	Dom	Widnokręgowa 40
979.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Widok 2
980.	Rzeszów	Dom	Wielkopolska 1
981.	Rzeszów	Dom	Wielkopolska 3
982.	Rzeszów	Dom	Wielkopolska 5
983.	Rzeszów	Dom	Wielkopolska 7
984.	Rzeszów	Dom	Wielkopolska 9
985.	Rzeszów	Dom	Wielkopolska 11
986.	Rzeszów–Zalesie	Szkoła, ob. Rzeszowski Dom Kultury, filia Zalesie, przeb.	Wieniawskiego 84
987.	Rzeszów	Dom w zespole domu	Wierzbowa 4-6
988.	Rzeszów	Studnia w zespole domu	Wierzbowa 6
989.	Rzeszów	Budynek gospodarczy (chlewnia), ob. dom w zespole domu	Wierzbowa 12
990.	Rzeszów	Dom	Wierzbowa 21
991.	Rzeszów	Dom	Wierzbowa 23
992.	Rzeszów	Dom	Winna 4
993.	Rzeszów	Dom	Winna 6
994.	Rzeszów	Dom	Winna 7
995.	Rzeszów	Dom	Winna 8
996.	Rzeszów	Dom	Winna 9
997.	Rzeszów	Domy	Winna 10-12
998.	Rzeszów–Biała	Dom	Wojtyły 93
999.	Rzeszów	Kamienica, ob. budynek Uniwersytetu Rzeszowskiego	Wyspiańskiego 4
1000.	Rzeszów	Kamienica	Wyspiańskiego 6
1001.	Rzeszów	Dom	Wyspiańskiego 8
1002.	Rzeszów	Dom	Zakładowa 4
1003.	Rzeszów	Dom	Załęska 15
1004.	Rzeszów	Dom	Załęska 17
1005.	Rzeszów	Kamienica	Zamenhoffa 7
1006.	Rzeszów	Kamienica	Zamknięta 3
1007.	Rzeszów	Pałacyk Burgallera, ob. siedziba Polskiego Radia Rzeszów	Zamkowa 1
1008.	Rzeszów	Kamienica	Zamkowa 2
1009.	Rzeszów	Budynek Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń, ob. siedziba Polskiego Radia Rzeszów	Zamkowa 3
1010.	Rzeszów	Kamienica	Zamkowa 4/6
1011.	Rzeszów	Kamienica	Zamkowa 5
1012.	Rzeszów	Kamienica	Zamkowa 7
1013.	Rzeszów	Budynek Dyrekcji Okręgu Skarbowego, ob. siedziba Narodowego Funduszu Zdrowia	Zamkowa 8
1014.	Rzeszów	Kamienica	Zamkowa 9
1015.	Rzeszów	Kamienica	Zamkowa 13
1016.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Zapolskiej 4

1017.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Zapolskiej 11
1018.	Rzeszów	Dom	Za Strugiem 1
1019.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Zbiorcza 3
1020.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Zbiorcza 5
1021.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Zbocze 7
1022.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Zgodna 3
1023.	Rzeszów	Kamienica	Zygmuntowska 2
1024.	Rzeszów	Kamienica	Zygmuntowska 3
1025.	Rzeszów	Kamienica	Zygmuntowska 5
1026.	Rzeszów	Kamienica	Zygmuntowska 6
1027.	Rzeszów	Kamienica	Zygmuntowska 7
1028.	Rzeszów	Kamienica	Zygmuntowska 12
1029.	Rzeszów	Dom	Żelazna 3
1030.	Rzeszów	Kamienica	Żeromskiego 3
1031.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Żniwna 5
1032.	Rzeszów– Staromieście	Dom	Żniwna 7
1033.	Rzeszów	Dom	Żółkiewskiego 4
1034.	Rzeszów	Dom	Żółkiewskiego 8
1035.	Rzeszów	Dom	Żółkiewskiego 16
1036.	Rzeszów	Dom	Żwirki i Wigury 3
	PARKI I CMENTARZE (alfabetycznie według ulic)		
1037.	Rzeszów	Park miejski im. Solidarności, d. ogród klasztorny w zespole oo. Reformatów	Chrzanowskiej, Dąbrowskiego, Langiewicza
1038.	Rzeszów	Park im. Inwalidów Wojennych w zespole d. Domu Kultury WSK	Dominikańska
1039.	Rzeszów–Przybyszówka	Cmentarz w zespole par. pw. św. Mikołaja	Dębicka
1040.	Rzeszów	Cmentarz w zespole cmentarza	Lwowska 31
1041.	Rzeszów	Dom grabarza w zespole cmentarza	Lwowska 31
1042.	Rzeszów	Kaplica w zespole cmentarza	Lwowska 31
1043.	Rzeszów	Ogrodzenie z bramą główną w zespole cmentarza	Lwowska 31
1044.	Rzeszów	Cmentarz żydowski	Rejtana
1045.	Rzeszów–Zalesie	Cmentarz w zespole cmentarza	Robotnicza
1046.	Rzeszów–Zalesie	Kaplica cmentarna w zespole cmentarza	Robotnicza
1047.	Rzeszów–Słocina	Cmentarz w zespole cmentarza	Słocińska
1048.	Rzeszów–Słocina	Kaplica w zespole cmentarza	Słocińska
1049.	Rzeszów	Cmentarz tzw. Stary	Targowa
1050.	Rzeszów	Kaplica cmentarna pw. Św. Trójcy w zespole cmentarza, następnie kościół rzym.-kat., zw. rektoralnym pw. Św. Trójcy, ob. kościół greko-kat., par. pw. Zaśnięcia Najświętszej Bogurodzicy	Targowa 4
1051.	Rzeszów– Staromieście	Cmentarz w zespole cmentarza	Zapolskiej
1052.	Rzeszów– Staromieście	Kapliczka w zespole cmentarza	Zapolskiej
1053.	Rzeszów	Kapliczka w zespole cmentarza	Zapolskiej
1054.	Rzeszów–Zalesie	Cmentarz w zespole d. cerkwi grek.-kat. pw. Soboru Przesławnej Bogurodzicy	Zelwerowicza
1055.	Rzeszów–Drabinianka	Cmentarz choleryczny	Zielona
OBIEKTY KOLEJOWE ZESPOŁU DWORCA KOLEJOWEGO RZESZÓW GŁÓWNY ORAZ RZESZÓW STARONIWA			
1056.	Rzeszów	Zespół stacji kolejowej Rzeszów Główny a. Budynek Dworca Kolejowego	Plac Dworcowy 1
1057.	Rzeszów	b. Wiata wejściowa	Plac Dworcowy
1058.	Rzeszów	c. Budynek administracyjny	Plac Dworcowy 1
1059.	Rzeszów	d. Wieża ciśnień	Obszar Kolei

1060.	Rzeszów	e. Budynek mieszkalny pracowników wieży ciśnień	Obszar Kolei
1061.	Rzeszów	f. Budynek ekspedycji towarowej	Obszar Kolei
1062.	Rzeszów	g. Budynek magazynu stacyjnego, ob. hurtownie i firmy usługowo-handlowe	Grottgera 1, 1a
1063.	Rzeszów	Zespół Parowozowni Głównej potem Lokomotywowni Pozaklasowej w Rzeszowie	Obszar Kolei 1
1064.	Rzeszów	a. Hala wachlarzowa zachodnia	Obszar Kolei 1
1065.	Rzeszów	b. Obrotnica hali wachlarzowej zachodniej	Obszar Kolei
1066.	Rzeszów	c. Komin hali wachlarzowej zachodniej	Obszar Kolei
1067.	Rzeszów	d. Przewiązka pomiędzy halami wachlarzowymi	Obszar Kolei 1
1068.	Rzeszów	e. Komin hali wachlarzowej wschodniej	Obszar Kolei
1069.	Rzeszów	f. Magazyn	Obszar Kolei 1
1070.	Rzeszów	g. Elektrownia, ob. budynek magazynowo-socjalny	Obszar Kolei 1
1071.	Rzeszów	h. Układ torowy w zespole parowozowni	Obszar Kolei
1072.	Rzeszów	i. Kładka dla pieszych w zespole Parowozowni Głównej w Rzeszowie oraz zespole stacji kolejowej Rzeszów Główny	Obszar Kolei
1073.	Rzeszów	j. Warsztat mechaniczny	Obszar Kolei 1
1074.	Rzeszów	k. Hala prostokątna napraw wagonów osobowych	Obszar Kolei 1
1075.	Rzeszów	l. Przewiązka pomiędzy halą prostokątną, a budynkiem warsztatu mechanicznego	Obszar Kolei 1
1076.	Rzeszów	ł. Budynek administracyjny	Obszar Kolei 1
1077.	Rzeszów	n. Schron - szczelina przeciwlotnicza	Kochanowskiego 1
1078.	Rzeszów	Zespół stacji wodnej Parowozowni Głównej i stacji kolejowej Rzeszów Główny	Obszar Kolei 10
1079.	Rzeszów	a. Stacja pomp	Obszar Kolei 10
1080.	Rzeszów	b. Budynek mieszkalny	Obszar Kolei 10
1081.	Rzeszów	c. Budynek stacji filtrów	Obszar Kolei 10
1082.	Rzeszów	d. Ujęcie wody	Na brzegu Wisłoka, dojazd ul. Chocimską
1083.	Rzeszów	Zespół koszar kolejowych a. Koszary kolejowe I	Batorego 24
1084.	Rzeszów	b. Koszary kolejowe II	Batorego 26
1085.	Rzeszów	c. Posterunek dróżnika, ob. dom mieszkalny	Batorego
1086.	Rzeszów	d. Dom kwatermistrza, ob. dom mieszkalny	Batorego 28
1087.	Rzeszów	Wiadukt	Batorego
1088.	Rzeszów	Zespół stacji kolejowej Rzeszów Staroniwa. a. Budynek dworca kolejowego	Ks. Sondeja 4
1089.	Rzeszów	b. Budynek administracyjny, ob. Dom Samotnej Matki prowadzony przez Siostry Służebnice Najświętszego Serca Jezusowego	Ks. Sondeja 7
1090.	Rzeszów	c. Budynek mieszkalny	Ks. Sondeja 9
1091.	Rzeszów	d. Fragmenty muru ogrodzeniowego otaczającego dawniej teren stacji Rzeszów- Staroniwa, zlokalizowane wzdłuż północnej granicy działki nr 874/6 obr. 207, wzdłuż południowej granicy działek 874/5 i 874/2 obr. 207	Ks. Sondeja

		oraz na granicy działek 993/8 obr. 214 i 877/6 obr. 207	
1092.	Rzeszów	e. Nastawnia wykonawcza Rs1	Płd. Część stacji Rzeszów-Staroniwa
1093.	Rzeszów	e. Układ torów	Pomiędzy ulicami od wsch. Ks. Sondeja, od zach. Wyspiańskiego i potokiem Mikośka, od płn. Krakowską, od wsch. Hanasiewicza
1094.	Rzeszów	f. Magazyn stacyjny	Ks. Sondeja 8
1095.	Rzeszów	g. Rampa towarowa	Pomiędzy ulicami od płn. ks. Sondeja, od płd. Langiewicza
1096.	Rzeszów	h. Bocznica wschodnia	Ks. Sondeja
1097.	Rzeszów	i. Bocznice wagonowni	Po zach. stronie torów stacyjnych, na płn. od ul. Langiewicza
1098.	Rzeszów	j. Strażnica przejazdowa	Po płn.-wsch. stronie ul. Krakowskiej, po płd.-wsch. stronie torowiska łącznic pomiędzy stacją Rzeszów Staroniwa. A stacjami Rzeszów Główny
1099.	Rzeszów	k. Strażnica przejazdowa, ob. dom mieszkalny	Hanasiewicza 11
1100.	Rzeszów	Most kolejowy w zespole linii kolejowej Rzeszów-Jasło	Na granicy Rzeszowa i Boguchwały, na płd.-zach. od zabudowań dawnej wsi Zwięczyca
1101.	Rzeszów	Wiadukt kolejowy w zespole linii kolejowej Rzeszów-Jasło	ul. Beskidzka boczna, na płd.-zach. od przystanku kolejowego Rzeszów Zwięczyca
1102.	Rzeszów	Strażnica przejazdowa w zespole stacji kolejowej Rzeszów-Zachodni	U zbiegu ul. Marii Konopnickiej i Mikołaja Reja, po zachodniej stronie torowiska stacji
KAPLICZKI			
1103.	Rzeszów	Kapliczka zw. Mikołajek	Bałuckiego
1104.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszej Marii Panny	Bałuckiego 17
1105.	Rzeszów	Kapliczka	Beskidzka 16
1106.	Rzeszów	Kapliczka	Beskidzka 126
1107.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszej Marii Panny	Borowa 33
1108.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszej Marii Panny	Borowa
1109.	Rzeszów	Krzyż	Budziwojska
1110.	Rzeszów	Pomnik Grunwaldu	Budziwojska/Jana Pawła II
1111.	Rzeszów	Kapliczka św. Jana Nepomucena	Budziwojska 151
1112.	Rzeszów	Kapliczka	Budziwojska/Podleśna
1113.	Rzeszów	Krzyż Grunwaldu	Dębicka 160
1114.	Rzeszów	Kapliczka	Dębicka 346
1115.	Rzeszów	Kapliczka Księdza Stojałowskiego	Dębicka 428
1116.	Rzeszów	Kapliczka	Dębicka 518
1117.	Rzeszów-Bzianka	Kapliczka św. Antoniego	Dębicka 626
1118.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej	Dunikowskiego 5
1119.	Rzeszów-Bzianka	Figura św. Jana Nepomucena	Jakuba Św. 2
1120.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej	Jałowego 17a

1121.	Rzeszów	Kapliczka	Jarowa 27
1122.	Rzeszów-Bzianka	Kapliczka Serca Pana Jezusa i Matki Bożej z Lourdes	Kalinowa 10
1123.	Rzeszów	Kapliczka	Karkonoska 10
1124.	Rzeszów	Krzyż	Kiepury 3
1125.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej Częstochowskiej	Klonowa u zbiegu z ulicą Ujejskiego
1126.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej	Konfederatów Barskich/al. Żołnierzy I Armii Wojska Polskiego 5/3
1127.	Rzeszów	Krzyż	Konfederatów Barskich 50
1128.	Rzeszów	Figura św. Jana Nepomucena	Kopisto/Podwisłocze
1129.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszej Marii Panny	Krakowska 18
1130.	Rzeszów	Krzyż	Krakowska
1131.	Rzeszów	Kapliczka	Krakowska 78
1132.	Rzeszów	Kapliczka	Krakowska
1133.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszej Marii Panny z La Salette	Krakowska obok nr 225
1134.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Królowej Polski	Kwiatkowskiego 55c
1135.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszego Serca Pana Jezusa i Matki Bożej	Lubelska 26
1136.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej	Lubelska przy granicy z Trzebowniskiem
1137.	Rzeszów	Kapliczka	Lubicz 37
1138.	Rzeszów	Krzyż	Lwowska 51
1139.	Rzeszów	Kapliczka	Lwowska 79a
1140.	Rzeszów	Kapliczka „koło młyna”	Lwowska 102
1141.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Różańcowej	Mielecka 10
1142.	Rzeszów	Kapliczka	Miła 15

1143.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszego Serca Pana Jezusa	Miła 31
1144.	Rzeszów	Kapliczka słupowa	Morawskiego Szczęsnego 9
1145.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej spod koszar	Morgowa/Polna
1146.	Rzeszów	Krzyż	Nadbrzeżna/Ogrodowa 2
1147.	Rzeszów	Krzyż	Na Skały
1148.	Rzeszów	Kapliczka	Olbrachta 118
1149.	Rzeszów	Kapliczka	Paderewskiego 79
1150.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej z Lourdes	Paderewskiego
1151.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Różańcowej i św. Floriana	Partyzantów 14
1152.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej	Partyzantów
1153.	Rzeszów-Bzianka	Kapliczka	Pisarka Henryka 43
1154.	Rzeszów	Kapliczka	Podkarpacka 2
1155.	Rzeszów	Kapliczka	Podkarpacka 7
1156.	Rzeszów	Kapliczka	Podkarpacka 100
1157.	Rzeszów – Pogwizdów Nowy	Kapliczka	Pogwizdowska 51
1158.	Rzeszów – Pogwizdów Nowy	Kapliczka	Pogwizdowska 216
1159.	Rzeszów	Kapliczka Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej	Polna 1
1160.	Rzeszów	Kapliczka św. Jana Nepomucena	Polna/Morgowa 8
1161.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Różańcowej „u Łozów”	Powstańców Listopadowych 16
1162.	Rzeszów	Kapliczka Jubileuszowa Najświętszej Marii Panny	Powstańców Styczniowych 37
1163.	Rzeszów	Kapliczka św. Barbary (stara)	Powstańców Wielkopolskich 7
1164.	Rzeszów	Kapliczka	Rejtana 32

1165.	Rzeszów	Kapliczka	Rocha 213
1166.	Rzeszów	Kapliczka	Rocha przed nr 228
1167.	Rzeszów-Matysówka	Kapliczka „na Łanach”	Rodzinna obok nr 67 dz. nr 893/1 obr. 228
1168.	Rzeszów	Kapliczka Niepokalanej Marii Panny	Rycerska 4
1169.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej	Siemaszkowej 1
1170.	Rzeszów	Kapliczka	Siemaszkowej 7
1171.	Rzeszów	Kapliczka	Siemaszkowej 9
1172.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej Różańcowej	Sienkiewicza 10
1173.	Rzeszów	Kapliczka	Sikorskiego przed nr 71
1174.	Rzeszów	Kapliczka	Słocińska 114
1175.	Rzeszów	Kapliczka	Słocińska 243
1176.	Rzeszów	Kapliczka	Słoneczny Stok 94
1177.	Rzeszów	Kapliczka	Spółdzielcza 6
1178.	Rzeszów	Kapliczka	Staromiejska/Lubelska
1179.	Rzeszów	Krzyż zw. Czarny	Staromiejska/Prusa
1180.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej Królowej Polski zw. "Grunwaldem"	Staromiejska
1181.	Rzeszów	Kapliczka św. Stanisława Kostki	Staromiejska 66
1182.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej z Lourdes	Staroniwska 15
1183.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej Królowej Polski	Staroniwska 26
1184.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej Śnieżnej	Staroniwska 79
1185.	Rzeszów	Kapliczka	Stączka przed nr 12
1186.	Rzeszów	Kapliczka	Świętojańska 89
1187.	Rzeszów	Krzyż „na Porwiszówce”	Traugutta 32
1188.	Rzeszów-Matysówka	Kapliczka „na Działach”	Walentego Św. obok nr 95 dz. nr 600/1 obr. 228
1189.	Rzeszów	Krzyż Męki Pańskiej	Warszawska 81
1190.	Rzeszów-Matysówka	Krzyż	Wichrowa/Michlewskiej na granicy dz. nr 123 i 150/1 obr. 228
1191.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej Różańcowej	Wieniawskiego obok 58i dz. nr 300/2 obr. 209
1192.	Rzeszów	Krzyż	Wieniawskiego naprzeciw 73 dz. nr 288/1 obr. 209
1193.	Rzeszów	Kapliczka słupowa ks. Sulikowskiego	Wieniawskiego 29
1194.	Rzeszów	Kapliczka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej	Wincentego Pola 14a

1195.	Rzeszów	Krzyż	Witwickiego 2
1196.	Rzeszów	Kapliczka	Wioślarska
1197.	Rzeszów	Kapliczka Matki Boskiej	Wyspiańskiego 11
1198.	Rzeszów	Kapliczka	Załęska 35
1199.	Rzeszów	Kapliczka	Źródlana 72

Aneks 3. Spis stanowisk archeologicznych w granicach Rzeszowa

(stan na 13 grudnia 2021 r.)

Lp.	Miejscowość	AZP	Funkcja	Chronologia stanowiska	Uwagi
1	Rzeszów 1	103-76/58	osada	neolit (CLP), OWR	
2	Rzeszów 2	103-76/47	osada, ślad osadniczy	neolit, WEB, tarnobrzeska kult. łużycka, OWR, WŚ	
3	Rzeszów 3	103-76/55	osada	neolit (CLP), tarnobrzeska kult. łużycka, OWR (kult. przeworska), WŚ, XIV – pocz. XX w.	
4	Rzeszów 4	103-76/50	osada	neolit (CLP), WEB (kult. trzciniecka), OWR (kult. przeworska), PŚ	
5	Rzeszów 5	stan. bez lokalizacji	ślad osadnictwa (luźne znalezisko)	WEB	
6	Rzeszów 6	stan. bez lokalizacji	ślad osadnictwa (luźne znalezisko)	neolit / WEB	
7	Rzeszów 7	103-76/45	osada	WŚ	
8	Rzeszów 8	103-76/81	osada	WŚ	
9	Rzeszów 9	103-76/53	ślad osadnictwa	neolit (KCWR?)	
10	Rzeszów 10	103-76/3	skarb monet rzymskich		
11	Rzeszów 11	104-76/9 (bez lokalizacji)	ślad osadnictwa (luźne znalezisko)	tarnobrzeska kult. łużycka	stanowisko nie posiada dokładnej lokalizacji
12	Rzeszów 12	104-76/1	ślad osadnictwa	neolit, tarnobrzeska kult. łużycka, OWR	
13	Rzeszów 13	stan. bez lokalizacji	luźne znalezisko monety rzymskiej		
14	Rzeszów 14	stan. bez lokalizacji	ślad osadnictwa (luźne znalezisko)	neolit	
15	Rzeszów 15	104-76/2	luźne znalezisko miecza żelaznego	III / II w. p.n.e.	
16	Rzeszów 16	103-76/57	osada	neolit (KCWR, CLP)	
17	Rzeszów 17	103-76/56	ślad osadnictwa, osada, miasto	pradzieje, neolit (KCWR, CLP, KPL), WEB, tarnobrzeska kult. łużycka, OWR (kult. przeworska), XIV – pocz. XX w.	
18	Rzeszów 18	stan. bez lokalizacji	osada	?	być może rejon stanowiska 22 (?)
19	Rzeszów 19	103-76/51	osada	WŚ	Rej. Zab, A-666 z dn. 22.12.1971 r.
20	Rzeszów 20	103-76/79	osada	neolit (CLP)	
21	Rzeszów 21	104-76/3	osada	tarnobrzeska kult. łużycka, OWR	
22	Rzeszów 22	stan. bez lokalizacji	osada	neolit (CLP)	w starszej literaturze określano jako stan. 18, brak dokładnej lokalizacji
23	Rzeszów 23	104-76/4	osada	neolit (KCWR, CLP)	Rej. Zab. A-443 z dn. 23.12.1968 r.
24	Rzeszów 24	104-76/5	osada	neolit (KCWR), OWR, WŚ	Rej. Zab. A-444 z dn. 23.12.1968 r.
25	Rzeszów 25	103-76/8	ślad osadniczy, osada	paleolit schyłkowy, neolit (KCWR, CLP), tarnobrzeska kult. łużycka, kult. pomorska, OWR	Rej. Zab. A-689 z dn. 22.12.1971 r. w pobliżu znaleziono monety rzymskie

26	Rzeszów 26	103-76/4	osada	neolit (KCWR), tarnobrzeska kult. łużycka, kult. pomorska, OWR, WŚ	
27	Rzeszów 27	103-76/5	ślad osadnictwa	OWR	
28	Rzeszów 28	103-76/25	osada	?	
29	Rzeszów 29	103-76/14	ślad osadnictwa	?	
30	Rzeszów 30	103-76/23	ślad osadnictwa, osada	paleolit schyłkowy, neolit (KCWR, CLP, KPL), kult. mierzanowicka, kult. trzciniecka, tarnobrzeska kult. łużycka, PŚ	
31	Rzeszów 31	103-76/24	osada	neolit, tarnobrzeska kult. łużycka	
32	Rzeszów 32	103-76/19	osada	mezolit, neolit (KCWR, KLP), kult. trzciniecka, OWR	
33	Rzeszów 33	stan. bez lokalizacji	ślad osadnictwa	neolit	rejon stan. 16 (?)
34	Rzeszów 35	103-76/26	osada	OWR	
35	Rzeszów 36	103-76/20	osada	paleolit schyłkowy, neolit (KCWR, CLP), kult. trzciniecka, tarnobrzeska kult. łużycka, OWR	
36	Rzeszów 37	103-76/52	ślad osadnictwa	OWR	
37	Rzeszów 38	103-76/31	osada	OWR	
38	Rzeszów 39	103-76/54	ślad osadnictwa	?	
39	Rzeszów 40	102-76/18	ślad osadnictwa	OWR, WŚ	
40	Rzeszów 41	103-76/48	ślad osadnictwa, osada	paleolit, neolit, tarnobrzeska kult. łużycka, OWR (kult. przeworska), WŚ	
41	Rzeszów 42	103-76/1	osada	neolit (KCWR?)	
42	Rzeszów 43	103-76/2	kurhan, grodzisko?	?	
43	Rzeszów 44	103-76/6	ślad osadnictwa	okres nowożytny (XVI w.)	
44	Rzeszów 45	103-76/7	ślad osadnictwa	WŚ	
45	Rzeszów 46	103-76/12	osada	?, WŚ	
46	Rzeszów 47	103-76/13	osada	WŚ	
47	Rzeszów 48	103-76/15	osada	WŚ	
48	Rzeszów 49	103-76/16	osada	neolit	
49	Rzeszów 50	103-76/21	ślad osadnictwa	neolit (KCWR), OWR	
50	Rzeszów 51	103-76/22	osada	?, WŚ	
51	Rzeszów 52	103-76/33	osada	?, OWR, PŚ	
52	Rzeszów 53	103-76/28	ślad osadnictwa	OWR	
53	Rzeszów 54	103-76/29	osada	?, neolit (CLP), tarnobrzeska kult. łużycka, OWR, PŚ	
54	Rzeszów 55	103-76/30	osada	?, neolit (KCWR, CLP), OWR	
55	Rzeszów 56	103-76/32	osada	?	
56	Rzeszów 57	103-76/33	osada	neolit, OWR	
57	Rzeszów 58	103-76/34	osada	OWR	
58	Rzeszów 59	103-76/35	osada	OWR	
59	Rzeszów 60	103-76/36	ślad osadnictwa	WŚ	
60	Rzeszów 61	103-76/37	osada	neolit	

61	Rzeszów 62	103-76/38	osada	OWR	
62	Rzeszów 63	103-76/39	osada	neolit, OWR	
63	Rzeszów 64	103-76/40	osada	OWR	
64	Rzeszów 65	103-76/41	osada	neolit (KCWR)	
65	Rzeszów 66	103-76/42	osada	?	
66	Rzeszów 67	103-76/43	ślad osadnictwa	neolit	
67	Rzeszów 68	103-76/44	osada	OWR, WŚ	
68	Rzeszów 70	103-76/49	ślad osadnictwa	tarnobrzeska kult. łużycka	
69	Rzeszów 71	stan. bez lokalizacji	osada	WŚ	
70	Rzeszów 72	103-76/59	ślad osadnictwa	średniowiecze (XVI w.)	
71	Rzeszów 73	103-76/60	ślad osadnictwa	WŚ	
72	Rzeszów 74	103-76/61	osada	?, tarnobrzeska kult. łużycka	
73	Rzeszów 75	103-76/62	ślad osadnictwa	WŚ ?	
74	Rzeszów 76	103-76/63	osada	tarnobrzeska kult. łużycka?	
75	Rzeszów 77	103-76/64	osada	?	
76	Rzeszów 78	103-76/65	osada	?, tarnobrzeska kult. łużycka	
77	Rzeszów 79	103-76/66	osada	?, WŚ	
78	Rzeszów 80	103-76/67	ślad osadnictwa	neolit	
79	Rzeszów 81	103-76/68	ślad osadnictwa	WŚ	
80	Rzeszów 82	103-76/69	ślad osadnictwa	WŚ	
81	Rzeszów 83	103-76/70	ślad osadnictwa	neolit ?	
82	Rzeszów 84	103-76/71	osada	?	
83	Rzeszów 85	103-76/72	osada	OWR	
84	Rzeszów 86	102-76/19	osada	neolit	
85	Rzeszów 87	103-76/78	osada	WŚ, XIV – pocz. XX w.	
86	Rzeszów 88	103-76/80	osada	neolit, WEB, kult. trzciniecka, OWR	
87	Rzeszów 90	stan. bez lokalizacji	ślad osadnictwa	tarnobrzeska kult. łużycka	
88	Rzeszów 91	104-76/6	osada	neolit (CLP), WŚ	
89	Rzeszów 92	103-77/38	ślad osadnictwa	OWR, PŚ	
90	Rzeszów 93	104-76/7	cmentarzysko	OWR (II w. n.e.)	Rej. Zab. A -473 z dn. 14.07.1969 r.
91	Rzeszów 94	104-76/8	osada	tarnobrzeska kult. łużycka, WŚ	Rej. Zab. A-896 z dn. 21.02.1992 r.
92	Rzeszów 95	104-76/32	osada, cmentarzysko	?, tarnobrzeska kult. łużycka	Rej. Zab. A-895 z dn. 21.02.1992 r.
93	Rzeszów 98	104-76/10	osada	neolit, OWR, WŚ	
94	Rzeszów 99	104-76/11	osada	neolit ?	
95	Rzeszów 100	104-76/12	ślad osadnictwa	neolit	
96	Rzeszów 101	103-77/26	osada	PŚ	
97	Rzeszów 102	103-77/27	ślad osadnictwa	WŚ	
98	Rzeszów 103	103-77/28	ślad osadnictwa	?, PŚ	
99	Rzeszów 104	103-77/32	osada	OWR, WŚ, PŚ	
100	Rzeszów 106	103-77/37	osada	?, epoka kamienia, PŚ	
101	Rzeszów 107	104-77/3	osada	?, WŚ	
102	Rzeszów 108	104-76/33	osada	?, OWR, WŚ, PŚ	Rej. Zab. A-898 z dn. 19.02.1992 r.
103	Rzeszów 109	104-76/34	osada	?, WŚ, PŚ	Rej. Zab. A-894 z dn. 21.02.1992 r.

104	Rzeszów 110	104-76/35	osada	?, neolit, WŚ	
105	Rzeszów 111	104-76/36	ślad osadnictwa	?, neolit	
106	Rzeszów 112	104-76/37	ślad osadnictwa	WŚ/PŚ	
107	Rzeszów 113	104-76/38	osada	?, OWR, WŚ	
108	Rzeszów 114	103-76/82	ślad osadnictwa	neolit (KCWR?)	
109	Rzeszów 115	103-76/10	osada	tarnobrzeska kult. łużycka, WŚ	
110	Rzeszów 116	103-76/9	osada	neolit, WŚ	
111	Rzeszów 117	103-76/83	osada	neolit (KCWR, CLP), kult. trzciniecka, tarnobrzeska kult. łużycka, okres nowożytny	
112	Rzeszów 120	103-76/84	osada	XIV – pocz. XX w.	
113	Rzeszów 146	103-76/17	ślad osadnictwa	XV w.	dawniej jako Rzeszów-Załęże 4, w GEZ wpisane dwukrotnie
114	Rzeszów 147	103-76/18	osada	neolit (KCWR)	dawniej jako Rzeszów-Załęże 5, w GEZ wpisane dwukrotnie
115	Rzeszów 151	103-77/14	osada	WŚ	dawniej jako Rzeszów-Załęże 9, w GEZ wpisane dwukrotnie
116	Rzeszów-Biała 2	104-76/39	osada	tarnobrzeska kult. łużycka, OWR	
117	Rzeszów-Biała 3	104-76/40	ślad osadnictwa	OWR ?	
118	Rzeszów-Biała 4	104-76/42	ślad osadnictwa (luźne znalezisko)		
119	Rzeszów-Budziwój 1	105-76/1	cmentarzysko „tatarskie”	średniowiecze	
120	Rzeszów-Budziwój 2	105-76/5	osada	?, OWR	
121	Rzeszów-Budziwój 3	105-76/6	osada	OWR	
122	Rzeszów-Budziwój 4	105-76/7	ślad osadnictwa	OWR	
123	Rzeszów-Budziwój 5	105-76/8	osada	tarnobrzeska kult. łużycka	
124	Rzeszów-Budziwój 6	105-76/9	ślad osadnictwa	neolit, tarnobrzeska kult. łużycka	
125	Rzeszów-Budziwój 7	105-76/10	ślad osadnictwa	tarnobrzeska kult. łużycka	
126	Rzeszów-Budziwój 8	105-76/11	osada	OWR	
127	Rzeszów-Budziwój 9	105-76/12	osada	?, tarnobrzeska kult. łużycka	
128	Rzeszów-Budziwój 10	105-76/47	osada	tarnobrzeska kult. łużycka, OWR	
129	Rzeszów-Budziwój 11	stan. bez lokalizacji	znalezisko luźne	?	
130	Rzeszów-Krasne 3	102-77/31	ślad osadniczy	OWR	
131	Rzeszów-Krasne 4	102-77/32	ślad osadniczy	OWR	
132	Rzeszów- Matysówka 1	104-77/1	osada	tarnobrzeska kult. łużycka, OWR, ?, PŚ	
133	Rzeszów- Matysówka 2	104-77/2	ślad osadnictwa	?	
134	Rzeszów- Matysówka 3	104-77/5	osada	?	
135	Rzeszów- Matysówka 4	104-77/14	osada	?	
136	Rzeszów- Matysówka 5	104-77/15	ślad osadnictwa	tarnobrzeska kult. łużycka	
137	Rzeszów- Przybyszówka 1	103-76/74	osada	OWR	
138	Rzeszów- Przybyszówka 2	103-76/75	osada	tarnobrzeska kult. łużycka	

139	Rzeszów- Przybyszówka 3	103-76/76	osada	tarnobrzeska kult. łużycka	
140	Rzeszów- Przybyszówka 4	103-76/77	ślad osadnictwa	?	
141	Rzeszów- Przybyszówka 5	103-75/4	ślad osadnictwa	pradzieje, neolit	
142	Rzeszów- Przybyszówka 6	103-75/5	ślad osadnictwa	epoka kamienia	
143	Rzeszów- Przybyszówka 7	103-75/6	ślad osadnictwa	?	
144	Rzeszów- Przybyszówka 8	103-75/7	ślad osadnictwa, osada	WŚ, PŚ (XIV-XV w.)	
145	Rzeszów- Przybyszówka 9	103-75/8	ślad osadnictwa	PŚ	
146	Rzeszów- Przybyszówka 10	103-75/9	osada	OWR	
147	Rzeszów- Przybyszówka 11	103-75/10	osada	neolit (KCWR), OWR (kult. przeworska?)	
148	Rzeszów- Przybyszówka 12	103-75/11	osada	OWR (kult. przeworska?)	
149	Rzeszów- Przybyszówka 13	103-75/12	osada, ślad osadnictwa	?, neolit	
150	Rzeszów- Przybyszówka 14	103-75/13	osada	neolit, OWR	
151	Rzeszów- Przybyszówka 15	103-75/14	ślad osadnictwa, osada	neolit, OWR (kult. przeworska?)	
152	Rzeszów- Przybyszówka 118	103-75/63	ślad osadniczy, osada	?, neolit (KCWR)	
153	Rzeszów- Przybyszówka 119	103-75/69	ślad osadniczy	?	
154	Rzeszów-Słocina 1	103-77/8	ślad osadnictwa	neolit (KCWR)	
155	Rzeszów-Słocina 3	103-77/9	osada, ślad osadnictwa	?, neolit, okres halsztacki	
156	Rzeszów-Słocina 5	103-77/10	osada	?, WŚ	
157	Rzeszów-Słocina 6	103-77/43	ślad osadnictwa	?, WŚ	
158	Rzeszów-Słocina 7	103-77/44	ślad osadnictwa	epoka kamienia, WŚ	
159	Rzeszów-Słocina 8	103-77/47	ślad osadnictwa	?, WŚ	
160	Rzeszów-Słocina 9	103-77/48	ślad osadnictwa	epoka kamienia, ?	
161	Rzeszów-Słocina 10	104-77/4	ślad osadnictwa	?	
162	Rzeszów-Słocina 11	104-77/7	osada	?	
163	Rzeszów-Słocina 12	104-77/8	ślad osadnictwa	?	
164	Rzeszów-Słocina 13	103-77/76	ślad osadnictwa	neolit	
165	Rzeszów-Słocina 14	103-77/77	ślad osadnictwa	neolit	
166	Rzeszów-Słocina 15	103-77/78	ślad osadnictwa	epoka kamienia	
167	Rzeszów-Słocina 16	103-77/82	ślad osadnictwa	epoka kamienia, WEB	
168	Rzeszów-Załęże 3	103-76/11	osada	OWR	
169	Rzeszów-Załęże 7	103-77/12	ślad osadnictwa	?	
170	Rzeszów-Załęże 8	103-77/13	ślad osadnictwa	?	
171	Rzeszów-Zwięczyca 3	104-76/13	osada, ślad osadnictwa, cmentarzysko	neolit (KCWR, CLP), tarnobrzeska kult. łużycka, OWR (kult. przeworska), WŚ cmentarzysko - ?	
172	Rzeszów-Zwięczyca 4	104-76/15	osada	neolit (KCWR)	Rej. Zab. A-441 z dn. 23.12.1968 r.
173	Rzeszów-Zwięczyca 6	103-76/73	osada	OWR	
174	Rzeszów-Zwięczyca 7	104-76/22	osada	WŚ	
175	Rzeszów-Zwięczyca 8	104-76/23	ślad osadnictwa	neolit	
176	Rzeszów-Zwięczyca 9	104-76/24	osada	?, WŚ	
177	Rzeszów-Zwięczyca 10	104-76/25	osada	OWR	Rej. Zab. A-897 z dn. 12.02.1992 r.
178	Rzeszów-Zwięczyca 11	104-76/26	osada	?	

179	Rzeszów-Zwięczyca 12	104-76/27	osada	?, WŚ	
180	Rzeszów-Zwięczyca 13	104-76/28	ślad osadnictwa	?, WEB	
181*	Rzeszów-Zwięczyca 14	104-76/42	osada	neolit (KCWR)	
STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE RZESZOWA NIEUJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW					
182	Rzeszów-Bzianka 1	103-75/42	ślad osadnictwa	OWR	brakuje w GEZ
183	Rzeszów-Bzianka 2	103-75/43	ślad osadnictwa	OWR	brakuje w GEZ
184	Rzeszów-Bzianka 3	103-75/44	osada	?, OWR	brakuje w GEZ
185	Rzeszów-Bzianka 4	103-75/45	osada	OWR	brakuje w GEZ
186	Rzeszów-Bzianka 5	103-75/46	ślad osadnictwa	epoka kamienia, ?	brakuje w GEZ
187	Rzeszów-Bzianka 6	103-75/47	osada	OWR	brakuje w GEZ
188	Pogwizdów Nowy 1	102-76/35	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	brakuje w GEZ
189	Pogwizdów Nowy 2	102-76/36	osada	wczesne średniowiecze	brakuje w GEZ

Objaśnienia do tabeli:
KCWR – Kultura ceramiki wstęgowej rytej
CLP – Cykl lędzielsko-polgarski
KPL – Kultura pucharów lejkowatych
WEB – Wczesna epoka brązu
OWR – Okres wpływów rzymskich
WŚ – Wczesne średniowiecze
PŚ – Późne średniowiecze

* W Gminnej ewidencji zabytków ujęte są 184 stanowiska archeologiczne, jednakże 3 z nich są wpisane dwukrotnie (patrz: kolumna „uwagi").

Aneks 4. Partycypacja społeczna i inne działania konsultacyjne w ramach prac nad Studium

1. Partycypacja społeczna

Przystępując do opracowania nowej edycji Studium podjęto decyzje o działaniach mających na celu szeroki udział społeczeństwa w opracowaniu tego dokumentu. W trakcie prac ustawową partycypację społeczną zorganizowano w sposób znacznie szerszy, niż wynika to z przepisów prawa.

Przyjęty model partycypacji

W przyjętym modelu działań partycypacyjnych założono działania umożliwiające wyrażanie poglądów przez wszystkich uczestników procesu, otwartość wszystkich stron dyskusji na argumenty i przyjmowanie krytyki, przejrzystość zasad i jawność wszystkich działań, kierowanie się interesem publicznym, stosowanie różnorodnych form działań, prowadzenie procesu partycypacyjnego od początku prac nad dokumentem, dotarcie do jak największej grupy interesariuszy i umożliwienie udziału w działaniach wszystkim chętnym, dokumentowanie wszystkich działań i etapów.

Tabela 1. Zasady procesu partycypacyjnego

Zasada	Opis zasady, wyznaczniki
legalności	Przestrzeganie reguł prawnych
proaktywności	Podejmowanie działań wyprzedzających, a nie reaktywnych; rozmowa na temat decyzji jeszcze nie podjętych
powszechności	Możliwość wyrażenia swojego poglądu przez każdą osobę biorącą udział w dyskusji
dobrej wiary	Prowadzenie dialogu obywatelskiego, otwartość wszystkich stron dyskusji na argumenty, gotowość do przyjmowania krytyki, brak fasadowości
przejrzystości, otwartości i rzetelności	Powszechna dostępność informacji o celu, regułach, zasadach, przebiegu i wyniku procesu partycypacji; jawność wszystkich działań
poszanowania interesu ogólnego	Kierowanie się interesem publicznym, a nie poszczególnych grup
koordynacji	Jeden gospodarz procesu partycypacyjnego
różnorodności form	Użycie różnych form, metod i narzędzi adekwatnych do zamierzonego celu
przewidywalności i ciągłości	Prowadzenie procesu partycypacyjnego od początku prac nad studium, planowanie procesu partycypacyjnego w oparciu o czytelne reguły, proces o charakterze ciągłym, planowanym i celowy
reprezentatywności	Możliwość uczestniczenia wszystkich pomiotów zainteresowanych tematem, aktywne poszukiwanie grup docelowych potencjalnie zainteresowanych tematem
równości	Uczestniczenie podmiotów na równych prawach

Źródło: opracowanie własne

Schemat 1. Proces partycypacji w pracach nad projektem Studium

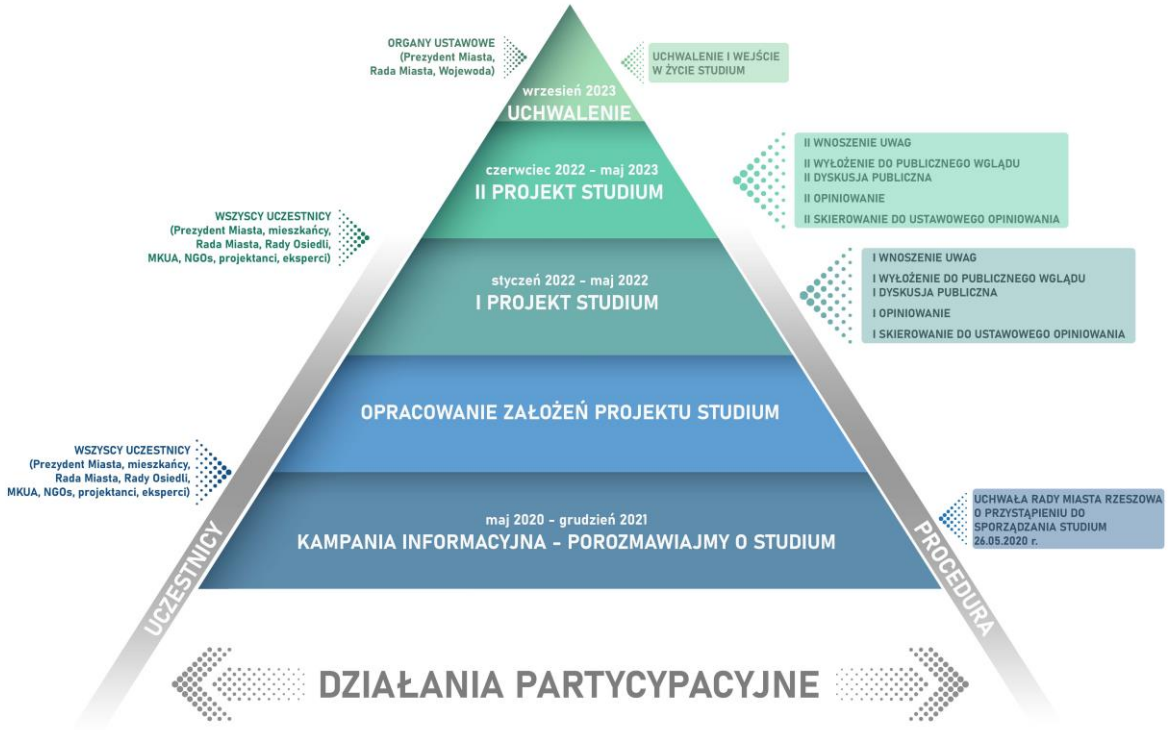

Źródło: opracowanie własne

Cel procesu partycypacji

Celem procesu partycypacji było zbudowanie płaszczyzny dyskusji na temat rozwoju przestrzennego Rzeszowa. Istotne było również przekazanie wiedzy o charakterze dokumentu i jego uwarunkowaniach prawnych. Proces partycypacji pozwolił również na uzyskanie informacji, opinii, wniosków i uwag od szerokiej grupy interesariuszy, co ułatwiło późniejsze podejmowanie decyzji projektowych. W skrócie cel partycypacji społecznej można wyrazić w 3 punktach:

- informowanie (przekazywanie informacji dotyczącej realizowanych działań),
- konsultowanie (zbieranie opinii, uzyskiwanie informacji zwrotnej),
- współpraca (pozyskiwanie nowych pomysłów, wykorzystanie informacji i pomysłów wypracowanych z uczestnikami procesu partycypacyjnego).

Kanały komunikacji

Podczas przeprowadzania procesu partycypacyjnego podjęto decyzję o prowadzeniu komunikacji w sposób formalny (zasady określone w przepisach prawa) oraz nieformalny (inne niż określone ustawowo działania mające na celu współpracę z mieszkańcami). W informowaniu o działaniach konsultacyjnych skorzystano z narzędzi ustawowych takich jak ogłoszenia w prasie lokalnej, obwieszczenia na tablicach ogłoszeń, w biuletynie informacji publicznej, uzupełnionych o wykorzystanie portali społecznościowych (konta Urban Lab i miasta Rzeszowa), miejskiej strony internetowej, mailingu, informacji telefonicznych, lokalnych mediów i plakatów. Informacje przekazywano również za pośrednictwem radnych miejskich i rad osiedli oraz parafii. Na etapie tworzenia projektu w promocję wydarzeń partycypacyjnych zaangażowała się nowo powołana Kancelaria Prezydenta Miasta Rzeszowa. Informacje przekazywano również za pomocą nowopowstałej

strony internetowej Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa - https://brmr.erzeszow.pl/. Informacje drogą mailową i telefoniczną przekazywane były do radnych miejskich, rad osiedli, przedstawicieli NGO, rad działających przy Prezydencie Miasta, lokalnych działaczy, spółdzielni mieszkaniowych.

Tabela 2. Narzędzia partycypacji stosowane w czasie prac nad projektem Studium

<table>
<tr><th>Przystąpienie
i składanie wniosków</th><th>Opracowanie
projektu</th><th>Wyłożenie projektu
do publicznego
wglądu, dyskusja
publiczna, uwagi</th><th>Uchwalenie</th></tr>
<tr><td>spotkanie z radnymi
miejskimi
i osiedlowymi</td><td>konferencje prasowe
Prezydenta Miasta
Rzeszowa</td><td>udostępnienie
projektu Studium
w siedzibie BRMR oraz
Urban Lab, a także
w internecie
(I wyłożenie:
od 27 maja 2022 r.
do 30 czerwca 2022 r.
II wyłożenie:
od 2 czerwca 2023 r.
do 22 czerwca 2023 r.)</td><td rowspan="6">publikacja suikzp
w internecie i wersji
drukowanej
popularyzatorskiej</td></tr>
<tr><td>nabór wniosków
i dyżury specjalistów
w Urban Lab</td><td>6 spotkań
konsultacyjnych
z wydziałami,
jednostkami
i spółkami UMRz</td><td>dyskusje publiczne
30 maja 2022 r.
30 czerwca 2022 r.
6 czerwca 2023 r.</td></tr>
<tr><td>spotkania
z przedstawicielami
osiedli</td><td>16 spotkań
projektantów Studium
z mieszkańcami na
osiedlach</td><td>możliwość składania
uwag papierowych
i przy pomocy narzędzi
elektronicznych</td></tr>
<tr><td>spotkanie
z przedstawicielami
SARP</td><td>dyżury konsultacyjne
specjalistów z BRMR
w Urban Lab</td><td rowspan="3">udostepnienie
rozpatrzenia uwag
stacjonarnie w BRMR
oraz w internecie,
możliwość uzyskania
informacji
telefonicznie i poprzez
e-mail,
spotkanie
z przedstawicielami
rad osiedli
przyłączonych do</td></tr>
<tr><td rowspan="2">publikacje medialne
i audycje telewizyjne</td><td>3 fora tematyczne</td></tr>
<tr><td>5 spotkań
konsultacyjnych
z radnymi miejskimi</td></tr>
</table>

	prezentacja wybranych zagadnień dokumentu przedstawicielom gmin ROF	miasta w latach 2006–2021	

Źródło: opracowanie własne

Partycypacja społeczna na etapie przystąpienia i składania wniosków

W dniu 25 czerwca 2020 r. w związku z rozpoczęciem prac nad Studium odbyło się zorganizowane przez Prezydenta Miasta Rzeszowa spotkanie z Radnymi Miasta Rzeszowa i Radnymi Osiedli w rzeszowskim ratuszu. Na spotkaniu przedstawiono zakres i harmonogram prac nad projektem Studium i zaproszono wszystkich do udziału w pracach nad dokumentem. Zaproponowano również, aby zainteresowane Rady Osiedli zgłaszały chęć organizowania spotkań informacyjnych na swoich osiedlach.

Na wnioski dwóch Rad Osiedlowych odbyły się spotkania, w czasie których projektanci z Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa pomagali mieszkańcom w formułowaniu wniosków do projektu Studium:

- 26 sierpnia 2020 r. odbyło się spotkanie z przedstawicielami osiedla Matysówka w Urban Lab Rzeszów przy ul. 3-go Maja 13,
- 23 września 2020 r. odbyło się spotkanie z mieszkańcami osiedla Staroniwa w Urban Lab Rzeszów przy ul. 3-go Maja 13.

W okresie od 1 lipca 2020 r. do 30 września 2020 r. trwał nabór wniosków do dokumentu. Po przyłączeniu z dniem 1 stycznia 2021 r. do miasta miejscowości Pogwizdów Nowy, poszerzono zakres przystąpienia o ten teren i umożliwiono składanie wniosków w okresie od 6 maja 2021 r. do 7 czerwca 2021 r. W wyznaczonych terminach wpłynęło łącznie 3032 wnioski, które zostały rozpatrzone przez Prezydenta Miasta (Zarządzenie Nr VIII/1703/2022 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 22 lutego 2022 r.).

W ramach działań poszerzających ustawowe wymogi partycypacyjne przeprowadzono akcję „Porozmawiajmy o Studium". W trakcie tych spotkań projektanci Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa rozmawiali o zakresie Studium, miejscowych planów i zasadach planowania. Ponadto pomagali formułować wnioski do nowej edycji Studium. Spotkania z mieszkańcami odbywały się w siedzibie Urban Lab Rzeszów w godz. 8–18, od poniedziałku do piątku w okresie od 1 do 31 lipca 2021 r. Podobne spotkanie odbyło się 27 maja 2021 r. w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej na osiedlu Pogwizdów Nowy przy ul. Pogwizdowskiej 85.

W dniu 7 września 2020 r. odbyło się spotkanie z przedstawicielami Rzeszowskiego Oddziału Stowarzyszenia Architektów Polskich w siedzibie przy ul. Rynek 8. Natomiast w dniu 25 maja 2021 r. odbyło się spotkanie z mieszkańcami osiedla Pogwizdów Nowy w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Rzeszowie – Pogwizdowie Nowym przy ul. Pogwizdowskiej 85. Sprawa przystąpienia do sporządzenia nowej edycji Studium odbiła się szerokim echem również w lokalnych mediach. Między innymi w TVP Rzeszów w dniu 17 czerwca 2020 r. w serwisie informacyjnym „Aktualności" pojawił się materiał dotyczący przystąpienia do opracowania Studium. W dniu 7 lipca 2020 r. w programie „Rozmowa TVP Rzeszów" wystąpił pan Maciej Trybus, przewodniczący Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej. Całość rozmowy dotyczyła nowego Studium. Temat Studium był również poruszany podczas wystąpień dyrektora Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa w audycjach TVP Rzeszów. W lokalnej prasie i serwisach internetowych pojawiły się liczne artykuły dotyczące opracowania dokumentu, między innymi w Gazecie Wyborczej (dodatek rzeszowski) w dniu 21 czerwca 2020 r., w Nowinach w dniu 11 września 2020 r. i w portalu internetowym Czytaj Rzeszów w dniu 22 października 2020 r.

Partycypacja społeczna na etapie opracowywania projektu – kierunki zagospodarowania przestrzennego

Po zakończeniu prac nad częścią dokumentu dotyczącą uwarunkowań zdecydowano się na przeprowadzenie szerokich konsultacji mających na celu zebranie jak największej informacji mogących pomóc przy wyznaczaniu kierunków rozwoju przestrzennego Miasta.

W dniu 8 października 2021 r. w siedzibie Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa odbyła się konferencja prasowa Prezydenta Miasta Rzeszowa promująca akcję „Porozmawiajmy o Studium" oraz zapraszająca do aktywnego udziału w akcji.

Przed prezentacją założeń dokumentu mieszkańcom miasta, odbyły się konsultacje dokumentu z wydziałami Urzędu Miasta Rzeszowa, jednostkami organizacyjnymi i spółkami miejskimi. Odbyło się 6 spotkań konsultacyjnych:

- 14 września 2021 r. – prezentacja struktury funkcjonalno-przestrzennej i założeń Studium,
- 16 września 2021 r. – rozwój gospodarczy miasta,
- 21 września 2021 r. – rozwój infrastruktury społecznej,
- 23 września 2021 r. – środowisko i odporność na zmiany klimatu + infrastruktura techniczna i retencja,
- 29 września 2021 r. – rozwój transportu i komunikacji w mieście,
- 30 września 2021 r. – krajobraz i dziedzictwo kulturowe w mieście.

Następnie w ramach akcji „Porozmawiajmy o Studium" w okresie 11–21 października 2021 r. zrealizowano 16 spotkań informacyjnych dotyczących założeń projektu Studium z mieszkańcami Rzeszowa:

- 11 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Staromieście i 1000-lecia w Osiedlowym Domu Kultury 1000-lecia Rzeszowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Kochanowskiego 29,
- 12 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Pogwizdów Nowy i Miłocin św. Huberta w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej – Rzeszów Pogwizdów Nowy przy ul. Pogwizdowskiej 85,
- 12 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedla Zwięczyca w budynku Rzeszowskiego Domu Kultury przy ul. Beskidzkiej 6,
- 13 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Przybyszówka i Bzianka w budynku Rzeszowskiego Domu Kultury przy ul. Dębickiej 170,
- 13 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Wilkowyja i Pobitno w budynku Rzeszowskiego Domu Kultury, przy ul. Konfederatów Barskich 43a,
- 13 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedla Drabinianka w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej Rzeszów Drabinianka przy ul. Strażackiej 9,
- 14 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Nowe Miasto, Mieszka I, Paderewskiego w budynku Klubu „Zodiak" przy al. Niepodległości,
- 15 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Baranówka, Miłocin, gen. Andersa w budynku Młodzieżowego Domu Kultury przy ul. Osmeckiego 51,
- 15 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Śródmieście, Pułaskiego, Piastów, Dąbrowskiego, Grota-Roweckiego w budynku Zespołu Szkół Sportowych przy ul. Hetmańskiej 38,
- 18 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Kmity i Króla Augusta w budynku Szkoły Podstawowej nr 16 przy ul. Bohaterów 1,
- 18 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedla Słocina w budynku Rzeszowskiego Domu Kultury przy ul. Paderewskiego 154,
- 19 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Krakowska Południe i Franciszka Kotuli w budynku Szkoły Podstawowej nr 18 przy ul. Błogosławionej Karoliny 21,
- 19 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Budziwój i Biała w budynku Rzeszowskiego Domu Kultury przy ul. Herbowej 3,

- 20 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Staroniwa i Zawiszy Czarnego w budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 4 przy ul. Staroniwskiej 55,
- 20 października 2021 r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedli Matysówka i Zalesie w budynku Rzeszowskiego Domu Kultury przy ul. Matysowskiej 99,
- 21 października 2021r. odbyło się spotkanie dla mieszkańców osiedla Załęże w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej – Rzeszów Załęże przy ul. Księdza Jana Stączka 40.

W okresie od 25 do 29 października 2021 r. specjaliści z Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa dyżurowali w Urban Lab Rzeszów. Tematyka spotkań obejmowała pięć polityk zawartych w nowym Studium, tj.: transport i komunikacja, walory i jakość przestrzeni, środowisko i odporność na zmiany klimatu, mieszkańcy i infrastruktura społeczna oraz gospodarka. Podczas dyżurów specjaliści z Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa udzielali informacji oraz przyjmowali sugestie i uwagi mieszkańców.

Schemat 2. Miejsca spotkań z mieszkańcami

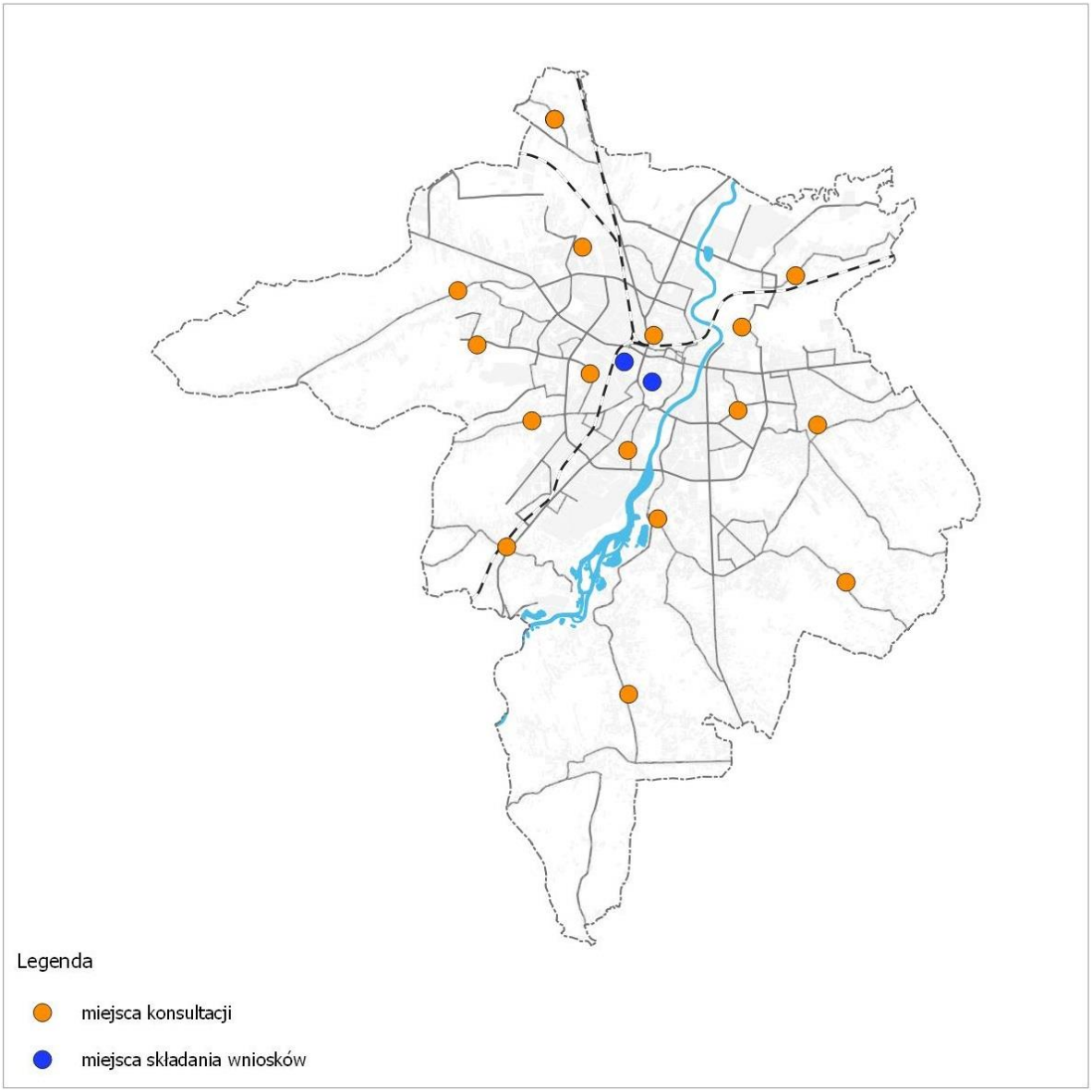

Źródło: Opracowanie własne

W spotkaniach wzięli udział mieszkańcy Rzeszowa, a także przedstawiciele ruchów miejskich, organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych. Następnie w okresie 2–9 listopada 2021 r. zorganizowano 3 fora tematyczne:

- 2 listopada 2021 r. – Rzeszowskie forum zieleni w Urban Lab Rzeszów,

- 8 listopada 2021 r. – Rzeszowskie forum jakości życia w rzeszowskim ratuszu,
- 9 listopada 2021 r. – Rzeszowskie forum mobilności w Urban Lab Rzeszów.

W ramach akcji „Porozmawiajmy o Studium" w dniach 15 grudnia 2021 r., 11 stycznia 2022 r., 13 stycznia 2022 r., 18 stycznia 2022 r. oraz 18 marca 2022 r. zorganizowano również spotkania informacyjne dla Radnych Miasta Rzeszowa, dotyczące projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.

Podczas spotkania w dniu 13 grudnia 2021 r. w rzeszowskim ratuszu Prezydenta Miasta Rzeszowa z burmistrzami i wójtami oraz przedstawicielami Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zaprezentowano problematykę Studium w kontekście współpracy w ramach ROF.

Projekt dokumentu uzyskał akceptację władz miasta oraz pozytywną opinię Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej oraz inne niezbędne uzgodnienia i opinie wymagane ustawą.

Partycypacja społeczna na etapie wyłożenia projektu do publicznego wglądu, dyskusji publicznej i składania uwag

W okresie od 27 maja 2022 r. do 30 czerwca 2022 r. projekt Studium został udostępniony w dwóch lokalizacjach: w siedzibie Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa przy ul. ks. Jałowego 23A i w siedzibie Urban Lab Rzeszów przy ul. 3-go Maja 13. Z możliwości wglądu do projektu skorzystało łącznie 1244 osoby. Dokument od początku daty wyłożenia do końca terminu składania uwag tj. 21 lipca 2022 r. był udostępniony również w Biuletynie Informacji Publicznej miasta Rzeszowa, na stronie internetowej Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa oraz na portalu voxly.pl, przez który można było również składać uwagi do projektu. Łącznie wszystkimi możliwymi drogami (tj. składanie uwag w biurze podawczym Urzędu Miasta Rzeszowa, w siedzibie Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa, drogą elektroniczną poprzez e-mail, ePUAP lub portal voxly) wpłynęło łącznie 3903 uwag do projektu.

W dniu 30 maja 2022 r. zaplanowano dyskusję publiczną nad projektem Studium w siedzibie Urban Lab Rzeszów. W związku z ograniczeniami lokalowymi i ogromnym zainteresowaniem mieszkańców dyskusja publiczna została przeniesiona do siedziby Teatru Maska przy ul. Mickiewicza 13. W spotkaniu wzięło udział ponad 300 osób. Ze względu na zmianę lokalu podjęto decyzję o powtórzeniu dyskusji. Ponowna dyskusja publiczna odbyła się w dniu 30 czerwca 2022 r. w Regionalnym Centrum Widowiskowo-Sportowym im. Jana Strzelczyka przy ul. Podpromie 10. Wzięło w niej udział około 600–800 osób.

Na wniosek mieszkańców odbyły się trzy spotkania dotyczące zaprezentowanego projektu Studium z władzami miasta i przedstawicielami Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa tj.: 11 czerwca 2022 r. na osiedlu Matysówka, 19 czerwca na osiedlu Budziwój oraz 18 lipca na osiedlu Pogwizdów Nowy. Spotkania te dotyczyły uwag mieszkańców do wyłożonego do publicznego wglądu projektu Studium, przede wszystkim przeznaczenia terenów na „zieleń krajobrazową" i możliwości realizowania inwestycji na takich terenach.

W dniu 12 grudnia 2022 r. Zarządzeniem Nr VIII/2132/2022 Prezydenta Miasta Rzeszowa rozpatrzone zostały uwagi złożone do projektu Studium. Zostało ono udostępnione mieszkańcom na stronie BIP Urzędu Miasta Rzeszowa, na stronie internetowej Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa oraz stacjonarnie w siedzibie Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa. Mieszkańcy mogli zapoznać się również o sposobie rozpatrzenia uwag drogą telefoniczną oraz poprzez e-mail.

W związku z tym, że przeważająca liczba uwag wniesionych do projektu Studium dotyczyła obszarów włączonych w granice miasta w latach 2006–2021 i położonych w projektowanej strefie ekologicznej, w dniu 12 grudnia 2022 r. w rzeszowskim ratuszu odbyło się spotkanie z przedstawicielami ich Rad. W czasie tego spotkania ustalono logistykę łatwego dostępu mieszkańców do informacji dotyczących rozpatrzenia uwag złożonych do Studium. Przygotowano szczegółową informację (instrukcję), którą rozpowszechniono w formie ulotek, zarówno papierowych, jak również dostępnych on-line. Podano numery telefonów i adresy mailowe, zarówno Urzędu Miasta Rzeszowa jak i BRMR.

W okresie od 12.12.2022 r. do 13.01.2023 r. udzielono kilkuset informacji telefonicznych dotyczących sposobu rozpatrzenia uwag. Kilkudziesięciu osobom udzielono informacji w siedzibie Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa. Ponad 1000 razy pobrano w tym okresie dokumenty związane

z rozpatrzeniem uwag ze strony BIP Urzędu Miasta Rzeszowa, a na kilkaset szacuje się liczbę wejść na stronę internetową Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa.

Po rozpatrzeniu przez Prezydenta Miasta Rzeszowa złożonych uwag, zgodnie z Zarządzeniem Nr VIII/2132/2022 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 12 grudnia 2022 r., projekt Studium został ponownie wyłożony do publicznego wglądu w dniach od 2 czerwca 2023 r. do 22 czerwca 2023 r. Został również udostępniony w siedzibie Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa przy ul. ks. Jałowego 23A. Ponadto projekt Studium od początku daty wyłożenia do końca terminu składania uwag tj. 13 lipca 2023 r. był również udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej miasta Rzeszowa, na stronie internetowej Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa oraz w Systemie Informacji Przestrzennej Miasta Rzeszowa.

Z możliwości osobistego zapoznania się z projektem studium w siedzibie biura skorzystało 430 osób. Natomiast łącznie wszystkimi możliwymi drogami (tj. składanie uwag w biurze podawczym Urzędu Miasta Rzeszowa, w siedzibie Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa, drogą elektroniczną poprzez e-mail, ePUAP) wpłynęło 906 uwag do projektu Studium. Na dzień 6 czerwca 2023 r. zaplanowano dyskusję publiczną nad przyjętymi w projekcie Studium rozwiązaniami wraz z prognozą oddziaływania na środowisko w kinie „Zorza" przy ul. 3 Maja 28, w której wzięło udział około 200 osób.

W dniu 14 września 2023 r. Prezydent Miasta Rzeszowa rozpatrzył uwagi złożone do projektu Studium Zarządzeniem Nr 0050/420/2023. Zostało ono opublikowane na stronie BIP Urzędu Miasta Rzeszowa, na stronie internetowej Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa oraz udostępnione stacjonarnie w siedzibie Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa. Zainteresowani zostali również poinformowani o sposobie rozpatrzenia uwag drogą telefoniczną oraz poprzez e-mail.

Tabela 3. Działania partycypacyjne i konsultacyjne projektu Studium

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
Partycypacja społeczna na etapie przystąpienia i składania wniosków							
1	25.06. 2020	spotkanie z radnymi miejskim i osiedlowymi – rozpoczęcie prac nad nowym Studium	prezentacja założeń dokumentu i planowanego harmonogramu prac	poinformowanie radnych o rozpoczęciu prac nad dokumentem	radni Miasta Rzeszowa, radni rad osiedlowych	standardowy, e-mail	przekazanie informacji o rozpoczęciu prac i planowanego ich harmonogramu
2	1.07. 2020 – 30.09. 2020	nabór wniosków do projektu Studium	określona ustawowo + działania dodatkowe (opisane poniżej)	nabór wniosków do projektu Studium	wszyscy interesariusze	standardowy (określony w ustawie) + profile na portalach społecznościo wych i strona internetowa miasta	wpłyniecie 3024 wniosków (łącznie 2020, 2021)
3	1.07. 2020 – 31.07. 2020	„Porozmawiajmy o Studium" – nabór wniosków do projektu Studium	dyżury specjalistów z Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa w Urban Lab Rzeszów, możliwość rozmowy o Studium, pomoc w formułowaniu wniosków	ułatwienie interesariuszom formułowania wniosków do projektu Studium, przybliżenie charakteru dokumentu Studium	wszyscy interesariusze	e-mail, plakaty, strona internetowa miasta, profile miasta i Urban Lab na portalach społecznościo wych, telefonicznie	udział 50 osób w konsultacjach
4	26.08. 2020	spotkanie z przedstawicie-lami mieszkańców osiedla Matysówka	prezentacja charakterystyki osiedla, rozmowa o kierunkach rozwoju przestrzennego	ułatwienie interesariuszom formułowania wniosków do projektu Studium,	przedstawiciele mieszkańców osiedla Matysówka	zawiadomieni e poprzez radnych Miasta Rzeszowa	udział 13 przedstawicieli mieszkańców w konsultacjach

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
				przybliżenie charakteru osiedla i dokumentu Studium		wybranych z terenu osiedla	
5	7.09. 2020	spotkanie z przedstawicielami Rzeszowskiego Oddziału Stowarzyszenia Architektów Polskich	prezentacja założeń dokumentu i planowanego harmonogramu prac	prośba o sformułowanie wniosków do projektu Studium przez środowisko architektów	członkowie SARP o. Rzeszów	Zawiadomie-nie poprzez sekretariat o. SARP	sformułowanie wniosków do dokumentu przez SARP o. Rzeszów
6	23.09. 2020	spotkanie z przedstawi-cielami mieszkańców osiedla Staroniwa	prezentacja charakterystyki osidla, rozmowa o kierunkach rozwoju przestrzennego	ułatwienie interesariuszom formułowania wniosków do projektu Studium, przybliżenie charakteru osiedla i dokumentu Studium	przedstawiciele mieszkańców osiedla Staroniwa	Zawiadomie-nie poprzez Radę Osiedla	udział 8 przedstawicieli mieszkańców w konsultacjach
7	6.05. 2021 – 7.06. 2021	nabór wniosków do projektu Studium (w związku z przyłączeniem osiedla Pogwizdów Nowy z dniem 1.01.2021)	określona ustawowo + działania dodatkowe (opisane poniżej)	nabór wniosków do projektu Studium	wszyscy interesariusze	standardowy (określony w ustawie) + profile na portalach społecznościo-wych i strona internetowa miasta	wpłynięcie 3024 wniosków (łącznie 2020, 2021)
8	25.05. 2021	spotkanie z mieszkańcami osiedla Pogwizdów Nowy	prezentacja charakterystyki osiedla, rozmowa o kierunkach rozwoju przestrzennego	ułatwienie interesariuszom formułowania wniosków do projektu Studium, przybliżenie charakteru osiedla i dokumentu Studium	przedstawiciele mieszkańców osiedla Pogwizdów Nowy	Zawiadomie-nie poprzez radnego Miasta Rzeszowa wybranego z terenu osiedla	udział 11 przedstawicieli mieszkańców w konsultacjach
9	27.05. 2021	„Porozmawiajmy o Studium” – nabór wniosków do projektu Studium	dyżur specjalistów z Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa w budynku OSP Rzeszów – Pogwizdów Nowy, możliwość rozmowy o Studium, pomoc w formułowaniu wniosków	ułatwienie interesariuszom formułowania wniosków do projektu Studium, przybliżenie charakteru dokumentu Studium	wszyscy interesariusze	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla	udział 7 osób w konsultacjach
Partycypacja społeczna na etapie opracowywania projektu – kierunki							
10	14.09. 2021	spotkanie z przedstawi-cielami wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	prezentacja struktury funkcjonalno-przestrzennej i założeń Studium	konsultacja założeń Studium na etapie projektowym	przedstawiciele wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	zapoznanie przedstawicieli wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa z założeniami dokumentu

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
11	16.09. 2021	spotkanie z przedstawi-cielami wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	prezentacja problematyki rozwoju gospodarczego miasta	konsultacja założeń Studium na etapie projektowym	przedstawiciele wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	zapoznanie przedstawicieli wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa z założeniami dokumentu
12	21.09. 2021	spotkanie z przedstawiciela mi wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	prezentacja problematyki rozwoju infrastruktury społecznej	konsultacja założeń Studium na etapie projektowym	przedstawiciele wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	zapoznanie przedstawicieli wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa z założeniami dokumentu
13	23.09. 2021	spotkanie z przedstawiciela mi wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	prezentacja problematyki związanej ze środowiskiem i odpornością na zmiany klimatu oraz infrastrukturą techniczną i retencją	konsultacja założeń Studium na etapie projektowym	przedstawiciele wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	zapoznanie przedstawicieli wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa z założeniami dokumentu
14	29.09. 2021	spotkanie z przedstawiciela mi wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	prezentacja problematyki rozwoju transportu i komunikacji w mieście	konsultacja założeń Studium na etapie projektowym	przedstawiciele wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	zapoznanie przedstawicieli wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa z założeniami dokumentu
15	30.09. 2021	spotkanie z przedstawi-cielami wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	prezentacja problematyki związanej z wartościami krajobrazu i dziedzictwem kulturowym miasta	konsultacja założeń Studium na etapie projektowym	przedstawiciele wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	zapoznanie przedstawicieli wydziałów, jednostek organizacyjnych i spółek Urzędu Miasta Rzeszowa z założeniami dokumentu
16	8.10. 2021	konferencja prasowa Prezydenta Miasta Rzeszowa promująca akcję „Porozmawiajmy o Studium” oraz zapraszająca do aktywnego udziału w akcji	konferencja prasowa	Zachęcenie interesariuszy do udziału w spotkaniach i wydarzeniach związanych z akcja „Porozmawiajmy o Studium”.	przedstawiciele lokalnych mediów	e-mail, telefon (poprzez Kancelarię Prezydenta)	zachęcenie interesariuszy do udziału w spotkaniach i wydarzeniach związanych z akcją „Porozmawiaj-my o Studium”

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
17	11.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Staromieście i 1000-lecia	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Staromieście i 1000-lecia	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Staromieście i 1000-lecia	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Staromieście i 1000-lecia)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkaniowe	udział 35 osób w spotkaniu
18	12.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Pogwizdów Nowy i Miłocin św. Huberta	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Pogwizdów Nowy i Miłocin św. Huberta	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Pogwizdów Nowy i Miłocin św. Huberta	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Pogwizdów Nowy i Miłocin św. Huberta)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkaniowe	udział 9 osób w spotkaniu
19	12.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedla Zwięczyca	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedla Zwięczyca	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedla Zwięczyca	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedla Zwięczyca)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkaniowe	udział 40 osób w spotkaniu
20	13.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Przybyszówka i Bzianka	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Przybyszówka i Bzianka	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Przybyszówka i Bzianka	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Przybyszówka i Bzianka)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkaniowe	udział 60 osób w spotkaniu
21	13.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Wilkowyja i Pobitno	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez	udział 12 osób w spotkaniu

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
			osiedli Wilkowyja i Pobitno	i uwarunkowań dla osiedli Wilkowyja i Pobitno	osiedli Wilkowyja i Pobitno)	radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkaniowe	
22	13.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedla Drabinianka	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedla Drabinianka	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedla Drabinianka	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedla Drabinianka)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkaniowe	udział 47 osób w spotkaniu
23	14.10. 2021	Spotkanie dla mieszkańców osiedli Nowe Miasto, Mieszka I, Paderewskiego	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Nowe Miasto, Mieszka I, Paderewskiego	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Nowe Miasto, Mieszka I, Paderewskiego	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Nowe Miasto, Mieszka I, Paderewskiego)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkaniowe	udział 42 osób w spotkaniu
24	15.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Baranówka, Miłocin, gen. Andersa	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Baranówka, Miłocin, gen. Andersa	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Baranówka, Miłocin, gen. Andersa	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Baranówka, Miłocin, gen. Andersa)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego Miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkanio-we, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	udział 27 osób w spotkaniu
25	15.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz	mieszkańcy miasta Rzeszowa	e-mail, plakaty, telefonicznie,	udział 15 osób w spotkaniu

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
		Śródmieście, Pułaskiego, Piastów, Dąbrowskiego, Grota-Roweckiego	osiedli Śródmieście, Pułaskiego, Piastów, Dąbrowskiego, Grota-Roweckiego	studialnych i uwarunkowań dla osiedli Śródmieście, Pułaskiego, Piastów, Dąbrowskiego, Grota-Roweckiego	(mieszkańcy osiedli Śródmieście, Pułaskiego, Piastów, Dąbrowskiego, Grota-Roweckiego)	poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkanio-we, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	
26	18.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Kmity i Króla Augusta	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Kmity i Króla Augusta	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Kmity i Króla Augusta	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Kmity i Króla Augusta)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkanio-we, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	udział 15 osób w spotkaniu
27	18.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedla Słocina	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedla Słocina	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedla Słocina	Mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedla Słocina)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkanio-we, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	udział 36 osób w spotkaniu
28	19.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Krakowska Południe i Franciszka Kotuli	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Krakowska Południe i Franciszka Kotuli	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Krakowska	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego	udział 24 osób w spotkaniu

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
				Krakowska Południe i Franciszka Kotuli	Południe i Franciszka Kotuli)	wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkanio-we, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	
29	19.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Budziwój i Biała	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Budziwój i Biała	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Budziwój i Biała	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Budziwój i Biała)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkanio-we, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	udział 34 osób w spotkaniu
30	20.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Staroniwa i Zawiszy Czarnego	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Staroniwa i Zawiszy Czarnego	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Staroniwa i Zawiszy Czarnego	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Staroniwa i Zawiszy Czarnego)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez Radnego Miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkanio-we, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	udział 55 osób w spotkaniu
31	20.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedli Matysówka i Zalesie	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Matysówka i Zalesie	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedli Matysówka i Zalesie	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedli Matysówka i Zalesie)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla	udział 28 osób w spotkaniu

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
						i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkanio-we, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	
32	21.10. 2021	spotkanie dla mieszkańców osiedla Załęże	prezentacja wyników analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedla Załęże	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowań dla osiedla Załęże	mieszkańcy miasta Rzeszowa (mieszkańcy osiedla Załęże)	e-mail, plakaty, telefonicznie, poprzez radnego miejskiego wybranego z terenu osiedla i lokalnych działaczy, poprzez spółdzielnie mieszkanio-we, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	udział 29 osób w spotkaniu
33	25– 29.10. 2021	„Porozmawiajmy o Studium” – rozmowy mieszkańców ze specjalistami z BRMR na temat wyników analiz studialnych i uwarunkowań przestrzennych miasta	dyżury specjalistów z Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa w Urban Lab Rzeszów, możliwość rozmowy o Studium, wynikach analiz studialnych i uwarunkowaniach przestrzennych miasta	poinformowanie mieszkańców o wynikach analiz studialnych i uwarunkowa-niach przestrzennych Rzeszowa	mieszkańcy miasta Rzeszowa, ruchy miejskie, NGO, instytucje publiczne	e-mail, plakaty, telefonicznie, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	udział ponad 50 osób w konsultacjach
34	2.11. 2021	Rzeszowskie forum zieleni	prezentacja problematyki zieleni w mieście w kontekście projektu Studium oraz dyskusja	omówienie problematyki zieleni w mieście w kontekście projektu Studium oraz dyskusja	mieszkańcy miasta Rzeszowa, ruchy miejskie, NGO, instytucje publiczne	e-mail, plakaty, telefonicznie, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	udział 35 osób w spotkaniu
35	8.11. 2021	Rzeszowskie forum jakości życia	prezentacja problematyki jakości życia i infrastruktury społecznej w mieście w kontekście projektu Studium oraz dyskusja	omówienie problematyki jakości życia i infrastruktury społecznej w mieście w kontekście projektu Studium oraz dyskusja	mieszkańcy miasta Rzeszowa, ruchy miejskie, NGO, instytucje publiczne	e-mail, plakaty, telefonicznie, portale społeczność-ciowe, strona internetowa BRMR	udział 11 osób w spotkaniu
36	9.11. 2021	Rzeszowskie forum mobilności	prezentacja problematyki mobilności	omówienie problematyki mobilności	mieszkańcy miasta Rzeszowa, ruchy	e-mail, plakaty, telefonicznie,	udział 30 osób w spotkaniu

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
			i infrastruktury w mieście w kontekście projektu Studium oraz dyskusja	i infrastruktury w mieście w kontekście projektu Studium oraz dyskusja	miejskie, NGO, instytucje publiczne	portale społecznościowe, strona internetowa BRMR	
37	13.12. 2021	spotkanie Prezydenta Miasta Rzeszowa z burmistrzami i wójtami oraz przedstawicie-lami Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	prezentacja problematyki Studium w kontekście współpracy w ramach ROF	omówienie problematyki Studium w kontekście współpracy w ramach ROF, dyskusja o konfliktach przestrzennych na granicy miasta i gmin ROF	burmistrzowie i wójtowie gmin ROF oraz przedstawiciele Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	poprzez Kancelarię Prezydenta oraz Stowarzysze-nie Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	udział przedstawicieli gmin ROF i Stowarzyszenia ROF
38	15.12. 2021	„Porozmawiajmy o Studium” – spotkanie informacyjne z rzeszowskimi radnymi na temat projektowanej w Studium struktury funkcjonalno-przestrzennej	prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej	przybliżenie radnym miejskim założeń projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej i dyskusja na temat mogących wystąpić konfliktów przestrzennych	radni miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	udział radnych miejskich, prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej
39	11.01. 2022	„Porozmawiajmy o Studium” – spotkanie informacyjne z rzeszowskimi radnymi na temat projektowanej w Studium struktury funkcjonalno-przestrzennej	prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej	przybliżenie radnym miejskim założeń projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej i dyskusja na temat mogących wystąpić konfliktów przestrzennych	radni miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	udział radnych miejskich prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej
40	13.01. 2022	„Porozmawiajmy o Studium” – spotkanie informacyjne z rzeszowskimi radnymi na temat projektowanej w Studium struktury funkcjonalno-przestrzennej	Prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej	przybliżenie radnym miejskim założeń projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej i dyskusja na temat mogących wystąpić konfliktów przestrzennych	radni miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	udział radnych miejskich prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej
41	18.01. 2022	„Porozmawiajmy o Studium” – spotkanie informacyjne z rzeszowskimi radnymi na temat projektowanej w Studium	prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej	przybliżenie radnym miejskim założeń projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej i dyskusja na	radni miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	udział radnych miejskich prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
		struktury funkcjonalno-przestrzennej		temat mogących wystąpić konfliktów przestrzennych			funkcjonalno-przestrzennej
42	18.03. 2022	„Porozmawiajmy o Studium” – spotkanie informacyjne z rzeszowskimi radnymi na temat projektowanej w Studium struktury funkcjonalno-przestrzennej	prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej	Przybliżenie radnym miejskim założeń projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej i dyskusja na temat mogących wystąpić konfliktów przestrzennych	radni miasta Rzeszowa	e-mail, telefon	udział radnych miejskich prezentacja i dyskusja na temat projektowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej
Partycypacja społeczna na etapie wyłożenia projektu do publicznego wglądu, dyskusji publicznej i składania uwag							
43	27.05. 2022 – 30.06. 2022	wyłożenie projektu do publicznego wglądu w siedzibie BRMR, ul. ks. Jałowego 23A, w Urban Lab ul. 3-go Maja 13	prezentacja projektu Studium w Urban Lab i siedzibie BRMR (możliwość rozmowy z pracownikami BRMR i uzyskania pomocy w formułowaniu uwag) oraz w internecie (BIP miasta Rzeszowa, strona internetowa BRMR, portal Voxly)	zapoznanie mieszkańców z projektem Studium	wszyscy interesariusze	standardowy (określony w ustawie) + profile na portalach społecznościowych i strona internetowa BRMR	udział 1244 osób w konsultacjach
44	27.05. 2022 – 21.07. 2022	możliwość składania uwag do projektu Studium	możliwość składania uwag w biurze podawczym Urzędu Miasta Rzeszowa, w siedzibie BRMR, drogą elektroniczną poprzez e-mail, ePUAP lub portal Voxly	umożliwienie mieszkańcom wyrażenia opinii na temat projektu Studium poprzez składanie uwag	wszyscy interesariusze	standardowy (określony w ustawie) + profile na portalach społeczność-ciowych i strona internetowa BRMR	wpłyniecie 3904 uwag do projektu Studium
45	30.05. 2022	dyskusja publiczna	prezentacja projektu Studium, otwarta dyskusja	publiczna prezentacja projektu Studium	wszyscy interesariusze	standardowy (określony w ustawie) + profile na portalach społecznościowych i strona internetowa BRMR	udział około 300 osób w spotkaniu
46	11.06. 2022	Spotkanie władz miasta i przedstawicieli BRMR z mieszkańcami osiedla Matysówka	prezentacja i dyskusja	omówienie z mieszkańcami kwestii konfliktowych wynikających z projektu Studium	mieszkańcy miasta Rzeszowa (głównie mieszkańcy osiedla Matysówka) i inni interesariusze	zwyczajowe formy przyjęte na osiedlu	poinformowanie mieszkańców o możliwości inwestowania na terenach przeznaczanych na „zieleń krajobrazową”, dyskusja na temat innych wątpliwości

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
							dotyczących projektu Studium
47	19.06. 2022	spotkanie władz miasta i przedstawicieli BRMR z mieszkańcami osiedla Budziwój	prezentacja i dyskusja	omówienie kwestii konfliktowych wynikających z projektu Studium z mieszkańcami	mieszkańcy miasta Rzeszowa (głównie mieszkańcy osiedla Budziwój) i inni interesariusze	zwyczajowe formy przyjęte na osiedlu	poinformowanie mieszkańców o możliwości inwestowania na terenach przeznaczanych na „zieleń krajobrazową”, dyskusja na temat innych wątpliwości dotyczących projektu Studium
48	30.06. 2022	powtórna dyskusja publiczna	prezentacja projektu Studium, otwarta dyskusja	publiczna prezentacja projektu Studium	wszyscy interesariusze	standardowy (określony w ustawie) + profile na portalach społecznościo wych i strona internetowa BRMR	udział około 600 osób w spotkaniu
49	18.07. 2022	spotkanie władz miasta i przedstawicieli BRMR z mieszkańcami osiedla Pogwizdów Nowy	prezentacja i dyskusja		mieszkańcy miasta Rzeszowa (głównie mieszkańcy osiedla Pogwizdów Nowy) i inni interesariusze	zwyczajowe formy przyjęte na osiedlu	poinformowanie mieszkańców o możliwości inwestowania na terenach przeznaczanych na „zieleń krajobrazową”, dyskusja na temat innych wątpliwości dotyczących projektu Studium
50	12.12. 2022	spotkanie władz miasta i przedstawicieli BRMR z przedstawicie-lami rad osiedli włączonych do miasta w latach 2006–2021 dotyczące rozpatrzenia uwag złożonych do projektu Studium	prezentacja i dyskusja	omówienie sposobu rozpatrzenia uwag złożonych do projektu Studium Zarządzeniem Nr VIII/2132/2022 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 12 grudnia 2022 r.	przedstawiciele rad osiedli włączonych w granice miasta w latach 2006–2021	standardowy, e-mail	poinformowanie przedstawicieli rad osiedli włączonych w granice miasta w latach 2006–2021 o przyjętym sposobie rozpatrzenia uwag złożonych do projektu Studium
51	02.06. 2023 – 22.06. 2023	wyłożenie projektu do publicznego wglądu w siedzibie BRMR, ul. ks. Jałowego 23A	prezentacja projektu siedzibie BRMR (możliwość rozmowy z pracownikami BRMR i uzyskania pomocy w formułowaniu uwag) oraz w	zapoznanie mieszkańców z projektem Studium	wszyscy interesariusze	standardowy (określony w ustawie), strona internetowa BRMR	udział 430 osób w konsultacjach

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamia-nia	Efekty
			internecie (BIP miasta Rzeszowa, strona internetowa BRMR, System Informacji Przestrzennej Miasta Rzeszowa				
52	02.06. 2023 – 13.07. 2023	możliwość składania uwag do projektu Studium	możliwość składania uwag w biurze podawczym Urzędu Miasta Rzeszowa, w siedzibie BRMR, drogą elektroniczną poprzez e-mail, ePUAP	umożliwienie mieszkańcom wyrażenia opinii na temat projektu Studium poprzez składanie uwag	wszyscy interesariusze	standardowy (określony w ustawie), strona internetowa BRMR	wpłyniecie 906 uwag do projektu Studium
53	06.06. 2023	dyskusja publiczna	prezentacja projektu nowego Studium, otwarta dyskusja	publiczna prezentacja projektu Studium	wszyscy interesariusze	standardowy (określony w ustawie), strona internetowa BRMR	udział około 200 osób w spotkaniu

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie:

Prace nad nową edycją Studium wykorzystano do upowszechnienia wiedzy na temat zasad zagospodarowania przestrzeni miasta. W trakcie opracowywania projektu Studium rozszerzono ustawową partycypację społeczną, organizując około 50 wydarzeń (spotkania z mieszkańcami, dyżury projektantów, konferencje, fora dyskusyjne).

Wykorzystano wiele narzędzi partycypacyjnych i uruchomiono wiele kanałów umożliwiających bezpośredni dialog projektantów z interesariuszami. Osiągnięto duży wzrost zainteresowania dokumentami planistycznymi miasta – tj. Studium, miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjami o warunkach zabudowy. Dzięki temu upowszechniła się wiedza o dokumentach planistycznych i zasadach ich oddziaływania na przestrzeń miejską.

Proces prac nad Studium uruchomił szeroką partycypację pozaustawową w planowaniu przestrzennym Rzeszowa. Stanowi to istotną wartość dodaną do prowadzonych prac planistycznych nad Studium. Uzyskane doświadczenia zostaną wykorzystane do partycypacji społecznej opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentów strategicznych.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa. Legenda rysunku.

REJONY O WYJĄTKOWYM POTENCJALE

centra osiedlowe

rejon zabudowy śródmiejskiej

OBSZARY SZCZEGÓLNYCH DZIAŁAŃ

obszary przestrzeni publicznych

obszary wymagające przekształceń

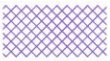
obszary wymagające remediacji

ŚRODOWISKO

granice udokumentowanych złóż kopalin

granice terenów górniczych

granice obszarów górniczych

czynne odwierty gazowe

obszar podziemnego składowania odpadów innych niż niebezpieczne

granica Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425

strefa ochrony bezpośredniej ujęcia wody "Zwięczyca"

granica strefy ochrony pośredniej ujęcia wody "Zwięczyca"

obszary szczególnego zagrożenia powodzią Q1%

obszar zagrożenia powodzią Młynówki

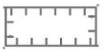
obszary osuwania się mas ziemnych

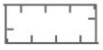
pozostałe obszary naturalnych zagrożeń geologicznych

obszary Natura 2000

obszar rezerwatu przyrody "Lisia Góra"

granica otuliny rezerwatu przyrody "Lisia Góra"

powierzchnie ograniczające przeszkody dla lotniska Rzeszów-Jasionka

powierzchnie ograniczające przeszkody dla lotniska Rzeszów

powierzchnie ograniczające przeszkody dla lądowisk

pomniki przyrody (liczba drzew objętych ochroną)

DZIEDZICTWO KULTUROWE

orientacyjny zasięg układów przestrzennych wpisanych do rejestru zabytków

budynki i budowle wpisane do rejestru zabytków

inne obiekty zabytkowe, w tym orientacyjny zasięg otoczenia zabytków wpisanych do rejestru zabytków

parki wpisane do rejestru zabytków

cmentarze wpisane do rejestru zabytków

granice stref ochrony konserwatorskiej - I, II, III

strefy ochrony ekspozycji

granice stref ochrony archeologicznej - WI, WII, WIII

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

droga ekspresowa

drogi klasy GP/drogi klasy G

drogi klasy Z

korytarze drogowe

linie kolejowe

lądowiska helikopterów

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

napowietrzne linie elektroenergetyczne najwyższych napięć 400 kV

napowietrzne linie elektroenergetyczne najwyższych napięć 220 kV

napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV

odcinki skablowane linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 kV

orientacyjny przebieg linii elektroenergetycznej 110 kV zasilającej GPZ

gazociągi wysokiego ciśnienia